HŐSI MÚLTUNK...

DOKUMENTUMGYŰJTEMÉNY

SÜTŐIPAR I.

KIADJA
AZ ÉLELMEZÉSI IPARI DOLGOZÓK SZAKSZERVEZETE

HŐSI MÚLTUNK...

DOKUMENTUMGYŰJTEMÉNY

SÜTŐIPAR I.

KIADJA
AZ ÉLELMEZÉSI IPARI DOLGOZÓK SZAKSZERVEZETE

1848—1900

Összeállította:

RAJKI ÁRPÁD

1848. MÁJUS 4.
A PESTI PÉKLEGÉNYEK KÉRVÉNYE A PESTI BIZOTTSÁGHOZ

A pesti péklegények a pesti bizottsághoz benyújtott német nyelvű kérvényükben a következő hat kívánságot adják elő: 1. Tiszta hálószoba és tiszta ágy. 2. Jobb és táplálóbb ellátás, mert eddig alig volt élvezhető. Vacsorához éppúgy bort kérnek, mint ahogy ebédhez kaptak, vagy helyette heti egy konvenciós forint kártalanítást. 3. Kérik az 1815. vagy 1817-ben megállapított bérek visszaállítását, továbbá emberséges bánásmódot, mert a legtöbb mester rabszolgaként kezeli őket és kényszeríti két-harmadfél mázsás liszteszsákok hordására, amitől megrokkannak. 4. A mesterek az őrleményekért külön fizessenek nekik, miként a molnármester is minden egyes zsák után tizenkét papírkrajcárt fizet. Minthogy azonban több pékmesternek saját malma van, amelyben a gabonát megőrölteti és őket kötelezi a fel- és lerakásra, az igazságosság azt követeli, hogy külön díjazásban részesüljenek és ezért a jövőben 30 konvenciós krajcárt kérnek. 5. Az ejszakára kimaradó legények 14 napi bérvesztéssel való megbüntetését fenntartják, de úgy, hogy ez a készpénzben fizetendő büntetés a beteg péksegédek gondozását szolgáló társládába folyjon és erről az alapról és felhasználásáról pontos számadást vezessenek. 6. Az új időknek meg nem felelő régi előírásokat és szokásokat helyettesítsék újakkal, melyeket az ő bevonásukkal dolgoznak ki és amelyben német nyelven leszögezik a mesterek és legények jogait és ezek pontos betartására mindkét fél kötelezze magát.

(Eredeti tisztázat. Országos Levéltár K. K. M. Egyveleges 1849—13.)

★

A pesti pékmesterek válasza a legényeik május 4-i kívánságára

1848. május 9.

A pesti pékmesterek a következő német nyelvű választ adták a legényeik kívánságára.

1. Csaknem minden pékműhelyben, vagy alatta van egy hálókamra, ha nem is szoba, amely a legények céljait szolgálja. Ebben ágyból, szalmazsákból, párnából és tiszta lepedőből, fejpárnából és takaróból álló alvóhely van. Ahol ilyen nincs, ott a mesterek fel fogják állítani.

2. A legények naponta levest, marhahúst mártással, főzeléket feltéttel és kenyérrel kapnak ebédre, vasár- és unnepnapokon az említetteken kívül még sültet is salátával elegendő mennyiségben. polgári módon elkészítve. Ha nincsenek megelégedve ezzel az ellátással, akkor majd ugyan azzal az élelemmel látják el őket, amivel a legtöbb helybeli iparos.

A vacsorát a segédek kérésére hosszabb idő óta megváltották és helyette heti egy papír forintot kapnak a legények fizetésükön kívül. A mesterek a jövőben majd ismét adni fogják a vacsorát térítés helyett, mégpedig főzeléket feltéttel. Vagy változatosság kedvéért savanyúan elkészített becsinált marhahúst. Követelik viszont a segédektől: *a)* hogy vacsora után senki sem hagyhatja el a pékműhelyt, *b)* Minden segéd jelenjék meg télen este 7 órakor, nyáron este 8 órakor a felszolgálásra kerülő vacsorán. Ezt a mesterek azért követelik, mert a pékmunkát a vacsora után kezdik el és így ha a legények vacsora után elhagyják a műhelyt, akkor vagy későn jelennek meg a munkánál, vagy egyáltalán nem és ha meg is jelennek, akkor mivel kialvatlanok, alkalmatlanok a munkára és ebből a közönséget is megkárosító és a mester rovására írt rendetlenség keletkezik. Azért kell otthon maradnia a legénynek vacsora után, hogy kipihenten állhasson munkához. Aki ezt megszegi, azt rendőrileg meg kell büntetni. A munka elvégzése után a segédeknek naponként délután 3-tól este 8-ig az első segédeknek 10-ig kimenőjük volt és ilyenkor zsebeiket teletömték a legjobb sütényekkel és ezt a kocsmában fogyasztották el. A vacsoránál nem jelentek meg és ezzel is zaklatták mesterüket Ezért is kérik a fenti rend bevezetését. 3. A heti legkisebb munkabér 3 forint papírban. soknál azonban 15 papír forintnál nagyobb, sőt eléri a 20 forintot is. A bánásmód is a legények magaviseletéhez szabott. A nagyarányú legény bevándorlás mutatja, hogy a bánásmód egyáltalán nem rabszolgai, hiszen a legények kétharmada külföldi és ezek

szívesebben dolgoznak itt mint odahaza. A mesterek malmaiban őrölt liszttel teli zsákok nem oly nehezek, mint amilyeneket a molnárok szállítanak a pékeknek.

4. A 30 krajcáros zsákhordási díjjal kapcsolatban kijelentik, hogy a molnárok által fizetett 12 papírkrajcárnyi összeg nem munkabér, hanem ajándék. Ajándékot azonban a mesterek saját jószántukból adhatnak, kényszeríteni őket erre nem lehet. Mivel a péklegények nem darabbérért, hanem hetibérért dolgoznak, nem kötelezhető a mester a saját malmában őrölt lisztnek fel- és lerakásáért külön fizetésre, mert akkor minden vödör vízért, amit a sütődébe visz a segéd, vagy minden tűzre hajított fáért külön fizetést követelhetnének. A legények hetibére a pékmesterséggel kapcsolatos összes munkák ellenértékét jelenti, tehát a liszt fel és lerakását is.

5. A kimaradó legény pénzbüntetésének eltörlését kérik, hogy elejét vegyék a társláda gazdagítása céljából elkövetendő önbüntetéseknek, hanem ahelyett a bűnbe esett legénynek példás megbüntetését és a városból való eltávolítását javasolják.

6. Válaszul átnyújtják a nyomtatott legényrendtartást, amely szabályozza a legények magatartását. Követelik a munkában és a sütödében egyaránt a tisztaságot, továbbá a teljesített munkáért való szigorú felelősséget és az okozott károk megtérítését.

(Eredeti tisztázat. Országos Levéltár. K .K. M. Egyveleges 1848—13.)

★

A budai pékmestereknek
a városhoz benyújtott nyilatkozata
a legények május 4-i kívánságaira

1848. május 10-én.

Tisztelt városi közönség!

Felhívatva lévén sütőlegényeinktől panaszokat átvenni s azok aránt nyilatkozni, megjegyeznünk kell, hogy czéhünkhöz tartozó fiatalságának ekkoráig semmi alapos ok panaszra nem lévén, és mind állásával, mind fizetésével és a szokott czéhbeli bánásmóddal megelégedvén, a fennforgó bonyodalmakban, összeseregléseken és tanácskozmányokban részt nem vett. E részben tehát valami kiegyelítésnek szüksége fenn forogván, véleményünket csak abban központosítjuk, hogy egy részről a czéhbeli fegyelem maga épségében továbbra is fenntartassék, mert a közönséget első élelmicikkel

ellátni kéntelenítvén, ebbeli kötelességünknek csak akkor felelhetünk meg tökéletesen, ha segédeink feltétlen közremunkálására szert tehetünk — más részről a méltányosság elveit ekkoráig is szem előtt tartván, azokhoz a munkaidejét és bérét idomítottuk és jövendőre is óhajtanók, hogy a netalán teendő intézkedések által a szorgalom és munkaság arányához kimérendő bérnek meghatározásában ne gátolhassuk.

Budán, Május 10-kén 1848.

A budai sütőmesterek Szab. Czéhe

Kívül: Szabad Királyi Buda Főváros Tisztelt Közönségéhez. A budai sütőmesterek szab. czéhe a sütőlegények panaszai átvétele tárgyában nyilatkozik.

(Eredeti tisztázat, Országos Lelvéltár. K. K. M. Egyveleges 1848—13.)

★

Rottenbiller Lipót pesti h. polgármester jelentése a minisztériumhoz a céhlegények sztrájkjáról

1848. május 14-én.

A földmüvelés — ipar és kereskedelmi miniszter arról értesülvén, hogy némely kebelbeli céhek fiatalságának egy része a műhelyeket oda hagyva a munkából kiállott, — ennek következtében f. 1848-k évi május 9-én 336-k sz. a. kelt rendeletében meghagyá a város hatóságának, hogy a műhelyeket elhagyó segédeket oda utasítsa, miszerint türelemmel várja be, míg egyrészről a többi céhbeli társaik és minden mester testületek beadandják panaszaikat, s míg másrészről ezeknek meghallgatása után minden oldalú érdekek teljes méltánylásával a már tárgyalás alatt lévő céhreformok iránt intézkedés téretheténk.

Ezen miniszteri rendelet foganatosításával folyó év május 10-én 7.198-k sz. a. hozott tanácsi végzés által alulírottak bízatván meg, jelentjük, hogy f. hó 10-én valamennyi céhmestereket a kapitányi hivatalba berendeltük, s miután általuk afelől értesítettünk, miképen városunk kebelében mindeddig csupán a kovács és sütőlegények hagyták oda mestereik műhelyeit; — az illetőket a körülményekről felvilágosítva, munkájuk szolgalmas folytatására felszólítot-

tuk, kik engedve felszólításunknak műhelyikbe azonnal visszatértek.

Kelt Pesten, 1848-k évi május 14-n.

Rottenbiller Leopold
h. polgármester

Szekrényessy Endre
városkapitány

(Eredeti fogalmazvány. Főv. Lt. Pest. Eng. 239/1848.)

★

A PESTI SÜTŐMUNKÁSOK

1871-ben már nem bírták tovább a nyomorúságukat, nem akartak többé 17—18 órát naponta dolgozni, sztrájkba léptek, de ez a sztrájk nem tartott sokáig, mert a rendőrség a mesterek pártját fogta. Elfoglalta a sütők szállóját, a sztrájkolók egy részét letartóztatta, és a vidéki illetőségűeket kitoloncolta. Így oldották meg a munkáskérdést. 1876-ban újból mozogtak a sütőmunkások. A Buzelka-féle vendéglőben gyűlést tartottak, melyet a rendőrség kardlappal széjjelvert. A rendőrség felkészültsége óriási volt, és még az utcán is folytatta ezt a munkát.

(Jászai I.; A Magyar Szakszervezetek Története 31. oldal.)

★

ENNEK KÖVETKEZMÉNYEKÉPPEN

1871. május havában összehívtak egy gyűlést az Akácfa utca 15. szám alatt volt Buzelka-féle táncterembe. A gyűlésen az előadó szónok bemutatott egy darabka húst, amit vasárnap kaptak, mert a többi napokon csak virsli, hasított szafaládé és zsírban sült zsemle volt a feltét. Erre az amúgy is elkeseredett munkások igen nagy lármában és zajban törtek ki. Mire a kiküldött rendőrtiszt erélyesen felszólította a szónokot, hogy tartózkodjon az izgatástól, mert ellen esetben a gyűlést feloszlatja.

Ebből erős szóváltás keletkezett, s az egyik munkás megütötte a rendőrtisztet. A rendőrtiszt erre kiadta a parancsot a terem kiürítésére. De ez nem ment ám könnyen. A munkások székeket és asztaltetőket ragadtak fel, s azzal támadtak a rendőrökre. Végre

sikerült a rendőröknek a munkásokat az utcára kiszorítani, ahol azután furcsa dolog történt. A sors különös szeszélyéből épp akkor ért a tömeg közé egy szekér, amely szőlőkarót szállított. Pillanatok alatt nem volt karó a szekéren, hanem a munkások kezében, akik így felfegyverkezve, most már hevesen nekitámadtak a rendőröknek. A harc mindkét részről sok sebesüléssel végződött. A munkások közül sokat letartóztattak, s akire nem tudtak semmit rábizonyítani, de mert munkanélküli volt, kitoloncolták Budapestről. Évekig tartott azután a bíráskodás, ami a munkásokat annyira megfélemlítette, hogy 12 évig nem mertek megmozdulni.

(Tatár D.; Hatvan év a magyar sütőipar történetéből.)
(1850-től 1913-ig, 12 oldal. ÉDOSZ Archivum 118/1961.)

*

A PÉKLEGÉNYEK EGY KÜLDÖTTSÉGE

vasárnap, f. hó 21-én megjelent *Jekelfalussy Lajos* belügyminiszteri osztálytanácsosnál, s átadta neki a péklegények május 18-án tartott gyűlésében kelt határozatot. Jekelfalussy osztálytanácsos biztosítá a küldöttséget, hogy a minisztérium méltányolni fogja a pékek jogos követeléseit, s a küldöttség biztosíthatja többi munkatársait is, hogy a magyar kormány nem áll egyoldalúlag sem a tőke, sem a munkások részén, hanem cselekvéseiben egyes egyedül csak a jogot tekinti mérvadónak.

(Pesti Napló, 1871. május. 23.)

*

AZ 1871-ES SÜTŐMOZGALOM

Szabók strikjéhez sütők is csatlakoztak és — mint késő esti órákban halljuk — oly zavargást keltettek gyülhelyükön, a Terézvárosban, hogy a kapitányságnak katonai segédletért kellett folyamodnia. A katonaság a zavargók előtt parancsszóra fegyvert töltött. Hisszük, hogy ez szétoszlásra bírta őket.

(Hon, 1871. május 12.)

*

MUNKÁSOK ZAVARGÁSA

Tegnap estefelé az Akácz utcában 9. szám a. levő *Buzelka*-féle teremben 2—300 péksegéd bejelentetlen gyülekezetet tartott. A tartott beszédekből az tűnt ki, hogy nem látják be, miért építsenek éppen csak a pékmesterek maguknak házakat? A mesterek ellenséges szemrehányásokkal halmozgatván el, a be nem jelentett gyűlés ennek következtében hatóságilag beszüntetett és a gyülekezők szétoszlásra hívattak fel. Miután előbb netáni jogos kívánságaik érvényesítésével a rendes útra lettek utasítva. A gyülekezettek azonban ellenszegültek és csak akkor hagyták oda a termet, miután a poroszlókból álló karhatalom megjelent. Ekkor az utcára kimenve, ott a poroszlóknak fordultak, és egy lámpagyújtó létráját darabokra törve, ezekkel támadtak a poroszlókra. A veszekedésnek csak városi huszárok vetettek véget, kik a zavargókat szétriasztották, az egész Dohány utcában levő péksegédi szállásig terelték. A segítségre hívott 2. század gyalogság és dzsidás ezred megjelenésekor a rend helyreállott, csak újabbi csoportosulás megakadályozása végett az utcák elzárva tartattak.

(A Hon, 1871. május 14.)

★

A SZABÓSTRIKÉHEZ

Szombaton este a Terézvárosban a szabólegények ismét igyekeztek a péklegényeket együttes tüntetésre izgatni azáltal, hogy elterjesztek a hírt, mintha csütörtöki tüntetések alkalmával *Sammer* péklegény halálosan megsebesült volna. A péklegények kiküldöttek által azonban csakhamar meggyőződtek, hogy *Sammernek* semmi baja, s így nem éreztek hajlamot a szabólegényekkel egy úton haladni. Így a veszély elmúlt s a tömeg rendben szétment. Ma a szabók már jelentkeztek a kapitányságnál, hogy ismét beállanak a munkába. Holnapra ismét nagy munkásgyűlés van hirdetve Kőbányába.

(Pesti Napló, 1871. május 16. A Deák-párt lapja.)

★

A SÜTŐK STRIKÉJÁHOZ

Tegnap délután a sütőlegények mintegy 300-an gyűltek össze a Beleznay-kertben, hogy a munkaadóikkal való viszonyaik szabályozása felett tanácskozzanak. Kívánataikat egy kérvénybe foglalták össze, mely a minisztériumhoz, a városi tanácshoz és a mesterekhez fog intéztetni. Kívánataik ezek:

A sütőhelyiségek tartassanak tisztán, kellően szellőzhetők legyenek, s a mesterek szerezzék be a szükséges munkaeszközöket. A legények ne legyenek kénytelenek földalatti helyiségekben aludni, hanem a mesterek adjanak tisztességes alvóhelyeket, tisztességes ágyakkal. A munkaidő szállíttassék le, illetőleg osztassék be célszerűbben. A legények teljes élelmezést, reggelit, ebédet és vacsorát kapjanak. A „te" megszólítást a mesterek hagyják abba. A mesterek és legények közösen hozzanak házirendet, mely azután mindkét félre egyaránt szigorúan kötelező legyen. Avégre a hatóság vizsgáltassa meg minden hónapban egyszer a helyiségeket egészségügyi tekintetben.

(Pesti Napló, 1871. május 20.)

★

A BELÜGYMINISZTER MEGTILTJA A SÜTŐSZAKEGYLET MEGALAKÍTÁSÁT

1873. augusztus 4.

A „Pest szabad királyi város közönségének" címzett határozat az 1873. évi VIII. törvénycikk (ipartörvény) IV. fejezete az eltörlött céhek helyett létesítendő ipartársulatokról szólván, a 76. § kimondja, „miszerint olyanokat csak valamely ipart önállóan gyakorló iparosok alakíthatnak". Megállapítja továbbá a határozat, hogy a folyamodók alakíthatnak ugyan „akár önképző, akár segélyző" egyletet, azonban „tartoznak az alapszabálytervezetben az egyleti célt kizárólag csak a választott irányban tüzetesen kifejteni, s az alapszabálytervezetet ahhoz alkalmazottan szerkeszteni". Az elutasító határozat szerint a benyújtott alapszabálytervezet ezeknek a követelményeknek nem felelt meg.

Eredeti tisztázat.

(F. L. 1873. — XI — 306.)

★

AZ 1883-AS SÜTŐSZTRÁJK

A mesterek között dúló versenyek miatt 1883-ban a munkások helyzete annyira leromlott, hogy a sorsuk már tűrhetetlen volt. Ezért több összejövetelen tanácskoztak, hogy mitévők legyenek? De hogy a tűrhetetlen helyzetnek véget vessenek, formálisan szervezkedtek. Választottak ötventagú szervezőbizottságot, melynek elnöke *Zsámbek János* és *Schächter Mór* még ma is aktív fővárosi sütőmester, jegyzője pedig *Klein Ignác* volt.

A szervezőbizottság azután a három vezetővel tíztagú bizottságot küldött ki, akik a mesterekkel megkezdték a tárgyalásokat. A munkásság elég szerényen, de abban az időben igen feltűnő módon ezeket követelte:

1. Tíz órai munkaidő 16 órás keretben.
2. Jobb és táplálóbb élelmezés.
3. A hetibér 10 százalékkal való megjavítása.
4. Minden munkásnak külön-külön féregmentes tiszta ágy.

A mesterek persze hallani sem akartak a kívánság teljesítéséről, s a tárgyalások emiatt hónapokig elhúzódtak. A munkásság ezt az időt arra használta fel, hogy pénzt gyűjtött a harcra. A mesterekkel tartott utolsó értekezleten Schmiedlechner Károly, Király utcai sütőmester, és elöljáró ezeket mondta:

— Azt még meg tudom érteni, hogy kevesebbet akarnak dolgozni és többet keresni. Azt is meg tudom érteni, hogy jobb élelmezést kívánnak. De azt sehogysem tudom megérteni, hogy miért kérnek minden embernek külön ágyat? Hiszen most, amikor deszkán és földön alszanak, sem lehet őket felkelteni, hát hogyan lehet majd akkor, ha külön ágyban alszanak?

Schmiedlechner Károlynak ez a feltűnő kijelentése (az Aranyszarvashoz címzett üzlete Király u. 31. szám alatt volt. Érdekes címtáblájára nagy fekvő szarvas volt kifestve a szájában kiflivel) rányomja bélyegét egész korára. Mert hogy azt a szegény páriát a deszkáról sem lehetett felkelteni, annak meg volt az oka. Dolgoztak volna csak 10—12 órát naponta, mint a többi iparosok, nem pedig 18—20, sőt 22 órát is, egész biztosan könnyűszerrel fel lehetett volna őket kelteni.

Minthogy nem tudtak megegyezni, 1883. május 1-én kitört az első sütőipari munkássztrájk Magyarországon. Az utolsó gyűlést, melyen a sztrájkot kimondották, az Aréna út és Szondy utca sarkán ma is meglévő *Kéményseprő* vendéglőben tartották. A gyűlésen

több sütőmester is megjelent, hogy aláírja a munkások követelését. De a vezetőség egyeseknek az aláírását nem fogadta el.

(Tatár Dénes: Hatvan év a magyar sütőipar történetéből. 1850-től 1913-ig. 18. oldal. ÉDOSZ Archivum 118 1961.)

★

1883-BAN KOMOLYABBAN MOZDULTAK MEG A SÜTŐMUNKÁSOK

Ismét sztrájk tört ki, a munkások 1 Ft hetibér javítást követeltek a főzelékhez auflágot (húst), és végül a pihenéshez szükséges ágyat. Akkor a mesterek már minden követelést hajlandók voltak megadni, csak azt nem, hogy a pihenéshez ágyat adjanak, mert mint a mesterek elnöke mondta: „még a zsákokról is alig bírlak bennteket fölkelteni, még kevésbé, ha ágyban feküsztök". Természetesen a 18—20 munkaóra után nem egyhamar lehet a munkásokat fölkelteni. A sztrájkolók, nehogy úgy járjanak, mint elődeik, Újpest tájékán ütötték fel tanyájukat és idevitték a munkások az ennivalókat és pénzbeli segélyeket.

(Jászai I.: A magyar szakszervezetek története 31. old.)

★

BUDAPESTI PÉKSZTRÁJK 1883 MÁJUS

Péksegédek sztrájkja

Mintegy 500—600 péksegéd gyűlt össze kedden délután 5 órára az állatkerti *Huber*-féle nyári vendéglőben. A rendőrséget *Alkér* kapitány és *Ambrus* fogalmazó képviselte. Megjelent továbbá vagy 10 polgári biztos, 10 gyalog és 4 lovas rendőr. A gyűlés különben a legnagyobb rendben folyt le. A szónokok valamennyien figyelmeztették arra társaikat, hogy csendet és rendet tartva mozgalmukat eredményesebbé tehetik.

A gyűlést *Klein Ignác*, a kiküldött 25-ös bizottság elnöke megnyitván, *Zsámbék János* emelt szót. Minket, úgymond önök azzal bíztak meg, hogy érdekeiket a sütőmestereknél gondozzuk. Eljártunk megbízatásunkban, de a munkaadók csavargóknak neveztek

minket és elutasítottak. Kérdem megvannak-e velünk elégedve? (Zajos felkiáltások: meg vagyunk!)

Machleid József ugyanezt német nyelven mondta el, az ő szavait is nagy éljenzéssel fogadták.

Zsámbék János ezután felolvasta a sütőipartársulattól érkezett következő levelet:

„A budapesti péksegédek 25-ös bizottságának!

A 25-ös bizottság részéről ehelyütt beadott kérvény elintézéséül tudósíttatik ezennel fenti bizottság, hogy a budapesti sütőipar társulat mely csak egy töredékét képviseli a budapesti pékeknek, nem találja magát hivatva ezen irányban kötelező határozatokat hozni és azon jó reményének ad kifejezést, hogy a segédek részéről hangoztatott kívánságoknak a mesterek, ott ahol azt üzletük megengedik, mindenesetre a lehetőségekhez képest helyt engedni fognak. Budapest, 1883. május 15.

Matheidesz István elnök."

Szónok kérdést intéz a jelenlevőkhöz, hogy meg vannak-e elégedve. E kérdésre természetesen a felelet egy 400 torokból felhangzó „nem vagyunk!" felkiáltás volt.

Kirschner azt a kérdést intézi a segédekhez: Tűrjük-e tovább ezt az állapotot, vagy sem? — mire a segédek kalaplevéve, egyhangú kiáltással kimondják, hogy nem dolgoznak tovább.

Alkér kapitány: Itt arról nem lehet határozni!

Felkiáltások: Hát akkor nem megyünk haza! (Hosszas éljenzés.)

Békési csendre inti társait, mert mint mondá, „nem olyan 48-as időben vagyunk most".

A gyűlés, mely bár a striket nem mondta ki, eredménye mégis az. Minthogy 300 péksegéd egy csapatban fölkerekedett a gyűlés színhelyéről, s elmentek egyenesen R. Palotára, ahol az erdőben az éjjelt kihúzni akarják. S ezzel körülbelül 50—60 műhelyben a munkának tényleg szünetelni kell. A többiek még egy kísérlet tételét határozták el, azt, hogy felkeresik mestereiket, s még egyszer felkérik őket követeléseik teljesítésére.

(Népszava, 1883. május 20.)

★

A SÜTŐMUNKÁSOK MOZGALMÁHOZ

denunciál a burzsoá sajtó

A sütőmunkások még csak szervezkedésük küszöbén állanak, a kiküldött harminc tagú bizottság még csak most tanácskozik a sütők nyomasztó helyzetéről és azon módokról, melyek által sorsukon enyhíthetnek; a burzsoázia a főközlönye a *„Pester Loyd"* máris megfúta a riadót, hogy a mozgalmat már csírájában elfolytsa. Ezt természetesnek találjuk. Tudják a munkások is, hogy a *„Pester Loyd"*-tól érdekeik felkarolását hiába várják. De hiába várják akármelyik napilaptól is, mert ezek kivétel nélkül mind a burzsoázia szolgálatában állanak, s a munkásoknak csak szép szavakat, csak üres frázisokat tálalnak fel.

De meglepett minden sütőt az a hallatlan merészség, mellyel a *„Pester Loyd"* közismeretes nyilvánvaló tényeket egyszerűen meghazudtolt. Neki persze ez a kenyere; ám de megvan mindennek a határa és amit ezer ember egyhangúlag bizonyít, amit hatósági közegek hivatalosan igazolnak, azt már a *„Pester Loyd"*-nak sem szabad valami pékmester információja után lakonice elfogadni. A *Népszava* 4. számában a budapesti péksegédek helyzetéről hozott közlemény elejétől végéig teljesen való, ezt semmiféle mesterfogással elferdíteni nem lehet, sőt még azt is meg kell jegyezni, hogy sok pékműhelyben az állapotok sokkal rosszabbak, sokkal gyalázatosabbak, mint azokat a Népszava leírta. Csak tessék elolvasni a *„Pester Loyd"*-nak lapunk múltheti számában *„Egy sütősegéd"* által beküldött közleményt, csak olvassa el a *„Pester Loyd"* az alább közölt hivatalos jelentést és hallgassa meg a budapesti sütősegédek keserves panaszait? vajon lesz-e még bátorsága hiteles adatainkat cáfolni, azt hisszük, hogy ilyen merészségre még a *„Pester Loyd"* sem képes. Igaz, könnyű a húsos fazéknak árnyékában elbizakodott és kormány szubvencióval folyton hizlalt telivér burzsoá lapnak az elhagyatott, az elnyomott, a leigázott munkásokkal szembeszállni, nem is kell virtusság, hogy a szegény páriákra a fogait vicsorítja és öklével fenyegeti őket, ám de nem igazságos eljárás ez; a pékmunkások helyzete nemcsak szánalmat kelthet minden jobbérzésű emberben, de kell, hogy meg is botránkoztasson mindenkit, miszerint ily gyalázatos állapotokat nem tűr a hatóság a fővárosban. Annyira nem bocsátkozom bele, hogy a Loyd cáfolatát kellő értékre szállítsam alá a munkások úgy is tisztában vannak a Loyd megbízhatóságáról, de annyit mégis megjegyzek, hogy az ott felhozott adatok egytől-egyig hamisak. Az meg éppen nevetséges, hogy a budapesti sütőket külföldi szocialisták lázítják. Hogyan, hát az ő helyzetük a bánás-

mód, melyben részesülnek — nem elég lázító. Kellenek még ide külföldi szocialisták? Természetesen a Pester Loyd sugalmazója azt szeretné, hogy a rendőrség mindjárt beleavatkozzék a mozgalomba a külföldi szocialisták keresésének ürügye alatt; azután nyakrafőre utasítsa ki a fővárosból az „elégedetleneket", a szabadság, a kultúra nagyobb dicsőségére!

Kár, hogy azzal is nem fenyegetőzött, hogy sztrájk esetén katonákat fognak dolgoztatni a sütődékben, a sztrájkolókat pedig halomra lövetik, hisz azért tartja a nép saját vére-verejtéke árán a hadsereget, hogy az ily „elégedetlenek" által szított mozgalmat elfojtson, elfojtson minden áron.

Mint lapunk más helyén olvasható, az újpesti pékek is indítottak mozgalmat helyzetük javítása érdekében. A *„Pester Loyd"*-nak ugyan nem fog tetszeni, de azért kötelességük azon embertelen rabszolgaságnál is rosszabb helyzetet feltárni, melyben az újpesti sütőmunkások tengődnek. Megvalljuk, hogy eleinte magunk is kételkedtünk a rendelkezésünkre bocsátott adatok valóságában, kételkedtünk, mert bár nagyon is jól ismeretes előttünk általában munkásaink szomorú, sötét helyzete, de hogy egy tisztes ipar munkásai a főváros tőszomszédságában a leigázás olyan magas fokán álljon, hogy emberekkel végeztessenek oly túlságos munkát, s mellette a rabszolgáknál is rosszabb helyzetet biztosítsanak számukra, az már meghaladta a mi képzeletünket is. Ám de volt alkalmunk mindenről meggyőződést szereznünk; hallottuk kétségbeesett, a végletekig elkeseredett munkások jajkiáltásait, melyben a barmok helyzetét is irigylik, mert — úgy mondják — azoknak lakhelyet adnak, s törvény gondoskodik pihenőnapukról az állatvédegylet megvédi őket a túlterheléstől és a kínzásoktól; de a sütőmunkásokkal nem törődik senki, őket nem védik, nem oltalmazza sem isten, sem ember!

Idáig jutottunk tehát „óriási kulturális előrehaladásunk" közepette? Itt vagyunk a civilizált világ közepén, a XX. század kezdetén, s így halljuk emberek valóságos húsból és vérből való emberek kitöréseit, melyben a barmok helyzetét irigylik!

Vajon ehhez mit szólnak a *„Pester Loyd"* humanistái?

A fővárosi sütők helyzete már a képzeletet felülhaladólag — rossz, milyen lehet tehát az újpestieké, ha ők maguk állítják, de kivétel nélkül mind azt állítják, hogy a pestiekhez képest csak kutyák vagyunk.

Újpesten a munkaidő általában 18—20—22 óra, közben csak kevés szünettel, mert a segédeknek a szatócsokhoz is el kell járniok a kenyereket „kiszalkasztani", azon kenyereket, melyeket a szatócsok a pékeknél süttetnek meg 3—4 krajcárért darabonként.

A sütőmesterek a segédek rovására versenyeznek, 1 forintért 90 darab süteményt adnak és a kenyér kilóját 9 krajcárért árusítják. A veszteséget azonban a segéd béréből vonják le. A mesterek elrontják, leszorítják az üzletet, s a munkások sínylik ennek következményeit.

A hőségtől a kigőzölgéstől elgyengült munkások a legsilányabb bért kapják. A legmagasabb hetibér Újpesten koszt és lakás nélkül 6 forint, de még 3 forinttal is fizetik az úgynevezett „Weissficziket", kik a szakmabeli munkákon kívül még süteményhordásra is kötelezteknek, azonkívül mindennemű házimunkát kell végezniük és burgonyát héjázni, súrolni stb. sőt lovat is tisztogatni!

Kosztot általában nem is kapnak, csak néhány helyen, de itt is olyant, amiről szólni sem lehet.

Lakásuk a sütőmunkásoknak Újpesten nincs. A sűtőműhelyben zsomporokra ülve, vagy a gyúrótáblára fekve alhatnak csupán. Ha mosakodnak, a lisztes zsákot porolják ki és ebbe törülköznek. 13 sütőde közül csak egyben van hálószoba, és ebben is csak 1 ágy van öt segéd részére, az ágy teljes felszereléseit pedig egy szalmazsák és egy lópokróc képezi. Ilyen körülmények között élnek az újpesti péksegédek, de vajon ez is élet?

Ha elöregszenek, vagy megbetegszenek, koldus csavargó lesz belőlük, mert öreg pékmunkásokat a mesterek nem alkalmaznak. A beteget pedig egyszerűen küszöb elé teszik.

Egy kínnal és viszontagságokkal telt folytonos fárasztó munkában eltöltött élet végcélja tehát, a nyomor, a koldulás, vagy elbitangolás.

Érthető tehát, minden jóérzésű ember előtt a sütőmunkások azon törekvése, hogy ily állapotokból szabadulni kívánnak. Érthetetlen legfeljebb csak az, hogy eddig is tűrték a rabszolgaságot.

Üdvözöljük tehát a sütőmunkásokat, kik végre öntudatra ébredtek, s belátták, hogy őket is megilletik az emberi jogok, belátták, hogy nekik is igényük lehet emberi és emberies életmódra, emberies bánásmódra...

Végül a budapesti sütödékben uralkodó állapotok illusztrálására közöljük a hivatalos jelentést szószerint:

„Tek. ..... ker. kapitány úrnak, H. Tegnap este 10 órakor M. ..... I. ker. rendőrorvossal becses utasításához képest megjelentem a Kerepesi út és Csokonai utca szegletén levő Z. ..... A. ..... sütödéjében, s az ott tapasztaltakról van szerencsém teljes tisztelettel a következőket jelenteni:

A Kerepesi útra nyíló bolthelyiségből rozzant, tekervényes falépcsőn jutni le a pékműhelyt szolgáló nagy pincehelyiségbe, mely dolgozói és hálószobából, továbbá egy burgonyaraktárból két sütő-

kemencéből, egy konyhaszerű helyiségből és egy szemétraktár gyanánt használt szobából áll.

Közvetlenül a lépcső felőli lejáratnál nagymennyiségű szemét hulladék és ürülékből álló halmazra bukkantam, melynek tetejében egy nagy nyírfavesszőből font főtt s lehámozott burgonyával telt kosár állott. A kosárban a burgonyán számtalan svábbogár mászkált ide, s tova. A szeméthalmaz mellett egy mellékszobácskában iszonyú bűzt terjesztő hulladékokon egy ponyva volt kiterítve, amely morzsolt burgonyával volt behintve. E ponyván a fent említett indorító bogarak nagy mennyiségben tanyáztak, s a falakon meg a férgek milliónyi serege nyüzsgött.

A piszok eme undok fészek ajtaja előtt egy emberi ürülékkel telt nagyobb mérvű faedény volt elhelyezve, mely a közel levő burgonyára árasztó fertőző miazmáit. És ezek a burgonyák másznak, a kenyértésztával összegyúrva „mint jóízű, egészséges kenyér" kerültek a szegény ember asztalára. Oly kenyér, melynek tésztája mielőtt a sütőkemencébe kerülne, a szemét, az emberi és állati hulladékok és ürülékek halmaza és fertőző férgek véghetetlen mennyisége közepette fetreng, az oly kenyér bizony ártalmas az egészségre és igen könnyen előidézhet járványos betegségeket.

E szemétraktáron kívül kivétel nélkül az üzlet összes helyiségei telve voltak piszokkal és férgekkel. A liszt tészta és süteményeken annyi a svábbogár, hogy úgy tűnnek elő, akár fekete réteggel volnának bevonva. Szóval oly dolgokat tapasztal az ember Z. ..... A. ..... sütödéjében, hogy hideg borzongás fut át testén, ha csak rá is gondol.

Budapest, 1885. augusztus 15-én.

(Népszava 1885. augusztus 15.)

*

AZ 1890-ES SÜTŐSZTRÁJK

A péksegédek 1890-ben bérmozgalmat indítottak. Ennél az alkalomnál az akkor megjelent *„Népszava"* ismerteti a pékek helyzetét. Azt mondja többek között: Nincs talán iparág, melynek munkásai többet szenvednének, jobban le volnának igázva, annyira kizsákmányoltatnának, mint a pékek. Az ő munkájuknak nincs kezdete, nincs vége. Mint a malom gépezete, egyhangúan őröl, megszakítás nélkül, úgy robotolnak ők is egyhangúan, megszakítás nélkül, mindig. Míg csak a munka mellett ki nem dőlnek, míg csak örökké el nem némulnak.

Rabszolgák ők, a szó legszorosabb értelmében, kikkel gazdájuk kénye-kedve szerint, minden tekintet nélkül rendelkezik, kiket addig hajt a munkában, míg össze nem roskadnak. Olyanok, mint a citrom, melyet tulajdonosa addig présel, míg egy csöpp nedv is van benne, aztán ellöki, kidobja az utca kövére. Napi munkaidejük 16—20 óra, közben egy-két órai szünettel. Mikor a többi munkások heti fáradalmukat pihenik, mikor a nagyközönség, kereskedő és iparos, úr és szolga, gazdag és szegény üdülést vagy szórakozást keres, mikor vasárnapot, vagy más ünnepet ülnek, akkor az ő munkájuk megkétszereződik, az ő naptárukban nincs ünnepnap, nincs pihenőnap. Miként az öröktűz szünet nélkül lángol, úgy izzadnak ők is szünet nélkül, az öröktűz mellett. No és mi a bérük ennyi munka mellett? Az előmunkások, a sütők és dagasztók hetibére 8—12 forint. A kádasok és lisztesek heti 5—7 forintot keresnek, a ficik, a fiatal segédek 3—5 forintot kapnak, azonban lakást és kosztot is. de enni nem, mert kosztjuk valóban ehetetlen. Reggelire kávé jár nekik, de ennek csak színe sejteti, hogy mi is akar tulajdonképpen lenni, mert ez nem egyéb, mint egy barnás kotyvalék. Ebédre mutatnak nekik húst is, de csak keveset. Egy udvari szállító kerek 4 deka hússal kedveskedik segédeinek, de ebben csont az igaz nincs. Lakást is kapnak a pince legaljabb zugában. Piszkos, penészes helyiségben van elhelyezve 6—8 ágy, ezen kellene fáradalmaikat kipihenniök, ha jutna idő hozzá. A szoba többi bútorzata hiányzik, de szemét, piszok és egyéb rondaság van bőven, ahol busásan tenyészhetnek az egészséget rontó férgek. Nyolcan, tízen, tizenhatan is feküsznek ily odúkban és az ágyak összes felszerelése egy vánkos, egy pokróc és egy szalmazsákból áll.

(Jászai S. A Magyar Szakszervezetek Története 23. old.)

★

MIND GYAKRABBAN MEGNYILVÁNULT AZ ÓHAJTÁS,

hogy ezen a tűrhetetlen állapoton változtatni kell. Így érlelődött meg 1890 kora tavaszán, a sztrájkmozgalom. A lelkesítő hangulat kialakulásához nagyban hozzájárult az, ahogy az egész világ munkássága készült megünnepelni május elsejét, amelyet tudvalevően 1890-ben ünnepeltek meg először.

A budapesti sütőmunkások 1890. február 26-ra nagygyűlést hívtak egybe, az Akácfa utcai Buzelka táncterembe. A nagygyűlésnek

ez volt a tárgya: A helyzet és a szervezkedés. Előadó volt *Farkas Gergely,* egy kecskeméti ügyvéd fia, aki hét gimnázium elvégzése után tanulta ki a sütőmesterséget.

A nagygyűlésen többen felszólaltak, akik valamennyien a szervezkedés szükségességét hangoztatták. A felszólalások hatása alatt választottak egy 30 tagú szervező bizottságot.

A szervező bizottság elnökének *Oberhoffer Gyulát,* jegyzőjének pedig Farkas Gergelyt választották meg, akik a mozgalmat azután vezették.

Míg a tárgyalások az ipartestülettel folytak, addig a szervező bizottság pénzről gondoskodott. Ez pedig úgy történt, hogy minden munkában levő munkás a heti kereset 15 százalékát adta a sztrájkalapra. Egy évvel később történt, hogy a szocialisták 1889-ben Párizsban tartott világkongresszusa kimondta, hogy a munkásság megünnepli május elsejét, s felállítják a szakegyleteket. Ennek a határozatnak az egész világon igyekezett a munkásság eleget tenni. Minden szakma megalakította a maga szakegyletét. Így készültek el a „Budapesti Sütőmunkások Szakegylete" alapszabályai, melyet a sztrájkszervezés alatt egyik gyűlés elfogadott. A szervező bizottság ezt kérte a sütőmesterektől:

1. Tíz órai munkaidő.
2. Heti 12 korona élelmezési pénz.
3. Minden munkásnak egy tiszta ágy, s hetenként két tiszta törülköző.
4. A heti béreknek 20 százalékkal való emelését.

A tárgyalások jó pár hónapig elhúzódtak, mert az ipartestület merev álláspontjából nem engedett.

Az ipartestület utolsó gyűlésén azt határozták, hogy minden mester egyezzen meg munkásaival. *Mateidesz István,* az ipartestület akkori elnöke, azt mondotta, hogy nincsen semmi okuk a munkásoknak a bérmozgalomra, mert egyik szakma munkásainak sincs olyan „jó" dolga, mint a sütőmunkásoknak. Ha valamit figyelembe vesznek a munkások követeléseiből, csak azért teszik meg, hogy a közvélemény ne tartsa őket antiszociális érzésűeknek, és maradi gondolkozásúaknak . . .

Utolsó nagygyűlésünket 1890. május 3-án tartottuk az Aréna út és Szondy utca sarkán ma is meglevő *„Kéményseprő"* vendéglőben. Ezen a gyűlésen igen sok sütőmester is megjelent, hogy a munkások követelését aláírják.

Ám de a vezetőség egyesek aláírását nem fogadta el, hanem az összes mesterek aláírásához ragaszkodott.

— Mindent vagy semmit! — ez volt az elv.

És az utóbbi hamarosan bekövetkezett. A nagygyűlés ugyan is ki-

mondotta a sztrájkot, ami után hat lovasrendőr vezetésével az Aréna út és Újpesti úton (ma Váci út) végig kimentünk az újpesti Szúnyog-szigetre, zeneszó mellett és határtalan jókedvvel. Akkor még a szigeten nem vezetett át az esztergomi összekötő vasúti híd.

(Hatvan év a magyar Sütőipar történetéből 1850-től 1913-ig. 30. oldal. ÉDOSZ Archivum 118/1961.)

★

A BUDAPESTI SÜTŐSEGÉDEK KÖVETELÉSEI 1890. JANUÁR

A sütősegédek mozgalma

A budapesti sütősegédek 30 tagú bizottsága e hó 25-én tartotta első ülését, melyen a pékmesterek küldötte is jelen volt.

Oberhoffer Gyula elnök terjesztette elő a sütők nyolc pontból álló követelését, melyeket általánosságban a bizottság elfogadott, s részletes tárgyalás alá vett. A követelések ezek:

1. Munkaközvetítés rendszeresítése.
2. 10 órai munkaidő, felváltással.
3. A hetibérek 25%-kal emelése.
4. Naponkint 1 Ft élelmezési díj, lakbérrel együtt.
5. A tanoncügy rendezése.
6. Beszüntetése a fiatal segédek („ficik") szakmánkívüli munkájának.
7. Segédekből és mesterekből álló állandó bizottság választása, melynek feladata a sütőműhelyek megvizsgálása.
8. Ez egyezmények hatósági hitelesítése.

Reméljük azonban, hogy a mozgalom sikerének tekintetéből e követeléseket a bizottság lényegesen meg fogja változtatni, tehát ez előterjesztett 8 pont csak javaslat, s nem tekinthető végleges megállapodásnak.

(Népszava, 1890. ferbruár 2.)

★

AZ ELÉGEDETLEN PÉKSEGÉDEK

Említettük már, hogy a budapesti péksegédek egyáltalán nincsenek megelégedve csakugyan nyomorúságos helyzetükkel, s erősen készülődnek a sztrájkra. Az elégedetlen segédek 30 tagú bizottsága m. hó 25-én tartotta első ülését, melyen a pékmesterek küldötte is jelen volt. *Oberhoffer Gyula* elnök terjesztette elő a sütők 8 pontból álló követelését, melyeket általánosságban a bizottság elfogadott, s részletes tárgyalás alá vett. A követelések ezek:

1. Munkaközvetítés rendszeresítése.
2. Tíz órai munkaidő, felváltással.
3. A hetibérk 25%-kal emelése.
4. Naponként 1 Ft élelmezési díj, lakbérrel együtt.
5. A tanoncügy rendezése.
6. Beszüntetése a fiatal segédek (ficik) szakmánkívüli munkájának.
7. Segédek és mesterekből álló vizsgáló-bizottság választása, melynek feladata a sütőműhelyek megvizsgálása,
8. Az egyezmények hatósági hitelesítése. —

Ma egy külső dobutcai korcsmában összegyülekeztek ismét a péksegédek és újra tárgyalás alá vették a 8 pontot. Azt kívánják, hogy minden 8 napban felváltva dolgozzanak, és pedig a segédek egy része éjjel, a másik nappal. Vasárnap 3 órával előbb akarják befejezni a munkát, mint eddig, ünnepnapon pedig nappal egyáltalán nem akarnak dolgozni. Különösen a fiatal segédeknek a szakmán kívül való utcai — házaló — alkalmazása ellen tiltakoznak. Eddigi két gyűlésükön a főbb pontokat megvitatták, s elhatározták, hogy azokat benyújtják az ipartestületnek, s ha a mesterek megtagadnák kívánságaikat, megkezdik a sztrájkot.

(Pesti Hírlap, 1890. február 2.)

★

A BUDAPESTI PÉKLEGÉNYEK

ma délután nyilvános gyűlést tartottak az Akáczfa- utcai *Buzelka*-féle helyiségben. A 30 tagú békéltető bizottság elnöke, *Oberhoffer Gyula*, alelnökök: *Goffmann Gyula, Koczaurek József*, jegyzők:

Farkas Gergely és *Hegedüs József*. Elnök a gyűlést megnyitván, *Farkas Gergely* jegyző hosszabban beszél a munkások, különösen pedig a sütőmunkások nyomasztó helyzetéről és elérkezettnek hiszi az időt, hogy a sütőmunkások is tegyenek valamit helyzetük javítása céljából és felolvassa a már ismertetett 10 pontból álló határozati javaslatot, amit a gyűlés egyhangúlag nagy lelkesedéssel elfogadott. Utána ugyancsak ezen határozati javaslatot Koczaurek József német nyelven adta elő. Ezután *Steiner Gyula* beszélt és hangsúlyozta, hogy egy szakegylet alakítását, melynek célja a többek között a sütőmunkások önképzése volna, német nyelven ugyanezt *Machlay József* fejtegette. Az errevonatkozó határozati javaslatot szintén lelkesedéssel fogadta el a gyűlés. Végül *Kiss Adolf* terjesztett be egy határozati javaslatot, melyben a sütőmunkások kimondják, hogy f. évi május hó első napját a munkások ünnepnapjává teszik és ezen a napon békés jellegű nagy munkástüntetést rendeznek.

(Pesti Hírlap, 1890. március 7.)

★

A BUDAPESTI PÉKSEGÉDEK MA TÁRGYALTÁK

ama válasziratot, melyet 10 pontból álló kérelmükre a mesterek feleltek. Közel másfélezer segéd gyűlt össze az akáczfa-utcai Buzelka-helyiségben, szinte fulladásig tele volt a terem és sokan még így is kinn szorultak. Dicséretet érdemelnek a segédek, hogy a legszebb rendben tartották a gyűlést, s mintegy vörös fonalként húzódott végig az egész értekezleten, hogy kihágást, rendetlenséget nem akarnak, s nem is fognak elkövetni, s akár merre dőljön is el ügyük. Zajosan tiltakoztak ugyan minden olyan engedmény ellen, melyet magukra nézve sérelmesnek találtak és hellyel-közzel elkeseredett kifakadások is voltak hallhatók némely mester ellen, de 6 pontra nézve mégis megegyezés jött köztük létre. A többi 4 pont között legfontosabb a munkaidő és hetibér kérdése, remélhető azonban, hogy e tekintetben is sikerülni fog a békés megoldás. Az elfogadott határozat így hangzik: „Tekintve, hogy a sütőmunkások március 6-án meghatározott követelései a mesterek által elleneztetnek, tekintve továbbá, hogy a sütőmunkások egészsége, exisztenciája tisztességes életmódja okvetlenül megköveteli a követelések érvényesítését, kimondja az 1890. április 17-én tanácskozó sütőmunkások nyilvános gyűlése azt, hogy eredetileg meghatározott követeléseit a következőkben módosítja:

1. A sütőmunkások ragaszkodnak ahhoz hogy saját kebelükben rendszeresítik a munka közvetítését, mely csakis munkások által fog kezeltetni. Ennek fenntartásához a sütőmesterek a segédek járulékainak 50 százalékát fizetik. A mesterek önként magukra vállalják a kötelezettséget, hogy segédeiket csakis ez intézmény közvetítése útján alkalmazzák.

2. A sütőmunkások kívánják, hogy minden sütőműhelyben az iparhatóság által láttamozott házi-rend legyen kifüggesztve, a házirendet a munkaadók és munkások közösen dolgozzák ki, és okvetlenül megállapítandó benne a 14 napi kölcsönös felmondási idő. Ha a mesterek vonakodnának a házirend kidolgozásában résztvenni, úgy a munkások azt maguk fogják kidolgozni, s elfogadásához ragaszkodni.

3. A munkaidő leghosszabb tartama 12 óra lehet, beleértve 2 teljes órát a pihenésre, egyéb szünet eközben nincs. Vasárnap déli 12 órakor megszűnik a munka, a kettős ünnepek egyikén teljes munkaszünet legyen.

4. A hetibérek minimuma 12 frt-ban állapíttassék meg.

Végül *Kiss Adolf* tartott szép beszédet a munkatársakhoz, melyben a központi választmány nevében a május elsején lefolyandó ünnepély programját terjesztette elő.

(Pesti Hírlap, 1890. április 18.)

★

A MAI NAP FŐESEMÉNYE
A PÉKSEGÉDEK SZTRÁJKJA

A péksegédek türelme megszakadt, s most távol a zajos fővárostól az újpesti „szúnyog-szigeten" táboroznak. Nagymennyiségű eleséggel látták el magukat, sátorokat vertek föl, s csendesen pipázva, mint megannyi gyarmatos, szívják isten szabad levegőjét, nagy csodálkozására a szúnyog-szigeti bennszülötteknek.

S míg a péksegédek nyaralnak, a Szúnyog-sziget magányában, a hadtestparancsnokság ötszáz katonai péket mozgósított a sütőkemencékhez tisztán azért, hogy a civilek részére süssenek.

A főváros sütödéiben beszüntették a munkát. Még a *Schachner József*-féle sütödében is, ahol pedig distingváltabb munkás-elemek vannak fizetve.

A *Schachner*-féle sütödében 30 munkás dolgozik. Ezek ma délután öt órakor felmentek az üzlettulajdonoshoz és fizetésük, valamint

a munkakönyvüket kérték, egyszersmind bejelentve a sztrájkot is. A sütödei munkások a kívánalmának szó nélkül eleget tett a főnök, mire azok távoztak.

(Pesti Hírlap, 1890. május 4.)

★

A SÜTŐMUNKÁSOK MOZGALMÁHOZ

Sztrájk a sütőiparban

Mint előrelátható volt, a sütőmunkások kénytelenek voltak kenyértörésre vinni a dolgot. Múlt szombaton, e hó 3-án megkezdték a sztrájkot s kivonultak együttesen a Népszigetre. A kivonulás példás rendben történt meg, a sztrájkolók a szigeten is a legnagyobb rendet s fegyelmet tartják fenn maguk között. Ez helyesen van így. Nem is vártuk volna másként a sütőmunkásoktól, kik mozgalmuk kezdete óta mindvégig a legnagyobb higgadtságot s mérsékletet tanúsították.

Tegyék ezt a saját igazságos ügyük érdekében továbbra is. A munkásoknak tudniok kell azt, hogy céltalan zavargások, rendbontások, s kihágások csak elmérgesítik az ügyet, s tudniok kell azt is, hogy helyzetük javítását csakis a törvényes állapotok tiszteletben tartása mellett küzdhetik ki. Örvendünk, hogy a sütőmunkások eddig is oly mintaszerű viselkedést tanúsítottak, mely megszerezte számunkra a közvélmény rokonszenvét, igykeznek ezt meg is tartani, de igyekezzenek főleg arra, hogy mozgalmuk sikeres befejezést nyerjen"...

Mint értesülünk, eddig mintegy 50 sütőmester jelentkezett a bizottságnál, s késznek nyilatkozott, hogy a legények követeléseit elfogadja, s kötelezi magát arra, hogy 3 évig a feltételeket be is tartja. Ez világos bizonyítéka annak, amit mi már sokszor elmondottunk, hogy a segédek követelései teljesíthetők, s nem túlságosak. Egyébiránt ítéljenek munkatársaink, hogy jogos küzdelmet folytatnak-e a sütőmunkások, vagy sem. Az ő követeléseik, melyeket ultimátumként terjesztettek elő, a következők:

1. A sütőmunkások saját kebelükben rendszeresítik a munkaközvetítést, mely csakis munkások által fog kezeltetni. Ennek fenntartásához a sütőmesterek a segédek járulékainak 50 százalékát fizetik. A mesterek önként magukra vállalják a kötelezettséget, hogy segédeiket csakis ez intézmény közvetítése útján alkalmazzák.

2. A sütőmunkások kívánják, hogy minden sütőműhelyben az

iparhatóság által láttamozott házirend legyen kifüggesztve. E házirendet a munkaadók és munkások közösen dolgozzák ki és okvetlenül megállapítandó benne a 14 napi kölcsönös felmondási idő.

3. A munkaidő leghosszabb tartama 12 óra lehet, beleértve 2 teljes órát a pihenésre. Egyéb szünet eközben nincsen. Vasárnap déli 12 órakor megszűnik a munka. A kettős ünnepek egyikén teljes munkaszünet legyen.

4. A hetibérek minimuma 12 forintban állapíttatik meg.

5. A sütőmunkások általában szakmán kívüli munkák teljesítésére nem alkalmazhatók. Így például anyaghordás, favágás, burgonyahéjazás stb. A sütemény kihordása a munkaidőbe számíttatik.

6. A munkaadó köteles segédeinek egy szobát rendelkezésre bocsátani, hogy az öltözködés és mosdás a köztisztaság érdekében ne a sütőműhelyben történjék.

E követeléseket mi jogosaknak tartjuk. Kötelességünk tehát mindannyiunknak, hogy támogassuk az ő igazságos küzdelmüket, járuljon minden munkás tehetsége szerint győzelmük elősegítéséhez!

(Népszava, 1890. május 11.)

★

TÁRGYALÁS A MUNKÁSOK ÉS MESTEREK KÖZÖTT

A sütőmunkások és sütőmesterek kiküldöttei e hó 10-én, csütörtökön este tartották első közös értekezletüket, *Gebhardt* IV. kerületi elöljáró elnöklete alatt. Jelen volt *Prohászka* IV. kerületi jegyző is. Mint az Iparhatóság megbízott helyettese, továbbá. *Lavotha, Bárdos, Horváth, Rutterschmidt, Dobrovszky* és *Brezelmayer* román sütőmesterek, *Oberhoffer, Farkas, Hoffmann, Tompa, Novák* és *Kápolnai* sütőmunkások. Az értekezleten a mesterek előterjesztették válaszukat a segédek 10 pontból álló követelésére. A válasz több ívre terjedt, de röviden is lehet mondani a mesterek nem hajlandók a legkisebb engedményre sem. A budapesti sütőmesterek nem veszik figyelembe azon megbotránkoztató állapotokat, melyek ez idő szerint a fővárosi sütödékben uralkodnak, melyekről mi már többször levontuk a leplet, a sütőmesterek nincsenek tekintettel a sanyarú helyzetre, melyben a sütőmunkások a fővárosban sínylődnek, nincsenek tekintettel, az évenként munka nélkül nyomorgó munkanélküli sütőmunkásokra sem, hanem egyes egyedül a pénzeszsák érdekeit tartják szem előtt.

A mesterek válaszában hivatkozás történik arra is, hogy az 1883-i sztrájk alkalmával a munkások kötelezték magukat arra, hogy 14 órát dolgoznak, most pedig 10 órai munkaidőt követelnek. Hát ez igaz, de az is, hogy ugyanakkor a mesterek is kötelezték magukat, hogy csak 14 óráig dolgoztatnak, mégis 15—18—20 óráig is folyik náluk a munka.

A mesterek kötelezték magukat — tudtunkkal — ugyanakkor még sok egyébre is, amit betartani később nem találtak szükségesnek, hisz csak munkásaikkal szemben vállaltak kötelezettséget, a munkásokat ámítani, üres frázisokat kielégíteni, az pedig már megszokott dolog a vagyonos osztály részéről. Tehát az ilyen fráziskodással hagyjanak fel a mester urak.

Hogy tárgyilagosak legyünk, közölnünk kell azt is, miszerint a mesterek hajlandók 12 órai munkaidőt engedélyezni a normális pékségeknél.

Mi az a normális pékség?

Valószínűleg olyan hely, ahol a munkások iránt valami érzéssel mégis bírnak és tudják a mesterek, hogy háziurakká a munkások által lettek. Itt tehát 12 órai lesz a rendes körülmények között a munkaidő. De a válasz hallgat arról, hogy normális pékség van a fővárosban! Pedig ezt is jó volna tudni! Ám, de az bizonyos, hogy az engedmény nem ér semmit, mert esetleg kisülhet az is, hogy a fővárosban egyetlen normális pékség sincs, tehát mindenütt szabad lesz dolgoztatni 12 órán túl is — egészen a végtelenségig.

A hetibér minimumát a mesterek 4 forintra, a maximumát 10 forintra szabták meg oly módon, hogy akik már 10 forinton felüli bért kapnak, azoké nem fog leszállíttatni. Eszerint:

a vicik hetibére	4—5 forint
a jódli hetibére	6 forint
a liszter hetibére	6 forint
a kádas hetibére	7 forint
a dagasztó hetibére	8—9 forint
a helfer hetibére	10 forint

lenne a jövőben.

Lakpénzt a mesterek nem adnak, a kosztpénz kérdése még függőben van, de a válasz szerint ez a munkás és munkaadó közti egyezkedés tárgyát képezze. De továbbra is a mestereknél kell lakniok.

(Népszava, 1890. május 13.)

★

A MUNKÁSSÁG A SZERZŐDÉS BETARTÁSÁÉRT

A mesterek nem tartják be a megállapodást.

F. hó 13-án a sütőmunkások 30-as bizottsága ülést tartott, melyen egy öttagú szűkebb bizottságot választottak meg a sztrájk-pénztár számadásainak felülvizsgálására. A bizottság elnökéül Kiss Adolf elvtársunkat kérték fel.

Végül elhatároztatott, hogy az ipartestülethez kérvényt intéznek az engedmény betartása iránt. A kérvényt a bizottság be is nyújtotta, s szó szerint így hangzott:

„F. év május hó 12-én köttetett meg a fővárosi sütőmestrek és a sztrájkoló sütőmunkások bizottsága között azon egyezmény, melynek értelmében többek között a sütőmester urak kötelezték magukat arra, hogy a segédeknek egészséges, tiszta, s a műhelytől elkülönített alvóhelyiséget tartanak, a munkaidő, illetve 16 óra időközben tényleges 10 órai munkát végeztetnek, minimum 10 forint hetibért fizetnek.

Ezen egyezmény folytán a sztrájkolók — habár legtöbb kívánságuk nem is teljesíttetett —, mégis megszüntették 10 napig tartó szrájkjukat, pedig ez óriási áldozatukba, keserves küzdelmükbe és súlyos nélkülözésekbe került is, de mégis munkába állottak az említett egyezmény alapján, mert hitték, mert remélték, hogy a fővárosi sütőmesterek becsületérzetében és tisztességében és azt vélték, hogy a sütőmester urakban is van emberi szív, melynek folytán ők is komolyan véget akarnak vetni a sütőmunkások ama szánalmas és nyomorult helyzetének, mely fölött annak idején az összes sajtó megbotránkozását fejezte ki.

Napról-napra sűrűbben érkeznek hozzánk panaszok, melyek mind arra vonatkoznak, hogy a sütőmesterek legnagyobb része az egyezmény legtöbb pontjait nem tartja be, ugyanis a munkaidő már majdnem minden sütőházban a kikötöttnél sokkal nagyobb, a munkabérek tekinttében is sok helyen már leszállítások történtek, a kikötött kosztpénzt a segédek határozott kívánságára is elvonták a legtöbb pékségben.

Természetesen a körülmények a sütőmunkások nagymérvű elégedetlenségét és zúgolódását vonják maguk után, melyhez hozzájárul azon szomorú tény is, hogy állandóan ugyanolyan nagy a munkanélküliek száma, mint a munkában levőké, melyen humánus módon segíteni szintén az ipartestület feladata lenne.

Tisztelettel azon kérelemmel fordulunk tehát az ipartestülethez, miszerint jelzett kérelmünket sürgősen orvosolni szíveskedjék, mert ellenkező esetben kénytelenek volnánk önvédelmünk és jogos érde-

keink megóvása céljából más úton és módon a kötött egyezménynek érvényt szerezni.

Kérésünk elintézését a dolog sürgősségénél fogva 8 nap alatt elvárva, maradunk stb."

Mint értesülünk, az ipartestületnél a kérvényt elintézés nélkül visszaadták, kifogásolva a 30-as bizottság illetékességét, a 8 napi határidőt stb.

(Népszava, 1890. augusztus 24.)

★

A PÉKSZTRÁJK MEGSZŰNÉSE

Anélkül, hogy a modern *Menenius Argrippára* lett volna szükség, a péklegények lehagyatták az *Aventinust*. Egy helyi dacolás végre is a munkásnak újból való felvételében végződött. A mai kultúrhistóriai nevezetességű „Szúnyog-sziget" kihalt és néptelen, — és csak arra vár, hogy a tavaszi áradás elöntse. Rövid nyaralás után a péklegények bevonultak a „zöld"-ből a Fővárosba, s az esti órákban már a megszokott pongyolában állják körül a kemencéket.

A péksztrájk megszűnt! Mesterek és legények megegyeztek és kilenczász sztrájkoló zászlók alatt és zeneszóval vonultak be a fővárosba. A holnapi nappal új kultusza kezdődik a különböző kifliknek és süteményeknek.

A végső megegyezésre ma délután 5 órakor jöttek össze a fővárosi pékmesterek és a sztrájkoló péklegények hat tagú bizottsága a *Ferenciek* bazárában lévő „Iparos kör" nagytermében kétszáz pékmester volt jelen az ülésen, amelyen *Matheidesz István* vitte az elnöki tisztet, a péklegény bizottság szószólója pedig *Oberhoffer Gyula* volt. A gyűlésen mindenek előtt *Kapy Imre* jegyző előterjesztette a pékmesterek és a sztrájkoló segédek bizottságának szombati üléséről szóló jegyzőkönyvét és elfogadásra ajánlja az ipartestület elnökségének amaz indítványát, hogy a szombati tárgyalás eredményébe nyugodjanak bele a pékmesterek. Ez azonban nem történt meg. A pékmesterek a legények által előterjesztett és már a pékmesterek bizottsága által módosított pontozatokat is csak módosítva fogadták el.

Hosszas és felettébb élénk vita után érintetlenül hagyták a feltételek nagyrészét, de megválasztották a következőket:

1. A vasárnapi munkaszünetre vonatkozó pontot eltörölték s kimondották, hogy vasárnap is dolgozniok kell a legényeknek.

2. A 14 napi felmondást tárgyaló pontot is elvetették kimondván,

hogy a felmondási határidőt minden mester a saját tetszése szerint és üzlet-üzemének megfelelően fogja megállapítani.

3. Az úgynevezett „házirend" megszűnik és helyette minden műhelyben a munkarend lesz kifüggesztve. (Ezzel véget ér a péklegények illetékességi ügyköre, mely szerint többek közt beleszólása volt az inasok iskoláztatásába és felmentésébe.

4. A közvetítő bizottságra vonatkozó pontot oly módon módosították, hogy a nevezett bizottság 4 mesterből és 4 legényből fog állani. Állandó felügyelet alatt fogja tartani úgy a mesterek mind a legények helyzetét, eljárását és panaszokban, quasi fegyelmi bíróság is lesz. Ügykörébe tartozik még a legények elhelyezése is. A pékmesterek a bizottsággal szemben többek közt arra is kötelezve vannak, hogy legényeket csak az ő közvetítésük mellett lehet fogadniok.

5. A munkaidőre vonatkozólag az a módosítás történt, hogy 10 órai munkaidő csak oly műhelyben áll, hol felváltás nincs. Ahol felváltás van, ott a munkaidő 16 órára terjed két-két órai pihenéssel. A munkások be- és felosztása a mester jogát képezi.

6. A munkabérre vonatkozó pontot is módosították. E szerint a hetibér legényenként 12 forint, előmunkánál pedig 17 forint. Ez összegbe már be van számítva az élelmezési pénz is mely vagy természetben, vagy pénzben vehető ki. Az élelmezési pénz mindkét bérüeknél hat forintot tesz ki.

A sztrájk bizottság e pontokat elfogadta és egyik társuk kiment a „Szúnyog-szigetre" hol a sztrájkolók tömege már nagy kíváncsian várta az ülés eredményét. Oberhoffer referálása közben csakis helyeslő kiáltások hangzottak fel. Most a péklegények hosszú sorba gyűltek s miután még egy utolsó pillantást vetettek a sziget platánjaira, melyek árnyában meghúzódva valanék, megindultak hazafelé. Előttük mögöttük zászló és zenekar. A legnagyobb rendben mentek be Új-Pestről a fővárosba útközben mindenütt nagy közönség óvációban részesítve.

(Pesti Hírlap, 1890. május 19.)

★

MUNKÁSMOZGALMAK

A tegnapi munkás-ünnepély utójátéka ma már kezdetét vette. A rendőrség ugyanis három munkás-vezért, kik a tömeget a főváros különböző helyein izgatták és bujtogatták, letartóztatott.

Az első letartóztatott munkás *Koczaurek János* brünni illetőségű

péksegéd. *Koczaurek*, akit a főkapitányság ma reggeli öt órakor állítatott elő, hír szerint külföldről kapott utasítások szerint, hetek óta izgatja a munkásokat a sztrájkra. *Koczaurek* még mindig a főkapitányság épületében van, s a vizsgálatot folytatják ellene, melynek befejeztével határoznak aziránt, hogy vajon fogva tartsák-e vagy illetőségi helyére toloncolják. A főkapitányságnak ez az intézkedése összefüggésben van a már napok előtt említett ama körülménnyel, hogy a rendőrség a sztrájkok előidézésében közreműködő idegen elemeket szoros megfigyelés alá vette. A kormánynak, illetőleg a rendőrségnek állítólag nincs szándékában, hogy meggátolja a sztrájk-mozgalmakat, s a valóban rászoruló munkásokat helyzetük javítását célzó törekvéseit, de a legnagyobb szigorúsággal fog eljárni főleg ama külföldi izgatókkal szemben, akik erőszakos és törvénytelen irányban vezetik a sztrájkmozgalmakat.

A rendőrségnek *Koczaurek* ellenében emelt vádjával szemben, a munkás-körökben a legbékésebb emberek egyikének ismerik Koczaureket. Már nyolc év óta dolgozik az újpesti péksegédek soraiban, de soha nem izgatott, nem bujtogatott, de sőt ellenkezőleg, elállott minden mozgalom-vezetéstől, s valahányszor beszélt a munkásgyűléseken, mindig a sztrájk ellenségeinek bizonyult. Az újpesti munkásokat *Koczaurek* egyáltalán nem befolyásolta, mert ezek a sztrájkkal szemben egészen önálló álláspontot foglaltak volt el, kimondván, hogy az esetben, ha a főváros összes péksegédei sztrájkolni fognak, ők is beszüntetik a munkát. *Koczaurek* letartóztatása épp ezért az újpesti munkások köreiben a legnagyobb feltűnést és csodálkozást keltette.

(Pesti Hírlap, 1890. május 30.)

★

AZ OSZTRÁK SÜTŐMUNKÁSOK FELHÍVÁSA A MAGYAR SÜTŐMUNKÁSOKHOZ

közös konferencia tartására

A sütősztrájk és annak kevésbé kielégítő eredménye még élénk emlékezetében van mindenkinek és a kivívott csekély előnyök is már csak papíron találhatók, miután a munkaadók nem tartják meg ígéretüket. Így tehát a sütőmunkások munkaviszonyai alig jobbak most, mint voltak a sztrájk előtt...

... A sütőműhelyekben a mai napig tehát ismét egészen embertelen állapotok uralkodnak, melyek alatt a munkások szenvednek 16-tól 8 órai munkaidő, nyomorult alacsony munkabérek, egészségtelen alvóhelyek és néhol komisz koszt. A sütőmunkások tehát mindjobban ismét azon helyzetbe jutnak, hogy a nyomorult viszonyok ellen fellázadjanak, mert ismét tarthatatlanokká váltak munkafeltételeik. A felvilágosodottabbak kötelessége a többieket folyton oktatni, hogy a közös munkásérdek jelentőségét és a szolidaritás érzetét bennük felébresszék, hogy azután, ha ismét belemennek a bérmozgalomba, biztosabban számíthassanak — mindnyájuk javára — a sikerre.

Lehetőleg gyorsan kell a vidéki szaktársakkal érintkezésbe lépni, szervezkedést rájuk is kiterjeszteni, hogy a közös ügynek ilyen formán megnyerhetők legyenek. Az osztrák sütőmunkásokkal ez sokkal könnyebb lesz, miután ők még ez évben osztrák—magyar sütőkongresszust fognak egybehívni. A fővárosi sütőmunkások feladata arról gondoskodni, hogy ezen a kongresszuson minél több magyar sütőmunkás vegyen részt. Ez igen lényeges előkészület, emberséges egzisztencia elérésére és a sütőmunkásokat lealacsonyító rabszolgai életmódnak gyökeres megszüntetésére.

A bécsi sütőmunkások ugyanis a következő felhívást bocsátották ki:

Felhívás

Ausztria—Magyarország sütőmunkásaihoz.

Szaktársak! A bécsi sütőmesterek felbontották a f. év március havában a köztük és a munkások között létrejött szerződést, illetve nem tartják meg többé a megállapított feltételeket. Ennélfogva elhatározták a munkások újabb követeléseket megállapítani a harcot az egész vonalon megkezdeni és az osztrák vidék, valamint a magyarországi szaktársakkal azonnal érintkezésbe lépni és „Osztrák—

Magyar Sütőmunkások Kongresszusa" cím alatt értekezletet egybehívni, melyen úgy Ausztria, mint Magyarország sütőmunkásai részt vegyenek.

Szaktársak! Egyes helyek bérmozgalmai azt igazolják, hogy szervezkedésük még elég gyenge lábon áll és hogy azt izmositani elodázhatatlan kötelességünk. Egyesüljünk tehát a szakmánkban uralkodó visszás állapotok megszüntetésére és erre szükséges, hogy nemzetiségre és egyéb körülményekre való tekintet nélkül állapodjunk meg a teendő lépések iránt, hogy a minket mindjobban lealacsonyító embertelen állapotnak, a rabszolgai viszonynak véget vethessünk. E fölött tanácskozni és az eszközöket megállapítani, feladata a kongresszusnak, mely valószínűleg Bécsben fog tartatni és azonnal hivatik egybe, mihelyt a szaktársak mindenütt a részvétel iránt megállapodtak és azt nekünk bejelentették.

A monarchiában levő összes sütőmunkások sürgősen felkéretnek ezennel, hogy e tárgybeni véleményüket lehetőleg még ez évi szeptember hó 30-a előtt tudassák a „Bäckerzeitung" szerkesztőségének, Bécs VII. Kaiserstrasse 117., mivel szept. 30-án a bécsi sütőmunkások gyűlést tartanak, melyen ezen felhívás eredménye referáltatni fog.

Fel tehát szaktársak! Az időpont: minden elmulasztott pillanat folyton mélyebbre süllyeszt bennünket, tehát fel a munkára!

Testvéri üdvözlettel és kézszorítással, a bécsi elvtársak megbízásából:

Tobola József, a „Bäckerzeitung" felelős szerkesztője.

(Népszava, 1890. szeptember 14.)

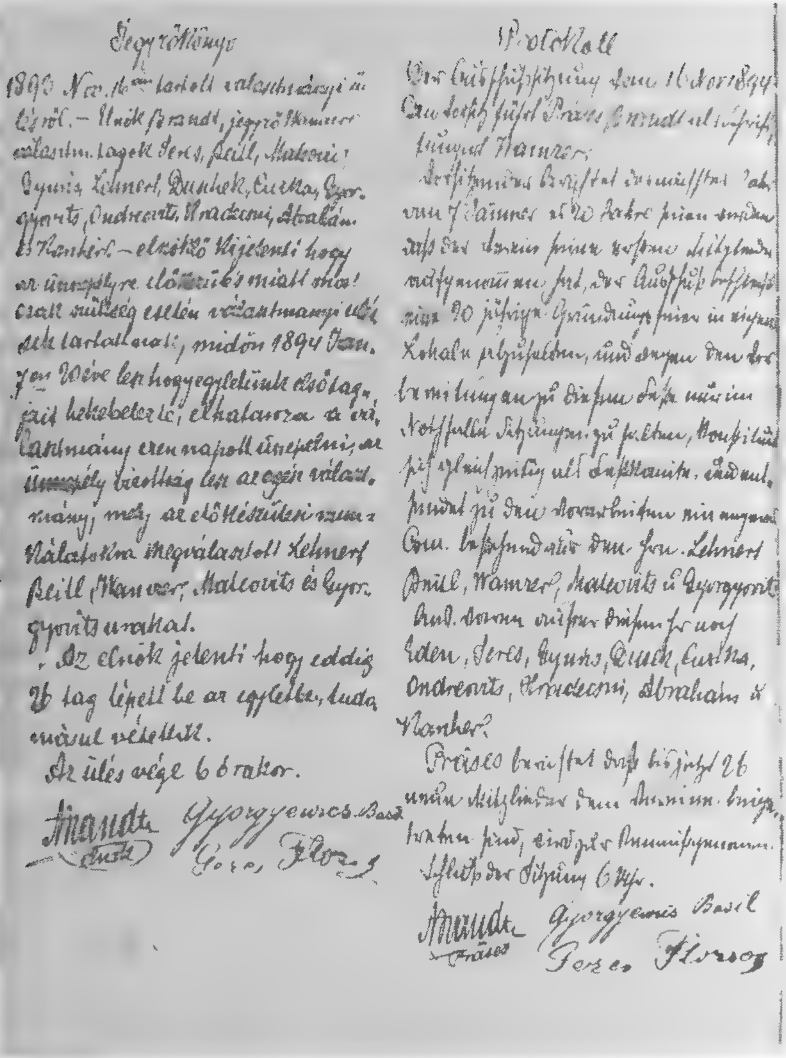

Jegyzőkönyv

1893 Nov. 16-án tartott választmányi ülésről. – Ülnök Brandt, jegyzőkönyvvezető választm. tagok Seres, Beill, Matkovits, Gyunis, Lehnert, Dunkek, Curtka, Gyorgyovits, Ondrovits, Hradecsni, Abrahám és Ranker. – elnökző kijelenti hogy az ünnepélyre előkészületek miatt ma csak sürgős esetekben választmányi ülések tartathatnak, midőn 1894 Jan. 7-én Wéve lesz hogy egyletünk első tagjait bekebelezte, elhatározza a választmány ezen napot ünnepelni, az ünnepély tiszteltség lesz az egész választmány, más az előkészületi szemle. Nálatokra megválasztott Lehnert, Beill, Hamvar, Matkovits és Gyorgyovits urakat.

Az elnök jelenti hogy eddig 26 tag lépett be az egyletbe, tudomásul vétetett.

Az ülés vége 6 órakor.

Brandt elnök Gyorgyevics Basil Seres, Floroz

Protokoll

Brandt Präses Gyorgyevics Basil Seres, Floroz

Az 1873-ban alakult Budapesti Sütők Betegsegélyző és Temetkezési Egylete, 1893-ban ért el 20. évfordulójához
Jegyzőkönyv eredeti fotokópia. ÉDOSZ Archívum

GYORSÍRÁSI JEGYZŐKÖNYV A II. OSZTRÁK—MAGYAR PÉKKONGRESSZUS TÁRGYALÁSAIRÓL

(Megtartva 1893. április 2—4. között Bécsben.)

Herzog küldött: Tisztelt Szaktársak!

Legszívélyesebben üdvözlöm Önöket és a pozsonyi szaktársak üdvözletét adom át Önöknek. Azt az egyet kell hangsúlyoznom, hogy a mi helyzetünk sem éppen a legjobb. Nálunk kb. 80 segéd van. A segédek bére 6—7 Frt. Megjegyzendő, hogy van olyan mester, aki segédek nélkül 5 tanonccal dolgozik, pedig nálunk nagy számú facér munkás van. Örvendetes, hogy Önökkel közölhetem, hogy mi pozsonyi pékek beláttuk, hogy ezek az állapotok maguktól nem javulnak meg és nekünk a nagy munkáspárthoz kell csatlakoznunk. Bár mi már a korábbi kongresszuson is képviselve voltunk, mégsem volt még alkalmunk magunkat megszervezni, nem akadt köztünk egy sem, akinek a szükséges bátorsága meg lett volna. Röviddel ezelőtt mégis nagy változás történt, mikor múlt hó elején egy asztalossegéd, *Zalkai* nevű, egy összejövetelen pompás módon beszélt a szervezkedés hasznáról és előnyeiről, és azóta a mozgalom megindult. A mi szakszervezeti mozgalmunk a mestereket is felébresztette az ő kényelmes pihenésükből, megbeszéléseket tartottak, több szaktársat rendszabályoztak, de mindezek dacára megígérem, hogy ennek ellenére is szervezkedni fogunk és a szociáldemokratákhoz fogunk csatlakozni.

Karánsebes: (Magyarország).

8 pékség, 8 segéd, 5 tanonc.

Fizetések: 2 munkásnak 5 Ft, egy munkásnak 4 Ft, 5 munkásnak 2,50 Ft.

Az ellátás egy pékségben jó, a többiben rossz. A munkaidő szabálytalan, illetőleg rendszertelen. Néhány órát dolgoznak, azután 1—2 óra pihenő következik és aztán így megy tovább. Lakás csak egy pékségben van, ágyak három pékségben, szekrények sehol.

A vasárnapi pihenő 5 vagy 8 óra reggeltől este 7 óráig tart. A bánásmód 2 pékségben jó, a többiben durva. A „te" szó még mindenütt szokásos.

A betegsegélyző egyesületbe a befizetés hetenként 6 krajcár, támogatás: kórházi ápolás hetenként 1,40. Ft. Hogy milyen a kórházban az ellátás, arról szóljon a következő példa: egy kőfaragó 8 napig volt benn és tele tetvekkel jött ki. Szervezkedés nincs. A tanonciskolákat igen hanyagul hetenként háromszor tartják, a pékeknek az iskolában szabad aludni. De a kiaknázás humanitásának egy

pontját különösen ki kell hangsúlyoznom. A tanoncnak a sütéménnyel a vevőkhöz kell menni. Ha a vevő nem fizetésével pénzt vesztenek, akkor számlájukra írják fel és ha „felszabadulnak" akkor hetenként egy bagatell összeget kapnak, addig, míg a „tartozás" nincs ledolgozva.

Azután gyakran olyan „humánusak", hogy egy tanulónak a felszabaduláskor vásárolnak egy „felszabadulási ruhát", amit már legalább tízszer ledolgozott.

Kaufman György *Heil Péter* *Keller János*

Lugos: (Magyarország)

Lugoson 18 mester, 21 segéd és 22 tanonc van.

A bérek 1,50 Ft-tól 2 Ft-ig, reggeli nélkül 3,50 Ft-ig. Egy pékség 5 Ft-ot fizet az összes dolgozóknak, egy segéd 6 Ft-ot kap. Munkaidő 10—16 óra, némelyik pékségben megszakítás nélkül dolgoznak. Az ellátás 7 pékségben jó vagy közepes, 11 pékségben rossz és nem elegendő. A lakás az egyik pékségben ún. „nyári lakás" a többiben a munkások a kemencén vagy a kemence mögött alszanak, a teknőben vagy mögötte, röviden mindenütt. Ágyak csak a fent említett „nyári lakásban" vannak. Szekrények sehol sincsenek. A bánásmód részben durva: a „te" szó mindenütt használatban van. Szervezkedés nincs. Betegsegélyző nincs.

A tanonciskola hetenként háromszor van, de legkevésbé sem megfelelő, miután a tanoncoknak nem adják meg a szükséges pihenőt. A tanítás főleg magyar, de a tanoncok csak románul vagy németül tudnak, s bár tudnak olvasni és írni magyarul, de nem tudják mit írnak vagy olvasnak, mert nincsenek a magyar nyelv birtokában. Továbbá még meg kellen említeni, hogy az emberek nagyon közömbösek, és semmire sem gondolnak, amikor a bérüket megkapják, és a „Kupplerei"-ba vagy kártyázni mennek.

Kaufmann György

★

Zágráb: (Habermann delegátus)

Tisztelt Szaktársak!

Én ma csak rövid összfoglalást adok, miután én a helyzetjelentést írásban adtam meg. Zágrábban 32 pékség van, amelyekben 70 munkás van foglalkoztatva: ezek közül 40 a betegsegélyző egyletben van 30 előfizetője a „Slobodá"-nak. Mi egy egyesületet alapí-

tottunk helyzetünk javítása céljából, mi szerettünk volna egy munkanélküli segélyezőt is bevezetni, melyet azonban a kormányzat nem engedélyezett. Én itt megkérem ma a szaktársakat, hogy egyletünket könyvekkel támogassák. Horvátország más városaiban a viszonyok nagyon szomorúak, bárhová is fordulunk nem kapunk választ. A munkások igen közömbösek, agitációnk eredménytelen és nincs megfelelő eszközünk sem arra, hogy kiküldhessünk egy agitátort.

Szlavóniában hasonló szomorú viszonyok uralkodnak. Az első munkásnak 3 Ft fizetése van, 18—20 órai munka mellett, az ínség az ottani sütőmunkásoknál oly nagy, hogy a segédnek gyakran nincs a testén ing. Igen, ha egy munkás egy jobb kabátban jön, akkor a mesterek már fel sem akarják venni, azt mondják: nem akar dolgozni. Megkérem a szaktársakat, hogy legyen segítségünkre az agitációban, nálunk egy egészen jó talaja lenne, ha azt ápolnánk, a horváth nép szívóssága és kitartása nagy, de ezt a képességét eddig mindig csak a burzsoázia érdekében fejtette ki és nem a saját céljaira. Meg vagyok róla győződve, hogy a horvátok épp olyan hősiesen fognak harcolni, mint más nemzetek munkássága, ha őket a szervezett szaktársak fel fogják világosítani. Én hozom Zágrábból és más horváth városból az üdvözleteket.

(Stenographischer Protokoll der Verhandlungen der II. österr. ungar. Bächertage in Wien 1893. ÉDOSZ Archivum 1497/1964.)

★

A SÜTŐMUNKÁSOK 1895-ÖS MOZGALMA

Ott kezdődnek szenvedéseink, amikor még serdületlen korunkban betesszük lábunkat első ízben a sütőműhelybe. Előbb meg kell tanulnunk türelmesen az igát húzni, csak azután tanulhatjuk meg a mesterséget. Általában a tanoncokat 12—13 éves korukban fogadják fel, mikor a test és szellem fejlődésben van. E vézna teremtmények kezdettől fogva 16—18 órát dolgoznak, s minő munkát? Megterhelik gyenge vállaikat nagy kosarakkal, telerakva süteménynyel, amelyeket a hajnali órákban kell széthordaniok, hogy mire felébred a világváros, már készen várja a friss falat. Azután napközben többször ismétlődik ez. Otthon ők végzik a legdurvább munkákat, teljesítik a mester családja körül a házi teendőket, héjazzák a burgonyát, szüntelenül hajtják, hajszolják őket ide s tova és alig marad néhány óra, amikor teljesen kimerülve ledőlhetnek

valami zugba, néhol ágyba is, kipihenni fáradalmukat. Munkaszünetet ők nem ismernek. Mikor pedig újra hozzá kellene fogniok a munkához, nem lehet őket felébreszteni mély álmukból. Sokszor félóráig is rúgdalják, míg magához tér, annyira hogy felvánszorogh at nyugvóhelyéről, s kezdheti a jármot húzni.

Már most milyen testalkatúvá fejlődik az ilyen gyermek? Hiszen kell, hogy elsatnyuljon, lehetetlen, hogy belőle életerős egészséges, ép ember váljék.

És tényleg, ha körültekintünk sorainkban, könnyen megszámlálhatjuk azokat, kiket épnek, egészségesnek lehetne mondani. Pedig az államnak érdekében állana, hogy gondoskodjék az ifjú nemzedék fejlődéséről, hiszen ki védi meg a hazát, ha az ifjúság elkorcsosul?

Az 1884. évi XVII. törvénycikk az ipartörvény 64. §-a értelmében: „oly tanoncok, kik életük 14. évét még nem töltötték be, naponta legfeljebb 10 órát, kik a 14. évét már elérték, legfeljebb 12 órára kötelezhetők, az iskolában töltött időt is beleértve. Mindkét esetben azonban munka közben délelőtt és délután fél-fél, délben pedig egy órai munkaszünet tartandó és a tanoncok általában csakis oly munkára szoríthatók, mely testi erejüknek megfelel. Egyes iparágakra az iparhatóság ennél rövidebb munkaidőt is állapíthat meg."

Ámde, mint már elmondottuk, a sütőiparban foglalkoztatott 12—13 éves tanoncok mindjárt kezdettől fogva 16—18 órai munkára szorítattnak, tehát a munkaadók törvényszegést követnek el, az iparhatóság még sem érzi magát hivatva, hogy ezen galád viszszaéléseknek véget vessen. Mire való akkor tehát az iparhatóság? Avagy talán azt várja, hogy ez a szegény fiú maga menjen panaszra, ő tegyen feljelentést gazdája ellen, akinek az ipartörvény 66. §-a értelmében házi fegyelme alatt áll?

A sütödékben valóságos törvénytelen állapotok uralkodnak, s a tanoncmunka kizsákmányolása minden akadály nélkül történik, noha ezáltal a fejletlen zsenge testalkatú gyermek egészsége és testi épsége örök időkre tönkretétetik. Ily körülmények között valóban nem csodálható, ha a sütőmunkások nagy többsége pusztító betegségek csíráit hordja magában, mert alig van sütőmunkás, akinek sérve ne volna.

A tanoncokkal szokásos bánásmód egyéb tekintetben is minden kritikán aluli. Ruházatuk nincs, avagy talán ruházatnak lehet nevezni azokat a rongyokat, amikben a tanoncokat járatják? Lábbelijüket papucsok képezik, nadrágot csak hírből ismernek, az utcákon nappal is gyolcsgatyában — mezítláb (papucccsal) járnak-kelnek. Kabátjuk és mellényük szintén nincsen, ehelyett vékony bar-

chetből készült mándlit hordanak, amelynek különben meg van az a jó tulajdonsága, hogy eltakarja a szennyes inget.

Sok helyen még rendes alvóhelyük sincs, hanem leheverednek, ahol éppen hely jut számukra, mikor éppen nincs rájuk szükség, aludhatnak 3—4 óra hosszat.

A sütőműhelyek legnagyobb része pincében van elhelyezve, alig néhány van a földszinten. E pinceodúkban van a munkásság elzárva a nagyvilágtól, itt dolgozik, itt sorvasztja testét-lelkét. És hogy még a látszat is rámutasson, hogy a munkások el vannak zárva a külvilágtól, legalább a nap legnagyobb részében, hát a műhelyablakok sűrű vasrostéllyal vannak ellátva, nehogy túlságos sok friss levegő hatolhasson be. Csak meg kell nézni a sütőmunkások arcszínét, s leolvashatni onnan, hogy minő levegőt szívnak a munkások a műhelyekben.

A műhelyekben a tisztaság fenntartására, a tanoncokra és a fiatal munkásokra, a ficikre van bízva, no ha ezek szintén foglalkoztatva vannak az élelmiszerek elkészítésénél. Ámde a gyenge fiúk s ifjak napi 14—16 sőt 20 órai szakbeli munkára vannak kárhoztatva, elképzelhető tehát, a műhelyek és konyhák alig lesznek vagy éppenséggel nem is lesznek tisztogatva, természetesen e tekintetben is vannak dicséretes kivételek.

Ha tartatik is ritka esetben, elvétve egy-egy vizsgálat a vizsgálóbizottság tagjai szakértelemnek sejtelmével sem bírván, egész céltalanul barangolnak a helyiségekben, anélkül, hogy tudnák hogy hol és mit kell megszemlélniök. Egyébként érdekesen jellemzi az ily hatóságok eljárását és felfogását a következő eset: Újpesten, a főúton van K. B. sütödéje, melyet a közegészségügyi hatóság megvizsgált. E bizottság tagjai voltak dr. K. N. L. rendőrorvos, egy rendőrbiztos, s egy közrendőr. E sütödében hálószoba nincs, a segédek tehát ott alszanak, ahol helyet találnak. Így B. J. segéd a táblán, B. S. pedig a sütőteknő alatt, a földön szokott aludni, véletlenül e helyen találta őket a bizottság is. Mikor már elkészültek a vizsgálattal, s természetesen mindent rendben találtak, a bizottság elnöke, dr. K. kijelentette, hogy ezentúl nem a munkaadót, hanem a segédet fogják megbüntetni, ha a táblára fekszik, ahol a süteményt készítik, mert ha az egyik segéd meg tud feküdni a földön, hát feküdjék oda a másik is!

Minden tekintetben kifogástalan, tehát tágas, jól szellőztetett s tiszta hálószoba csak nagyon kevés sütödében van. A sütödék egyharmad részében éppenséggel nincs hálószoba, s itt a munkások szanaszét hevernek, a műhelyben. A legtöbb helyen a hálószobák szűkek, sötétek, tisztátalanok és alig szellőztethetők. Vannak olyan hálószobák is, melynek ablaka nincs. A hálószobák rendszerint a

sütőhelyek mellett vannak, az ott felgyülemlett forró levegő a gőz áttódul tehát a hálószobába. Arról szó sincsen, olyant még kívánni sem mer senki, hogy minden segédnek meg lenne a maga ágya, még nagyon jó, ha egyáltalán van olyan bútor, amit ágynak lehet nevezni vagy — ha kilenc munkás részére van három ágy.

Mosdóedény a legtöbb helyen nincs. Törülközőről szintén a munkaadó tartozik gondoskodni, s ki is adna 7—8 munkás részére két törülközőt — hetenként.

Vannak műhelyek, ahol a munkaadó a petróleumlámpára már üveget sem tesz, a lámpa tehát üveg nélkül égvén, a komisz füstöt a munkások kénytelenek belélegezni, ami annál ártalmasabb, mert elképzelhető, hogy a lehető legolcsóbb, tehát legrosszabb petróleumot égetik a lámpákban.

Egyáltalában a munkaidő szabályozva sehogy sincs, s a legnagyobb rendetlenségek léteznek e téren. A munkaidő rendes tartama 16—20 óra, néha és némely helyen ennél valamivel kevesebb, de némely helyen még ennél is több. E túlságos és emberfeletti munkaidő egyúttal megmagyarázza, hogy miért oly sok a munkanélküli sütőmunkás és bízvást elmondhatjuk, hogy nincs egyetlen iparág, ahol a munkaidő tartama ilyen hosszú lenne. Pedig tekintetbe kell venni még azt is, hogy milyen fárasztó munkát, s milyen egészségtelen műhelyekben kell végezniök a sütőmunkásoknak.

(Tatár D.: Hatvan év a magyar sütőipar történetéből. 1850—1913-ig, 67 oldal. ÉDOSZ Archivum 118/1961.)

★

BUDAPESTI SÜTŐSEGÉDEK DALKÖRE 5 ÉVES ÉVFORDULÓJA

Az 1895-ös pékstrájk előzményei. A szakegylet helyiségének megnyitása

Közben történt, hogy a dalárda 1894. december 9-én megünnepelte 5 éves fennállását. A külsőségekben is fényes nagy ünnepséget, a *Széchenyi KIOSZK*-ban tartottuk meg társas vacsorával, hangversennyel és különböző előadásokkal egybekötve. ... Az ünnepi beszédet *Hegedüs József* a dalárda elnöke mondotta, ismertette a dalárda megalakulásának történtét, és a dalkultúra előnyeit...

Így értünk el az 1895. évhez. S bár három hónappal ezelőtt be-

adtuk emlékiratunkat az Ipartestületnek a tárgyalásra, — mint azt az elnök megígérte — még mindig nem kaptunk meghívót. Mi különben is nagyon el voltunk foglalva a tervezéssel, s a szakegylet helyiségének berendezésével, amelyet 1895. február 1-én nyitottunk meg.

(Tatár Dénes Hatvan év a magyar sütőipar történetében. ÉDOSZ Archivum 118/1961.)

★

KÉSZÜLŐ PÉKSZTRÁJK

A fővárosi péksegédek már régebben mozgalmat indítottak helyzetük javítása céljából. Követeléseiket, melyeket az ipartestület elé terjesztettek, a következőkben formulázták:

1. A napi munkaidő 10 órában állapíttassék meg olyképp, hogy 6 órát dolgozzanak nappal, 4-et éjjel.
2. A kosztpénz heti 6 forint legyen.
3. A munkabérek fizettessenek a mesterek és segédek között még 1890-ben történt megállapodás szerint.
4. A vasárnapi munkaszünet 18 óra hosszat tartson, vagyis vasárnap déli 12 órától hétfő reggeli 6 óráig.
5. A munkaközvetítés, a munkaadók felügyelete mellett, a munkások által történjék.

E közvetítéseket 10 munkaadó és ugyanennyi segédből álló bizottság a múlt év december havában közösen tárgyalta és a segédek követeléseit el is fogadta. Csak a vasárnapi munkaszünetről szóló pont oda lett módosítva, hogy vasárnap este 10 órakor kezdődjék a munka, de felváltással. A segédek ebbe belenyugodtak.

Tegnap előtt a pékmesterek értekezletre jöttek össze és a segédek fenti követeléseit mégegyszer tárgyalás alá vették. Többen úgy nyilatkoztak, hogy csakis az ipar károsításával lehetne a bizottság propozícióit elfogadni. Tehát visszautasítják a segédek követeléseit. A segédek a mesterek eme új határozatával nincsenek megelégedve és ragaszkodnak követeléseikhez. Ha pedig a mesterek nem tartják magukat előbbi megállapításaikhoz, akkor készek követeléseiket sztrájk útján is érvényesíteni.

A legközelebb tartandó segédgyűlésen ezirányban határozatot fognak hozni. Kilátásunk van tehát egy új péksztrájkra.

(Pesti Hírlap 1895. február 2.)

★

SÜTŐMUNKÁSOK GYŰLÉSE

Mintegy 800 péksegéd gyűlt össze ma este a Kazinczy utcában levő szakhelyiségben, hogy helyzetük fölött tanácskozzanak. Az ülést Hegedüs József vezette, a rendőrség pedig Tóth Lajos fogalmazó által volt képviselve. Tatár Dezső a péksegédek helyzetéről beszélt, mely ma sokkal rosszabb mint a 90-i sztrájk előtt. Amit a pékmesterek akkor megígértek, senkinek sem jut ma eszébe megtartani. A segédek 18 órát dolgoznak naponta csekély fizetés mellett. Nem akarunk sztrájkolni — úgymond a szónok — de egy szép napon elhagyjuk a fővárost, úgy, hogy csakis a működő százas bizottság fog visszamaradni, s így kényszeríteni fogjuk a mestereket követeléseink megadására. A következő szónok Reisch Ferenc németül beszélt, s fölemlíti többek közt, hogy itt az ülésteremben 800 péksegéd van egybegyűlve, de a pékmesterek közül 300-an sem férnének el, annyira el vannak hízva. K. Szabó József a szervezkedés fontosságát és a szakegylet hasznos voltát fejtegette. Végül egy százas szervező bizottságot választottak, amely a sütőmunkások panaszait magáévá fogja tenni és őket annak idején ismét egybe fogja hívni.

(Pesti Hírlap, 1895. február 8.)

★

KÉSZÜLŐ PÉKSZTRÁJK

A péksegédek közt nagy az elkeseredés, mert a mesterek, ha a segédek helyzetének javítása szóba kerül, mindig arra hivatkoznak, hogy ebben az iparágban nem lehet további engedményeket tenni. A segédek most ismét mozogni kezdenek és a tavasszal úgy látszik kenyértörésre is kerül. A végrehajtó bizottság a péksegédek követeléseit 9 pontban állapította meg. Ma délután ez ügyben a százas bizottság értekezletet tartott. Soknak azon panaszkodtak, hogy a sütőműhelyek kézegészségellenesek. Az egyik segéd, minthogy a mesterek az 1890. évi pékszrájk alkalmával ígért koncessziókat nem tartják be, azt indítványozta, hogy forduljanak az ipartestülethez, vagy esetleg a kormányhoz orvoslásért. *Tatár Dezső* elnök azt iparkodott bizonyítani, hogy ennek eredménye nem volna. A gabona Magyarországban nagyon olcsó, a liszt még olcsóbb, de a kenyér mégis drága. Nemcsak a péksegédek, hanem a fogyasztó közönség érdekében is szabályozni kell a sütőipart. A segédek megérdemelnék, hogy a hosszú munkaidőnek megfelelő bért kapjanak. A mun-

kabeszüntetés által azt érik el a segédek, hogy a kormány közbe fog lépni és a tarthatatlan viszonyoknak véget fog vetni. Felolvasták azután a péksegédek követeléseit. Ezek pedig:

1. A munka este 11 órakor kezdődjék.

2. A munkát a sütőházi munkások másnap déli 12 órakor, a konyhamunkások 1 órakor fejezzék be, ahol ez nem felelne meg a forgalomnak, ott felváltás eszközöltessék.

3. A munkabérek 20 százalékkal emeltessenek, tekintve a fővárosban az élelmiszerek és a lakbér óriási emelkedését.

4. A vasárnapi munkaszünetre vonatkozó törvény, s miniszteri rendelet szigorú megtartása.

5. A kosztpénz heti 6 forint legyen, s kosztot adni nem szabad.

6. Május elseje mint munkásünnep megtartatik, s akkor a munka reggel 6 órától éjféli fél 12 óráig szünetel.

7. Karácsony, Húsvét s pünkösd első napján teljes 24 órai munkaszünet.

8. A munkaközvetítő iroda fenntartásához a munkaadók minden munkás után 7 krajcárt fizessenek, s a szakegyesületi járulékot munkásaik béréből vonják le, s számolják el a szakegyesületnek.

9. A munka elkezdése előtt a munkások csak egy fél órával tartoznak a műhelyben megjelenni.

10. A mozgalomban való részvételért egy segéd sem rendszabályozható.

A követelések elfogadása után elhatározták, hogy ezeket a pontokat a nagy pékgyűlés elé terjesztik. A péksegédek ezenkívül egy országos szakegyletet akarnak alakítani és e célból pünkösdkor Budapesten pék kongresszust tartanak. Tervbe van véve ezenkívül egy munkássütöde felállítása is, a szükséges lépések megtételére egy albizottságot küldtek ki. Azt akarják ugyan, hogy a munkások kibocsátandó olcsó részvények útján alapítsanak egy sütödét, mely a modern technika minden kellékeivel, s az egészségügy, s tisztaság követelménye szerint szereltetnék fel, s e sütödében alkalmaztassanak a megrendszabályozott munkások.

(Pesti Hírlap, 1895. február 28.)

★

PÉKEK SZTRÁJKJA

A péksegédek végre dűlőre vitték ügyüket. Ma délután kimondták a részleges sztrájkot, és holnap reggeltől fogva csak 46 műhelyben fognak dolgozni. A nagyközönség a sztrájk hatását nem igen fogja megérezni, mert e 46 műhely ideiglenesen el tudja látni a fővárost kenyérrel és egyéb süteménnyel. A segédek mintegy ezren ma délután a *Nemzeti kertben* gyűltek össze, hogy határozzanak a mesterek ultimátuma fölött. A gyűlésen jelen volt *Splényi* br. rendőrtanácsos is, de beavatkozásra nem volt szükség, minthogy a gyűlés a legnagyobb rendben folyt le.

Az értekezletet *Dankó Károly* nyitotta meg, aki erélyes hangon szólította föl társait, hogy a gyűlés menetét ne zavarják, mert a rakoncátlankodót kivezetteti a kertből. Figyelmeztetésének meg is volt az eredménye, mert csak egy esetben volt kénytelen beváltani fenyegetését, egy *Kardos* nevű péksegédet vezettetett ki a kertből, mert minduntalan zavarta a szónokot.

Tatár Dezső ezután fölolvasta a mesterek válaszát, mely a következő pontokat tartalmazta:

1. A tényleges munkaidő 16 óra keretében belül 10 óra legyen, a munkakezdése, illetve annak be- és fölosztása azonban a munkaadó kizárólagos jogát képezi.

2. Húsvét és karácsony ünnepeken teljes 24 órai munkaszünet, s az 1891. évi XIII. t. c. munkaszünet betartása.

3. A kosztpénz-fogalom egészben elejtetik, (s természetbeni élelmezés kizárásával) általános teljes hetibérek fizetendők.

4. A hetibérek minimuma: vicik 10 forint, magnát 11 forint, fekete 11 forint, jódli, kádas, lisztes 12 forint. Fekete dagasztó 13 forint, fehér dagasztó 14 forint, magnát dagasztó 15 forint és helfer (sütér) 17 forint. Ezen kívül a szokásos lisztpénz és szabad kenyér a házban.

Minthogy pedig egyes helyeken máris jóval magasabb hetibérek fizettetnek, természetesen etekintetben szabad egyezkedés a jövőre sincs kizárva. Kevesebb azonban a fenti béreknél nem fizethető.

5. A szakegylet részére a munkaadó részéről a kívánt 12 krajcár levonás — mint törvényellenes — nem eszközölhető. (Ily önkényes levonásra a munkaadó nem jogosult.)

6. Hálószobák egyáltalán nem léteznek, hanem a 16 órai munkaidőn belül eső pihenési időre a szükséghez képest megfelelő nyugvóhely adandó.

7. Minden munkás munkája megkezdésének idejére való figyelem nélkül, kapuzárás előtt, a műhelyben tartozik lenni.

8. Az 1890-i sztrájk-egyezmény hatályon kívül esik.

9. Jelen határozmányok 1895. június hó 13-án lépnek életbe.

10. A mozgalomban résztvevő munkások nem rendszabályozhatók meg.

11. Az üzlet szabályozása tárgyában a sütőmunkások részéről fölajánlott segítséget, amennyiben szükségeltetnék, a munkaadók szívesen igénybe veendik.

Az egyes pontok felolvasásánál aszerint, amint az nekik tetszett vagy nem tetszett, viharos abzug, vagy éljen kiáltásokban törtek ki

Az előadó ezután bejelentette, hogy a segédek követeléseit egész terjedelmében 46 munkaadó elfogadta. (Viharos éljenzés.)

(Pesti Hírlap, 1895. június 14.)

★

PÉKSZTRÁJK

A sütőmunkások sztrájkja a mai nappal egy nagy lépést tett hátrafelé. Igen sokan a segédek közül, akik már eddig munkába állottak, ma ismét abbahagyták azt, okul hozva föl, hogy a föltételeket elfogadott mesterek nagyrésze a pontozatokat nem tartja be. Így aztán azokban a műhelyekben, amelyekben eddig már dolgoztak, mától fogva a munka szünetelni fog, amit a közönség minden esetre érzékenyen meg fog érezni. Igen sok helyen egyáltalán nem, másutt meg csak az eddigi árnál drágábban lehet majd kenyeret és süteményt kapni.

Kilátásunk van azonban egyébre is. És ez az, hogy hétfőn maguk a mesterek fogják proklamálni a sztrájkot és egytől-egyig becsukják műhelyeiket. Mai értekezletükön legalább ezt helyezték kilátásba, ha a segédek nem engednek, mert abban az esetben, ha elfogadják a sztrájkolók összes követeléseit, a kisebb műhelyek egyáltalán nem dolgozhatnak haszonnal...

A munkaadók és segédek gyűléseinek lefolyása a következő volt·

A mesterek értekezlete.

Az ipartestület Barcsay utcai helyiségeiben gyűltek össze délután a pékmesterek, hogy a további teendők felől tanácskozzanak. Ötven munkaadónál több alig jelent meg a gyűlésen, amely érdemleges határozatot nem is hozott, csak a hétfőn délután fél 5-kor, az iparoskör helyiségeiben megtartandó általános mestergyűlés elé terjesztendő indítványok tárgyában határozott.

Az ülés megnyitása előtt *Braelmayer Kálmán* elnök — mint azt föntebb elmondottuk — bejelentette, hogy tisztéről lemond. (Zajos

felkiáltások: nem fogadjuk el!) Már újévkor kijelentette, egy nála járt tisztelgő küldöttségnek, hogy egészsége meg van támadva, minélfogva nem sokáig maradhat már meg elnöki székében. Az idő elérkezett, hogy beadja lemondását, annál is inkább, mert magában a testület kebelében nincs meg az a kellő egyetértés és összetartás, amely az ő sikeres működéséhez megkívánható. Megígéri azonban, hogy a sztrájk befejeztéig megtartja állását...

Az elnök ezután az ellenkező hírekkel szemben kijelenti, hogy ő nem tegnap, hanem csak ma délelőtt 10 órakor írta alá a segédek feltételeit. 26 év óta van ugyanazon helyen üzlete — mondá — és nem teheti ki vevőit annak, hogy üres kézzel távozzanak tőle. Arról azonban meg van győződve, hogy az engedményeket okvetlen vissza kell vonni, és azt is tudja, hogy újabb sztrájk fog beállani. Mégpedig vagy újból a segédek, vagy pedig maguk a mesterek proklamálják a sztrájkot.

Ezután hosszabb, heves eszmecsere indult meg. Afölött tanácskoztak, hogy mitevők legyenek a segédek követeléseivel szemben. Abban mindnyájan egyetértettek, hogy azok a mesterek is, akik eddig elfogadták a követeléseket, szintén kénytelenek lesznek szavukat visszavenni, mert saját megkárosításuk nélkül nem tehetnek egyebet.

Breslmayer Román erre hosszabb beszédben azt indítványozta, hogy hétfő délután fél 5 órakor hívjanak össze általános mestergyűlést, amelyen végleg határozzanak a teendők felől. Kifejti ezután, hogyha amesterek elfogadják a követeléseket, akkor okvetlen a süteménynek kell megdrágulni, mégpedig úgy, hogy 6 db sütemény ára legyen 10 krajcár, minden kenyérsütés után pedig 2 krajcárral több fizetendő. Ha pedig nem akarják, hogy a sztrájk hatását a közönség érezze meg, akkor mondják ki a mesterek sztrájkját. (Zajos helyeslés.) Ajánlja, hogy a hétfői nagy értekezlet elé az alternatíva állíttassék.

E kérdéshez nagyon sokan szóltak hozzá. — *Glasner Miksa* azt ajánlotta, hogy a segédek szólíttassanak fel, hogy a sztrájkot pár napra szüntessék be és ezidő alatt lépjenek egymással érintkezésbe. *Schreiner* pedig azt óhajtja, hogy egyenlőre fogadják el a segédek követeléseit és azután iparkodjanak új megegyezésre jutni.

A gyűlés végül *Breslmayer Roman* indítványa értelmében határozott és így a végleges döntést a hétfői értekezletre halasztották.

★

A segédek gyűlése

Mintegy 500 sütőmunkás gyűlt ma délután össze a Damjanich utcai Nemzeti kertben, hogy beszámoljanak a sztrájk állásáról és a további teendők felől határozatot hozzanak.

A gyűlés maga nagyon rövid volt és a legnagyobb rendben folyt le, úgy, hogy a különben is energikus *Tóth Lajos* rendőrfogalmazónak se oka, se alkalma nem volt a beleszólásra.

A sztrájkot sajnos a mai gyűlés nemhogy megszüntette volna, sőt még jobban elmérgesítette, mert a segédek szerint a követeléseket elfogadó mesterek nagyobb része azokat egyszerűen nem teljesíti.

Az értekezletet *Donbó János* elnök nyitotta meg, rendre és csöndre intvén a jelenvoltakat. Tatár Dezső előadó konstatálta ezután, hogy a mesterek nagytöbbsége elfogadta a követeléseket, főképpen pedig a nagyobb mesterek. Csak az a kérdés most már — folytatta —, hogy meg is tartják-e ezeket?

— Nem tartják meg! — kiáltották erre a segédek.

— Hát akkor milyen álláspontot foglalnak el Önök azokkal szemben, akik a szavukat nem tartották meg? — kérdi tovább az előadó.

— Nem dolgozunk! Megyünk haza! — kiáltotta rá száz meg száz torok.

Erre az elnök kimondja határozatilag, hogy a sztrájkot mindazon műhelyekben, ahol a pontozatokat nem tartják meg úgy, amint azt megígérték, újra megkezdik. (Zajos éljenzés.)

— A munkaadók csak azért írták alá a követeléseket — folytatá az előadó —, hogy port hintsenek az Önök szemébe. (Igaz!) Csak tartsanak össze tovább is és legyen jelszavuk: Egy mindért és mind egyért. Éljen a 10 órai munkaidő!

Éljenzéssel és lelkesedéssel fogadták *Tatár* szavait.

A második szónok *Fitos Zoltán* volt, aki körülbelül hasonló szavakkal buzdította a munkásokat a lelkesedés megőrzésére, mert csak így fognak sikert elérni.

Gramer Ferenc, bécsi sütőmunkást *Tóth Lajos* fogalmazó nem engedte szólani, mert nem magyar honos.

Az elnök erre újból kitartásra buzdította a munkásokat, mire az értekezlet végetért és a segédek mentek vissza rendes tanyáikra, ahol bor mellett, zene mellett vigadtak tovább.

Az utcákon csoportosan a sztrájkolókat nem igen lehetett látni, és dicséretükre legyen mondva, nem adtak alkalmat rendőri beavatkozásra. Csak egy helyen történt, jelentéktelen csete-paté, aminek azonban a rendőrség csakhamar véget vetett. A Dob utca 79.

szám alatt lakó *Auter* pékmester *Horváth Viktor* nevű segédjét ugyanis megtámadta néhány sztrájkoló péklegény, amikor *Horváth* az utcáról fát dobált le a pincébe. A közelében álló rendőr láttára azonban a támadók csakhamar megszaladtak.

(Pesti Hirlap, 1895. június 16.)

★

NINCS TÖBBÉ PÉKSZTRÁJK

A mai nappal végre hivatalosan is megszűnt a pékeknek már hetek óta húzódó sztrájkja. Kölcsönös ölelkezés és örökké tartó barátság ígérgetése mellett a segédek ma este mindnyájan hazatértek műhelyeikbe és újból dolgozni kezdtek. A kibékülés a nemzeti kertben tartott közös gyűlésen történt meg, amelyen mintegy 500 segéd és vagy 50 mester vett részt. A nyertes fél a sztrájkolók, mert a mesterek összes követeléseiket elfogadták.

A gyűlésen a mesterek részéről *Graf József*, a segédek részéről *Dombó János* elnökölt.

Tatár Dezső beszélt először és sajnálatának adott kifejezést, hogy a mesterek nem jelentek meg nagyobb számmal, ami talán annak a jele, hogy túlnyomó része a főnököknek nem akarja a békét. *Husler Zsigmond* sütőmester védelmezte meg a távollevőket ama vád ellen, hogy nem óhajtják a kibékülést. Csak azért nem jelentek meg, mert nem voltak kellően értesítve a gyűlés megtartásáról.

Erre általános figyelem és gyakran megújult éljenzés között felolvasták azokat a pontozatokat, amelyek alapján az egyezség megtörtént és amelyet a tízes bizottság már tegnap elfogadott. A gyűlés ezután határozatilag kimondta, hogy a pontokat elfogadja, anélkül, hogy azokat minden egyes mesternek külön-külön kellene aláírni. És e határozat aztán kötelezi az összes mestereket és az összes segédeket. Emelkedtek ugyan hangok egyes segédek részéről, amelyek azt követelték, hogy ne a jegyzőkönyvbe vett határozat legyen kötelező, hanem minden egyes mester külön aláírással kötelezze magát a pontozatok megtartására. De a fölszólalók kisebbségben maradtak.

Fölszólalt ezután *Schreiner* pékmester és a közönséggel szemben követett eljárását a mestereknek iparkodott menteni. Elmondta, hogy mily óriási nagy a konkurrencia minden téren és a kis mesterek alig volnának képesek megélni, ha a sütemény árát nem emelték volna föl.

Egyes szónokai a sztrájkolóknak még azon is panaszkodtak, hogy az aláíró mesterek nagy része nem tartja meg adott szavát és nem akarja teljesíteni mindazt, amire kötelezte magát, ezeket azonban megnyugtatták azzal, hogy holnaptól kezdve minden másképp lesz.

Befejezésül még *Tatár Dezső*, a sztrájkolók vezére tartott a munkásokhoz lelkesítő beszédet. A külföldön — úgymond — el fognak bámulni, ha olvassák, hogy nálunk a munkaadók együtt üléseznek segédeikkel, a tőke a munkával. Azt fogják mondani, hogy Magyarországon oldották meg legelőbb a szociális kérdést.

A gyűlést *Graf József* rekesztette be azzal a kijelentéssel, hogy a mai napon megszűnt a sztrájk és a megállapított pontozatok holnap életbe lépnek.

(Pesti Hírlap, 1895. június 20.)

★

A PÉKSZTRÁJK MOSTMÁR ROHAMOS LÉPTEKKEL

közeledik a vége felé. Mesterek és segédek tízes bizottsága ma délután az ipartestület helyiségeiben értekezletet tartott, mely a legnagyobb csendben folyt le, és amelynek folyamán a segédek részéről kevés, de a mesterek részéről annál több engedmény tétetett. A segédek követelései pontonként alig itt-ott egy szó változtatásával elfogadást nyertek. Az első pontot illetően, amely körülbelül legfontosabb, abban állapodtak meg, hogy a tényleges munkaidő 10 óra. A munka este 10 órakor kezdődik és két részre oszlik. Vagy 6 és 4, vagy 4 és 6 óra, de minden esetre 16 órán belül befejezendő. Húsvét és karácsonkor 24 órai munkaszünet, s a vasárnapi munkaszünet pontosan betartandó, a pünkösdtől a segédek elállottak, de ehelyett május 1-ét követelték olybá tenni, mint a vasárnapot. Meghatározták a bér minimumot, a 20%-os fizetés felemelést, a szakegylet díjait, s a pihenő szobát, stb. úgy mint azt a segédek követelték.

Az üzlet szabályozására vonatkozó utolsó pontot függőben hagyták egyelőre. Ennek a pontnak a megbeszélése végett, holnap a segédek és a mesterek külön-külön értekezletet fognak tartani.

(Népszava, 1895. június 22.)

★

PÉKSZTRÁJK VÉGE

Folyó hó 25-én délután fél 6-kor tartottak közös gyűlést a péksegédek és pékmesterek, amelyen — miután a mesterek megadták a segédek követeléseit — határozatilag kimondták a sztrájk végét.

Örvendünk ugyan, hogy a sztrájk a munkások győzelmével ért véget, mert ezzel napnál világosabban van bebizonyítva, a szervezett munkások óriási fölénye a még oly erős munkaadók felett is; de nem hagyhatjuk szó és megjegyzés nélkül azon magatartást, melyet munkástársaink az egész bérharc folyamán tanúsítottak.

Itt áll Magyarország szervezett munkásságának hivatott közlönye a *„Népszava"*, itt van a Magyarországi Szociáldemokrata Pártnak a kongresszus által választott vezetősége, mely hivatva van Magyarországon minden munkásmozgalmat avatott s tapasztalt kézzel vezetni, s munkástársaink távol tartva magukat természetes szövetségeseiktől nem gondolva arra, hogy leghívebb barátaiktól maradtak távol a Rákóczi dal hangjai mellett szűkkeblű hazafiaskodással indultak oly harcba, mely már természeténél fogva is a nemzetközi szocializmus zászlaja alá tartozik.

Nem vádoljuk eddig még öntudatra nem ébredt bajtársainkat, nem vetjük szemükre, hisz nem tehetnek róla, avatatlan kéz nyúlt az ügyükhöz, tisztátalan kezek avatkoztak harcaikba s a tanulatlan osztálytudatra még nem ébredt péksegédek hangzatos frázisoktól elkapatva elfordultak a világot megváltó szocializmus zászlajától.

De bízunk a jövőben a kapitalisztikus termelési rendszer a pékek szakmájában is már teljesíti világtörténeti hivatását, a kis és középipar itt is végenyészetnek indul, s ami még tengődik arra a fejlődő gépipar ráteszi dermesztő kezét, s előbb utóbb csak hozzánk jönnek át eddig félrevezetett álutakon járó munkástársaink, s mi minden fenntartás nélkül őszintén bajtársi indulattal nyújtjuk feléjük kezünket.

Különben, hogy mire jutnak a segédek rossz vezetés alatt, azt legjobban mutatja a kedden lefolyt közös gyűlés, melyen egy szónok halhatatlan szavakkal rámutat Magyarországra melyben „a tőke és a munka nyújtanak baráti kezet egymásnak". Ha ez nem egy szocialista, hanem egy tanult burzsoá olvassa önkénytelenül mosolyog, mert az már régen a tudomány lomtárába került, hogy a tőke és a munka harmóniában van egymással.

(Népszava, 1895. június 27.)

★

A PÉKEK SZAKEGYLETÉNEK FÖLOSZLATÁSA

A belügyminiszter rendelete értelmében a VII. kerületi elöljáróság a budapesti péksegédek Kazinczi-utca 52—54. szám alatt levő szakegyletét ma föloszlatta és a szakegylet helyiségét zár alá vette. Pontban 12 órakor jelent meg az elöljáróság képviseletében *Baló* városi fogalmazó, *Kempf* rendőrfogalmazóval és 10 rendőrrel, s értesítették a szakegyletben tartózkodó *Tatár Dezső* elnököt a belügyminiszter határozatáról, egyúttal fölszólították, hogy a pénztár és az iratszekrények kulcsát adja át. *Tatár Dezső* átadta a kulcsokat, mire az elöljáróság kiküldöttei átvizsgálták a szekrényeket, a pénztárt s azután lepecsételték az iratokat, könyveket pedig lefoglalták. Mikor az egylet belső helyiségében a vizsgálatot befejezték, az ajtókat is lepecsételték. A föloszlatás oka részben az, hogy az egyesület alapszabályai ellenére agitációnáris célokra pénzt gyűjtött és a múltkori sztrájkmozgalomban résztvett, másrészt pedig az, hogy a munkaadóknak nem közvetített munkásokat, amire pedig az alapszabályok kötelezik a szakegyletet. A munkások szerint az egész föloszlatás néhány mesternek a munkája, akik dacára, hogy követeléseiket a sztrájk alkalmával aláírták, a követeléseket nem adták meg. Miután ezeknek a szakegylet nem adott munkást, följelentették a szakegyletet és föloszlatását kérték. A pékmunkások, akik nem szocialisták, nagyon el vannak keseredve ez intézkedés miatt és fölkérték *Visontai Soma* orsz. képviselőt, hogy tegyen a föloszlatás ellen lépéseket.

(Pesti Hírlap, 1895. október 16.)

★

PÉKEK GYŰLÉSE

Zajos munkásgyűlés volt ma este a fővárosban. A pékek tartottak gyűlést a Víg utca 16. szám alatti vendéglőben, de ez alkalomra más egyéb munkások is nagy számmal jelentek meg, úgy hogy az egybegyűlt tömeg számra meghaladta az ezret. Elnökké *Dombó Jánost* választották meg, aki miután megnyitotta az ülést, higgadtságra hívta föl a munkásokat. Elsőnek *Schreier Béla* asztalos segéd beszélt, aki a kormány intézkedéseit tette kritika tárgyává és a belügyminisztert támadta meg, aki föloszlata az egyesületüket, majd pedig a hatóság és a „burzsoa-sajtó" ellen izgatott. A jelen volt

rendőrtisztviselőnek, *Krecsányi* kapitánynak nagy erőfeszítésébe került, hogy a véresszájú embernek, a hatóság intézkedésit szidalmazó beszédét a tárgyhoz terelje. Utána *Tatár Dezső* beszélt a pékek sanyarú helyzetéről, beszéde végén pedig a vallást gyalázta és a püspököket szidta, akikről azt állította, hogy a munkások ellenségei. Ezután a gyűlés egy 60 tagú bizottságot alakított, mely keresztülviszi a pékek szervezkedését és közbenjár az iparhatóságnál, hogy a műhelyrendet megállapítsák. Az egybegyűltek a nemzetközi szocializmus éltetésével és a munkás-marseille eléneklésével, nagy zajjal oszoltak szét. — Nagyobb rendzavarás azonban nem történt.

(Pesti Hírlap, 1895. október 25.)

★

ORSZÁGHÁZ ÜLÉSE, 1895. OKTÓBER 26-ÁN SZOMBATON

Perczel Béni jegyző: *Visontai Soma!*

Visontai Soma: T. Ház! A budapesti sütőmunkások ezelőtt öt évvel szakegyletet alapítottak. Az alapszabályok értelmében ezen egyesületnek célja a tagok jogait és anyagi érdekeit megvédeni és fejleszteni, a tagok szellemi és szakbeli képzését előmozdítani, szaktársaikat segélyben részesíteni és a munkaközvetítést díjmentesen eszközölni.

Ezen egyesület az alakulás óta most már 1600 taggal bír, rendelkezik magánvagyonnal, könyvtárral, bérrendezéssel és egyszersmind esetről-esetre az egylet helyiségében a tagokat élelemmel is ellátja.

Október 15-én történt T. Ház, hogy $^1/_2$12 órakor az elöljáróság némely tagja megjelent az egyletben, bezáratta az ajtókat, lepecsételtette, a könyvtárt zár alá vette, sőt annyira ment buzgóságában, hogy meg sem engedvén a tagoknak, az ebédnek ott elköltését, akik ezért előfizettek, az illető vendéglősnek, őket egyszerűen onnan kiűzte és kézbesített az elnökségnek egy végzést, mely minden indokolást nélkülöz arra, hogy mi indok szolgálhatott ily rendkívüli intézkedésre, a kormány részéről.

Anélkül, hogy a t. belügyminiszter úrnak az interpellációra adandó válaszának bármily érdemleges nyilatkozattal most elébe vágnék, tisztelettel benyújtom következő interpellációmat: (Olvassa).

„Interpelláció a magyar királyi belügyminiszter úrhoz. Az egyesülési jog az alkotmányos szabadság egyik fontos biztosítékát képez-

vén e szabadságjog érvényesítésében minden állampolgár és a társadalom minden osztálya, rang, rend és foglalkozásra való különbség nélkül éppen az államhatalom által kellő oltalomban részesítendő.

Minthogy pedig a budapesti sütőmunkások szakegylete a Magyarországon fennálló és érvényes egyesülési jog elvei szerint ezelőtt öt esztendő előtt megalakulván, alapszabályai a belügyminiszter úr által is 1890. évi december 28-án 93 984 szám alatt jóváhagyattak, azt kérdezem az igen tisztelt belügyminiszter úrtól, vajon mivel indokolja, hogy ezen most már 1600 taggal és jelentékeny magánvagyonnal, könyvtárral, berendezéssel bíró egyletet közigazgatási úton, miniszteri hatalmi szóval feloszlatta?

Elnök: Kiadatik a belügyminiszter úrnak.

Perczel D., belügyminiszter: T. Ház! Adatok nem állván rendelkezésemre, nem vagyok abban a helyzetben, hogy most rögtön választ adhassak, hanem a ház egyik legközelebbi ülésében meg fogom a választ adni.

(ÉDOSZ Archivum.)

BUDAPESTI SÜTŐK BETEGSEGÉLYZŐ-

és

TEMETKEZÉSI-EGYLET

és a

MAGYAR ISKOLA EGYESÜLET

ALAPITÓ TAGJAINAK

XXV. évi

SZÁMADÁSI KIMUTATÁSA

1898. évről.

Egyleti helyiség: IV. Sarkantyus-utcza 12. szám,

hol minden csütörtökön d. u. 5–7 óráig befizetések elfogadtatnak, a [illegible] és számlák kifizettetnek.

Tisztelt közgyülés!

Midőn a lefolyt év [illegible] a tisztelt egylet [illegible] tudatjuk, [illegible] állapotát, a tisztelt közgyülés elé tárjuk, [illegible] vagyunk [illegible], hogy a [illegible] év [illegible] egyletünk zárószámadása szerint az egylet vagyona a leltári tárgyak értékével együtt 5501 frt 73 krt teszen ki.

[illegible] Megbetegedett 92 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] maradt 6 tag.

[illegible] 15 [illegible] 4 [illegible] az egyleti orvos urak által rendeltetett.

A [illegible] Az 189[illegible] 140 [illegible] [illegible] 149 [illegible] 124 disztag, összesen 287 tag.

A [illegible] utcza 42. és Eßen József, lakik VII., [illegible]-utcza 27. sz.

A választmány a mult évi közgyülés óta 12 rendes ülést tartott.

[illegible] hálás köszönetünket nyilvánitani.

A választmány.

Budapesti Sütők Betegsegélyző és Temetkezési Egylet 1898. évi jelentése

Figyelem öntudatos sütősegédek!

E hó 6-án, csütörtökön délután 4 órakor *az Örömvölgy-utcza 9 b sz. a. levő Pieber-féle vendéglőben*

gyülést tartunk.

Napirend:

A fölváltó-rendszer behozatala és a munkanélkülség megszüntetése.

Munkástársak! Mindenkinek tudja, milyen nagyok a mi bajaink, mennyi nyomorúságot kell tűrnünk a borzasztó kevés fizetés és hosszu munkaidő miatt. A ki tehát helyzetén javitani akar, jöjjön a mi táborunkba! Mi majd meg fogjuk mutatni, mit tudunk.

Elvre szaktársak! A győzelem nem fog késni, csak szervezkedjetek!

Achtung Bäckerarbeiter!

Donnerstag, am 6. d. M. 4 Uhr Nachmittags *findet in Pieber's Gasthaus Örömvölgy-utcza 9 b eine*

Versammlung

statt mit folgender

Tagesordnung:

Einführung des Ablösesystems und Abschaffung der Arbeitslosigkeit.

Fachkollegen! Erscheinet massenhaft zu dieser Versammlung.

A sütőmunkások 1898. márciusban akciót indítottak a fölváltásos rendszer bevezetéséért
E célból 1898. március 6-án gyülést hirdettek, melyen proklamálták a mozgalom elindítását
(ÉDOSZ Archívum gyűjteményéből, 4453/1964)

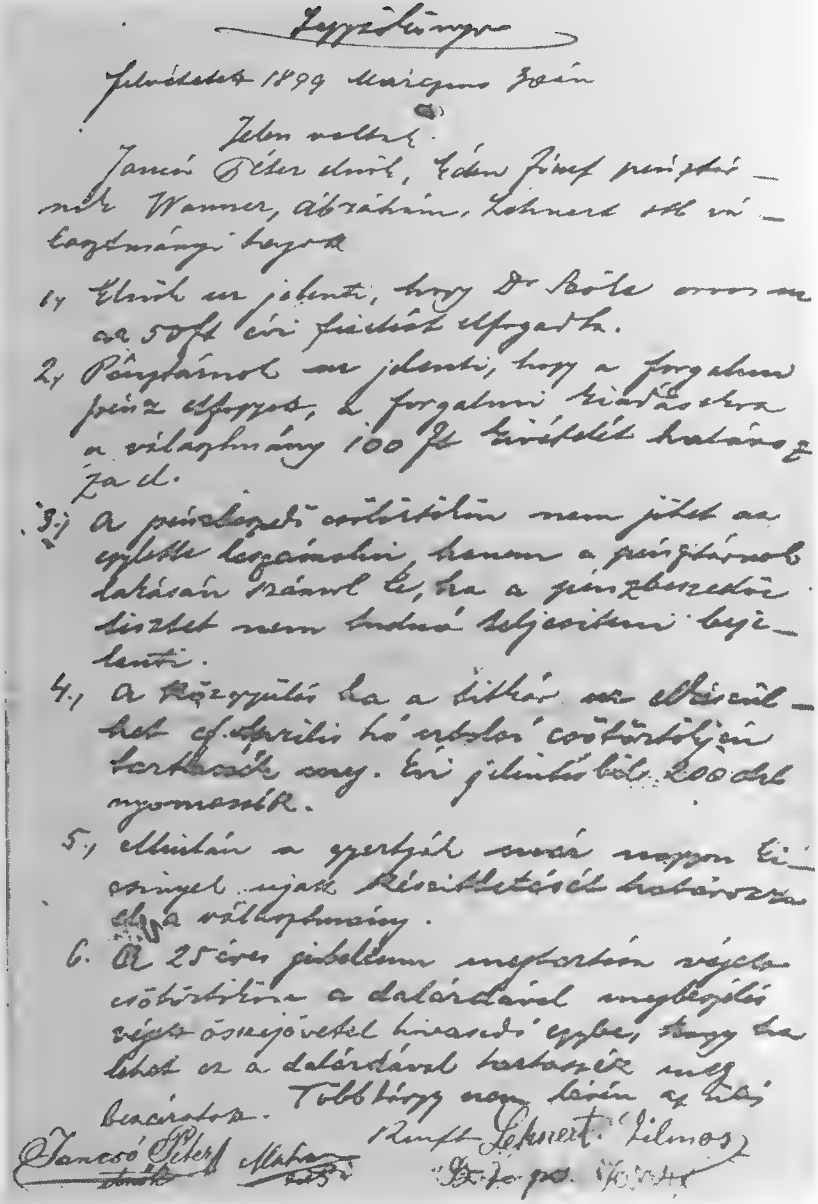
Jegyzőkönyv

Felvétetett 1899 Márczius 3-án

Jelen voltak:
Jancsó Péter elnök, Láber József pénztárnok, Wanner, Ábrahám, Lehnert stb. választmányi tagok

1. Elnök az jelenti, hogy Dr Bőle orvos az 50 ft évi fizetést elfogadta.
2. Pénztárnok az jelenti, hogy a forgalmi pénz elfogyott, s forgalmi kiadásokra a választmány 100 ft kölcsönt határozza el.
3. A pénzsegélyt csütörtökön nem fizeti az egylet helyiségében, hanem a pénztárnok lakásán számol ki, ha a pénzbeszedő üzlet nem tudná teljesíteni bejelenti.
4. A közgyűlés ha a titkár az elkészülhet ez április hó utolsó csütörtökjén tartassék meg. Évi jelentésből 200 drb nyomassék.
5. Miután a gyertyák sorsa nappal kicsinyel újak készíttetésével határozza el a választmány.
6. A 25 éves jubileum megtartására jövő csütörtökre a dalárdával megbeszélés végett összejövetel hivatott egybe, hogy ha lehet ez a dalárdával határozzák meg.

Több tárgy nem lévén az ülés bezáratott.

Jancsó Péter elnök, Mahr titkár, Rauft Lehnert Vilmos jkv.

Készülődés
a Budapesti Sütők Betegsegélyző Egyesület 25 éves jubileumára
Jegyzőkönyv: Eredeti fotokópia. ÉDOSZ Archívum

HARC A VASÁRNAPI MUNKASZÜNETÉRT

A budapesti szaktársak február hó 25-én Nagyfuvaros u. 4. a *Kisvigadóban* gyűlést tartottak, melyen mintegy 1700-an voltak jelen *Becs György* az egybegyűltek nevében üdvözli a megjelenteket és kérte, hogy elnököt és jegyzőt válasszanak. Elnöknek *Hegedüs Józsefet*, jegyzőnek *Komka Pétert* választották.

A napirend a vasárnapi munkaszünet és a szervezkedés volt, melyet *Tatár Dénes* a következőkben adott elő: Az 1891. XIII. t. c. értelmében a sütőiparban vasárnap éjjel 1 órakor kezdhető meg a munka és ez így volt 1893. november hó 23-ig, amikor egy miniszteri rendelettel megengedték vasárnap esti 10 órakor az előmunkálatok megkezdését. A munkaadók aztán meg voltak elégedve egészen 1899-ig, amikor eszükbe jutott, hogy teljesen megsemmisítsék a munkaszüntet és kérelmezték, hogy az éjjeli 1 órai teljes munkamegkezdést már $^1/_2$12 órakor megkezdhessék. A munkaadók e kérést valamennyi fórum, ahol az ügy megfordult, elfogadásra ajánlotta a miniszternek. Mi a miniszternek tudtára adtuk, hogy a hatóságok a munkaadók kérését ajánlják elfogadásra és kértük, hogy azt ne teljesítse. A miniszter a munkaadók kérését el is utasította, az elutasító írásban meghagyta, hogy az egyik vasárnap elfoglalt munkás a következő vasárnap munkába nem állítható. A munkaadók a miniszteri határozatba nem nyugodtak bele, előbb a polgármester útján fordultak a miniszterhez, de a miniszter hajthatatlan maradt és ekkor fordultak a munkaadók az ő patrónusokhoz, *Gelléri Mórhoz*, aki a munkaadókat felvezette a miniszterhez. A miniszter ekkor kijelentette, hogy meghallgatja az érdekelt feleket, már mint minket és attól teszi függővé újabb döntését. Ezután történt az, hogy minket behívtak, a minisztériumba és ebből kifolyólag történt azon éjjeli vizsgálat, amely a múlt év január 5-én *Abonyi Emil* miniszteri tanácsos vezetésével történt, mely alkalommal a miniszteri tanácsos meggyőződhetett a munkások embertelen helyzetéről. Az első műhelyben, *Klemenschitz Károlynál* a munkások naponta 17—19 órát, *Steiner Józsefnél* 17 órát, *Spolarits Györgynél* 15 órát, *Schachnernél* és *Glasnernél* 14 órát, *Schreinernél* napi 19 óra munkaidőt konstatált *Abonyi Emil* miniszteri tanácsos és ennek alapján lett kiadva múlt év november hó 21-én az a rendelet, amely a kellő felváltással vasárnap éjjel 11 órakor megengedi a munka megkezdését. E kellő felváltás alatt ugyanis az értendő, hogy aki egyik vasárnap el van foglalva, az a következő vasárnap munkába nem állítható, és ez fáj a munkaadóknak, hogy a sütőmunkásnak is legyen minden két hétben egy éjjele és ezért hazudnak most össze mindenféle ostobaságot.

Ismerteti *Gellári Mórnak* az Országos Iparegylet igazgatójának vasárnapi munkaszünet kapcsán a szervezethez írt levelét:

A budapesti magyarországi sütőmunkások szervező és szaklap bizottságának Budapesten

Február hó 23-án kelt becses soraikra válaszolva van szerencsém a tisztelt Elnökséget értesíteni, hogy nem felel meg a valóságnak az az állítás, mintha én a pékek 21-én tartott ülésén a segédek ellen foglaltam volna állást. Ellenkezőleg, ott is azt hangsúlyoztam, hogy ha a felváltást úgy kérelmezik, hogy vasárnaponként minden műhelyben 3—4 kisegítő péksegéd alkalmaztassék, ez körülbelül azt jelentené, hogy Budapesten a sütőipar brancheban állandóan körülbelül 800—1000 olyan munkás legyen, kiknek 6 napon át semmi dolguk és csak egy napon volna olyan csekély keresetük, amelyből alig két napig tudnák magukat fenntartani. Nem képzelhetek tehát olyan törvényes intézkedést, amely állandóan 1000 munkanélküli munkás készenlétét követelné, mert ez éppen a munkások érdekében elítélendő. A munkásoknak nézetem szerint éppen ez ellen kell küzdeni, hogy kollégáiknak ilyen óriási tömege egy héten át éhezzen és csak egy napon át dolgozzék. Ez a gyakorlat a sütőiparban a hétköznapi munkaszünetnek törvénybe iktatása volna hivatott (legalább a szakbeli munkások egyharmadára nézve), szemben a vasárnapi munkakötelezettséggel. Ezt pedig Önök nem akarhatják, s a pártatlan társadalom sem engedheti meg.

Remélem, hogy ennek a felfogásnak helyességét Önök is, akik munkanélküli testvéreik javán dolgoznak, szintén helyeselni fogják, és teljes erővel küzdenek oly intézkedés ellen, amely éppen az Önök szakmájában az állandó proletariátus mesterséges tenyésztését mozdítaná elő.

Budapest, 1902. február hó 24.

Kiváló tisztelettel
Gelléri Mór
kir. tanácsos, igazgató

Az igen izzó hangulatú gyűlés végül határozati javaslatot fogadott el, melyet *Komka Péter* ismertetett.

★

Határozati javaslat

Tekintettel arra, hogy nincs a társadalomnak oly rétege, aki naponta 15—19 órai munkát végezne, mint mi, és nekünk az 1891. évi XIII. t. c. mégis oly silány vasárnapi munkaszünetet biztosít, hogy az minden humános gondolkozással ellenkezik és azt belátta a kereskedelemügyi kormány is, mert 1900. évi június 26-án 26 874 szám alatt kiadott rendeletében kimondja, hogy az egyik vasárnap elfoglalt munkás a következő vasárnap munkába nem állítható, és az 1901. évi november hó 21-én kiadott 66 058. XIII. számú rendelet 3-ik pontjában előforduló kellő felváltás alatt az 1900. évi június hó 26-án kiadott rendelet intencióját fejezi ki. Nem lehet tehát azt tollhibának minősíteni, mint azt *Abonyi* miniszteri tanácsos mondotta.

Tekintettel arra, hogy a fővárosban 900—1000 munkás dolgozik és 7—800 van munkanélkül, a felváltást tehát csak a munkaadók telhetetlen profit utáni vágya tartja lehetetlennek. Mi a munkaadóknak a vasárnapi esti 11 órai kezdés helyett felajánljuk a 10 órai kezdést. Ezzel meg van oldva az a kifogásuk, a munkaadóknak, hogy 11 órakor ha kezdenek a kisegítők, reggelre nem tudják idejére előállítani a süteményt. Ezen engedményünket, valamint a felváltáshoz való ragaszkodásunkat memorandumba foglalva egy küldöttség útján a kereskedelmi miniszternek tudomására adjuk.

Tekintettel végül arra, hogy ha a miniszter a felváltást törölné, minden rendelkezésünkre álló törvényes eszközökkel magunk erejéből biztosítjuk javunkra a felváltást.

Mondja ki tehát a mai sütőmunkás-gyűlés, hogy folyó hó 27-én, csütörtökön küldöttség útján a kereskedelmi miniszternek sérelmeinket tudtára adja és a felváltásért minden erőnkből küzdünk.

Budapest, 1902. február hó 25-én.

A Magyarországi Sütőmunkások szervező és szaklap-bizottsága.

★

Molitorisz Gyula, aki a következőket mondotta: Ütött a 12-ik óra! Így kezdődik az a felhívás, amelyet az „Unió" a sütőmesterek szellemi röppentyűje a sütőmesterekhez intézett, hogy a február hó 21-én tartott gyűlésen megjelenjenek. Meg is jelentek, hogy szervezkedjenek a mi bőrünkre. Megüzenték nekünk a harcot e hó 21-én, elfogadjuk a harcot és harcolunk a legvégsőkig, de jogainkat mégsem engedjük lábbal tiporni.

Azért, mert itt nincs arany, nincs gyémánt, nincs finom ruha, és elhízott pocak, de vannak vére verejtékével kenyeret kerső, államot fenntartó proletárok, akiknek csak kötelességeik vannak, de jogaik nincsenek. Nincs velünk az országos iparegyesület görbeszájú Mórica, de velünk van az igazság, amely oly fényes, tündöklő palástba van öltözve, hogy a farizeusok megvakulnak tőle. Azért félnek közénk eljönni.

De mi nem félünk, mert az igazság, aminek győzni kell, velünk van. Ha nem jöttek el ők, elmegyünk mi a miniszterhez (szűnni nem akaró kiabálás: valamennyien elmegyünk!) és megmondjuk neki: Kegyelmes úr! Nézzen át Triesztbe, Barcelónába, vagy Madridba és ne hagyja magát félrevezetni a pékmesterek fenyegetésétől, esetleg rosszul informált tanácsosaitól.

És ha a mi figyelmeztetésünk nem fog használni, vesztenivalónk más, mint a rablánc nincs. Vagy a lelketlen pékmesterek bűzhödt levegőjű pinceodúiban 18—20 órai munkától pusztulunk el, vagy elpusztulunk éhen a nyomortól, de a törvény biztosította jogainkat mégsem engedjük. Ha a pékmesterek fenyegetődznek, megüzenik nekünk a harcot, mi azt elfogadjuk, azzal a különbséggel, hogy nem fenyegetődzünk, de beváltjuk fenyegetéseinket...

Hegedüs József a határozati javaslat felett elrendeli a szavazást, melyet a következő módosításokkal fogadtak el: A gyűlés ragaszkodik a 11 órai kezdéshez és a miniszterhez nem küld küldöttséget, hanem az összes munkások elmennek a miniszterhez.

Peregrinyi, a kiküldött kapitány tiltakozik e határozathozatal ellen.

Tatár Dénes kijelenti, hogy a gyűlés határozatot meghozta, és a felvonulást a főkapitányságnak bejelentik, ha megengdik, akkor a gyűlés határozata szerint csütörtökön délután a *Miakits*-féle vendéglőben gyülkezve a miniszterhez elmegyünk. (Zajos kiáltások: ott leszünk valamennyien!)

Hegedüs József elnök néhány buzdító szó után a gyűlést bezárja. A szaktársak a legnagyobb rendben távoztak a dalárda buzdító hangjai mellett. Éltették az összetartást és a vasárnapi felváltást.

Csütörtökön, 27-én a szaktársak meg is jelentek szép számmal, mintegy 1500-an lehettek és úgy a Miakits vendéglője, mint az egylet helyisége, a kapu bejárata és az udvar tömve volt a megjelentekkel. Délután 3 órakor *Tatár Dénes* tudatta a megjelentekkel, hogy a minisztériumba be van hívva 3 munkás és 3 munkaadó, ez ügyben tanácskozásra és így fölösleges küldöttséget meneszteni a miniszterhez. A felvonulást a főkapitány nem is engedte meg és kéri a megjelenteket, hogy csendben távozzanak. A következő végzéssel nem engedi a főkapitány a felvonulást:

Végzés: Fekete Gyula, Bencs György budapesti lakosokat hozzám beadott kérvényük tárgyában, hogy a budapesti sütőmunkások f. évi február hó 27-én VIII., ker. Kerepesi út 19. sz. a. Miakits-féle vendéglőben gyülekezve, $3^1/_2$ órakor a Kerepesi út, Károly körút, Váczi körút, Fürdő utca és Lánchídon át kettős sorokban felvonulni szándékoznak s kihallgatás végett a kereskedelemügyi m. kir. Miniszter úr elé járuljanak — értesítem, hogy a felvonulást közrendészeti érdekből nem engedélyezem, ha a sütőmunkások kihallgatás végett a kereskedelemügyi m. kir. Miniszter úr elé szándékoznak jutni, azt a szokáshoz képest szűkebbkörű küldöttség útján tegye meg.

Budapest, 1902. február hó 26-án.

Rudnay főkapitány.

★

Értekezlet a kereskedelemügyi minisztériumban

Február hó 27-én a vasárnapi munkaszünet ügyében a kereskedelemügyi miniszter rendeletére értekezlet lett összehívva a minisztériumban, melyen *Hegedüs Sándor* kereskedelemügyi miniszter elnökölt. Az értekezleten résztvettek: *dr. Nagy Ferenc* államtitkár, *Szterényi József* és *Abonyi Emil* miniszteri tanácsosok, *Gráf József* ipartestületi elnök, *Rutterschmit Károly* és *Faludy Ágoston* mint mesterek, *Tatár Dénes, Hegedüs József* és *Nagy Jenő*, mint a segédek képviselői. Az értekezlet végén a miniszter kijelentette, hogy a jelenleg kiadott rendelete mindaddig érvényes, míg azt egy új rendelet hatályon kívül nem helyezi. Egyben március 10-ig határidőt adott a mestereknek és a munkásoknak arra, hogy egy közös javaslatot dolgozzanak ki és nyújtsanak be hozzá. Ha pedig addig nem tudnának megállapodásra jutni, akkor saját belátása szerint fog intézkedni.

(Sütők Szaklapja. 1902. március 1. ÉDOSZ Archivum.)

★

SÜTŐMUNKÁSOK HARCA

A forró bűzös levegőjű műhelyekben naponta 16 órát dolgozó sütőmunkások lázongani mernek a tőke ellen. Lehetetlen dolgot követelnek, olyat, ami a hazai ipart tönkre tenné: minden második va-

sárnap egy kis munkaszünetet kérnek, hogy fáradt tagjaikat kipihenhessék. Hosszú harc után sikerült kivívniuk, hogy a kereskedelmi miniszter elrendelte a munkások felváltását, úgy, hogy minden vasárnap a munkások fele szüneteljen helyettük a mesterek kisegítőket fogadjanak. A rendelet írott maradt ugyan, de az egyik rendőrkapitányság mégis komolyan vette és néhány sütőmestert megbüntetett. A mesterek nincsenek hozzászokva, hogy egy rendet áthágása miatt meg is büntessék őket, összeröffentek tehát, s méltó vezérük *Gelléri Mór* vezetése alatt kilincseltek a minisztériumban a rendelet visszavonása miatt. Az Ipartestület Elnöke *Gráf József* diadalmasan jelentette ki a mesterek mi napi gyűlésén, hogy a „kellő felváltás" kifejezése a miniszteri rendeletben csak „tollhiba", s a miniszter intézkedni fog, hogy a munkások egyetlen pihenőnapjuktól megraboltassanak, s a mestereket senki sem akadályozza meg mesterük kizsarolásában. Ezt ugyan másként mondta, de az értelemben ugyanaz volt.

A sütőmunkásokban azonban — bár egyletüket a mesterek unszolására egyízben már feloszlatták —, még maradt erély, hogy az ellenük intézett merényletet meghiúsítsák. Gyűlést tartottak, melyen kimondták, hogy az összes munkások tüntető menetben a miniszter elé vonulnak, s követelik, hogy a hosszú harc árán kivívott felváltó rendszer megmaradjon. Nem mondották ugyan ki — miután a szabadság hazájában a munkásnak sztrájkról beszélni tilos —, hogy követelésük visszautasítása esetén visszalépnek, de aki látta lelkesedésüket és elszántságukat nem lehetett kétséges aziránt, hogy a miniszter kedvezőtlen válasza esetén kitör a sztrájk. A rendőrség ilyen értelemben referált is a miniszternek, mert a felvonulás be lett ugyan tiltva, de a miniszter egyenes utasítása folytán a mestereket és a munkásokat ankétra hívták egybe, hogy ott a vitás kérdést lehetőleg elintézzék, ami valószínűleg sikerül is, mert a mesterek látják, hogy nem számíthatnak mindenben és föltétlenül a hatóság erőszakos és brutális közbelépésére kénytelenek lesznek lemondani busás jövedelmük egy kis részéről és a munkásoknak kevés pihenőt adni.

(Népszava, 1902. március 1.)

★

A SÜTŐMUNKÁSOK HARCA

A budapesti sütőmunkások harca, melyet a vasárnapi munkaszünetükért kénytelenek folytatni éles világításban mutatja Magyarország szociális állapotának szégyenletesen hátramaradott voltát.

Évekkel ezelőtt a sokat dicsőített nagy „vasminiszter", *Baross Gábor* megalkotta a vasárnapi munkaszünetről szóló törvényt. Milyen hűhóval fogadták ezt akkor! Mennyi dicsőség jutott osztályrészül, e tettéből kifolyólag. *Baross Gábornak!* A hódolat tömjénével füstölték körül alakját és alkotását megtették a magyar reformátori törvényhozás dicsőségévé.

Hogyan büszkélkedtek akkor a nagy hazafiak, hogyan ordítottak tele szájjal, lelkesedéssel a hírlapok hasábjain, hogyan mutogatták még a külföldnek is ezt a „nagy művet"! És ennek az első magyar szociálpolitikai alkotásnak elnevezett törvénynek még sokáig, sőt napjainkig is az volt a sorsa, hogy dicsőítsék és előrerántsák valahányszor felmerült a vád, hogy nincs magyar munkásvédelmi törvény.

És íme: ma a sütőmunkásoknak elkeseredett harcot kell vívniok azért, hogy szünetjük lehessen minden — második vasárnap!

Hová lett hát a vasárnapi munkaszünetről szóló törvény?

Elmerült a miniszteri rendeletek áradatában. A törvényt hatályon kívül helyezték megszámlálhatatlan sokaságú miniszteri rendeletekkel. A magyar törvényhozás által szentesített és akkor oly nagy hűhóval fogadott „szociálpolitikai alkotást" szépen suttyomban, részenként felfüggesztették, aszerint, amint azt az egyes szakmák munkaadói kijárták maguknak a minisztériumban. S ma már annyira jutottunk, hogy az egész híres törvény már csak papiroson van meg. Mert a munkaadó urak értik a kilincselést, a befolyásolást, ha a zsebük érdekéről van szó. Alig van ma már szakma, amelyre nézve a vasárnapi munkaszünet egészben vagy részben felfüggesztve ne volna.

Ilyen körülmények között aztán természetes, hogy a pékmesterek, akik régtől fogva híresek tellhetetlenségükre, szintén elkövettek mindent, hogy a vasárnapi munkaszünet kényszerétől megszabaduljanak. A pékmesterek legtöbbje ugyan rendkívül jámbor, istenfélő, szenteskedő, de hát itt a haszonról van szó, s ahol a haszon kezdődik, ott megszűnik a jámborság. A nagyhasú, jámborképű pékmesterek nem haboztak egy percig sem, megfosztani munkásaikat minden heti szünnaptól, amelynek megszentelését pedig egy földi törvényen kívül még egy mennybéli parancs is diktálta nékik. Profitról lévén szó, kijárták maguknak a földi hatalmak jóindulatát, a mennybéli hatalmaknak pedig egyszerűen fittyet hánytak, s az-

után vígan dolgoztatták munkásaikat az ő sötét, bűzös, piszkos pinceodúikban. S a kizsarolt, kihasznált, napról-napra rettentő munkát végző sütőmunkásoknak nem maradt szünnapjuk. Ott kellett tölteniök egész életüket a sütő pincékben: ott dolgoztak és ott dűltek fáradtan, elcsigázva fekhelyükre, hogy pihenjenek, míg ismét rájuk kerül a munka sora. Hát emberi lét ez?

S mialatt a sütőmunkások egy része éjt nappalt, egybefűzve szolgálta a kizsákmányolókat, addig egy másik része munkanélkül járta a főváros utcáit. Amazok, akiknek mindegyike kettő helyett is kénytelen volt dolgozni, elvették a kenyerét előlük. Hát nem őrület ez?

És csoda-e, hogy a sütőmunkások végre ráuntak erre? Csoda-e hogy végre összeálltak, összefogtak, hogy a szervezkedés hatalmával kényszerítsék a munkaadókat arra, amire ezeket a jámbor, istenfélő, derék hazafiakat és honpolgárokat sem isteni, sem emberi törvények kényszeríteni nem tudták?

A sütőmunkások erélyes harcot indítottak a vasárnapi munkaszünetükért. Olyasmiért tehát, ami már amúgy is megillette volna őket törvény szerint is. És íme mi következett be? A pékmesterek minden követ megmozgattak, hogy kitérhessenek a munkások követelései elől. És amikor a munkások szervezkedésének ereje részben diadalmaskodott, amennyiben a vasárnapi munkaszünetet legalább részben elrendelték a kereskedelmi minisztériumban, s mikor a fővárosi rendőrség, a munkások mozgalmának nyomása alatt e rendelet keresztülvitelére is ügyelni kezdett, akkor a jámbor pékmesterek, akik soha sem győztek eleget sopánkodni a munkások erőszakosságán, kijelentették, hogy ha nekik vasárnapi munkaszünetet kell adniok, akkor — sztrájkolnak!

De hát ezúttal hiába volt minden. A kereskedelmi minisztériumban kénytelenek voltak foglalkozni az üggyel, sőt kénytelenek voltak — a munkásokat is meghallgatni. S a munkások sok nem éppen kellemes igazságot vágtak oda úgy a mestereknek, mint a miniszter úrnak. Végre is a mester urak alkudni kezdtek, de hát a munkások nem alkudtak. És ezt jól tették. Amit követeltek, az oly csekély, hogy engedniök nem szabad.

A budapesti sütőmunkások harca bármiként is fog végződni, egyet már is megmutatott: azt, hogy hiába minden törvény, minden reform, a munkások érdekeit csak egy védheti meg: a munkások szervezettsége. Íme, a vasárnapi munkaszünetről szóló törvény teljesen hatástalan maradt a sütőmunkásoknál mindaddig, míg erős szervezetté nem alakultak és önmaguk nem szálltak síkra saját érdekeikért. Ezt a tanulságot jól vésse a fejébe minden munkás.

A harcoló sütőmunkások küzdelmét pedig kísérje meleg rokonszenvünk. Az egész szervezett munkásság figyelemmel kíséri harcukat és együtt érez velük. Csak előre hát a megkezdett úton!

(Népszava, 1902. március 4.)

★

SÜTŐMUNKÁSOK HELYZETE GYŐRÖTT

Nem írunk újságot, ha leírjuk azokat a szomorú munkaviszonyokat, és tűrhetetlen állapotot, amelyet egy Győrben dolgozó szaktársunk panaszol el szerkesztőségünkhöz küldött levelében. Semmi sem új, amit levelében leír, mert azok a viszonyok a sütőiparnál mindenütt egyformák, az egész országban. És csak azért írjuk meg, hogy bemutassuk a hatóságoknak, mennyire nem irigylésre méltó sorsuk van azon munkásoknak, akik a legfőbb élelmicikkeket állítják elő. Figyeljenek tehát, mint mond maga a levél:

Tisztelt Szerkesztőség!

Nagyon sok lenne, ha le akarnám írni az itteni szomorú viszonyokat, csak egyről-másról akarok említést tenni, amiről magam is meggyőződést szereztem, rövid pár hónapi itt-tartózkodásom óta. Elsősorban is az itteni munkabérekről akarok szólni, ami csekélységére nézve az első helyet foglalja el Magyarországon. (Megjegyzem, hogy vannak egyes olyan helfer urak, akiknek egy kissé jobb fizetésük van, ezek már aztán többnyire a mester Uraknak, mint rendesen lenni szokott, a jobbkezük, vagyis talpnyalójuk). Bocsánat, hogy eltérek a munkabérek ismertetésétől, de ez a dolog, amit itt leírni akarok, szintén ide tartozik. Vann itt Győrött egy bizonyos *Helfer* úr, aki a munkatársaira csak árulkodni tud, de dolgozni nem, persze ő ezzel tartja fenn a becsületét, a mester úrnál. Ha valamit elront, akkor sem ő az oka, hanem más, de csak így érhet el szegény valamit, tehát megbocsátható neki. Ilyen ember húzza a jobb fizetést, és a többi mellette dolgozhatik bagóért.

Tehát áttérek a munkabérek ismertetésére. Fehér dagasztó, akinek néhol a háziszolga szerepét is kell vinni, 6 koronától 8—9 koronáig is terjedhet a fizetése (ausitter) vagy fekete dagasztónak 6—7 koronát fizetnek. A ficiknek a legmostohább a sorsuk, mert 4 vagy 5 korona fizetés mellett annyit dolgoznak, hogy egy teherhordó szamár sem többet.

Tehát ilyenek a munkabérek Győrött.

A munkaidő szintén kétségbeejtő. Némely sütödében már 7 órakor este a munkához állnak, és nagyon csekély vagy éppen semmi megszakítás nélkül másnap délutáni órákban végeznek. (Ficik négyöt óráig gájba járnak.)

Vasárnapi munkaszünetnek még csak híre sincs. Vasárnap éppen akkor kezdenek, mint máskor. Ami a hálószobát illeti, sok helyen nincs is. Itt aztán a munkások és a tanoncok (ami Győrött sokkal több van, mint munkás) a műhelyben hemperegnek. Ott nyugosszák ki a nap és az éjszaka fáradalmait, a svábbogarak és a tücskök között. Megtörtént már az magamon, hogy megtetvesedtem, a hálószobában, mert az ágyneműt, amit én használtam éjjel meg a nőcselédek használták. Akik közt volt egy, aki reggelre, amire én ismét igénybe vettem azt a rossz paplant, egy piszkos lepedőt meg egy jó bökős vánkosból álló ágyneműt, annyira ellátta férgekkel, hogy nem kellett a szememet megerőltetni, ha lefekvés előtt a vadászatukra indultam. Nem akarok már sokat, csak pár szót még. Ugyanis itt a sütőmunkások szomorú helyzetük dacára nem is gondolhatnak rá, hogy nyomorúságos helyzetükön segítsenek. A munkásság még csak azt sem tudja, hogy ő is embernek született és tűr, tűr, mint az igavonó barom. Nem pártolnak itt a munkások semmi szervezetfélét, nem pártolják a szaklapot, ami ostromolja úgy a vidéki, mint a budapesti sütőmesterek túlkapásait.

Pedig csakis erős szervezettel és a szaklap erős támogatásával lehetne ezeket a gyalázatos viszonyokat megszüntetni. És én oda fogok hatni, hogy a győri sütőmunkásokat felrázzam az ő mély álmukból, hogy felébredve ők is odaálljanak a budapesti testvéreink által kibontott zászló alá, amelynek hivatása a sütőmunkásságot egy szebb egy jobb jövőbe vezetni.

Éljen az összetartás! Éljen a szervezkedés!

Győr, 1902. március 15-én.

Egy sütőmunkás

(Sütők Szaklapja, 1902. április 1.)

★

A SÜTŐMUNKÁSOK MOZGALMA

A kassai sütőmunkásoknak erős harcot kell folytatniok, hogy a vasárnapi munkaszünetet megtarthassák. A mesterek mindenáron azon vannak, hogy a munkásokat egyetlen szünnapjuktól is megfosszák. A kassai sütőmunkások nemrég gyűlést tartottak, melyen kimondot-

ták, hogy ragaszkodnak a vasárnapi munkaszünethez. Választottak egy végrehajtó-bizottságot is, amely egy emlékiratot adott be a főkapitánysághoz, aki a munkások és mesterek képviselőit egybe is hívta tanácskozásra. A munkaadók nem akartak békés tanácskozást, hanem ordítozni kezdtek, hogy a munkások követeléseit nem lehet megadni, inkább nem sütnek hétfőn, semhogy a segédeknek munkaszünetet adjanak. A tárgyalások félbeszakadtak s a mesterek egy külön értekezleten azt határozták, hogy kérni fogják a minisztertől a vasárnapi munkaszünet megszüntetését. Ezzel szemben a munkások is felhívják egy memorandumban a főkapitányt, hogy őrködjön a vasárnapi munkaszünet betartása fölött, vizsgáltassa fölül egészségügyi szempontból a műhelyeket. A kassai sütőmesterek elbizakodottsága már nem ismer határt. Meg akarnák fosztani a munkásokat egyetlen szünnapjuktól, hogy nagyobb hasznot zsebelhessenek be. Úgy hisszük, a kassai sütőmunkások elég erősek lesznek, ezt a merényletet meghiusítani.

(Népszava, 1902. április 5.)

★

NYÍLT LEVÉL

Abonyi Emil miniszteri tanácsos úrhoz

Méltóságos Úr!

A fővárosi sütőműhely munkaviszony-szabályrendelete és a vasárnapi munkaszünet ügyében engedje meg Méltóságod, hogy itt, e helyen a nyilvánosság előtt egyet, mást elmondjunk.

Méltóságodnak volt és van alkalma, hogy meggyőződjön a sütőmunkások embertelen munkaviszonyairól, és hogy ez nem csupán a sütőmunkások magánügye, hanem egyszersmind a fogyasztóközönség egészségügye is. Hogy Méltóságod arról meggyőződött, számtalan nyilatkozata tanúskodik mellette. — Csak az volt feltűnő előttünk, hogy a munkások igazságát mindig a munkások előtt, de ha a munkaadókkal közösen együtt voltunk, akkor már Méltóságod nem ismerte be a munkások igazságát és ha ilyenkor Méltóságod előbb tett nyilatkozatait idéztük, Méltóságod azzal a kényelmes válasszal tért ki, hogy arra „nem emlékszem". Ily alkalomkor mindig a munkaadóké volt az igaz és igyekezett Méltóságod a munkások érveit gyöngíteni a munkaadókkal szemben, de soha egy árva szóval nem gyöngítette a munkaadók érveit.

De különösen feltűnő most előttünk a szabálytervezeten tett módosításai. Június hó 3-án közösen tartott tanácskozásunkkor Méltóságod álláspontja napi 13 órás keret volt, és a felváltás lehetőségét elismerte. *Gráf József* ipartestületi elnök és *Faludi Ágoston* sütőmester is 1900 őszén a IV. ker., elöljáróságnál ez ügyben tartott kihallgatásukkor és most Méltóságod a 13 órát 14 órára módosította és a felváltást teljesen törölte. Hogy mi adta meg az impulzust Méltóságodnak arra, hogy e szabálytervezetet oly rideg egyoldalúsággal csak a munkaadók előnyére intézze el, azt nem tudjuk, azt csak Méltóságod tudná megmondani.

Hatóságilag egy iparág munkásait kötelezni, hogy naponta 14 órát dolgozhatnak, nem éppen humánus. Mert tudjuk már mi az a keretes munkaidő, az tényleges 14 órai munkaidőt jelent. 14 óra hosszat nem azért fognak bennünket a „házában" tartani, hogy bennünk gyönyörködhessenek, hanem azért, hogy dolgozzunk. Méltóságod bizonyára azt feleli, hogy hát nem dolgozunk csak 10 órát, 14 órás keretben. Ezt könnyű mondani, de egy oly iparágnál, mint a sütőiparnál, ahol a munkások 80%-a munkanélkül van, fél mindenki a munkanélküliség borzalmaitól, és hogy azt kikerülje kénytelen a munkás naponta addig dolgozni, míg a munkaadónak tetszik, itt tehát azt megvalósítani nem lehet.

1894-ben itt a fővárosban tartott higiéniai és demografiai kongresszus, ahol világ orvostudósai voltak együtt, kimondta, hogy a 8 órai munkaidő nemzetgazdasági szempontból felette kívánatos. Úgy látszik, méltóságod e tudósok nézetét a munkaidő szabályozása tekintetében nem osztja, de annál inkább elfogadja a pékmesterek nézetét.

Naponta 14 óra hosszat kell a munkásnak a munkaadó rendelkezésére állania és csak a 15-ik órában mosakodhatik meg, úgyhogy a családja körébe csak a 16-ik órában ér haza. Gondolja csak magát Méltóságod oly munkakörbe, ahol naponta köteles 14 órát ott tölteni 40—45 fokos hőségben, füst és lisztporral telített levegőben, volna-e kedve a munkáját azzal a megkívánt figyelemmel végezni, mint ahogy azt a sütőipar természete megkívánja a fogyasztóközönség egészsége érdekében?

Mi azt hisszük, hogy nem. Nem bizony, mert fáradtan már nincs az embernek arra figyelme, hogy a munkáját azzal a tisztasággal készítse, mint azt a sütőipar a közönség érdekében kívánatossá teszi.

Gelléri Mórt, akinek szintén intenciója a 14 órás keret, kiküldték külföldre, hogy tanulmányozza a munkanélküliség elleni intézményeket. Jó lett volna neki e 14 órás keretet kivinni külföldre, hogy mutassa meg a magyar kormány legújabb kivándorlás elleni szo-

ciálpolitikájának a rébuszát. Sok mindent láthat és tanulhat Gelléri külföldön, de 14 órás keretet, azt nem lát.

Már, ha Méltóságod nem tekintette a munkásokat, sem a főváros higiéniáját, tekinteni kellett volna, mint magyar embernek az utóbbi időben annyira hangoztatott „magyar vér pusztulását". Az a nagy munkanélküli sereg, amely a sütőiparnál is van csak úgy juthat munkához, ha a munkaidő oly szabályozást nyer, hogy több munkást kell, hogy alkalmazzanak. De a 14 órás kerettel és a felváltás törlésével a munkanélküliek száma eggyel sem fog csökkenni, kénytelenek tehát „véreink" kivándorolni. Az ilyen állami szocializmus nagyban virágoztatja a kivándorlást, dehát tudják be érdemül mindazok, maguknak „véreink" pusztulását, kik ilyen és ehhez hasonló szociálpolitikát űznek.

A hetibérek és a rendes időn túl dolgozott munkadíjak kihagyása mellett azzal érvel Méltóságod, hogy az törvénytelen, mert az ipartörvény kimondja, hogy az iparos és munkása „szabadon" egyezkedhetik.

Ez igaz. De hát mit ér akkor az egész szabályrendelet, ha a törvény hiányos szakaszaiba kapaszkodunk? Semmit! Mert ha a törvény ezen intézkedése áll a bérek megállapításánál, akkor az áll a munkaidő kiszabásánál is; mert „szabadon" úgy egyezkedett a munkaadó, a munkással, hogy az köteles naponta 20 órát dolgozni és ad neki a 20 óráért 60 fillért.

E szabályrendeletben a törvénytelenséget egyik fórum sem fedezte fel, ahol az ügy megfordult, csupán Méltóságod, és éppen ezért bámuljuk Méltóságod törvénytiszteletét, csak azt nem értjük, hogy amikor a törvény a munkások érdekét védi, akkor Méltóságod azzal válaszol, hogy: kérem, ne kívánják a törvény betűszerinti végrehajtását, mert az lehetetlen, de a munkaadók javára lehetséges.

Gondolja csak magát Méltóságod egy több hónap óta munkanélkül levő munkás helyzetébe, aki már minden értékesíthető tárgyát értékesítette, az ágyból a szalmát már kitüzelte és a kopasz deszkán alusznak, a gyermekeknek tankönyv, tandíj, ruha kellene, a házbérrel már a második negyeddel hátralékban van, ha a munkakeresésből hazamegy, a gyermekek körülveszik, éhes vagyok, adj kenyeret! És nem tud adni, ő a munkás még aznap sem evett semmit. Milyen érzés fogja el és milyen gondolatok szállják meg agyát egy ilyen munkanélküli munkásnak?

Ebben a szörnyű helyzetben egyezkedne Méltóságod? Mi nem hisszük, hogy egyezkedne, mert mint a vízbefúló nem nézi, hogy mibe kapaszkodjon, hogy életét megmentse, úgy az a munkanélküli munkás sem nézi a bért és a munkaidőt, ha egyszer munkát kapott,

csakhogy már van. A munkaadó akármilyen silány feltételét el kell hogy fogadja, mert ha ő nem fogadja el, elfogadja másik száz munkanélküli.

A három sátoros ünnepre Méltóságod előtt úgy állapodtunk meg, a munkaadókkal, hogy első nap déli 12 órától második nap estig, míg a rendes időben nem kell a munkához fogni, a munka teljesen szüneteljen, és e megállapodásunkhoz Méltóságod is hozzájárult. Hogy miért rövidítette meg Méltóságod e három szabadnapunkat a hátunk mögött, szintén nem értjük.

A vasárnapi munkaszünet ügyében kevés mondanivalónk van; hiszen oly sokat mondtunk és írtunk ez ügyben is, ami szintén nem talált meghallgatásra, csak röviden azt kérjük Méltóságodtól: nem látja-e már elérkezettnek az időt, hogy ebben az oly rég húzódó ügyben végre valahára döntsenek?

Méltóságos úr! A tapasztalatok után köszönjük jóakaratát, igazságszeretetét és pártatlanságát, nem kérünk belőle, de annál inkább kérjük, hogy az egész szabálytervezetet vegyék le a napirendről, ne döntsenek bennünket nyomasztóbb viszonyok közé törvényesen, mint aminőben vagyunk, hagyjanak magunkra, mi elég erősek leszünk, magunkon segíteni. Igen melegen ajánljuk Méltóságod, valamint Magyarország garasos szociálpolitikusainak figyelmébe *dr. Bunzel Gyula* cikksorozatát, amely megjelent egy előkelő osztrák folyóiratban a „Zeitschrift fŏr Volkswirtschaft, Sozialpolitik und Verwaltung" címmel. E cikksorozatból megtudhatják, hogy a „véreink" miért pusztulnak.

Budapest, 1902. augusztus hó.

Illő tisztelettel

A Magyarországi Sütőmunkások Szervező és Szaklap-bizottsága.
(Sütők Szaklapja, 1902. augusztus 1.)

★

A SÜTŐMUNKÁSOK VASÁRNAPI MUNKASZÜNETE

A múltkoriban hírt adtunk arról, hogy Székesfehérváron, az ottani péksegédek egyes munkaadók ellen panaszt emeltek, hogy azok nem tartják meg a törvény által előírt rendet, mert vasárnap este 6 órakor kezdték a munkát, holott a törvény csak 11 órától kezdve engedi meg az éjjeli munkát. Akkor a pékmesterekre rábizonyult.

hogy tényleg nem tekintik a törvényt törvénynek és ezért 10—10 korona pénzbírságra ítéltettek, melyet föllebbezés folytán a városi tanács 5—5 koronára szállított le és azon péksegédet, aki feljelentette a munkaadókat, eltoloncoltatták és kitiltották 10 évre a város területéről. Ez a jog, törvény és igazság korszakában történt meg!

De menjünk csak tovább. Alig hogy kifizették a mesterek a pénzbírságot, két pékmester ismét csak a régi rendszert folytatta, mert azt gondolták, hogy most már szabad a vásár, mert hiszen eltoloncolták azt a munkást, aki fel merte emelni tiltakozó szavát az ő törvénytelen és embertelen eljárásuk ellen. De csalatkoztak, mert egy másik munkás ismét följelentette őket a hatóságnál s a rendőrség *Birkl* és *Singer* pékmester urakat 100—100 koronára büntette. Föllebbezés folytán a városi tanács ismét leszállította a büntetést, még pedig 20—20 koronára! Persze, hogy ezek után is csak maradt minden úgy, amint volt s vasárnap este 9 órakor már megkezdték a munkát. Ekkor ismét feljelentették *Birkl* és *Singer* urakat. *Singer* segédjei letagadták a munkát, de *Birkl* úrra rábizonyult és beismerte. Ismét 100 koronára büntették, ami ellen szintén föllebbezett, de még ez sem volt elég, hanem miután *Kiss György* volt, az, aki a feljelentést megtette ellenük, az ő munkaadójának *Birkl János* úr 20 koronát ajánlott, hogy bocsássa el a munkából. Ez azt meg is cselekedte. *Kiss György* munkaadója ráadásul *Birkl* úr kocsisának is ajánlott 20 koronát, hogy verje meg, ha megtalálja *Kisst*.

Tehát ilyen sors vár azon munkásra, aki „szabad" Magyarországon a törvényszegőket fel meri jelenteni!

Ezzel kapcsolatban felemlítésre méltó az is, hogy Fehérváron csak három pékmester van, akik a heti 24 órás munkaszünetet megtartják.

(Népszava, 1902. szeptember 20.)

★

MOZGALMUNK A VIDÉKEN

Mióta hatalmas fegyverünk, a *Sütők Szaklapja* mindenhova beférkőzik, és maga körül világosságot áraszt, annál több és több eddig mély sötétségben élő szaktársunknak megnyíltak a szemei és látják azt, hogy nem úgy kellene lenni mindennek, amint ahogy ma van, és követelik az őket megillető jogokat. Az ország különböző városaiban már megindult a mozgalom, s reméljük, hogy rövid időn belül az ország összes sütőmunkásai mint szervezett katonák veszik

fel a harcot a jelenlegi rossz, tarthatatlan munkaviszonyok megváltoztatására. Hogy eddig is mennyire fejlődött már vidéki mozgalmunk, kitűnik az alább közölt levelekből:

★

Nagyvárad. Tisztelt Elvtársak!

Mióta a szaklapot járatom, nagyon sok mindent megfigyelek, hogy mily különbség van a szervezett és a tudatlan munkás között. Most látom csak, hogy mióta a szaklapunkból több példány lesz ide küldve, és szaktársaim szorgalmasan olvassák, azóta már nem nyugosznak abba, hogy vasárnap este 6 órakor hozzáfogjanak a munkához.

Ma sincs ugyan betartva a munkaszünet, még most is vasárnap este 6 órakor kell hozzáfogni a munkához, mert a nagyváradi pékmesterek dacára annak, hogy értesítve lettek a munkaszünetről, még eddig semmit sem tettek.

Ami a munkaviszonyokat illeti, az itt nagyon szomorú, talán sehol sem bánnak olyan brutálisan a munkásokkal, mint itt. De reméljük, hogy ha az önök tanácsát követjük, és önök segítségünkre lesznek, amire nagyon kérjük a szaktársakat, akkor rövid idő múlva mi is élvezünk valamit abból, amit a törvény biztosít nekünk. A kosztpénzt is kiküzdjük magunknak, mert most sem kosztpénzt, sem kosztot nem adnak sehol, mert az amit velünk megetetnek, még a kutyának sem való. Egy ház van csak az egész városban, ahol kosztpénzt adnak, a *Fuszek*-féle ház.

Ilyen szomorúak a mi viszonyaink, kérjük az orvoslását.

Szaktársi üdvözlettel:
K. T. sütőmunkás.

★

Eperjes. Tek. Szerkesztőség!

Bátor vagyok pár soraimmal a tek. szerkesztőséget felkeresni, miután szeptember hó elsején megjelent lapjában a benne foglalt közleményre válaszolni tartozom.

Nálunk, ami a vasárnapi munkaszünetet illeti, egyáltalában csak hírből ismerjük, mivel követelni annak megtartását teljesen lehetetlenség, mert a munkások nálunk csak olyanok, akik kényszerítve vannak arra a munkára, s azok pedig hallgatnak, mint a sír. Itt más

segítség nincs, ha csak felsőbb helyről nem kényszerítik reá a munkaadókat annak megtartására.

A munkaszünet ellenőrzése szinte csak az iparhatóságtól követelhető, úgyszintén annak végrehajtása is. Ami a munkaviszonyt illeti, az szinte a régi mederben halad, mert az az egy vagy két munkás, aki az ellen mert felszólalni, azt rögtön szabadjára eresztik. Ilyen körülmények közt csak a mások segítségét kérjük, azért fordulok most a tek. szerkesztőséghez, hogy önök járjanak közbe, hogy mi is élvezzük a vasárnapi munkaszünetet. Mi a kongresszusra készülünk, ahol majd körülményesebben fogjuk az itteni viszonyokat ecsetelni.

Testvéri üdvözlettel
Sz. A.

★

Székesfehérvár. Tek. Szerkesztőség!

Örömmel értesítem Önöket, hogy itt a vasárnapi munkaszünetet kezdik megadni a pékmesterek. A rendőrség szigorúan ellenőrzi és szigorúan bünteti a törvényt megszegőket. A szaklapokat szorgalmasan olvassák a szaktársak. Azt a szaklapot, amelyikben a rendelet és a leirat volt, átadtam a rendőrségnek, hadd lássa, hogy mi is tudjuk, mit biztosítottak nekünk a minisztériumban a szervezőbizottság erélyes fellépésére. Megalakítottunk egy asztaltársaságot.

Tiszteletttel
P. K.

(Sütők Szaklapja, 1902. október 15.)

★

ELSŐ ORSZÁGOS GYŰLÉSÜNK

A Magyarországi sütőmunkások szervező és szaklap-bizottsága elhatározta, hogy ez év december hó 26—27-én a karácsonyi ünnepek alkalmával tartja első országos tanácskozását.

Nagy, fontos okok késztették a szervezőbizottságot, hogy az országos tanácskozást összehívja. Nagy célt tűzött ki szemei elé. Magasztos munkát akar végezni az egész ország elnyomott, kizsákmányolt, sütőmunkásai felszabadításáért.

Ennek a nagy munkának a keresztülviteléhez szükséges módozatokat kell azon az országos tanácskozáson megbeszélni. Meg kell jelölni azt az utat, melyen a sütőmunkás egy szebb, boldogabb jövőt fog elérni. Eddigi szervezkedésünk arról győzött meg, hogy szétforgácsoltan, szétszórtan, egymástól elkülönülve nem tudunk, nem bírjuk sikeresen a jól szervezett tőkével a harcot felvenni. Harcolni csak úgy lehet sikeresen, ha egy testté olvadunk, országos szervezetté alakulunk át, egymáshoz minél szorosabban fűződünk. Az egész ország sütőmunkásainak egy úton kell haladni, valamennyinek egy akaraton kell lenni. Minden sütőmunkásnak az kell, hogy lebegjen a szeme előtt, — minél előbb felszabadulni, — az alól a rettenetes járom alól, ami a jelenlegi rossz rendszer, a jelenlegi rossz viszonyok juttattak a nyákába.

Ez az országos gyűlésünk van hivatva egy testté olvasztani az egész ország sütőmunkásait.

A tőke, a mi kizsákmányolóink nemcsak országosan vannak szervezve, de szervezve vannak nemzetközileg is, hogy a munkást minél jobban elnyomhassák.

Tehát a munkásnak is országosan kell szervezkednie, hogy minél jobban tudjon ellenállni annak a rettenetes visszaéléseknek, és kizsákmányolásnak, amelyben a sütőmunkásnak ma van része, mivel szervezetlen és nem képes ennek ellenállni.

Nagy magasztos és egész ország munkásaira, fontos munkát, olyan munkát tűzött ki a szervező bizottság szemei elé, amelynek keresztülvitelével egész más fordulatot, változást fog előidézni a sütőiparnál.

Minden sütőmunkásnak tehát, kiben csak egy parányi érzék is lakik, aki fel akar szabadulni és az emberhez, de nem baromhoz méltó életet akar magának teremteni, az törekedjen arra, hogy az első országos gyűlésünkön képviselve legyen.

A szervező bizottság ideiglenesen a következő napirendet tűzte ki a tárgyalásra:

1. A küldöttek jelentése.
2. Szervezkedés és szaksajtó.
3. Országos szervezet megalakítása.
4. Vasárnapi munkaszünet.
5. Ipartörvény revíziója.
6. Munkásvédelem.
7. A politikai jogok kiterjesztése.
8. A striek jog.
9. A tanonc-ügy.

Ezen pontok fontosságát az olvasóra bízzuk megítélni.

Mi azt hisszük, hogy tárgyalásra kitűzött pontokat égető szükséges megvalósítani.

Mindnyájan érezzük, hogy mennyire ki vagyunk szolgáltatva mindenki önkényének. Mindnyájan érezzük, mennyire aljas szolgaságban tengődünk, nincs sehova beleszólásunk, nincs semmihez jogunk, csak a jármot összeroskadásig hordani. Még panaszra sem nyílhat ki ajkunk, mert akkor kidobnak az út szélére, azzal a megjegyzéssel, hogy majd jön olyan, aki nem panaszkodik.

Itt van tehát az alkalom, amikor nem panaszlólag, de követelőleg nyitjuk ki ajkaink és odakiáltjuk kizsákmányolóinknak, és mindazoknak, akiknek bűnös hanyagsága folytán ilyen gyalázatos, még állathoz sem méltó életet élünk: Odakiáltjuk nekik, hogy tovább nem tűrünk, de követeljük mindazt, amit eddig elraboltak tőlünk.

Fel tehát a kongresszusra!

Fel a harctérre mindaddig, amíg céljainkat el nem értük.

(Sütők Szaklapja, 1902. nov. 1.)

★

VASÁRNAPI MUNKASZÜNET

Az elmúlt télen oly nagy hűhót csaptak a munkaadók a vasárnapi munkaszünet ügyében múlt év november 21-én kiadott kereskedelemügyi miniszteri rendelet 3-ik pontja miatt, a kellő felváltás szót tudniillik különféleképpen magyarázták. Tollhibának és mindennek mondták e kellő felváltás szócskát, csak az igazi értelmét nem akarták érteni. És íme, most a miniszter a mi értelmezésünket fogadta el. Alább közöljük a rendeletet, melyért volt a sok zaj, és a magyarázat.

★

Kereskedelemügyi m. k. miniszter
66 058 rendelet.
VIII.

RENDELET

(Az ipari munkások vasárnapi szüneteléséről szóló 1891. évi XIII. t. c. 3. §-a alapján 1892. évi március hó 5-én 14 837. sz. a. kiadott rendelet II. A. 1. (g) és II. A. 4. (c) pontjának, valamint ugyancsak

a fent idézett törvényszakasz alapján 1893. évi november hó 23-án 84 842. sz. a. kiadott rendelet 4. pontjának módosítása tárgyában.)

Hivatali elődöm által 1892. évi március hó 5-én 14 837. sz. alatt kiadott rendelet II. A. 1. (g) és II. A. (c) pontjának, valamint ugyancsak hivatali elődöm által 1893. évi november hó 23-án 84 842. sz. alatt kiadott rendelet IV. pontjának hatályon kívül helyezése mellett, a belügyminisztérium vezetésével megbízott miniszterelnök és földmívelésügyi miniszter, valamint a horvátszlavon-dalmát bán urakkal egyetértőleg a következőket rendelem:

1. A pékipari munkálatok — ideértve a pékműhelyekből történő elárusítást és a házhoz szállítást is — munkaszüneti napokon délelőtt 10 óráig végezhetők.

A magánosok által a sütőkhöz sütés céljából vitt tésztaneműek és húsfélék, az illető sütőműhelyben a munkaszüneti napokon déli 12 óráig kisüthetők, mindazonáltal azzal a korlátozással, hogy ezen munkálatok teljesítésére a sütőiparos rendes üzleti segédszemélyzetéből legfeljebb egy erre önként vállalkozó egyént alkalmazhat, s ezzel délelőtt 10 órától déli 12 óráig terjedő rendkívüli munkaidő az illető alkalmazott kötelezett munkaidejébe semmi címen be nem tudható.

2. A kenyér és péksütemény, tej és gyümölcs elárusítása és házhoz szállítása és ezek árusítására berendezett üzletekből éppúgy, mint az egyes pékműhelyekkel kapcsolatban a kicsinybeni elárusítás céljaira külön állású — létesített kereskedelmi üzletekből — amelyekben azonban műhelyi segédszemélyzet nem alkalmnazható, munkaszüneti napokon egész napon át végezhető.

A pékipar körébe eső összes munkálatok a munkaszüneti napokon a segédek kellő felváltása mellett esti 11 órakor megkezdődhetők. A kemencefűtés azonban — amennyiben az nem a rendes üzleti segédszemélyzet igénybevételével történik, hanem az iparos házi cselédje által végeztetik, az 1884. évi XVII. t. c. 383 rendelkezései alá eső ipari munkának nem tekinthető, se ehhez képest a munkálatra az 1891. évi XIII. t. c. rendelkezései nem terjednek ki.

E rendeletem kihirdetése után azonnal hatályba lép.

Budapest, 1902. november hó 21-én.

Hegedüs.

★

Ezen rendeletnek a magyarázata a következő:

Kereskedelemügyi m. k. Miniszter.
19 173.
VIII. sz.

Valamennyi másodfokú iparhatóságnak.

Több oldalú kérelem terjesztetett elém, aziránt, hogy tekintettel a sütőipar sajátos üzemi viszonyaira, tekintsek el hivatali elődömnek múlt évi november hó 21-én 66 058. sz. a. kelt rendeletében kifejezett azon intézkedésétől, mellyel a pékiparban kifejezett azon intézkedésétől, mellyel a pékiparban a vasárnapokon végezhető ipari munkának esti 11 órakor megkezdhetését úgy engedélyezte, hogy a segédek kellő felváltása tette kötelezővé, a felváltás követelését helyezzem hatályon kívül.

Tudomásul és miheztartás végett közlöm az iparhatósággal, hogy hivatali elődömnek jelzett rendelkezését — minthogy az megfelel az 1891. évi XIII. t. c. szociális humanitárius és egészségügyi szempontok által megokolt rendelkezéseinek, és mert meg vagyok győződve, hogy ha vannak is a felváltásnak némi nehézségei, azok jóakarattal és némi áldozattal el is háríthatók, megváltoztatni, vagy hatályon kívül helyezni hajlandó nem vagyok.

Egyúttal azonban avégből, hogy miként hajtandó végre a felváltás, illetve biztosítandó az alkalmazottak részére az idézett törvénycikk 4. §-ában rendelt munkaszünet, tájékoztatásul a következőket közlöm az iparhatósággal:

Az idézett törvénycikk 4. §-a világosan megmondja, hogy azon iparosoknál, kiknél az ipari munka a törvényes munkaszüneti napokon is végezhető, az alkalmazott munkásoknak minden hónapban egy teljes, vagy minden két hétben egy fél vasárnapi munkaszünet adandó.

Ebből folyik, hogy a munkaadók üzemi viszonyaik mérlegelése mellett tetszésük szerint a vasárnapi felváltást úgy rendezhetik be, hogy munkásaik vagy minden két hétben kapjanak egy-egy fél vasárnapi szünnapot, az előbbire nézve megjegyezvén, hogy az idézett rendelet értelmében vasárnap délelőtt 10 órától esti 11 óráig terjedő időre a törvény által követelt fél napi szünet megadva nincs, s megadottnak csak akkor tekinthető, ha ez a szünet oly időpontokban biztosíttatik, mely azon idővel, melyben a sütőipar természeténél fogva sütés amúgy sem történik, — össze nem esik.

Ehhez képest kijelentem, miszerint a törvény idézett rendelkezésének megfelelően jár el az a munkaadó, aki olyantén felváltást

alkalmaz, amely mellett minden munkásának havonkint egy vasárnapon mindenkor reggel 6 órakor kezdődő, s a szüneti napot követő hétfő reggeli 6 óráig tartó munkaszünet van biztosítva.

Másfelől azonban szintén a törvény rendelkezései értelmében jár el az a munkaadó, aki alkalmazottainak kéthetenként vasárnapokon akként biztosít egy-egy fél vasárnapi szünnapot, ha azok a munkások, akik egyik vasárnapon esti 11 órakor kezdték a munkát, a következő vasárnapon esti 11 órakor nem, hanem csak az ezt követő hétfőn reggeli 6 órakor állíttatnak munkába.

Szabadságukban áll tehát a sütőiparosoknak a felváltást a jelzett módok bármelyikével eszközölni, részemről súlyt csak arra helyezek, hogy a felváltás követelményeinek szigorúan elég tétessék.

Budapest, 1902. évi július hó 18-án.

Láng.

★

A rendőrség nagy apparátussal fog menni a legközelebbi vasárnapokon a munkaszünetet ellenőrizni. A szaktársak emberejék meg magukat, legyenek elég bátrak és mondják meg, hogy nincsenek soha felváltva.

Ahol a rendőrség meg nem jelenik, és a fenti miniszteri intézkedés értelmében nem tartják be a vasárnapi munkaszünetet, jelentsék be a szaklap szerkesztőségében.

(Sütők Szaklapja, 1902. augusztus 15.)

★

NYÍLT LEVÉL

dr. Láng Lajos m. kir.
kereskedelemügyi miniszter úrhoz.

Nagyméltóságú Miniszter Úr! Kegyelmes Urunk!

Engedje meg, hogy itt a nyilvánosság előtt egyet-mást elmondjunk a sütőmestereknek a vasárnapi munkaszünet ügyében sportszerűen szőtt manőverjeiről. Az 1891. XIII. t. c. értelmében a sütőiparban a

vasárnapot követő éjjel 1 órakor szabad csak a munkát megkezdeni. A törvény életbeléptetése után két évig ezen intenciója fenn is állott. Két év után a pékmesterek megirigyelték a munkásainak munkaszünetjét és kérelmezték Nagyméltóságod hivatali elődjétől a vasárnap esti 10 órai kezdést, amit Nagyméltóság elődje meg is engedett, az 1893. november hó 23-án kiadott rendeletével.

A munkaadók azután meg voltak elégedve, mert az a silány vasárnapi munkaszünet, amit a fentebb idézett törvény biztosított részükre, teljesen meg lett semmisítve. De mi azért, hogy megfosztottunk csekély vasárnapi munkaszünetünktől, nem kérelmeztük jogunknak visszaállítását, hanem belenyugodtunk a munkaadóknak adott kedvezménybe. A munkaadók is megvoltak elégedve, és látván, hogy a munkások joguk konfliskálását összetett kézzel nézik, bátorságot vettek maguknak, hogy 1899-ben újabb megnyirbálását kérjék vasárnapi munkaszünetünknek, amit azután Nagyméltóságod hivatali elődje nem volt hajlandó megtenni a pékmestereknek. Ettől az időtől békétlenkednek a munkaadók, s nem akarják megérteni, hogy egyszer a kormányhatóság nem az ő szájuk íze szerint döntött. Mi munkások sohasem kértük a vasárnapi munkaszünet reformját: ahogy döntöttek, úgy élveztük, ha azt végre is hajtották, mert bizony csak akkor lett végrehajtva, mikor mi az illetékes hatóságot figyelmeztettük a pékmesterek törvénytiprására.

Amióta ezen manőver folyik a munkaadók különféle taktikával próbáltak már a kormányhatóságra hatni, hogy csak az ő szájuk íze szerint ismét döntsön. Ismeretes azon ijesztgetésük, hogy hétfőre inkább nem sütnek, minthogy az ő akaratuk ellenére legyen a vasárnapi munkaszünet. Amire Nagyméltóságod igen bölcsen azzal válaszolt, hogy semmi kifogása nincs az ellen, ha hétfőre nem sütnek. A munkaadóknak azonban az a töredéke, akik minden humanizmust perhorreszkálnak, a múlt hó 23-án vasárnap csakugyan nem sütöttek, gondolták, hogy ha egyszer nem fognak sütni, a főváros közönsége fel fog lázadni, és az fogja Nagyméltóságodat kényszeríteni, hogy a sütőmesterek kedvét teljesítse. De a közönség nem lázadt fel, hiányt csak a pékmesterek pénztára szenvedett. Látták, hogy azzal nem tudnak Nagyméltóságodra hatni, ismét elkezdték a búcsújárást Nagyméltóságodhoz, azzal a taktikával, hogy most már a vidéki sütőmestereket is küldik Nagyméltóságodhoz. Ezt ugyan mi is megtehetjük, hogy mozgósítjuk a vidéki kollégáinkat.

Múlt hó 28-án a fővárosi sütőmesterek küldöttsége volt Nagyméltóságodnál, hogy Nagyméltóságod mit válaszolt nekik nem tudjuk, de azt mégsem hihetjük el, amit a küldöttség volt tagjai állítanak, ti. azt állítják, hogy Nagyméltóságod kijelentette, hogy a hatóság ezután a mi munkaszünetünket nem fogja ellenőrizni, és a kö-

zeljövőben úgy fog dönteni Nagyméltóságod, ahogy a sütőmesterek akarják.

Ennek alapján a munkaadók túlnyomó többsége a vasárnapi munkaszünetet nem tartják be.

F. hó 5-én a zágrábi sütőmesterek voltak Nagyméltóságodnál, akik azt kérték, hogy vasárnap este 9 órakor lehessen a munkát megkezdeni. Ezután következnek a többi városok sütőmestereinek a kérései, akik különféleképpen fogják kérni a vasárnapi munkaszünet reformálását, lesznek olyanok is, akik vasárnap este 5—6—7—8 órakor fogják kérni már a munka megkezdését.

Hogy, hogy fogja Nagyméltóságod ezen gordiusi csomót megoldani, azt nem tudjuk, de annyit megjósolhatunk Nagyméltóságodnak, hogy akármilyen bölcsen fog dönteni, a sütőmesterek nem lesznek megelégedve és újabb és újabb reformálását fogják kérni a vasárnapi munkaszünetnek. Lévén a sütőmesterek oly izgága természetűek, akik mindig szeretik a zavarost. Hogy csak egy példát említsünk Nagyméltóságodnak, a betegsegélyező pénztárunkkal nem volt soha semmi baja sem a hatóságnak, sem a munkaadóknak, és a sütőmesterek most mégis erőszakkal belekötöttek a betegsegélyzőnkbe, hogy feloszlatják, hogy azzal is ingereljék a munkásokat, és feszültebbé tegyék a munkaadók és munkások közötti viszonyt.

Nagyméltóságú Miniszter Úr! Kegyelmes Urunk!

Mi nem kértük soha a vasárnapi munkaszünet reformálását, csak azt kértük, amit a kormányhatósági rendeletek részünkre elrendelnek, hogy az be is legyen tartva, és most is azért fordulunk Nagyméltóságodhoz a következő kéréssel:

Méltóztassék intézkedni, hogy Nagyméltóságod és hivatali elődje által a sütőipar vasárnapi munkaszünetére vonatkozólag kiadott rendeleteknek az illetékes hatóságok érvényt szerezzenek, mert a sütőmesterek túlnyomó többsége azokat fumigálja, nem tartja be, és ezáltal a kormányhatósági rendeleteket illuzóriussá teszik.

Nagyméltóságod intézkedését várva, maradunk

Budapest, 1902. december hó 15-én.

kiváló tisztelettel
a Magyarországi Sütőmunkások Szervező és Szaklapbizottsága

(Sütők Szaklapja. 1902. december 15.)

★

A KONGRESSZUS

Sok költséggel, még több fáradtsággal sikerült az ország sütőmunkásait karácsonyra összehívni tanácskozásra. Sikerült, mégpedig a várakozáson felül sikerült, mert 38 város 58 küldöttel volt képviselve kongresszusunkon. A küldöttek már 23-án is voltak a fővárosban, de tömegesen 24-én és 25-én. A kolozsváriak pedig 26-án reggel 6 órakor érkeztek a fővárosba. 25-én délután előértekezletet tartottak a küldöttek a budapesti sütőmunkások egylete egyik termében, ahol elintézést nyertek mindazon ügyek, amelyeknek a kongresszuson készen kellett lenni.

25-én este ismerkedési estély volt a József főherceg szálloda összes termeiben, melyet Tatár Dénes üdvözlő beszéddel nyitott meg. Üdvözölte a vidéki szaktársakat, hogy találják magukat otthonosan és szebbnél-szebb dalokat énekeltek. Ez alkalommal lepleződött le a dalkar 10 éves fennállására készült nagy csoport-kép. Ohn Lajos a dalkar elnöke ismertette a dalárda 10 éves fennállását és a képet megőrzés végett átadta a budapesti sütőmunkások önképző egyletének. Tatár Dénes az egylet elnöke a képet átvette és ünnepélyesen kijelentette, hogy míg állását betölti, mindig különös gondot fog a képre fordítani. Majd még a dalárda énekelt szebbnél-szebb dalokat, s azzal a műsor véget ért és következett a tánc, amely késő hajnali órákban ért véget.

★

A kongresszus lefolyásának jegyzőkönyve a következő:

Jegyzőkönyv

mely felvétetett a sütőmunkások I. Országos Kongresszusán 1902. évi december hó 26-án, délelőtt.

Az egybehívók nevében *Molitorisz Gyula* üdvözli a megjelenteket, s a kongresszust megnyitja.

Tisztelt küldöttek!
Tisztelt vendégeink!

A magyarországi sütőmunkások szervező és szaklap bizottsága, valamint a budapesti szervezett sütőmunkások nevében fogadják őszinte üdvözletünket és köszönetünket szíves eljövetelükért.

Ezelőtt mintegy másfél évvel tétetett meg az első indítványa

szervező és szaklap bizottság ülésén, hogy országos tanácskozásra hívjuk össze Magyarország elnyomott, szenvedő, nyomorgó sütőmunkásainak képviselőit.

Az indítvány nagy lelkesedéssel fogadtatott, és azóta lankadatlanul, semmi áldozatot nem kímélve, fogott hozzá a szervező és szaklap bizottság ahhoz a nehéz munkához, melynek gyümölcse ma itt van előttünk, önök tisztelt küldöttek.

Nagy szolgálatot tett nekünk ezen nagy munka keresztülvitelénél a mi hírnökünk, szószólónk, fegyverünk, összekötő kapcsunk, a „*Sütők Szaklap*"-ja, mely lelkes felhívásokban, szózatokban buzdította a vidéken nyomorgó testvéreinket, hogy csatlakozzanak, ahhoz a nagy mozgalomhoz, melynek hivatása egy új világot teremteni a sütőmunkások társadalmában.

És örömmel konstatálhatjuk, hogy a vidéki városokban nyomorgó testvéreink megértették a hívó testvér szavát, és semmi áldozattól vissza nem riadva, közös ügyünk érdekében hozzánk elfáradni szívesek voltak.

Habár nagyobb számban üdvözölhettük volna küldött testvéreinket, ha az összeköttetésünk megvan, amelyet ez a kongresszus van hivatva megteremteni, de nem volt összeköttetésünk és a vidéki pékmesterek a munkások részére küldött levelek legnagyobb részét elfogták, így sok vidéken dolgozó munkástársunk nem is értesült erről a fontos mozgalmunkról, sokat pedig az utolsó percben tartott vissza a munkaadója az elutazástól, azzal fenyegetve, ha el mer utazni ki lesz dobva a munkából.

Mindent elkövettek a vérünkön élősködők, hogy meghiúsítsák a mai kongresszus sikerét.

Csakhogy az ő akaratuk nem teljesült.

Tisztelt küldöttek! Együttérzésünkből lángol fel az a lelkesedés, melynek felölelő örömével vártuk önöket. Önök megérkeztek, fogjunk tehát hozzá, a mi fontos, komoly tanácskozásunkhoz.

Fogadják utólag a mi őszinte üdvözletünket.

Sok siker koronázza megkezdett munkánkat.

Éljenek a küldöttek!

Ekkor lép a terembe *Hegedüs Sándor dr.*, a volt kereskedelmi miniszter, akit a szónok a kongresszus nevében melegen üdvözöl. (Éljenzés.)

Molitorisz felhívja a kongresszust, hogy komolyan foglalkozzon szent ügyünkkel és akkor győzni fogunk! Felolvassa a vertifikáló bizottság jelentését, mely szerint 38 város képviseltette magát, 58 küldöttel, *Tatár Dénest* ajánlja a kongresszus ügyvezető elnökéül. (Lelkes hosszantartó éljenzés! Éljen *Tatár Dénes.*)

Tatár Dénes, mielőtt az elnöki széket elfoglalja, megköszöni a

bizalmat, amelyet beléje helyeztek és ígéri, hogy a várakozásnak igyekszik megfelelni. (Éljenzés.) A tisztikart választják meg.

Elnökök: *Komka Péter* (Budapest) és *Muskó Ferenc* (Szeged).

Jegyzők: *Belvay* (Arad) és *Leichter* (Budapest).

Ezután az üdvözlő táviratok felolvasására kerül a sor. *Zay—Ugrócz* a németországi sütők, *Székely—Udvarhely, Hamburg, Párizs, Prága* küldöttek pedig üdvözleteket.

Tatár Dénes elnök üdvözli a kereskedelmi miniszter képviseletében megjelent *Diószegi József dr.* miniszteri titkárt. Egyszersmint bejelenti, hogy a közegészségügyi tanács figyelemmel fogja kísérni tanácskozásunkat, amennyiben ez a közegészségügyet érintené. Megnyitja formálisan is az ülést.

Komka Péter foglalja el az elnöki széket, s szép szavakkal vázolva a kongresszus céljait, sikert jósol neki. Felkéri a küldötteket, hogy mondják el minden bajukat, hogy azokat orvosolni lehessen. Áttérnek a napirendre:

Tatár Dénes elnök: áttérünk az első napirendre.

I.

A szervező bizottság jelentése

Molitorisz Gyula előadó a szaklap bizottság működéséről, amely összehozta a nyomorgó sütőmunkásokat e kongresszusra, ahol még megjavíthatják helyzetüket. (Tetszés.) A szaklap bizottság 1900 májusában alakult meg és e rövid idő alatt felrázta a testvéreket tespedésükből. A munkás is ember, olyan ember, amelyre az egész társadalom rátámaszkodik. 1901. április 7-én jelent meg először a „*Sütők Szaklapja*". A szent ügy oltárára helyezett fillérekből adták ki ezt a harsonát, ezt a bombát, amely hirdet és győz. Ez ébresztette a szaktársakat emberlétük tudatára! A szaklap bizottság szervezte a munkások minden mozgalmát. A szaklap bizottság támasza az 1897-ben *Komka Péter* elnöklete alatt létesült önképzőkör. Ez lassankint otthonává lett a munkásoknak. Vázolja, hogy 1895-ben a hatóság ok nélkül, télvíz idején feloszlatta a régi egyletet. (Zaj.) A hatóság ezen erőszakossága azonban nem tudott diadalra jutni és 5 év múlva újra megalakult az egylet. A hatóság azt mondja, hogy a régi egyletet sikkasztás miatt oszlatták fel. De ez nem volt való, hanem csak egy rossz kifogás, 1900-ban nyitottuk meg újból az egylet helyiségeit, amelyekért évi 1300 Ft bért fizetnek. Felolvasásokat, hangversenyeket, oktatásokat tartunk. Az egylet minden alapszabályai csak a munkásokat védik. A vasár-

napi munkaszünet vidéken és részben itt is ismeretlen fogalom és eziránt is széles mozgalmat indít meg az egylet. De ezt a hatóság el akarja fojtani. A vidéken azt terjeszti, hogy a munkaszünetről szóló miniszteri rendelet csak a fővárosra szól. A munkaszünet egész Magyarországon törvénybe van iktatva. Az 1895-i sztrájk előtt az egylet eziránt memorandumot intézett a parlamenthez, csak azután csinálták a szabályrendeletet. Persze még most is csinálják. (Derültség.) Jövő hónapban a városi közgyűlés elé terjesztik a szabályrendeletet, és ott el is fogják fogadni. Célhoz, csak békés, törvényes úton akarunk jutni, ha mindjárt ezúton lassabban mennénk is előre. Így keresztülvisszük a 10 órai munkaidőt is. (Éljenzés.) A szabályrendeletet az egészségügyi állapotokat is megjavítja. Ha tisztán kell a munkába állni, akkor a tisztálkodásra adjanak időt! Különösen a tuberkulózis-bacilus ellen kell védekeznünk! Tiszta ruhával kell letakarni a tésztát és ne a tésztaterítővel takaródzon a munkás! Ha ez így fog alakulni, akkor lehet csak műhelyeknek nevezni a mostani kínzószobákat! 1900-ban az egylet statisztikai kérdőívet adott ki, amelyek kimutatták azt a nyomort, amely e szakmában szerte tanyázik. Egynéhány ily ívet visszakapott ívet felolvas:

Weinberger Bernát 18 hónapig volt munka nélkül, legutolsó helyén 20 órát dolgozott naponta.

Varga Steiner Gyulánál naponta 16 órát dolgozott és a puszta földön aludt.

Paksy József Hirschhorn Jakabnál naponta, tarthatatlan viszonyok mellett dolgozott 16 órát. 8 tagból álló családja van.

Treuer Mátyás Illés Antalnál 18 órai munka után tizenegyedmagával hált egy szobában.

Tassinger János 25 éves és csak 12 korona bért kap, 18 órai munkáért, *Gurtner Jánosnál* és 12 személy alszik egy szobában.

Weinberger Ödön tanonc, *Schreiber Ignácnál* és csak 3—6 óráig alhatott naponta.

Himpfner Ferenc tanonc *Klemenschitz Gyulánál* egyáltalában nem alhatott és csak az iskolában volt kénytelen aludni 1—2 órát. E tanonc kórházba is került lábbaj miatt.

Ez a képe a sütőmunkások sanyarú, nyomasztó tűrhetetlen helyzetének! És a hatóság nem hitte ezt el addig, míg *Abonyi* miniszteri tanácsos útján meggyőződést nem szerzett. A tanácsos 1901. január 5-én velünk volt néhány műhelyben és tapasztalást szerezhetett helyzetünk nyomorúságáról. Ő maga kijelentette, hogy az így folytatott munka a munkást megöli! (Inkvizíció!) A zsenge, alig 12 éves tanoncok 4—5 órát pihennek naponta és az elviselhe-

tetlen munka alatt görnyedezve, nyomorékká lesznek. Milyen lesz a jövő generáció?

Folyton dolgoztatják a tanoncokat, s csak a sötét dohos liszteskamrákban adnak szállást, és a legundokabb ételeket adják nekik. A munkanélküliekről szólva, 800-ra teszi ezek számát. És ez nem csoda mikor, egy munkás 18 órát dolgozik, s így kettő helyett egy dolgozik, egy tehát felesleges. Felterjesztést intézett a szakegylet az illetékes körökhöz, hogy végre is lássák be, a sütőmunkások tűrhetetlen helyzetét.

240 sütöde van Budapesten, eközött 70 munkás nélkül dolgozik. 1100 munkás van állandóan alkalmazva és 7—800 a munkanélküli. Ezen szomorú viszonyok a vidékről feltóduló munkásoknak tulajdonítható, akik itt vélik feltalálni a boldogságot, és rohannak feléjük, és ha itt vannak, megtalálják itt, ebben a szép városban. Magyarország szívében a leírhatatlan nyomort, amely mindenkit biztos elnyeléssel fenyeget, ha közelébe kerül.

A munkás menekül az örvény elől a kizsákmányolás karjaiba, olcsóbb bérért kell dolgoznia, ha munkát akar és így fokról-fokra a munkás egyik a másikának leszorítja a bérét.

És mindezek megkoronázására a mi ipartestületünk hazafias érzelmekkel felruházott vezetősége *Kovácsevics Áron* pékmesterrel az élen, egész Horvát-Szlavonországot, Boszniát és Szerbiát elárasztják felhívásokkal, hogy jöjjenek a fővárosba az ottani sütőmunkások, mert itt kevés a munkás, persze nekik kevés, mert van egy közvetítője az ipartestületnek, ahová a tisztességes munkás be nem teszi a lábát, mert ott csak a bűn tanyázik. Azért kell nekik is összecsődíteni a munkásokat, hogy az idevaló magyar munkás szájából kivegyék a kenyeret. A munkaadók nem gondolnak azzal, hogy a munkás nem tudja az ő munkáját rendesen elvégezni. az nekik semmi, csak a haszon a fő, akármilyen tisztességtelen legyen.

Mert a munkaadók örülnek, ha a munkás nyomorog! És csak az ipartestület, *Kovácsevics* bandájának a műve! (Gyalázat!) Azzal fejezi be a beszédét, hogy az ipartestület eljárásáért mindenfelé fordultak, de orvoslást nem kaptak. Mert csak az jut célhoz, aki ken. Ám nekünk nincs miből kenni, és nem is volna ez tisztesség! A munkásokat pedig tovább zsarolják! A minisztérium egy utóbbi átiratával azután megígéri a helyzet javítását, s így mi vidékre is közvetítjük a munkások számára a munkát. (A szónokot hosszasan éljenzik.)

Tatár Dénes elnök: áttérünk a napirend második pontjára.

II.

A vidéki küldöttek jelentése.

Arad: Schaubach Ferenc kifejti, hogy ott is sanyarú a helyzet. 14 műhelyben 52 munkás dolgozik. 19 órai napi munkáért heti 2—20 koronát kapnak és többnyire családos emberek kénytelenek 16—18 koronáért dolgozni. Egyik pékmester, aki a Ferenc-József rend lovagja, moslékot főzet munkásainak. (Disznóknak való! Közbekiáltások.) Penészes falak között dolgozunk és férgek pusztítanak fekhelyeinken. A hatóság pedig, ha jelentést teszünk, nem intézkedik. (Hallatlan. Közbekiáltások.) Némely helyen pedig a süteményhez használt kendők az ágyneműt képezik, azon alszanak. Vagy pedig puszta földön hevernek. A vasárnapi munkaszünetre vonatkozó rendeletet a főkapitány nem akarja foganatosítani. A kapitányt meg is interpellálták ezért, aki azt mondta, hogy eddig eziránt nem történt panasz és orvoslást ígért, de nem tesz semmit. És maga a munkás is áruló, aki munkaadóját védi gazságaiban. December 8-án rendőri közeggel (63. számú) mentünk vizsgálatra és *Kristyóri János* aztán magánlak sértésért panaszt emelt és nekünk nem adtak igazat. A főkapitány elsimítja a mesterek piszkát, mert jó barátságban van velük. Ha a miniszteri rendeletet megszegik, akkor lakoljanak is érte. 32 nőtlen és 20 nős sütőmunkás van Aradon. A munkásokat eltoloncolással fenyegetik, ha jogos követelésükért síkraszállnak, s így aztán a munkás inkább hallgat, semhogy összeütközésbe kerüljön a hatósággal. A felmondási időt nem tartják be a mesterek s a munkaadó kénye-kedvére küldi el a munkást. Persze a felmondásért nem fizetnek, s így a járásbíróság előtt kell pereskedni, míg a pár krajcárunkat megkapjuk. A bajok orvoslását kéri.

Brassó: Knaller Győző a brassói sütőmunkások üdvözletét tolmácsolja.

A fehérsütödékben 31 segéd dolgozik, 19 pedig a tanoncok száma. Egész nap kihordásra használják a tanoncokat, éjjel pedig dologba fogják.

A hetibér 14—21 korona. Munkanélküli 16 van, a hálás pedig a táblán történik, vagy pedig a kemence tetején. A vasárnapi munkaszünet csak ellenőrzés mellett tartatik be. A hatóság a kezukre játszik. Egy kenyér műhelyben cselédet tartanak munkás helyett. Különben 8 műhelyben 28 segéd dolgozik. Ezek fizetése 14 korona és teljes ellátás. A tanoncokat a tanulóév után egyszerűen elküldik, 1898-ban a szakegylet (a brassói) képviseltette magát a bécsi kongresszuson. A kosztpénz behozatala egy sztrájk eredménye (60

korona naponta) 1899-ben a brassóiak egy erdélyi kongresszust tartottak, de ez nem igen sikerült. Az ottani szakegylet nagy munkásságot fejt ki.

Debrecen: Ferenczfy József: 23 sütöde közül 15-ben van munkás alkalmazva. Az összes munkások száma 56. Munkaidő 14—16 óra. Hetibér 2—4—6—10 forint. Az élelmezés rossz. A fekhelyek utálatosak. Némely helyen a kemence tetején hálnak, tiszta ágyneműről pedig szó sincs. Debrecenben 15 tanonc van, akiket a mesterek éjjel-nappal munkára hajtanak, noha nem bírják és koruk alig haladja meg a 13 évet. 18 munkás nős, 12 munkanélküli. A hatóságok maguk gátolják meg a vasárnapi munkaszünetet. Szabadnap soha sincs.

Ezen panaszokat az iparkamarához is benyújtották, de ott nem találtunk orvoslást, csak biztatást. (Szégyen, gyalázat! Szűnni nem akaró kiáltások.)

Tatár Dénes elnök déli 12 órakor az ülést felfüggeszti és a folytatólagos tárgyalást délután 2 órára tűzi ki.

Jegyzőkönyv

mely felvétetett a sütőmunkások I. Országos Kongresszusán 1902. december hó 26-án délután.

Tatár Dénes elnök bejelenti, hogy dél alatt Temesvár és Kecskemét sürgönyileg üdvözölte a kongresszust.

Elnökök: *Poór István* (Szombathely) és *Véghelyi Pál* (Sopron).

Jegyzők: *Róth János* (Győr) és *Weisz József* (Pécs).

Következik a napirend a vidéki küldöttek jelentéseinek folytatása.

Tatár Dénes kérdi a kongresszus tagjait, vajon mindegyik elmondja-e a jelentését?

Komka Péter (Budapest) azt javasolja, hogy akinek írásban van meg a jelentése, úgy nyújtsa be.

Tatár Dénes elnök végre úgy oldja meg a dolgot, hogy mindenkinek tetszésére bízza a szólás jogát. (Zajos helyeslés.)

Temesvár: Kukonits Mihály. 120 munkás nevében szól. A fizetés 5 koronától 4-ig terjed. Az élelmezés a mesterek rosszaságából, haszonlesésből rossz és piszkos. Eltiporják a munkást Temesváron, különösen a hatóság teszi ezt, és ha valaki joggal felháborodik ezen, elveszik a munkakönyvét. Csak az adófizetésre jó a munkás, de jogot nem adnak neki, a munkásnak a munkaadó nem ad tisztességes ennivalót. Az a munkás tehát, aki 3 Ft-ot keres, mit vegyen ebből, kenyeret, ruházatot? Éhezzen, fázzon? Ha dolgozik 3 hónapig nem hogy megtakarítana valamit, hanem ellenkezőleg a

mesterre támaszt követeléseket és ha be nem hajtható, elzáratja! Mert a hatóságok csak a munkaadó hívei, a munkásé nem! 35 sütöde van Temesváron, és ezek közül csak 27-ben hálnak ágyban a munkások, a többiben a tésztás kendőkön alszanak, 18 órai kínos munka után. A tanoncok sorsa még szomorúbb. Mert neki 18 órai munka után még a házi teendőket kell elvégezni, az úr gyerekét dajkálja, s csak álmodik az alvásról! Ami általában a viszonyokat illeti, azok rosszak! Mindenki csak panaszkodik, csak az fáj a szólónak, hogy 38 város közül egy és ugyanazon viszonyokat jelenti. A hatóságot támadja, hogy a tétlen, hogy a sütőházakba befolyik a kanális, és ebben a bűzös levegőben kell 18 órát szenvednie a munkásnak! Reményét fejezi ki, hogy szervezkedéssel jobbra fordulnak a viszonyok. (Éljenzés.)

Újpest: Koffler Nándor. Eljött, hogy elmondja az újpesti munkások sanyarú helyzetét. 25 műhelyben 48 ember dolgozik. A heti bér koszt nélkül 7—12 Ft-ig terjed. Van azonban 3—4 Ft-os kondíció is. A koszt: némely helyen adnak ilyesmit is, közönséges faggyúval főznek, a kutyának sem adható. Némelykor a munkás eldobja az ételt utálattal, s ezért még a mester a munkásnak levonja. 13 munkás törülközik egy kendőbe 9 napig. A mester ugyan megköveteli, hogy mosakodjunk a munka előtt, de erre nincs alkalom. Ami a hálást illeti szalmazsák van, de szalma nincs benne. Vannak újpesten dagasztók, akik a teknő alatt alszanak. A rendőrség hála isten velünk van és meggyőződött arról, hogy tele vannak féreggel a hajlékok. Vácon is volt és ott a rendőrség egy-egy mestert tisztaság elleni vétség miatt pénzbüntetésre ítélt. Némely e piszkos dolgok miatt emelt panaszt elutasítja az ipartestület, vagy ha meg is indítják a vizsgálatot addig már a mester előre tudósítva van, s kitisztítja a penészfészkeket. Legyen az ily vizsgálatánál szakember is jelen, és nem lehet akkor a vizsgálatot kijátszani. Ez alkalommal a békéltető bizottságban nem engedtek szóhoz jutni. Szakértő voltam egy ily esetben, ahol ellenem 4 mester homlokegyenest ellenkező és nem igaz vallomást tett. A vizsgálat mindig egyoldalúlag a mester javára dől. Kérem jelentésének elfogadását.

Nagyvárad: Kohn Lajos. Nagyváradon 30 sütödében dolgoznak. Egy sütödében brassói szokás szerint cselédlányok dolgoznak. A munkaidő: 18—20 óra. A heti fizetés 5—10 és 15 korona között változik. Az élelem meg nem ehető. A köztisztaság elmondhatatlan. A tisztiorvos pedig vizsgálat nélkül írja alá a tisztaságot. A vasárnapi munkaszünet a miniszteri rendelet ellenére nem foganatosíttatik, és sürgetésünkre egyik hatóságtól a másikhoz küldenek... Végre alkudozni kezdtek velünk, így is elharácsoltak néhány va-

sárnapot. A munkaszünet így tehát ismeretlen fogalom nálunk. Egyszer aztán nagy könyörgés után és miután többször kiutasított a főkapitány úr, megindították a vizsgálatot, de még a mai napig sem történt ebben lényeges változás a javunkra. A munkaadónak pártját fogja a hatóság és a rossz üzleti viszonyokról kezdenek mesélni ha kérni jövünk. A tanonc kérdés szintén tarthatatlan.

Sopron: Vékhelyi Pál. Soproni sütőmunkások sorsa szintén szomorú. 50—60 munkás kap foglalkozást, a munkaidő 18—20 óra, között változik. A bér 5—14 koronáig terjed. A koszt meg nem ehető. Oly kotyvalékot adnak, amelytől beteg lesz, aki eszi. A köztisztaságot illetőleg alig van műhely, amely tiszta. Egy, két helyen ugyan van tisztaság és ágy a hálásra, de sok helyen padláson, pincében férgek és patkányok között hálnak a munkások.

Tatár Dénes elnök: tekintettel az idő előrehaladottságára, indítványozza, hogy a többi küldött álljon el a jelentésétől, mert ha mind a 38 város küldöttje meg akarja szóval tenni a jelentését, akkor a két nap a küldöttek jelentéseinek is kevés lenne. Azok a küldöttek, akik szóval nem teszik meg a jelentésüket, adják be írásban, az összes küldöttek jelentései felterjesztetnek a kormányhoz.

Az indítványt elfogadták.

Tatár Dénes elnök: a küldöttek jelentésének listáját lezárom, és áttérünk a napirendre. Átadom a tanácskozás vezetését *Véghelyi Pál* elnöktársamnak.

III.

Határozati javaslatok

Tatár Dénes: Tisztelt Kongresszus! A küldöttek szomorú jelentései mind az ipartörvény egyoldalúsága mellett bizonyítanak, és hogy ezek az embertelen állapotok uralkodnak a sütőiparnál, ennek az ipartörvény és az illetékes hatóságok az okai. Az új ipari rend 1872-ben kezdődött, az úgynevezett iparszabadság érájával, mely a régi céheket eltemette és eleinte ipartársulatokat, később az 1884. évi ipartörvény alapján ipartestületeket helyettesítette. Az 1872. évi törvény minden átmenet nélkül lepte meg a magyar ipart, ami nagyban elősegítette a fejlődésnek indult iparunk stagnációját, amiben természetesen oroszlán rész illeti meg a nagy és a kistőke harcát, a gazdasági hullámzás törvénye szerint mindig a nagy a győztes, mert ha a kicsit másképpen nem tudja elnyomni az egész testével ráfekszik és úgy semmisíti meg. Az 1872. évi törvény ká-

ros hatását később a kormány is belátta, és rálépett az áthidalás elvére, és ennek alapján készült az 1884. évi XVII. sz. törvénycikk I. ipartörvény, amire elmondhattuk mi munkások és kisiparosok, hogy adtál ura esőt, de nincs benne köszönet. Azt a kevés védelmi korlátot, amit benne a kisipar védelmére lefektettek, hagytak rajta annyi hézagot, amennyi csak jólesik a nagytőkének, amin kényelmesen átjuthat, és a kisipart kedve szerint megfojthatja. A munkások védelméről még éppen semmit sem intézkedik, a munkással a munkaadója tetszése szerint rendelkezhetik. A munkaadónak érdekeik megvédését a munkaadók szervezetére bízza. mert az ipartestületek kötelességévé teszi, hogy a munkaadók és a munkások közt rendezett viszonyok álljanak fenn, és azért vannak ilyen rendezett viszonyok mint amilyeneket a küldöttektől hallottunk. E törvény megalkotásánál, hogy milyen kaszt szellem hatotta át a törvényhozást, nem bizonyítja jobban, mint a törvény egyoldalúságát. A munkásokat, mint érett férfiakat a munkaadók gyámsága alá rendelik. Holott az iparnak a munkás éppoly tényezője, mint a munkaadó, mert ők ketten képezik az ipart. Sőt tovább megyek. A munkások mindig jobban fenntarthatnak egy iparágat, mint a munkaadók, mert a munkások összeállnak és közösen építhetnek egy műhelyt, ahol ők az ipart űzhetik. Mint ahogy mi is megcsináljuk a szövetkezeti sütödét. Ellenben hiába van a munkaadóknak műhelyük, ha abban nincs munkás, aki dolgozzon, hogy az ipar termékeit előállítsa, az ipart nem tudja űzni. Világos tehát, hogy a munkás az iparnak épp olyan fontos tényezője, mint a munkaadó. S érthetetlen, hogy mégis a munkaadók a gyámsága alá hajtották a munkásokat, ha azonban tekintetbe vesszük, hogy a magyar törvényhozás tagjai egy kaszthoz tartoznak, akiknek gondolkozása szerint az ember az első ötvenezer forintnál kezdődik.

Megérthetjük, hogy a munkásokat, mint vagyontalanokat nem tekintik egész embernek. Felolvassa az ipartörvény 126. §-át, mely az ipartestületek kötelességét körvonalazza és ezt hosszasan fejtegeti, hogy az ipartestületek, mint félhatóságok. a törvény által kötelességükké tett céljukat nemcsak hogy nem teljesítik, hanem, ha ez irányban hozzájuk fordulnak, elutasítanak. A budapesti sütőipartestülethez fordultunk a tanoncügy rendezése tárgyában, hogy azt rendeztessék, mert az ipartörvény 65. §-a nem engedi meg az éjjeli munkát 16 éven aluli gyermekeknek. Valamint a munkásügyek rendezése tárgyában is. Az ipartestület azt válaszolta, hogy úgy van jól, ahogy van. Holott a törvény az ipartestület kötelességévé teszi, a tanonc és a munkásügyek rendezését. Mi, midőn az ipartestületet ezen ügyek rendezésére felhívtuk, csak törvényes kö-

telességük teljesítésére szólítottuk fel és ők azt találták legjobbnak ahogy van, hogy a 12—13 éves gyermekek naponta dolgozzanak 16—20 órát, valamint a munkások is. Tehát az ipartestületek, mint félhatóságok a törvénytiprást tartják jónak és helyesnek. Az ipartörvény 117. §-a megengedi, hogy a munkaadók naponta 16 órát dolgoztassanak a munkásaikkal, és ezért dolgoztatnak velük naponta 16 órát, mert erre jogot ad a törvény a munkaadónak.

Tisztelt Kongresszus! 1895-ben beadtunk mi, budapestiek egy memorandumot az országgyűléshez, amelyben leírtuk azokat a borzalmas munkaviszonyokat amiben élünk, és ebből kifolyólag készül most a fővárosi sütőipar munkaviszonyait szabályozó szabályrendelet, amiben napi 14 órás keretben 10 órai munkaidő van megállapítva, a négy órát vagy egyhuzamban, vagy pedig egyszeri megszakítással kell lepihenni. A munkás 10 órát naponta házon kívül tölthet. Húsvét, pünkösd és karácsonykor a munkások egyik fele — egyik nap, a másik fele másik nap kell adni egy teljes szabad napot. A lakóhelyiségnek olyannak kell lenni, hogy ott minden egyes munkásra jusson 10—10 köbméter levegő, és mindenkinek egy-egy ágy álljon rendelkezésére, melyet legalább kéthetenként kell ellátni tiszta ágyneművel és minden egyes munkásnak hetenként 2 tiszta törülközőt kell adni. Minden műhelyben a munkaadónak kell egy táblát kifüggeszteni, amelyben tartozik kiírni, hogy melyik munkás mikor kezdte meg a 10 órai munkaidejét és mikor végzi, elmehet. A tanoncokat nem lesz szabad csak 15 éves korban felvenni hatósági orvosi bizonyítvány alapján és éjjeli munkára csak ha a 16. életévet betöltötte, szabad alkalmazni.

Tisztelt Kongresszus! Most, midőn az ipartörvény revízió alatt van, kötelességünk ezzel foglalkozni és a törvény hiányosságaira rámutatni, hogy mindazok a sérelmek, amelyek a törvény hiányának tudhatók be, a törvény revíziója alkalmával orvosolást nyerjenek és ezért benyújtom a következő határozati javaslatot:

Határozati javaslat

Tekintettel arra, hogy az 1884. évi XVII. t. c.-ben foglalt ipartörvény a munkásokra vonatkozó intézkedései, mint az eddig szerzett gyakorlati tapasztalatok megmutatták, sem a jogegyenlőség elvével, sem pedig az életviszonyaival össze nem egyeztethető.

Mert a munkaadóknak a munkások felett csaknem korlátlan jogot biztosít, a munkaadóknak szervezet felállítását rendeli, úgy mint ipartestületek, ipartársulatok stb. és abba a belépés kötelező.

Ellenben a munkásságnak a munkaadókkal szemben oly elenyésző jogot biztosít, hogy azt a legjobb akarat mellett sem lehet

másnak tekinteni, mint a munkásság szemében porhintésnek. A munkásságnak nem csak, hogy nem rendel semmiféle szervezetet, hanem az ipartestületeket a törvényben biztosított jogaiknál fogva különféle eszközökkel a munkásság önerejéből épített szervezete ellen állandóan tör. De nem gondoskodik a munkásság testi épsége és egészségéről sem, mert megengedi, hogy a munkaadó naponta 16 órát dolgoztasson munkásaival.

Mondja ki tehát az 1902. évi december 26-án és 27-én Budapesten tartott I. Sütőmunkás Kongresszus III. napirendjénél az ipartörvény és munkaidő reformálása pontjánál, hogy az ipartörvény revíziója alkalmával a következő intézkedések vétessenek fel:

1. A munkásoknak a munkaadóval egyenlő jog biztosíttassék.

2. A munkásoknak szintén kötelezővé tétessék a szervezet felállítása és abba belépése.

A munkások szervezete egyenrangú legyen a munkaadókéval, aki a szervezet járulékaival hátralékban marad, közadók módjára hajtassék be.

3. Minden három segéd után csak egy tanoncot szabadjon tartani.

4. A munkások és munkaadók szervezete bízassék meg munkaviszonyok megállapításával, úgymint munkaidő, munkabér stb. A két szervezet által megállapított egyezménytől eltérni büntetés terhe alatt tilos.

5. A jelenidőben készülendő Fővárosi Sütőipari munkaadók és munkások közötti jogviszonyt szabályozó rendeletben foglalt munkásvédelmi és közegészségi intézkedések kiterjesztésének az egész magyar korona területére.

Tisztelt kongresszus! A hozott határozatok értelmében a kormányhoz felterjesztést intézünk és abban a nem várt esetben ha a kormány nem venné figyelembe felterjesztésünket, a legradikálisabb eszközhöz fordulunk, hogy magunk erejével érdekünket megvédjük. (Zajos éljenzés.)

Molitorisz Gyula mindhárom ponthoz összefoglalva kíván szólani és benyújtja a következő határozati javaslatot:

Határozati javaslat

Tekintettel arra, hogy a mai tanoncügy csak egyik alakja az ifjú munkaerő gyalázatos kizsákmányolásának, s arra szolgál, hogy az iparosok olcsó munkaerőt szerezzenek és a munkások bérét még jobban lenyomják.

Tekintettel továbbá arra, hogy az ipartörvényben a tanoncokra vonatkozó rendelkezések nem hajtatnak végre:

Mondja ki Budapesten 1902. évi december hó 26-án és 27-én tar-

tott I. Országos Sütőmunkás kongresszus. hogy követeli az ipartörvényben foglalt, a tanoncokra vonatkozó szakaszok szigorú betartását és ellenőrzését a munkások részéről, követeli továbbá a sütőtanoncok létszámának kevesbítését, tekintettel a nagy munkanélküliségre, olyképpen, hogy három segéd után csak egy tanonc tarthatása engedtessék meg.

Határozati javaslat

Tekintettel arra, hogy a modern kapitalisztikus termelési rendszer nyerészkedési vágya annyira terjeszkedett, oly hatalmassá vált, hogy a munkásságot, mely az állam legnagyobb és leghasznosabb néposztályát képezi, irgalom, kegyelem, nélkül sem egészségét, sem életét nem kímélve, kizsákmányolhatja, tekintettel továbbá arra, hogy az így elnyomorított, kizsákmányolt munkás erejét vesztve, elpusztulni, vagy koldulni kénytelen, amit Magyarországon nem szabad, vagy a lopásra kénytelen vetemedni, mivel másképpen nem gondoskodik a jelenlegi uralkodó osztály a munkás védelméről, hanem inkább módot nyújt arra, hogy a munkásságot fiatal idejében minél jobban kizsákmányolhassa, a tőke. Mindezeknek a megszüntetésére mondja ki tehát a Budapesten 1902. december hó 26-án és 27-én tartandó I. Országos Sütőmunkás Kongresszus, hogy követeli először a 8 órai munkaidőt, törvényes megállapítását, másodszor követeli minden egyes munkás részére a teljes 36 órai vasárnapi munkaszünetet és végül követeli az állami rokkant és nyugdíj intézet sürgős felállítását.

Ezután szép lendületes szavakban fejti ki, hogy a munkás mindennek a megteremtője és mégis a munkás ki van zárva minden jogából! Most mégis kérünk, de ha most nem adják meg, akkor követelni fogunk, hogy megrázkódnak azon paloták ablakai, amely palotákban kényelmesen dőzsölnek azok, akik teljes életükön át jól élnek, de a munkát és nyomort nem ismerték. A rokkant — nyugdíj intézet sürgős felállítását azért követeljük, hogy a munkás öreg napjaira ne legyen kénytelen koldulni. Ennyit meg kell tenni a társadalomnak, hogy a munkás midőn a munkában megtörik, legalább nem hagyják éhenhalni! Ajánlom a határozati javaslatokat elfogadni. A kongresszus a határozati javaslatokat egyhangúlag elfogadja.

★

IV.

Az országos szövetség megalakulása

Előadó: Molitorisz Gyula

T. Kongresszus. Amidőn elhatároztatott a mai kongresszus megtartása, az a cél vezérelte főképpen a szervező és szaklap bizottságot, hogy az egész ország szenvedő, nyomorgó, nélkülöző sütőmunkásainak egy szövetséget létesítsen, mely szövetségnek hivatása az egész országban szétforgácsoltan élő egyes erőket egy hatalommá összpontosítani.

Így érhető el csak az a cél, hogy jobb viszonyokat munkafeltételeket, emberies bánásmódot küzdjünk ki magunknak, a mi vérünkön élősködő munkaadó uraktól. Akik szintén egyesült erővel törnek ellenünk, hogy minket minél nyomorultabbá tegyenek, hogy aztán azt tehessenek a munkással amit akarnak. A mesterek az ipartörvény által köteleztetnek, hogy ipartestületet és ipartársulatot alakítsanak, amely társulatban, mint hatóság működnek és az volna a hivatásuk, hogy a munkás és a munkaadó közötti jó viszonyt fenntartsák.

De ők épp az ellenkezőjét teszik, amennyiben nem a jó viszonyt keresik a munkásokkal, de összebeszélnek, kartellt kötnek a munkások ellen, azon munkások ellen, akik tudatára ébredtek annak, hogy vele mennyire igazságtalanul bántak.

Ha egyik, vagy másik munkás a vidéken követelni meri azt a jogot, amit neki a törvény biztosít, összeülnek a munkaadók az ő testületükben és kizárják a munkából azt a munkást, mint lázítót.

Így azután az így kizárt munkás vagy megtörni, vagy elpusztulni kénytelen.

Mert ha egy hosszabb ideig munkanélkül hagyják, akkor teljesen megfosztódik mindenétől mivel míg dolgozott nem takarított meg magának semmit, mert csak annyit hagynak keresni, amiből még a legszükségesebbet sem szerezheti be magának.

A megalakítandó országos szövetség első célja, hogy tagjainak szellemét növelje és anyagi érdekeit előre mozdítsa olyképpen, hogy a vidéki városokban fiókokat létesítsen, amelyekben szak és tudományos előadásokat, felolvasásokat rendezzen. Könyvtárt létesítsen, amelyből a tagok tanulhatnak, mert a mi harcunkhoz csak a tudásnak hatalmas fegyvere szükséges, amelyet az országos szövetségben a mi iskolánkban templomunkban, védőkarunkban menthetnek a sütőmunkás testvéreink.

Az országos szövetség képes lesz tagjainak anyagi érdekeit is

megjavítani, mert az egyesülés és tanulás által azon helyzetbe jut, hogy szervezett katonákkal fog rendelkezni, akiket minden harcba belevihet és győzelmet arathat. Ezen országos szövetség lesz képes megszüntetni azt, hogy egyesek feláldozzák magukat és összegért egyesülve egy táborba, az egész tábor védelmi állást fog elfoglalni a viharral szemben, hogy jogos követeléseinket az összesség érdekében diadalra juttassa.

Nem fordulhat elő az az eset, hogy a mesterek összebeszélése folytán egyes testvéreinket kizárják és kényszerítsék arra, hogy 20 órán keresztül is sínylődjön a munkaadója igájában, ha nem akar a családjával együtt elpusztulni.

Az országos szövetség egy másik célja, hogy tagjainak munkanélküliségük és elutazásuk esetén segélyt nyújtani és munkát közvetíteni, hogy ne legyenek kényszerítve munkanélküliségük idejében munkaerejüket potom árért kínálni, hanem bevárhatják azt az időt, hogy a munkaadó jöjjön el a szövetség közvetítőjébe és onnan vigye munkába.

A munkásnak éppen úgy, mint bármely más árucikknek sokkal több az értéke, ha az akinek szüksége van rá, elmegy érte oda, ahol az kapható, mintha az illető elmegy házról-házra kínálni az ő munkaerejét. Szövetségünk mindenkor gondoskodhatik ilyenformán, hogy tagjainak már munkába állása előtt tisztességes munkafeltételeket a munkaadóval kikössön. A munkanélküli munkás, ha segélyezésben részesül, nem lesz kényszerítve, hogy a munkát az éhség következtében akármilyen feltételek mellett, sokszor jóval olcsóbban mint kellene felvegye.

Célja továbbá az országos szövetségnek, hogy az egész országban elsősorban az élelmezési pénzt kiküzdje. Mert a jelenben oly szomorúak az élelmezés tekintetében a viszonyok, hogy szinte hihetetlen ez éppen a küldöttek jelentéseiből kitűnik, hogy olyan rossz kosztot adnak a vidéki városokban, hogy azt az ember meg nem eheti. A kanizsai küldött jelenti, hogy az egyik munkás a kutyának dobta oda az ebédjét, amitől szegény állat rögtön megveszett, olyan rossz volt. A budapesti munkások 1890. évben tartott sztrájkjának az élelmezési pénz kiküzdése képezte az egyik sarkalatos pontját, és sikerült is egy pár műhelyben kiküzdeni, és az 1895. évi sztrájk alkalmával minden műhelyben kiküzdöttük azt, most minden munkás hetenként 12 korona élelmezési pénzt kap.

És ezt akarjuk a vidéki munkásoknak is biztosítani, hogy nehéz testet és lelket ölő munkája után ne moslékot, hanem tisztességes bért fizessenek neki, adják meg neki a munkájának megszolgált gyümölcsét, hogy azt ehessen, amit akar, és amikor akar.

Az országos szövetségnek a központja itt a fővárosban legyen és az összes vidéki városokban állíttassanak fel fiókok, és így mi itt a központból intézhetjük az egész ország sütőmunkásainak az ügyét, mert mi vagyunk a szövetség vezetői és amerre fiókok vannak, mindenhol van beleszólásuk. Az alapszabályok értelmében jogunk van bármikor gyűléseket, értekezleteket tartani a vidéki városokban. Szóval egy új világot van hivatva teremteni a sütőmunkásoknak ez az országos szövetsége. Nem kívánok hosszan kiterjeszkedni beszédemben az idő előrehaladottsága miatt, mert az alapszabályok felolvasása is, amelyet itt be akarok mutatni, sok időt vesz igénybe, de mielőtt az alapszabályokat felolvasnám, ehhez a ponthoz a következő határozati javaslatot nyújtom be:

Határozati javaslat

Tekintettel arra, hogy a magyarországi sütőmunkások helyzete és létfenntartása oly silány, hogy emberiesnek egyáltalán nem nevezhető, szükséges tehát, hogy az ország összes sütőmunkásai egy erőteljes szövetséget létesítsenek, amelynek célja legyen az egyesek erejének összefoglalása egy hatalommá, mely a kiküzdendő törvényes munkásvédelem végrehajtását biztosítja, a munkaviszonyokat javítja, az élelmezési pénzt kiküzdi, szóval az ország összes sütőmunkásainak jelenlegi sanyarú életmódját megjavítja.

Minthogy pedig mindez sikeresen csak egy országos szövetség létesítésével érhető el, mondja ki Budapesten 1902. december hó 26. és 27. napján tartandó I. országos sütőmunkás kongresszus, hogy az itt bemutatott Országos Sütőmunkás Szövetség alapszabályait az országos szervező és szaklap bizottság sürgősen nyújtsa be jóváhagyása végett a minisztériumhoz.

Mondja ki továbbá, hogy erélyes agitációt fejtsenek ki az országos szövetség érdekében, különösen a vidéki városokban megválasztott szervezőbizottsági tagok és alakítsák meg azonnal a fiókegyleteket, asztaltársaságok alakjában.

Tisztelt Kongresszus! Meg kell ezt a szövetséget csinálni, és követelni kell a magyar kormánytól, hogy ezen szövetséget az ipartestületekkel egyenlő jogúvá tegyék. Legyen egyenlő jogunk, a munkaadók testületével, mert csak így érhetjük el, hogy a munkást megvédhetjük a munkaadók határtalan kizsákmányolásától.

Ha másért nem, de az élelmezési pénz kiküzdéséért meg kell csinálni a szövetséget, mert ez fogja a munkást további harcra serkenteni. Önök érzik ezt tisztelt küldöttek legjobban, hogy ennek a kiküzdése mennyire égetően szükséges.

A sütőmunkások országos szövetségének alapszabályait bemuta-

tom önöknek, hallgassák meg, figyelemmel, és ha valami módosítást kívánnak rajta eszközölni, vagy hozzátenni egyik, vagy másik ponthoz, és ha jónak találják, úgy az alapszabályokat, valamint a benyújtott határozati javaslat elfogadását kérem.

Felolvassa az alapszabályokat, amit a kongresszus nagy lelkesedéssel magáévá tett és a határozati javaslatot egyhangúlag elfogadta.

★

V.

Szervezkedés és sajtó

Előadó: Tatár Dénes

Tisztelt Kongresszus! A sajtó a világ legnagyobb hatalma, amitől félnek egyaránt a koronás főkön kezdve a legutolsó koldusig, mindenki. A sajtó nagy hatalmát felismerte minden komolyan gondolkodó. A sajtót ma már nem lehet nélkülözni, sem politikában, sem gazdasági kérdésben. Sajtó nélkül egy közérdekű mozgalmat megindítani öngyilkosság. Látjuk a politikában, hogy a kormányok lapokat tartanak fenn és szubvencionálnak, amely lapok aztán a kormány működése mellett írnak. Azt jónak és üdvösnek találják, és a közvélemény így megnyergelve a kormányok politikája mellett nyilvánul. A kormányok aztán mint aki igen jól végezte teendőit, mosollyal kormányoznak, mert hát politikájuk mellett nyilvánul az ország közvéleménye. A nagyvállalatok szintén tartanak sajtókat és szubvencionálnak, ami mind az ő érdekük mellett ír. Sajtó áll ma már a társadalomnak minden rendű és rangú osztályának rendelkezésére, amivel érdeküket megvédhetik, és az legjobban bizonyít a sajtó nagy hatalma mellett, hogy mindenki igyekszik védőszárnyai alá menekülni. A munkások azonban úgy vannak a sajtóval is, mint más hatalmi és kulturális tényezővel. hogy míg a társadalomnak azon osztályai, akik uralmon vannak. igyekszenek a sajtót minél jobban a saját érdekük megvédésére megnyerni, addig a munkások többségének nem kell, nem akarják látni, hogy az élet nagy piacán az emberiség hogy tülekedik egymással a mindennapi kenyér biztosítása miatt és azok vannak legjobban felfegyverkezve a harcban, akiknek úgyis biztos a megélhetésük. Mert azoknak van vagyonuk és joguk és így minden eszköz a rendelkezésükre áll, amivel érdeküket megvédhetik és legyőzhetik azokat, akiknek sem vagyonuk, sem joguk nincsen. Szóval semmijük sincsen, de egy vagyonuk van és ez az alapja az

uralkodó osztály hatalmának mert az uralkodó osztályhatalom a munkások munkaerejük kizsákmányolása és elnyomása alapján tartja fenn magát. Tehát, ami egyedüli vagyonuk alapja az uralkodóosztály vagyonának is. És ez a mi egyedüli vagyonunk a két kezünk munkaereje. A munkások többsége azonban egyedüli vagyonuk megvédésére sem akar szervezkedni. Ha éheznek, rongyosok, összekáromolják a világot, és azzal azt gondolják, hogy most már eleget tettek emberi mivoltuknak.

Ha egy olyan munkást, aki nem akar szervezkedni egy komolyabb munkás felszólít szervezkedésre és támogatására azt feleli a szervezetet nem támogató munkás — nem ér az semmit! Én megéltem eddig is, szervezet nélkül, megélek ezután is, egy nagy háború, vagy kolera kellene, az segítene, de a szervezet az nem segít. Nézzük már most, hogy a szervezkedés ellenségének mennyiben igaza van. Az országban dolgozik 2000 sütőmunkás, számítsunk átlagban 16 órát, mert vannak akik naponta többet, de vannak, akik kevesebbet dolgoznak. E 2000 sütőmunkás naponta 16 órájával dolgozik 32 000 órát. Ha már mostan a szervezkedéssel a 10 órai munkát magunknak biztosítjuk, a 2000 munkás naponta nem fog csak 20 000 órát dolgozni. Marad tehát naponta 12 000 órai munka arra az 1000 munkanélküli sütőmunkásra, akik az országban munkanélkül nyomorognak. Nem kell nekünk kolerát, sem háborút csinálni, és mégis 1000 munkanélküli szaktársat kenyérhez juttatunk. Szervezetnek a technikai nyelve szaksajtó, amelyekkel bajainkat eljuttathatjuk oda, ahova már az ajakról a szó el nem jut, a szaklap munkások között nemcsak szervezeti kapcsot képez, szellemi kapcsot is, abban a munkások gondolataikat kicserélhetik egymással. A szaklapban minden munkás írhat, mert az mindnyájunké. A szaklaptól sokkal jobban félnek a munkaadók, mint más szervezettől, mert a szaklapban lehet őket támadni és a nagy nyilvánosság előtt pellengérre állítani. A szaklap vagyona képezi az agitációs alapot, annak a pénzével lehet mozgalmat csinálni. Mert a szakegylet pénzét csak arra szabad kiadni, amire az alapszabály előírja.

Ha szaklapunk nem volna, e kongresszust nem tudtuk volna összehívni, mert a szakegyletek pénzéből nem lett volna szabad elvenni azt az 1400 koronát, amibe került a kongresszusunk. A szaklapból tanulnak a munkások is és ismerik meg önmagukat, emberi mivoltukat. Kaptunk már leveleket szaktársaktól, akik írták milyen nagy különbség van egy munkás gondolkozása közt, mielőtt szaklapot nem járatott és miután már járat. Mielőtt nem járatott nem tudott gondolkozni — mint ember és miután már járat és olvassa, öntudatra ébred, hogy ő nem csak azért született, hogy

táplálkozzon, dolgozzon, mint valami barom, hanem azért is, hogy az élet gyönyöreit élvezze. Igaz-e, hogy úgy van (Igaz, úgy van, zajos helyeslés).

Tisztelt Kongresszus! A szaklappal értesülnek a világ valamennyi országainak sütőiparral történő eseményekről megtudhatják, és ismerhetik a külföldi sütőipari viszonyokat. A szaklap tudatja a munkásokkal, hogy hol van differencia a munkaadók és munkások közt. És hogy oda a munkások ne utazzanak. A szaklap tudományos közleményeket is közöl, és így a kultúrának is kimondhatatlan előnyére van. Szóval a szaklap a legnagyobb szolgálatot teszi a szervezetnek is, ezért arra minden sütőmunkásnak elő kell fizetnie, hanem a legmesszebbmenő agitációt kell érdekében kifejteni. Minél több pénze van a szaklapnak, annál erősebb mozgalmat csinálhat, amely a munkásság érdekében javulására válik. Benyújtja a következő határozati javaslatot.

Határozati javaslat

Tekintettel arra, hogy a magyarországi osztály-alkotmány a munkásnépnek, sem gyülekezési, sem pedig egyesülési jogot nem biztosít, azt a primitív gyülekezési és egyesülési jogot, amit az osztályalkotmányunk nyújt. A helyi hatóságok, amint érdeküket megkívánja, tetszés szerint megnyirbálják, és ezáltal a munkásnépnek érdekeik megvédésére a szervezkedés súlyosan meg van bénítva, holott a társadalom uralmon levő osztályának a legmesszebbmenő szervezkedés biztosítva van, és rendelkezésükre áll minden eszköz, amivel érdeküket megvédjék és a munkásnépet kizsákmányolják.

Nekünk munkásoknak egyedüli eszközünk szaksajtónk amivel anyagilag szabadon rendelkezhetünk. Melynek segítségével érdekeinket megvédhetjük és fejleszthetjük.

Tekintettel végül arra, hogy kultúránk és iparunk fejlesztése érdekében is felette kívánatos, hogy szaklapunkat az ország valamennyi sütőmunkása olvassa, mondja ki tehát az 1902. évi december 26. és 27-én Budapesten tartott I. Sütőmunkás Kongresszus, V. napirendje, a „szervezkedés és szaksajtó" pontjánál, hogy az ország valamennyi sütőmunkásának erkölcsi kötelességévé teszi a *„Sütők Szaklapjára"* előfizetni és annak érdekében legmesszebbmenő agitációt kifejteni és egyúttal bízza meg a budapesti sütőmunkásokat, hogy minden év május havában egy általános sütőmunkás gyűlésen válassza meg a magyarországi sütőmunkások szervező és szaklap bizottságát, amely kezelje a szaklapot. E választógyűlésen a vidékiek is részt vehetnek, de ehhez szükséges a vidéki résztvevőknek a megbízólevél. A vidékiek a választógyűlésről a szaklap útján értesülnek.

VI.

Vasárnapi munkaszünet

Előadó: Komka Péter.

Tisztelt Kongresszus! 1891-ben életbelépett a vasárnapi munkaszünetről szóló törvény és még most sincsen végrehajtva. Itt a fővárosban úgy ahogy végre van hajtva, de ezt szervezetünknek nem pedig a hatóságnak köszönhetjük. Láthatjuk ebből is szaktársak, hogy a munkásnak a törvény által biztosított kedvezménye is csak úgy van betartva, ha a munkásoknak van erős szervezetük, ami az illetékes hatóságokat kötelességük teljesítésére biztatja. 1901. évi november hó 21-én kiadott kereskedelemügyi miniszteri rendelet 3. pontja értelmében a sütőiparnál vasárnap este csak 11 órakor kellő felváltással szabad a munkát megkezdeni. Be van-e ez tartva vidéken? (Nincs, nincs, nem is tudunk róla semmit. Zajos kiáltások.) A kellő felváltás magyarázatát ugyanazon miniszter 1902. év július hó 18-án kiadott ezen ügyben leirata világosan körülírja, hogy a kellő felváltást hogyan kell értelmezni. Vasárnap délelőtt 10 órakor a munkát be kell szüntetni déli 12 óráig, 1 munkás sütheti a ster sütést, de annak ezen munkát semmi címen be nem tudható kötelezett munkahelyén, munkaidejében. Vasárnap este 11 óráig szünetelni kell a munkának és minden hónapban minden egyes munkásnak egy teljes nap (24 óra) szabad időt kell adni és minden vasárnap reggel 6 órától hétfőn reggel 6 óráig. Aki a 24 órás szabadidőt megszakítva adja, akkor köteles havonta kétszer vasárnap délelőtt 10 órától hétfőn reggel 5 óráig szabad időt adni munkásainak. Tisztelt kongresszus! A hatóságok a mi munkaszünetünket igen gyéren ellenőrzik. De igazat mondok midőn azt mondom, hogy vidéken sehogy sem ellenőrzik. (Igaz, úgy van, nem láttuk még a hatóságot ellenőrizni! Zajos kiáltások.) Miután a mi munkaszünetünket törvény rendeli és kormányhatósági rendeletek egészítik ki és dacára annak, az illetékes hatóságok mégsem ellenőrzik és így a törvényt nevetségessé teszi éppen a hatóság, kinek kötelessége a törvénynek érvényt és tiszteletet szerezni, hogy ezen törvénytelenség megszűnjön, ezért kérem a következő határozati javaslatot elfogadni:

Határozati javaslat

Tekintettel arra, hogy a vasárnapi munkaszünetről szóló törvény már az 1891. évben életbelépett, s a sütőiparra vonatkozó intézkedése az egész magyar korona területén mind ez ideig végrehajtva

nincsen, kivéve a fővárost, ahol végrehajtását a saját szervezetünknek köszönhetjük.

Mondja ki tehát az 1902. év december hó 26. és 27-én Budapesten tartandó I. Sütőmunkás kongresszus a napirendje VI. pontjáról: „Kerestessék meg az illetékes minisztérium, hogy utasítsa az alantas hatóságot a sütőiparra vonatkozó vasárnapi munkaszüneti törvény és miniszteri rendeletek szigorú végrehajtására és erről negyedévenként jelentést tegyenek a minisztériumnak.

A határozati javaslatot lelkesült éljenzéssel fogadták.

★

VII.

A politikai jogok kiterjesztése

Előadó: Molitorisz Gyula

A politika a gazdaságtól elválaszthatatlan. Legyen politikai jogunk, legyen mindenütt szervezeti jogunk, szavazati jogunk, nem csak robotoljunk, ne csak adót fizessünk. A munkásságra egy jobb jövőnek kell virradnia. Ha a munkás gazdasági téren munkát, kötelességet teljesít, akkor legyen joga is, és akinek joga van, annak mindenhez legyen joga. A politikai jog ugyan megadatot nekünk. de az elnyomóink elvették tőlünk! A törvényhozó testület a társadalom minden rétegének védelmére állítottak fel, de ezek nem teljesítik hivatásukat, nem véd, hanem elnyom minket. Az erősnek adja a jogot, a gyönge munkásnak a kötelességet! Mi is hadd szólhassunk bele a törvényhozásba. A népképviselők bitorolják címüket és rangjukat, mert nem a népet, hanem a herét képviselik ők. A képviselőkhöz nehezebb jutni, mint Őfelségéhez! (Éljenzés.) A rajtunk élősködők választják meg a képviselőket és ezek csak elnyomóinkat képviselik. Azon vannak, hogy még a vérünket is kiszívják. Csak a javaslat védhet meg bennünket! Ami benne írva van, azt követelni fogjuk, mert jogunk van hozzá. Minden 21 éves embernek korlátlan választási joga legyen. A munkások érdekeit nem védi senki a törvényhozásban, de védeni fogja, mert küldünk oda képviselőt, a nép képviselőjét...

A magyar törvényhozás megengedte, hogy a munkaadó 16 órán át szívhassa a munkás vérét! A törvény csak a kapitalistákat védi! De ezentúl védje a mi jogainkat! Hisz mi épp úgy áldozunk vért és pénzt a nemzetért, mint ők, miért nem lehessen hasonló a jogunk?

Legyen tehát általános titkos választási jog! Ekkor aztán véd minket is valami. A gyülekezési jog kiterjesztését és szabadságát követeli. A magyar gyülekezési szabadság ma tolonckocsiba kerül! Elkövetnek a hatóságok mindent, hogy ne panaszkodhassunk!

Be kell mindent előre jelenteni, ha tanácskozásra akarunk gyűlni. És ezt pedig korlátozzák! Ötletes szavakkal szatirálja a törvényhozást. Mindenki szabadon nyilváníthatja véleményét! Nem akarunk összeesküvést csinálni, miért akarnak tehát akadályokat gördíteni? Mért nem akarják, hogy jogaink legyenek? Ezért tehát kívánjuk a szabad vélemény kimondhatását, és a kaució nélküli sajtószabadságot. Mondhassuk szemébe a hatalmasoknak a gazságaikat! Kívánjuk, hogy a szaklapunkban kaució nélkül politizálhassunk. Hiszen kiküzdték ezt 48-ban is, de a szabadságharcot leverték, és békjóba szorították, sajtószabadságot! A sajtó csak a hatalmasoknak szabad, akik hízelegnek a sajtóban. Az egész világon megmozdult a proletárság és követeli azt a jogot, azt amit mi is követelünk. Csatlakozunk az igazság zászlaja alá, amely szeretettel hirdeti. Tiszteljen is a társadalom, amely eddig barmoknak nevezett. Mi is meztelenül születtünk. Nekünk is van jogunk. Isten az embert egyenlőnek teremtette, minden tekintetben. És az isten teremtését meghamisították. (A szónokót éljenzik.) A szónok azzal fejezi be beszédét, hogy rabszolgaságunk tudatában rázzuk le a bilincseket. Küzdjünk tehát a politikai jogaink kiterjesztéséért. Szociáldemokraták vagyunk és híven küzdünk e zászló alatt Krisztus szent tanáért: a szeretetért. Addig nem hallgatunk, amíg a keresztrefeszített tanai meg nem valósulnak. (Felolvassa a határozati javaslatot.)

Határozati javaslat

A kongresszus abból az alapelvből indul ki, hogy a harc a gazdasági jobblétért a politikai küzdelemtől elválaszthatatlan. Magyarország elnyomott szenvedő nyomorgó munkásnépe csak akkor remélheti helyzetének javulását, ha a helyzetéért küzdő munkásnép kiküzdötte politikai jogait.

Azért tehát a kongresszus arra szólítja fel Magyarország sütőmunkásait, hogy soha meg nem szűnő semmi áldozattól vissza nem riadó törvényes harcra szálljon politikai jogaiért.

Mondja ki tehát az 1902. évi december hó 26. és 27-én tartandó országos sütőmunkás kongresszus, hogy követeli minden 21 éves magyar állampolgár részére a nemzetiségi és nemi különbségre való tekintet nélkül, az általános és titkos választási jogot, úgy a

törvényhozási mint a megyei és községképviseletek választásánál. A választások mindig munkaszüneti napokon eszközöltessenek.

Követeli továbbá az egyesülési és gyülekezési jogot, annak kiterjesztését, és mindazon miniszteri rendeletek hatályon kívül helyezését, amelyek az egyesülési és gyülekezési jogot korlátozzák.

Követeli végül a szabad vélemény nyilvánítást a kaució nélküli teljes sajtószabadságot.

Kéri a javaslat elfogadását. (Zajos, hosszantartó, lelkes éljenzés)

★

VIII.

Sztrájkjog

Előadó: Tatár Dénes

A sztrájkjog a kongresszusunk legérdekesebb napirendje. E szó hallatára, sztrájk, a magyar hatóságokat borzongás futja át. És e szó sztrájk kiejtése elég ok arra Magyarországon, hogy valakit lakhelyéről illetőségi helyére toloncolják. Próbálja csak meg, egyszer, gyűlésen felállani és ezt a szót kimondani, hogy sztrájkoljunk, mindjárt fogják élvezni a magyar szabadságot, mert szabadjeggyel küldik illetőségi helyére, amit magyarul toloncolásnak neveznek. Nézzük, hát mi a mennydörgős ménkű lehet az a sztrájk, amit magyarul bérharcnak neveznek. Semmi más, mint önvédelmi harc? Az, hogy az emberek mással szövetkezzenek a megélhetésük biztosítására. Mi kell az életfenntartáshoz. Kell táplálék, ruha, és egészséges lakás és mindezeket az életfenntartási kellékeket csak pénzért lehet megszerezni. A munkások egyedüli értéküket eladják, a munkaadóknak, hogy pénzt kapjanak és azon maguknak az életfenntartási kellékeket megszerezzék. Amidőn látják a munkások, hogy egyedüli értékükért, a munkaerejükért annyit a munkaadóktól nem kapnak, hogy ebből az életfenntartásához legelőbb is a legszükségesebb kellékeket is megszerezzék, érzik erejük hanyatlását, a hosszú munkaidő és a silány táplálkozás miatt, összejönnek és tanácskoznak életük fenntartásáról. Mert hát összetett kézzel nem nézhetik elpusztulásukat, már pedig ha nap-nap után hanyatlik munkaerejük világos dolog, hogy az, ami mindennap kevesebb lesz, rövid idő alatt elpusztul. A munkások, amint tanácskoznak életük fenntartásáról, a tanácskozás egy és ugyanazon határozatot hozza, hogy adjunk be egy kérvényt a munkaadókhoz, amelyben kérjünk rövidebb munkaidőt, és olyan munkabért, amely-

ből az élet fenntartásához legalább a legszükségesebb kelléket megszerezheti. A munkaadók rendesen azt válaszolják, hogy nem bírja ki a jövedelmük a munkabérek javítását, szóval elutasítja a munkások kérését. A munkások az elutasításra kétféle választ adhatnak és pedig az egyik az, hogy gyáván vagy belenyugszanak az elutasításba és nyomorultan nézik elpusztulásukat, vagy pedig bátran férfiasan összetartunk, és egyszerre beszüntetjük a munkát és addig nem dolgozunk, míg a kért javításokat meg nem kapjuk.

Az ilyen munkabeszüntetést nevezik sztrájknak. Mi tehát a sztrájk utolsó eszköze a munkásnépnek, amelyet az életfenntartás ösztöne sugall kétségbeesésében. És ezen eszköztől borzong a magyar hivatalos ész, holott minden kultúrállam különféle törvényes intézkedésével elismerik a sztrájk törvényességét és vannak államok, ahol a sztrájkot kötelezővé teszik. Angliában az 1872. évi augusztus 6-án hozott törvénnyel ismerték el a sztrájk törvényességét. Belgiumban a munkástanácsok, Hollandiában a munkás kamarák, Svájcban az iparbíróságok, ezen intézmények mind a sztrájknak törvényes jelleget adnak. Németországban elismerték 1890-ben. Franciaországban pedig törvény van, amely elrendeli, hogy ha a munkások többsége kimondja a sztrájkot, a kisebbségnek kell a többség határozatát, pl. ha 2000, munkás közül 1200 kimondja a sztrájkot, akkor a 800 munkásnak muszáj sztrájkolni. De legtovább megy e tekintetben az új dél-walesi törvény, Anglia tartománya, Ausztráliában 1892. évi március hó 31-én hozott törvény, mely csak az esetben engedi meg a döntőbíróság igénybevételét, ha azt valamely szakegylet direkt e célra összehívott gyűlések többsége határozta.

Szervezetlen munkások nem fordulhatnak a döntőbírósághoz a többség határozatát követni kell, aki a bíróság határozatát 2 éven belül megszegi, egyes személyenként 250 egyesületek, akár a munkaadóké, akár munkásoké 12 500 koronáig büntetendő, ha az egyletnek nincs vagyona, akkor minden egyes tagja 250 koronáig van obligoban. A külföldi kultúrállamokat ezen intézkedésekre az bírta, hogy tudatában vannak annak, hogy a munkásnép elsatnyulásával az államiság inog meg leginkább, mert a munkásnép tartja fenn az államot, és az elsatnyulásával satnyul és gyengül az államiság is. A magyar politikusok nem így gondolkoznak, nem látják, hogy a nép mennyire satnyul az újoncozásnál, ahol azelőtt az újoncoknak 31%-a a bevált harcképesnek, ma csak 9%-a válik be. De eltekintve ezen fontos állami okoktól, mi munkások is emberek vagyunk, és ha születtünk jogunk van az élethez, és akkor jogunk van szervezkedni az életünk fenntartásához.

A magyar társadalomnak azon maroknyi népe, akik minden jogot kezükbe tartanak, szabadon szervezkedhetnek érdekeik megvédésére, tehát akkor nekünk is szabadoknak kell lenni, és ezért kérem a következő határozati javaslat elfogadását:

Határozati javaslat

Tekintettel arra, hogy a kapitalista termelés a munkásságot napnap után, mindjobban kizsákmányolja, és ezáltal a munkás megélhetése mindjobban bizonytalanná válik, annak következtében az államok erős megrázkódtatásnak vannak kitéve. Mert az államok konszolidációját egyedül az életerős munkástársadalom biztosítja. Márpedig az egészséges munkástársadalmat nevelni és fenntartani, ahhoz legelőször is az élet legelemibb kelléke szükséges. És ez az, hogy a munkás munkaerejét nem a legvégsőkig kizsákmányolni és annak ellenszolgáltatása fejében nem éhbér, hanem olyan munkabér adassék, amiből a munkás családjával együtt tisztességesen megélhessen. Belátták, több külföldi államban is a munkásnép elsatnyulásának súlyos következményeit, és ezért külfönféle címen a munkásnépnek jogot biztosítottak arra, hogy egyesült erővel a tőkétől jobb munkaviszonyokat biztosítsanak maguknak.

Mondja ki tehát az 1902. évi december hó 26. és 27-én Budapesten tartott I. sütőmunkás kongresszus „sztrájkjog" napirendje VIII. pontjánál, hogy követeli a sztrájkjog törvénybe iktatását, amelyben kimondassék, hogy egy szakmához tartozó munkások többsége, ha kimondja a sztrájkot, a kisebbségnek büntetés terhe mellett követni kell a többség határozatát. (Egyhangúlag elfogadtatik.)

(Sütők Szaklapja, 1903. január 1.)

1893. FEBRUÁR 18.—
1903. FEBRUÁR 12.

Élt tehát 10 évig, hat nap híján kivégezték betegsegélyző pénztárunkat, de hogy miért, az örök talány fog maradni. Minden tekintetben törvényes kötelezettségeinek eleget tett, nem volt tehát egészségtelen része, amiért el kellett, hogy pusztuljon.

... Az V. ker. elöljáróság, mint a betegsegélyző pénztárnak felügyeleti hatósága, folyó hó 12-én rendkívüli közgyűlést hívott egybe, a fővárosi iparoskörben, hogy e közgyűlés döntsön a pénztár sorsa felett.

Az elöljáróságot képviselte *dr. Reisz Rezső*, *Sohr Manó* és *Nagy Sándor*. *Dr. Reisz* elnökölt, aki ismertette a pénztár helyzetét, majd *Tatár* és *Molitorisz* világosították meg bővebben a pénztár helyzetét, hogy a pénztárt tovább fenntartani nem lehet.

Dr. Reisz Rezső feltette a kérdést, hogy akik fenn akarják tartani a pénztárt, álljanak fel, nem állt fel senki. Majd feltette a kérdést, hogy akik a pénztárt fel akarják oszlatni, álljanak fel, felállt az egész gyűlés. Feltette továbbá a kérdést, hogy akik a kerületi pénztárba akarnak menni, álljanak fel, nem állt fel senki. S végül feltette a kérdést, hogy kik az általános munkás betegsegélyzőbe akarnak beolvadni, álljanak fel, felállt az egész gyűlés. Erre *dr. Reisz* kihirdettte a határozatot, hogy a sütők stb. ipartestületi betegsegélyző pénztára jogérvényesen beolvadt az általános munkás betegsegélyző pénztárba. A közgyűlés lelkesült éljenzéssel fogadta a határozat kihirdetését.

De hát miért is csatlakozunk mi az általános munkás betegsegélyző pénztárhoz? Azért, mert ez a pénztár a legelső, legrégibb intézet az országban, amely a beteg munkások segélyezését már akkor feladatává tette, amikor arra az állam és a törvényhozás még nem is gondolt. Mert munkások állapították és tették naggyá saját filléreikből, munkások vezették és vezetik ma, vér a mi vérünkből, akik a maguk tapasztalásából ismerik és tudják, hogy mire van szüksége a munkásnak, ha a kenyérkereső szerszámot a betegség kiveszi kezéből.

Ez a pénztár többet nyújt beteg tagjainak, mint a kerületi pénztár, vagy bármely más betegsegélyző pénztár, az országban, s amellett a legkisebb törvényes járulékokat szedi, a tagoktól. Nem emelte a járulékot akkor, amikor a nehéz ipari viszonyok mellett jövedelme apadt, míg betegeink száma éppen a nagyarányú munkanélküliség miatt megkétszereződött, s óriási terheket kellett elviselnie.

Nem emelte pedig a járulékot azért, mert nem akarta kereset-

hiány miatt amúgyis szűkölködő tagjait még nagyobb terhekkel megróni.

Ez a pénztár sokkal kisebb járulékokat szed, mint például a kerületi pénztár és szolgáltatja ugyanazt a segélyt, sőt sokkal többet, mert 5 évi tagság után egész évre nyújt segélyt beteg tagjainak. Fenntart a tagok részére nagy áldozatok árán egy tökéletesen berendezett rendelőintézetet, ahol a tagok egész napon át részesülhetnek a legjobb szakorvosok segélyében. Saját kórháza van sebészeti és szembetegségek gyógyítására. Menházat tart fenn oly tagok részére, akik hosszú betegséget állván ki, már nemegyszerre. hanem gondos ápolásra, jó táplálkozásra és friss levegőre van szükségünk, hogy erejüket és egészségüket teljesen visszanyerjék. Itt nyernek ápolást azok is, akiket a tüdővész emberirtó nyavalyája lepett meg, itt nyernek bajukból gyógyulást. Száz és száz beteg munkásnak adta vissza már ez az intézet az életét, erejét, egészségét.

Ha tehát saját pénztárunkat fel kellett oszlatnunk, már csak inkább csatlakozunk olyan intézethez, ahol betegeink emberséges bánásmódban részesülnek, minthogy odadobjuk szaktársainkat valami halvaszületett kényszerintézet fejős tehenének, egy valóságos betegsegélyző gyárnak.

A munkáspénztárban tovább is azok maradunk, akik voltunk, emberek és úgy is bánnak velünk, mint emberekkel bánni kell. nem tekintenek tárgynak, vagy eszköznek, ami csak arra való, hogy hasznát vegyék. A munkáspénztárba való belépéssel betegsegélyző pénztárunk nem, hogy meg nem szűnt, de új életre kelt egy hatalmas, erős munkásintézet kebelén, amelynek vezetésében, igazgatásában ott vagyunk mi és intézzük ügyeinket magunk úgy. ahogy azt a magunk érdeke megkívánja.

Az ipartestület elérte célját, pénztárunk megszűnt, most tehát nem lehet már ok, hogy a munkaadók ne a munkások akarata szerint biztosítsák munkásaikat annál a pénztárnál, ahol a munkás akarja, ahol a munkás sokkal több kedvezményt kap és ez az általános munkás betegsegélyző pénztár.

Minden intelligens, józanul gondolkozó munkaadónak tehát oda kell hatni, ha csak egy kicsit is munkásaival jó viszonyban akar lenni, hogy munkásait annál a betegsegélyző pénztárnál biztosítsa, ahol a munkásai akarják.

Ha még ezek után is lesznek munkaadók, akik munkásaikat akaratuk ellenére biztosítják, a következményeket az tudja be magának.

(Sütők Szaklapja, 1903. február 15.)

★

HARC A BETEGPÉNZTÁRAK KÖRÜL

A sütőmunkásokhoz!

Szaktársak! Az ipartestület a kerületi betegsegélyző pénztárral közösen tették tönkre betegsegélyző pénztárunkat. Az ipartestület bosszúból tette ezt a munkások ellen, a vasárnapi munkaszünet miatt. De nem érezte magát elég erősnek arra, hogy bosszúját a sütőmunkásokon egyedül kitölthesse, felszólította tehát maga mellé fegyvertársul a kerületi betegsegélyző pénztárt. Ez örömmel engedett a felszólításnak, s azontúl a kerületi pénztár hivatalnokai ott voltak az ipartestület minden értekezletén és magyarázták a mesternek, hogy hogyan kell kilépni a mi pénztárunkból. És hogy a munkaadóknak le kell mondaniok a vezetőségben viselt tisztségükről, hogy így a pénztár majd törvényesen fenn nem állhat.

A kerületi betegsegélyző pénztár nyalábszámra küldözte a munkaadóknak a kijelentéshez szükséges nyomtatványokat és az ipartestülettel együtt különféle röpiratokat adott ki a tagok fogdosására. Mikor a mi pénztárunk feloszlott, s egyhangúlag az általános munkásbetegsegélyző pénztárhoz való csatlakozást határozta el, másnap az ipartestület és a kerületi pénztár emberei üzletről üzletre erőszakoskodtak, a munkaadók nyakán, csakhogy munkásaikat a kerületi pénztárba írassák be.

És ezt a munkaadók egy része meg is tette, noha a kerületi pénztárnál többet kell fizetni, mint az Általános Munkásbetegsegélyző pénztárnál, s megtették pedig azért, hogy az ipartestület bosszúművét elősegítsék. Mert haszonért semmi esetre sem tették, hiszen a mesterek legnagyobb része még le sem meri vonni a segédektől azt az összeget, amivel a kerületi pénztárnál többet kell fizetnie. Hát miért tették volna akkor, ha nem bosszúból? Olyan gavallérokna k a sütőmestereket ne képzelje senki, hogy ők a maguk garasait meg ne tudnák becsülni, mert akik olyanképpen tudnak vagyonosodni, mint ők, azok meg is becsülik a garast.

Az ipartestület jóakarata nagyon kitűnik itt és a munkásokkal szemben, mert abba a pénztárba akar bennünket kényszeríteni, ahol többet fizetünk és kevesebbet kapunk. A kerületi pénztár legutóbb felemelte a tagjárulékokat, az általános munkáspénztár nem. Ez a pénztár ad nekünk ma is azért a járulékért, amit a mi pénztárunknál fizetünk, napi 75 krajcár táppénzt, s az összes kedvezményeket, amiket a mi pénztárunknál élveztünk. A kerület pénztárában a családtagok jogait, most hogy felemelték a tagdíjakat, el akarták törölni, de féltek a munkások megtorlásától, s közgyűlési határozattal, ideiglenesen fenntartották. Ha azonban a

felemelt járulék sem fedezi a deficitet, a családtagok gyógykezelését végképpen megszüntetik.

Az általános munkás betegsegély-pénztárt azelőtt 33 évvel munkások alakították és tették virágzóvá. Munkások kormányozták és kormányozzák és azok is vannak az irodákban, azok tudják, hogy mi fáj a munkásnak, hogy kell a munkásokkal bánni. Ellenben a kerületi pénztár az egy oly közhatóság, mint akármelyik hatóság, ottani hivatalnokok érintkeznek a munkásokkal és hogy a hivatalnokok a munkásokkal milyen gyengéden szoktak bánni, azt tudja minden munkásember, akinek volt már dolga valamely hatósággal. Az általános munkásbetegsegélyzőnek ötszázezer forint vagyona van. A kerületieknek pedig deficitje.

Az általános munkás betegsegélyző-pénztárnak van saját vízgyógyintézete, üdülő menháza, kórháza, ezek a kerületieknek nincsenek. Különös előny miránk az üdülő menhely, amely Szentendrén, jó levegőn, négyholdas befásított kerttel egész paradicsomot képez, ide az oly tagokat küldi a pénztár, akik tüdőbetegek, vagy más súlyos betegségben szenvednek, elerőtlenednek és nem orvosszerre, hanem jó levegőre és táplálékra van szükségük, hogy erejüket ismét visszanyerjék. Itt kapnak az ilyen tagok jó ápolást, és olyan jó táplálékot, amilyenben munkásembereknek máskor nem igen lehet része. Ez a menhely már száz és száz munkásembernek adta vissza az életét, erőt és egészségét.

De ha ezeket az előnyöket nem is tekintjük, amik pedig ránk nézve fontosak, nem törvényes kötelességük-e a munkaadóknak minket annál a pénztárnál biztosítani, ahol mi kívánjuk. Ezt a jogát a munkásoknak nemcsak a törvény mondja ki, de hasonló esetekben a kereskedelmi minisztérium több rendeletével maga is elismerte. Tehát egy ilyen nyilvánosan elismert jogot büntetlenül arculcsapni sem a hatóságnak, sem az ipartestületnek nem szabad, annál kevésbé szabad a munkaadóknak, mert hiszen őket ebben a kérdésben semmi személyes érdek nem köti. Ha pedig ennél a kérdésnél is a bosszúvágyukat akarják kielégíteni, ám lássák meg mire képes a munkás, a saját jogának védelmében.

Vajon miért is akar bennünket az ipartestület kerületi pénztárba erőszakolni. Csak azért, mert a kerületi betegsegélyző pénztár volt fegyvertársa, aki segítette betegsegélyző pénztárunkat tönkretenni, tehát a fegyvertársnak a kialkudott bérét akarja az ipartestületnek beszolgáltatni, vagyis azt a korbácsot akarják most velünk csókoltani, amivel bennünket levertek. A kerületi pénztár tehát olyan munkás-intézmény, mely a munkaadókkal szövetkezik a munkások ellen. Így csinálják a magyar szociálpolitikát.

Kérjék ezek után a munkások fel mindazt a munkaadót, aki

munkásait a kerületi betegsegélyző pénztárba jelentette be, hogy onnan őket jelentse ki, s az általános munkás betegsegélyző pénztárba jelentse be.

Az olyan munkaadót pedig, aki munkásainak szép szavára, kérésére nem hallgat, jelentsék az alulírott bizottságnak, az majd gondoskodik róla, hogy az ilyen urak elismerjék és tiszteletben tartsák a munkásoknak törvénybe biztosított jogait.

(Sütők Szaklapja, 1903. március 1.)

★

ÚJABB GYŐZELEM

A sütőmunkások szilárd összetartása és szervezettsége újabb fényes győzelmet aratott.

A kereskedelemügyi miniszter most döntött azon vitás kérdésben, hogy a sütőmunkások melyik betegsegélyző pénztárnál biztosítandók, s örömmel jelentjük, hogy a miniszter a munkások javára döntött. Kimondta ugyanis, amit mi mindvégig hangoztattunk, hogy a sütőmunkásoknak a kerületi betegsegélyző pénztárba való bejelentése nem történt a törvényes szabályok betartásával, a bejelentés tehát semmis és hogy a sütőmunkások ezentúl is az általános munkás betegsegélyző pénztárnál biztosítandók.

A miniszternek e tárgyban hozott rendelete szó szerint a következő:

Kereskedelemügyi m. kir. miniszter

1211/1903. sz.
VII.

Budapest székesfőváros tanácsának

A székesfőváros tanácsa részéről múlt évi szeptember hó 11-én 158 264. szám alatt hozott és az elsőfokú iparhatósági határozattal egybehangzó másodfokú határozatot, mely *Sch. K.* lakost kötelezte, hogy a budapesti kerületi betegsegélyző pénztárból az általános munkásbetegsegélyző pénztárba átjelentett alkalmazottait a budapesti kerületi betegsegélyző pénztárba 15 napon belül a különben törvényes következmények terhe alatt a budapesti kerületi betegsegélyző pénztárnál fizesse ki. *Sch. K.* de az általános munkásbetegsegélyző pénztár részéről a törvényes határidőben beadott felfolyamodás következtében felülvizsgálat alá vettem.

Ennek eredményéhez képest az idézett másodfokú iparhatósági határozatot azon részében, mely *Sch. K.*-t a budapesti kerületi betegsegélyző pénztárból az általános munkásbetegsegélyző-pénztárba átjelentett alkalmazottainak a budapesti kerületi betegsegélyző pénztárba való visszajelentésére kötelezte, s szóban levő alkalmazottai, amennyiben a budapesti általános munkás betegsegélyző pénztárnak továbbra is tagjai kívánnak maradni, továbbra is annak kötelékében hagyandók.

Így kellett határoznom, mert bár az 1891. évi XIV. t. c. 74. §-ának második bekezdése értelmében, mely szerint „kerületi ipartestületi és bánya betegsegélyző pénztár tagjai magánegyesületi betegsegélyző pénztárba nem léphetnek át" — a kerületi betegsegélyző pénztárak tagjaira nézve a magánegyesületi betegsegélyző pénztárakkal szembeni tagsági kényszer áll fenn, azaz a kerületi betegsegélyző pénztár mindaddig, míg foglalkozásából, melynek alapján a ker. betegsegélyző pénztárba bejelentett, valósággal ki nem lép, magánegyesületi betegsegélyző pénztárnak tagjává nem válhatik, s bár a szóban levő esetben a munkaviszonyban, melynek alapján az alkalmazottak a kerületi betegsegélyző pénztárba bejelentettek, a bejelentés óta megszakítás nem állott be, mert a sztrájkmozgalom, mint erre az elsőfokú határozat indoklásában is történt utalás, nem tekinthető a munkaviszony megszakításának és ennélfogva amennyiben az alkalmazottak a törvényes sza-

bályzat betartásával jelentették volna be annak idején az ipartestületi betegsegélyző pénztár feloszlatásakor a budapesti ker. betegsegélyző pénztárba, a kerületi betegsegélyző pénztárból az általános munkás betegsegélyző pénztárba átjelenthetők, nem lettek volna, éppen azért, mert a szóban levő bejelentése nem történt a törvényes szabályok betartásával, a bejelentés semmis.

Az említett bejelentésnél ugyanis figyelmen kívül hagyatott hivatali előadómnak 1897. évi november 17-én 65 139. sz. a. egy konkrét ügyből kifolyólag címhez intézett harmadfokú határozatában kifejezésre juttatott azon elvi döntése, hogy a biztosításra kötelezett alkalmazottaknak az 1801. évi XIV. t. c. alapján működő betegsegélyző pénztárak között az idézett törvény korlátain belül, szabad választási joguk van.

Abból a körülményből pedig, hogy a sütőipari alkalmazottak az elmúlt év május havában sztrájkot rendeztek csupán azért, hogy ezáltal kieszközöljék az általános munkásbetegsegélyző pénztárba való átjelentésüket, világosan következik az, hogy a sütőipari alkalmazottak akaratuk ellenére, hozzájárulásuk nélkül lettek a budapesti ker. betegsegélyző pénztárnál bejelentve.

Miután a szóban levő alkalmazottaknak a budapesti ker. betegsegélyző pénztárnál történt bejelentése a fent kijelentettek alapján semmisnek tekintendő, a budapesti kerületi betegsegélyző pénztárba szabálytalanul bejelentett alkalmazottaknak az általános munkás betegsegélyző pénztárba történt átjelentése tekintetében a törvény 74. §-ában foglalt fentett már említett korlátozás alkalmazást nem nyerhet, s a szóban levő alkalmazottak, amennyiben a budapesti általános munkás betegsegélyző pénztárnak továbbra is tagjai kívánnak maradni, továbbra is annak kötelékében hagyandók.

Az idézett másodfokú iparhatósági határozatnak azt a részét, mely *Sch. K.*-t kötelezte, hogy a szóban levő alkalmazottai után az átjelentés napjától a visszajelentés napjáig esedékes időközi betegs. pénztári járulékot 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett a budapesti ker. betegsegélyző pénztárnál fizesse be, az elsőfokú iparhatósági határozat vonatkozó részével együtt megsemmisítem, s utasítom az elsőfokú iparhatóságot, miszerint e kérdésben az 1891. évi XIV. t. c. 76. §-a alapján hozzon szabályszerű határozatot, s azt a felekkel oly figyelmeztetéssel közölje, hogy a hozott határozat ellen fellebbezésnek nincs helye, s az azzal meg nem elégendő fél igényeit csupán a törvény rendes útján érvényesítheti.

Így kellett határoznom, mert azok a vitás kérdések, melyek a betegsegélyző pénztár és a munkaadó között a fizetendő járulékokra

nézve felmerülnek, az 1891. évi XIV. t. c. 76. §-a alapján bírálandók el.

A múlt évi december hó 21-én 222 620. sz. a kelt jelentésével fölterjesztett ügyiratokat megfelelő további eljárás végett leküldöm.

Budapest, 1904. évi március hó 11-én.

A miniszter megbízásából

Szterényi s. k.,
miniszteri tanácsos

★

Ezen miniszteri rendeletből kitűnik, hogy a munkásokat csak abba a betegsegélyző pénztárba szabad bejelenteni, amelyikbe maguk kívánják. Minthogy pedig a sütőmunkások úgy az ipartestületi pénztár, felszabadulásakor tartott közgyűlésén, mint sztrájkmozgalmak alkalmával, egész határozottan kifejezték abbeli akaratukat, hogy az általános munkás betegsegélyző pénztárnak akarnak tagjai lenni, a munkaadók a további zavarok kikerülése végett helyesen teszik, ha a miniszteri rendeletnek engedelmeskednek, s alkalmazottaikat abba a betegsegélyzőbe jelentik, ahova ők maguk akarják, s ez: az általános munkás betegsegélyző pénztár.

A kerületi betegsegélyző pénztár tehát felsült azzal a törekvésével, hogy a sütőmunkásokat magához kaparintsa. A cél érdekében szövetkezett a munkaadókkal a testületi pénztár tönkretételére, s e cél érdekében zaklatta a munkaadókat másfél éven keresztül mindenfajta jogtalan követeléssel. A miniszteri rendelet most véget vet mindennemű zaklatásoknak, s talán a kerületi pénztárnak is jó lesz, e kudarc arra, hogy megtanulja, miszerint a tagokat nem erőszakossággal, terrorizmussal és presszióval kell megszerezni, hanem humánus tevékenységgel.

Szaktársainkat pedig felhívjuk, hogy használják fel az általuk kivívott győzelmet, s ha még eddig nem történt meg, most követeljék, hogy akaratuknak megfelelően az általános munkásbetegsegélyző pénztárnál biztosíttassanak.

(Sütők Szaklapja, 1904. május 15.)

★

1903. MÁRCIUS 28—ÁPRILIS 22.

Tudósítások a debreceni munkások sztrájkharcáról

Debrecenben a péksegédek már a hét végén avagy a jövő hét elején harcba fognak állni. Mozgalmuknak a hírére a többi szakmák is értekezletet tartottak és a szabók, ácsok, kőművesek és könyvnyomdászok megbízottai elhatározták, hogy a munkaadóiknak egyszerre nyújtják be a követeléseiket és ha azokat meg nem kapják, egyszerre kezdik meg a harcot. Követeléseik:

a leszállított munkaidő,
a béreknek néhány százalékkal való emelése,
a sütőknek tisztességes hálóhelyiség,
a tanoncok számának csökkentése,
az egészségügyi szabályok betartása, a műhelyekben,
10 óra munkaidő 14 órás keretben és naponként 80 kr. kosztpénz, vasárnap 1 Ft 20 kr.

(Népszava, 1903. március 28.)

★

Debrecenben 2000 munkás lép sztrájkba. Bérharcban állanak a kőművesek, ácsok, szabók és sütők.

Minden munkás kötelessége a sztrájkolókat támogatni.

Debrecent kerüljük!

(Népszava, 1903. március 31.)

★

A debreceni sztrájkoló munkások közül a szabók győzelmesen befejezték harcukat. A mesterek összes követeléseiket megadták.

A sütők, kőművesek és ácsok harca tovább folyik, de aligha sokáig, mert ma, holnap és holnapután tárgyalnak velük a mesterek.

(Friss Újság, 1903. április 7.)

★

A debreceni pékek harca tovább folyik. A munkaadók nagy szorultságban vannak, mert munkást sehogy sem bírnak kapni. Ahol

észreveszik a sztrájkolók, hogy egy sztrájktörő akad, azt, ahol elfogják, alaposan elverik...

(Friss Újság, 1903. április 22. Munkamozgalmak rovat.)

★

A sztrájkolók mindennapi gyűléseket tartottak a sztrájktanyán, s „ennek köszönhető az általános lelkesülés, valamint az a példás magatartás, amelyet a sztrájkolók tanúsítanak" — írja a *Népszava* 1903. április 11-i száma.

A sztrájk folyamán a debreceni sütőmunkások röpiratot bocsátottak ki. „Debrecen város közönségéhez", amelyben a sztrájk okáról a következőket írják:

„Második hete, hogy Debrecen város közönségének asztaláról hiányzik a megszokott péksütemény, mert a segédek beszüntették a munkát.

És miért szüntették be? Elsősorban a fogyasztó közönség érdekében és másodsorban csak saját érdekükben. Igen, elsősorban a közönség érdekében, mert nem tudták tovább nézni azt a rút viszszaélést a közönség bizalmával szemben, amit a pékmesterek elkövetnek.

A röpirat ezután ismerteti, hogy több pékmesternél milyen roszszak és egészségtelenek a munkafeltételek, majd befejezésül a közönség támogatását kéri a sütőmunkások igazságos és minden tekintetben jogos mozgalmához.

(Népszava, 1903. április 18.)

★

A sütőmunkások sztrájkjának befejezését a *Népszava* 1903. április 25-i számában adja hírül: „Miután a munkaadók kielégítő engedményeket tettek, a munkát az összes műhelyekben megkezdték" — írja a rövid tudósításban.

Az ácsok sztrájkharcáról a *Népszava* 1903. április 28-i számában ír utoljára. A sztrájk ekkor még nem ért véget.

★

DEBRECEN

A debreceni szaktársak szintén csatlakoztak az országos mozgalomhoz, ami egy cseppet sem volt ínyére a debreceni dúsgazdag pékmestereknek. Gondoltak tehát nagyot és merészet, széltében hangoztatták, hogy majd mi, már tudniillik a debreceni pékmesterek, elbánunk a konkolyhintő izgatókkal. Neki is állottak a konkolyt kiirtani, mert a vezetőség tagjait sorra bocsátották el a munkából. A munkások, hogy a munkaadók merész terve ne sikerüljön, azt a méltó választ adták, hogy múlt hó 29-én, vasárnap a munkát beszüntették és ez az oka, hogy a debreceni szaktársak az országos bérmozgalom idejét nem várták be.

A debreceni szaktársak korszerű követelései lapunk olvasói előtt ismeretesek. A 10 órai munkaidő, a köztisztasági viszonyok javítása, egészséges hálószoba és a moslék koszt helyett heti 6 Ft kosztpénz. Ez az, ami nem fér a munkaadók fejébe.

A munkabeszüntetést a debreceni munkaadók vegyes érzelmekkel fogadták, mert bíztak a házi talpnyalójukban, hogy majd azok kisegítik, de csalatkoztak, mert a sztrájkoló munkások behatoltak a sütőházakba és onnan erőszakkal vitték el azokat a munkásokat, akik nem szüntették be a munkát.

A debreceni munkaadók fordultak munkásért az ország valamennyi nagyobb városához, de sehonnan sem kaptak munkást, így a többek között *Lamrecht Frigyes* Sopronba sürgönyzött, ahonnan azt a választ kapta, hogy van munkás, de tudassa, hogy áll-e még a sztrájk...

A sztrájk 9-ik napján a debreceni szaktársak a következő röpiratot intézték a közönséghez, melyet ezrivel ragasztottak ki és osztottak szét:

★

Debrecen város közönségéhez!

Második hete, hogy Debrecen város közönségének asztaláról hiányzik a megszokott péksütemény, mert a segédek beszüntették a munkát.

És miért szüntették be? Elsősorban a fogyasztó közönség érdekében, s másodsorban csak saját érdekükben. Igen, elsősorban a közönség érdekében, mert nem tudtuk tovább nézni azt a rút viszszaéléseket a közönség bizalmával szemben, amit a pékmesterek elkövetnek. No, de hadd beszéljenek a tények, amit itt elmondtunk, az a szín valóság és azért az alulírott bizottság a felelőssé-

get elvállalja és bárkinek a helyszínen ezen állításunkat készek vagyunk bebizonyítani.

1. *Lamprecht Figyesnél* a munkaidő 16—20 óráig terjed. A hetibérek a munkások többségének 2 Ft 80 kr. Az egyik előmunkásnak 6, a másiknak 10 Ft bére van. Az étkezés egy reggeliből és egy ebédből áll. A hálószoba egy ablaknélküli lyuk, melyben két háromemeletes és egy kétemeletes ágy van, 11 munkás részére. Az ágyak félévenként egyszer húzatnak át. A felkelés után a munkások egészen el vannak kábulva attól a fertelmes bűztől, amely a levegőmentes lyukban van. Hetenként adnak a sütőházba három törölközőt, amely már az egyszeri használat után is oly büdös és kérges, hogy a munkás inkább zsákba töröli a kezét.

2. *Czabán Dánielnél* a viszonyok szintén ilyenek. Kivételt képez a napjában egyszer a munkásoknak adott ebédnek csúfolt — moslék. A hálószoba két emeletes és egy földszintes ágyból áll, melyben kilenc munkás aludna, ha tudna a nagy bűztől és a sok féregtől. Az ágyat szintén félévenként húzzák át, a szalmát pedig minden ősszel frissítik. A hálószobának csúfolt lyuk három árnyékszék közé van ékelve, amely kellemes illatokat áraszt azokra a munkásokra, akik a finom péksüteményt készítik. A kendők, melyekre a sütemény lesz rakva, oly szennyesek, hogy amellett csak akkor lehet dolgozni, ha dohányoznak.

3. *Pákonyi Károlynál* munkaviszony és a köztisztaság szintén olyanok, mint a fentieknél, csak gorombaságban múlja felül kollegáit.

A sütőház egy lyuk, amelyben egy üvegtábla adja a világosságot, az sem az udvarra, hanem félig az eresz alatt. A süteményhez használt kendők itt sem lesznek soha mosva.

4. *Egri Ferenc* sütőházában olyan a köztisztaság, hogy azt leírni tiltja a jóízlésünk, a munkaviszonyok olyanok mint a fentieknél.

A munkát tehát, mint előadásunkból kitetszik, a közönség érdekében szüntettük be, s ezért követeljük a tiszta műhelyeket, a tiszta hálószobákat és a több törölközőt, rövidebb munkaidőt, mert lehet-e kívánni egy munkástól, aki naponta 16—20 órát dolgozik, hogy a megkívánható tisztasággal és figyelemmel dolgozzon, hiszen olyan hosszú munkaidő után fizikai lehetetlenség, hogy a munkás ha meg van is benne a jóakarat, a megkívánt figyelemmel dolgozzon. Na de a pékmestereknek annál nagyobb a hasznuk, minél több piszkot eladnak, és minél több verejtéke csurog a munkásnak a süteménybe, mert bizony 16—20 órát dolgozni naponta 50—55 fokos hőségben, már a hosszú munkaidő és az emberi szervezet annyira kiaknázza, hogy a végletekig feszített emberi munka következtében kell, hogy a verejték csorogjon róla. Az itt elmondot-

tak vonatkoznak az összes debreceni pékműhelyekre, valamint az orosházi és békési sütödékre is. A kisebb sütödékben a sütemény előállításához felhasználják az összes házi cselédeket, úgy mint azt a jelenleg használják, a fentebb megnevezett pékműhelyeknél is milyen ízléses falatok lehetnek azok, amelyeket az istállóból behített kocsisok és szolgák összeretkesedett kezükkel gyúrnak. Ezeket erkölcsi kötelességünknek tartottuk a közönséggel tudatni, és kérjük a közönséget igazságos és minden tekintetben jogos mozgalmunkat minél hathatósabban támogatni!

Tisztelettel

A sütők hatos bizottsága
Nyugati utca 26.

★

E röpiratról egyik debreceni napilap a következőket írta:

Hogyan készül a péksütemény?

A debreceni munkássztrájkból a pékmunkások is kivették részüket. Második hete, hogy a sütőmunkások és segédek beszüntették a munkát, amit bizony a péksüteményhez szokott közönség is megszenved, de jobb ez így, mert legalább feltárulnak a közönség előtt a pékmunkásság nyomorúságai, melyeknek bár öntudatlanul, osztályosa a fogyasztóközönség is. Most már a fogyasztóknak is követelni kell a jelen állapotok megváltoztatását, mert ha csak fele, negyede igaz azon repülő írásban foglalt vádaknak és panaszoknak, mely repülő írással, nyomtatvánnyal a sztrájkoló sütők hatos bizottsága (Nyugati u. 26.) elárasztotta a város utcáit, ki is ragasztva azt, akkor tovább nem tűrhető, szörnyűséges, piszkos állapotok uralkodnak a debreceni pék és egyéb sütőműhelyekben, és csodálnunk kell a rendőrhatóságok és a felügyelésre hivatott körök szembehunyását, amely ily állapotokat csak egy percig is megtűrt és tűr. Ha ezek a legkisebb részben is igazaknak bizonyulnak, ezek a nyilvánosság előtt, nyomtatvány útján emelt és terjesztett vádak, az esetben az ellenőrző hatóság vétkes nem törődömségét és a pékmesterek lelkiismeretlenségét eléggé pellengérezni nem lehet, hisz a sztrájkoló sütők hatos bizottsága által kiadott vádírásból nevek, esetek megnevezésével, viszonyok leírásával, oly borzasztóságok tárulnak elénk, melyeknek ha csak kisebb része igaz is, az is elég a pékműhelyeket, honnét a fogyasztóközönség ezrei táplálkoznak jóhiszeműleg, az undok disznóólakkal egy vo-

nalba süllyeszteni. Nem vesszük készpénznek a keserű vádlevél minden sorát, de hogy a pékműhelyek nem tűrhető, undortkeltő, egészségellenes „rút visszaélésekben" bőven fordulnak elő a kizsákmányoló kapzsiság miatt, erre vonatkozólag tapasztalatunk és azért a vádlevélnek azon leleplezéseit, a neveket és az undortkeltő fölháborító leírást nem részletezve a fogyasztó nagyközönségnek is főérdeke, hogy a munkások példásan és kifogástalanul tiszta műhelyekben dolgozzanak, tiszta hálószobákban pihenjék ki fáradalmaikat. A törölközőt se sajnálják tőlük. És hogy pokoli hőségben ne gyúrhassák bele a 16—20 órán át dolgozó sütők verejtékét a közhasználatra szánt süteményekbe. Az állításaiért felelősséget vállalókat a bizottság a leírhatatlanul rút visszaélések borzongató sorozatával és állapotával az összes debreceni iparszerű sütőműhelyeket bélyegzi és vádolja, hogy mennyi igaz ezekből a vádakból, nem vagyunk abban a helyzetben, hogy elbíráljuk, de a vádak elhangozván, kötelességünk a hatóságot, az illetékes köröket a pártatlan, szigorú, a megnyugtató eljárásra felhívni még a mester urak ellen is, kik utóvégre elég busás hasznot szednek úgy, hogy annak az igényei is kifogástalanul szolgálják a munkásaik iránt is méltányosan legyenek.

Mint e cikkből is lehet olvasni, a közönség roppant felháborodott a sütőmesterek lelketlensége miatt és ez nagy előnyére van a sztrájknak. A debreceni szaktársak között példás összetartás van, és ez biztosítja részükre a győzelmet.

Debrecenbe tehát sütőmunkás ne utazzon, az ország sütőmunkássága tehetsége szerint támogassa a debreceni szaktársakat.

(Sütők Szaklapja, 1903. április 15.)

★

AZ ERDÉLYI SÜTŐMUNKÁSOK ORSZÁGOS ÉRTEKEZLETE

Húsvét két napján gyülekeztek össze Erdély sütőmunkásainak küldöttei Brassóban, hogy a Budapesten karácsonykor megtartott országos kongresszus határozatához képest kerületi értekezletet tartsanak, hogy az országos kongresszus kívánatához képest felrázzák az erdélyi sütőmunkásságot mélységes álmukból. 21. község 51 küldöttel képviseltette magát az értekezleten, amelyek mindannyian élénken részt vettek a két napig tartó tanácskozásban. Ez jele annak, hogy a kerületi értekezlet jól sikerült.

Képviselve voltak: a budapesti központi szervezőbizottság 1 küldöttel, az erdélyi sütőmunkások szervezőbizottsága 3, a brassói sütőmunkások 2, a brassói kenyérsütők 2, Szentgyörgy 3, Kézdi-Vásárhely 1, Kovászna 1, Nagyszeben 1, Segesvár 1, Nagy-Borosnyó 1, Zarnyest-Újfalu 1, Turlan 2, Földvár 2, Zajzon 1, Feketehalom 1, Botfalu 1. A szervezett építőmunkások, cipészek, asztalosok, szabók vas és fémmunkások és a munkáskör 2—2, összesen 21 község 57 küldöttel.

Április 11-én este a sütőmunkások a szakegylet helyiségében tartották meg az előértekezletet, amikor is a kerületi értekezlet ügyrendjét állapították meg.

Húsvét vasárnapján délelőtt 9 órakor nyitotta meg *Knaller* szaktárs az *„Orient"* szállónak ez alkalomra ünnepélyesen feldíszített nagytermében a kerületi értekezletet. Rámutat a mai nap nagy jelentőségére. Az értekezlet bizonyságot szolgáltat arra, hogy az erdélyi sütőmunkások megértették az egész világ munkásainak intő szózatát és csatlakozni fognak a magyarországi sütőmunkások mozgalmához. Szónok üdvözli a Budapestről érkezett *Molitorisz* szaktársat.

Molitorisz szaktárs a budapesti sütőmunkások üdvözletét tolmácsolja. Egyidejűleg jelenti, hogy Magyarországnak 28 legnagyobb városából sztrájkhírek érkeztek s a debreceni sütőmunkások már két hete bérharcban állnak és az összes magyarországi szervezett sütőmunkások támogatására számítanak. Felhívja tehát a jelenlevő küldötteket, hassanak oda, mindenhol saját hatáskörükben, hogy a sztrájkolók támogatásban részesüljenek.

Ezután megválasztották az elnökséget. Elnökök lettek: *Knaller* (Brassó), *Schmidt* (Turban), jegyző lett: *Weiss* (Magyar-Borosnyó).

Mielőtt a napirendre tértek volna, felolvasták az üdvözlő táviratokat. A bécsi sütők szakegylete, Pozsony, Kassa, Kolozsvár, Arad, Segesvár, Nagyszeben és Debrecen sütőmunkásai küldtek üdvözletet.

A napirend második pontja: jelentések. *Knaller* szaktárs megteszi a szervezőbizottság jelentését. Kifejti, hogy mily küzdelmet folytattak, mily eredményeket értek el, az erdélyi sütőmunkások érdekében. *Molitorisz* szaktárs, a budapesti központi szervezőbizottságról tesz jelentést.

Ezután *Schmidt* (Prazsmár), *Hollinek* (Szent-György), *Jakab* (Kovászna), *Péter* (Csíksomlyó) emlékeznek meg a vidéki sütőmunkások szomorú helyzetéről. *Knaller* szaktárs indítványozta, hogy miután rövid idő áll rendelkezésre, terjesszék be a küldöttek írásban jelentésüket. Az indítványt elfogadták. *Lay* elvtárs pedig, mint a szociáldemokrata párt vezetőség képviselője a párt nevé-

ben rámutat arra a küzdelemre, melyet a munkásságnak viselnie kell, hogy jobb feltételeket teremtsen magának. Ezután elnökség az ülést felfüggeszti, s felkéri a küldötteket, vegyenek részt a sütőszakegylet zászlóavatási ünnepélyén.

★

Zászlófelavatás

Zsúfolásig megtelt az *„Orient"* szálló nagyterme. Brassó összes szervezett munkássága megjelent, hogy felavassa azt a zászlót, amely alatt a brassói szervezett sütőmunkások ezután küzdeni fognak jogaikért. A zászlóanyai tisztet *Szabó Lajosné* töltötte be, akit nyolc fehérruhás lányka kísért. Miután a zenekar eljátszotta a Marseillaise-t, ünnepi beszédek hangzottak el. *Molitorisz* szaktárs magyarul, *Knaller* szaktárs németül szólott. Miután még néhány költeményt szavaltak el, következett sorrendben a szegek beverése. A következő szervezetek vertek be szeget a zászlóba: Bécs, Pozsony, Debrecen, Arad, Kassa, Kolozsvár, Segesvár, Nagyszeben sütőszakegyletei.

A zászlófelavatást bankett követte.

Az értkezlet folytatása.

Délután folytatták az értekezletet az összes brassói munkás szervezetek és vidéki küldöttek élénk részvétele mellett. Elnök bejelenti, hogy a következő sürgönyök érkeztek: Budapesti sütőmunkások, gráci sütőmunkások, a debreceni sztrájkoló sütőmunkások.

Következett a napirend 3. pontja:

Munkaidő, vasárnapi munkaszünet, munkabér

Előadó *Knaller* szaktárs, aki egy teljes órahosszat tartó beszédében ismertette az erdélyi sütőmunkások helyzetét és azon végkövetkeztetésre jutott, hogy csakis sütőmunkások szakegyleteinek felvilágosodást terjesztő munkája révén lehet a helyzeten változtatni. Miután Molitorisz szaktárs a saját nézeteit szintén kifejtette, előadó beterjeszti és elfogadásra ajánlja a következő határozati javaslatot:

„A munkaidő napi 11 órában állapítandó meg 2 órai szünet betudásával és a törvényes vasárnapi munkaszünet betartásával.

A munkabért az illető helyi szervezet az illető viszonyokhoz képest állapítja meg, s az élelmezési pénzt mindenütt hétköznapra 1 K 60 fill.-ben, vasárnapra 2 K 20 fillérben állapíttatik meg.

Az alvóhelyek az egészségügyi követelményeknek megfelelőnek kell hogy legyenek. Ahol nincs hálószoba, ott lakáspénz fizetendő.

A vasárnapi munkaszünet a szervezetek részéről szigorúan ellenőrzendő és annak minden megszegése a hatóságnál feljelentendő."

A határozati javaslatot egyhangúlag elfogadták.

Molitorisz azt az indítványt terjeszti elő, hogy miután köztudomású, miszerint Erdély legtöbb városában cselédlányokat alkalmaznak a sütőműhelyekben szakmunkára, határozza el az értekezlet, hogy ez ellen állást foglal.

A napirend következő pontja:

A tanonc ügy

Előadók: Schmidts szaktárs (Tartlan) németül, Knaller szaktárs magyarul. Mindkét előadó hosszabb beszédben világítja meg a sütőtanoncok vigasztalan helyzetét, mire elfogadta az értekezlet a következő határozati javaslatot:

1. A 16. életévüket még be nem töltött gyermekek éjjeli munkára nem alkalmazhatók.
2. Minden 3 segéd után tartassék 1 tanonc.
3. A tanoncoknak süteménnyel való házalása tiltassék el.
4. A szervezetnek kötelességévé tétetik, hogy szigorú ellenőrzést gyakoroljon és minden visszaélést a hatóságnál jelentsen fel."

Elnök este fél 7 órakor az értekezlet tárgyalásait másnapig felfüggeszti.

Este a küldöttek tiszteletére kedélyes estét rendeztek, amely igen jól sikerült, s a küldöttek a késő éjjeli órákig együtt tartottak.

Második nap

Húsvét másnapján reggel 6 órakor a küldöttek többsége kirándulást tett, s a Czenk hegyen megreggeliztek.

Fél 9 órakor folytatták az értekezlet tanácskozásait.

Következett: **a szervezkedés**

Előadók: *Molitorisz* szaktárs magyarul, *Knaller* szaktárs németül. Mindkét szónok visszapillantást vet a sütőmunkások eddigi szervekezdésére, és kifejti, hogyan kell ezután szervezkedniök, mire elfogadták a következő határozati javaslatot.

„Az erdélyi sütőmunkások elismerik a Budapesten megválasztott országos központi szervezőbizottságot, de az erdélyi sütőmun-

kások szervezésére 7 tagú szervező bizottságot választanak, mely bizottságnak 4 tagja brassói, 3 tagja vidéki legyen. E szervezőbizottság köteles tevékenységéről időről-időre a központnak jelentést tenni.

Az erdélyi sütőmunkások hivatalos közlönyéül a *„Sütők Szaklapja"* fogadtatik el, és minden sütőmunkásnak kötelességévé tétetik, hogy e lapra előfizessen.

A szervező bizottság, ha ennek szükségét látja, értekezletet hív össze, tartozik azonban ezt a budapesti bizottságnak bejelenteni.

Ha a magyarországi sütőmunkások szövetsége létesül, a szervező bizottságnak kötelessége odahatni, hogy minden sütőmunkás a szövetségnek tagja legyen."

Miután az értekezlet a határozati javaslatokat egyhangúlag elfogadta, a szervező bizottság tagjaivá megválasztották: *Knaller, Schükle, Marschall, Hedvig* (Brassó) *Sturm Dániel* (Segesvár), *Semesei Róbert* (Kolozsvár), *From Viktor* (Nagyszeben).

★

Beérkeztek a következő indítványok:

1. A szervező bizottság tartsa kötelességének, hogy megvalósítsa, miszerint, a kenyérsütödékben csak tanult munkásokat alkalmazzanak.

A brassói kenyérsütők szervezete

2. Intézzen a szervezőbizottság kérvényt a minisztériumhoz aziránt, hogy az új ipartörvénybe felvétessék, hogy csakis képzett sütők készíthessenek és adhassanak el süteményárut.

Schubert János, Udvarhely

3. Adjon ki a szervezőbizottság egy, a fogyasztóközönséghez intézendő röpiratot, amelyben a sütödékben uralkodó hiányos egészségügyi viszonyok taglaltassanak.

Knaller, Brassó

Ezen indítványokat egyhangúlag elfogadták.

Molitorisz egy pillantást vet a két nap tárgyalásaira. Örömének ad kifejezést afelett, hogy az erdélyi sütőmunkások ezen első értekezlete oly jól volt látogatva.

Knaller zárószavaiban hangsúlyozza, hogy a szervezőbizottság az itt hozott határozatokat meg is fogja valósítani. Felhívja a vidéki szaktársakat, támogassák a bizottságot ezirányú munkájában.

Mire az értekezletet a munkásinduló hangjai mellett berekesztette.

Megjegyezzük, hogy Brassó bölcs kapitánya Oroszországban képzelte magát, amennyiben az értekezlet színhelyét valósággal ostromállapotba helyezte, s valamennyi rendőrt, még a szabadnaposokat is, az értekezletre kivezényelte. Sőt a kiránduló szaktársak részére is gondoskodott 5 rendőrből álló fedezetről. Azt hitte talán, hogy ezzel el fogja ijeszteni a munkásokat az értekezletről? Óriási tévedés! Higyje meg a rendőrkapitány úr, ön már régen megszűnt Brassó város atyaistene lenni, amikor még mindig élni, haladni és virágozni fog a munkások mozgalma!

(Sütők Szaklapja, 1903. május 1.)

★

VÉGNÉLKÜLI DOLOG, VAGY KI AZ OKA A SZTRÁJKNAK?

... A budapesti szaktársak f. hó 6-án nagygyűlést tartottak, melynek elnökéül *Kondér Józsefet,* jegyzőnek *Torma Jánost* választották.

Az elnök a gyűlés megnyitása előtt átadta a szót *Tatár Dénesnek,* aki hosszabb beszédben ismertette a szabályrendelet történetét. 1895-ben adtuk be, emlékiratunkat az országgyűléshez, melyből kifolyólag készül ez a szabályrendelet. 1896. évben a belügyminiszter utasítására megvizsgáltuk az összes fővárosi sütödéket és konstatáltuk mindazokat a botrányos állapotokat, melyeket emlékiratunkban leírtunk. És ahelyett, hogy a hatóság igyekezne a sütőipar borzalmasságait megszüntetni, évről-évre húzza-halasztja annak az orvoslását. E szabályrendelettel többszörönkint foglalkozott a közigazgatás minden ágazata, kezdve a címzetes segédfogalmazótól, a miniszterig. Múlt hó 29-én a fővárosi közgyűlés foglalkozott vele, harmadszor és mégsem tudta egészen elintézni és hihető, hogy még soká nem fogják elintézni.

Felolvassa a követeleseket

Molitorisz Gyula szintén hosszabb beszédben támadja a hatóságokat. Úgymond: 13-án nagy Duna-ünnepélyen fognak mulatozni az urak, de ennek a nagy fénynek meglesz az árnyoldala, mert akkor fognak a mindennapi kenyér készítői harcolni a tisztességes megélhetésért. Majd a szervezkedés és összetartás fontosságát ajánlotta a gyűlés figyelmébe.

Hozzászóltak: *Kápolnai József, Grünbaum Makszi,* kik mindnyájan az összetartás fontosságát hangoztatták. *Fekete Gyula* kevesli a felolvasott követelési pontokat. Többet kíván. *Komka Péter* felvilágosítása után a bemutatott követeléseket elfogadták — s a gyűlést bezárta.

Május 8-án a szervező és szaklap bizottság kézbesítette a követelési íveket az összes fővárosi munkaadóknak és a következő falragaszok lettek az utcán kifüggesztve, s mintegy 200 000 példány a közönségnek kiosztva.

A főváros közönségéhez!

A sütőmunkások egy-két nap múlva kimondják a sztrájkot, a munkát beszüntetik, s ez alkalommal a következőket hozzuk a t. közönség tudomására, hogy ítéljen, ki az oka a sztrájknak.

1895. évi május hó 20-án emlékiratát adtunk be az országgyűléshez, melyben leírtuk azokat a botrányos viszonyokat, amelyek a sütödékben vannak. Ez állapotokra nem akarunk most kiterjeszkedni, hiszen a napisajtó útján a közönség előtt eléggé ismeretesek azok. Emlékiratunk alapján a belügyminiszter utasítására 1896-ban az illetékes hatóság az összes fővárosi sütödéket megvizsgálta és konstatálta, hogy tényleg léteznek azok a botrányos állapotok, melyeket memorandumunkban leírtunk. De konstatálta azt is, hogy a munkások naponta 16—20 órát dolgoznak és hogy a sütőiparnál ismeretlen minden törvényes intézkedés, mely a munkás védelmét célozza. Még a primitiv rendelkezések a vasárnapi munkaszünetről sem lesznek betartva. Mindezek következtében elhatároztatott, hogy a fővárosi sütőműhelyekről szabályrendeletet alkotnak, amellyel a közigazgatás minden retortája már többször foglalkozott, a címzetes segédfogalmazótól kezdve egészen a miniszterig. A fővárosi közgyűlésen múlt hó 29-én már harmadszor tárgyalta és mégsem végzett vele. És ismerve a szabályrendelet 8 éves múltját, bizonyosra vehető, hogy még soká nem készül el, mert nem akarják elkészíteni. A nyár beálltával a hatóság tagjai elmennek hűsölni, mi pedig megkezdjük a kétszeres izzadást a

szédítő hőségben. És míg a sütőmunkások egy része a fentebb említett munkaviszonyok közt sorvasztja életét, addig a másik nagyobb része félévtől sokszor két évig munka nélkül nyomorog. A sütőiparnál nincsen szezon, mindig egyforma a termelés. A nagy munkanélküliségnek egyik főoka, a túlhosszú munkaidő. S ilyen viszonyok közt érthető a sütőmunkásoknak nap-nap után mindig nagyobb számban való kivándorlása Amerikába. Már ha minket nem tekintenek, de a főváros közegészsége érdekét, a magyar vér pusztulását kellene tekinteni az intéző köröknek, mint jó hazafiaknak. S oda kellett volna hatni, hogy a sütőipar borzalmasságai a legrövidebb idő alatt megszűnjenek. nem pedig évről-évre halasztgatni az orvoslást.

Azt hisszük, 8 évig eleget vártunk, a mi türelmünknek is van határa és most elérkeztünk ehhez a határhoz, csinálunk magunknak szabályrendeletet! Mit tett a fővárosi tanács, amikor tudomására jutott, hogy készülődünk a sztrájkra? Híven a magyar hatóságok eddigi közmondásos szociálpolitikájához, összehívta az erősebb felet, a sütőmestereket, s szövetkezett velük a gyengébb fél, a munkások ellen. És meg is állapodtak abban, hogy az erősebb fél védelmére mozgósítják a rendőrséget, a hadsereget, szóval a fegyveres államhatalmat. És a gyengébb fél? Az nyomoroghat, pusztulhat tovább, mert hiszen nem a munkások választják a városatyákat!

A t. közönség belátja, hogy ilyen és ehhez hasonló munkásvédelem nem valami nagyban neveli a munkásokban a hazához való ragaszkodást, s azért virágzik a magyar nép kivándorlása, mely téren a hatóságnak elévülhetetlen érdemei vannak.

Ítélje meg tehát a közönség, hogy ki az oka a sztrájknak? Ítéljen a közönség, hogy jogos-e a mi küzdelmünk, amikor nem akarunk mást, mint emberies életet, emberies megélhetést.

Tisztelettel

a magyarországi sütőmunkások
szervező és szaklapbizottsága

★

Május 10-én az iparhatóságnál volt békéltető tárgyalás, melyen Pest Ferenc IV. kerületi elöljáró elnökölt. A munkások részéről jelen volt *Hornyák János, Nagy Jenő, Török Miklós, Tatár Dénes, Molitorisz Gyula* és *Torma János.* A munkaadókat képviselték:

Spolarits György, Rutterschmidt Károly, Faludi Ágoston, Kovácsevics Áron és Lövenstein Antal.

Május hó 11-én, hétfőn délután 3 órakor a fővároskörben a munkaadók és a munkások ismét találkoztak, s a két kérdéses pontra a következőkben állapodtak meg:

90. oldal. Az ipartestületi munkaközvetítő beszüntetik és a munkások közvetítőjének vezetésére választanak egy 10 tagú vegyes ellenőrző bizottságot. S a munkaadók kötelezik magukat az általános munkás betegsegélyzőbe munkásaikat biztosítani.

A fentebbi tanácskozás után következett a munkaadók gyűlése, melyet *Spolarits György* ipartestületi elnök nyitott meg és elnökölt. Ismertette a munkások követeléseit és azt teljesíthetőnek tartja, ha a munkaadók üzletüket a munkások közreműködésével szabályozzák. Aztán elrendelte a követelési ív felolvasását, melyet pontonként tárgyaltak. Többek hozzászólása után a 13 szakasz hozzáadásával elfogadták, amely a következő:

Tisztelt Munkaadó Úr!

Ismeretes t. cím előtt, hogy a budapesti sütőmunkások helyzete egyáltalán nem felel meg ama követelményeknek, amelyet korunkban az emberies életmód feltétlenül szükségessé tesz.

Ezen embertelen helyzetünkből való szabadulást tehát jogosnak kell hogy tartsa, melyet nekünk az életfenntartási ösztönünk sugall és ezért a következő kérésünket terjesztjük a t. Cím elé, melyet, ha elfogad, legkésőbb folyó hó 11-ig életbeléptetni, s ezen ívünket 2 tanú előtt aláírni szíveskedjék:

1. Napi 14 órai keretben legfeljebb 10 órai munkaidő, a négy órát 14 óra keretben egyszerre, vagy egyszer megszakítva, pihenni. Az a munkás, aki süteményt is kihord, annak a süteményhordási idő beszámítandó a 10 órai munkaidőbe.

2. Hetibérek (kosztpénz nélkül) Helfer 26-kor. 40 fill., magnát dagasztó 22 korona, dagasztó 20 korona, fekete dagasztó 17 korona, jódli 14 korona 40 fillér, kádas 14 K 40 fillér, liszter 14 K 40 fillér, magnát és fekete filcil 2 korona, ficzi 10 korona.

3. Ahol ennél nagyobb bérek vannak, azt megcsonkítani nem szabad.

4. Tiszta, jól szellőztethető és fűthető oly nagy hálószoba, hogy abban minden egyes munkásra 10—10 m^3 levegő jusson és minden egyes munkásnak egy ágy álljon rendelkezésre, kéthetenként tiszta ágyhuzattal. Mosdóedény: hetenként legalább két tiszta törölközőt kapjon minden munkás.

5. Húsvét, pünkösd és karácsonykor a munkások fele egyik nap, a másik fele másik nap teljes nap ünnepel.

6. A munkaadók kötelesek munkásszükségletüket a sütőmunkások szakegyletének öt munkaadó és öt segéd felügyelete alatt álló közvetítőjéből beszerezni.

Ezen közvetítő azonban csak olyan munkaadónak adhat segédet, aki a jelen pontokat megtartja.

7. A törvényes vasárnapi munkaszünet szigorú betartását és a hetibéreket, vagy a kosztpénzt a munkaszünet miatt megcsonkítani nem szabad.

8. Szakmunkára csak szakképzett munkást szabad alkalmazni.

9. Heti kosztpénz 12 korona, melyből a munkásnak hétköznapokon 1,60 korona, vasárnapon pedig 2,40 korona fizetendő.

10. Az 1884. 17. t. c. 65. §-ának szigorú betartása, melynek értelmében 16 éven aluli tanonc éjjeli munkára nem alkalmazható.

11. A munkaadók kötelesek munkásaikat az Általános Munkásbetegsegélyző Pénztár-nál biztosítani.

12. A mozgalomban résztvevő munkásokat megrendszabályozni nem szabad.

13. Ezen összes pontok betartására kötelezik magukat az összes sütősegédek, amennyiben egyik sem fog olyan munkaadónál alkalmazást vállalni, aki a fenti összes pontokat be nem tartja, ezt egy 20—20 munkaadóból és segédekből alakított és állandóan permanenciában levő közös bizottság ellenőriz.

Ezen ívünket a munkaadó a kijelölt helyen aláírja és legkésőbb folyó hó 12-ig a gyűlésünk színhelyén, a VII., Dob utca 77. sz. alatt, a *Szabó-féle* vendéglőben az alulírott bizottságnak átadja.

Budapest, 1903. május hó 11-én.

Tisztelettel

Magyarországi Sütőmunkások Szervező és Szaklapbizottsága

(Sütők Szaklapja, 1903. május 15.)

★

A KENYÉRUZSORÁSOK PÁRTFOGÓI

Majdnem azt mondottuk, hogy bűntársai, mert bűn az, ha valaki a leggyalázatosabb uzsorát támogatja, holott a nép érdekeit volna köteles előmozdítani. A főváros tanácsáról van szó. A főváros közgyűlése elé a tanács oly javaslatot terjesztett, hogy nem szükséges cselekedni semmit, maradjon minden a régiben s a háziurak,

a kapitalisták, akik nem érzik a kenyérdrágítás súlyát, persze helyeselték, amit a tanács mondott s csak néhány jobb érzésű ember akadt közöttük, aki a kenyéruzsora ellen felszólalt. A közgyűlésen Almádi Géza terjesztette elő a tanács jelentését, amelyben azt mondja, hogy az élelmezési ügyosztály jelentéséből arról győződött meg a tanács, hogy ezúttal az áremelés nem nagy mértékű s nem általános jellegű, hanem csak részleges, amennyiben a főváros több kerületében az árak változatlanok maradtak, a nyílt piacokon és vásárcsarnokokban pedig egyáltalában nem emelkedtek. Ilyen körülmények között a tanács nem látja szükségesnek, hogy nagyobb szabású hatósági intézkedések történjenek, de különben is várható, hogy helyenként mutatkozó árbeli rendellenességek a kifejlődő verseny folytán megszűnnek. A tanács javaslatai a következők:

1. Léptessék életbe a süteménynek súly-egység és belső minőség (tartalom) szerint való árusítását.

2. Korlátozzák, illetőleg szüntessék meg a sütemény-kihordás és ismét-elárusítás címén lábrakapott visszaéléseket.

3. Rendezzék, illetőleg szabályozzák hatóságilag a sütő-munkások maximális munkaidejének és minimális bérének az ügyét.

4. Tegyen az ügyosztály előterjesztést a vidéki kenyér behozatalának az előmozdítása és az árusítás módozatainak a kérdésében.

5. Határozza el a közgyűlés egy hatósági sütőkemencze felállítását, hogy ez védekezésül szolgáljon a megokolatlan áremelés ellen, s hogy rendes viszonyok között a kórházak, árvaházak stb. fogyasztására szánt kenyér előállítására szolgáljon. Ami a próbasütések rendezését illeti, a tanács ezeknek a mellőzését javasolja. Szóval a tanács azt javasolja, hogy ne tegyenek sürgősen semmit, hanem határozzák el, hogy valamikor tesznek valamit.

Havass Rezső erősen megtámadta a tanácsot és szégyennek, mondja, hogy a világhírű magyar liszt hazájában gyalázatosak a süteményeink. Ne ülésezzenek, tárgyaljanak és tanácskozzanak hát sokat, hanem hasson oda a főváros tanácsa, hogy a közönség jutányos áron jó süteményt kapjon.

Dr. Baracs Marczel beszélt még hevesen a tanács és kenyéruzsorások ellen, de hasztalan. A többség elfogadta a tanács javaslatát s a pékmesterek nyugodtan szipolyozhatják a munkásaikat is, meg a közönséget is.

(Népszava, 1903. június 13.)

★

A SÜTŐMUNKÁSOK SZTRÁJKBA LÉPTEK

követelésünk nagyon csekély, s azokat a mestereket, akik megadták, nem fogja valami nagyon sújtani az új teher. A mesterek mégis azon igyekeztek, hogy a terhet ne csak áthárítsák a fogyasztó közönségre, hanem még hasznuk is legyen a sztrájkból. Elhatározták, tehát, hogy a kenyér és a sütemény árát fölemelik.

A sütő-ipartestület vezetősége értekezletet tartott, amelyen megbeszélték azokat az árakat, amelyekért ezután a süteményt árulni fogják. Zsemlye és kifli 6 db 20 fillér, 3 darab 10 fillér, 1 db 4 fillér. A kenyér kilója: fekete 20, félbarna 24, a fehéré pedig 28 fillér.

Ez az áremelés a közönséget fogja sújtani, mert eddig 20 fillérért nyolc zsemlyét kaptak, a kenyér pedig átlag 6—8 fillérrel lett drágább.

A mesterek tehát néhány fillérrel megjavítják a munkások bérét, de ennek fejében koronákat zsarolnak ki a közönségtől.

(Népszava, 1903. május 14.)

★

SZTRÁJKUNK JOGI EREDMÉNYE

Folyó évi május hóban lezajlott országos sztrájkunknak ha nem is volt — (értve a vidéket) — valami nagy anyagi sikere, annál nagyobb a jogi sikere, amelynek az egész munkásság nagy hasznát veszi.

E sikert bizonyos körök maguknak tulajdonítják. A kis hamisak, pedig jól tudják, hogy hiába kiabálnak, nem veszi komolyan őket senki.

Ha mi a sztrájk alatt oly sokszor nem jártunk volna fel a minisztériumba, hogy ott elpanaszoljuk a vidéki hatóságok mint vitetik vissza a munkásokat a 14 nap felmondási időnek a ledolgozására, hanem tárgyaltunk volna ezügyben valahányszor a minisztériumba mentünk, fél napokat, aligha értünk volna el sikert.

Sikerült azonban az illető szakosztályt az ipartörvény ide vonatkozó szakaszainak hiányosságáról és jogi szempontból — tarthatatlanságáról meggyőznünk. A mi álláspontunkat a szakosztály elfogadta és megígérte, hogy orvosolni fogja a törvény hézagos rendelkezéseit, amit meg is tett a következő miniszteri rendelettel:

A kereskedelmügyi m. kir. miniszter 1903. évi 40 451. számú rendelete, valamennyi másodfokú iparhatósághoz, a közös munkabeszüntetések (sztrájkok) eseteiben nem alkalmazhatók, mert ezen rendelkezések kizárólag csak az egyes munkásoknak munkából való jogtalan kilépése esetén nyerhetnek alkalmazást, ellenben az iparhatóságnál bejelentett közös munkabeszüntetések (sztrájkok) alkalmával csak a hivatkozott t. cikk 163. szükség esetén 164. §-ában előírt eljárás tartandó szem előtt.

Budapesten, 1903. június hó 27-én.

Láng s. k.

E rendelet értelmében tehát sztrájkok alkalmával munkást nem szabad visszaállítani munkába a 14 napi felmondási időnek kitöltésére.

(Sütők Szaklapja, 1903. augusztus 15.)

★

A KASSAI SÜTŐMUNKÁSOK SZTRÁJKJA VÉGET ÉRT

A harcoló elvtársaink a következőket írják most:

Itt küldjük az árszabályt, melyet kivívnunk sikerült:

1. A rendes munkaidő 14 órai kerettel napi 10 órában állapíttatik meg, oly formán, hogy hétköznapokon a munkaidő kezdetét az egyes sütőiparosok saját üzleti érdekeik szerint önmaguk állapítják meg. A munkaidő a segédmunkások által pontosan betartandó. A szokásban levő polisch (kovász) készítésre a szaksegéd a munkaidőn és kereten kívül időben is kötelezve van.

2. Minden sütősegéd szabad tetszésére bízatik, hogy vajon a munkaadó házánál óhajtja-e magát élelmezni vagy sem. Utóbbi esetben a mestertől köznapokra napi 1 korona 20 fillért, a vasárnapokra 2 korona élelmezési díjat igényelhet, mely összeg mindig délelőtti 10 órakor fizetendő ki. A szabadkenyér élvezetében a segédek meghagyatnak azon megszorítással, hogy a fogyasztás kizárólag csak az üzleti műhely területén nyíltan történhetik. A sütemények előállításához esetleg felhasznált másnemű élelmiczikkek, mint a vaj, tojás, tej, czukor stb. felhasználása önélelmezésre is tiltva van, s következményeket von maga után.

3. A jelen élvezett tényleges munkabér a sütőmesterek által általánosságban 20 százalékkal mától felemeltetik. A munkabérek mindig vasárnap délelőtt 10 órakor fizettetnek ki. Ezentúl kaucziók a segédektől nem követelhetők.

4. Lakást, illetőleg kötelezést vállalnak a mesterek arra, hogy egy éven belül a pinczelakásokat megszüntetik s a segédeket általában véve egészséges és lakható hálóhelyiséggel látják el. E részbeni panaszok a rendőrhatóságnál orvosolhatók. Minden segéd részére külön fekhely, 14 naponként tiszta fehérneműaz ágyra, s hetenkint kétszer tiszta törölköző biztosíttatik. Egy mosdókészlettel és ruhaszekrénnyel a háló, illetve lakóhelyiség ellátandó.

5. A vasárnapi munkaszünetre vonatkozó törvény szigorú betartása mellett, a karácsonyi, húsvéti és pünkösdi ünnepnapokon a segédek fele az első napon, másik fele a második napon munkaszünetet élvez, melyért bérlevonásnak helye nincs. A sátoros ünnepeket megelőző napokon munkában töltött s a 10 órát meghaladó munkaidő után a segédeket óránként 60 fillér külön díj illeti.

6. A péksegédekkel csak szakmunkák végeztethetők. A szelelőlyukak seprése (tipli), a kemencekészítés, s az annál való segédkezés, bárminemű anyagoknak az utcáról, vagy köztérről való behordása a segédek munkaköréből, mint ahhoz nem tartozó, kivétetik, ellenben fának vagy lisztnek az udvarról, vagy az udvaron levő fészerből a műhelybe való behordása a sütősegédek kötelességéhez tartozó teendőknek elismertetik. Azon idő, melyet a segédek sütemények kihordásánál felhasználnak, a munkaidőbe beszámíttatik.

7. A tanoncok tartására és alkalmazására vonatkozólag az ipartörvény határozmányai az irányadók.

8. Minden évnek május elsején a sütősegédeknek reggeli 9 órától esti 10 óráig teljes szabadságot élveznek. Kártérítésnek ezért nincs helye.

9. A műhelyben a segédeknek lefeküdni, dohányozni, szivarozni ruha- vagy fehérneműket ott felaggatni, vagy eldobálni, vendégeket fogadni, verekedni, vagy a munka folyamatát zavaró civódást és botrányt előidézni tilos, ellenben a munkánál a tisztaság követelményeire különös gond fordítandó.

10. A sütőmesterek, a fennforgó méltányossági tekintetekre helyezkedve az ezen bérmozgalomban résztvevő segédeiket a munkába visszafogadják és kötelezést vállalnak arra, hogy őket folyó hó 24-től számított kettő héten át alkalmazzák, ha egyébként elvállalt kötelezettségeiknek megfelelnek. A munkaszerződés egyébként a f. hó 24-én esetleg érvényesítendő felmondás esetén, a törvényes felmondási idő lejártával ér véget. Ezen árszabály a

szerződő mester aláírásával ellátva minden műhelyben kifüggesztendő. A jegyzőkönyv másolata a mesterek és a segédek képviselőinek kiadandó. Kelt Kassán, a kassai ipartestület békéltető bizottságának 1903. évi május hó 20-án megtartott ülésében.

Ezen árszabály tanúsága szerint 10 napig tartó bérharcunk győzelmünkkel ért véget. Küzdelmünkben Kassa szervezett munkássága velünk érzett és támogatott, mestereink — és különösen Berzáczy Mihály — minden eszközt megragadtak, hogy a sztrájkot, valamint egyetértésünket megtörjék. Fondorkodásuk azonban hiába valónak bizonyult, mert szervezetünk sokkal erősebb, mint azt mestereink gondolták. Csakis szervezkedésünknek tulajdoníthatjuk, hogy követeléseinket kényszerültek teljesíteni. A sztrájktörőket méltóan fogjuk megbüntetni. Május hó 21-től már az új árszabály mellett a munkát minden műhelyben megkezdtük és azon leszünk, hogy árszabályunkat egész Felső-Magyarország sütőmunkásságára kiterjesszük, mivel a Felvidék legtöbb városában a bérmozgalom eredménytelen maradt.

(Népszava, 1903. június 4.)

★

A VASÁRNAPI MUNKASZÜNET

Tizenkét éve elmúlt, hogy a vasárnapi munkaszünetről szóló törvény életbelépett, de a 12 év alatt az illetékes hatóságoknak az összes ipar és kereskedelmi ágakkal nem volt annyi baja, mint a sütőiparral 1891. évben, amidőn a vasárnapi munkaszünetről alkották a törvényt, küldöttségileg kértük *Baross Gábort*, az akkori kereskedelemügyi minisztert, hogy a törvény készítésénél ne feledkezzen el a sütőmunkásokról sem, s akkor — mondta *Baross Gábor* a következőket: „Mondhatom, hogy mióta az az eszme ébredt agyamban, hogy a magyar ipari és kereskedelmi alkalmazottaknak munkaszünetet biztosítsak, minden iparággal tisztába tudtam jönni, egyedül csak az önökével, a sütőiparral nem. Mert ha önöknek akarok előnyt biztosítani, akkor a közönséget haragítom magamra, ha pedig a közönségét akarom kielégíteni, akkor önök haragszanak reám. Köszönöm, hogy felkerestek, most legalább fogalmat alkotok magamnak, hogyan intézzem a sütőipar vasárnapi munkaszünetét."

A törvényben kimondták azt, hogy a sütőiparnál vasárnap szünetel a munka déli 12 órától hétfőn éjjel 1 óráig. És ez így is volt 1893. évi november hó 23-ig, amikor *Lukács Béla, Baross Gábor*

utóda a munkaadók kérésére 84 842. sz. alatt kiadott rendeletével megengedte már vasárnap este 10 órakor a kezdést azzal a korlátozással, hogy csak éjjel 1 órakor lehet teljes erővel a munkát végezni.

A munkaadók ezután meg voltak elégedve 1899-ig, amikor újabb módosítást kértek a fentebb idézett rendeletnek, t. i. azt akarták, hogy egy órával korábban lehessen a munkát teljes erővel megkezdeni, mert ha 10 órakor kezdenek, éjjel 1 óráig a tészta elromlik. De a munkások szervezete nem volt lusta, és felment a miniszterhez kétszer is, hogy a munkaadók kérését ne teljesítsék és nem is teljesítették. A munkaadók nem nyugodtak bele a miniszter elutasításába és megmozgattak minden faktort, hogy csak a minisztert megpuhítsák. De a munkások sem nyugodtak, aminek következtében több tanácskozás lett tartva és megszületett 1901. évi november hó 21-én a 66 058. számú rendelet, amely vasárnap délelőtt 10 órakor beszünteti a munkát éjjel 11 óráig és minden egyes munkásnak havonta egy teljes szabadnapot rendel.

E rendelet nem elég világos szövege miatt a munkaadók és a munkások közötti viszony még jobban összegabalyodott. Mi munkások a rendelet valódi intencióját magyaráztuk, a munkaadók az ellenkezőt. A kereskedelemügyi miniszter azután 1902. évi július hó 18-án 19 173. szám alatti pótrendelettel a mi magyarázatunkat erősítette meg. A munkaadók a miniszter eme döntvényében nem nyugodtak meg, az akciójukat megkettőzött erővel folytatták. Belevonták az egész ország sütőmestereit, akik 79 kérvényt adtak be a minisztériumba. A zágrábiak küldöttségileg kérték a minisztert, és ha más megoldás nincs, akkor inkább hétfő reggel 6 óráig szüntessék be a sütőiparnál a munkát. Ezen óhajt nyilvánította a budapesti munkaadók küldöttsége is a miniszter előtt. A miniszter megígérte, hogy ha lényeges akadályok ezen óhaj teljesítését nem gátolják, teljesíti. És teljesítette. Június hó 21-én hirdetett ki az alábbi rendelet és 1903. június hó 28-án lép életbe, amelynek értelmében a magyar korona egész területén, a legkisebb faluban is vasárnap délelőtt 10 órától hétfő reggel 6 óráig a sütőiparnál a munkának szünetelni kell. Vasárnap délelőtt 10 órától 12 óráig egy munkás sütheti a vidéki sütnivalókat, de ennek a munkája semmiféle címen kötelezett munkaidejébe be nem tudható, tehát külön díjazás jár érte.

A rendelet egész terjedelmében a következő:

Az ipari munkának vasárnap szüneteléséről szóló 1891. évi XII. t. c. 3. §-a alapján az 1891. évi 37 892., ill. 1892-ik évi 84 842, az 1899. évi 27 584. sz., 1900. évi 81 459. sz. az 1901-ik évi 31 412, 63 517, 66 058, 80 753, valamint az 1902-ik évi 19 173, 22 430, 34 183,

45 677, 60 067 és 86 040 számok alatt eddig kibocsátott összes rendeletek hatályon kívül helyezése mellett az időközben változott viszonyok és kívánalmak figyelembevételével azon iparnemeket, amelyeknél azon módozatokat, amelyek mellett az ipari munka vasárnapokon a Szent István király napján végezhető lesz, a belügyminisztérium vezetésével megbízott miniszterelnök, a földmívelésügyi miniszter és a horvát-szlavon-dalmát bán urakkal egyetértőleg a következőkben határozom meg:

★

Végezhető lesz az ipari munka:

I. Mert az üzem félbeszakítása lehetetlen:

1. Az anyag, porcelán, majolika- és kőedényiparnál, nem különben a mész, cement és téglaégető iparnál kizárólag az égetési munkák;
2. borkereskedőknél, illetve borraktáraknál és pincészetnél a házilag végzendő sürgős javítási munkák;
3. a bőriparnál a kavarási és bőrforgatási ipari munkák, de csak legfeljebb délelőtt 9 óráig;
4. a cukoriparnál a cukorgyártással és finomítással járó munkák;
5. Az ecetiparnál a feltöltés és az erjedési művelet körül végzendő ipari munka.
6. A fehérítési iparnál a chlorozási és lúgozási munkák legfeljebb délelőtt 10 óráig.
7. A kenderáztatási iparnál azon ipari munkarész, mely a végzendő művelet természeténél fogva félbeszakítást nem tűr.
8. A keményítő iparnál.
9. A kertészeti iparnál a termeléssel és míveléssel kapcsolatos félbeszakíthatatlan és sürgős munka.
10. A kőolajfinomító iparnál azon ipari munkarész, mely a végzendő művelet természeténél fogva félbeszakítást nem tűr.
11. A légszesziparnál kizárólag a légszesz előállítására, a lámpák meggyújtására és eloltására szükséges munka.
12. A malmoknál az őrlési művelet.
13. A papír-, a papírgép- és cellulose iparnál a félbeszakítást nem tűrő munka.
14. A pótkávé és katángszárító iparban azon ipari munka, mely ősszel a répa és gyökér feldolgozására és szárítására elkerülhetetlenül szükséges.

15. a sajtkészítő iparnál, valamint a vajgyártásnál a tejszín megsavanyodása miatt károk nélkül félbe nem szakítható munka.

16. A szalámigyártásnál a félbeszakítást nem tűrő munka.

17. A selyemiparnál:

a) a selyemgubók beváltásának ideje alatt a selyemgubók átvétele és továbbítása, fojtása és gondozása körüli munkák:

b) a selyemérpete-készítés által igényelt munka.

18. A serfőző, maláta és

19. a szeszipar, valamint a szeszfinomítás és élesztőgyártás és élesztőnek elfuvarozása, nem különben a szeszipar és szeszfinomítás akadálytalan folyamatának biztosítása céljából, mellőzhetetlen és el nem halasztható javítási munkálatok.

20. A színnyomásnál és kékfestésnél végzendő azon munkák, melyek a folytonos ütem félbe nem szakíthatása miatt szükségesek.

21. A tésztagyártásnál a szárítással egybekötött munka déli 12 óráig.

22. Az üveggyártásnál — amennyiben az regenerátív fűtőkészülékkel űzetik — a fűtési, az üvegolvasztási és üvegfúvási félbeszakítást nem tűrő munkák.

23. A vas és acélgyárak üzemágánál mindazon munkák, amelyek félbeszakítást nem szenvedhetnek, jelesül a vas és acélolvasztó, kavaró, finomító és csőforrasztó testek, hengerlő művek munkái, az ezekkel kapcsolatban levő és üzemük folytonosságához szükséges összes műhelyek, a gáz és gőzfejlesztő, a szénégető, kokszégető, faaszaló, pörkölő és öntözőüzemek, a helyi szállítópályák és egyéb mellékműveletek, valamint berendezések félbeszakítást nem tűrő munkái.

24. a vegyészeti iparnál az üzem azon egyes műveletei, melyek félbe nem szakíthatók, pl. az izzó és lángolvasztó kemencéknek, ólomkamrák és retortáknál folyó munkák stb..

25. A villamos erőt, illetve áramot előállító telepeknél előforduló ipari munka.

26. A zománcozott vasedény-iparnál az olvasztási, égetési és önégetési munkák.

*

II. mert a fogyasztó-közönség igényei is folytonos üzembentartást követelnek:

a) vasárnapokon
és pedig

1. Egész napon át:

a) a baromfihizlaldák üzembentartásával járó összes munkálatok;

b) búcsúkon és ájtatosságra szolgáló egyéb gyülekezeteken az úgynevezett búcsúcikkeknek, mint pl. imakönyvek olvasók, viaszgyertyák stb. árusítása;

c) a cukrász és mézeskalácsos iparnál;

d) élő állatoknak fölhajtása, szállítása, szállítás céljából úgy gyors, mint teheráru gyanánt való föladása, megérkezésükkor a szállítási eszközökből való kirakása, és az állomásról rendeltetési helyükre való szállítása, illetve hajtása, továbbá robbanékony áruknak a szállítási eszközökből való kirakása és hazaszállítása;

e) a fényképész-iparnál;

f) a fürdőintézeteknél a szükséges munkák;

g) a hírlap elárusítása;

h) az izraelita húsvéti kenyér előállítása és árusítása;

i) a jégnek gyártása, árusítása, szállítása céljából feladása, rendeltetési helyén való kiadása, és az állomásról való elfuvarozása;

j) kenyér-, péksütemény, tej- és gyümölcs elárusítása és házhozszállítása és ezek árusítására berendezett üzletekből épp úgy, mint az egyes pékműhelyekkel kapcsolatban — a kicsinyben való elárusítás céljaira — különállóan létesített kereskedelmi üzletekből, melyekben azonban a műhely segédszemélyzete nem alkalmazható;

k) a kofák üzlete, amennyiben az áruk üdülő és mulatóhelyeken, vagy városon, illetve a községen kívül sátrak alatt, vagy valamely szokásos más állványon, asztalon, vagy földön kirakva árusíttatnak;

l) lakásoknak sürgős átalakításánál a szükséges munkák, azonban csak a hatóságilag szabályozott költözködési időszakban, valamint az ezeket megelőző és követő egy-egy hétben a címfestéssel foglalkozó iparosok iparához tartozó munka, de csak a törvényes költözködési napokat megelőző és követő 8 napon belül eső vasárnapokon és csak akkor, ha az a magánhelyiségekben és műhelyekben végeztetik;

m) a nyomdaiparnál a halasztást nem tűrő állami és hatósági

nyomtatványok, színlapok, műsorok, gyászjelentések előállítása és széthordása;

n) országos vásárok napján az ipari és kereskedelmi elárusítás és pedig nemcsak vásártéren, hanem a vásártartó város, illetve a község egész területén; ugyancsak országos vásárok alkalmával a szállítás, illetve fuvarozás. Addig, míg a baromvásárok vasárnapon tartatnak, ezen baromvásárokon a szíjgyártók, kötelesek és bognárok áruikat eladás céljából kirakhatják;

o) a szálloda-, vendéglő-, sör-, pálinka és bormérő, kávéház- és kávémérő iparoknál, ide értve a házhoz szóló megrendeléseket is, vagy az ily üzletekben szokásos bármely étel, vagy ital kiszolgáltatását;

p) a szódavíz gyártása, elárusítása és házhozszállítása;

q) természetes virágok árusítása;

2. Délután 5 óráig:

Oly községekben, melyek az országhatártól tíz kilométernél távolabb nem esnek, az ezen rendelet II. A. 1. pontjai alatt nem említett minden ipari és kereskedelmi elárusítás.

3. Déli 12 óráig:

a) a borbély és fodrásziparnál az üzleti helyiségekben, azontúl csak magánlakásokban, színházakban vagy hasonló előadások alkalmából házhoz hívva;

b) a burgonyazúzó iparnál az áru előállítása és szállítása;

c) a gépiparnál a sürgős és halaszthatatlan javítási munkák;

d) gyorsáruknak fuvarozása, feltétele és kiszolgáltatása általában, valamint sörnek, élő baromfinak és romlékony természetű élelmiszereknek (mint friss gyümölcs, friss főzelék, friss hús, friss hal, leölt baromfi, leölt vad, tojás, tej, vaj, túró, sajt stb.) fuvarozása, elszállítás céljából teherárukként való feladása, valamint teherárukként érkező ily cikkekből álló küldemények kiadása és az állomásról való elfuvarozása, oly helyiségekben, melyek állomásain az említett árukat szállító vonatok déli 12 óra után közlekednek, az említett árucikkek a vonatközlekedés idejéhez képest déli 2 órán túl is fuvarozhatók, vasúti szállításra felvehetők és kiszolgáltathatók;

e) a kézi zálogüzletekben a zálogtárgyak bezálogolása és kiváltása;

f) a kisiparnál sürgősen rendelt javítási munka;

g) a magánosok által a sütőház sütés céljából vitt tésztaneműeknek és húsféléknek az illető sütőműhelyben való kisütése, mindazon által azzal a korlátozással, hogy ilyen munkálatok tel-

jesítésére a sütőiparos rendes üzleti segédszemélyzetéből legfeljebb egy, erre önként vállalkozó egyént alkalmazhat s ezen délelőtt 10-től déi 12 óráig terjedő rendkívüli munkaidő az illető alkalmazott kötelezett munkaidejébe semmi címen be nem tudható;

h) a mészáros-, hentes- és kolbásziparnál a készítés, elárusítás és szállítás;

i) a sertéshizlaló telepeknél a hizlaláshoz szükséges anyagok szállítása, sertéseknek a szállásokba, vagy telepekbe behajtása;

A június és július hónapokba eső vasárnapokon azonban oly városokban, melyeknek lakossága a 20 000-et meghaladja, a jelen 3. pont *c), e), f), h)* alatt felsorolt munkák csak délelőtt 10 óráig folytathatók.

4. *Délelőtt 10 óráig:*

a) Minden a napi élelmezés körébe tartozó cikkek, úgymint zöldségfélék, só, liszt, cukor, kávé, fűszer, bor, tea, rum, csemegék, főzelékek, húsneműek stb. elárusítása és házhozszállítása, nem különben a szatócsüzletekben is az elárusítás és házhozszállítás;

b) a pékipari munkálatok, ideértve a pékműhelyekből történő elárusítást és házhoz szállítást is;

c) vasárnapokra eső hetivásárokon az elárusítás és szállítás;

d) a vidéken a Horvát-Szlavonországok területén minden a jelen rendelet II. A. 1., 2. és 3. pontjai alatt meg nem nevezett ipari és kereskedelmi üzletekben az elárusítás és házhozszállítás.

5. *Délelőtt 9 óráig:*

Az iparszerűen űzött ablaktisztítás és szoba, padló fényezés.

b) *Szent István napján:*

Az A/1. alatt felsorolt üzletekben, kivéve a *h), j)* és *n)* pontok alatt felsoroltakat, továbbá a 2., és 3. *a), b), d), f), g), h),* a 4. *a), b)* és 5. pontok alatt felsorolt ipari munkák az ott említett időn belül.

c) A munkaszüneti napot követő napon az ipari munka megkezdhető:

1. Éjjel 1 órától: a pékipar kivételével — mindennemű élelmiszerek előállítása és szállítására nézve, amennyiben azt az illető iparág természete indokolja.

2. *Reggeli 3 órától:* a fuvarozás előkészítésére és foganatba vételére nézve.

3. *Reggeli 5 órától:* élelmiszereket és italokat árusító és kimérő üzleteknél.

4. *Reggeli 6 órától:* a pékipar körébe illő összes munkálatok.

A kemencefűtés azonban, amennyiben az nem a rendes üzleti segédszemélyzet igénybevételével történik, hanem az iparos cselédje által végeztetik, az 1884. évi XVII. t. cikk rendelkezései alá eső ipari foglalkozásnak nem tekinthető, s ehhez képest a munkálatra az 1891. évi XIII. t. c. rendelkezései nem terjednek ki.

★

III. mert a közforgalom, vagy valamely hadászati vagy egyéb közérdek a folytonos üzembentartást feltétlenül követeli:

1. Árvíz és más elemi csapás elleni védelmi munkák, valamint az illető elemi csapás következményeinek eltávolítására, vagy orvoslására elkerülhetetlenül szükséges munkák.
2. Hadászati szempontból sürgős építkezési, felszerelési vagy szállítási ipari munkák.
3. A hordár és targonca ipar.
4. Oly ipari munka, mely a nyilvános közlekedés és közbiztonság érdekéből halasztást nem szenvedhet, továbbá a tengeren járó hajók kazánjain, gépein és egyéb alkatrészein halaszthatatlanul teljesítendő sürgős ipari munka.
5. A társas és bérkocsi-ipar.
6. A temetkezési vállalatok.
7. Ünnepélyeknél bármely díszítési munka.
8. A vasúti és hajózási üzemek, valamint a posta, távirda, és távbeszélő üzemeknél előforduló ipari munka.

IV. Az idézett törvény

3. § *b)* pontja szerint ipari munkát végezhetnek a mondott napokon azon önálló kisiparosok, kik maguk, és pedig segédeik és tanoncaik, valamint más segédmunkások igénybevétele nélkül lakásukon dolgoznak.

V. Ha valamely üzlet állami

egyedáruság tárgyát képező cikkek vételével és elárusításával is foglalkozik, vagy amely ugyanazon üzlethelyiségben más ipart is gyakorol, — ezen utóbbi üzletkörre nézve — úgy az 1891. évi

XIII. törvénycikknek hatálya, mint a jelen rendelet hatálya alatt áll.

Az egyedárusági cikkek elárusítására jogosított üzletekben mindazonáltal az ezen árusításra nézve megengedett időn belül, gyufa-, szivarka-, papír, pipa, pipaszár, s közönséges fa és papírszipkák árusítása is meg van engedve.

VI. A jelen rendelet az egyes munkákra,

illetve műveletekre nézve engedélyezett kivétel csak is azon munkásokra vonatkozik, mely az illető munkánál, illetve műveletnél tényleg alkalmazva van.

VII. Azon iparnemeknél,

melyeknél az ipari munka a fentiek szerint vasárnapokon is végezhető lesz, köteles az illető iparűző az ezen munkánál alkalmazott munkások olyatén felváltásáról gondoskodni, hogy a munkások legalább minden hónapban, vagy minden két hétben egy fél vasárnapon munkaszünetet élvezzenek.

VIII. Az egyes községekre

és az egyes ipari és kereskedelmi telepekre nézve általam külön engedélyezendő kivételek a fenti rendelkezések által nem érintetnek.

Budapesten, 1903. évi június hó 13-án.

Láng s. k.

Lapunk e számát tegyék el a szaktársak, hogy a miniszteri rendelet mindenkinek meglegyen.

(Sütők Szaklapja 1903. július 1.)

★

GYŰLÉSI TUDÓSÍTÁSOK

Budapest

A budapesti szaktársak folyó hó 10-én a *Baranyai*-féle táncintézetben nagygyűlést tartottak.

Molitorisz Gyula benyújtja a következő határozati javaslatot:

Határozati javaslat

Tekintettel arra, hogy a munkaközvetítő a munkások szervezetének a legfőbb erősségét képezi, mely nélkül a szervezet egységes, áldásos munkát nem fejthet ki,

tekintettel továbbá arra, hogy az 1903. évi május hó 12-én a sütőmesterekkel kötött sztrájkegyezségünk egyik sarkalatos pontját képezi az, hogy a munkaadó a munkásszükségletét köteles a sütőmunkások munkaközvetítőjéből beszerezni, s dacára ezen egyezségnek, a munkaadó által megbízott munkások mégsem a munkások munkaközvetítőjéből szerzik be a munkásszükségleteket, hanem különféle kocsmákból, kifőzésekből, kávéházakból, lakásokról, utcasarkokról stb. helyekről viszik munkástársaikat munkába, hogy ezen mindenhonnan való közvetítésnek vége vetessék,

mondja ki az 1903. évi december hó 10-én tartott nagy sütőmunkás gyűlés, hogy közvetíteni (munkást vinni) csak kizárólag az egyletünk munkaközvetítőjéből szabad, azon munkás, aki ezen határozat ellen vét és máshonnan visz munkást munkába, vagy aki máshonnan áll be munkába, az a következményeket tulajdonítsa magának.

A határozati javaslatot a gyűlés egyhangúlag elfogadta.

(Sütők Szaklapja, 1903. december 15.)

★

A POLGÁRMESTER RÓLUNK

Halmos János fővárosi polgármester február hó 18-án a közigazgatási bizottság elé terjesztett múlt évi általános jelentésében a következőkben emlékszik meg mozgalmunkról:

Ki kell emelnünk még a közélelmezésre gyakorolt káros kihatásánál fogva a sütőipari segédek bérharcát is.

Sajátszerű és a hatóság figyelmét felhívta a bérmozgalom különösen azon eredményénél fogva, mely szerint a sütőiparosok segédeikkel érdekeik kölcsönös előmozdítására oly kartellszerű megjegyzésre léptek, hogy egyrészt kötelezték magukat a mesterek segédeik követeléseinek mindenbeni teljesítésére, másrészt azonban a segédek is kötelezték magukat, hogy csak oly mesternél vállalnak munkát, aki a kartell által megállapított fölemelt kenyér és süteményárakat kötelezőül elfogadja.

S a sütősegédek szakegylete, mely a munkaközvetítés kizárólagosságát is magához ragadta volna, oly kényszerrel erőszakolta rá kartellhatározatát úgy az összes sütőiparosokra, mint a segédekre, hogy ezek a szakegylet azon önkényével szemben teljesen lehetetlenek voltak, sőt törvényes jogalap híján a hatóság kénytelen volt eltűrni, hogy azon érdekcsoport jogosulatlan és erőszakos eljárásával a szabad versenyt a főváros közélelmezésének súlyos sérelmére lehetetlenné tegye.

Fölötte kívánatos, hogy akár az ipartörvény keretében, akár pedig törvényhozási úton gondoskodás történjék oly irányban, hogy a nagyközönség elsőrendű szükségletei jogosulatlan magánérdekeknek kiszolgáltathatók ne legyenek, hanem az 1884. évi XVII. t. c. 43. §-ának módjára, de a szakasz kétséges rendelkezéseinél határozottabban megállapíttassék a hatóság működési joga az esetre, ha a közélelmezés elemi szükségletei, nevezetesen a legfontosabb élelmicikk, mint a kenyér és hús (de ne csupán a marhahús), indokolatlanul és jogosulatlan magánérdekek céljaira kiszolgáltatnának".

(Sütők Szaklapja, 1904. március 1.)

★

1904. A KORMÁNY FELFÜGGESZTETTE

a budapesti sütőmunkások önképző és a munkásközvetítő egyletét,

állítólag azért, mert a sütőmunkások szervező és szaklapbizottsága elhatározta, hogy egy denunciáló sütőmunkást fölbérelt egyének által súlyosan megveret és e célra megszavazott volna 200 koronát. Tényleg megtörtént, hogy egy denunciánst bántalmaztak, de nem tudták bizonyítani, hogy vajon az egyesület megbízásából történt-e. Mindamellett a belügyminiszter ezért az egylet működését felfüggesztette.

A szervezett munkások a sütők egyletének felfüggesztését első lépésnek tartották a szakegyletek elleni támadásoknak, és általános volt az elkeseredés, mikor nemsokára az asztalosok szakosztályának működését is felfüggesztették.

(Tatár D.: Hatvan év a sütőiparban 130 oldal. ÉDOSZ Archivum.)

Szaktársak!

Sütőmunkások! Ha férfiak vagytok most ne csüggedjetek el, mert vezetőinket elfogták, hanem a keddi közgyülésre jelenjetek meg mindnyájan a fontos ügy érdekében.

Budapest, 1904 május 28.

A választmány.

1904-ben másodszor függesztették fel a sütőmunkások szervezetét. Egyben a vezetőség egy részét letartóztatták

OROSZ TESTVÉREINK

Oroszországban világtörténelmi események játszódnak le. Puskaropogás, ágyúdörgés, jajkiáltás, halálhörgés után a legtöbb helyen halálos csönd. De nem a nyugalom csöndje, hanem a kétségbeesésé, amelyből vésztjóslóan hangzik ki a fogak vad csikorgása. Olyan ez, mint a vihar kitörése előtti csönd, Pétervárott két hét előtt egynegyed millió munkás szüntette be a munkát és ez a rémséges tömeg méltóságos és bámulatot parancsoló rendben és nyugalomban vonult a cári palota elé, hogy átadják a cár atyusnak a munkásság ama követeléseit, amelyek alapján az emberi jogoknak legalább azt a parányát kapták volna meg, amelynek alapján kissé szabadabban küzdhettek volna teljes felszabadulásukért. Meg akarták mondani, hogy szabadság, vagy halál kell nekik, de eddigi életüket tovább nem tűrik.

Útjukat azonban legvérszomjasabb bestiák, a cár kozákcsapatai állták el és minden emberi érzésből kivetkőzött vad kegyetlenséggel lőtték halomra a családjaikkal békésen haladó munkások ezreit és egy pillanat alatt vérvirágok termettek a fehér havon. Hejh! Furcsa fa a szabadság fája. Míg az elvetett parányi magból terebélyes, árnyat, gyümölcsöt hozó fa lesz, tömérdek sokat kell öntözni a legdrágább, a legnemesebb nedvvel: emberi vérrel. Orosz testvéreink kihullott nemes vére is a szabadság fájának talaját tette termékennyé és bizonyára meg fogja az hozni nemes gyümölcseit nemsokára. Mi pedig boruljunk le hódolattal megdicsőült testvéreink halhatatlan emléke előtt, bámuljuk meg hősiességüket és ne feledjük egy pillanatra se mártíromságukat, mert hiszen a szabadság fája még nálunk se nőtt az égig.

(Sütőmunkás, 1905. február 7.

★

Az oroszországi szabadságharc

Az oroszországi szabadságharc tovább folyik, olyan formák között, amilyenek a brutális önkény és elnyomatás hazájában, Oroszországban lehetséges. Szergiusz nagyherceg, a cár nagybátyja, és Trepov pétervári főkormányzó hóhérmunkát végeznek a forradalom elnyomására. De ez a gyilkos munka nem használ, ha az egyik helyen látszólag elnyomták is a tüzet, más száz helyen újra kicsapnak a lángok és nincs a muszka cárnak elég katonája ahhoz,

hogy legyőzze a népszabadság hősies, elszánt bajnokainak millióit. Az erőszakos elnyomatáson kívül engedményekkel is próbálkoznak. Ezek a tervek négy csoportra oszthatók. A miniszter szükségesnek tartja, hogy a munkásoknak törvényhozási úton adjanak jogot arra, hogy ők is közrehassanak a béreik javítására szolgáló intézkedésekben. Bizonyos szervezkedést is meg kell engedni. A munkás-szervezkedésnek két formája van tervbe véve. Az egyik a kórházi ápolás a gyárosok és munkások költségén, a gyárosok és munkások képviselőinek közös vezetésével. A másik forma a munkaadók és munkások képviselőiből álló testületek a bér és egyéb kérdések megoldására és a munkások helyzetének javítására. A pénzügyminiszter szükségesnek tartja a munkaidőnek nappali 10 órában és éjjeli 9 órában való megállapítását. A gyárosoknak megengedhető, hogy ünnepnapon dolgoztathassanak, de kényszeríteni kell őket, hogy a munkásoknak minden hónapban négy szabad napot biztosítsanak. (Ez a munkareform elkelne a magyar sütőmunkásoknál is!) Végül hangoztatja a miniszter, hogy szükséges a munkások orvosi ellátásának javítása.

Ezek az engedmények azonban nem fogják leszereltetni az orosz forradalmat, amelynek jelszava: halál vagy teljes szabadság. Egyszerre jön azonban egy, a megkönnyebbülés sóhaját kiváltó hír. *Szergiusz* nagyherceg kocsija alá bombát dobtak Moszkvában, mely őt nyomban megölte. Hátha ez a robbanás az orosz önkényuralom bástyáit is a levegőbe röpítette?

(A Sütőmunkás, 1905. február 21.)

★

„ÉMOSZ" ALAKULÓ GYŰLÉS

Június hónap 25-én, vasárnap délután 5 órakor volt az Élelmezési Ipari Munkások Országos Szövetségének alakuló közgyűlése és közvetlen utána a budapesti sütők szakosztálya alakult meg. Az előkészítő bizottság nevében a megjelenteket *Szladek Kálmán* szaktárs üdvözölte és a gyűlés ideiglenes vezetésére Metzger Márton szaktársat, jegyzőül *Kardics Kálmán* szaktársat ajánlotta, mi egyhangúlag elfogadtatott. *Metzger* elvtárs felhívta a megjelentek figyelmét a gyűlés nagy jelentőségére és kérte őket, hogy a nap nagy fontosságához mérten tanácskozzanak.

Széll Menyhért (a malommunkások képviselője) és *Steiner Samu* elvtársak felszólalása után *Drucker Dezső* szaktárs ismertette az

alapszabályokat. Alapos érveléssel fejtette ki a szövetség célját és lelkes hangon buzdította a jelenvoltakat a szövetségnek minél szélesebb körben tagokat toborzani.

Beszéde után a jelenvoltak határozata alapján az elnök kimondta a szövetség megalakulását és tíz percre felfüggesztette a gyűlést a beiratkozások megejtése végett. A beiratkozások után a választások ejtettek meg, melyeknek eredménye volt, hogy az előkészítő bizottság jelölő lajstroma változatlanul ment részben egyhangúlag, részint nagy többséggel keresztül. Ugyanaz volt az eredménye a szakosztály tisztikara választásnak is.

Ezután az ügyrend olvastatott fel, mely *Szél* és *Drucker* elvtársak felszólalása után egy pontnak csekély módosításával elfogadtatott, mire a gyűlés berekesztetett.

(Sütőmunkás, 1905. július 12.)

★

A SZEGEDI ÉLELMEZÉSI MUNKÁSOK HARCA A VASÁRNAPI MUNKASZÜNETÉRT

A polgármester válasza a szervezőbizottságnak

Ismeretes dolog a munkásság előtt, hogy ebben az áldott jogállamban nem azért hozatnak munkásvédő-törvények, hogy azok végre is hajtassanak, mert ha azért hoznák a törvénycsináló urak, hogy azokat végre is hajtsák, akkor nem kellene a munkásságnak évtizedes harcot folytatni a vasárnapi munkaszünet végrehajtásáért.

Az ország úgyszólván összes vidéki városainak rendőrhatóságai még mai nap sem akarják kötelességüknek elismerni a törvény ellenőrzését.

Szegeden a vasárnapi munkaszünet csak a piaci kofákra nézve van érvényben, iparosokra nézve csak akkor, ha azok a maguk jószántából betartják; sütőiparosok között még olyan is akad, aki éppenúgy dolgoztat, mint köznapokon.

Ezen a múlt századból örökségként reánk maradt szokások meggátlása, s a vasárnapi munkaszünetnek szakmunkások közbenjöttével leendő erélyesebb ellenőriztetésének elrendelése végett a szegedi sütőmunkások szervezőbizottsága beadványt intézett a polgármesterhez, amelyre a polgármester a következő határozatot adta ki:

4269 sz.
eln. 905.

H.

Torma János és társainak a szegedi sütőmunkások szervező-bizottsága nevében tett bejelentésére a kapitányi hivatal által adott jelentést tudomásulvéve, utasítom a rendőrkapitányságot, hogy közegei által a legszigorúbban ellenőriztesse azt, hogy a sütőmesterek a vasárnapi munkaszünetet pontosan betartsák, s ahol visszaélést tapasztal, ott a kihágási eljárást tegye folyamatba.

Bejelentők azon kérelmét, hogy a vasárnapi munkaszünet erélyesebb ellenőrzése céljából az ellenőrzéshez a rendőrhatóság részéről a szervező bizottságból egy-két tag, szakértőül hívassék meg, teljesíthetőnek nem találtam, mert a vasárnapi munkaszünet betartásának ellenőrzése hatósági teendőt képez, másrészt pedig az egyesületi tagoknak módjukban áll, hogy amennyiben valamelyik sütőmester a vasárnapi munkaszünetet be nem tartja, azon mester ellen a rendőrhatóságnál följelentést tegyenek, aholis azután a kihágást elkövető sütőmester ellen a megtorló intézkedés meg fog tétetni.

Miről a rendőrkapitányi hivatal 20 716 905. sz. jelentésére, úgy Torma János és t. (Nemestakács u. 43.) végz. értesítettnek.

Szeged, 1905. augusztus 21-én.

Lázár s. k.
polgármester

(Sütőmunkások Szaklapja, 1905. október 1.)

★

A KOMÁROMI SÜTŐMUNKÁSOK TAGJAIVÁ LETTEK

az élelmezési munkások helyi csoportjának és mindent elkövettek, hogy ne legyen Komáromban sütőmunkás, aki nem tagja a csoportnak. Ezen harcuk gyors lépésekkel haladt előre, míg egy hitvány áruló nem akadt közöttük, aki beárulta munkáltatójuknak a küzdő munkástestvéreket, ami egy helyütt eredménnyel is járt, mivel a szakosztály elnökét, Weisz Arnold elvtársat elbocsátották a munkájából.

(Népszava, 1906. február 1.)

★

A BUDAPESTI SÜTŐMUNKÁSOK

március 1-én látogatott gyűlést tartottak és megadták a választ a sütőmestereknek, kik azon ürügy alatt, hogy munkásaiknak jobb fizetést adnak és betartják a szabályrendeletben előírt 10 órai munkaidőt, kartellt kötöttek, felemelték a sütemény árát, mivel másképp nem tudják a segédek igényeit teljesíteni. A gyűlés napirendje:

1. Helyzet. Szervezkedés.
2. Munkaadók és a szabályrendelet.
3. Sajtó.
4. Indítványok.

Herczog Mihály elvtárs az egybehívók nevében üdvözli a megjelenteket, s elnöknek *Kondér József*, jegyzőnek *Szládek Kálmán* elvtársak lettek megválasztva. A gyűlés a két első napirendet együtt tárgyalta.

Kardics Kálmán elvtárs másfélórás beszédében fejtegette a sütőmunkások helyzetének tarthatatlanságát és vázolta a mesterek számadásait és aljas cselekedeteiket, melyeket a munkások rovására elkövetnek. Továbbá kitért arra, hogy a mesterek éppen azt akarják a szabályrendeletekben módosítani, ami némi csekély javítást nyújt a munkásságnak és még azt is megtették, hogy a vasárnapi munkaszünet eltörlése iránt is tettek lépéseket. Megemlítette továbbá a munkásság által kebeléből eltávolított régi vezetők egyikének Molitorisz Gyulának alattomos törekvéseit, melyeket a jelenlegi osztálytudatosan szervezkedő sütőmunkásokkal szemben elkövet, hogy a munkásságot ismét megfejhesse. Azonban a jelevő munkások elhatározták, hogy meg fogják adni neki a választ. *Kardics* elvtárs beterjesztett egy határozati javaslatot, hogy a sütőmunkásság a legnagyobb megvetéssel és utálattal fordul el a mesterek becstelen törekvéseitől és mindent el fog követni, hogy terveiket tönkre tegye. A sütemények árának felemelését pedig a nagyközönség elbírálására bízza.

Mivel a sütőmunkásság helyzete nem hogy javult volna, sőt rosszabbodott. Hozzászóltak még *Negerle Gyula, Klinger Hugó* és *Kondér József* elvtársak, kik szintén felhívták a munkásságot a szervezethez való csatlakozásra.

A napirend 3. pontját az idő előrehaladottsága folytán nem tárgyalták, hanem Kardics elvtárs rövid beszédben felhívta a megjelenteket, hogy a legközelebb megindítandó lap érdekében mindent elkövessenek.

A gyűlés nagy éljenzéssel fogadta azon előterjesztést, hogy a mesterek mozgalmára az legyen a válasz, hogy viszont a munkások

erőteljes mozgalmat indítanak, melynek célja, hogy teljes 24 órai pihenőt és nem 10 órai munkaidőt 14 órás keretben, hanem 9 órai munkaidőt minden keret nélkül élvezhessünk s ezt nem sarjasztó odúkban, hanem egészséges levegőjű műhelyben. Több tárgy nem lévén az elnök a gyűlést bezárta.

(Népszava, 1906. március 3.)

★

A GYŐRI SÜTŐMUNKÁSOK SZTRÁJKJA

A győri sütőmunkások nemrégen bérharcba léptek. Hogy miért kellett erre elhatározniok magukat, arról számoljanak be az alábbi sorok.

A győri sütőmesterek megalakították 1906. januárban országos szövetségüket, mint minden más szakmabeli munkáltató, éppúgy ők is azon célból tették ezt, hogy a munkásság megélhetéséért folyó küzdelmet megtörhessék. Ebben *Steiner Gyula,* aki az ablakon keresztül leselkedve tanulta a pékmesterséget, viszi a fő szerepet. Már ki is nyilvánította hogy bárhol törjön is ki a sztrájk, ő küld ha kell 100 sztrájktörőt is. Azonban felvette céljai közé a Budapesti Sütők Ipartestületének 1903. évben *Spolarits György* vezetése alatt sikeresen keresztülvitt azon taktikájának alkalmazását, hogy a munkások vezetőit lekenyerezve (újjászervezettek voltak!) ezek sztrájkba léptessék azon műhelyek munkásait, ahol a sütéményt olcsóbban adják, mint azt a mesterek kartellje megállapította. E gyalázatos panama szülte a budapesti sütőmunkásság jelenlegi keserves helyzetét.

A nevezett ipartestület — bár tudja, hogy a sütőmunkásság többé nem ül fel ezen kisded játéknak — mégis a sütőmestereknek mint új ruhát mutogatja a levetett rongyokat. Sőt fővezérük, *Steiner Gyula* és néhány követője, minden erejüket megfeszítik, hogy az országban a sütőmunkásságot meg tudják nyerni takaróul gyalázatos kizsákmányolásuknak. Mi történt Győrben? A nevezett mesterszövetségnek, jobban mondva csődületnek egyik korlátolt eszű alakja próbálkozott e célnak elérésére s a sütőmunkásságnak kartellbe való bevonását kísérelte meg.

A sütőmunkásság átlátva az alattomosságot, nem volt hajlandó magát kitenni a közönség szidalmának, s a legnagyobb megvetéssel visszautasította a mesterek ezen aljas kapzsiságra alapított tervét. Mi történt ezután?

A munkáltatóhad felzúdult, hogy a munkások nem fognak nekik parancsolni (!), s elhatározták, azon munkások elbocsátását, kik nem hajlandók a saját és munkástársaik családja rovására felemelni a sütemények árát. Legelőször a vezetőségi tagokat bocsátották el. Ezt látva a többi munkások, s tudva, hogy rájuk is kerül a sor, mindnyájan abbahagyták a munkát. Itt áll előttünk a megfejtett kérdés, hogy ki volt a gazember, s miért kell a győri sütőmunkásoknak és családjuknak nélkülözni.

A sztrájkolók hangulata szilárd. Azonban sajnos gyászvitézek is akadnak. Névleg *Poór István, Soós István, Beretz Tivadar, Kovács József* és *Früchwerth Ferenc, Pintér István.* Vésse minden sütőmunkás emlékezetébe a neveket.

(Népszava, 1906. március 21.)

★

JEGYZŐKÖNYV

Jegyeztetett 1906. április 1-én megtartott Élelmezési Ipari Munkások Országos Szövetségének I. rendes évi közgyűlésén. (József főherceg szállodában, Baross tér 2. szám.)

Napirend:

1. Megnyitó.
2. Bizottságok választása.
3. Titkári jelentés.
4. Pénztári jelentés.
5. Felügyelő bizottság jelentése.
6. Felmentvény megadása.
7. Alapszabály-módosítás.
8. Ügykezelési szabály tárgyalása.
9. Szövetség fejlesztése és a sajtó.
10. Központi vezetőség választása
11. Esetleges indítványok.
12. Zárszó.

Kardics Kálmán megnyitja az ülést és mivel *Klein János* elnök betegsége folytán nem jelenhetett meg az ülésen, ajánlja a gyűlés vezetésére *Metzger Márton* és *Titos Gyulát* elnököknek, jegyzőnek pedig *Holczhauszer József* és *Szilbert Ferencet.* Az ajánlottak elfogadtattak. *Metzger Márton* elnök elfoglalja helyét és rövid szavakban ecseteli a szövetség eddigi működését, felhívja épp úgy a

küldötteket, mint a szakosztály tagjait minden napirendnél a legmélyebbre ható megvitatására és a legnagyobb csendben való meghallgatását az előadásoknak vagy hozzászólásoknak. Konstatálja a megjelenteknek az alapszabály értelmében határozatképes számát, megnyitja az ülést.

Kardics Kálmán bejelenti, hogy a központi vezetőség 1906. március 7-én tartott ülésének hozott határozata értelmében, hogy minden a szövetséghez tartozó önálló szervezetek meghívattassanak. 13 meghívott közül képviseltetik magukat: Budapesti pincérek egyesülete 2, mészárosok 2, magyarországi malommunkások egylete 2. Budapesti kávéfőzők 2, budapesti sütemény kihordók 1. Debreceni sütőmunkások 1 küldöttel és az országos szaktanács 1 küldöttel.

A csoportok közül: Győr 1, Temesvár 2, Versecz 1, Komárom 1, Vácz 1, Újpest 2. Lugos 1 küldöttekkel képviseltették a csoportot.

Tehát képviseltette magát: 6 önálló szervezet, 10 küldöttel, 7 csoport pedig 9 küldöttel, összesen 19 küldött van jelen 13 önálló és a csoportok szervezetéből és a budapesti sütők szakosztálya teljes számban.

Felolvastatott továbbá a szombathelyi, újvidéki, nagybecskereki csoportok, kassai, szegedi önálló sütőmunkás szervezetek üdvözlő levelei.

Üdvözölte még a közgyűlést az országos szaktanács, magyarországi malommunkások egylete, budapesti kávéfőzők, budapesti mészárosok és hentesek küldöttei. Mindnyájan nagy sikert kívántak.

Kardics Kálmán jelentése a megjelentek számáról egyhangúlag tudomásul vétetett.

2. napirend

Albizottságok megválasztása

Kardics Kálmán titkár bejelenti, a közgyűlésnek a központi vezetőség által ajánlott bizottságoknak megválasztását, úm.: jelölő 5 tagból és 5 tagú szavazatszedő bizottságot. Több bizottságnak a megválasztására szükség nem lévén, mivel semmi nemű visszás ügyet a közgyűlés elébe nem küldettek.

Kéri e két bizottság megválasztását.

Megválasztattak: jelelőbizottságba: *Oregyán Lajos, Szladek Kálmán, Klinger Hugó, Ring Ferenc, Iug Péter.* Szavazatszedő bizottságba: *Kardics Kálmán, Varga Bálint, Berky Lajos, Romitó Milán.*

3. napirend

Titkár jelentése

Kardics Kálmán titkár jelentést tesz a szövetség 1905. június 25-i megalakulásától egész a jelenig. Megemlítve, a szövetség működését 21 taggal kezdte meg 1905. június 25-én, akkor egyszersmind megalakult a budapesti sütők szakosztálya, azonban a szövetség fejlődése oly lassan haladhatott a sok ellenmunka kovetkeztében a fővárosban, hogy három hónapi működése után a taglétszám csak 38-at számlált. Ehhez járult még, hogy épp úgy a központ, mint a budapesti sütők szakosztálya vezetősége pár ember kivételével mind elmaradtak, az üléseken egyáltalán nem jelentek meg. Ezen alkalmat kihasználva a Szegeden megjelenő testvérszakmája a szövetségnek a sütőmunkások a Szegeden megjelenő „*Sütők*" szaklapjában ahelyett, hogy támogatta volna előmenetelében a szövetség felépülését, megtámadta. E támadásra azonban megadta a kellő választ az időközben megválasztott új központi vezetőség a *Népszava* napilapban 1905. október 17-i számában. Így haladva ezen sok támadások közepette a szövetség míg végre 1905. október 12-én megválasztották a tagok az új központi vezetőséget és a sütők szakosztálya működését ráruházták a központra az értelemben, hogy mihelyt idejét látja alakítsa meg ismét a sütők szakosztálya vezetőségét.

Ezen időközben a tőle telhető legnagyobb agitációt fejtette ki a vezetőség a vidéken, mi annyiban eredményezett, hogy már újból megalakíthatta 1905. november 23-án a b. sütők szakosztályát úgy, hogy 1905. december 21-én már Budapesten 106 taggal az országban pedig már 7 csoportja volt u. m.: Újvidék 1905. július 23. Vác 1905. július 23. Pápa 1905. augusztus 8. Győr 1905. augusztus 13. Komárom 1905. december 19. Lugos 1905. december 24. Temesvár 1905. december 25-én.

Ekkor kezdődött épp úgy az országban mint Budapesten a szövetség rohamosabban fejlődni. Ugyanannyira, hogy 1906. január 7-én Szombathelyen, 1906. január 27-én Újpesten, Versecen 1906. február 4-én, Nagybecskereken 1906. március 18-án alakultak meg a szövetség csoportjai.

Ugyan február hónapban ismét megtámadtatott a szövetség, mi azonban nem vezetett eredményre, hanem inkább állandó szaporodást mutat ki.

Ezen támadások ellen a vezetőség síkraszállt, mi a szövetség mai álláspontjából látható. A szövetség számlál a beküldött elszámolások szerint 534 tagot, ebből igényjogosult 494 tag. A tagok legna-

gyobb része sütő és malommunkás. A fővárosban kizárólag csak a sütőmunkások vannak az élelmezési munkások közül, a csoportok egypár kivételével vegyesek az élelmezési munkások minden szakmájából.

A szövetség ez ideig 11 csoportja van vidéken és egy szakosztálya Budapesten. A jelen időben azonban a csoportok közül egy, bizonyos ideig felfüggesztette működését, a vagyonát a központra ruházta az újból való megalakulásig. (Pápa)

A váci csoport 5 hónapig nem működött, míg 1906. januárban újból megkezdte működését. Minden kezdetnél, úgy a szövetség csoportjai is járatlanok az ügykezelésben, miből következtetni lehet, hogy egyes csoportok csak a havi elszámolás alkalmával a 75% összeget küldték be, a hozzátartozó íveket nem.

Két ízben lett a központból ellenőrzésre kiküldve küldött egyes csoportokba. Úm.: Győr, Komárom, Újpest. Jogvédelemre nem volt szükség.

A tagoktól panasz nem érkezett. A csoportokból tagoktól és a szövetséghez tartozó rokon szakmáktól beérkezett 169 ügydarab, mely a központban levő 19 ügyével együtt elintézést nyert. 189 összesen. A központi vezetőség kilenc ülést tartott. Három ízben lettek felszólítva az élelmezési munkások a napilapokban a szövetségbe való belépésre.

Kéri jelentésének tudomásul vételét.

4. Napirend

Pénztári jelentés

Szladek Kálmán pénztárnok jelenti, hogy a vezetőség a tőle telhető legjobban gazdálkodott, mivel a működését egy fillér nélkül kezdette meg s dacára az elvégzett munkájának mégis 824,96, azaz nyolcszázhuszonnégy korona 96 fillér vagyonnal bír. A jelentés részletezését a mérlegen fogják megtalálni.

Az összbevétel	1 481,03 Korona volt
Az összkiadás	348,44 Korona volt
Csoportokban	307,63 Korona maradt
A tiszta pénz	824,96 Korona

Kéri tudomásulvételét jelentésének.

5. Napirend

Felügyelő bizottság jelentése

A felügyelő bizottság részéről Pokh Pál tesz jelentést, ki méltatva a vezetőség rendes működését, a könyveket és mérleget átvizsgálták, mindent a legnagyobb rendben találtak.

6. Napirend

Felmentvény megadása

A jelentésekhez hozzászólt Oregyán Lajos (Lugosi küldött), ki a szegedi sütőmunkások elkövetett támadásáért a szövetség ellen fejezi ki megvetését a közgyűlés.

Hozzászólt még *Kardics Kálmán,* ki felkéri épp úgy a közgyűlést, mint *Oregyán Lajost,* hogy ne hozzon egy olyan határozatot, mi később terhére fog lenni, a szervezkedésben, mivel a szegedi sütőmunkások azon lépésüket meggondolatlanságuk pillanatában és a hozzájáruló rossz információ alapján tették, mit kellőképpen igazol az, hogy jelenleg nem ellenségei a szövetségnek, hanem amennyire tőlük telik azt előmozdítják.

Kéri ezen szándékától való elállást Oregyánnak.

Oregyán elállt indítványától, a közgyűlés elfogadta *Kardics Kálmán* nézetét.

Több hozzászóló nem volt.

Metzger Márton elnök: feltette a kérdést a közgyűlésnek, megadja-e a felmentést a központi vezetőségnek?

A felmentés egyhangúlag megadatott.

7. Napirend

Alapszabálymódosítás

Mielőtt a napirend tárgyaltatott volna, az elnök konstatálta, hogy az alapszabály értelmében jelen van a tagoknak előírt száma e napirend tárgyalásához. *Kardics Kálmán* megemlíti, hogy a vezetőséget az indította ezen szándékára, hogy az alapszabály módosítva legyen. Mivel a vidéki városokban sokkal könnyebb a csoportnak a fenntartása, ha abban az élelmezési munkások minden szakmája tagnak belép. Felolvasta a központi vezetőség által átdolgozott alapszabályokat és kéri annak elfogadását.

Hozzászóltak *Kovács Géza* (molnároktól), ki módosítást kíván az alapszabály azon pontjában, hogy a megalakult csoportokat ne a csoport vezetősége, hanem a központ legyen köteles bejelenteni az illetékes helyen.

Hozzászólt még *Oregyán Lajos* (Lugos), *Varga Bálint* (Győr), *Berky Kálmán* (Komárom), *Romanits Milán* (Temesvár), mindnyájan a munkanélküli és utassegélyről szólva, kivéve az utolsót, ki a pincérek szervezkedését azaz bevételét korainak tartotta. Hozzászólt még *Schönher József* (kávéfőzőktől), ki válaszolva Romanits szavaira és méltatva annak helytelenségét.

Zárszóval élt *Kardics Kálmán,* ki válaszolva az összes felszólalóknak, kéri az alapszabály módosítást azon formájában való elfogadását, mint felolvastatott, kivéve *Kovács Géza* módosításával.

Egyhangúlag elfogadtatott.

Metzger Márton elnök, az alapszabály értelmében elfogadottnak nyilvánította a módosítást, mivel a megjelenteknek több mint kétharmada magáévá tette.

8. Napirend

Ügykezelési szabály tárgyalása

Szladek Kálmán beterjeszti a központi vezetőség által átdolgozott ügyszabályokat, megmagyarázva annak ezen formájában való szükségességét, felolvasta, és kéri annak elfogadását.

Hozzászóltak: *Rojánits Milán* (Temesvár), *Berky Kálmán* (Komárom), *Oregyán Lajos* (Lugos).

Zárszóban *Szladek Kálmán* válaszolva a felszólalóknak és kéri elfogadását a felolvasott ügyrendnek.

Egyhangúlag elfogadtatott.

9. Napirend

Szövetség fejlesztése és a sajtó

Kardics Kálmán előadó szép szavakban ecsetelte épp úgy az élelmezési munkások minden szakmájának a bevonását mint pedig a sajtónak a szükségességét.

Beterjeszti a központi vezetőség határozatát, hogy fogadja el a közgyűlés, 1906. május elsején való megindítását egy „Élelmezési munkás" című lapnak magyar és német nyelven, havonta kétszer való megjelenésben.

Továbbá minden élelmezési munkás tartsa erkölcsi kötelességének a szövetségbe belépését.

Hozzászólt *Oregyán Lajos* (Lugos), helyeselve a beterjesztett határozati javaslatot azzal a módosítással, hogy a lap minden tagra kötelező legyen.

Több hozzászóló nem volt. A beterjesztett határozati javaslat *Oregyán Lajos* módosításával elfogadtatott.

10. Napirend

Központi vezetőség választása

Adamecz Márton hentesmunkások nevében üdvözölte a megjelenteket és csatlakozásukról biztosította a közgyűlést, mihelyt lehetségessé válik végre is hajtják.

A felolvasottak elfogadták a megválasztásukat.

11. Napirend

Indítványok:

Győri csoport indítványa: Beterjesztette *Varga Bálint* (Győr). Következő: Mivel mind ez ideig a központban egy függetlenített egyén nincs, indítványozzák a titkár függetlenítését, hogy az országos agitációt minél nagyobb mértékben tudja a szövetség végrehajtani.

A győri csoport indítványa elfogadtatott azon hozzácsatolásával *Szladek Kálmánnak*, hogy a kezdő fizetése a titkárnak 70 azaz hetven korona legyen havonként ami a szövetség fejlődéséhez mérten emelkedjen.

Szladek Kálmán indítványozta, hogy a megválasztott központi vezetőség névsora a „*Népszava*" napilapban közzététessék. Elfogadtatott.

Továbbá: Beküldött az újvidéki csoporttól a következő:

1. Az alapszabályok három nyelvre való lefordítása.
2. A tagsági könyveket mentül előbb kinyomtatni.
3. 50% maradjon a csoportban.

Első, második számú indítvány függőben maradt, mindaddig, míg a módosított alapszabályok visszajönnek. Akkor pedig a központi vezetőség legjobb belátása szerint intézze el.

A harmadik számú indítványt elvetették, mivel akkor teljesen lehetetlen volna munkanélküli és utassegélyt kiutalványozni.

12. Napirend

Zárszó

Kardics Kálmán lelkes szavakban emlékezett meg a lefolyt tárgyalásokról és kéri épp úgy a küldötteket, mint a megjelent budapesti tagokat, hogy mindent kövessenek el a hallottak érdekében.

Több tárgy nem lévén az elnök az ülést berekesztette.

elnök: *Metzger Márton* s. k. — jegyző: *Holczhauszer József* s. k.

hitelesítők: *Kardics Kálmán* s. k. *Szladek Kálmán* s. k.

(ÉDOSZ Archivum.)

★

A SZOMBATHELYI SÜTŐMUNKÁSOK BÉRMOZGALOM ELŐTT ÁLLANAK

Követeléseik a következők:

1. A természetbeni élelmezés eltörlése, ahelyett hetenkint 12 korona élelmezési pénz.
2. 25 százalék béremelés.
3. 11 órai munkaidő — eddig 15—16 óra volt.
4. A tiszta hálószobák vagy 2 korona lakáspénz.
5. A bizalmiférfiak elismerése.
6. Május elsejének megünneplése reggel 4 órától kezdve.
7. A munkarendnek műhelyekbeni kifüggesztése.
8. A bérmozgalomból kifolyólag elbocsátani 9 hónapon belül senkit sem szabad.

A bérharc remélhetőleg jól sikerült, mert legtöbb mester a követelések megadása mellett nyilatkozott, s így alighanem csak az egyes sütödéket helyezik bojkott alá.

(Népszava, 1906. május 20.)

★

A SÜTŐMUNKÁSOK ÁLTALÁNOS SZTRÁJKJA KASSÁN

Az az évek óta felgyülemlett keserűség, melyet az itteni sütőmesterek telhetetlen kapzsiságukkal munkásaiknak okoztak, vasárnap f. hó 20-án teljes munkabeszüntetésben jutott kifejezésre. 1903-ban közösen árszabályt fogadtak el, melyet azóta a munkáltatók lassanként visszavontak. Ezen árszabály és műhelyrend visszaállítását követelik a munkások, némi módosítással, s ezt 17-én memorandumban juttatták a munkáltatók tudomására.

Ezek erre azt válaszolták, hogy 10% béremelést adnak, és tárgyalásba is bocsátkoznak a munkásokkal, ha sztrájkba nem lépnek, ellenkező esetben szóba sem állnak velük, hanem hozatnak lengyel munkásokat, vagy igénybe veszik a katonaságot és azzal fognak süttetni. A munkások nem ültek föl az ijesztgetéseknek, hanem valamennyien kivonultak a papírmalom-vendéglőbe és felütötték a sztrájktanyát.

A munkáltatók is hozzáfogtak a már megszokott módon a munkások törekvéseinek megakadályozásához, s mindjárt azzal kezdték, hogy mivel sem sztrájktörőt, sem katonaságot nem kaptak, nekifogtak családostul a munkához, ellenére annak, hogy közös értekezletükön elhatározták, hogy odahaza egyik sem fog sütni, hanem egy nem szakképzett mesternél süttetnek mindnyájan.

Mivel így a nem szakképzett munkáltatókat rútul becsapták mester-társaik, ezek faképnél hagyták a szent szövetkezetet és megadták a munkások összes követeléseit, úgy, hogy a sztrájk második napján a 80 sztrájkolóból 18 ember már munkába állott, s ezek a harc tartama alatt támogatni fogják társaikat. Megjegyezzük, hogy a sztrájk harmadik napján az illetékes iparhatóság a békéltető tárgyalásokat nem rendelte el, ami pedig kötelessége lett volna.

Sütőmunkások továbbra is kerüljék Kassát.

(Népszava, 1906. május 24.)

★

A NAGYSZEBENI ÁLTALÁNOS SZTRÁJK

Már adtunk több hírt lapunk táviratai között arról a harcról, melyet a nagyszebeni munkásság folytatott bámulatos összetartással és fényes sikerrel a sztrájkszabadság érdekében. A nagyszebeni általános sztrájkról legutóbb következő részletes — bár kissé elkésett — tudósítást kaptuk.

(Nagyszeben, július 18.)

Július 6-án a nagyszebeni pékmunkások sztrájkba léptek. Szerény követeléseiket azonban a pékmesterek ridegen visszautasították és a munkások mozgalmának letörésére a hatósághoz fordultak segítségért. A hatóság — amint már a magyar hatóságok szoktak — a legnagyobb készséggel sietett a mesterek szolgálatára. Először összehívott egy békéltető tárgyalást, a békéltetés azonban nem sikerült, mert a mesterek vonakodtak teljesíteni a munkások azon követelését, hogy minden egyes munkásnak 1,40 K táppénz adassék naponta. A mesterek csak a nős segédeknek akarták megadni, a nőtleneket pedig tovább is saját kosztosaiknak akarták megtartani, adva nekik moslékot és egyéb ilyen „ennivalót" munkaerejük fönntartására.

A munkások persze nem mentek bele ilyenforma egyezségbe. Most lépett aztán működésbe az iparhatóság modern szociális érzéke. A munkáltatókkal összebeszélve kihalászta az ipartörvényből a munkáját a fölmondási idő letelte előtt elhagyó munkás visszavezethetéséről szóló elavult rendelkezést és minden jog ellenére — mert még a Tisza-féle sztrájkrendelet értelmében sem lehet sztrájkoló munkást visszavezetni — elrendelte a sztrájkoló pékmunkások visszavezettetését.

A pékmesterek azt hitték, hogy most már vége minden sztrájknak, sikerült megóvni zsebüket néhány drága fillér elvesztésétől. A mesterek öröme azonban még korai volt. Ha sikerült is kijátszaniuk a törvényt, nem számoltak a szervezett munkásság hatalmas tömegével, mely tudja jól, hogy a törvényadta jogok is csak akkor érnek valamit, ha készek vagyunk őket megvédelmezni és valaminek kivívásánál sem az írott jog irányadó, hanem a minél impozánsabb erővel fellépő hatalom. A nagyszebeni elvtársak egyáltalában nem voltak hajlandók eltűrni, hogy a sok küzdelem, viszontagság árán megszerzett sztrájk-szabadságot egy-kettőre megsemmisítse most, a mesterek érdekében működő hatóság. Alig jutott köztudomásra a legújabb erőszak, Nagyszeben egész munkássága másnap (f. hó 13-án) létette a szerszámot. Egyedül a villamossági mű-

veknél dolgoztak szervezetlen munkások. Ezeknek is abba kellett azonban hagyniok a munkát a sztrájkolók elszántságának nyomása folytán. Az erélyes fellépésnek meg is lett a hatása. A hatóság rögtön belátta hibáját és visszavonta a visszavezetésről szóló rendeletet.

Így az általános sztrájk győzelemmel végződött. Az egész mozgalom e hó 12-nek délutánjától 13-nak reggeléig tartott: 13-án a munkásság még egy hatalmas tüntető körmenetet rendezett a városban és azután, miután megvédte hatalmas fellépésével a maga sztrájkját — munkába állott.

(Népszava, 1906. július 21.)

★

A BUDAPESTI PÉKMUNKÁSOK BÉRMOZGALMA

— Saját tudósítónktól —

Budapest, 1906. szeptember 26.

A budapesti sütőmunkások, akiknek száz okuk van a mai viszonyok ellen fellázadni, nagy kiterjedésű bérmozgalmat indítanak, hogy sanyarú helyzetükön változtassanak.

E bérmozgalom vezetője az a gyűlés, melyet tegnap tartottak a sütőmunkások.

Ugyanis majdnem ezer sütőmunkás gyűlt össze tegnap délután az Akáczfa utcában levő Baranyai-féle teremben. Ennek a szokatlan érdeklődésnek az volt az oka, hogy már a nyár folyamán 16 pontban foglalt követelést nyújtottak be a munkások az ipartestület elnökségének, amely azt teljes egészében visszautasította. A sütőmunkások nyilvános gyűlése erre utasította a szervező bizottságot, hogy a helyzetükön alaposan segítő követeléseket dolgozza ki s terjessze azt alkalmas időben a munkások elé. A szervező bizottság eleget tett ennek a megbízatásnak és tegnapra hívta össze a munkásokat.

A gyűlés elnöke Hoffmann Ferenc, jegyzője Holzhauser József elvtársak voltak. A szervező bizottság nevében Kardics Kálmán elvtárs fejtegette hosszasan a bizottság által elfogadott követeléseket, amelyek mindegyikét lelkes éljenzéssel fogadott az ülés. A követelések a következők:

1. A napi munkaidő 12 órás keretben 10 óra, a 2 óra egyfolytában vagy legfeljebb egyszer megszakítva adandó meg. A sütemény kihordás a 10 órai munkaidőbe betudandó. Szükség esetén a

munkaidő 1 órával meghosszabbítható, mely esetben a túlóra, a kosztpénz, beszámításával kétszeresen fizetendő. Állandóan túlórázni nem szabad.

2. Élelmezési pénzül hetenként 15 Korona fizetendő, melyből hétköznap 2 Korona, vasárnap 3 Korona adandó ki a munkásnak. Minden munkásnak naponta 1 kg kenyér adandó.

3. A munkabér az 1903. évi megállapodás szerint fizetendő u. m. helfernek 26 Korona 40 fillér, magnátdagasztónak 22 Korona, dagasztónak 20 Korona, fekete dagasztónak 17 Korona, jódlinak 17 Korona 40 fillér, kádasnak 14 Korona 40 fillér, magnát- és fekete ficinek 12 Korona, ficinek 10 Korona. Ahol magasabbak a bérek, abból levonni nem szabad.

4. A munkás nem kötelezhető a munka megkezdése előtt a műhelyben megjelenni. Ha a munka megkezdése kapuzárás alatt volna, a munkás a kapunyitási díj fizetése alól felmentendő.

5. Minimális (fici) fizetéssel a műhelyben dolgozó munkásoknak legfeljebb a fele alkalmazható, a másik fele az általuk végzett magasabb munkanemek szerint díjazandó.

6. Minden munkásnak heti 3 Korona lakáspénz fizetendő.

7. Május elseje munkásünnepnek ismerendő el. Ezen a napon a munkaszünetnek olyannak kell lenni, mint vasárnapon, de a munkabér, vagy élelmezési pénz meg nem csonkítható.

8. Csakis szervezett munkás alkalmazható, munkaközvetítés pedig csakis az Élelmezési Ipari Munkások Országos Szövetségének budapesti sütő szakosztályából történhetik.

9. 14 napi felmondás betartandó és eddig szokásban volt szerződésaláírás eltörlendő.

10. 3 munkás után egy tanonc, 3 munkásnál kevesebbel dolgozó műhelyben is egy tanonc tartható. A főváros által 1906. január 1-én életbe léptetett a sütőipar gyakorlását szabályozó rendeletnek, valamint az ipartörvénynek a tanoncokra vonatkozó szakaszai szigorúan betartandók.

11. A műhelybizalmi férfirendszer elismerendő.

12. A vasárnapi munkaszünet és a fővárosi sütőiparról szóló szabályrendelet szigorúan betartandó és a tanoncokra is kiterjesztendő.

13. Minden műhelyben kifüggesztendő, hogy minden munkás mikor kezdi és mikor végzi a munkáját.

14. Csakis szakmunkás alkalmazható szakmunkára.

15. A lisztpénz zsákonként 20 fillér, hiánytalanul kiszolgáltatandó.

16. Ezen mozgalomból kifolyólag senki el nem bocsátható.

Az ismertetés után azt indítványozta *Kardics* elvtársunk, hogy ezeket a követeléseket haladéktalanul terjesszék az ipartestület elé, kérjenek tőle 4 hét múlva választ és minden sütőmunkás fizesse

be keresetének 10%-át 3 héten át a szervezőbizottság pénztárába.

Steiner Samu elvtárs beszélt azután a helyzet komolyságáról és a követelések fontosságáról és azt indítványozta, hogy az ipartestület válaszára csak két heti határidőt tűzzenek ki. *Kardics* elvtárs ehhez hozzájárul, de indítványozza, hogy a két hét alatt 15%-ot fizessenek be.

A gyűlés a követeléseket, a 15% befizetését egyhangú lelkesedéssel elfogadta, és a válaszadás határidejét október 11-ét tűzte ki, amely napon ismét gyűlést tartanak, hogy vagy az egyezséget hirdessék ki, vagy pedig esetleges sztrájk felől határozzanak. Ezután még beválasztották a szervező bizottságba *Fitos Gyula* elvtársat, mire a gyűlés a Marseillaise-t énekelve szétoszlott.

(Népszava, 1906. szeptember 27.)

★

A SZEGEDI SÜTŐMUNKÁSOK VÉDELMI HARCA

melyet a mesterek támadása ellen indítottak, máris rákényszerített tíz mestert, hogy a munkások követeléseit szerződésileg elismerjék. Még hat műhelyben vonakodnak megadni a munkások követeléseit, s e helyeken folyik a harc tovább. A sztrájkban állókat a dolgozók anyagilag támogatják. Szeged egyelőre zárlat alatt áll.

A szegedi sütőmunkások egylete sürgönyileg arról értesít bennünket, hogy a tegnapi számunkban a pécsi sütőmunkások mozgalmáról szóló tudósításában foglalt ama állítás, hogy Szegedről fognak sztrájktörőket Pécsre szállítani, nem felel meg a valóságnak, annál is inkább, mivel a szegedi egylet tudatában van annak, hogy Pécsett bérmozgalom van.

(Népszava, 1906. október 7.)

★

A szegedi sütőmunkások harca —

mint nekünk írják — a munkások győzelmével ma véget ért. A harcból kifolyólag a munkáltatók kénytelenek voltak szerződésileg biztosítani a munkások követeléseinek megadását. *Tóth Gáspár,*

Tóth Sándor, Gácser Antal, és *Papp Mihály* mesterek sütödéit a munkások bojkott alá helyezték, mert nem teljesítették a munkások kívánságait. Akadt 5 szerencsétlen sztrájktörő.

(Népszava, 1906. október 19.)

★

A BUDAPESTI SÜTŐMUNKÁSOK SZTRÁJKJA

— Saját tudósítónktól —

Budapest, 1906. október 11.

A budapesti sütőmunkások a mai nap folyamán majdnem az egész vonalon beszüntették a munkát. A munkabeszüntetés előzményeit már több ízben ismertettük sütőmunkás elvtársainkkal, s így a sütőmunkások követeléseit is.

A sütőmunkásságot mai határozatába a kapzsi pékmesterek egyenesen belekényszerítették, ami annál könnyebben sikerült nekik, mert a hatóság is teljesen nyíltan az ő pártjukra állott.

A sütőmunkások még szeptember 26-án adták át követeléseiket a sütők ipartestületének, melyeknek főbb szempontjai a következők:

1. 14 napi felmondási idő.
2. A bizalmi férfirendszer bevezetése.
3. 12 órai keretben 10 órai munkaidő.
4. A kosztpénznek 24%-kal való emelése.
5. 3 Korona lakbér hetenként.
6. A lisztpénz teljes összege.
7. A munkabérek és a felmondási idő rendezése.

A mesterek ipartestülete csak ma, az utolsó pillanatban küldte el válaszát a benyújtott memorandumra, amely válasz fényesen jellemzi a munkásfilléreken meghízott pékmesterek gondolkodásmódját.

Ugyanis az összes követelések teljesítését megtagadták mégpedig olyképpen, hogy vagy teljesíthetetlennek jelentették ki azokat, vagy pedig a sütőiparról szóló szabályrendelet laza paragrafusai mögé bújva azokra való hivatkozással ütötték el a követeléseket.

Pedig ha van oka panaszkodni valamelyik munkásszakmának, akkor a sütőmunkások igazán panaszkodhatnak. Ők valóságos rabjai a profitéhes mestereknek, akik kényük-kedvük szerint bánhatnak el velük.

A munkásokat a mesterekkel szemben — saját erejükön kívül — nem védi senki és semmi. Sőt ellenkezőleg. Maga a pártatlan hatóság is a mesterek mellé állott, és minden elgondolható módon siet a munkások letörésére. Nem átallja felvonultatni még a pék-katonákat sem, hogy sztrájktörő munkát végezzenek; azokat a katonákat, akiket a munkásoktól adó fejében beszedett fillérekből etetnek, tartanak fenn.

Maga *Kolarics György* pékmester az ipartestület elnöke bejárta a környéket és felbíztatta a lakosságot, hogy neki szállítsa a kenyeret. Persze jó üzlet kínálkozik — a beugratott kismesterek rovására.

Ám sem a hatóság, sem a péküzleteket megszálló rendőrség pártfogása nem fogja megkímélni a sütőmestereket a munkások jogos és méltányos követeléseinek teljesítésétől, mert a harcbakergetett sütőmunkásokat minden erejéből támogatni fogja az összmunkásság, ez pedig nem jelent egyebet, minthogy a sztrájkolóknak győzniök kell.

Nagyban előmozdítja a győzelmet, hogy a süteménykihordók is csatlakoztak a sztrájkolókhoz.

Az öntudatos össz-munkásságnak száz és egy módja van arra, hogy a sütőmunkásságot támogassa. Az öntudatos munkások feleségei majd tesznek róla, hogy a sütőmesterek ne bizakodjanak abban, hogy — mert kenyérre szükség van — hát könnyű lesz a sztrájkot baj nélkül kihúzniok, sőt talán hasznot is húzhatnak belőle.

A munkásasszonyok majd maguk sütik ezentúl a kenyeret — de otthon, vagy pedig ott vásárolnak, ahol megadták a munkások követeléseit.

Majd meglátjuk, hogy mennyit lendít a kizsákmányolók ügyén a hatósági beavatkozás.

A sütőmunkások sztrájkja nem általános, mert azoknál a mestereknél, akik megadták a munkások követeléseit, tovább dolgoznak. Ilyen mester a mai nap folyamán már több akadt. A sztrájkot kimondó sütőmunkás gyűlésről az alábbi tudósításunk számol be:

A délutáni gyűlés

A sütőmunkások, mint előre látható volt, ma kimondták a sztrájkot. Gyűlésük délután fél 5 órakor volt a városligeti „*Zöld Vadász*" vendéglőben. A munkások között rendkívül harcias a hangulat.

A gyűlést *Metzger Márton* elvtárs nyitotta meg, s ajánlatára elnökül *Hoffmann Ferenc*, jegyzőül *Holzhauser József* elvtársakat választották meg.

Kardics Kálmán elvtárs előadja, hogy a múlt gyűlés határozatához képest követeléseiket benyújtották a mesterekhez, várva a meghívót a tárgyalásra, hogy békés úton lehessen elintézni mindent. Ma azonban megjött a válasz, mely minden egyes pontot elutasít, sőt még azt sem fogadja el, hogy a mozgalomból kifolyólag senkit el nem bocsátanak, de még ők követelik, hogy a munkások egy évig ne kérjék helyzetük javítását. (Óriási zaj. Sztrájkolunk!) Azt a rágalmat terjesztik, hogy csak 200 munkanélküli óhajtja a sztrájkot. Ez a tömeg, mely itt van, cáfolja ezt a hazugságot. Azt mondják, hogyha voltak eddig visszaélések, forduljunk a hatósághoz, az orvoslást nyújt... Nos, hogy mit tesz a hatóság, arra éppen ma kaptunk példát. Följelentettünk több munkáltatót, mert a szabályrendeletben megszabott időn két órával tovább, túl dolgoztattak, s ma megbüntették őket két koronával, pedig mindenik tíz munkással két-két órával többet dolgoztatott. Hát büntetés ez, hisz ezt tízszeresen behozták! (Óriási zaj!) Ezután felolvassa a sütőmesterek válaszát, amely a segédek követelésének minden pontját elutasítja A választ folytonos harcias ellentmondással fogadták. *Kardics* elvtárs ezután megkérdezte fenntartják-e a követeléseket? Egyhangúlag hangzott: „Fenntartjuk! Éljen a sztrájk!" Akkor hát meg kell fogadni — folytatta — hogy minden munkás a végsőkig kitart. (Viharos taps és éljenzés.) *Hoffmann* elnök elvtárs felteszi a kérdést, megvannak-e elégedve az ipartársulat válaszával, s azt tudomásul veszik-e? Egyetlen ember sem fogadta el a választ, hanem percekig tartó taps és éljenzés között kimondták a sztrájkot. *Hoffmann* azután kitartásra buzdította a munkásokat, mert akkor biztos lesz a győzelem. Homola Rezső elvtárs azt mondja, hogy eddig a mesterek vagyont szereztek, de most már a munkások maguk is tisztességesen akarnak megélni.

Megerle Gyula elvtárs örömmel látja, hogy itt van már az egész sütőmunkásság. Rövid idő előtt még csak 30—40 ember volt együtt s ezeket gúnyolták, hogy szocialisták. Most büszkén valljuk magunkat mindannyian szocialistáknak. (Zajos éljenezés.) *Fitos Gyula Zoltán* elvtárs hazugságnak mondja, hogy a katona-pékek képesek lesznek az igényeket kielégíteni. Attól a kenyértől, amit azok sütnek, sokan kerülnek a Rókusba. *Steiner Samu* elvtárs ünnepnek mondja a mai napot, mert eltűnt munkás és munkás között minden félreértés. A mesterek ma karhatalmat kértek azok ellen, akik terrorizálni akarják a dolgozni akaró munkásokat. A dolgozni tudó elvtársak, munkások itt vannak mind, s úgy fogják magukat viselni, hogy a rendőrségnek nem lehet ürügye a közbelépésre. A süteménykihordók nevében *Glück József* elvtárs szólalt fel, s kijelentette a teljes szolidaritást. A süteménykihordók oda fognak

hatni, hogy a mesterek kényszerülve legyenek megadni a követeléseket. Még az éjjel sütödét állítanak fel a süteménykihordók. (Éljenzés.) *Kristány János* elvtárs felhívja azon munkásokat, akiknek mesterei aláírták a követeléseket, hogy menjenek haza dolgozni. *Kardics Kálmán* elvtárs szólalt fel végül, s arra buzdította a munkásokat, hogy tartsanak ki, amíg nem győznek.

Fitos Gyula elvtárs indítványára kimondták, hogy követelni fogják, hogy a szakegylet pénzbeszedője bemehessen a műhelyekbe s ott beszedhesse a járulékokat. A gyűlést azután bezárták, de a munkások azok kivételével, akiknek mesterei megadták a követeléseket, s dolgozni mentek, ott maradtak a sztrájktanyán.

(Népszava, 1906. október 21.)

★

A SZTRÁJKOLÓ SÜTŐMUNKÁSOK ÜGYÉBEN NEM VÁLTOZOTT SEMMI

A sütőmesterek nagy szorultságukban a rendőrség kezébe teszik le ügyüket, hogy az rántsa ki őket a hínárból. Persze, hogy a rendőrség odanyújtotta segítő kezét és a következő fenyegető iratot intézte a sztrájk-vezetőséghez:

A budapesti m. kir. államrendőrség főkapitánya, 1836. eln. sz. 1906.

A budapesti sütőmunkások sztrájkvezetőségének,

Helyben

A VII. ker. kapitányságnak hozzám tett jelentése szerint f. hó 21-én éjjel 12 órakor *Potok Adolf* sütőmester műhelyének (lakik, VII. ker. István u. 12. sz.) 3 ablakát sztrájkolók bezúzták. Ezen kívül a magánosok elleni erőszak bűncselekménye miatt itt folyamatban levő nyomozat adatai szerint f. hó 22-én délután a sztrájktanyán *Kardics Kálmán* felszólította a segédeket, hogy kik akarnak menni a műhelyeket ellenőrizni. A jelentkező 30 segédet utasította, hogy kisebb csoportokban menjenek a sütödékbe. S ahol dolgozó munkásokat találnak, szólítsák fel a munka abbahagyására. Ezen utasításnak az volt az eredménye, hogy *Moró János, Belics Koszta, Eichbaun Béla, Debeljacski Pál, Velebith Lukács, Eunbacher Mihály, Stein Gerő, Princes Gábor* sztrájkoló sütősegédek f. hó 22-én

este 9 órakor behatoltak *Grün Ede* Óriás utca 5 sz. alatti sütőműhelyébe, s az ott dolgozó *Kurucz Lajost* a munka abbahagyására bírták, s magukkal vitték.

A sztrájkoló segédek ezen eljárása semmiképpen sem egyeztethető össze a munka szabadságával, ennélfogva a műhelyeknek ilymódon való ellenőrzését megtiltom, s felhívom a sztrájkvezetőséget, hogy ilyen, a zaklatás természetével bíró utasításoktól tartózkodjék, s hasson oda, hogy a sztrájkolók erőszakoskodásokat ne kövessenek el, mert ellenkező esetben kénytelen volnék szigorúbb rendszabályokat alkalmazni és a sztrájktanyát azonnal feloszlatni.

Budapest, 1906. október 23-án.

Boda Dezső
főkapitány.

(Népszava, 1906. október 25.)

Az ÉMOSZ Budapesti Sütők Szakosztálya vezetősége 1907

Nagykanizsai élelmezési munkások 1907. május 1-én

AZ ARADI SÜTŐMUNKÁSOK GYŐZELME

Öt hónappal ezelőtt kezdték az aradi sütőmunkások a szervezkedést és ez a rövid idő elegendő volt ahhoz, hogy fényes győzelmet arassanak és helyzetükön lényegesen javítsanak.

Amint az összes sütőmunkások tagjai voltak a csoportnak, hozzáláttak a gyümölcs betakarításához. Kidolgozták követeléseiket és benyújtották a munkaadóknak. Három ízben tárgyaltak, de eredménytelenül, mert a munkaadók követeléseiket visszautasították. Erre a munkások kimondották a sztrájkot, amely kilenc napig tartott a leglelkesebb kitartással. Sztrájktörő egyetlen egy sem akadt. A munkások tekintélyes része kivált, a fiatalabbak elutaztak, hogy megkönnyítsék a küzdelmet. Két békéltető tárgyalás volt, amelyeken Kardics Kálmán központi titkár is résztvett, aminek végre meglett az eredménye, megköttetett az egyezség a következő feltételekkel: 14 órás keretben 10 óra munkaidő, a természetbeni koszt eltörlésével, 12 Korona kosztpénz, 10% béremelés, 8 korona minimális hetibér, a bizalmiférfi elismerése. Csakis szervezett munkás alkalmazható, ha új munkás nem szövetségi tag, 14 nap alatt köteles belépni. Süteménykihordás eltörlendő, kivéve az éjjeli sütöttet, amelynek kihordása a munkaidőbe betudandó. Egy közös, 4—4 tagból álló „műhelyrend-felügyelő bizottság" választása. A mozgalomból kifolyólag senki el nem bocsátható.

A mozgalomban a fekete pékek, vagyis az orosházi kenyérsütők részt nem vettek, ami aggodalommal töltötte el a harcolókat. A legközelebbi teendő lesz most ezeket is bevonni a szervezkedésbe, hogy az esetleges legközelebbi mozgalom alkalmával biztonságban legyenek.

(Élelmezési Munkás, 1907. június 1.)

★

ARADI CSOPORTUNK FELFÜGGESZTÉSE

Az aradi hatóságok az úszítók parancsszavára úgy gondolták az ottani munkások erejét megtörni, ha megfosztják őket otthonuktól, a munkásotthontól. Ezt azonban csak úgy zárhatták le, ha a benne székelő munkás szervezeteket sorba felfüggesztik. A napokban az Élelmezési Ipari Munkások Országos Szövetsége csoportját vette sorra a rendőrség kiküldötte. Olyan időben ment, amikor a csoportelnöknek *Schwabach Ferenc* elvtársnak éppen nem volt ideje, mert

hiszen neki néha kenyérkereset után is kell látnia. A rendőri kiküldött erre erőhatalommal lefoglalt mindent, *Varjassy* polgármesternek jelentést tett a dologról, ez viszont továbbította a jelentést a belügyminiszternek címzett fekete grófnak és úgy napról-napra várhatjuk aradi csoportunk feloszlatását — minden indok nélkül.

(Élelmezési Munkás, 1907. július 15.)

★

PÉKEK, CUKRÁSZOK ÉS ROKON SZAKMAI MUNKÁSOK I. NEMZETKÖZI KONGRESSZUSA

(Megtartva 1907. augusztus 24—25-én, Stuttgartban.)

Magyarország:

Az 1907. február 28-án megtartott évi gyűlésen megtett jelentés szerint az évi jövedelem: 9916,66 Korona, a kiadás 7426,92 Koronát tett ki, a szervezet vagyona 2489,66 Korona. Szövetségünket 1905. június 24-én alapítottuk. A tagok száma 2545, ezek közül 1690 segélyjogosult. Az országban 21 városban vannak helyi csoportok.

Az utolsó évi gyűlés határozata szerint a segélyezés be lett vezetve, mely 1907. szeptember elején lép életbe. Segélyt csak az a munkanélküli kaphat, aki 52 hete tagja a szervezetnek, és tagdíját rendszeresen befizette. Egy heti várakozás után megkezdődik a segély kifizetése. Hetenként 4 koronát fizetünk.

A munkanélküli segélyt az illető tagoknak abban a helységben fizetjük, melyben munkanélkülivé vált, ha egy segélyezésre jogosult elutazik, akkor elutazása alkalmával felvehet 2 heti segélyt, de akkor már a szervezettől nincs semmi kérnivalója.

Az 1906-os évben szervezetünknek 9 sztrájkot kellett végrehajtani, melyek közül 7 részleges eredménnyel fejeződött be. Ezeknél a következő előnyöket tudták kiharcolni: megszüntetése az ellátásnak a munkaadónál, megállapítása a minimális béreknek, 27 koronában a fővárosban, legmagasabb bérek 44—50 korona, vidéken a minimális bér 20 korona és a legmagasabb 40 korona. A fővárosban a munkaidő naponta 10 óra, 12 órás jelenlét mellett a pékségben, vidéken 10 óra, 14 órás jelenlét mellett a pékségben. Kollektív szerződést a munkaadókkal még sehol sem kötöttünk.

Munkásvédelmi törvényt országunkban nem ismerünk: egyedül 1903 óta létezik egy szabályozó rendelkezés a vasárnapi pihenőre vonatkozólag, mely azonban bármikor visszavonható.

Azonkívül fennáll Budapesten (csak a főváros részére) még egy különleges rendszabály a pékségek berendezésére vonatkozólag, mely azonban teljesen értéktelen és melyet a munkaadók egyáltalán nem tartanak be.

Testvéri üdvözlettel:

Kordics Kálmán
titkár

(ÉDOSZ Archivum.)

★

A SÜTŐMUNKÁSOK VILÁGPARLAMENTJE

A sütőmunkások, cukrászok és rokon szakmák munkásainak első nemzetközi kongresszusa

Talán nagyítunk egy kicsit, mikor hét ország sütőmunkásainak nemzetközi nagygyűlését így nevezzük, de jól esik büszkélkednünk vele, amikor az első nemzetközi sütőmunkás kongresszusról van szó.

Augusztus hónap 24-én és 25-én tartották a sütőmunkások és a rokon szakmák munkásai Stuttgartban első nemzetközi kongresszusukat. Sajnos, mi magyarok nem vettünk benne részt. Tudjuk, hogy szövetségünk vezetőségét méltánylást igénylő okok vezették, amikor arra határozta el magát, hogy nem fogja magát küldöttel képviseltetni. Anyagi körülményeinket is figyelembe kellett vennie. Ugyan a kongresszuson való részvételünk nagyban emelte volna jó hírünket itthon is, külföldön is. Minthogy azonban szövetségünk már eleve kijelentette és ezt a kongresszust rendező testvér németszövetséggel is közölte, hogy a kongresszus minden határozatát magáévá teszi és tőle telhetőleg mindent el fog követni, azok végrehajtására, reméljük, hogy a kongresszus így is meg fogja hozni a gyümölcsét a mi részünkre is. Mert a kongresszus dacára annak, hogy a világ sütő és rokonszakmák munkásai nem a várakozásnak megfelelően képviseltették magukat, olyan mélybe vágó és jelentős munkát végzett, hogy tagjai büszke önérzettel mondhatják, hogy munkájuk gyümölcsét az egész világ rokon munkásai fogják élvezni és megteremtették az alapját a sütőmunkások és rokonszakmák munkásai nemzetközi együttmunkálására. Hogy ez így van,

tanúskodik róla a kongresszus lefolyása, melyet a következőkben ismertetünk.

24-én, délután 3 órakor kezdődött a tanácskozás *Allmann Ottó* elvtárs (Hamburg) üdvözölte különösen a külföldi küldötteket. Örömének adott kifejezést afölött, hogy a német szövetség meghívását a testvérszövetségek ilyen nagy száma követte.

A kongresszuson képviselt munkások mindjobban érzik, hogy a testvéri szövetkezést a határon túl kell terjeszteni, ha a kizsákmányolásnak minden országban korlátokat akarunk szabni. Semmiféle nemzetségi ellentétek nem akadályozhatnak bennünket szaktársainknak a kizsákmányolás bilincseiből való fölszabadításában, előrehaladásunkban. A megjelenteken kívül Hollandia, Belgium, Magyarország, Varsó és Szt. Pétervár szövetségei bejelentették, hogy hozzájárulnak a kongresszus határozataihoz az észak-amerikai Egyesült Államok és Dánia még foglalkozni akarnak velük. Franciaország egyáltalán nem nyilatkozott.

A tanácskozás elnöke *Allmann* elvtárs (Hamburg), jegyzője *Lankes* elvtárs (Frankfurt) lett.

A napirend a következő volt:

1. A sütőmunkás védtörvények, mégpedig
   a) A sütödék berendezése és üzeme.
   b) A napi munkaidő tartama.
   c) Hetenként egy szabadnap.
   d) Az éjjeli munka eltörlése.
2. Küzdelem az éjjeli munka ellen.
3. A szövetségek kölcsönösségi egyezsége a tagok átlépésére, utas-, munkanélküli- és betegsegélyezésre, vonatkozólag.
4. Kölcsönös támogatás sztrájkok esetén, odautazás meggátlása, és anyagi segélyezés tekintetében.
5. Célszerű és szükséges-e a nemzetközi titkárságot felállítani?

A napirend első és második pontjához a német küldöttek határozati javaslatot terjesztettek be, amelyet *Allmann* elvtárs indokol. Világos, hogy az egyes országok munkásvédelmi intézkedéseivel meg nem elégedhetünk. Olaszországban a harc kizárólag az éjjeli munka ellen összpontosul, más országokban meg azt látjuk, hogy ez a követelés nem tekinthető olyannak, mely legkönnyebben elérhető, hanem a szervezetek által az összes munkások és munkásnők gazdasági helyzetének javulása, mint a koszt és lakáskényszer és a hétnapos munkahét megszüntetése, valamint munkaidő rövidülés állíttatik előtérbe.

Premoli (Miláno) az olasz szaktársak taktikáját védi, amellyel

elérték, hogy a kormány az éjjeli munka eltörlésére javaslatot dolgozott ki. A határozati javaslat ellen állást kell foglalni, mert az éjjeli munka eltörlését az utolsó helyen követeli, amivel az olaszok meg nem elégedhetnek. A legtöbb olasz városban kollektív szerződések léteznek.

Tösch (London) a határozati javaslattal egyetért, éppen úgy *Stickel* (Bern) is.

Augusztus 25-i délelőtti tárgyalás

Allmann elvtárs megnyitja az ülést és felolvassa a következő testvérszövetségektől beérkezett üdvözlő táviratokat: Csehország, Magyarország, Norvégia, valamint Krimitschau, Köln és Wuppertal sütőmunkásaitól.

Az első és második pont fölötti vitában részt vettek még: *Sjöstedt* (Stockholm), *Gassner* (München), *Jirasek* (Prága), *Lankes* (Frankfurt) és *Silberer* (Bécs) elvtársak. Az összes szónokok egyetértenek a következő határozati javaslattal, melyet egyhangúlag fogadtak el:

A sütőipar minden országban, egyes üzemek kivételével a legelmaradottabb iparágakhoz tartozik. A technikai haladás csak nagyon lassan tud magának utat törni és az üzemek berendezései még a minimális egészségügyi követelményekkel is rideg ellentétben áll. A munkások és munkásnők bér és munkaviszonyai minden tekintetben megfelelnek az ipar elmaradottságának.

Valóságos kultúrellenes a munkaerő kíméletlen kizsákmányolása korlátlan munkaidőben, amely ezernyi esetben 16—18 órára terjed naponta. Különösen kiélesedik a korlátlan kizsákmányolás az éjjeli munka által, amely buzdításul szolgál a munkaidő meghosszabbítása, és a munkahelyiségek egészségtelen voltával a munkások egészségét nagyon rontja, életkorukat megrövidíti.

Az erkölcsi és szellemi kiképzést befolyásolja, a családi életet károsítja, vagy teljesen lehetetlenné teszi. Az éjjeli munka annál inkább elvetendő, mert nem felel meg a népesség nélkülözhetetlen szükségének, hanem a munkaadók versengéséből származott. Ehhez jön még az a szörnyű állapot, hogy egyes államok kivételével — a munkahét hét napra, vagy éjjelre terjed.

Ezekre a szomorú tényekre való tekintettel elhatározza a kongresszus és minden ország szervezetének kötelességévé teszi, mint közvetlenül érdekeltek, valamint a lakosság, mint fogyasztók között a szervezett munkásság segélyével, hogy a szaktársak erélyes agitációval követeljék az egyes államok törvényhozásától:

1. Teljes kiküszöbölését a munkaadónál való kosztnak és lakásnak és kielégítő minimális munkabérnek a megállapítását.

2. A munkahétnek hat napban való megállapítását, minden munkás és munkásnő részére. Az országos szakszervezetre bizatik, hogy vagy a teljes vasárnapi munkaszünetet, vagy a heti szabadnapot követeljék. Meg nem engedhető, hogy egyes munkás a szabadnapról lemondjon, ami a sztrájktöréssel egyenlőnek tekinthető.

3. A munkaidő korlátozását legföllebb napi 10 órára, beleértve legalább is egy órai szünetet. Minden felváltással dolgozó üzemben napi 8 órára, beleértve félórai szünetet, ilyen üzemekben a csoportok hetenként való felcserélését.

4. Kivétel nélkül való eltörlését a női munkások és 18 éven aluli ifjúmunkások éjjeli munkáinak. Felnőtt munkások éjjeli munkájának az eltörlését. Éjjeli munka megfelelően drágább díjazását, mint a nappaliét.

5. Mindenféle záradék eltörlését, melyek által a sütőipar az általános munkásvédelem alól kivétetik.

6. Szigorú szabályok kibocsátását a sütőüzemek technikai és egészségi berendezések tárgyában a munkások és a fogyasztóközönség védelmére.

7. A sütő és cukrász üzemek alárendelését a gyári és iparfelügyelők alá. Hathatósabb ellenőrzés céljából bizalmi férfiak bevonását, akik a szövetkezetek kebeléből választandók.

A nemzetközi kongresszus kötelességévé teszi az egyes szervezeteknek, hogy erélyes agitációval győzzék meg a munkásokat és munkásnőket a szakszervezeti tömörülés szükségességéről és őket osztályharcra neveljék. A gazdasági harcnak arra kell irányulnia, hogy a munkaadónál való koszt és lakás eltörlése keresztülvitessék. Ehelyett kielégítő minimális hetibér állapítandó meg. A munkabér megrövidítése és egy heti szünnap kiküzdése a legközelebbi fontos követeléseink.

A kölcsönösségi szerződések pontjánál a következő határozati javaslat fogadtatott egyhangúlag:

„A nemzetközi kongresszus, tekintettel a szövetségek segélyezési intézményeinek különféleségére, hangsúlyozza ezen ágak egységesítésének szükségességét.

Felkéri az egyes országok szövetségeinek képviselőit, törekedjenek oda, hogy ott, ahol segélyezési intézmények még teljesen hiányoznak, ilyeneket teremtsenek, mindenek előtt azonban az utazási segély vezettessék be. A kongresszus elhatározta, hogy a meglevő kölcsönösségi egyezségek az összes tagok egyenjogúságának, alapján mihelyt csak lehetséges, valamennyi a nemzetközi titkársághoz csatlakozott szövetségekre kiterjesztessenek és mint a

kölcsönösségnek minimumát egyik szövetségből a másikba való díjtalan átlépést az előbbi tagság beszámításával és legalább utazási segély és jogvédelem nyújtásával tartalmazzák."

Sztrájkok és kizárások alkalmával való segélyezésre nézve a küldöttek Allmann elvtárs referálása alapján a következő alapelvekben állapodtak meg:

„A gazdasági harcok sikeres keresztülvitele céljából ajánlja a kongresszus, a nemzetközi titkársághoz csatlakozott összes szövetségnek, hogy a tagok járulékait úgy szabják meg, hogy mindenkor képesek legyenek bérharcaikat saját anyagi eszközeikkel vezetni.

Csak rendkívüli erejük mértékét meghaladó és legalább 3 hétig tartó sztrájkok és kizárásoknál, melyek esetleg az illető szervezet szétdúlására, vagy működésképtelenségére vezetne, kereshető meg a nemzetközi titkárság az összes szövetségek segítsége végett.

Nagy kiterjedésű kizárásoknál a segély már előbb is igénybevehető. Sztrájkok és kizárások a központi titkársággal azonnal közlendők, hogy a többi szövetségek, sztrájktörők odautazásának megakadályozása végett azonnal értesíthetők legyenek.

A szövetségeknek kötelességük, hogy a titkárságnak évenként legalább egyszer pontos jelentést küldjenek, valamint minden kérdésre azonnal válaszoljanak.

Svédország küldötteinek indítványára a balesetbiztosításra vonatkozólag a következő határozatot hozta a kongresszus:

„A nemzetközi kongresszus felszólítja az országos szövetségeket, hogy minden eszközzel odatörekedjenek, hogy szakmáink minden üzeme az állami balesetbiztosítási törvények alá rendeltessék. Ahol ez nem sikerül, vagy ahol állami baleset biztosítási törvény nincs a munkaadókkal való béregyezmények kötésénél szabad balesetbiztosításra kell törekedni, hogy minden munkásnak és munkásnőnek ezen biztosítás előnyeiben része legyen.

Az 5. pontnál továbbá elhatároztatott; „A sütők, cukrászok és rokonszakmák munkásainak nemzetközi titkárságának létesítése melynek székhelye Hamburg. Csak olyan szervezetek csatlakozhatnak hozzá, melyek az osztályharc alapján állanak. Titkárnak egyhangúlag *Allmann* (Hamburg) választatott meg. A járulék minden tag után 2 pfenningben állapíttatik meg. A titkárság feladata, hogy évenként jelentést adjon ki az egyes szervezetek fejlődéséről, gyenge szervezeteket tanáccsal támogasson, és erre a célra informáló utazásokat tegyen. A szaklapok kölcsönös kicserélése minden szervezetnek kötelességévé tétetik. Jóváhagyást nyert, az is, hogy kimerítő jegyzőkönyv adassék ki brosúra alakban az egyes szervezetek helyzetjelentéseivel.

A legközelebbi kongresszus 1910-ben Koppenhágában lesz.

A kongresszus egyhangúlag elfogadta *Silberer* (Bécs) által benyújtott következő határozati javaslatot:

A kongresszus az olasz szaktársaknak az éjjeli munka teljes eltörléséért folytatott nagy és igazságos harcáért testvéries kívánatait nyilvánítja és teljes és állandó sikert kíván.

(Élelmezési Munkás, 1907. szeptember 16.)

★

BUDAPESTI SÜTŐMUNKÁSOK BIZALMI FÉRFI TESTÜLETE SZERVEZETI SZABÁLYZATA

1. §. A bizalmi férfi testület áll a Budapesten dolgozó sütőmunkások műhelyenként megbízott egy-két bizalmi férfiaiból.

2. §. Minden sütőműhelyben, hol a dolgozó sütőmunkások száma a 10-et meg nem haladja, egy, ahol a 10-et meghaladja két bizalmi férfi választandó. Két bizalmi férfinál többet egy műhely nem küldhet ki. Olyan műhelyben, ahol csak egy munkás dolgozik, magát jelentse be bizalmi férfinak.

3. §. Minden Budapesten levő sütőműhelynek tekintet nélkül arra, hogy hány szervezett munkás van a műhelyben, a dolgozó szervezett munkások kötelesek bizalmi férfit választani.

4. §. A műhely bizalmi férfiai műhelyértekezleten választandók, még pedig ahol két bizalmi férfi választására jogosult a műhely, lehetőleg minden osztályából az üzemnek (konyha, sütőház), egy-egy bizalmi férfi választandó. A megválasztott bizalmi férfiak bejelentendők a szervező bizottságnak.

5. §. Ha a szervező bizottságnak egyes bizalmi férfiak küldetése ellen aggályaik vannak, akkor előzőleg a bizalmi férfi testület elé terjesztendő, mely véglegesen határoz a bizalmi férfi üléseken való részvételt illetően.

6. §. Azon sütőműhely munkásai, akik többszöri felszólítására a szervező bizottságnak sem küldi ki bizalmi férfiát, a szaksajtóban közzéteendő.

7. §. A bizalmi férfi testület üléseit a szervező bizottság hívja egybe havonként egyszer. Szükség esetén többször. Köteles a szervező bizottság a műhely bizalmi férfi testületet egybehívni, ha azt 10 bizalmi férfi írásban a napirend megjelölésével kívánja. Az ilyen esetben köteles a szervező bizottság egyhéten belül az összehívást megejteni.

8. §. A műhely bizalmi férfia köteles a műhelyből való kilépését, valamint a lakásváltoztatását 3 napon belül szóval, vagy írásban bejelenteni a szervező bizottságnak.

9. §. Olyan műhelyben, honnan a bizalmi férfi bármely okból távozott, kötelesek a műhely munkásai 4 napon belül írásban vagy szóval az újonnan megválasztott bizalmi férfit bejelenteni. Ahol ezt nem tennék, a 6. §. az irányadó.

10. §. A bizalmi férfi köteles az üléseken megjelenni. Amely bizalmi férfi háromszor igazolatlanul meg nem jelenik, a bizalmi férfiak közül töröltetik. A neve a szaklapban közzéteendő. Az ilyen műhely a szervező bizottság által értesítendő 3 napon belül új bizalmi férfi kiküldetése végett és köteles a műhely egy héten belül a bizalmi férfiát megnevezni.

11. §. Szervező bizottsági tag nem lehet bizalmi férfi.

12. §. A bizalmi férfi testület egybehívása zárt borítékban, párt és szaksajtó útján történik.

13. §. Felváltásra dolgozó műhelyekben a bizalmi férfi szükség esetén helyettest küldhet maga helyett, de csak abban az esetben, ha a műhelyben van elfoglalva munkával.

14. §. A szervező bizottsághoz, vagy egyes tagjaihoz intézett kérdésekre válasz adandó, melynek tudomásul nem vétele esetén az ügy a szervező bizottság elé utalandó.

15. §. A műhelyekben felmerült vitás ügyek, ha a bizalmi férfi által vagy műhelyértekezleten elintézést nem nyer, a szervező bizottsághoz utasítandó. A szervező bizottság határozata ellen a felek bármelyikének jogában áll az országos értekezlethez megfellebbezni.

16. §. A bizalmi férfi kötelessége:

a) Szigorúan köteles felügyelni a műhelyben dolgozó munkásokra, hogy szervezeti járulékával hátralékba ne legyen.

b) A szervezeti járulékot lehetőleg beszedni és arról kéthetenként elszámolni,

c) A gyűléseken elfogadott határozati javaslat betartása fölött őrködni.

d) Minden téren a szervezet érdekét elősegíteni, párt és szaklap érdekében agitálni. A műhelyben dolgozó munkásoknak fizetés, munkaidő, vagy bármi jogainak csorbítása esetén a szervező bizottságot értesíteni intézkedés végett.

e) A műhelyben felmerülő vitás ügyeket pártatlanul elintézni.

f) A bizalmi férfinak kötelessége a műhelyben dolgozó munkásokat értesíteni a lefolyt értekezletek határozatairól.

17. §. Ezen szabályzatot csakis a bizalmi férfi ülés változtathatja meg.

Elfogadtatott az 1907. december hó 16—19-én megtartott bizalmi férfi ülésen.

(Élelmezési Munkás, 1908. január 1.)

★

SZÉKESFEHÉRVÁRI SÜTŐMUNKÁSOK

A múlt hónapokban lezajlott nagy, általános mozgalom után mely alkalommal azt a célt vélte a fehérvári rendőrbasa elérni, hogy vége legyen minden munkásmozgalomnak, és a munkások tűrjék minden szó nélkül a tőke kizsákmányolását úgy a jelenben, mint más alkalomkor, óriásian csalódtak a híres basák. A munkás-szervezetek csak megerősödtek a harc alatt annyira, hogy ma már sokkal nagyobb erővel tudjuk felvenni a harcot minden túlkapásaival szemben a basának és a munkáltatónak. A sütőmunkás elvtársaink szervezete — dacára a nagy üldözéseknek — újból lélegzéshez jutott és mint megerősödött harcosok, újból a legelkeseredettebb harcot kezdték meg a munkaadók kizsákmányolása ellen, ami könnyen is érthető, ha tudjuk, hogy 16—18 óra a napi munkaidő, a fizetés pedig 6—16 koronáig terjed hetenként.

(Élelmezési Munkás, 1908. január 1.)

★

ÚJULT ERŐVEL

Lezajlott a harmadik küldöttközgyűlése szövetségünknek. A legkisebb nagyzás nélkül mondhatjuk, ez volt első tanácskozásunk, hol eredményesebb munkát tudtunk alkotni a jövő előmenetelére

A küldöttközgyűlés megnyitása előtt a budapesti sütők szakosztálya dalkara „Fel szocialisták" című munkásdalt énekelték, mire Witzmann Péter elvtárs délután 2 órakor megnyitja a küldött közgyűlést...

A szavazatszedő bizottság: *Wellisch Artur, Holzhauser József és Boross Lajos* elvtársak.

Witzmann Péter elnök szép szavakban üdvözli a küldött közgyűlést és rövid visszapillantást vet az elmúlt évre, mire kéri a kül-

dötteket, hogy tanácskozásunk minél komolyabb és üdvösebb határozatokkal záródjon be.

A magyarországi szaktanács nevében *Rádi Sándor* elvtárs üdvözli a küldött közgyűlést. Buzdító szavakkal ismerteti a nagy szükségességet, mely az élelmezési munkásokra háramlik a munkás mozgalomban. Ismerteti különböző szövetségek harcait, mellyel meg kellett küzdeniök és befejezi szavait azzal, hogy: nézzük a múltat, de alkossunk a jövőre és a legmesszebbmenő harcoktól sem szabad megriadnunk. Különösen a jelenben, midőn a kormány minden segédkezet megad a munkásszervezetek elnyomására.

Titkári jelentés

A titkári jelentést *Kardics Kálmán* tette meg. Beszámolt mindazon esetekről, mellyel az év folyamán meg kellett küzdeni a titkárságnak. Igen nagy akadályok merültek fel aziránt az év kezdetén, hogy a szövetség képes lett volna haladni.

A budapesti sütők szakosztálya, mely gerincét képezte a szövetségnek, — és képezi a jelenben is — a legnagyobb visszafejlődésnek indult, habár természetesnek volt az tekinthető, de mégis minden igyekezettel a fejlődést meg kellett akadályozni, ami az év második felében sikerült is, mert mire az év vége elérkezett, a nevezett szakosztály taglétszáma felülmúlta az előtte való évek taglétszámát.

A titkárság ezen nehéz munka dacára mindent megtett mi lehető volt, és az anyagiak módot nyújtottak, hogy az országban a szövetség minél szélesebb rétegben tért hódítson és alakuljanak meg a csoportok. Ezen munkában is különböző akadályok merültek fel. A mi szakmánk helyi munkásaival alig bír összeköttetést teremteni más, mint a szakmához tartozó és ha mégis sikerül, akkor meg a túl hosszú munkaidő, mely uralkodik mindenütt az országban, idegenné teszi mindentől a munkásokat, ehhez járul még a legelemibb intézni valóknak az ismeretlensége, és a legparányibb agitáció-tudás, minek következménye, hogy a csoport rövid működés után megszűnik, vagy egyáltalán lehetetlenné válik az alakítás. Egy másik óriási nehézség, hogy a rendszeres szövetségi életet még a szervezkedni akaró helyeken is nehéz keresztülvinni.

Nagy nehézséget okoztak még a csoportok elszámolásai, hol ha valamelyes hiba merült fel, annak kiigazítását figyelmen kívül hagyták vagy egyáltalán hónapokon keresztül még a legszigorúbb felszólításra is csak akkor számoltak el, ha küldött utazott oda. Voltak csoportok, kik a titkárság intézkedéseit egyáltalán figyelembe sem vették. Ehhez járult még hozzá a belügyminiszteri ren-

delet alapján folytonos meggátlása a csoportok alakításának és a meglevőknek üldöztetése. Például Keszthelyen a központi küldöttet letartóztatták mielőtt az alakulást megejthette volna. A meglevő csoportoknak sem volt kedvezőbb a helyzetük. Minden téren kitett magáért a kormány és iparkodott lehetetlenné tenni fejlődésünket. A budapesti sütők szakosztályát kétszer ellenőrizték szigorúan hivatalból, azonban még a keresett ürügy sem volt meg a feloszlatásra.

Mindezen akadályok dacára haladásról számolhatunk be. Egyike a legnevezetesebbeknek, hogy a cukrászmunkásság is csatlakozott a szövetséghez és megalakították a budapesti cukrászmunkások szakosztályát. Habár a lefolyt évben a taglétszámban és a csoport alakításban nem a legfényesebb eredményünk van, fényesen sikerült ez évben az óriási taghullámzást meggátolnunk, és a meglevők állandónak tekinthetők.

Az ügyrend elfogadott ügypontjai:
Munkanélküliség

28. A szakosztályok és csoportok vezetősége köteles a hétnek egy napját megjelölni, mely napokon a munkanélküli tagok a szövetségnél kötelesek a munkanélküliségüket bejelenteni.

29. Azon tag, ki munkanélküliségét a megállapított napon és időben a csoportban be nem jelenti, köteles a be nem jelentett munkanélkül töltött heteket megfizetni. A bejelentett munkanélkül töltött hetek után nem kell fizetni.

30. Azon tagok, kik oly helyen tartózkodnak, hol sem csoport, sem szakosztály, vagy befizetőhely nincsen, az a legutóbb volt csoportban hova tartozott, vagy a központi titkárságnak tartozik munkanélküliségét legalább havonként egyszer bejelenteni.

31. A munkanélküliség a munkakönyvvel igazolandó, és lebélyegezendő a tagnak tagsági könyve, törzslapja, egyenlő számú hétre az évnek és felveendő a munkanélküli a központba a munkanélküliséget bejelentő ívre.

32. Azon tagok, kik 10 héten túl sem munkanélküliségüket, sem pedig a tagjárulékot nem fizetik, a tagok soraiból az alapszabály 4. §-a szerint töröltetnek.

33. A munkanélküliek magatartására szóló szabályok minden csoport-szakosztályban kifüggesztendők.

34. Az átutazó munkanélkülisége, lebélyegzése a munkanélküliségnek szintén bejelentendő a központnak.

35. A munkanéküliségе a jelentkezett tagoknak havonként jelentendők az elszámolással.

Munkaközvetítés

36. A szakosztályok és csoportok vezetőségei szigorúan kötelesek felügyelni, hogy az alapszabály 26. §-ában körülírottakat betartsák.

37. A közvetítés hathatós intézése végett a szakosztály vagy csoportba érkező tagjai a szövetségnek tartoznak közvetítés céljából jelentkezni a szakosztály, vagy csoport vezetőségénél. Ugyanezt tartoznak a csoport, vagy szakosztályoknak a helyiségben munkanélkülivé vált tagjai is teljesíteni.

38. A munkanélküliséget bejelentett tagok neve, lakása, és milyen munkavégzésre képes a csoport helységében a kisegítő munka céljából kifüggesztve állandóan nyilvántartandók. A fővárosban levő szakosztályokra a kifüggesztést kivéve kötelező.

39. Azon tag, ki munkanélküliségét be nem jelenti, a nyilvántartása nem kötelező és a közvetítésre kötelező igényt sem tarthat.

40. A közvetítés sorrendben kell, hogy történjék. Kivételt csak az jelent, ha a soros a keresett munkának elvégzésére nem felel meg. A közvetítés elsősorban a tagokra kötelező. A nem tag közvetítése csak az esetben történhet, ha a keresendő munkára tag nem vállalkozik, vagy megfelelő nincsen.

41. Ahol szakosztály, vagy csoport van, annak hivatalos megkeresésére szabad csak egyik csoportnak a másikba közvetíteni.

42. A szövetség azon tagjai, kik közvetítés céljából magukat a nyilvántartásba felvétetik, csakis a csoport, vagy szakosztály közvetítésével vállalhatnak alkalmazást. Ez ellen vétők az ismét való jelentkezés alkalmával a soros közvetítésre igénnyel nem bírnak.

43. A 36. pont és az alapszabály 29. §-a szerint a közvetítés szigorúan a helyben levő munkanélküli tagok soraiból történhet, megfelelő munkaerő hiányában fordulhat a csoport más csoport vagy szakosztályhoz.

44. A közvetítést csakis a közvetítéssel a választmány által megbízott intézi. A visszaélés esetén a szövetségből is kizárható.

45. A munkaközvetítésre vonatkozólag a szakosztály vagy csoport hozhat külön szabályzatot is, az alapszabály és ügyrend keretén belül. A 40. pont csak akkor bír érvénnyel, ha a taggyűlés azt elfogadja.

Munkanélküli és utassegély

48. Minden tag jogosult munkanélküli és utassegélyre, ha a szövetség pénztárába legalább 52 hetet befizetett és tagsági járulékával hátralékban nincsen.

49. A segély összege hetenként 4 korona, melyet minden tag egy naptári évben legfeljebb 8 hétig kaphat.

50. A segélyezés a munkanélküliség második hetében veszi kezdetét és tart 8 hétig egyfolytában. A segély kifizetésénél figyelembe veendő a 28. pont teljesítése és ha nem, a segély arra a hétre megtagadható.

51. Segélyt Budapesten a központi pénztárnok vidéken a központ megbízottja fizeti ki.

53. Ha a segélyekre jogosult tag munkába kerül, az ismet munkanélküliség esetén a még járandó segélyt ugyancsak a munkanélküliség második hetén veheti fel, ha a munkában levése a 14 napot meghaladta.

54. A segély második kifizetése a befizetett 40 hét után veszi kezdetét, mely szintén nyolc hétig tart egyfolytában. A második segély összege hetenként 4 korona.

55. A második segély kifizetése csak akkor folyósítható, ha az első segély felvétele után a tag újból munkanélkülivé válik.

56. Azon tagok, kik munkanélküli segélyt még előtte nem vettek fel, és 75 befizetett héttel bírnak, heti 5 korona, 100 hét után heti 6 korona, 150 hét után heti 8 korona heti segélyben részesülnek 8 hétig egyfolytában, kivéve az 53. pontot.

57. A szándékos és tervszerű előmozdítása a segélyek felvételének bizonyos időre, vagy teljes megtagadását eredményezheti a segély kifizetésének.

58. Az elutazott csak akkor nyerhet az átlépett csoportban munkanélküli segélyt, ha eleget tett mindkét csoportban a be- és kijelentésnek.

59. Úgy a munkanélküli, mint utassegély a tagkönyv megfelelő rovatába pontosan bejegyzendők.

60. Az utassegély kifizetése a befizetett 52. hét után veszi kezdetét. Tart 30 napig egyfolytában vagy megszakítva. A napi segély összege 1 korona.

61. Az utassegély összege beleszámítandó a munkanélküli segély összegébe és együttesen a rendes munkanélküli segély összegét túl nem haladhatják, egy naptári évben.

62. Egyszerre csak három napi utassegély fizethető ki.

63. Az utassegélyt felvevők kötelesek az egyik csoportban kapott igazolványt a másik csoportban átadni. Ennek meg nem történésén a további segélyezésre joggal nem bírnak. Habár elveszéssel igazolja is a tag az igazolvány megsemmisülését.

64. Azon tagok, kik a teljes heti munkanélküli segélyt már felvették és elutazni kívánnak, valamint az elutazni kívánó tagok tekintet nélkül munkanélküliségük idejére a segély felvétele, illetve

munkanélkülisége óta eltöltött napokra és az utassegélyre bírnak a 62. pont szerint joggal.

65. A kifizetett munkanélküli és utassegélyek összege a csoport vagy szakosztály pénztárkönyvébe, sem a havi leszámolási ívre föl nem jegyezhetők.

66. A csoportok tartoznak pontos évi kimutatást tenni az általuk kifizetett segélyekről.

67. A munkanélküli segély kifizetés a hétnek minden csütörtökjén történhet, a központban szombaton. Az utassegély mindennap a megbízottak lakásán a meghatározott időben, amely idő a csoportban kifüggesztendő. Más napokon segély ki nem fizethető, valamint a két heti munkanélküli segély egyszerre nem folyósítható.

68. A segélyezés kifizetése az alapon 1908. május elsején veszi kezdetét.

69. A további segélyek kiutalásáról a legközelebbi küldöttközgyűlés határoz.

70. Azon tagok, úgy utas, mint munkanélküliek nekik megfelelő felajánlott munkát el nem fogadják, a segélyezésre igényt nem tarthatnak. Az utassegély igazolvány pedig elveendő.

71. Bármily munkával tölti a tag az egész hetet, a heti járuléka megfizetése kötelező. Két héten túl tartó betegség, valamint a fegyvergyakorlatra bevonultak heti járulékot nem fizetnek.

Ezen szabályzat 1908. évi küldöttközgyűlés napjától érvényes.

Határozati javaslat

Az 1908. március hó 29-én és 30-án megtartott közgyűlése az élelmezési ipari munkások országos szövetségének kimondja:

hogy az országban létező silány helyzete az élelmezési munkásoknak szükségessé teszik, hogy minden rendelkezésre álló eszközzel annak megváltoztatására törekedjék. Annál is inkább, mivel az illetékes fórumok a legnagyobb nemtörődömséggel kezelik ügyünket.

Hogy mennyire nem törődtek érdekeinkkel, legjobban bizonyítja az is, hogy dacára annak, miszerint rendeletek vannak munkaviszonyaink szabályozására, abbeli állandó panaszainkat, miszerint a háló és dolgozóhelyiségek egészségtelenek, továbbá 16 éven aluli tanoncokat éjjeli munkára használnak, figyelmen kívül hagyják.

Ennek létszükséglete a szövetségbe való tömörülés, hogy megfelelő eszközökkel a kultúrának különböző fázisai birtokába jutásával és segélyezésével a munkanélküli tagoknak felébredjenek szaktársainkban a tudat és valóságos megismerése a helyzetnek.

Minden szakosztálya és csoportja a szövetségnek a legmesszebb-

menő felvilágosító munkát köteles e téren elvégezni. Úgy minden tagja a szövetségnek oly városba való utazása alkalmával, hogy szövetségünknek helyi csoportja vagy kifizetőhely nincsen, köteles annak megalakítása végett a központi vezetőséggel érintkezni.

A szakosztályok és csoportok pedig oktassák ki tagjaikat az agitáció fegyvereire és a környéken levő városok vagy községekben iparkodnia kell összeköttetést teremteni és arról értesíteni a központi vezetőséget, hogy a csoport vagy befizetőhely alakítására szóló előkészítési munkálatokat megtegye.

Indítványok

1. Ha a segély magas megállapítása végett a szövetség központi pénztára tetemes deficitre dolgozna, joga legyen az új központi vezetőségnek küldött közgyűlés egybehívása nélkül a Budapesten levő csoportok vezetőségével egyetemben azt a pénztár állásához mérten megváltoztatni. Elfogadtatott.

2. A szövetség hivatalos sajtója a Budapesten havonként kétszer megjelenő „Élelmezési Munkás" szaklap. A szaklapot a szövetség központi titkársága a szükséghez mérten rendeli meg a tagoknak. A postai szállítás, vagyis a szaklapnak a tagok kezéhez juttatása a kiadóhivatal kötelessége.

A szövetség központi pénztára a lap kiadójának minden egyes példányáért 20 fillért fizet. A szövetség minden rendesen fizető, valamint munkanélküliséget pontosan bejelentő tagja igényt tarthat a szaklapra. Elfogadtatott.

(Élelmezési Munkás, 1908. április 8.)

★

MAGYARORSZÁGI ÉLELMEZÉSI MUNKÁSOK SZABAD SZERVEZETÉNEK SZABÁLYZATA

A szabadszervezet összetétele

1. A szabad szervezet áll a Magyarországon dolgozó élelmezési munkásokból, kik a szervezet pénztárába 20 fillért a férfiak, 10 fillért a nők havonként befizetnek.

2. Minden helység élelmezési munkásai külön-külön szakmánként vagy együttesen választják meg a szervezet helyi szervező-bizottságát, mely 5—7 vagy 9 tagból áll.

A szabadszervezet célja

3. A Magyarországon dolgozó élelmezési munkások érdekeit elősegíti u. m.
munkaidőrövidítés,
rendes fizetés,
tiszta és rendes háló-, és dolgozóhelyiség,
sztrájkok, kizárások alkalmával és a megrendszabályozott munkások segélyezése.

A szervezet intézősége

4. Az országos szabad szervezet ügyei intézését a minden évben újonnan megválasztott 13 tagú központi szervezőbizottság végzi.
A felügyelőséget pedig ugyancsak a minden évben újonnan választott háromtagú felügyelő-bizottság teljesíti. A központi szervezőbizottság a maga kebelében egy elnököt és pénztárnokot választ. Határozatképes, ha legalább 7 tagja van jelen.
5. A központi szervezőbizottság hatáskörébe tartozik az élelmezési munkások ügyeinek országos intézése. Segédkezet nyújt a sztrájk bojkott, vagy kizárások sikeres keresztülviteléhez. Intézkedik, hogy egyik város élelmezési munkássága mozgalmát a másik város munkássága meg ne törje.
6. A fővárosban levő szervezetek bizalmiférfiait minden negyedévben hívja egybe értekezletre, fontos esetekben azonban többször is.
7. Az országra szóló fontos ügyben külön országos értekezletet is hívhat egybe a központi szervezőbizottság.
8. Minden határozata a központi szervezőbizottságnak megfellebbezhető az országos értekezlethez.
9. A központi szervezőbizottság havonként legalább egyszer tart ülést.

A központi szervező-bizottság kötelessége

10. A sztrájk, a bojkott, kizárás, vagy megrendszabályozott munkások segélyeit kiutalja a szabályok szerint. Ha azonban szükségét látja fennforogni a szabályokban megállapított segélynél, belátása szerint többet is kiutalhat.
11. Lehető legélénkebb összeköttetést tart fenn a helyi szervező bizottságokkal és szükség esetén részt vesz azok ülésein. Felelős a szervezetbe befolyt összes pénzekről.

12. Az ország különböző részében élelmezési munkásgyűléseket tartani, ha annak szüksége forog fenn.

13. Bér- és munkaviszonyról, sztrájkokról, kizárásokról statisztikát készíteni.

14. Ha központi szervező bizottsági tagok bármelyike kimarad, vagy töröltetik, helyébe a legközelebbi bizalmiférfi értekezleten újat választani.

A szabadszervezet tagjai

15. A szabadszervezet tagjai mindazok, kik az első pontban körülírottakat betartják és 10 heti hátralékban nincsenek. Munkanélküli tagdíjat nem fizet.

16. Ha valamely tag a szervezet célja és érdeke ellen vétene, az országos szabadszervezetből kizárható.

A helyi szervek intézése

17. A Budapesten dolgozó élelmezési szakmák külön egy 11 tagból álló szervező bizottságot választanak. A vidéki helyi szervezetek a 2. pont szerint a helyi szervező bizottság a saját kebelében választ egy elnököt, egy jegyzőt, pénztárnokot és ellenőrt. A jegyző végzi a központi szervező bizottsággal történő levelezést és ismerteti havonként a mozgalom állását. A pénztárnok tartozik a pontos havonkénti elszámolást megejteni.

18. A szervező bizottságot értekezleten, vagy gyűlésen választják meg. Ha egyesek elmaradnának, helyükbe a legközelebbi bizalmiférfi ülésen újak választandók.

19. Minden műhelyben, üzemben, vagy gyárban kötelesek a helyi szervező bizottság tagjai intézkedni, hogy bizalmiférfi választassék. A bizalmiférfi műhelyértekezleten választandó.

20. A bizalmiférfiak havonként egyszer a helyi szervező bizottság által egybehívandók. Szükség esetén azt többször is kötelesek megejteni. A bizalmiférfi üléseken csakis a bizalmiférfiak és a helyi, esetleg a központi szervező bizottság tagjai vehetnek részt.

21. Jogában van a bizalmiférfi-testületnek, egyetemben a szervező bizottsággal külön bizalmiférfi testületi szabályzatot kidolgozni, amely azonban a jelen szabályzatot túl nem lépheti.

22. A helyi bizalmiférfiak kötelesek a bizalmiférfi üléseken megjelenni. felügyelni aziránt, hogy a tagok szervezeti járulékaikkal hátralékba ne legyenek.

23. A helyi szervező bizottságok kiadásaik fedezésére 5 százalékát a befizetett járuléknak megtartják, a többiről havonként elszámolnak. Kivételt képeznek a fővárosi helyi szervezetek, melyek kiadásait közvetlen a központi pénztár fedezi.

24. Kötelesek pontosan kimutatni havonként a helyi szervező bizottságok a bevett járulékokat és annak megfelelő ellenőrzéséről gondoskodni.

25. A bizalmiférfiak kötelesek a munkás és munkaadó között meglevő egyezmény betartására és szükség esetén intézkedni, hogy a jogsérelem orvosoltassék. Minden ilyen ténykedés bejelentendő a helyi szervező bizottságnak.

26. A helyi szervező bizottság köteles a mozgalom állásáról havonként legalább egyszer a központi szervező bizottságot értesíteni és a központi intézkedéseket, amelyek a mozgalom érdekében történnek, végrehajtani.

27. A helyi szervező bizottságok kötelesek a legjobb belátásuk szerint a munkások ügyeit elősegíteni.

28. Azon helyi szervezetek, melyek pontosan el nem számolnak, vagy egyáltalán elszámolni nem hajlandók, kizárhatók az országos szabad szervezetből és annak anyagi támogatására igényt nem tarthatnak. A kizárással minden jogukat elvesztették a szabadszervezettel szemben.

A megrendszabályozottak

29. Segélyezésben csak azon sztrájkok részesülnek, melyeket megelőzőleg 4 héttel bejelentenek a központi szervező bizottságnak és a szabad-szervezethez tartoznak.

30. A sztrájkok segélyezése a beküldött összegnek kétszeresében eszközölendő. Szükség esetén a központi szervező-bizottság újabb segélyt kiutalhat.

31. A sztrájkbalépő munkások kétharmad része kell, hogy a sztrájkbalépés előtt a szabadszervezet tagja legyen.

32. A helyi szervező bizottságok kötelesek a lefolyt mozgalmakról évi jelentést tenni.

33. A műhelysztrájkból kifolyólag, melynek kitöréséhez a helyi szervező bizottság beleegyezését adta (szükség esetén a beleegyezés mellőzhető) a munka nélkül maradt vagy a munkásság érdekében kifejtett működése következtében megrendszabályozott szabadszervezeti tag hat héten egymás után heti 8 korona segélyben részesül. A központi szervező bizottság a hat heti segély kiutalását megismételheti.

34. Három hónapja kell, hogy tagja legyen valamely helyi szervezet az országos szabadszervezetnek, míg a segélyezésre igényt tarthat. Rendkívüli eset kivételt jelent.

35. Ezen szabályzat május elsején lép életbe és megváltoztatására az országos értekezlet illetékes.

(Élelmezési Munkás, 1908. május 1.)

★

SÜTŐMUNKÁSOK ZÁSZLÓAVATÓ ÜNNEPÉLYE

A felavatás ünnepe 1908. április hó 20-án ment végbe.

Holzhauser József elvtársunk üdvözli a megjelenteket, mire a budapesti sütőmunkások dalkara elénekli a „Fel szocialisták" című szép munkásdalt. A felavató beszédet pedig *Klárik Ferenc* elvtársunk tartotta meg, ki a következőket mondotta: Volt idő az emberiség életében, amikor minden egyes parányа hitt az ő maga és az ő társainak a boldogulásában és a szerencséjében egy, a felsőbb, a természeten felül álló hatalomtól tette függővé életét, és ahhoz fohászkodott, mikor nem volt betevő falatja. Annak a hatalomnak, mindenkor megvoltak a maga papjai, zászlóvivői. A mi zászlónkat egy pék viszi, a természetfölötti hatalmat a pápa, a püspök viszi. Az ember nem csak hitt mindig, hanem gondolkodott is. Megismerte a természetet és búvárkodott a történelemben. Beletekintett a múltba és ebből következett az a pillanat, amidőn itt állnak a sütőmunkások lobogójukkal.

Két lobogó, kétféle zászló van a földön. Az egyik a munkát jelképezi, a másikat meg lehet találni a templomban, múzeumban. A munka zászlaja, a haladás, a kultúra, a helye az utca. Minden embert az eléje tárult gondolatok bizonyos eszméje vezet. Ezek voltak azok a gondolatok, melyek újat szültek, amik hivatva vannak előrevinni az egész emberiséget.

Mindig voltak denevérek, baglyok, ahogy voltak a világosságnak katonái, úgy a reakciónak is voltak baglyai. Ma is vannak. Amikor a baglyokról és a denevérekről beszélünk, szembeállítom a haladást, melynek ez itt a zászlaja. Nem azért mondom, hogy csodálkozzunk rajta, hanem azért, hogy kipusztítsuk a denevéreket. Hogy a milliónyi munkások nagy küzdelméből a sütőmunkásság is vegye ki részét. Vannak sokan, kik nem törődnek magukkal. Dobják el ezt és legyen a küzdelem szimbóluma a megalkuvást nem ismerő

harc. A cél csak egy lehet: minden munka kapja meg gyümölcsét és ne legyenek kizsákmányolók. Bizonyos, hogy a lobogó, mely alá sorakozott a sütőmunkásság, az alatt a lobogó alatt ki fogja venni részét a küzdelemből, melynek gyümölcse milliók boldogsága lesz. Amikor engem ez a szerencse ér, feltétlenül meg kell emlékeznem a belviszályokról, melyet önök is és a párt is megérzett. Azon a saját kárukon tanulva, amit előharcosunk mondott, hogy nem mindenki a maga szerencséjének kovácsa, egyesüljünk, mert abban van erő, úgy szakmánként, mint a tömegben. Fel kell hívnom figyelmüket, hogy minden ország gazdasági fejlődését a politika szabja: ha az rossz, minden rossz. Ezt pedig Magyarországon mind addig nem lehet elérni, míg az alkotmány sáncaiba bele nem vonjuk a népet, mely csak eszköz, hogy elérjük célunkat.

A harcban itt vannak ellenségeink. Akiket igazságaink legyőznek, minden polgári igazságot a földre terítenek és akkor hazudnak és rágalmaznak, mert célt a még fel nem világosultaknál csak úgy érnek el. Semmi bírói hatalom nem töri le igazságunkat és harcolunk, míg a végső célhoz nem jutunk. A polgári közgazdasági és politikai egérkék tetőpontjukról ma már hanyatlanak. A másik a szocialista fél, mely halad előre. A polgárok napja bejut már a sötétségbe és a szocialisták napja ragyog és ennek a napnak a lobogója a mi zászlónk. Mikor ezt felolvasom, lelkem és szívem mélyéből adom át a közhasználatra. Ne a szépsége tartson, vagy a hit, hanem a tudás és mikor a világ ítélőszéke előtt megjelenünk, semmi szenny, de minden harc tapad oda, mert a munkásság akarata a győzelem."

Utána a dalkar elénekelte a „Fel bősz harcra" és „Fel szocialisták" című munkásdalokat és *Weisz Jenő Czizmadia Sándornak* „Zászlóhoz" című költeményét szavalta el mély értelemmel.

(Élelmezési Munkás, 1908. május 16.)

★

A POZSONYI SÜTŐMUNKÁSOK HARCA

Magyarország kultúrtörténeti megörökítésére érdemes a pozsonyi sütőmunkások harca. Ugyancsak kirívónak mutatódik be a sütőmesteri határtalan kizsákmányolási vágy, a maga irgalmatlan, emberéletet pusztító valóságában, amidőn a pozsonyi pékmesterek a húszadik században hallani sem akarnak arról, hogy a dolgozó munkásaik 12 óra napi munkaidőt követelnek. És mégis „hazaáru-

lással" vádolják a szervezett munkásságot, amidőn a maga mezítelen valóságában mutatja be azt a rabszolga életet, amelyben a magyar munkás a magyar ázsiában él.

Intelligensnek, úrnak és nemes cselekedetek példaképének tünteti fel magát a munkáltató osztály, de a maga valóságában mutatja be a sütőmunkások napi élete, hogy a legbarbárabb elemek.

A pozsonyi sütőmunkások napi 10—20 órát dolgoztak ehetetlen kosztért. A követelésük tehát nem volt egyéb, mint a koszt eltörlése a munkaadónál, hogy a családja körében fogyaszthassa el ebédjét, és azt egyen, amit ő akar, s nem pedig amilyen csuzpeizt eléje dobnak. Másodszor, hogy legyen némi ideje a családja körében élni és kivehesse részét valamelyest az életből. Ezért követelik a 12 órai, mind napi tizenkét órai munkaidőt.

Lehetnek-e egy pillanatig előttünk az ilyen munkáltatók intelligensek? Nem. Mivel felülmúlja a legprimitívebb emberi gondolkozás is őket.

Ismét egy bizonyíték arra, hogy fokozottabban lássunk hozzá szervezetünk kiépítéséhez, mivel munkáltatóink az országban, nem különben a pozsonyiaknál és a munkást csak igavonó állatnak tekintik, ki addig jó, amíg szótlanul és szakadatlanul húzza az igát. A munka becsülete és tisztességének elismerésére csak erős, szervezetünkkel leszünk képesek megtanítani az ennyire elmaradt gőgös kizsákmányolókat. Minden takarójuk, hogy árfelemelést kell csinálniok, mert különben ha megadják, tönkremennek és ezen csábos jelszavak hangoztatása alatt űzik az országban a munkásnak barommá való lealjasítását és kizsákmányolását és a fogyasztók kiuzsorázását. Az állam tétlenül nézi miként fosztja meg a munkást a kizsákmányolással életétől a munkáltató. A pozsonyi főkapitánynak egy szava sem volt, amikor a tárgyaláson a munkások küldöttje a 16—18 órai munkaidőt tudtára adták, csak nyugodtan védte a munkaadók érdekeit. Be a szervezetbe, mert a bennünk levő elszigetelt erő teszi hatalmassá és erőssé szervezetünket.

A pozsonyi sütőmunkások sztrájkja még egyre tart.

Sztrájktörőnek tekintetik, aki odautazik.

(Élelmezési Munkás, 1908. szeptember 16.)

★

TEMESVÁRI SÜTŐMUNKÁSOK ÉS PÉKMESTEREK

A jelenben Temesvár Magyarországon az egyedüli város, ahol a munkáltatók a jobbik eszükkel gondolkoznak és iparkodnak, elismerve a munkás emberiességét (mivel köztünk erről is van szó) kölcsönös megállapodással dűlőre vinni a felmerültek elintézését. Mert mindig hirdettük, hogy a tőkés társadalmi renden nyugvó társadalomban tőke és munka harca állandó és az csak a munkáltatóra nézve jelent nagyobb eredményt, ha bizonyos időre békét köt a munkásokkal. Jobb felfogású munkáltatóknál érvényesül is eme felfogás és elhárítani, áthidalni törekednek bizonyos ideig az ellentéteket. Ez az iparra is, a munkáltatókra nézve is csak hasznosabb lehet.

Temesvári szaktársaink és a munkáltatók között hároméves kollektív szerződés jött létre, melynek egyes pontjai módot engednek arra, hogy szervezetüket kiépíthessék a szerződési idő alatt még erősebbre, hogy annál nagyobb eredménnyel tudjanak küzdeni a jövőben, megélhetésükért. Különösen fontos a munkásságra és előnyös a munkáltatókra is, mert rendes munkásokhoz jutnak azáltal, hogy a munkaközvetítés a munkások szervezetéből történhet.

A megkötött kollektív szerződés 17 pontból áll, melyet teljességében alant közlünk:

Béregyezmény és munkarend a temesvári sütőműhelyekben

1. Csakis szervezett munkások alkalmazhatók.
2. A szervezkedés szabadsága elismertetik.
3. Munkaközvetítés csakis az „Élelmezési Ipari Munkások Országos Szövetsége" temesvári csoportjából történhet.
4. Május elseje munkásünnep, a munka úgy végeztetik, mint vasárnap.
5. A vasárnapi törvényes munkaszünet betartandó.
6. Húsvét, pünkösd és karácsony első napján a munka bevégeztétől másnap reggel 6 óráig a munka szünetel, 6 órától 10 óráig munka végezhető és 10 órától másnap reggel 6 óráig a munka ismét szünetel.
7. Azon műhelyekben, hol eddig élelmezési pénz fizettetik, fenntartandó. Ott pedig, hol a munkáltató rossz és tisztátalan kosztot ad a munkás és munkaadókból álló közös bizottság dönt az élelmezési pénz megadása ügyében. Az élelmezési pénz ily esetben heti

12 korona. Vacsorapénz azonban már a jelenben napi 40 fillér és szabad kenyér.

8. A hálószobának levegősnek és egészségesnek kell lennie. Minden munkásnak egy külön ágy adandó, és legalább havonként egyszer áthúzandó.

9. Minimális fizetés 10 százalékos emeléssel: kemencemunkás 22 korona, összmunkás (Zamarbeiter) 9 korona 80 fillér, dagasztó 17 korona 60 fillér, Ausschütter 13 korona 20 fillér, segéd kemencemunkás (jódli) 9 korona 90 fillér, mellékmunkás (fice) 8 korona 80 fillér.

10. A napi munkaidő, míg a munkás a műhelyben tartózkodik 12 óra. Beleértve a süteménykihordást is. Túlórák 30 fillérrel díjazandók.

11. Csakis szakmunkások és munkásnők alkalmazhatók.

12. A felmondás kölcsönös egyezség, vagy az ipartörvény szerint.

13. Szigorú betartása az 1884. ipartörvény 17., 64., 65. §-ainak. hogy 16 éven aluli tanonc éjjeli munkára nem alkalmazható.

14. Mozgalomból kifolyólag senki meg nem rendszabályozható.

15. Ahol magasabb fizetések vannak a jelen tervezetnél, azokból le nem vonható.

16. Ezen egyezmény 3 évig érvényes, vagyis 1908. szeptember 26-tól 1911. szeptember 26-ig. A szerződésnek 3. évében az élelmezési pénz lép életbe kivétel nélkül, melynek összege a kölcsönös megállapodástól függ. Ugyancsak a harmadik évben a műhelyben való tartózkodási idő 10 óra.

17. A felmerülő vitás ügyek intézésére egy közös 6—6 tagból álló munkás és munkaadó bizottság intézkedik, melynek ülésein az „Élelmezési Ipari Munkások Országos Szövetsége" küldöttje is részt vehet, de csak tanácskozási joggal bír.

Itt említjük meg, hogy a munkaadók lapjai mindent elkövettek, hogy ezen egyezmény létre ne jöjjön. Különösen érdekes, hogy Pozsonyból a munkáltatók nevében *Szarauker* nevezetű pékmester a „Magyar Sütők Országos Szövetsége" közbenjárásával a munkások összes követeléseinek a legszigorúbb visszautasítására utasította a temesvári pékmestereket. Látható mit ér az olyan munkaadó szervezet, melynek úszítására a tagok fütyülnek, de ebből látható, mennyire kívánnak békét a munkaadói központok. Igen, a zavarosban való halászás: ez a fő céljuk, ebben merülnek ki.

„De jön még kutyára dér!"

(Élelmezési Munkás, 1908. október 16.)

★

A VASÁRNAPI MUNKASZÜNET

Az élelmezési ipari munkások országos szövetsége központi vezetősége által benyújtott kérvény.

Nagyméltóságú Miniszter Úr!

Kegyelmes Urunk!

Az ipari munkának vasár- és ünnepnapi szüneteléséről szóló törvényjavaslat előadás tervezetének megvitatására egybegyűlt ankéton nem kaptak külön megbízást az élelmezési szakmában foglalkozó munkások és munkáltatók.

Ennek tulajdonítható az, hogy a tervezet megvitatásánál nem kerültek szóba azok a speciális érdekek, amelyek az élelmezési szakmában a vasár- és ünnepnapi munkaszünetnél föltétlenül szemmel tartandók.

Éppen ezen speciális viszonyokra való tekintettel az előadói tervezet 4. §-a a nagyméltóságú kereskedelemügyi Miniszter úr rendeleti hatáskörébe utalja az olyan ipari munkák szüneténeк szabályozását, amelyek természetüknél fogva meg nem szakíthatók, vagy nem halaszthatók. Az élelmezési szakma valószínűleg ezen szakasz intézkedése alá esik.

Ha tehát nagyméltóságod az élelmezési szakma vasárnapi munkaszünetét szabályozza, akkor annak a két kérdésnek az eldöntése, hogy az élelmezési szakma szünete felett törvény intézkedjék-e, vagy miniszteri rendelet és a heti munkaszünet ebben a szakmában hogy oldassék meg, — a mi szerény véleményünk szerint csak akkor történhetik közmegnyugvásra, ha meghallgattatnak a legközvetlenebbül érdekeltek: a szakma munkáltatói és munkásai.

Minden törvény, ha közérdeket kíván szolgálni, a különböző érdekek kiegyenlítésére törekszik, s a törvényhozás tiszteletet parancsoló ereje fékezi meg az erők túlkapásait, védi az erők küzdelmében a gyöngébbet.

A heti munkaszünetről szóló törvény az egymással mérkőző ellentétes érdekek kiegyenlítője akar lenni olyképp mégis, hogy a gyöngébb munkás érdekeit védi a munkáltatóval szemben, mégis olyképp, hogy egyúttal a nagyközönség érdekeit is kielégítse.

A heti munkaszünetnek törvényes szabályozása nekünk sütő és cukrászmunkásoknak azért a nagy érdekünk, mert úgy a sütőmunkások, mint a cukrászok részben éjjeli munkások lévén, a heti munkaszünetre annál nagyobb szükségünk van, mert a túlfeszített éjjeli munka következtében mi sápadtabbak, soványabbak, gyöngébbek, betegebbek vagyunk, mint a többi munkások.

A sütőmunkások heti munkaszünetét eddig miniszteri rendelet szabályozza, sajnos azonban, a miniszteri rendelet mellett vasár-

napi munkaszünetben alig van részünk. A valóság az, hogy hetenként 7 napot dolgozunk és csak 2—3 óra az, amit szünetnek nevezhetünk.

A cukrászmunkások vasárnapi munkaszünetét sem törvény, sem rendelet nem szabályozza. A munkáltató jóindulatától függ, hogy dolgoztatja-e a munkását, a hét minden napján, vagy nem.

Ezen visszásságok megszüntetése a munkásság érdekeinek kielégítése mellett a munkáltatók és a közönség érdekeit szolgáló heti munkaszünet rendezésének kérdésénél elengedhetetlenül szükségesnek véljük, hogy az előadói tervezet, illetőleg a törvényjavaslat végleges szövegének megállapítása előtt az élelmezési szakma a sütő és cukrászipar munkáltatói és munkásai közös értekezletre hívassanak meg, s ott kívánságaikat tolmácsolva Nagyméltóságodat a kérdés mindenkit megnyugtató megoldásában így is támogassák.

Ezért tisztelettel kérjük Nagyméltóságodat:

Kegyeskedjék saját elnöklete alatt tartandó szaktanácskozásra az élelmezési szakma — a sütő- és cukrászipari munkáltatói és munkás illetékes szerveik útján a heti munkaszünet megvitatására meghívni.

Nagy tisztelettel

Az Élelmezési Ipari Munkások Országos Szövetsége
Központi Vezetősége nevében

Witzmann Péter *Kardics Kálmán*

(Élelmezési Munkás, 1908. december 1.)

*

TÖMEGSZTRÁJK ÉS A BUDAPESTI SÜTŐMUNKÁSSÁG

Az általános titkos választói jog érdekében tartotta meg december 6-án rendkívüli kongresszusát a magyarországi szociáldemokrata párt, hol határozatilag kimondotta: általános, titkos választói jog érdekében szükségesnek tartja, ha kell, Andrássy prularitásával szemben a politikai tömegsztrájkot.

A budapesti sütőmunkásság 1908. december 22-én megtartott gyűlésén foglalkozott a rendkívüli pártkongresszus határozatával. A gyűlés lefolyása a következő:

A gyűlést megnyitotta *Holczhauser* szaktárs, elnöknek megválasztatott *Fitos Gyula* és jegyzőnek *Ördög József* szaktársak.

A napirend első pontját: a rendkívüli pártkongresszus határoza-

tát, szép, tartalmas és lelkesítő beszédben a megjelentek gyakori helyeslése mellett Deák Miksa elvtárs adta elő. Szigorú bírálattal igazolta, hogy a koalíciós kormány megérett már arra, hogy helyéről elpusztuljon, ha becsületes választói jogot és az ország demokratizálását nem akarja. A gyűlés a következő határozati javaslatot fogadta el:

Határozati javaslat

Az 1908. évi december hó 22-én megtartott nyilvános sütőmunkásgyűlés kimondja, hogy a magyarországi demokrata pártnak az 1908. évi december hó 6-án megtartott rendkívüli pártgyűlésen hozott határozatával magát teljesen azonosítja. Elismeri, hogy mindazon politikai tényezők, amelyek az általános egyenlő titkos választói jog megalkotására vállalkoztak, a néppel szemben szószegést követtek el.

Kimondja a gyűlés, hogy az általános egyenlő, titkos választójogot Magyarország kulturális haladása és a munkásosztály szempontjából elkerülhetetlenül szükségesnek tartja, s ebből kifolyólag szükségesnek tartja ezen jog megszerzéséért megvalósítani a politikai tömegsztrájkot.

A gyűlés becsületbeli kötelességévé teszi minden sütőmunkásnak, hogy a pártvezetőség által javasolt időben a politikai tömegsztrájkban részt vegyen és egyben felhívja a gyűlés Magyarország sütőmunkásságát, hogy a választói jogért vívandó küzdelemből a részüket vegyék ki.

A napirend második pontját: a karácsonyi munkaszünetet Holczhauser szaktárs ismertette. Hozzászóltak még Stoffner Ferenc és Ekker Mihály szaktársak.

A határozat már meg van, s a gyűlésen szép számban megjelent sütőmunkásság pedig kellő garancia, hogy minden akadályon keresztül ki fogja venni részét a politikai tömegsztrájkból.

Kell, hogy vidéki szaktársaink is minél előbb tegyenek lépéseket és hozzák meg határozatukat, hogy készen állva várhassuk a koalíciós banda utolsó támadását a fejlődő munkásság és a felvilágosult demokrácia felé törekvő Magyarország ellen.

Elkerülhetetlenül érdeke Magyarország munkásságának, ha jobblétét elősegíteni és a haladását biztosítani akarja, hogy küzdjön az általános titkos, közvetlen választói jogért.

(Élelmezési Munkás, 1909. január 1.)

★

A KASSAI PÉKBÁRÓK

... Gondoltak egy nagyot. Mit? Hogy a helybeli menházból kivesznek tanoncokat, továbbá Galíciából és Lengyelországból hoznak szervezetlen munkásokat, letörni a kassai szervezett szaktársakat...

Eddig hét menházi gyermeket, 11, 12 és 13 éveseket, négyet Kassáról, egyet a lőcsei szegényházból, és kettőt pedig Galíciából szedtek össze. A menhely minden gyermekért havonként 10 koronát fizet és ruházattal is a menhely látja el a fiukat.

A tanoncok munkaidejére vonatkozólag és arra, hogy éjjeli munkára nem szabad 16. évének betöltése előtt alkalmazni, az 1884. XII. t. c. 63., 64., 65. és az 1902. 69 629 sz. k. miniszteri rendelet intézkedik.

Felhívjuk erre úgy a kassai sütőmunkások, mint a gyermek szüleit, mert annyi joguk van, hogy a törvénytelenség ellen szót emeljenek, tiltakozzanak az illető iparhatóságnál a gyermekeik kizsákmányolása és egészségük megrontása ellen.

A pékmesterek a menházzal elég fényes üzletet kötöttek és hogy milyen lehet a kassai sütödékben az egészségügyi viszony, legyen elég az alanti példa.

Grusz pékmester csak tanoncal dolgozik. Ezelőtt három héttel kiütött nála a tífusz és három tanoncát a kórházba kellett szállítani. A sütöde néhány napig zárva volt. A munkaadónak a hajaszála sem görbült meg. Ma süt tovább ropogós kiflit a kényes idegzetű publikumnak és nyúzza tovább tanoncait.

(Élelmezési Munkás, 1910. január 16.)

★

„24 ÓRÁS MUNKASZÜNETTEL FELELÜNK"

A megboldogult kereskedelemügyi miniszter *Kossuth Ferenc*, a budapesti pékmesterek szövetségének és ipartestületének kérelmére 1919. december 26-án felfüggesztette Budapesten a sütőmunkásság részére szóló vasárnapi munkaszünetrendeletet...

Az 1910. évi január hó 20-án megtartott nyilvános sütőmunkásgyűlés foglalkozott „a felfüggesztett munkaszünetünk" napirend kapcsán a felfüggesztéssel. Szaktársaink megértették a gyűlés célját, már 4 órakor szorongásig megtöltötték a *Poós*-féle vendéglő termét, amikoris *Szladek Kálmán* szaktárs a gyűlést megnyitva, elnöknek *Witzmann Pétert*, jegyzőnek *Spatz Bernát* szaktársakat

ajánlotta, kiket a gyűlés meg is választott. Elnök néhány szóval megnyitva a gyűlést átadja a szót az egyetlen napirend előadójának *Kardics Kálmán* szaktársnak, ki így kezdé beszédét: a kereskedelmi miniszter izgatott fel bennünket, azért jöttünk ide, ő volt az izgatónk, őt csukják be. Felizgatta, feldúlta nyugalmunkat és feltépte a még be nem hegedt sebünket azzal, hogy letiporta vasárnapi munkaszünetünket.

Végül a megjelentek nagy lelkesedése mellett beterjesztette a következő, határozati javaslatot, kérve annak elfogadását. A javaslatot, melyet a jegyző felolvasva, a gyűlés egyhangúlag elfogadta, a következő:

Határozati javaslat

Az 1910. évi január 20-án megtartott sütőmunkásgyűlés megállapítja, hogy bár a sütőiparra vonatkozólag a vasárnapi munkaszünetet a 28 559/903. sz. kereskedelmi miniszteri rendelet szabályozza, mely rendelet a munkásnak egyfolytában 20 órai szünetet, de mindamellett nem biztosít a munkásnak tényleges, csak névleges munkaszünetet. A rendelet csak azt eredményezi, hogy a munka elvégzésének és megkezdésének ideje tolódik el.

Tekintettel arra, hogy a kereskedelmi miniszter 1909. december 26-án egyoldalúlag a munkaadók kívánságára a csonka rendeletet is felfüggesztette, ezt az eljárást a sütőmunkásság az érdekei ellen való önkényes és a sütőmunkásságot védekezésre kényszerítő támadásnak minősíti és ellene a legerélyesebben tiltakozik. Ugyancsak a leghatározottabban követeli a gyűlés a rendeleti munkaszünetnek a törvényessé tételét, hogy ne függjön egyes miniszterek kénye-kedvétől a sütőmunkásság munkaszünete.

Kimondja ezért a gyűlés, hogy a sütőmunkásság szervezettségének teljes erejét felhasználja arra, hogy az esetleg felfüggesztett munkaszüneti rendelet a gyakorlatban keresztülvihető ne legyen és kötelességévé teszi minden tisztességes sütőmunkásnak az ezirányban való közreműködését.

Végül, ha a kereskedelmi miniszter a felfüggesztés tényét oly későn bocsátaná nyilvánosságra, vagy azt egyáltalán elmulasztaná, hogy ezzel szemben a sütőmunkásság egyöntetű eljárással nem védekezhetne, ez esetben a sütőmunkásság egy 24 órás mukabeszüntetéssel felel.

(Élelmezési Munkás, 1910. február 1.)

★

A DEBRECENI SÜTŐMUNKÁSOK SZTRÁJKJA

A nehézzé vált életviszonyok a debreceni sütőmunkásokat is rákényszerítették arra, hogy mozgalmat indítsanak a munkabérek megjavítása céljából. E hó 10-én nyilvános gyűlést tartottak, s ennek határozatából megküldték követeléseiket, az összes munkáltatóknak.

Kívánságaik a következők:

10 órai munkaidő 12 órás keretben.

Minimális munkabér segédmunkásoknak heti 10 korona és 15 korona élelmezési költség, előmunkásoknak 20 korona és a 15 koronás élelmezési költség. Munkásonként az üzletből való távozáskor 1 kg kenyér, tiszta szoba, vagy heti 2 korona lakáspénz, valamint a tanoncokra vonatkozó törvényes rendelkezések szigorú betartása.

A munkáltatók egy része rögtön megadta a követeléseket. 10 kismesternél 11 munkással és 10 tanoncal dolgoznak. Viszont 33 munkáltatónál csütörtökön beszüntették a munkát, mert a nagy munkáltatók nem hajlandók a munkások követeléseit megadni.

Elszomorító tényt vet a debreceni egészségügyi állapotokra, hogy vannak kenyér-pékségek, ahol állandóan asszonyokkal, háziszolgákkal és tanoncokkal állíttatják elő a kenyeret. A hatóság mindezzel természetesen nem törődik.

A sztrájktörők toborzása már megindult nemcsak Magyarországon, hanem Bécsben és Prágában is. Tárgyalás a felek között eddig nem volt.

Debrecent sütőmunkások kerüljék!

(Népszava, 1910. április 17.)

★

DEBRECENI HARC

A dolgozó munkások 10 százalékát fizetésüknek az ellenállási pénztárba fizetik, a harc befejezéséig. A kitartás kitűnő, debreceni munkás egy sem lett sztrájktörő. Ez a debreceniek példátkövető dicsősége és ennek köszönhetik, hogy sikerült nagy kérdéseket a mozgalom alkalmával keresztülvinni. A három műhellyel elérkezik az idő, hogy leszámolnak, mert szervezettségükkel az mind elérhető. E három nevet nem felejtik el.

A rendőrség, az a minden lében kanál testület, a fülét sem mozgatja, pedig mind a három sütöde bűzlik a piszoktól, kocsisok, és

mindenféle más munkával foglalatoskodók állítják elő a fogyasztásra szolgáló süteményt és kenyeret. A tanoncokat törvényes határokon túl zsákmányolják ki. Tiszát védeni volt csendőr, rendőr, mert ellensége a népnek, mert a nép élni akar és becsületesen, de nincs senki, még a kapitány úr is hallgat, ha a munkás, tanonc, és fogyasztói egészsége megvédéséről van szó. Hiába minden, debreceni szaktársaink megismerték már a szervezetben rejlő fontos erőt, ideig-óráig föl lehet őket tartóztatni, de szervezett erejükkel leküzdenek minden akadályt és fokról-fokra viszi előre jobblétük zászlaját.

(Élelmezési Munkás, 1910. május 16.)

★

BRASSÓBAN

Szaktársaink e hó 12-én kimondták a sztrájkot. Követelésük: 10 órai napi munkaidő, heti 12 korona kosztpénz a csuszpeiz helyett, tisztességes hálóhelyiség és bánásmód, a közvetítés csak a brassói élelmezési munkáscsoportból történhet, a követelés teljes pontjait legközelebb közöljük.

A harcban a fehér sütödék munkásai 20-an vesznek részt. A fekete sütödékben dolgozó munkások helyzete sokkal rosszabb, mint a fehér sütödékben dolgozóké, de mind ez ideig idegenkednek a szervezkedéstől, a munkaadók pedig kényük-kedvük szerint bánnak velük.

Brassóban a fehér és fekete sütödék nagyobb mértékben vannak egymástól szétválasztva. A fekete sütödékben túlnyomórészt napi 14—16—18 óra, sőt, több mellett asszonyok dolgoznak, havi fizetésük minden nélkül 30—36 korona. Minden sütödében van egy tanult pék helfer, kinek a munkaideje szintén határtalan, fizetése havonként 100—110 korona. E tarthatatlan és komisz viszonyok, valamint a fehér sütödében dolgozó munkások szervezettsége talán észretéríti a vérig kizsákmányolt páriákat és a szervezkedéssel iparkodnak megvédeni érdeküket.

Brassói szaktársaink április hó 30-án fontos értekezletet tartottak mozgalmuk ügyében, egytől egyik mind jelen voltak és elhatározták, hogy a mozgalom kitöréséig leadják fizetésük 10%-át. Kitűnő szervezettségük — brassói szaktársainknak — előre biztosítója győzelmünknek.

(Élelmezési Munkás, 1910. május 16.)

★

csoportunk a következő egyezséget kötötte:

Szerződő felek a brassói szervezett sütőmunkásság és a brassói egyesült sütőmesterek.

1. A munkaközvetítés kérdése teljesen kikapcsoltatott a szerződésből.

2. A munkások egyesületi és gyülekezési szabadsága elismertetik és a munkaadók részéről tiszteletben tartatik. Politikai tömegsztrájk nem tekinthető szerződésszegésnek.

3. Május elseje munkaszünetnek elismertetik és fizetve lesz. Kivételt képez, ha május elseje szombatra esik, melynek éjjelén (május 2-ra) az ünnep felfüggesztendő.

4. A 3. nagy ünnep reggelén a munka legkésőbb reggeli 6 órakor befejezendő és csak másnap éjjel kezdhető újra.

5. A munkaadó által való élelmezés végleg eltöröltetik, és minden munkás heti 13 korona kosztpénzt és reggelit kap.

6. A hálószobáknak tisztáknak és szellőseknek kell lenni, minden munkásnak külön ágy áll rendelkezésére, melyet minden hónapban legalább egyszer új huzattal kell ellátni.

7. A minimális munkabérek a következők: Helfer 18, Züsammarbeiter 18, Mischer 18, táblamunkás és Kübler 12,50, Ausschütter, jódli, fici 8 koronát. (I. osztály, nagyüzem.)

II. osztály, kisüzem: Helfer 15,52, Zusammarbeiter 15,52, Mischer 13,58, táblamunkás és Kübler 9,70, Ausschütter, jódli, fici 8 koronát.

8. Munkaidő tekintetében az eddigi rendszer változatlan marad. (13—14 órás keretben.) A vasárnapi munkaszünet szigorúan betartatik. Vasárnap de. 10 órától hétfő reggeli 6 óráig minden munka szünetel.

9. Nem szakmunkások és munkásnők szakmunkákhoz semmi körülmények között nem alkalmazhatók.

10. A felmondási idő szabad egyezkedés tárgyát képezi. Ha semmi megállapodás nincs, a kölcsönös felmondási idő 14 nap.

11. Az ipartörvény 64., 65. §-ai 1884. XIII. t. c. a tanoncnak alkalmaztatására vonatkozik, szigorúan betartatik.

12. A bérmozgalomból kifolyólag senki meg nem rendszabályozható és el nem bocsátható.

13. A szerződés aláírás napjától 3 évre köttetett, a 3-ik évben a heti átlagos 2 koronás bérjavítás annak idejében külön lesz rendezendő.

14. Fölmerült vitás kérdéseket egy hattagú választott bíróság intézi el, melyben a felek 3—3 taggal képviseltetik magukat, kik egy hetediket elnökül választanak, ki szavazategyenlőség esetén

dönt. Az így hozott határozat mindkét félre kötelező. E tanácskozásokon az élelmiszermunkások szövetségének küldötte, vagy megbízottja részt vehet, de szavazati joggal nem bír.

15. A munkások kötelesek a munkát lelkiismeretesen, pontosan és teljes szaktudással elvégezni.

Brassó, 1910. évi május hó 20-án.

6 munkás *6 munkaadó*

Iparhatóság

(Élelmezési Munkás, 1910. szeptember 1.)

Sütőmunkások Szaktársak

Rövid az idő, röviden szólunk hozzátok! Válságos idő köszöntött ránk. Csak összetartás menthet meg bennünket és mindennapi kenyerünket.

A munkaadók kizárásával szemben 1910. évi április hó 13-án szerdán délután 3 órakor nagy

nyilv. sütőmunkás gyülést

tartunk a

„Zöld Vadász" czimü Hermina-uti 47. sz. vendégló-helyiségében

Ott legyen minden sütömunkás, hogy határozzunk a munkaadók czudar támadásával szemben.

Testvéri üdvözlettel

A budapesti sütömunkások szervező-bizottsága.

AZ 1910-ES SÜTŐIPARI KIZÁRÁS

A kizárás kudarca

Április 5-én még csend és nyugalom, már amennyiben a mi iparunkban erről egyáltalán szó lehet és egy hét múlva április 12-én ezer munkás ki van zárva és 1500—2000 sütőmunkás tanyáz kint a *Zöldvadász* kerthelyiségének rügyező fái alatt, telve harci elszántsággal és önbizalommal és még két nappal később ez a tömeg győzelemittasan, ujjongó örömmel, de méltóságteljes zárt sorokban vonul be a városba, hogy újra felvegye verejtékes munkáját.

És bárha ez a harc váratlanul tört ki, régen tudtuk, hogy előbb utóbb be kell következnie. 1906-ban a folyton fokozódó drágaság és a tűrhetetlen munkaviszonyok belekényszerítettek bennünket, hogy olyan kívánalmakkal lépjünk munkaadóink elé, amelyek teljesítése tűrhetővé tette volna megélhetésünket, lehetővé tette volna a fővárosi szabályrendeletben biztosított munkásvédelmi intézkedések végrehajtását és biztosította volna agitációs szabadságunkat, hogy mindezeknek kijátszását lehetetlenné tegyük.

Egymással folyton civakodó munkaadóink az ellenünk való gyűlöletben azonban ezúttal is meghatóan egyetértettek és követeléseinket egyhangúlag elutasították. Az erre válaszul adott munkabeszüntetés 18 napig a legnagyobb elszántsággal folyt, munkaadóink teljesen kimerülve már a béke megkötésére gondoltak, de egyrészt a sorainkból kikerült árulók, másrészt anyagi eszközeink teljes kiapadása, minket késztetett megadásra. Két fontos pontban azonban mégis sikerült engedményt elérni, heti három koronás drágasági pótléknak nevezett bérjavítást kaptunk és munkaadóink kötelezték magukat arra, hogy a hosszú munkabeszüntetés utóbajainak megszűntével tárgyalni fog egyenlő számú munkások és munkaadókból álló bizottság, egy mindkét fél igényeit kielégítő szerződés megkötése végett.

Hosszú vajúdás után összeült ez a bizottság, de beteges hiúságon alapuló oknál fogva gyűlésnél többet nem tartott, a szerződéskötés tehát meghiusult. A munkások ekkor belátták, hogy a munkaadóiktól nem várhatnak semmit. Elhatározták tehát, hogy bár kollektív szerződés kötésére minden alkalmas mozzanatot megragadnak, az egyes munkaadókat szükség esetén a munka beszüntetésével és műhelyük bojkottálásával fogják kívánságaikat teljesítésre kényszeríteni.

Az első Huber-bojkott

Az egyes műhelyek bojkottálása ezalatt megindult, s bár egyes munkaadók heves, olykor csak nagyon nehezen és nagyon hosszú idő után leküzdhető ellenállást fejtettek ki és egyes műhelyekben a bojkottot többször is meg kellett ismételni, egészben véve nagyon értékes eredmények születtek, s amellett hogy a műhelyviszonyok érezhetően javultak, igen nagy mértékben hozzájárultak a szervezet megerősítéséhez is.

1910. május havában aztán Huber Antal munkásai fordultak a szervező bizottsághoz, hogy teremtsen a műhelyben rendet, mert tűrhetetlen benne a munkásnyúzás. *Huber Antal* megígérte munkásai követeléseinek teljesítését, írásban azonban nem akarta erre magát kötelezni, míg munkásai ehhez feltétlenül ragaszkodtak. A huszárfőhadnagy pékmester önérzetét nagyon bántotta a dolog.

A békéltetést az ő részéről a nemrégen alakult sütőmunkaadók szövetsége intézte. Ennek titkára a munkások megbízottait már ekkor megfenyegette, hogy ha azon az éjjel a munkások meg nem kezdik a munkát, az összes munkaadók kizárják összes munkásaikat. Bár tudtuk jól, hogy ez akkor üres fenyegetés volt, mert még nem voltak elkészülve a harcra, de a munkások megbízottai sem akarták a húrt túlfeszíteni, egész befolyásukat latba vetették a műhely munkásaival, hogy álljanak el az írásbeli egyezségtől. Nagy nehezen sikerült ez azon kikötéssel, hogy azt Huber tanúk előtt szavával erősítette meg. Ez meg is történt, de Huber csak két hónapig állott szavának, azután ismét a régi tűrhetetlen viszonyokat állította helyre műhelyében.

A munkaadók szövetsége

Közben szövetségünk vezetősége elérkezettnek látta annak idejét, hogy szerződéskötés céljából a munkaadók szövetségénél is kísérletet tegyen annál is inkább, mert ennek nyilván bevallott céljai közé tartozott a munkásokkal való jóviszony ápolása is. Dacára ennek, nem lepett meg bennünket, a jó soká húzódó válasz, amely kereken elutasító volt.

A második Huber-bojkott

A bojkottok eközben nem szüneteltek és számuk már erősen közeledett a kétszázhoz, mutatva azt, hogy mennyi műhely van Budapesten, amelyik munkásai életével, egészségével mitsem törődik, dacára a szabályrendeletnek.

Huber Antal, mint már említettük, hamar megfeledkezett a háromnapi munkabeszüntetés kellemetlenségeiről, és az adott szó szentségéről, és vígan folytatta munkásai kizsákmányolását, amit annál könnyebben vélt megtehetni, mert munkásait jórészét kicserélte. Ezek azonban, akik még nem voltak évek hosszú sora óta ehhez a pokoli munkához, az „intelligens" bánásmódhoz szokva még hamarabb, tettre határozták magukat.

Hogy munkaidejük megfeszített munka mellett és lehetőleg tíz óra legyen, még egy munkást kértek minden csoporthoz és amennyiben még mindig kénytelenek volnának különórákat dolgozni, azt az ipartestületi békéltető által elfogadott órabér-táblázat szerint fizesse meg. *Huber Antal* megint ígért, de írásban kötelezni magát nem akarta. A munkások pedig okulva a múlt év tapasztalatain, nem bíztak többé szavában, beszüntették a munkát és bojkott alá helyezték műhelyét.

Kavarodás a munkaadók között

A sütőmunkások hétfőn, április 4-én mondották ki a bojkottot. Mintha hangyabolyba lép valaki, olyan nyüzsgés, kavarodás támadt a fő-fő sütőmesterek között. Tudták, hogy a munkások ezúttal nem engednek Huber úrnak, másrészt pedig elérkezettnek látják az időt, elég erősnek érzik magukat arra, hogy halálos csapást mérjenek munkásaikra. 5-én távirati úton hívták össze szövetségük tagjait értekezletre. Ide már kész tervvel jöttek, amelyeket a tanácsadóul meghívott *Farkas Elek* sugalmazott.

Elhatározták, hogy új műhelyrendet dolgoznak ki, s amely munkás azt alá nem írja, kizárják a munkából. A kizárás határnapjául hétfőt tűzték ki. A műhelyrendről egyelőre csak annyi szivárgott ki, hogy 21 pontot tartalmaz, s legfontosabb pontjai, hogy nem ismeri el a bizalmiférfi-rendszert és felállítja az ipartestületi munkaközvetítőt.

A munkásság szervező bizottsága erre 10-re, vasárnap a *Vigadó* helyiségeiben nyilvános sütőmunkás gyűlést hívott, amelynek egyedüli tárgya a munkáltatók kizárási terve volt.

A munkások taktikája

A szervező bizottság elhatározta, hogy keresztezni fogja a munkáltatók számításait. Ők minden áron a kizárást akarták provokálni, a munkások pedig el akartak venni tőlük minden lehető

ürügyet a kizárásra. Nem ismerték el a hét lakattal őrzött új műhelyrendet, de megállapodtak abban, hogy az bármit is tartalmazzon, a vasárnapi gyűlésen annak elfogadását fogják javasolni. Megtartani azonban nem fogják, és ahol a szabályrendelettől eltérően akarnak dolgoztatni, vagy egyébként teljesíthetetlen feltételekkel állnak elő, ott folytatják a bojkottot. Minthogy pedig az a hír kelt szárnyra, hogy a mesterek meg akarják előzni a vasárnap délutáni gyűlést és már vasárnap foganatosítják a kizárási tervüket, a szervező bizottság apró röpíveken tudatta szombaton reggel a munkásokkal, hogy amit elébük terjesztenek a munkaadók, írjanak mindent alá és legyenek ott a vasárnapi gyűlésen.

Közben a *Huber-bojkott* változatlanul fennállott és csak két feljegyzésre méltó dolog történt. A szervező bizottság az őrt álló rendőrség nagy bosszúságára nem ellenőriztette a *Huber-műhelyt,* nem kapott-e sztrájktörőket és Huber még sem kapott egyetlenegy munkást sem. A másik, hogy pénteken Bécsből érkezett 13 munkása, de amint ezek megtudták, noha egy részük szervezetlen volt, hogy mely célra akarják őket felhasználni, megtagadták a munka megkezdését és visszautaztak Bécsbe.

Amint a munkaadók értesültek a munkások fenti taktikájáról, kezdték magukat kényelmetlenül érezni. Mindenekelőtt kénytelenek voltak a műhelyrend aláírását hétfőről keddre halasztani, mert be kellett várniok a munkások vasárnapi gyűlésének lefolyását.

A vasárnapi gyűlés

Ilyen készülődések között virradt ránk a vasárnap. Óriási érdeklődés előzte meg ezt a gyűlést, mert úgy a munkaadók, mint a munkások, valamint a fogyasztók is tisztában voltak annak rendkívüli fontosságával annál is inkább, mert a budapesti munkásokon kívül az újpesti, erzsébetfalvai és kispesti munkások is meghívattak, valamint az összes bármi néven nevezendő segédmunkások és munkásnők.

Fél négy órakor üdvözölte *Holczhauser József* szaktárs a megjelenteket és a gyűlés elnökének *Witzman Péter,* jegyzőjének *Ördög József* elvtársakat ajánlotta.

Witzmann Péter elnök megnyitó beszédében talpraesetten ismertette a gyűlés célját.

Ezután *Kardics Kálmán* szaktárs a gyűlés előadója másfélórás beszédben ismertette a helyzetet:

Egy héttel ezelőtt még csönd volt és ma már kizárás előtt ál-

lunk. A sütőmunkások helyzete nagyon rossz, de a mesterek még ezt is jónak tartják és még rosszabbá akarják tenni.

A munkáltatók gondoskodását fényesen jellemzi *Lavottának* a sütőipartestület volt elnökének kijelentése. A sütőmunkások 1883-ban sztrájkban állottak. Követeltek heti egy forint bérjavítást, a főzelék tetejére húst, és az alváshoz ágyat. *Lavotta* az első két követeléshez készséggel hozzájárult, de az ágyat nem akarta megadni. Azzal érvelt, hogy a munkásokat teknőből sem lehet fölkelteni, hátha ágyba kerülnek, akkor hogy tudják fölkelteni?! (Általános derültség.)

Huszonhét év telt el azóta, s a sütőmunkások küzdelme sem maradt meddő. A következő évben megalkotott ipartörvénybe kénytelenek voltak a sütőmunkásokra vonatkozó rendelkezéseket fölvenni.

A munkások nyomására jött létre a sütőiparra vonatkozó szabályrendelet. A munkáltatók ezeket, s főleg a szabályrendeletet nem tartják be, megszegik a vasárnapi munkaszünetet, nem tartják be a munkaidőt stb. A szabályrendelet elutasítja a kerületi elöljáróságokat, hogy ennek betartását ellenőrizzék. A három esztendő alatt ennek nem tettek eleget. A büntetés 1—100 koronáig terjed. A büntetést szívesen megfizetik a mesterek, mert a szabályrendelet be nem tartása jól jövedelmez. Az utóbbi három évben 176 harcunk volt. Ebből 156-ot a szabályrendelet betartásáért indítottunk, 20-at pedig az 1906. évi bérekért folytattunk.

Végül a következő határozati javaslatot olvassa föl:

A fővárosi Vigadó termében 1910. április hó 10-én megtartott nyilvános sütőmunkás-gyűlés megállapítja, hogy a Huber Antal sütöde munkásai követelései az ipartörvényt és a székesfővárosi sütőiparra vonatkozó szabályrendelet határait túl nem lépték. Ezzel szemben a budapesti és újpesti sütőmesterek gyűlésének azt a határozatát, hogy *Huber Antal* törvényszegéseiért a sütőmunkásságot kizárja, még munkáltató szempontból is teljesen indokolatlannak tartja. Megállapítja továbbá a gyűlés, hogy a kizárás célja a sütőipari munkaviszonyok rosszabbá tétele, a tisztátalan és közegészségellenes állapotok fönntartása és azoknak a kisipari munkáltatóknak a tönkretétele, akik az éjjeli munka eltörlése iránt rokonszenvvel viseltetnek. Egyben elítéli a gyűlés az összes budapesti illetékes hatóságokat azon vétkes mulasztásáért, hogy a székesfővárosi sütőműhely szabályrendelet betartását nem ellenőrzik.

Kimondja a gyűlés — különös tekintettel a fogyasztók érdekére — hogy a munkáltatók egyoldalú 21 pontból álló „munkaviszony szabályzatát" aláírja, de a gyakorlatban el nem fogadja és fenn-

tartja minden eddigi elért eredményét, gyűlési határozatát és szokásait.

És úgy ezekért, mint a törvényes jogaiért minden eszközzel küzdeni fog. Kimondja továbbá a gyűlés, hogy a sütőmunkásság árulóinak tekinti mindazokat, akik az ipartestületi, vagy a sütőmunkáltatók közvetítője révén keresnek, vagy vállalnak munkát, velük szemben mint sztrájktörőkkel jár el és a műhelyben velük együtt a munkát fel nem veszi.

Végül a most dolgozó és munkába álló sütőmunkásoknak kötelességévé teszi a gyűlés, hogy öt héten át minden sütőmunkás keresete 10 százalékát a szervezet pénztárába fizesse be.

A határozati javaslatot a gyűlés teljes egészében egyhangúlag elfogadta.

Fejüket vesztik az uszítók

A munkások összetartásának ilyen, szinte megfélemlítő méretű megnyilvánulása taktikánk okossága, és a hozott határozatok teljesen megzavarták az uszítókat. Egészen elvesztették a fejüket, amelyen további magatartásuk felett határoztak. Jelenetek játszódtak le ezen a gyűlésen.

Megjelent ezen a gyűlésen *Farkas Elek* a munkaadók országos szövetsége nevében. *Gelléri Mór* az ipartestület részéről és *Mészáros Győző* kávés, a kávésipartársulat uszítóinak nevében. Ez az utóbbi különösen kitett magáért és rendkívüli hévvel indította a pékmestereket, hogy a kizárási indítványt fogadják el. Kijelentette, hogy a kávések vissza fogják utasítani azon pékmesterek termékeit, akik a kizárásban részt nem vesznek.

A sütők uszítói is verejtékezve buzgólkodtak. A sütőmunkások vasárnapi gyűlésébe belemagyarázták, hogy sztrájkra készülnek.

Kimondják a kizárást

Végre győzött az uszítás és megfélemlítés, a gyűlés nagy többséggel az elégedetlenek hallgatólagos beleegyezésével kimondották, hogy az ezen a gyűlésen nyilvánosságra került műhelyrendet elfogadják, a fehér-sütést beszüntetik, csak félbarna kenyeret, tejes kenyeret, és kalácsot sütnek, amely célra minden munkaadó annyi munkást tarthat meg, amennyire szüksége van, ezekkel aláíratja a műhelyrendet, a többit pedig kizárja és teljes üzemben csak akkor sütnek, ha jelentkezik elegendő számú munkás az ipartestületen, akik hajlandók aláírni a műhelyrendet és annak feltételeit mindenben teljesíteni.

A műhelyrend

Ennyi disznóságot csak vagy a brutális hatalom, vagy a bárgyúság képes elkövetni. Terjedelménél fogva térszűke miatt nem közöljük le teljesen, de utalunk fontosabb részleteire.

Hogy a bizalmiférfi-rendszert el nem ismerik, az még hagyján, hiszen ezt nem is kértük soha, a bizalmiférfi-rendszer megvalósítására elég erősek voltunk engedelmük nélkül is. Elsőrendű fontosságú azonban az a pont, amely a szervezet pénzbeszedőjét kitiltja a műhelyekből, úgy gondolva, hogy a mai viszonyok között agyoncsigázott munkás fizeti a szervezeti járulékot, ha elmennek hozzá érte, de ő agyonfáradtan nem viszi be a szervezetbe. Ezek tehát anyagi erejétől akarták a szövetséget és szabadszervezetet megfosztani. Ugyanebben a pontban akartak megtiltani minden agitálást, pénzgyűjtést, stb. Ezzel pedig a szervezkedés gyökérszálait akarták elmetszeni. A legnagyobb csapást azonban azzal mérték volna, hogy az ipartestületi munkaközvetítést mondották ki. Természetes, mert ez esetben a munkafeltételeket ők diktálnák, csak az jutna munkába, aki ezeknek alávetné magát és nem munkaadók, hanem rabszolgatartók lennének ennek segélyével, annál inkább, mert mindig akadna könnyelmű, vagy nyomorban élő munkás, aki gyalázatos céljaik elérésében megkönnyítené.

A mi további taktikánk

Mi azonban újból nem ugrottunk be. A hétfőn kimondott kizárást kedden kellett végrehajtani, a munkásság zöme csak akkor értesült a műhelyrend komiszságairól, a vezetőségnek már nem volt ideje kellő agitációt kifejteni, csak úgy adták szájról szájra, hogy délután 3 órakor a *Zöldvadász*-hoz címzett Hermina-úti vendéglő kerthelyiségében nyilvános sütőmunkás gyűlés lesz a további teendők megbeszélése végett és a kitűzött időre 1500—1800 főre menő tömeg gyűlt össze a kitűzött helyen. *Witzmann* szaktárs volt a gyűlés elnöke, *Belák Lajos* szaktárs a jegyzője, és mint előadó *Kardics* szaktárs kifejtette, hogy a sütőmunkáltatók 2500 munkást akarnak kitenni a nyomornak és nélkülözésnek, hogy a profit-dühüket kielégítsék.

Ismerteti ezután a 21 pontból álló munkarendet, amely egyenesen felrúgja a szabályrendeletet.

Határozzák el, hogy ahol a kizárt munkásokat nem fogadják vissza, ott a többi munkások is beszüntetik a munkát. (Óriási helyeslés.)

Föl kell még egy dolgot említenem — úgymond — a szervező bizottság ma délelőtti tárgyalásából. Miután mi ez alkalommal minden áldozat árán el akarjuk kerülni a harcot, megbeszélés tárgyát képezte, ne fogadjuk el a sütőmesterek legmegalázóbb föltételét, ne menjünk-e el mindannyian az ipartestületre, hogy ott írjuk alá a munkarendet, hogy így az utolsó ürügyet is megsemmisítsük. Mondom, nem határoztuk ezt el, de komoly megfontolás tárgya volt és a béke kedvéért, amely nekünk most is nagyon fontos, még ennek a nagy áldozatnak a meghozatalára is kérni fogunk benneteket szükség esetén, és mi hisszük, hogy tanácsunkat ebben az esetben is követni fogjátok. Végül fegyelmezettségre és arra hívta fel a munkásságot, hogy a szervezőbizottság tudta nélkül ne cselekedjenek semmit.

Erre egyhangúlag elhatározták, hogy ahol nem zártak ki egy munkást sem, oda hazamennek dolgozni, ahol azonban csak egy munkást is kizártak, valamennyien beszüntetik a munkát. A kizárt munkások másnap, szerdán reggel összegyűltek a *Zöldvadász*-ban, hogy tudomást szerezzenek a szervező bizottság határozatairól. Nagy önbizalommal oszlott szét ezután az óriási tömeg.

A kizárás kudarc előtt

Nagy volt a levertség a munkáltatók közt. Akik jobb meggyőződésük ellen vetették magukat alá a fiókkutyaszövetség határozatának, arra határozták magukat, hogy nem sütnek ugyan fehéret, de nem bocsátanak el egy munkást sem. Hallatszott azonban nagyon sok olyan hír is, hogy a terrorral kicsikart hozzájárulást nem ismerik el kötelezőnek és sütni fognak. És tényleg több mint 700 munkás dolgozott éjjel és számos műhelyben sütöttek fehéret is.

Steiner Gyula revolvert rántott azokra a munkásokra, kik terrorizálásukat gyalázattal bélyegezték.

Nagyon sok sütőmester kijelentette munkásainak azt, hogy a fehérsütést csak egy napra szünteti be, s ha csak egy műhelyben is sütnek, a kizárást beszüntetik. Így hát bizonyos volt, hogy a kizárás második napján még sokkal több műhely dolgozik teljes erővel.

A kizártak tanyája

Annál vígabb élet folyt a *Zöldvadász*-ban. Már reggel 9 órakor roppant tömeg lepte el a kertet, s kéjjel élvezték a bűzös-műhely levegő után a liget üde, tavaszi balzsamos levegőjét. Minden újon-

nan érkezettet diadallal fogadtak, mert minden újonnan érkezett új és új adatokkal gazdagította azokat a híreket, melyek a rövidesen bekövetkezendő diadal biztos zálogai voltak. De gyakran felhangzott a felháborodás moraja is, amikor az uszítók gaz erőszakoskodásairól érkeztek híradások. A hangulat egész nap a legbizakodóbb volt.

A szerdai gyűlés

Délután mintegy másfélezer sütőmunkás részvételével újra gyűlést tartottak a munkások. Elnök *Holczhauser József*, jegyző *Varga Alajos* szaktársak voltak.

Kardics Kálmán a gyűlés előadója kifejtette, hogy a munkáltatók milyen lelketlen módon lökték ki munkásaikat minden ok nélkül. A munkáltatók úgy bántak a munkásokkal, mint valami haszontalan értéktelen tárggyal. Pedig ezek a munkások hasznos emberek. Ők teremtenek meg mindent, ők az állam fönntartói. Más külföldi államokban szociálpolitikai intézkedések védik meg a munkásokat, nálunk az ilyen intézkedéseknek nyoma sincs. A hatóságok még arra sem kényszerítik a munkáltatókat, hogy a törvény intézkedéseit tartsák be.

A munkáltatók munkarendet készítettek olyan szándékkal, hogy azt nem fogják majd betartani. Tegnap, mikor kijöttünk ide — úgymond — alá akartuk írni. Ha szükséges, hát százával megyünk az ipartestületre és aláírjuk a munkarendet. De minden jóhiszeműségünk hiábavaló. A munkáltatók a munkásokat teljesen leigázva akarják látni. A munkások kizárása nem az összes munkáltatók műve, hanem egyes piócáké, a *Huberoké*, a *Steiner Gyuláké*, *Kalixoké*. (Fölkiáltások: Le velük!) Emlékezetünkbe vessük ezeket a neveket, mert ők az előidézői a nyomorunknak. A munkások nem fogják megtűrni az uszítók terrorját, hanem méltóképpen fognak felelni.

A kizárás kudarcot vallott

Ami aztán az éj folyamán történt, az meghaladta a vérmesebb várakozásokat is. Este 10 óra tájban *Rotter Mór* és *Rosenberg Miklós* sütőmesterek váratlanul megjelentek a szakszervezet helyiségében azzal, hogy a sütőmunkaadók szövetsége végrehajtó bizottsága tárgyalni óhajtana a szervező bizottság tagjaival a kizárás beszüntetésének módozatairól. *Holzhauser József* szaktárs kocsin indult a szervező bizottsági tagok felkeresésére és rövid idő múlva együtt

voltak a már előbb is jelen volt *Kardics* és *Szladek* szaktársakon kívül *Witzmann Péter, Marosán János, Benics István* és *Belák Lajos* szaktársak. Ezek a két megjelent sütőmester társaságában megjelentek az ipartestület helyiségében és ott találták *Spolárits György* és *Huber Antal* pékmestereket. *Kelemen Henrik* munkaadó szövetségi titkárt és *Kuntz Imre* ipartestületi jegyzőt.

Azonnal megindult a késő éjjelig elhúzódó tanácskozás, melynek végeredménye a következő:

1. A közvetítést a munkások és munkaadók együttesen végzik, a felmerülő költségek közösen, a munkaközvetítő a munkások szakszervezetében lesz.

2. A munkaadók lemondanak fönntartás nélkül követeléseikről és a munkarendet semmisnek tekintik. És a munkások a régi szokások alapján kezdik meg újból a munkát.

3. A munka rendes helyreállta után az Élelmezési Munkásszövetség és a Sütőmunkaadók Szövetsége megbízottai megkezdik a kollektív szerződés megkötésére, irányuló tárgyalásaikat. Addig, míg ez megköttetik, egy 12 tagból álló közös bizottság rögtön működésbe lép és a meglevő viszonyok és törvényes jogok alapján a felmerülő munkaviszonyból eredő bajokat intézi.

Megállapodtak azután abban, hogy ezen feltételeket a délelőtt folyamán elfogadás végett közölni fogják megbízóikkal.

A munkaadók gyűlése

Csütörtökön négy órakor tartották meg gyűlésüket a letört munkáltatók. Zajos, elkeseredett és itt ott drámai lefolyású volt a gyűlés. A gyalázó kifejezések egész özöne zúdult azoknak a sütőmestereknek a fejére, akik a kizárásban részt nem vettek. Ezt a dolgot mi sem hagyhatjuk megjegyzés nélkül. A legnagyobb bűnnek tartjuk a szolidaritás meg nem tartását. De nekünk nincs is más eszközünk érdekeink megvédésére, mint az összetartásban rejlő erő, míg a munkaadók munkásaik brutális letörése nélkül is tudnak boldogulni.

A gyűlés eredménye különben az éjjeli tárgyalás megállapodásának változatlan elfogadása volt.

A munkások gyűlése

Épp ellentéte volt ennek a munkások gyűlése, amely szintén délután négy órakor kezdődött. Csupa lelkesedés, csupa győzelmi mámor minden arcon.

A vezetőség részéről *Varga Lajos* elvtárs üdvözölte a munkástábort s ajánlatára elnökké *Witzmann Péter,* jegyzővé *Bellák Lajos* elvtársat választották meg.

Witzmann Péter elvtárs rövid megnyitó beszédében átadja a szót a napirend előadójának.

Kardics Kálmán elvtárs azzal kezdi beszédét, hogy a sütőmestereken bevált a régi közmondás, amely azt mondja, hogy a hazug embert előbb utolérik, mint a sánta kutyát. Ezelőtt 48 órával azt hazudták, hogy a kizárás azért vált elkerülhetetlenné, mert a munkások többet követeltek, mint amennyit a sütőiparra vonatkozó szabályrendelet előír. Nos e pillanatban ez az állítás már megdőlt. Megdőlt azzal, hogy a mesterek maguk keresték a békét, s elejtették összes követeléseiket. Mi nem provokáltuk az összeütközést, csak azt kívántuk, hogy a szabályrendelet ne legyen csak a falonfüggő értéktelen papír, hanem tartsuk is be azok rendelkezéseit. És az események nekünk adtak igazat. A munkáltatók kezdeményezésére meg van a béke, amely fényes diadalt jelent a számunkra. Most mi vagyunk azok, kik kegyelmet osztunk a beugratott kizsákmányolóknak azzal, hogy visszamegyünk a műhelyekbe. 48 óra előtt még hangosan hirdették a mi leigázásunkat, kizártak bennünket, holott hajlandók voltunk arra is, hogy az új bárcás munkarendet aláírjuk. S íme ma már örülnek, ha fölvesszük újra a munkát, s a bárcát ők maguk is elvetik, miután belátták, hogy a munkások egységes szolidaritása folytán ez úgy sem bírna semmi értékkel. Most a győzelem lélekemelő pillanatában meg kell emlékeznünk azokról, akik a babérhoz segítettek bennünket. Budapest összmunkásságát tudtuk a hátunk mögött, s ez győzhetetlen erőt kölcsönzött. A kávéházi és éttermi munkások is számot tarthatnak az elismerésünkre, mert minden erejükkel mellénk álltak, úgyszintén a süteménykihordó szaktársak is, akik sok helyütt kényszerítették a munkáltatókat, hogy fehér süteményt is süssenek. A legtöbbet azonban mégis a *Népszavának* köszönhetünk, amely a meggyőződés és tisztesség erejével mellénk állott. Szervezett munkásokhoz illő kötelességünk, hogy valamennyien odaálljunk zászlója alá. Ezután megismertette röviden a létrejött megállapodást, amelynek alapján a sütőmunkások újra munkába állnak. (Erről cikkünk más helyén adunk számot.)

Jászai Samu a szakszervezeti tanács titkára emelkedett szólásra

ezután, s tolmácsolta az összmunkásság üdvözletét a győzelmes harc alkalmával. Nagy hatás közepette kiemelte, hogy e győzelem olyan csapása a kutyaszövetségnek, amelyet aligha heverhet ki. Hogy *Farkas Elekéknek* kudarccal vissza kellett vonulnia, az a sütőmunkásság összetartásának köszönhető, amiből a tanulság az, hogy a szervezet támogatása a legéletbevágóbb feladata minden munkásnak.

Kondor Bernát elvtárs ezután rámutatott arra, hogy e kizárás csak azért keletkezhetett, mert a mi hatóságaink előtt fontosabb a kizsákmányolók profitja, mint a munkások és a fogyasztóközönség érdeke. A kutyaszövetség veszett eb módjára támadt most is a munkásokra, hogy a lábikrájába harapjon, de a vereség most jobban fáj nekik, mint nekünk fájt volna, ha a gaz terv sikerül. A mai győzelem után kétszeres kötelessége minden sütőmunkásnak, hogy a szervezetét minden erővel támogassa.

Tarcal Lajos elvtárs a szociáldemokrata párt vezetősége nevében szólalt föl. Azzal kezdi, hogy a harc, amely ily fényes győzelemmel ért véget, nemcsak dicsősége a sütőmunkásoknak, hanem szégyene Magyarországnak, mert sehol Európában, csak nálunk kell sztrájkokkal megvédeni mindazt, amit máshol törvényekkel biztosítanak. A hatóság most sem törekedett arra, hogy a törvényt betartsák, s a munkáltatók egyre-másra szegték meg a vasárnapi munkaszünetet. Ezt a harcot is *Tisza István* (le vele) egyik kedves embere *Farkas Elek* rendezte.

Nem szégyen bevallani, hogy a kutyaszövetséggel szemben több vereség ért bennünket, de hát őket támogatja az egész kormányrendszer, míg a mi szervezeteinket gaz módon szétdúlták. A sütőmunkások azonban megkezdték a győzelmek sorozatát, s a többi szakmák folytatni fogják.

A szociáldemokrata párt nevében üdvözli a győzelmes munkásságot. (Taps, éljenzés.)

Vágó Béla elvtárs vette át ezután a szót, aki a kávéházi alkalmazottak képviseletében jelent meg, s akit nagy ovációval fogadtak. Beszédében rámutatott a szolidaritás nagy erejére, amely íme legyűrte a pékek és kávésok közös akcióját, amelyet a munkások szervezete ellen kifőztek. A további szervezkedésre való buzdítással zárja beszédét.

Fölszólaltak még: *Holczhauser*, *Negerle* és *Fitos* szaktársak, mire a gyűlés véget ért.

(Élelmezési Munkás, 1910. április 16.)

★

A NAGY VERESÉG

1910. április 14-e, fényes nap a magyarországi munkásmozgalmak történetében. Ezen a napok buktak el a lelketlen uszítók által beugrasztott sütőmesterek, *Farkas Elek* és társai a sütőmunkások szervezetének letörését célozták. Tervük volt, hogy a munkásokat részint kiéheztetik, részint pedig sztrájkbontókkal helyettesítik a szervezett munkásokat. Ez a gyalázatos terv csak fokozta a kizárt sütőmunkások elszántságát és két napi küzdelem után visszaverték a támadást. Mester uramék pedig az erkölcsi és anyagi kárért, amit szenvedtek, vonják felelősségre *Farkast*, a főugrasztót. Mindenesetre jellemző, hogy a magyar iparosok még mindig beugranak egyeseknek, akiknek foglalkozása a munkások elleni úszítás és akik ezzel a piszkos foglalkozással fényes jövedelmet biztosítanak maguknak.

A sütők kizárásánál bevált az a taktika, amelyet már három évvel ezelőtt ajánlottunk: „Mindent aláírni és semmit betartani". Ha kölcsönös megegyezéssel, a szervezet nevében adjuk aláírásunkat, akkor becsületbeli kötelességünk a megállapodásokat betartani, de ha kikényszerítik aláírásunkat, ha az éhségkorbácsot suhogtatják fejünk fölött, akkor megszűnik minden erkölcsi kényszer, hogy adott szavunkat, vagy aláírásunkat betartsuk.

A sütőmunkások győzelme egyszersmind a bárca csődjét is jelenti. Ebből a győzelemből nem csak a munkáltatók, hanem a munkások is tanulhatnának.

(Szakszervezeti Értesítő, 1910. május.)

KÖLCSÖNÖSSÉGI SZERZŐDÉS

MEGKÖTTETETT A

„BUDAPESTI SÜTŐMUNKAADÓK SZÖVETSÉGE“

ÉS

„ÉLELMEZÉSI IPARI MUNKÁSOK ORSZ. SZÖV.“

KÖZÖTT

1910 JULIUS HÓ 4-ÉN

KIADJA A SZERZŐDÉST VÉDŐ BIZOTTSÁG

Az 1910-es sütősztrájk kölcsönösségi szerződésének borítólapja

ELSŐ KOLLEKTÍV SZERZŐDÉSÜNK

Az áprilisi kizárás által felizgatott kedélyek hullámai partot értek. Szerződést kötött egymás közt a munkások és munkaadók szövetsége. Ez az első eset, a budapesti sütőmunkások sokéves mozgalmában, hogy kollektív szerződést kötöttek a munkaadók a munkások szervezetével. Bizonyos egyezségek már több alkalommal is állapítottak meg kitörő sztrájkok alkalmával, szorosan vett kölcsönös szerződéses viszony azonban még egy esetben sem állott fenn. A megkötött kollektív szerződés az, mely szigorú együttműködését teszi feladatává a munkások és munkaadók szövetségének, azokért a föltételekért, melyek a szerződésben foglaltatnak. A kollektív szerződés az az átmeneti útja a tőke és a munka közti harcnak, melyet adott esetben céltalan áldozatok meggátlását a két fél egymás közt szokott megkötni. Mert úgy, mint a munkaadók, csak akkor kötnek szerződést, a munkások szervezetével, ha az elkerülhetetlen részükre, úgy a munkások sem hívei a föltétlen szerződéses viszonynak, ha az részükre nem eredménnyel jár.

A jelenben a sütőmunkások és munkaadók között létrejött szerződéses viszony mind a két félre eredménnyel jár. Elismerendő, hogy vannak mindkét félnek a szükségképpen orvoslandó bajai, mely orvoslást elősegíthet a szerződéses viszony. Maga a szerződés létrejötte, a benne elért eredmények, szervezettségünk és annak a fegyelmezett, kitartó munkának a jutalma, melyet szaktársaink évek óta szervezetük érdekében cselekszenek.

A szerződéssel egy új útját nyitottuk meg szakmánk jövőjének, melyet az iparba bevonuló technikai eszközök és a sütőiparnak a nagyipar felé fejlődése fokról fokra új helyzetbe sodor. És az a fontos minden munkásszakma életében, hogy a fejlődő viszonyokat megértette- és megtalálta-e a fejlődésben a haladásban helyes útját. A munkás és munkaadó közti patriarchalis keretek szétszakadtak. Szétszakította őket maga a fejlődés és mindig közelebb jutunk ahhoz, hogy megváltozott maga a sütőiparbani munka elvégzése is és be kell következni annak a nagy forradalomnak, és az éjjeli munka eltörlésének, mely új és új sütőmunkást fog teremteni.

A szerződés fontosabb eredményei, hogy a gyári üzemekben a heti munkaidő 60 óra lett, a rendes üzemekben pedig a hétfői munka 5 óránál tovább nem tarthat. És végleg eloszlott az a rossz vélemény, hogy szombatról, vasárnapra többet kell dolgoznunk, mint más napon, errenézve a szerződés kimondja: munkaidőt egyik napról a másikra átszámolni nem szabad. A heti fizetések három koronával emelkedtek és véglegesen elismertetett a túlórák díja,

miről eddig a munkaadók hallani sem akartak. A minimumon felüli munkások heti 2 korona bérjavításban részesülnek.

A lakásra nézve is történt megállapodás, hogy milyennek kell lenni a lakásnak, melyet megfelelőnek nevezünk el.

Eltüntettük a kosztpénz fogalmát, hogy még csak gondolatban se maradjon meg, hogy valaha csuszpeizért dolgoztunk.

Elismeri a szerződés a szervezetben levő közvetítést és annak szabályzatát kidolgozza és ellenőrzi a 10 tagból álló vegyes bizottság. Kimondja a szerződés az V. 3. pontja a sütőiparban alkalmazott sütősegédeket kizárólag a munkaközvetítő közvetít.

Ezzel egyszer s mindenkorra kimúlott a kávéházi, vendéglői és a köpködőből való közvetítés, mert azok részére, kik a nevezett helyeken vállalnak munkát, a közvetítő nem ad igazolványt. Akinek pedig nincs igazolványa, azzal nem dolgozhatnak a munkások. Kimondja a szerződés egy másik pontja, hogy csakis az élelmezési munkások szövetségének tagjai vehetik igénybe a szerződésbe foglalt előnyöket. Azok a szaktársak, akik szeretik beiratni és kitörölni hagyni magukat és míg dolgoztak egyszerűen nem fizették járulékaikat, azok kétszer olvassák el ezt, mert szomorúan csalódnak a jövőben, ha azt hiszik, hogy ezt megcselekedhetik. Szervezetlen munkás a senkik közé fog tartozni, ha csak nem elfogadható indok alapján nem az.

Új intézkedés, hogy a kapuzárás és nyitás díja alól az üzem telepén fel vannak mentve a szaktársak, az a jövőben a munkaadó költségét képezi. Szól egy pont azokra a műhelyekre, ahol a hétfői napra a cukrászdában a mester tésztát csinál és azt feldolgozásra átadja a munkásoknak, ilyen tésztát a jövőben feldolgozni nem szabad. A rendszeres túlórázás nincs megengedve, ahol ez megvolna, több munkást tartozik alkalmazni a munkaadó.

Lényeges, de még gyakorlatilag kipróbálandó pont a munkateljesítmény. Itt kell legnagyobb figyelemmel lenni a szaktársaknak, mert a jövő műhelybajok megvizsgálásánál fontos szerepe lesz a munkateljesítménynek. A bizottság érezte is a kérdés nagy horderejét és a IV. 3. pontja alatt egy olyan pont elfogadását ajánlotta, hogy lehetővé teszi mindkét fél részére a lehetetlenségek bekövetkezését. A munkateljesítményben megállapítottak körülbelül megfelelnek ama gyakorlatban levő munkateljesítménynek. A gyár részére adott kedvezmény természetes és a jövő feladata, hogy a gép által termelt nagyobb mennyiséget megrövidült munkaidővel ellensúlyozzuk.

Az első eredmény megvan. Használ a munkásnak, munkaadónak egyaránt. Korlátozza egyenlő munkavégzés és fizetés mellett a szennykonkurrenciát és már azért is célszerű, ha a munkaadók

szerződéses viszonyra törekszenek. Fontos a szaktársak szempontjából, mert módot ad a nevelésre, a tanulásra. És erről sokat kell köztünk a jövőben beszélni, de cselekedni is. Elhisszük, hogy nem minden van benne a szerződésbe, de megbecsülendő, mert fontosak foglaltatnak benne arranézve, ha lesz elég erőnk az újabb szerződés megkötésekor, hogy elérjük mindazt, ami még ma hiányzik.

(Élelmezési Munkás, 1910. július 16.)

★

SÜTŐMUNKÁSSZTRÁJK KAPOSVÁRON

Kaposvári szaktársaink sztrájkja 48 óra alatt szaktársaink győzelmével véget ért. Voltak munkaadók, kik az első napon megadták az igazán minimális követelését a munkásoknak. Mert heti 2 korona béremelés 22 és 27 koronás fizetéseknél természetes, csak a kutyaszövetségnél túlzott, de tisztességes embereknél nem.

Kaposvári szaktársainknak már évek óta nem emelkedett a fizetésük, munkaidejük nem rövidült. Szervezettségük és erős kitartásuk, összetartásuk eredménye, hogy a nagy élelmi uzsorával szemben megtudták némileg javítani helyzetüket.

Az elfogadott szerződés a következő:

Kollektív szerződés,

mely egyrészről a kaposvári sütőmesterek, és másrészről az ezeknél alkalmazott sütőmunkások között alant írt napon a következő feltételek mellett köttetett:

I. Munkaidő és lakás

1. A napi munkaidő 12 órás keretben 10 óra. A keret legfeljebb egyszer szakítható meg. Az esetleges süteménykihordás betudandó a munkaidőbe. Túlmunka külön díjazandó.

2. Egészséges hálószoba a törvényes intézkedésnek megfelelően. Ha ez nem volna, heti kettő korona lakáspénz adandó a munkásnak.

II. Fizetés és túlórák

1. Minden munkásnak a heti fizetése 2 (kettő) koronával emelendő.
2. Túlórák óránként 50 (ötven) fillérrel díjazandók. Állandóan és 2 óránál naponként tovább túlórázni nem szabad.

III. Vegyes határozatok

1. A műhelyből való távozáskor a munkásnak, a nősnek 1 kiló, a nőtlennek fél kiló friss kenyér adandó.
2. A munkaközvetítés az élelmezési munkások országos szövetsége kaposvári csoportjából történhet és amennyiben lehetséges, csakis szervezett munkás alkalmazható. A bizalmi férfi rendszer elismerendő.
3. Május elseje teljes 24 órás munkaszünet.
4. Az ipartörvény vasárnapi munkaszünet rendelete betartandó és különös figyelem fordítandó, hogy a tanoncok törvényes jogaikban meg ne csorbíttassanak.
5. Ezen szerződés a megkötés napjától egy évi időtartamra szól, és a műhelyekben kifüggesztendő.
6. Ezen mozgalom miatt senki el nem bocsátható 9 hétig.
7. Minden munkaviszonyból eredő panaszok intézésére 4 munkaadóból és 4 munkásból álló vegyes bizottságot választanak és annak határozata dönt.
A tanácskozásokban az élelmezési munkások országos szövetsége központi vezetősége egy tagja tanácskozási joggal részt vehet.
8. A munkások tartoznak pontosan megjelenni a munkán és azt lelkiismeretesen bevégezni.
9. Az egyezmény a rendőrhatósággal megkötése után láttamozandó.

Kaposvár, 1910. június hó 20-án.

A szerződést aláírták: Vágó Lajos, Beck Hermann, Schleinnig Jenő, Bánóczy Gyula és Garlbrenner Lajos sütőmesterek.

(Élelmezési Munkás 1910. július 1.)

★

A SÜTŐMESTEREK HALÁLOS ÍTÉLETE

A sütőmunkások — régi szokásukhoz híven — nemrégen megint felrúgták a kollektív szerződést s újból — újra követelődznek. Ezek a méltánytalan emberek bár jóformán azt sem tudják mit kérjenek már a citrom módjára kifacsart mestertől, ők azonban sportszerűen mégis a sarkukra állnak, a sipkájukat pofoncsapják a fejükön és a leglehetetlenebb követelésekkel rukkolnak elő. Így legutóbb is. Az ipartestület természetesen hódoló lojalitással vette át a munkásság alanti memorandumát, s aki azt hiszi, hogy a felsorolt kívánságok nem lettek elvileg máris elfogadva — mielőtt az ügyben a közgyűlés döntött volna — úgy nagyon téved. A munkások nyugodtak lehetnek. Ők győztek. Az ára azonban nagyon sok kartársnak a pusztulását fogja okozni, rövidesen.

Íme az iparunk halálát elősegítő memorandum teljes szövege:

Kölcsönösségi szerződéstervezet

Beterjesztették az Élelmezési Ipari Munkások Országos Szövetsége központja megbízottai 1910. május 26-án.

I. Munkaidő

1. A napi munkaidő 14 órás keretben 10 óra. A keret csak egyszer szakítható meg. A süteménykihordás e munkaidőbe betudandó.
2. Munkaszünet utáni napon a munkaidő öt óra.
3. Folytatólagos felváltásos üzemben a heti munkaidő 60 óra.
4. Megszakított felváltásos üzemben a nappali munkások munkaideje munkaszünet utáni napokon 10 óra.
5. Munkaidőt egyik napról a másikra átszámolni nem lehet.

II. Lakás

1. Amely munkásnak a munkaadó megfelelő lakást ad, annak hetibéréből két korona levonható.
2. A törvényes intézkedéseken kívül a megfelelő lakás kellékei: minden munkásnak külön ágy, külön elzárható és megfelelő nagyságú szekrény, asztal és szék, az ágy kéthetenként való áthúzása tiszta ágyneművel, a szoba kellő szellőztetése, fűtése és világítása,

jól járó óra és akadálytalanul való közlekedés a lakószobában a nap bármely szakában.

3. Lakáspénz levonás alsófokú és nőtlen munkásoknál kezdődhetik.

III. Munkabér, túlórák és kisegítések díja

1. Az előbbi pontokban megszabott munkaidő mellett a hetibérek, túlórák és kisegítések díjai a következők:

Munka neme	Fizetések hetenként	Túlórák óránkénti díja	Kisegítő naponkénti díja	Munkaszüneti napok kisegítő díja	Heti kisegítéskor v., ha 4 napnál tovább tart
	korona				
a) Kemencemunkás	46,—	1,32	9,50	6,50	4,—
b) Dagasztó	42,—	1,20	9,50	6,50	4,—
c) Összmunkás	42.—	1,20	9,50	6,50	4,—
d) Fekete dagasztó	37,—	1,04	8,50	5,50	3,—
e) Kemencemunkás	34,—	0,98	7,50	5,—	3,—
f) Kádas	34.—	0,96	7,50	5,—	3,—
g) Lisztes	34,—	0,96	7,50	5,—	3,—
h) Feladómagnát, fekete és fehér ficik	32,—	0,88	6.50	4,50	2,—
i) Mellékmunkások	30,—	0,84	6,50	4,50	2,—
k) 46 koronán felüli fiz. után	—	1,32	10,—	7,—	4,—

Ha a kisegítés négy napnál tovább nem tart, a harmadik rovat szerinti kisegítési díj fizetendő naponta.

3. Ha a kisegítés munkaszünet utáni napon 5 óránál tovább tart. az szintén a harmadik rovat szerint fizetendő.

4. Ha egész hétnél tovább tartó kisegítés esetén az utolsó hetet a kisegítő, a kisegítőt felvevő akaratából teljesen ki nem tölthéti, az 5. rovat szerint megállapított ráfizetés teljesen és a hetibérből a ledolgozott munkanapokra eső rész fizetendő neki.

5. Munkaszünet utáni napokat kivéve, 5 órán aluli kisegítő óránként a táblázat *a)* pontja szerint fizetendő, de ez a fizetés két koronánál kevesebb nem lehet.

6. Aki heti kisegítést vállal és ezt vagy saját akaratából, vagy mert meg nem felel, — mely utóbbi eset azonban az első napon megállapítandó — ki nem tölti, az minden ráfizetés nélkül a helyettesített munkás rendes napi fizetésére tarthat igényt.

7. Ha a kisegítő egész hétre vétetik fel, de saját hibáján kívül előbb bocsátják el, 4 napnál kevesebb időre a 3-ik rovat szerinti napi kisegítési díjat igényelheti, 4 napon túl pedig az 5-ik rovat szerint fizetendő.

8. Ha a kisegítés két hétnél tovább tart, ráfizetés nem kötelező.

9. Ahol jelenleg a minimumon felül fizetnek, annak heti fizetése 3 koronával emelendő.

IV. Elárusítónők

1. Úgy a fő- mint a fióküzletekben alkalmazott elárusítónőknek vasárnap délután két órától hétfő reggel 6 óráig munkaszünet adandó.

2. A munkaadóknál lakó elárusítónőknek lakásukhoz minden időben szabad közlekedés biztosítandó.

3. Az elárusítónők egyesülési jogukban nem korlátozhatók.

4. Amennyiben a törvény az elárusítónőknek bármely irányban több jogot biztosítana, ezen egyezmény hatályát veszti.

V. Szerződést védő bizottság

1. Jelen szerződés betartására 8 munkaadó és 8 munkásból álló bizottság ügyel fel. A bizottság saját kebeléből választ 1 munkaadó elnököt, 1 munkás alelnököt, és ezeknek helyetteseit, valamint egy munkaadó és egy munkás jegyzőt. Az elnök és alelnök felváltva elnököl és meg nem jelenés esetén mindegyiket helyettese helyettesítheti. A beadott panaszok legkésőbben egy hét alatt intézendők el, sürgős panaszok azonban 24 óránál tovább nem halaszthatók.

2. A bizottság határozatképes, ha legalább 3—3 tagja, köztük a soros elnök, vagy helyettese jelen van.

3. A panaszok a munkás részéről az élelmezési ipari munkások országos szövetsége budapesti sütők szakosztályánál, a munkaadók részéről a Székesfővárosi Sütők Országos Ipartestülete, vagy a Sütőmunkások Szövetségénél teendők meg.

4. A tanácskozás módozatait ezen egyezmény szigorú szemmel tartásával a bizottság maga állapítja meg.

VI. Általános határozatok

1. Ha a tanonc felszabadul, és mellékmunkát végez, tanítómesterénél 1 éven belül 27 korona, a heti fizetése. Megfelelő lakás esetén ebből heti két korona levonható.

2. Megfelelő mosdóhely és mosdóedények adandók.

3. A munkás munkabéréből több mint egy napi kisegítés díja semmi körülmények között vissza nem tartható.

4. A lisztpénz zsákonként 10 fillér.

5. A műhelyből való távozáskor minden nős munkás naponta 1 kiló, a nőtlen munkás fél kiló friss félbarna kenyeret igényelhet.

6. Ahol a munkás nem lakik a munkaadónál, a munkaadó tartozik díjtalan kapunyitásról gondoskodni, ha a munka megkezdése, vagy befejezése kapuzárás után történik.

7. Május elseje munkaszünet és a munka úgy végzendő mint vasárnap.

8. Ezen egyezség a műhelyben látható helyen függeszthető ki.

9. Az ipartörvény, a sütőiparról szóló fővárosi szabályrendelet, a vasárnapi munkaszünet szigorúan betartandó, és különös gond fordítandó a tanoncokat illető összes intézkedésekre.

10. A munkaközvetítés eddigi módozatait ezen egyezmény nem érinti.

11. A munkaviszonyból eredő minden panasz épp úgy a közös bizottság által intézendő el, mint a jelen egyezménybe ütköző panaszok.

12. Jelen egyezmény a megegyezés keltétől egy évre, de legfeljebb 1911. június 15-ig szól. Hosszabb lejáratú egyezmény csak újabb feltételek alapján köthető.

13. Ezen szerződés az ipartörvény 113. §-a értelmében az illetékes kerületi elöljáróságok, mint elsőfokú iparhatóság által láttamozandó.

14. Rendszeresen túlóráztatni egyáltalán nem szabad. A túlórázás azonban kivételes esetben nem terjedhet két óránál tovább.

(Magyar Sütők Lapja, 1910. július 3.)

★

SZTRÁJK ÉS BOJKOTT

Kaposváron — mint ottani tudósítónk írja — a hét elején váratlan követelésekkel léptek fel a péksegédek. Csekély három korona heti többletet és 12 órai munkaidőt követeltek ötletszerűen. A meglepett mesterek halasztást kértek a segédektől, kik sztrájkkal feleltek a mesterek jogos kívánságára. A magukra hagyott mesterek mit tehettek egyebet, mint értekezést tartottak s elhatározták, hogy ez idő szerint nincsenek abban a helyzetben, hogy munkásaik kívánságát teljesítsék. A határozatot megküldték a segédeknek, kiket a válasz — hír szerint — nem elégítette ki. Bár mindkét fél erősen tartja magát, mégis azt hisszük, hogy a közös közlekedés, a békés és tartós megállapodás mielőbb létre fog jönni a harcoló segédek és a magukat védekező mesterek között.

Újabb tudósítások a mozgalom elfajulásáról adnak szomorú hírt. A közlés szerint *Beck Henrik* kaposvári sütőmester üzletét a sztrájkoló munkások megtámadták s a dolgozó munkásokat a munka abbahagyására akarták kényszeríteni. A rendőrség szétverte a terrorizáló munkásokat, mely alkalommal *Hegedüs János, Szalkmai József* és *Simon Béla* sütőmunkásokat letartóztatta.

„*Az Élelmezési Munkás*" legutóbbi számából vettük az alanti kis hírt:

(„Budapesten *Kovács Lajos* műhely bojkottja négy hónap után elintézést nyert. Úgy hisszük a jövőben *Kovács* úr mielőtt — bevallása szerint — ezreket veszítene, gondolja meg a dolog jobbik oldalát és nem küldi oktalanul harcba a munkásait.")

Ezt írja az „*Élelmezési Munkás*" pökhendien s a legszemérmetlenebb módon. Amikor a szakszervezet egy iparosra ráfekszik, s a tönkretételére utazik, elítélő szavakat alig találunk e pillanatban. Szegény kartársunk, ki jóformán azt sem tudta, hogy miért kell elvérzenie, haldoklását a Strohmann-szövetség tétlenül, közömbösen nézte. A lelkiismeretlensége a Strohmann-szövetségnek kell, hogy megfelelő visszhangra találjon a kartársak körében, mert Kovács esete ma velem, vagy veled történhetik meg holnap.

(Magyar Sütők Lapja, 1910. június 5.)

★

SÜTŐMUNKÁSOK HELYZETE SZOLNOKON

Van 6 munkaadó, 25 munkás, 10 tanonc, 20 kenyérsütő asszony mint munkás alkalmazva, és háziszolgák is. Az asszonyokkal éjjel-nappal dolgoztatnak, mint az állatokkal. A férfi munkás napi munkaideje 12—14—16 óra. Az asszonyoké 16—18 óra 24 órás keretben. A fizetések 9—16 korona. Egy összmunkás (Zammarbeiter) kap 20 koronát és egyhuzamban 14 órát dolgozik le, teljes munkája 19 órás keretben van. Gép nem dolgozik ennyit. A koszt silány, ehetetlen, ebben Deutsch és Adler vezetnek. Az utóbbit már kényszerítették a kosztpénz megadására, mert Szeged, Nagyvárad, és Budapestről munkást nem kapott, a munkásai pedig sztrájkba léptek a kosztpénzért. Különben gyengéd neje kitűnő szájú nénike, a munkásokkal szemben.

A vasárnapi munkaszünet a kenyérsütő férfi és asszony munkások részére nincs betartva.

Az asszonyok helyett csak addig alkalmaznak férfi tanult munkást, míg asszony-pékeket kapnak.

A hálószobák piszkosak, meg nem felelők, rendetlenek. Hol munkás, hol háziszolga, vagy asszony fekszik az ágyakban, Adlernél 6 munkás, 3 asszony és 3 háziszolgának van három ágya. Tisza felhuzatot minden hosszúnapkor kapnak. A férgektől nem lehet aludni. A sütöde elismert piszok-tanya.

Kissnél 6 ágy 7 munkás, takarítva soha nincs. Legutóbb húzták át az ágyakat tisztával, mikor már megtetvesedtek a munkások. Az ágyak emeletesek és nincs meg a 10 köbméter levegő egy személyre. A törvény az emeletes ágyat tiltja, a 10 köbmétert személyenként követeli.

(Élelmezési Munkás, 1910. június 16.)

★

I

Kölcsönösségi egyezség,

mely egyrészről a szolnoki sütőmesterek, másrészről az élelmezési ipari munkások országos szövetsége szolnoki tagjai részére köttetett, az alanti feltételek mellett:

I. Munkaidő.

1 A napi munkaidő 14 órás keretben végzendő; a tényleges munkaidő naponkent legfeljebb 10 óra lehet, a negyóra keret legfeljebb egyszer szakitható meg. A túlórazás óránként 60 fillérrel dijazandók

2. Munkaidő egyik napról a másikra át nem számolható; túlórázni naponkent legfeljebb 2 órát lehet.

II. Munkabér és kisegitések dija.

1. Bérek a következők.

Munka neme:	**Heti bér:**	**Kisegitések dija:**
Kemence munkás	34 K	8 K
Fehér dagasztó	31 „	7 „
Fekete „	29 „	6 „
Mellék munkás	26 „	5 „

A hol a bérek magasabbak, abból levonni nem szabad A munkás kivánságára élelmezésre naponként 2 korona előlegképen kiadandó Az üzemből való távozáskor a nős munkásnak 1 kilgr., a nőtlen munkásnak fél kilgr. friss fehérbarna kenyér adandó.

III. Lakás.

1 T[illegible] megfelelően tiszta, elég nagy és szellőztethető lakást adni. Rendes lakás alatt értendő:

minden munkásnak külön ágy, kéthetenkénti felhuzattal, asztal és néhány szék. Ha a munkaadó rendes lakást nem adna, tartozik a munkásnak hetenként 2 korona lakáspénzt adni. Melyik a megfelelő és meg nem felelő lakás, azt az egyezséget védő bizottság állapitja meg.

IV. Vegyes határozatok.

1 Munkába csak az élelmezési ipari munkások országos szövetsége illetve szolnoki csoportja tagjai állithatók. Szükség esetén egy 24 óráig a kéznél levő munkással tartoznak dolgozni a munkások, nem szervezett munkással legfeljebb 8 napig.

2 A törvényes vasárnapi munkaszüneten kivül husvét, karácsonykor 36 órás, punkösdkor 24 órás egyfolytában levő munkaszünet adandó minden munkásnak.

3 Május elseje munkaszünet, a munka ugy végzendő mint vasárnap

4. Ugy a munkaadók, mint a munkások egymással szemben tartoznak a kölcsönös tiszteletet tanusitani.

5. Minden munkásnak hetenként 1 tiszta törülköző adandó Az üzemekben hetenként legalább 2 tiszta törülköző

6 Munkaszünetből kifolyólag hetibér meg nem csonkitható

7 Megdolgozott hetibér bent nem tartható.

8. Köteles a munkás a vállalt munkát szaktudásához mérten végezni, a munka megkezdésénél pontosan megjelenni vagy helyettest küldeni; aki ezt elmulasztja, valamint a munkához adott **anyagból** a saját élvezetére vagy szükségletére legcsekélyebbet is felhasznál, kártalanitás nélkül elbocsajtható és 3 hónapig Szolnokon munkába nem helyezhető. Indokolt eset figyelembe veendő

9 Vitás ügyekben két munkaadó és ugyanannyi munkásokból álló békéltető bizottság dönt; a tanácskozáson részt vehet az Élelmezési munkások országos szövetsége kiküldöttje is, de csak tanácskozási joggal. Az ülések elnöke a mindenkori iparhatóság biztos.

10. Olyan üzemekben, hol a munkások száma a négyet meg haladja, összmunkás nem alkalmazható. Az alkalmazott munkások favágásra nem alkalmazhatók. Az esetleges süteményhordás betudandó a munkaidőbe.

11. Ha a munkaadó az egyezségvédő bizottság határozatai be nem tartja, 24 órán belül a munkásoknak joguk van a munkát beszüntetni A bizottság határozata előtt a munka be nem szüntethető Ugyan akkor is, ha a békéltető bizottság határozatához [illegible] a munkaadó a [illegible] panaszt [illegible].

12 A jelen szerződés tartama 1911 év augusztus hó 1-től 1914 év julius hó 31-ig tart érvénnyel; ha a felek uj szerződést nem kötnének, ezen szerződés marad érvényben. A jelen szerződés tartama alatt más szerződés nem köthető.

13. A munka befejezte előtt és után a munkaadónál kártyázni avagy szeszes italokat behozni nem szabad Ebből kifolyólag kártalanitás nélkül elbocsájtható és 3 hónapig Szolnokon munkába nem helyezhető.

14 A jelen szerződés három példányban állittatott ki a két fél megbizottjai előtt felolvastatott, megmagyaráztatott és annak elfogadása után a helyi rendőrhatóságnak bemutattatott és a műhelyekben való kifüggesztése határoztatott el.

15 A mozgalomból kifolyólag hat hónapig egy munkás sem bocsajtható el

Szolnokon, 1911. év augusztus hó 22-én.

Munkások megbizottjai

Kátai Ferencz **Jarabák Gyula**
Bergl János **Matics Sándor**
Szakács Lajos

Munkaadók megbizottjai:

Czinóber László **Adler Soma**
Özv. Kiss Sándorné

Az élelmezési ipari munkások országos szövetsége központi vezetősége nevében

Kardics Kálmán,

16/2688 Sütőipar 1.

AZ ÚJPESTI SÜTŐMUNKÁSOK KÖVETELÉSEI

Újpest mozgalom előtt

1. 10 órai munkaidő (12 és fél órás keretben) munkaidőt egyik napról a másikra átszámolni nem lehet.

2. Tiszta hálóhelyiség minden egyes munkás részére külön ággyal és szekrénnyel az ágy kéthetenként való áthúzással és hetenként kétszer tiszta törölköző adandó, ha ez teljesíthető nem volna, úgy fejenként kettő korona lakáspénz fizetendő. A lakószobához akadálytalanul közlekedhetnek, vasárnap a munkaadó csak éjjel 11 óráig tartozik gondoskodni arról, hogy a munkás a lakóhelyiségbe bejuthasson; ott azonban ahol a munkás a jelenben 11 órán túl is bejuthat a lakóhelyiségbe, a régi állapot fenntartandó. Ha a munkás a munkatelep helyén nem bír lakással, úgy a díjtalan kapunyitásról a munkaadó tartozik gondoskodni. Amennyiben a munka megkezdése vagy befejezése kapuzárás után történik.

3. Munkabérek a következők: túlórás és kisegítési díjak mint Budapesten.

a) kemencemunkás 44, *b)* dagasztó 30, *c)* összmunkás 30, fekete dagasztó 35, *e)* II. kemencemunkás (jódli) 32, *f)* kádas 32, *g)* lisztes 32, *h)* feladó, magnát fekete és fehér ficik 30, *i)* mellékmunkások 28 korona. Ahol e fizetéseket már élvezik a munkások, ott kettő koronával emelendő a heti fizetés.

4. Lisztpénz 10 fillér.

5. Ott, ahol 6 munkás van, Helfer és dagasztó alkalmazandó.

6. A törvényesített vasárnapi munkaszünet, mely a tanoncokra is kiterjed, szigorúan betartandó, e rendeletre miniszteri felfüggesztés figyelembe nem vehető. Karácsony, húsvét, és pünkösd ünnepeken a munkások egyik fele egyik nap, a másik nap a munkások másik fele teljes szünnapot élvez, amiért levonni nem szabad semmit. Munkaszünet utáni napon a munkaidő 5 óra, 6 órás keretben.

7. Május elseje vasárnapi szünnapként elismerendő.

8. Minden nős munkás 1 kg, nőtlen pedig fél kg friss félbarna kenyeret a munka bevégeztével magával vihet.

9. Bizalmiférfi elismerendő.

10. Csakis szervezett munkás alkalmazandó az újpesti sütőmunkások által megnevezett csoport helyiségből.

11. Csakis szakmunkás alkalmazható szakmunkára.

12. Ezen mozgalomból kifolyólag hat hétig egy munkás sem bocsátható el.

13. Jelen egyezmény 1910. év megkötési napjától 2 évre szól, vagyis 1912-ben jár le.

Ezen egyezmény a műhelyben látható helyen függesztendő ki.

Újpest szigorú zárlat alatt áll, a szervező bizottság megkérdezése nélkül ott munkát nem vállalhat senki sem.

(Élelmezési Munkás, 1910. október 1.)

★

MEGSZŰNT A FŐVÁROSI KENYÉRGYÁRI SZTRÁJK

Az alkalmazottak szombaton visszatérnek a munkába. A főváros teljesíti követeléseiket

A fővárosi községi kenyérgyárban kitört sztrájknak az ügye pénteken bürokratikus utakra került és az aktákon és bizottságokon keresztül a teljes elmérgesedés felé terelődött. Már-már úgy látszott, hogy az értetlenség és a balkezes vezetés a fővárosnak ezt a szépen indult szociálpolitikai intézményét a kudarcos bukás sorsára juttatja, amikor *Vázsonyi* és *Pető* képviselők intervenciójára olyan megegyezést sikerült létesíteni, amely lehetővé tette, hogy a munkások önérzetük és érdekeik sérelme nélkül visszatérhetnek a munkába, viszont a főváros is úgy foglalkozhat a követeléseikkel, hogy nem kell megfélemlített, meghátrált félként szerepelnie a közvélemény előtt.

A kenyérgyári bizottság mint közhatóság foglalkozott a sztrájk ügyével és ebben a minőségben az a szempont vezette és az a jelszó lebegett előtte, hogy „sztrájkolókkal nem tárgyalhatunk". A bizottság, mintha rebellisekről volna szó, ultimátumszerű határozatot hozott, amelynek teljesítése a munkások önérzetének sérelme nélkül lehetetlen volt. Az volt a helyzet, hogy ezen a ponton megdőlt a béke lehetősége, ami egyértelmű lett volna a községi kenyérgyár katasztrófájával, mert nem képzelhető, hogy a főváros akár katonákkal, akár sztrájktörőkkel biztosíthatta volna olyan finnyás üzemeknek a menetét, mint a kenyérgyár. A reménytelen helyzet azonban megváltozott abban a pillanatban, amikor a sztrájk ügye kikerült a dohos hivatali levegőből és praktikus kezekbe került. Ekkor kiderült az is, hogy a munkások nem is rebellisek, nem akarják a kenyérgyár üzemét tönkretenni, csak tisztességes, tűrhető munkaviszonyokat és normális díjazást kívánnak.

Dr. Vázsonyi Vilmos és dr. Pető Sándor képviselők péntek este érintkezésbe léptek a sztrájkoló munkások megbízottaival és közöl-

ték velük, hogy a főváros, illetve annak kenyérgyári bizottsága nem zárkózik el jogos kívánságaik teljesítése elől, ha a munkások szombaton reggel visszatérnek a munkába. A maguk részéről garantálják, hogy a sztrájkolók mindegyike a régi helyére kerül vissza s a sztrájkból kifolyóan senkit el nem bocsátanak, se meg nem rendszabályoznak. A munkások követeléseire nézve kijelentették, hogy azok jórészét a bizottság máris teljesíthetőnek találta és a többi pontokat is a legnagyobb jóindulattal fogják tárgyalni. A munkások megbízottai erre kijelentették, hogy ezen az alapon készek a megegyezésre, az éjszaka folyamán értesíteni fogják a munkásokat és szombat reggel munkába lépnek.

Vázsonyi és *Pető* intervenciójára létrehozott békemódozatot az éjszaka folyamán a fővárosi hatóság részéről Folkusházy tanácsos is akceptálta. A munkások megbízottaival való rövid tárgyalás után a tanácsos elrendelte, hogy a kenyérgyár igazgatósága a visszatérő munkásokat kivétel nélkül állítsa be előbbi helyeikre. A tanácsos kijelentette, hogy a főváros a munkások méltányos követeléseit teljesíteni fogja. Ezzel a községi kenyérgyár nagy föltűnést keltő ügye közmegelégedésre olyan mederbe terelődött, melyben az ügynek végleges, békés elintézése körülbelül biztosítottnak tekinthető.

(Népszava, 1910, október 29.)

★

A FŐVÁROSI KENYÉRGYÁRI SZTRÁJK

A munkások követelései

Munkaidő

1. A gyárban alkalmazott munkások a fővárosi sütőiparra szóló szabályrendeletben biztosított napi munkaidő mellett alkalmazandók. Kifüggesztendő a gyárhelyiségben a fővárosi szabályrendelet 52. §-a első bekezdése értelmében, hogy melyik munkás mikor kezdi és végzi a munkát.

2. Egyik napról a másikra a munkaidő át nem számolható.

3. Ha a munkások napi 10 órai munkánál többet dolgoznak, azért külön díjazandók: 1,— —,90, —,80 koronával óránként aszerint, ki milyen munkát végez.

4. Rendszeresen túlóráztatni nem szabad.

Munkabér

5. Az első munkások (kemencemunkás 46,—, dagasztó 42,— korona (úgy díjazandók, mint minden más hasonló budapesti üzemben. A sütőházban gép mellett dolgozók heti 2,— korona, a konyhában dolgozók szintén heti 2,— koronával magasabban díjazandók. Egyebekben a fizetések mindenben a régiek maradnak.

6. A hetibér kifizetése a munka megkezdésekor, vagy bevégzésekor történhetik. A munkástól nem kívánható, hogy a hetibérért külön menjen a gyárba.

Általános határozatok

7. A vasárnapi munkaszünet betartandó. A szünet ideje alatt nem rendes alkalmazott, nem kisegítő sütőipari munkát nem végezhet.

8. A nappal dolgozó munkásoknak legalább egy óra ebédidő adandó, mely beosztható úgy, hogy az üzem fönnakadást ne szenvedjen.

9. Szombatról vasárnapra és hétfő, a túlmunka külön díjazandó és a konyhások napi 10 órás munkaidejére külön gond fordítandó.

10. Csakis szakmunkás alkalmazható szakmunkára (szék. főv. szab. rend.). Nem szakmunkással nem tartoznak együtt dolgozni a munkások. Ugyancsak semmi körülmények mellett nem kötelezhetők női munkások betanításra.

11. Hetenként 2 törölköző, dolgozóruha és egy lepedő adandó minden munkásnak, megfelelő szükséges melegvíz a mosdáshoz és fürdéshez.

12. Emberséges bánásmódban részesítendők a munkások az üzemet vezető minden fölöttestől. Különösen megszüntetendők az illetlen, durva kifejezések.

13. Ha új munkások fölvétele válik szükségessé, olyan munkások alkalmazandók, akik legalább egy fél éve Budapesten tartózkodnak.

14. Ha a szakmunkásoknak nincs szabad kezük az áru elkészítését illetőleg, annak minőségéért csak annyiban felelnek, amennyiben a kész tészta földolgozásáért az tőlük követelhető.

15. A gyárüzem tisztogatásában a szakmunkások csak akkor tartoznak segédkezni, ha az a napi 10 órai munkába esik.

16. Ezen mozgalomból kifolyólag 6 hónapig egy munkás sem bocsátható el.

17. Úgy ezeket a pontozatokat, mint bármikor fölmerülendő egyéb panaszokat illetőleg, a gyárral szemben a munkások képvi-

selői a munkások országos szövetségének megbízottai. A gyár vezetősége a szövetség megbízottaival való tárgyalást meg nem tagadhatja.

18. E pontozatok elfogadásával egyetemben kötelezi magát a gyár vezetősége, hogy egy hónap leforgása alatt a gyár munkásainak összes munkaviszonyaira vonatkozó szerződést köt az élelmezési munkások országos szövetségével. Addig azonban e pontok maradnak érvényben.

(Élelmezési Munkás, 1910. november 1.)

★

HARC A KÖZSÉGI KENYÉRGYÁRRAL

Gyűlési tudósítás — A budapesti munkásaink szolidaritása

A községi kenyérgyári munkások harca szaktársaink előtt ismeretes. Megegyeztek a szövetségünk és a kenyérgyári bizottság tagjai, hogy a munkások teljes követelésüket kidolgozva terjesszék a gyár bizottsága elé. A megegyezés után azonban a gyár egy kicsit sem bizonyította cselekedeteivel, hogy tiszteletben akarja tartani a munkások törvényes intézkedéseit és a már elért eredményekben meglevő jogaikat. Ez a provokáló magatartása a gyárnak kényszerítette Budapest sütőmunkásságát, hogy beleszóljon a gyár kis játékába, hogy óvva intse a sütőmunkásság meglevő jogainak a lábbal való tiprását.

Budapest sütőmunkássága 1910. évi november hó 15-én a „*Zala*" kávéházban tartott ez ügyben nyilvános gyűlést. Az érdeklődő szaktársak — mintegy 1200 — minden zugát megtöltötték a helyiségnek.

A gyűlést az egybehívók nevében *Holzhauser József* szaktárs nyitotta meg. Elnöknek *Lippert Sándor*, jegyzőnek *Belák Lajos* szaktársakat ajánlotta, akiket egyhangúlag megválasztottak.

A napirendet — a vasárnapi munkaszünet, sütőipari szabályrendelet és a községi kenyérgyár — *Kardics Kálmán* szaktárs egyórás beszédben ismertette. Kitért mindazokra az állapotokra, melyek a gyárban uralkodnak. Ismertette a munkaidő, fizetési és bánásmódi viszonyokat, valamint azt a minősíthetetlen eljárást, melyet a gyárba bekerült protekciós — úgynevezett fölöttes — alakok, a szakmunkások, mint a nem szakmunkásokkal szemben elkövetnek. Előttük a munkás és munkásnő becsülete rongy.

Ismertette a harc okát, annak kitörését és azt a fönnhéjázóságot, mellyel a tanács a munkások küldötteivel szemben viseltett. Meg-

feledkeztek gőgjükben arról, hogy ők a munkásokkal szemben nem tanácstagok, hanem munkaadók.

Összefoglalva a főváros egyéb községi üzemeit és szociálpolitikáját, azzal fejezte be a szavait, hogy a jelenben útját tudtuk állni a fővárosnak a mi érdekeink ellen tisztességtelen és törvénytelen törekvésének, az egyedül szervezettségünk dicsősége, ha pedig a főváros úgy gondolná, hogy keresztül tör törvénytelenségével és — a kenyérgyári munkásokkal szemben táplált — antiszociális szellemével, az adófillérekből elsápolt tízezer koronáknak segítségével — mint azt Folkusházi mondta —, ma arra még módja van, megteheti. De ne feledjen egyet a főváros, abba nekünk is lesz nyomós beleszólásunk.

Lelkesedés követte a beszédet. Utána még *Negerle Gyula* szaktárs beszélt. A gyűlés elfogadta a következő határozati javaslatot:

Budapesten 1910. évi november hó 15-én a „*Zala*" kávéházban megtartott nyilvános sütőmunkás gyűlés:

Elítéli a fővárosi kenyérgyárban uralkodó munkaviszonyi állapotokat. Tiltakozik a 28 558. sz. 1903. évi június hó 13-án a kereskedelemügyi miniszter által vasárnapi munkaszüneti rendeletnek úgy a főváros közgyűlése által megalkotott fővárosi sütőiparra szóló szabályrendeletnek rendszeres áthágása ellen. Különösen tiltakozik a szabályrendeletnek 40. §-a, mely szerint

kocsisokat és egyéb házicselédeket szakmunkára alkalmaznak.

a 42. §-a, mely szerint:

a tíz órán túli munka külön díjazandó;

az 50. §., mely szerint:

a munkás napi 10 órán át 14 órás keretben tartható, a négy órás keret azonban legfeljebb csak egyszer szakítható meg;

az 52. § első bekezdése, mely szerint:

a gyárban kifüggesztendő, melyik munkás mikor kezdi és mikor végzi a munkáját.

figyelembe nem vétele ellen.

Megállapítja a gyűlés, hogy a nevezett rendeletek áthágása nemcsak a fővárosi kenyérgyári, hanem az egész budapesti sütőmunkásság érdekét sérti. Ezért elvárja a gyűlés a fővárosi kenyérgyárban dolgozó sütőmunkásoktól, hogy a fővárosi közgyűlés által megalkotott sütőipari szabályrendeletet, valamint a kereskedelemügyi miniszter által kiadott vasárnapi munkaszünet rendeletét a VIII. ügyosztály tanácsosával szemben is megvédelmezze még akkor is, ha az esetleg munkabeszüntetéssel volna elérhető.

Kimondja végül a gyűlés, hogy a fővárosi kenyérgyár munkásai harcát a legmesszebbmenő erkölcsi és anyagi támogatásban részesíti.

(Élelmezési Munkás, 1910. december 1.)

1911—1920

MOZGALOM A FŐVÁROSI KÖZSÉGI KENYÉRGYÁRBAN

**— Nem tartják be a munkarendet. —
A munkások memorandumot intéztek a tanácshoz, de választ nem kaptak**

Másfél évvel ezelőtt helyezték üzembe a fővárosi községi kenyérgyárat.

A munkások több ízben kifejezést adtak annak, hogy a viszonyokkal elégedetlenek. A gyár vezetősége a bajokat úgy orvosolta, hogy az elégedetleneket elbocsátotta. A végletekig ezt nem folytathatták, tartva attól, hogy egyszer csak kitör a harc. Arra törekedtek ezután, hogy az elégedetlen munkás lehetőleg önként távozzék. Hogy a komisz állapotokat fönntarthassák, jutalékot, 9 órai munkaidőt, nyugdíjat, ingyen zsírt stb.-t ígértek a munkásoknak. A panaszkodókat elnémították.

Így folytak az állapotok a múlt év októberéig, amikor kitört a harc a munkások között. A harc kitörése után *Folkusházy* ügyosztályi tanácsos ráparancsolt a munkásokra, hogy kussoljanak és menjenek dolgozni. Amikor azonban látta, hogy a munkások önérzetesen visszautasították a gőgös kijelentéseket, *dr. Vázsonyi* és *dr. Pető* képviselők közbenjárásával egyezséget kötött a munkások megbízottaival. Az egyezség pontjai ezek voltak:

1. Minden munkás visszaveendő a régi munkahelyére.
2. Közülük senki nem bocsátható el a mozgalomból kifolyólag.
3. A munkások állítsák össze követeléseiket és nyújtsák be. Nevezzék meg megbízottaikat és azokkal tárgyalni fognak. Addig is figyelembe veszik a benyújtott pontokat.

A munkások e megállapodás után munkába álltak. Két nap múlva egy munkást elbocsátottak. Helyette a főpéknek egyik rokonát alkalmazták, aki a harc tartama alatt sztrájkbontó volt. A munkások megtűrték a gyárban maradt másik hat sztrájkbontót is. Vártak. Amikor munkásra volt szükség, vidékről hozattak munkást. Melly volt tanácsos és mások protezsáltjait. Pedig az egyezség értelmében budapesti munkanélküli munkást tartoztak alkalmazni. Budapesten ugyanis a sütőmunkások 30%-a 6—12 hónapig és még tovább is munka nélkül van.

A munkások tűrtek és beterjesztették kívánságaikat. Nem követeltek semmivel sem többet, mint amennyit más műhelyekben kapnak. A memorandumot tíz héttel ezelőtt adták be.

(Népszava, 1911. január 15.)

★

NAGYVÁRADI SZAKTÁRSAK HARCA

Szaktársaink e hó 7-én nyilvános sütőmunkás gyűlést hívtak egybe és megállapították mindazon feltételeket, melynek alapján áruba adják munkaerejüket.

A gyűlést egybehívó meghívó szövege ezeket tartalmazza:

A pékmesterek harci riadót fújtak!

Mert bennünk annyi bátorság merészelt lenni, hogy küzdelmet folytatunk a 16—18—20 órai éjjeli természetellenes munka ellen, miáltal elszakadunk családunktól, egészségünket pedig menthetetlenül tönkreteszi. Fizetést is olyant akarunk, melyből csak valahogyan megtudjunk élni.

Azt akarjuk, hogy ott étkezzünk, ahol akarunk, hogy ne kelljen minden elénk adott kotyvalékot megennünk. Rendes, legalább a törvényes formáknak megfelelő lakást akarunk a pékmesterek és a helyi rendőrhatóság által semmibe vett törvényes vasárnapi munkaszünetünket.

Akarjuk, hogy a közigazgatás és a pékmesterek által elhanyagolt, piszkos, bűztől és különféle állatoktól mentes sütödék legyenek, akarjuk, hogy oly fontos élelmicikket, mint a kenyér és a ropogós kifli, ne mindenféle szedett-vedett pálinkásbutikokban tanyázó, nem szakmunkások állítsák elő, kik egyik napon trágyarakók, a másik napon pedig a finnyás közönségnek kávé mellé élelmicikket készítenek.

Ez a bűnünk. Ez a baj. Ezért törnek ellenünk. Ezért vagyunk mi üldözni való csőcselék. Ezért határozták el — a mumust a pékmesterek, hogy bennünket kizárnak. Mi készen vagyunk.

Harc a nyomorúsággal szemben egész életünk, szokva vagyunk a harchoz, kezdődjék a kíméletlen leplezetlen harca a bőrig kizsákmányolt sütőmunkások és a hájtól, léhaságtól, halálverejtékhez izzadó pékmesterek között.

Nekünk becsületes megélhetés kell, a fogyasztó érdeke pedig a tisztaság.

Dicséretére nagyváradi szaktársainknak a gyűlésen mind megje-

lentek. Ez maga biztosítéka annak, hogy harcukban csak győzhetnek. A gyűlés a következő határozati javaslatot hozta:

„Az 1911. évi február hó 7-én a *Nemzeti* étteremben megtartott sütőmunkás-gyűlés kimondja, hogy

a sütőmesterek eljárását, mellyel a volt rossz viszonyok fenntartásához ragaszkodnak és a kizárást elhatározták, emberietlennek tartja és ellene minden erejével küzd.

Továbbá kimondja, hogy ha a felállított pontok alapján a munkaadók egyezséget kötni nem hajlandók, alkalmas időben műhelysztrájkkal és bojkottal szerez érvényt követeléseinek.

A felállított pontokra nyolc napon belül választ vár."

(Élelmezési Munkás, 1911. február 15.)

★

SZTRÁJKBA LÉPTEK A NAGYVÁRADI SÜTŐMUNKÁSOK

A harcot az úszítók provokálták, hogy emelhessék a kenyér árát

Mintegy két héttel ezelőtt foglalkoztunk a nagyváradi sütőmunkások mozgalmával. Megírtuk, hogy a nagyváradi sütőmunkások néhány hónappal ezelőtt szervezkedni kezdtek és e rövid időn belül is szép eredményeket értek el néhány műhelyben. A munkások nem követeltek egyebet, mint azt, hogy a túl hosszú 18 órás munkaidőt szállítsák le, adjanak tisztességes béreket és hálóhelyiségeket és a közegészségügyi követelményeknek tegyenek eleget a mesterek. A munkások leleplezték a nagyváradi sütőműhelyekről a leplet és bemutatták a közönségnek, hogy készül a sütemény és a kenyér.

A mesterek megrémültek a munkások szervezkedésétől és a kutyaszövetség vezényletére gyűlésre jöttek össze. Itt elhatározták, hogy kizárják a munkásokat. A munkások a kizárással való fenyegetődzésre azzal feleltek, hogy egy munkarendet készítettek, amelyet a mesterekhez beterjesztettek azzal a kikötéssel, hogy nyolc napig várnak a válaszra.

A munkáltatók a nyolc nap elteltével válaszoltak a munkásoknak. Ez a válasz azonban nem volt egyéb, mint egy a mesterekből összeállított munkarend, amelyben föltételek voltak, amelyeket a munkások el nem fogadhattak.

A munkások szerdán este egyöntetűen beszüntették a munkát és kivonultak Nagyvárad összes sütőműhelyeiből.

A munkabeszüntetés után a mestereknek az volt az első dolguk, hogy sztrájkbontókat toborozzanak és fölemeljék a kenyér árát.

Sztrájkbontót egyet sem találtak, ellenben a kenyér árát sikerült felemelni nyomban 4—5 fillérrel kilogrammonként.

A munkások összetartása kitűnő. Bíznak abban, hogy rövidesen győznek. Az egész közvélemény a sütőmunkások felé és a mesterek ellen fordult. Ennek a magyarázata az, hogy a nagyközönség a munkások révén látott bele abba a boszorkánykonyhába, amelyben az ő mindennapi kenyere készül. A közönségnek ezt a fölháborodását még csak fokozta az, hogy a mesterek az amúgy is magas kenyérárakat még jobban felemelték.

A nagyváradi harcban álló sütőmunkások arra kérik az ország bármely részében tartózkodó szaktársakat, hogy Nagyváradra ne utazzanak, bármilyen fényes ígéreteket tegyenek is nekik.

(Népszava, 1911. február 24.)

★

NAGYVÁRADON SZTRÁJK VAN

Már múlt lapszámunkban megírtuk, hogy nagyváradi szaktársaink február 7-én nyilvános gyűlésen elfogadtak egy memorandumot, amelyet a munkaadók elé terjesztettek, hogy nyolc nap alatt annak elfogadásáról nyilatkozzanak. A memorandum követelései a következők:

1. A napi munkaidő 10 óra 14 órás keretben. A 4 óra keret legfeljebb egyszer szakítható meg. Tíz órán túli munka óránként külön díjazandó.
2. Állandóan túlórázni nem szabad.
3. Munkaidő egyik napról a másikra át nem számítható.
4. Vasárnap délelőtt 10—12 óráig a házaktól hozott „stehr" — megsütésére arra önként vállalkozott munkás külön díjazandó. (Törvényes rendelkezés.)
5. A fenti munkaidő alatt végzett munka után a következő minimális hetibérek fizetendők:

Munka neme	Hetibér	Túlórák óránkénti díja	Napi kisegítési díjak	Hetfő délelőtti kisegítés díja
Gyárban a kemence-munkások	38,—	—,80	7,—	5,—
Kemencemunkások	36,—	—.80	7,—	5,—
Összmunkásoknak	35,—	—,80	7,—	5,—
Fehér dagasztóknak	34,—	—,80	6,—	4,—
Fekete dagasztóknak	34,—	—,80	6,—	4,—
Konyhás és mellék-munkásoknak	26,—	—.80	5,—	3,—

6. Ha a kisegítés egy hétig, vagy tovább tart, akkor a napi kisegítések díja érvényét veszti és a heti fizetésre csak ráfizetés követelhető éspedig: a 7 és 6 koronás kisegítőknek hetenként 3 korona, az 5 koronás kisegítés után heti 2 korona.

Három napnál tovább tartó kisegítés után a 3, illetve 2 korona ráfizetésre van csak joga a munkásnak. Azonban, ha heti kisegítést vállalt és bármi okból akárhány napot segít ki, csak a ráfizetési részletre s a heti fizetésből a megfelelő napokra eső illetékre van joga. Ha pedig heti kisegítésre vétetik fel a munkás és ő önhibáján kívül abból három, vagy kevesebb napot tölthet ki, a napi kisegítésre van joga.

7. Ahol eddig a munkásnak magasabb bére van, abból levonni nem szabad.

8. Megfelelő tiszta, fűthető és szellőztethető egészséges hálószoba adandó a munkásoknak. Minden munkás részére külön ágy — emeletes ágy nem lehet — kéthetenkénti áthúzással, ahol ez megadható nem volna, hetenként 2 korona hálópénz adandó a munkásnak.

9. A munkából való távozáskor a nős munkásnak 1 kiló. a nőtlennek fél kiló friss kenyér adandó.

10. A vasárnapi munkaszünet és az ipartörvények szigorúan betartandók. Az egyezség az ipartörvény 113. §-a alapján az elöljáróssággal láttamozandó és a műhelyekben látható helyen állandóan kifüggesztendő.

11. Húsvét, pünkösd, és karácsonykor minden munkásnak teljes 24 órai szünet adandó.

12. Május elseje munkaszünet, a munka úgy végzendő, mint vasárnap, vagyis a munka délelőtt 10 órától másnap reggel 6 óráig.

13. Csakis szakmunkás alkalmazható szakmunkára.

14. Ezen egyezmény aláírásával minden eddig kötött egyezség hatályát veszti.

15. Ezen mozgalomból kifolyólag hat hónapig egy munkás sem bocsátható el.

16. Tisztességes bánásmód tanúsítandó minden munkással szemben.

17. Munkaközvetítés csakis az Élelmezési Ipari Munkások Országos Szövetsége nagyváradi csoportjából történhet. Az alkalmazott munkások tartoznak tagjai lenni a nevezett szövetségnek.

18. Bizalmi férfi rendszer elismerendő.

19. Minden munkásnak hetenként két tiszta törülköző adandó.

20. Ezen egyezmény 3 évig érvényes, azaz 1911. évi március hó 1-től 1914. évi március hó 1-ig. Az egyezmény 3. évében a mellékmunkások heti fizetése hetenként 3 koronával, a többi munkásoké hetenként 2 koronával emelkedik, a munkaidő kerete pedig 12 órára száll.

21. Az egyezséget egy 10 tagból álló „Egyezségvédő bizottság" intézi, mely 5 munkaadóból és 5 munkásból áll. Azok ülésein az Élelmezési Ipari Munkások Országos Szövetsége küldöttje csak tanácskozási joggal részt vehet. A bizottság elnöke munkaadó, alelnöke munkás, kik felváltva elnökölnek az üléseken.

22. Ha a munkaadó a vele szemben felmerült panasz ügyében a bizottság meghívására annak ülésén meg nem jelenik, vagy az egyezségvédő bizottság határozatait be nem tartja, nála a munkásoknak minden további felelősség nélkül joguk van a munkát beszüntetni.

23. A munkások panaszaikat az Élelmezési Ipari Munkások Országos Szövetsége nagyváradi csoportjánál nyújtják be.

Vasárnap, február 19-én a munkások és munkaadók együttesen tárgyalták, eredményre azonban nem jutottak a sütőmesterek hallatlan hatalmi tébolya miatt. A munkások fentebbi követeléseivel szemben munkarendet állítottak fel a legképtelenebb feltételekkel...

Mikor szerdán, február 22-én *Klinger* szaktárs a központi szervező bizottság megbízásából Nagyváradra ért, régi bevált taktikához híven, mindent elkövetett a békés megoldás érdekében. Kezdeményezésére még aznap délután újra felvették az egyezkedés fonalát. Eredményhez azonban ez sem vezetett, mert a munkaadók ragaszkodtak a fentiek szerint összeállított munkarendjükhöz.

A kinyomtatott munkarendet még az aznap tartott tagértekezleten tárgyalták és mint vérlázító sértést egyhangúlag elutasították és kimondották a sztrájkot.

Másnap bejelentették a munkások a rendőrfőkapitánynál a sztrájktanyát, egyben a béke közvetítésére őt is felszólították. Hát azt csak mint természetes dolgot említjük meg, hogy a rendőrség erre a példásan korrekt eljárásra azzal felelt, hogy *Klinger* szak-

társat eltoloncolással fenyegette meg, ami annál különösebb, mert a békéltető tárgyalás folyamán a főkapitány sok igyekezettel rajta volt a békés megegyezés létrehozásán.

A sütőmesterek pökhendiségére a nagyváradi munkásság csattanós választ adott a február 28-án tartott nyilvános gyűlésen, amelyen határozati javaslatban elismerte a sütőmunkásság harcának jogosságát és legmesszebbmenő erkölcsi és anyagi támogatásával biztosította őket. A polgári sajtó hazug és pártoskodó eljárását is kellő világításba helyezték.

Miután kollektív szerződés megkötése sikertelen maradt, az Első Nagyváradi Kenyérgyárral egyéni szerződést kötöttek munkásai és alapos kilátás van rá, hogy ezt a példát a nagyváradi pékek túlnyomó többsége követni fogja egy-két nap alatt.

(Élelmezési Munkás, 1911. március 1.)

★

A NAGYVÁRADI SZAKTÁRSAK GYŐZTEK

A harc nyolcadik napján látva a munkaadók a munkások erős elhatározottságát, a fogyasztók jogos támadásait, és éppen a főúszítókat, hogyan harácsolják el vevőiket egymástól, egymás ellen támadtak.

A béke e hó 10-én jött létre, bizonyos szóbeli megállapodás útján. A központ részéről Holzhauser szaktárs jelent meg a sztrájkolók buzdítására, mit megtudva a munkaadók elnöke, érintkezésbe lépett a központ megbízottjával és a sztrájk vezetőségével, mire szóbelileg megegyeztek, hogy a napi munkaidő 10 óra, a fizetés négy üzem kivételével a felállított követelések szerint fog történni. A koszt teljesen eltöröltetett. A munkaközvetítés a munkások szervéből történik és több-kisebb megállapodás volt.

Bármennyire idegenkedtek a munkaadók írásos egyezséget kötni, a harc kezdetétől elfoglalt álláspontjukat fel kellett adni és elfogadni a munkások anyagi követeléseit, mert kénytelenek voltak belátni, hogy rendes és jó munkát csak kipihent és némileg jóllakott munkás végezhet csak.

(Élelmezési Munkás, 1911. március 16.)

★

SÜTŐMUNKÁSOK HARCA

A marosvásárhelyi sütőmunkások *Heimann Ignác* kenyérgyárában, *Benjamin Antal* és *Herschkovits* sütőmesterek műhelyében összesen 18-an — sztrájkba léptek. Követelésük: napi 10 órai munkaidő, több munkás alkalmazása, havi fizetés helyett hetifizetés, munkásokat szervezete közvetít. A munkáltatók sztrájkbontókat keresnek. Sütőmunkás kerülje Marosvásárhelyt!

(Népszava, 1911. március 11.)

★

SÜTŐMUNKÁSOK HARCAI

Nagykanizsa, Vác, Szeged, Veszprém, Pécs, Balassagyarmat, Kaposvár

A sütőmunkások is megmozdultak az ország több helyén, hogy helyzetükön javítsanak, megélhetésükön segítsenek. A sütőmunkások már ebben az évben több városban jelentékeny sikerrel vívtak harcokat. Ezt a munkálkodást folytatták tovább a többi városokban is.

Nagykanizsán a sütőmunkások kedden beszüntették a munkát, mert a beadott követelésekre nem válaszoltak a munkáltatók. Az iparhatóság két ízben hívta egybe a munkások és munkáltatók megbízottait tárgyalásra. A munkáltatók minden alkalommal kijelentették, hogy nem tárgyalnak, és aki pedig e hó 20-ig nem áll munkába, az a munkakönyvét fölveheti az ipartestületen. A munkások természetesen mosolyogtak a munkáltatók gőgjén.

A munkáltatók a sztrájktanya feloszlatását kívánták a hatóságtól, amely készséggel állt a munkáltatók szolgálatába. Pénteken ugyanis a hatóság emberei megjelentek a sütőmunkások csoportjában, azt fölfüggesztettnek jelentették ki és a szekrényeket nyomban lepecsételték. Végzést fölmutatni nem tudtak. A sütőmunkások szervezete erős ellenállásra képes. Már tavaly megkísérelték a föloszlatást, de nem sikerült.

A munkások anyagi követelése alig tesz ki hetenként 3 koronát, a munkaidőben pedig napi 10 órát 14 órás keretben követelnek. A követelés teljesítése esetén a legmagasabb bér hetenként 31 korona, a legalacsonyabb 22 korona. A munkások kitartása hónapokra biz-

tosítva van. El vannak készülve a munkások a sztrájktanya föloszlatására is, de nem engednek igazukból.

Vácott a sütőmunkások öt napig harcoltak és a harc a munkások győzelmével ért véget.

Szegeden május 8-án telt le a határidő, amelyet a munkások kitűztek. A tárgyalás meg is indult, de a munkáltatók egy heti halasztást kértek, hogy egymás közt több kérdést eldöntsenek. A határidő elteltével kijelentették, hogy a munkásokkal — mint testület nem óhajtanak tárgyalni, hanem minden munkáltató saját maga folytasson tárgyalást. A munkások a huza-vonát látva elhatározták, hogy követeléseikből nem engednek és harc útján szereznek érvényt azoknak. Hat munkáltató már aláírta a követeléseket. Ez ügyben szerdán, május 24-én déli 1 órakor tartanak gyűlést a munkások.

Veszprémben tavaly kötöttek három évre szerződést. Ezt a munkáltatók be nem tartják. Most röpirat útján tudatják a fogyasztókkal, hogy 30 százalékkal fölemelték a süteméný és a kenyér árát, mert a munkások követelése kényszeríti őket arra. Az ottani sütőmunkások látva a bőrükre való játékot, mozgalmat indítottak a szerződés pontos betartásáért. És ha be nem tartják, a munkáltatók felbontottnak jelentik ki és új követelésekkel lépnek föl.

A föntemlített városokon kívül kerüljék a sütőmunkások Pécset, Balassagyarmatot és Kaposvárt.

(Népszava, 1911. május 21.)

★

A NAGYKANIZSAI SÜTŐMUNKÁSOK HARCA

A nagykanizsai sütőmunkások sztrájkban állnak és a hatóság nyíltan, szemérmetlenül a munkáltatók mellé állt. A hatóság első dolga az volt, hogy a harc kitörése után nyomban felfüggesztette a munkások szervezetét. A munkások ennek ellenére is folytatták a harcot. A hatóság újabb gazsághoz nyúlt, szerdán, amint éjjel telefonon jelentik — föloszlatta a sztrájktanyát. De még ennél sem állt meg az őrjöngő hatóság, a munkások egyik vezetőjét, *Fürst József* elvtársat eltoloncolták a városból és a munkások pénteki gyűlését betiltották. A munkások vasárnapra újabb gyűlést jelentettek be. A nagykanizsai munkásság körében a hatóság galád eljárása nagy elkeseredést keltett. A munkások a hatósági önkényre általános sztrájkkal akarnak felelni.

Sütőmunkás Nagykanizsát kerülje!

(Népszava, 1911. május 25.)

★

FELHÍVÁS MAGYARORSZÁG SÜTŐMUNKÁSSÁGÁHOZ!

Budapesten szaktársaink nagy harc előtt állanak. A kollektív szerződésünk e hó 30-án lejár. Új szerződést kötni csak becsületes feltételek mellett vagyunk hajlandók. A budapesti szaktársaink harcát megkönnyíteni és elősegíteni mindegyikünk kötelessége, ezért egy szaktárs se legyen, aki a harc befejeztéig Budapestre utazzon. Aki pedig csak teheti, a munkanélküliek közül, hagyja el a fővárost.

Budapest minden szaktárs részéről kerülendő, szigorú zárlat alá van helyezve, akik a harc befejezte előtt ideutaznak, semmineműsegélyben nem részesülhetnek.

Az Országos Szervezőbizottság.

(Élelmezési Munkás, 1911, június 16.)

★

NEM LESZ SÜTŐSZTRÁJK

A munkások keddi gyűlése. — Kimondták, hogy nem lépnek sztrájkba, de lesz bojkott

Kedden délután ezernél több sütőmunkás gyűlt össze a Hermina úton levő *Zöld Vadász*-vendéglő kerthelyiségében. A gyűlés megnyitása előtt nagy csoportokban álldogáltak a munkások és hangosan tárgyalták a mozgalom részleteit. Háromnegyed négy óra volt, amikor *Holzhauser József* megnyitotta a gyűlést. Ajánlatára elnöknek *Witzmann Pétert*, jegyzőnek *Nemes Imrét* választották meg.

Lerch Lajos volt az első fölszólaló, aki azt ajánlotta, hogy a 3 korona heti béremelés helyett 10%-os általános béremelést követeljenek.

Ezután *Kardics Kálmán* ismertette a mozgalom előzményeit, amelyet lapunk hasábjain már ismertettünk. Kifejti, hogy a mesterek a múlt évben sok helyütt megszegték (?) a szerződést és ha a munkások annak betartását követelték, elbocsátották őket (!). Arról van szó, — mondotta —, hogy a munkásokat bele akarják kergetni a kenyér árak közösen való szabályozásába, vagy ha a munkások ebbe bele nem mennek, le akarják őket törni. A munkások termé-

szetesen nem mehetnek bele a közös árszabályozásba, mert erkölcstelen dolognak tartják (most egyszerre?). Annak a következménye az volna, hogy a kenyeret megdrágítanák és a drágaságért a sütőmunkásokat állítanák oda bűnbaknak. A sütőmunkások évtizedekig elnyomatásban éltek: a szervezkedés révén némi eredményt értek el. Ezeknek a megnyirbálását nem szabad eltűrni. A munkáltatók a munkások igényeivel szemben elfogultak, mert ők a húsz év előtti időkre gondolnak, amikor a segéd heti fizetése 5 korona volt.

Megindokolja ezután a munkások követeléseit. A munkások azért követelik a 9 órai munkaidőt, mert éjjeli munkások, akik intenzívebben dolgoznak: de meg azért is, mert a technika bevonul a sütőiparba is és egyre gyarapítja a munkanélküliek számát. A paritásos közvetítőre szükségük van a munkásoknak, mert csak az lehet biztosítéka a szerződés betartása lehetőségének. A munkáltatónál való lakást el kell törölni, mert a hálószobák zsúfoltak és egészségtelenek. Előadja, hogy a mestereknek a szombati nap folyamán átiratot küldött a szervezet. Az átiratban kijelentették, hogy hajlandók tárgyalni, a tárgyalást azonban szerdán tartsák meg. A válasz a mesterektől csak kedden érkezett meg, amelyben arról értesítik a szervezetet, hogy az idő rövidsége miatt nem hívhatják össze a tárgyalást. Válaszol *Lerch* fölszólalására és kijelenti, hogy a szervező bizottság a legjobb belátása szerint és a munkások érdekének megfelelően állította föl a követelést.

(Magyar Sütők Lapja, 1911. július 9.)

★

A KIZÁRÁS JEGYÉBEN

Hosszú éveken keresztül az volt a napi sajtónak kedvenc vesszőparipája, hogy rémes riportokat költöttek a sütőmesterekről, s hozzá mindig a munkásság pártjára álltak, anélkül, hogy gondoltak is volna arra, hogy a tisztességes sajtónak kötelessége a munkásság esztelen és féktelen terrorját csírájában elfojtani. Különösen, mikor az a terror ezer meg ezer egzisztencia romlását vonta maga után, anélkül, hogy a szociális munkáskérdés csak egy lépéssel is haladt volna előre. A munkássajtó szitkozódik, káromkodik és úszítja bojkottra az elvtársakat egyik vagy másik munkaadó ellen, s a bojkottot, mint legbiztosabb eszközt állítja oda, amellyel a munkaadókat megoldásra kényszeríthetik.

És így nem is lehet tőlünk, a mesterek lapjától rossznéven venni,

ha mi a mesterek férfias elhatározását, melyre a munkásság hallatlan és mind szemtelenebb terrorja vitte a mestereket, csak helyeselni tudjuk és gratulálunk e határozat bátor és gyors keresztülviteléhez. Három hete tart a kizárás és a mai napig egyetlen mester sem akadt, aki az uszítók maszlagjainak és koholmányainak felült volna és a mesterek jogos és szent ügyének árulója lett volna. A munkásvezér urak az utolsó esztendőben minden megengedett határt túlléptek, s temérdek keserűséget és bosszúságot okoztak a mestereknek. A pohár már csordultig telt, a húrok már a végsőkig feszültek. A mesterek saját és tisztességes, dolgozni akaró munkások nyugalmáért harcolnak és azért, hogy végleg letörjék a vad terror szarvát, mely az utóbbi években a mesterek indolenciája folytán nőtt oly nagyra. Ebben a harcban a mesterek egy szív és egy akarat és akárhogy is ragaszkodnak a munkások a régi állapothoz, már leszögezhető tény, hogy a szakszervezet rémuralma lejárt.

A kétszázötven fővárosi sütőmester közt egy sincs, aki arra gondolna, hogy a szakszervezetek követeléseinek újra alávetné magát, s így ez a harc ez egyszer elveszett a munkásokra, akik most már megkérdezhetik úszítóiktól, mi szükség volt a mestereket a végsőkig ragadni, s arra kényszeríteni, hogy az utolsó fegyverhez nyúljanak.

(Magyar Sütők Lapja, 1911. július 30.)

★

AZ 1911-ES SÜTŐIPARI KIZÁRÁS

A harc kezdete

A munkaadók június hó 30-án tartott gyűlésükön kimondották, hogy a tárgyalást a régi szerződés alapján felveszik a munkaközvetítés kihagyásával. Mi erre is hajlandók voltunk, de kívántuk ez esetben a munkateljesítményeknek a kihagyását. (Az előbbeni intézkedések, előbbeni szaklap számainkban közöltettek.)

Erre jött a munkaadók következő válasza.

Az „Élelmezési Ipari Munkások Országos Szövetsége" tekintetes központjának

Budapesten

Július hó 1-én kelt átiratunk elintézésében tisztelettel értesítjük, hogy Elnökségünk nem változtathat az összeülés azon határozatán, hogy a régi szerződési alapon —, amelyben a munkateljesítmény is bennfoglaltatik — és csak paritásos munkaközvetítő kikapcsolásával tárgyaljon a munkások képviselőivel.

Minthogy ily rövid időn belül újabbi összeülés összehívása fizikai lehetetlenség, a fent említett átiratukra ez idő szerint határozott választ csak egy újabbi összeülés után adhatunk. Kelt Budapesten, 1911. július hó 3-án.

Kiváló tisztelettel
A Sütőmunkások Szövetsége

Kelemen Henrik szövetségi titkár — *Deutsch Mór* szövetségi elnök

Mint látható, nem födi, sem a munkások elhatározását, sem a saját elhatározásukat, melyet június hó 30-án megtartott gyűlésükön hoztak a munkaadók, hanem egy bizonytalan helyzetet fektet le. Erre szövetségünk a következő válasszal felelt:

434. szám **1911. július hó 5-én.**
1911.

A Sütőmunkaadók Szövetsége tekintetes elnökségének

Budapest VII.
Hársfa u. 21. szám.

Folyó hó 3-án kelt tiszteletteljes válaszukra van szerencsénk a következőket válaszolni.

Becses válaszukban semmiféle oly körülmény feltüntetve nincsen, mely bennünket állásfoglalásra bírhatna a reményben, hogy a budapesti tagjaink részére, szerződéses egyezséget kötni tudunk. Nincs meg az akkor, amikor a mi részünkről teljes határozottsággal nyilatkoztunk. A szerződés lejárt és b. válaszuk egy újabb összeülés összehívása után adhatunk „kitétele annyira tág keret, hogy mi erkölcsileg tagjaink előtt álláspontunkat nem tudjuk, an-

nak alapján indokolni, annál kevésbé védeni. Miért is mi a magunk részéről a jelen formák, illetve módok szerinti közvetítő szerepről le is mondunk, tisztelettel azonban kijelentjük, hogy a T. Szövetség szíves megkeresésére az akkori időbeni módok és körülmények lehetőségei alapján szívesen újból vállaljuk.

Kitűnő tisztelettel:

Kardics Kálmán — titkár

Lippert Sándor — elnök

Megelőzőleg július 3-án a sütőmunkások gyűlést tartottak, melynek elnöke *Witzmann Péter*, jegyzője *Nemes Ferenc* szaktársak voltak. Előadó *Kardics Kálmán* szaktárs volt, ismertette az eddigi fejleményeket, a munkaadók tervszerű játékát a munkások békés hajlandóságával szemben. A volt szerződés alatti viszonyt, a számos sok megszegéseket, melyeket a munkaadók elkövettek, és azt a kölcsönösséget, hogy éppen ott akarták a munkaadók harcba vinni a munkásokat, ahol a szerződés be volt tartva, de a munkaadó versenyt folytatott a többivel... A sütőipar fejlődéséről a bevonuló technikai erőről szólott még, melyek leginkább indokolják a munkaidő megrövidítését. Egyébként már 21 éve, hogy a 10 órai munkaidőt szaktársaink kivívták.

Számos sok kérdés ismertetése után a következő határozati javaslatot fogadta el a gyűlés.

Határozati javaslat

Az 1911. évi július hó 4-én a *„Zöld vadász"* vendéglőben megtartott sütőmunkás-gyűlés kimondja, hogy mindaddig, míg a munkások megbízottainak a munkaadókkal folytatott tanácskozása befejezést nem nyert, a folyó évi június hó 30-án lejárt szerződést a munkateljesítmény kivételével fenntartja. Azon munkaadókat, akik a szerződést áthágják, műhelysztrájkkal és bojkotokkal fogja annak betartására kötelezni.

Megbízza a gyűlés a szervező bizottságot, hogy a tárgyalás sikertelensége esetén minden módot ragadjon meg a munkások jogos igényeinek kielégítésére, főképpen pedig, hogy a budapesti sütödék és gyárak mindegyikében a napi 9 órai munkaidő életbe lépjen.

Felhatalmazza a gyűlés a szervezőbizottságot, hogy a munkások igényei érdekében a legmesszebbmenő eszközöket alkalmazza.

Azon munkások, akik a szervezőbizottság munkáját meggátol-

nák, vagy annak eleget nem tennének, sztrájktörőknek tekintetnek és az összesség közül kiközösíttetnek.

Végül kimondja a gyűlés, hogy a munkaközvetítésre egyedül jogos tényezőnek a munkások szervezetét ismeri el, mert minden más tényező a közvetítést a munkások érdekeinek letörésére alkalmazza. Ezért a közvetítésre eddig hozott határozatait fenntartja és azokhoz ragaszkodik.

Ezen gyűlés határozata értelmében a szervező bizottság csütörtök reggelre minden munkaadónak megküldötte a munkások kidolgozott új szerződését részben a következő indoklással:

Tisztelt Munkaadó Úr! Egységes megegyezés a budapesti sütőmunkaadók és munkások között a mai napig létre nem jöhetett. Nem pedig azért, mert a munkaadó urak érdekelt testülete a munkások érdekelt testülete egyenes nyilatkozatára annyira határozatlan választ adott, hogy még a reménységek lehetősége sincs meg arra, hogy egyáltalán összeülhetnek a felek megbízottai tanácskozásra.

Ezért a munkások megbízott érdektestülete lemondott a további közvetítés szerepéről, mert nem áll jogában a sütőmunkásság összességét egyéni, vagy tömeg szabadságában meggátolni.

A budapesti sütőmunkások pedig úgy határoztak, hogy hajlandók minden munkaadó úrral külön egyezségre lépni.

Az 1911. évi július hó 4-én kedden délután a Hermina úti *„Zöld Vadász"*-hoz címzett vendéglő kerthelyiségében megtartott nyilvános sütőmunkás gyűlés erre nézve a műhelyekben való, mellékelt munkarend mellett foglalt állást, melyet van szerencsénk megküldeni és annak két tanú előtt 24 órán belül való aláírását és az uraságodnál dolgozó munkásoknak való átadását, vagy a budapesti sütőmunkások szervező bizottsága részére való megküldését kérjük.

A mellékelt munkarend, illetve a kölcsönös egyezség tartalmában említett újításokat külön indokolni úgy véljük, nem szükséges, mert annak jogosságát és méltányosság lehetősége szerint való megállapítását. a t. munkaadó urak elismerik.

Budapest, 1911. július 5-én.

Tisztelettel:
a gyűlés elnöksége

Erre a munkaadók július 7-én gyűlést tartottak és elhatározták, kidolgozását egy önkényes munkarendnek. Felállították a saját munkaközvetítőjüket, megcsonkították számos helyen a már szerzett jogokat és kimondották az összpontosított üzemekre való áttérést, a kizárást, ha a munkások bojkottálják az egyes üzemeket. Meg-

tiltották, hogy a munkaadónak a munkásokkal kiegyezni nem szabad. Végül a munkásaiktól megkövetelik a kidolgozott jogcsorbító pontjaiknak az aláírását.

Mindezek magukba foglalják a harcra való provokálást.

Faludy munkáltató már július 6-án figyelmeztette munkásait, hogy alá kell írniok a kidolgozott förmedvényét az úszítóknak. Erre 8-án hat műhely *Wininger, Steiner József és fia, Preisz, Deusch Mór* és *Kalix Ödön* munkásai, 108-an vasárnapra beszüntették a munkát. Mire 9-én vasárnap délután kimondotta a munkaadók gyűlése, hogy hétfőn kizárják az összes munkásokat és csak az dolgozhat, aki az ipartestületi közvetítőbe megy és ott aláírja az ő munkarendjüket. A munkások 10-én, hétfőn tartott gyűlése pedig kimondotta, hogy amennyiben nem célja a munkásoknak a harc, annál kevésbé a fogyasztók megrövidítése, hajlandók a régi feltételek mellett visszamenni dolgozni, alá is írnak, de nem az ipartestületen, hanem a műhelyben, amennyiben, ha el nem ismerik a munkások szervezetét, nincs szükség a munkaadókéra sem, az aláírás pedig történjen a semleges területen a műhelyben, közvetlenül a munkaadónál.

Ezzel a nyílt harc kitört. Bevonták a harcba a munkaadók Erzsébetfalva, Kispest és az újpesti munkaadói társaikat is, hogy az esetleges aprósütemény szállítással ne rontsák meg tervüket... Legérdekesebb itt, hogy az első két község munkásai teljesen szervezetlenek és még követelést sem állítottak a munkaadók elé soha.

Az utóbbi szervezett, de új követeléseket nem terjesztettek a munkaadóik elé.

A kizárás már az első nap meghozta a maga sikertelenségét, és azóta naponként gyengül. Nem zárt ki a Fővárosi Kenyérgyár 36, Erzsébet-kenyérgyár 36, a sütemény kihordók szövetkezeti sütödéje 43 munkással. És még 40—50 kismester vagy 70 munkással. Kőbányán csak a fele zárt ki, Újpesten csak háromnegyed része. Kispesten alig 12 munkaadó, Erzsébetfalván pedig úgy tartották bennük a lelket az uszítók, hogy megvették a készített nyers tésztájukat. (Ezek a városok munkaadói még fognak keseregni példátlanul disznó eljárásukért.) Később pedig naponként írták alá a munkaadók: *Brünn, Bánd, Steiner, Pollák, Wégmann, Weisz, Kohn, Simkó, Kasza, Messinger* a munkások követeléseit, és dolgoztattak úgy mint előtte rendesen. Közben az Erzsébet Kenyérgyár is aláírt, mert beszüntették nála a munkások a munkát, azon egyszerű oknál fogva, mert más munkaadóknak is szállított.

(Élelmezési Munkás, 1911. augusztus 1.)

★

Sztrájkoló sütőmunkások a „Zöld Vadász"-ban levő sztrájktanyán 1911-ben

BUDAPEST MUNKÁSNÉPÉHEZ!

Elvtársak és elvtársnők! Nincs ország, ahol a fogyasztóközönség annyi zsarolásnak és szekatúrának volna kitéve, mint Magyarországon. Négy hete már, hogy a budapesti sütőmesterek hatalmi hóbortból indíttatva, kizárták munkásaikat. Négy hete már, hogy a budapesti közönség élvezhetetlen, savanyú kenyeret kap. A hatóságok nyugodtan tűrik, hogy szakmunkások helyett napszámosok, beteg asszonyok és kiskorú gyermekek dolgozzanak éjjel-nappal a sütödéknek, a szervezett munkás volt az, amely szolidaritásának jeléül, segítségben részesítette a kizártakat. De ez nem elég. Nemcsak pénzzel, hanem erkölcsi erőnk minden súlyával kell a munkásság és a fogyasztó közönség érdekét megvédenünk.

Munkások, munkásnők! Ha a hatóság nem tud és nem akar a közönség és a munkásság bajain segíteni, akkor nektek, mint fogyasztóknak kell a pékmesterek zsarolásának gátat vetni. Éljetek a bojkott eszközével! Jól kihasználva, nagy hatalmat jelent ez az eszköz a kezetekben. Ne vásároljatok bojkottált pékmestereknél. Ne vásároljatok olyan üzletekben, amelyek bojkottált pékmesterektől veszik a kenyeret.

A párt- és szakszervezeteket fölhívjuk, hogy szigorúan hajtsák végre a bojkottot. Árulást követ el az a munkás, aki bojkottált kenyeret vásárol vagy bojkottált műhelyben sütteti kenyerét.

A Magyarországi Szakszervezeti Tanács titkársága.

A Magyarországi Szociáldemokrata Párt titkársága.

(Népszava, 1911. augusztus 6.)

★

MUNKÁSOK! ELVTÁRSAK!

A kizárt sütőmunkások ügyében a főváros munkássága e hó 11-én, pénteken este fél 8 órakor

több népgyűlést

tart. A gyűlések helyét a szerdán megjelenő Népszavában közöljük.

Elvtársak! A sütőmunkások harca egyben a fogyasztóközönség harca is: A pékuzsorások ellen. Gondoskodjatok róla, hogy a pénteki gyűléseken a munkások ezrei jelenjenek meg.

A fővárosi végrehajtó bizottság

★

Budapest munkásnépéhez!

A fővárosi sütőmesterek zsaroló hadjáratának nem akar gátat vetni a hatóság. Ha mi magunk sem sorakozunk ellenük, akkor akadálytalanul vihetik keresztül népnyúzó, embergyilkos szándékukat. Nektek kell tehát megtenni kötelességteket: éljetek a bojkott eszközeivel. Jól kihasználva nagy hatalmat jelent ez az eszköz a kezetekben. Ne vásároljatok bojkottált pékmestereknél. Ne vásároljatok olyan üzletekben, amelyek bojkottált pékmesterektől veszik a kenyeret.

A párt és szakszervezeteket fölhívjük, hogy szigorúan hajtsák végre a bojkottot. Árulást követ el az a munkás, aki bojkottált kenyeret vásárol, vagy bojkottált műhelyben sütteti kenyerét.

A Magyarországi Szakszervezeti Tanács titkársága
A Magyarországi Szociáldemokrata párt titkársága

(Népszava, 1911. augusztus 8.)

★

A SÜTŐMESTEREK FEGYVERTÁRÁBÓL

A budapesti újsületű krimicsau lovagok, a meggazdagodott pékmesterek teljesen elvesztették a józanságukat. Nap-nap után hiába lesik az üzletajtajukban, hogy mikor jön már levett kalappal munkát kérni a kizárt munkás. Már szívesen lemondanának minden megálmodott győzelmi torról, csak jönne már valaki és venné kezébe a sütőlapátot. De nem jön. A kizárt munkások tisztában vannak azzal, hogy a sütőmesterek ellenkezése nem tarthat már sokáig és nem segíthet az ügyükön még a főváros és a főiparfelügyelő bűnös nemtörődömsége sem.

Ha a mesterek eddig tudtak nyugalmat erőszakolni belső kétségbeesésük fölé, most már ebből a szerepükből is kiestek. Kizökkentette őket a munkások egységes, megbonthatatlan összetartása, amely a leghatalmasabb ellenszere az elavult munkáltatók oktalan pöffeszkedésének. Hogy mennyire elvesztették a fejüket a kenyéruzsorások, azt nagyszerű módon bizonyíthatjuk. Kezünkbe került a sütők kutyaszövetségének egy fenyegető levele, azonkívül tudomásunkra jutott, hogy micskásokat fogadtak föl és ezekkel akarják terrorizálni a dolgozó sütőmestereket.

A X. kerület egyik sütőmestere nem ugrott bele a fogyasztók ellen indított hadjáratba és nem zárta ki a munkásokat. Az uszítók úgynevezett intéző bizottságának néhány tagja megtisztelte kétes értékű látogatásával és minden áron be akarta neki bizonyítani, hogy mennyire kamatozó vállalkozás a kizárás és az apró sütemény előállításának a beszüntetése. Kergesse el tehát ő is a munkásait rögvest, azt is megígérték, hogy kárpótlást adnak neki a veszteség fejében. Az illető sütőmester jól ismeri a pékeket, ezért írást kért arról, hogy megtérítik a szenvedett károkat. Ezt az írást nem voltak hajlandók kiállítani, mert hiszen csak szóbeli — tehát letagadható — ígéretről volt szó. Apró sütemény tehát továbbra is került ki a műhelyből.

Erre aztán a következő levelet kapta tőlük az óvatos sütőmester.

Budapest, 1911. július 13.

„A Sütőmunkaadók Szövetsége"

VII. Hársfa u. 21.

Tisztelt Kartárs Úr!

Tudomásunkra jutott, hogy ön összegyűlésünk határozata ellenére továbbra is süti az apró süteményt. Megbotránkozva vettük tudomásul azt már azért is, mert ön megállapodásunkat aláírta és ezt egy váltóval is megerősítette. Nem is tudjuk elképzelni, hogy lehessen közöttünk olyan sütőiparos is, aki nagygyűlésünkön részt vett és aki fogadalmát ily rútul megszegi.

Nemcsak budapesti kollegák, hanem egész Magyarország sütőiparosai megvetését érdemli ki az a kartárs, aki ellenszegül annak, hogy végrevalahára ebben a sanyarú iparban jobb viszonyokat teremtsünk.

Kötelességünknek tartottuk azt, hogy — mielőtt ezt az ügyet ügyészünkre bíztuk volna — önt jelen sorainkkal értesíteni.

Elvárjuk tehát, hogy jelen sorainkat megszívlelve észretér és abba hagyja azt, amivel összes kollégái előtt lehetetlenné válik.

Tisztelettel
A Sütőmunkaadók Szövetsége
(olvashatatlan)

Ezt a zsaroló irka-firkát már csak végső kétségbeesés sugalmazta. Ők beszélnek megbotránkozásról; ők, akiknek hadjárata fö-

lött pálcát tört minden tisztességes ember. Ők beszélnek megvetésről, akiktől minden jó ízlésű ember undorral fordul el. Ők beszélnek sanyarú iparról, ők, akik kiütik a gyermekek kezéből a kenyeret.

(Népszava, 1911. augusztus 8.)

★

MIKÉPPEN LEHETNE 24 ÓRA ALATT BÉKE A SÜTŐIPARBAN

Régi história, hogyha valami nagyon sokáig tart, mégha a legjobb szórakozás is, utóvégre kifárasztja az embert.

A mostani sütőipari küzdelem pedig semmiképpen sem szórakozás. A harcoló felek már 6 hete állnak tűzvonalban, tehát mindkét oldalon fölötte kívánatos volna a vitás kérdések gyors és szerencsés megoldása.

A hosszú küzdelem nemcsak az ellenfeleket keserítette el, hanem a napi sajtótól fölizgatott publikum is a mesterek ellen kezd állást foglalni. Egyszóval a közvélemény, ha teljesen helytelenül is, a mesterek ellen irányul, nem véve figyelembe, hogy a mesterek kizárólag igaz jogaikért, mondhatjuk törvénybiztosította jogaikért harcolnak.

Máig kétségtelenül a mesterek a győztesek, bár ők is épp úgy akarják a békét, mint a munkások. Csakhogy engedni egyik fő sem akar, főképp nem a legkényesebb pontban, a munkaközvetítés dolgában.

Ily állapotok mellett persze akár hónapokig is elhúzódhatik a harc, ha gyors megoldás nem érkezik. Vegyük azt a lehetőséget, hogy a mesterek kerülnek ki győztesen a harcból, ez esetben minden különösebb jóstehetség nélkül merjük állítani, hogy a munkába visszatérő munkások zsebükben összeszorított ököllel a legközelebb adandó alkalommal bosszút állanak a szenvedett veszteségükért. Ha pedig a munkások győznek, akkor végérvényesen becsukhatják a mesterek a boltjaikat, vagy biztos romlásba döntik önmagukat.

Ily kilátások mellett tehát tartós béke lehetetlen. Az arany középutat kell megtalálni, melyen haladva, egyszer s mindenkorra véget lehet vetni ez állapotoknak.

Mi tisztán a közérdeket tartjuk szemünk előtt, midőn a megoldás kulcsát keressük, ha az általunk képviselt elvek rovására is történ-

nék részben. Megbocsássanak tehát szíves olvasóink, ha nem egyes kartársak, hanem a mesterek többségének lelkéből beszélünk.

A harcnak vége kell, hogy szakadjon, ha nem akarjuk, hogy az elkeseredés mindkét oldalon a tetőpontra hágjon. Ehhez azonban mindkét félnek segédkezet kell nyújtani, és meghajolni a hatóság ítélete előtt.

Mi most egy jó, esetleg azonban az egyik harcoló félnek sem tetsző tanáccsal fordulunk a nyilvánosság elé.

A munkásközvetítés vitás kérdését, melyre nézve egyik fél sem akar engedni, bízzuk egy pártatlan hatóságra. Erre való a fővárosi állami munkásközvetítő.

Lapunk állandóan azt a fölfogást vallotta, hogy csak a saját munkásközvetítő hozhatja meg a kívánt békét a mestereknek. Minthogy azonban a sütőipartestület oly sokáig vonakodik munkaerőt, ha kell, akár külföldről is hozatni, és a munkásközvetítést ahelyett, hogy kezébe venné, a munkaadók szövetségére akarja ruházni, más szóval még hónapokra akarja kitolni, ami végzetes és szomorú következményekkel járhat. A legszentebb kötelességünk iparunkat ily katasztrófától megmenteni. Mivel tehát sem a munkások, sem a mesterek önként le nem mondanak, a munkásközvetítőről és a harcban sem győztes, sem legyőzött nincs, a belügyminiszter a fővárosi polgármesterrel közösen adjon ki egy rendeletet, mely szerint sem a mesterek, sem a munkások egyesületének nem szabad ezentúl munkást közvetíteni, hanem e célra kizárólag az állami munkásközvetítő szolgáljon.

Ezzel a rendelettel nemcsak a mostani áldatlan harcnak szakadna vége 24 órán belül, hanem biztosítva volna a béke a többi iparban is, legalább a munkásközvetítés dolgában.

(Magyar Sütők Lapja, 1911. augusztus 12.)

★

POFON, BOTRÁNY, RENDŐRI BRUTALITÁS

Spolaritsék pofozzák a munkára jelentkező segédeket. — Visszatartják munkakönyvüket. — A bántalmazott munkásság fellázadt

A pékek közvetítőjében

A sütőmesterek a sztrájk folyamán tanúsított dölyfös, botrányos magatartása nem szűnt meg azzal, hogy a munkások befejezték a sztrájkot és munkára jelentkeztek. A munkások miután befejezték a harcot úgy gondolták, hogy emelt fővel közeledhetnek a munkáltatókhoz, akik megelégszenek a győzelemmel és úgy fognak viselkedni, mint a befejezett harc után a becsületes ellenfelekhez illik. Alig néhány napja, hogy a harc megszűnt és a munkások máris meggyőződhettek arról, hogy hihettek a mesterek férfiasságában és becsületességében. A pékmesterek az ipartestületükben felállított kutyaszövetségi munkaközvetítőben gyalázatosan fogadták a munkára jelentkező segédeket. Elszedték a munkakönyveiket, napokig várakoztatták őket az ipartestület udvarán és sokaknak két három napi várakozás után azzal adták vissza a munkakönyvet, hogy nem reflektálnak a munkájukra. A legnagyobb sérelme azonban az volt a munkásoknak, hogy legtöbbjüket nem fogadták föl és a könyvüket nem adták vissza. Aki pedig kérni merészelte a könyvét, azt a kutyaszövetség helyiségében megverték. Ilyen előzmények után nem csodálható, hogy a hiába megvárakoztatott, kiéheztetésre szánt munkások türelme elfogyott és hétfőn délután mintegy három-négyszázan spontán tüntetést rendeztek az ipartestület Hársfa u. 21. számú udvarán.

Nem előre megbeszélt tüntetés volt ez, a szervezet nem is azonosítja magát a tüntetőkkel. A munkások napok óta tűrtek és tűrtek volna talán még tovább is, ha a munkáltatók nem provokálják őket. Kisebbfajta tüntetés délelőtt is volt, de a délutáni törésselzúzással megnyilvánult forrongás válasz volt egy délutáni inzultusra. Az egyemeletes ház udvarán és kapuja előtt vagy három-négyszáz munkás várakozott felvételre. A közvetítés pénteken indult meg, amikor is a munkások megjelentek a kutyaszövetség udvarán, ahol elszedték a munkakönyveiket azzal, hogy majd sorrendben behívják az irodába. A közvetítés igen lassan és botrányosan haladt. A munkásokat a régi béreknél alacsonyabb béreken szerződtették, aláíratták velük a bárcát és becsületszavukat vették, hogy a munkaadóktól előírt gyalázatos föltételeket betartják. Ami pedig legjobban fölháborította a munkásokat, a közvetítő bizottság szeszélyesen

válogatott közöttük, sokakat minden ok nélkül visszautasított, másokat pedig láthatóan várakoztatott.

Egy egész délelőtt alatt csak néhány munkást közvetítettek, azokat is rosszabb helyekre, mint amilyen műhelyben azelőtt dolgoztak. A segédek előtt nyilvánvalóvá lett, hogy azért a lassúság és azért tartják vissza könyveiket, mert ki akarják éheztetni őket, hogy azután alacsonyabb bérekért vállaljanak munkát.

Már a délelőtt folyamán többen visszakérték könyveiket, és miután nem kapták meg, az udvaron álló tömeg hangosan követelve tüntetett a kutyaól ellen. Nagyobb arányokat öltött a tüntetés délután négy óra tájban, amikor egy *M. Sándor* nevű munkás egy beszélgető csoportban azt mondta, hogy ő bizony nem vár tovább, szerződtessék, vagy adják vissza a könyvét. Ezt meghallotta a kutyaszövetség alkalmazottja, bizonyos *Rosemberg Miklós*, volt pékmester, aki uszításairól és arról nevezetes, hogy *Vak Miklós* csúfnévnek örvend. Ez az ember az ajtóban álló két rendőrrel bevitte az irodába és ott, a rendőrök szeme láttára kétszer arcul ütötte. Ez az incidens okozta, hogy az udvaron várakozó tömegen leírhatatlan izgalom vett erőt, az emberek fölugráltak a padokról és az asztalok mellől és a padokat, asztalokat, a földhöz csapkodták, összetörték, üvegeket dobáltak és teli torokból megabcugolták a kutyaszövetség embereit.

Spolaritsék bent az irodában természetesen megijedtek és a rendőrséghez telefonáltak. Az ipartestületbe hetek óta kirendelt rendőrlegények maguk is próbáltak közbelépni, de kevesen voltak ahhoz, hogy a jogos fölháborodásában forrongó tömeget lecsillapítsák. A Hársfa utcai kapitányságról egy szakasz gyalogos rendőr jött később a segítségükre, ezek után brutálisan rátámadtak az emberekre és közbelépésük folytán bent az udvaron rövidesen csönd lett. A tüntetés után az ipartestület udvara a pusztulás képét mutatta. Törött asztalok, szétszedett padok, fadarabok és üvegszilánkok hevertek a földön. Az udvarra nyíló irodák ablakai közül is néhány bezúzódott. Ezzel azonban nem ért véget a tüntetés.

Az udvaron elcsitul az izgalom, kihúzódott az utcára, ahol nagy tömeg verődött össze. Az ipartestület kapujában rendőrök álltak őrt, védték a pékmestereket, az utca hangulata az uzsorás mesterek ellen irányult. Valaki követ ragadott és beverte az ipartestület egyik ablakát, amelynek üvegje csörömpölve hullott le az utca kövezetére. Ettől a hangtól a rendőrök megbolondultak és kardot rántva megtámadták a tömeget. Ebben a pillanatban az ipartestület házával szemben levő *Wasch* kóckereskedő rámutatott *K. János* munkásra, hogy ő volt a dobáló. A rendőrök rárontottak *K. Jánosra* kardlappal rávágtak, majd a karját megragadták és összevissza verték. A tö-

megből sokan látták, hogy *K. János*, aki a szomszéd házban lakik, a kődobás után jött ki a lakásából, tehát nem lehetett a dobáló és ártatlan létére árulta őt be a rendőrségnek *Wasch* kóckereskedő. A tömeg dühe a spicli kereskedő ellen fordult, akiről amúgy is az a hír járja, hogy szokott hasonló szívességeket tenni a pékmesterek kutyaszövetségének. Egy sereg ember berontott az üzletébe és megpofozta. Ekkor érkeztek meg a lovasrendőrök, akik vadul belevágtattak az emberekbe, ártatlan járókelőket legázoltak és kardjaikkal sokakat megsebeztek. A rendőrök élén *Wolkenberg* főfelügyelő hepciáskodott, gorombán letegezte a tisztességes munkásokat, s mindenkit legazemberezett, aki a tüntetés idején a Hársfa utcában tartózkodott. Ha a tisztek ilyen mosdatlan szájúak, nem csoda, hogy a legények is gorombák. Az attakot néhány perc múlva visszavonták amikor már a rendőrök több ártatlan embert elfogtak és bevittek a kapitányságra. Ezek közül ötöt bent tartottak, letartóztatták őket idegen vagyon rongálása címén, a rendőrség ott maradt az utcában, hogy megvédje a kutyaszövetséget, amelynek épülete tele van durva rendőrökkel.

A példátlan botrányt tulajdonképpen a sütőmunkáltatók hétfői bizottsága okozta, amely gorombáskodott és pofozkodott a munkásokkal. Hétfőn a következők teljesítettek szolgálatot a kutyaólban: Spolarits, Rutterschmidt, Huber Antal mesterek, Kelemen titkár és Vak Miklós hajcsár.

Ez a bizottság főzte ki a munkások kiéheztetésének tervét, amely ilyen botrányba fulladt. Az uszító bizottság a hétfői napon mindössze egypár munkást közvetített. A tüntetés után is nagy volt az izgalom az ipartestület környékén. A rendőrség késő estig őrizte a házat, ahonnan az uszítók csak az est homályában mertek elsompolyogni. A sütőmesterek, amint értesültünk — kizárással fenyegetik a munkásokat. A munkások csütörtökön délután fél 4 órakor nyilvános gyűlést tartanak a „*Zöld vadász*" vendéglőben, itt említjük meg, hogy a munkáltatók azt híresztelik, hogy a munkásságnak a sütőüzletekre kimondott bojkottja megszűnt. Ez a híresztelés természetesen szemenszedett hazugság.

Alább közöljük a bojkottált üzletek névsorát.

Azokat az üzleteket minden öntudatos munkás kerülje.

(Népszava, 1911. augusztus 22.)

★

A MUNKÁSOK HARCI TAKTIKAI VÁLTOZTATÁSA

**Harc minden eszközzel a győzelemig. —
Az összezúzott kutyaól. —
A szervezett munkások szolidaritása**

A küzdő szaktársaink támogatására siettek a magyarországi szervezetek, a külföldi testvérszervezetek, és a vidéki magyar szervezett szaktársak. A nemzetközi titkárság a sütőmunkásoknak elküldötte a tanács egyik tagját, *Silberer* szaktársat, az osztrák Reichsrat egyik tagját, hogy szóbelileg is biztosítsa a küzdő szaktársak nemzetközi támogatását. A sütőmesteri berkekben nagy volt a megrökönyödés, látva a munkások szilárd kitartását és fájt nekik az az igazság is, melyet *Silberer* szaktársunk elmondott. Aki többek között elmondotta, hogy a budapesti sütemény rossz, nincs kellő anyag benne, de megmondta, hogy a kultúrállamban ilyen harc két napig sem tarthatna, mert a fogyasztó közönség kényszerítené a hatóságot a pékmesterek kitanítására és mesterségük gyakorlására.

A harc alatt megtartott gyűlései a kizárt szaktársaknak, a legenergikusabban foglaltak állást amellett, hogy harc a győzelemig.

Ez indíthatta meg az ipari főfelügyelőséget, hogy végre egy békéltető ülés egybehívására szánta el magát. De az is eredménytelen maradt. A munkaadók erősen sarokba kerültek, mert kiderültek a békéltető tárgyaláson mezítelenül szándékaik, hogy céljuk a fogyasztók megrendszabályozása, újabb zsarolás. De kitudódott az is, hogy a közvetítés csak ürügy a harcra.

Legérzékenyebben sújtotta a megbízott tárgyaló urakat, hogy a munkások kijelentették, ők munkásszervezetet nem akarnak elismerni, a munkások meg munkaadó szervezetet nem ismernek el.

Az ott látottak és tudottak a munkások vezetőségét újabb elhatározásra bírták. Habár tudták, hogy a kizárt munkásoknak a műhelyekbe való beküldése a kutyaszövetségen keresztül nehezen fog menni, de elhatározták, mert csak úgy lesz lehetséges megdönteni a bárcát és közvetítőjüket, mellyel a főuszítók a többi munkaadókat hitegették, hadd lássák meg a hiszékeny mesterek, hogy az sunyi csalás, ha azt mondják, hogy ezzel a munkások szervezettségét letörni, igényeit visszaszorítani képesek lesznek.

Két gyűlésen a pénzbeli erő kifogyásának indokolásával sikerült is a kizartakkal a harci taktika megváltoztatását dülőre vinni, habár óriási volt a szaktársak elhatározottsága is, minden segély nélkül hetekig akartak kitartani. A helyzet azonban világosan mutatta, hogy a győzelem sikerét és gyorsabbságát csak újabb taktikával lehet elérni, ha a harci cselekvést átteszi a munkásság

a műhelyekbe. Az a nevezetes gyűlés a következő határozati javaslatot fogadta el:

Az 1911. évi augusztus hó 17-én megtartott nyilvános sütőmunkásgyűlés kimondja, hogy fenntartja a munkásság minden követelését és érte minden olyan eszközzel küzd, amelyet a körülmények megengednek. A harc eddigi formáját megváltoztatja és a cselekvés színterét átteszi a műhelyekbe, miért is felhívja a kizártakat, hogy bármilyen módon nyílik is alkalmuk a munkába jutáshoz, azt elfogadni el ne mulasszák. A munkafelvétel elősegítésére módosítja az 1911. évi július hó 10-én tartott határozatát és felhívja a sütőmunkásság összességét, hogy jelentkezzék a kutyaszövetség közvetítőjében a munkafelvételre mindaddig, amíg egy újabb sütőmunkásgyűlés másképp nem határoz. Kijelenti egyben, hogy az eddigi szakszervezeti közvetítőjét fenntartja. Továbbá kötelessége minden sütőmunkásnak, hogy tagja legyen az osztálytudatos sütőmunkások szakszervezetének, betartatni és figyelni kell az eddig meghozott minden határozatra, a műhelyben előforduló bajokat a szervező bizottságnak kell bejelenteni és meg kell jelenni az egybehívandó sütőmunkás-gyűléseken. A szervező bizottság intézkedéseit be kell tartani és mindazt végrehajtani, ami az összesség fegyelmezettségét és érdekét szolgálja.

Elfogadta még a gyűlés a következő indítványokat is:

Tartozik minden műhely bizalmiférfit választani és azt bejelenteni. A munkásság árulónak tekinti mindazokat, akik a sütőmunkásság összességének beleegyezése nélkül a munkáltatók bármily intézkedésében részt vesznek, vagy bizottsági kinevezéseket a munkáltatóktól elfogadnak.

Tartózkodási helyül ugyanekkor a szakegyletet választották.

Hogy mennyire volt igaza a munkások bizottságának, azt igazolja a munkaadók uszítóinak kétségbeesése a határozat után.

(Élelmezési Munkás, 1911. augusztus 16.)

★

A BUDAPESTI SÜTŐMUNKÁSOK HARCA

Négy hete, hogy a budapesti sütőmunkásokat kizárták a munkából. Ekkor járt le a kollektív szerződés, és a munkáltatók a munkaközvetítést maguknak akarták biztosítani. E körül folyik most a harc, amely semmi körülmények között sem végződhet a munkáltatók győzelmével. A pékmesterek elfelejtették, hogy a munkás-

ság a legnagyobb kenyérfogyasztó, mert hiszen húsra úgy sem jut neki. És mint fogyasztó megmutatja majd az elbizakodott pékmestereknek, hogy mire képes. A hatóság, mint rendesen, a munkáltatók pártján áll. Eddig egyetlen egyszer sem kísérelte meg a békéltetést és a szabályrendelet ellenére tűri, hogy gyermekekkel és asszonyokkal egész éjszakákon át dolgoztassanak. A szervezett munkásokat felhívjuk a sütők erkölcsi és anyagi támogatására. A kimondott bojkottok szigorúan betartandók.

(Szakszervezeti Értesítő, 1911. augusztus.)

★

MIKOR LESZ NYUGALOM?!

Lapunk legutóbbi számának vezércikke általános visszhangra talált az intelligens sütőmesterek körében, mert minden józanul gondolkozó kolléga jól tudja, hogy a sütőiparban jelenleg csak a hatóság teremthet békét. Csak egyes rövidlátó és a fővárosi sütők kebelében újbóli testvérharcot szítani szándékozó mesterek láthattak föntemlített cikkünkben személyes támadást ipartestületi elnökünk ellen.

Igaz, erős bírálat tárgyává tettük a vezetők eljárását, de ezzel csak kötelességünket teljesítettük. Új harcokba azonban korántsem hagyjuk magunkat belelovalni. Mert az az önfejűség, amellyel a testületi vezetőség a mai áldatlan harcot a Munkaadók Szövetségének vignettája alatt szeretné befejezni, méltó a legerősebb kritikára, a föltétlen hibáztatásra.

A testület vezetőségének meg kellett volna fogadni tanácsainkat, s végre kellett volna hajtani a fúziót az Országos Szövetséggel, hogy így megerősödve, s a vidéki sütőmesterektől támogatva előbb a fővárosban, aztán az egész vonalon vezessük biztos győzelemre igaz ügyünket. A mesterek, helyesebben *Spolarits* elnök úr hallani sem akar a fúzióról, elfelejti a pártja és a mi pártunk között létrejött békefeltételeket, s így abba a szomorú helyzetbe sodorta a fővárosi mestereket most már másodszor, hogy kénytelenek kizárni munkásaikat.

Már föntebb jeleztük, távol áll tőlünk minden személyeskedés, de százat egy ellen, hogy minden kartárs, még ha ellenünk is, kezét szívére téve, igazat ad nekünk.

A második kizárás nagyon szomorú következményekkel járhat a fővárosi sütőmesterekre. Hosszú időbe, s fáradságba fog kerülni,

míg a fővárosi mesterek pótolni tudják a hozott anyagi és erkölcsi áldozatokat, ha ugyan egyáltalán lehet pótolni.

Mert tegyük föl, hogy a mesterek győznek, a nyugalom azért nem fog helyreállni, mert a munkásvezérek nem nyugszanak mindaddig, míg revansot nem vesznek maguknak a mestereken. És így a mesterek mához egy évre újból kénytelenek lesznek nemcsak a harcot felvenni, hanem a Munkaadók Szövetségének horribilis tagsági díján kívül még tetemes ún. „költséget" is fizetni.

De a bajok radikális kiirtására, mely csak az egész ország segítségével történhetik, nem is lehet gondolni mindaddig, míg a két mesteregyesület fúzióját részint bosszúból, részint hiúságból meghiúsítják egyesek. Míg ezt a fővárosi sütők energikusan keresztül nem viszik, addig tartós béke nem is várható a sütőiparban, s minden eddigi hiábavaló volt.

Ne a munkások kizárásával mutassák meg a mesterek erejüket, s hatalmukat, hanem a munkaerők kellő helyesbítésében. A kizárás megölő mérge iparunknak. Sokkal nagyobb szerencsétlenség az a mesterekre, mint a munkásokra, akik hónapokig állástalanul is elézengenek.

A jövő megtanítja a mestereket, hogy bűnös játék volt beleheccelni a fővárosi sütőket ebbe a harcba és kérdezzük szeretettel: „Ki vállalja mindezért a felelősséget?" Különben is, lesz most béke a kizárás után??

(Magyar Sütők Lapja, 1911. szeptember 10.)

★

SÜTŐMUNKÁSOK HARCA

Eredménytelen béketárgyalások

A sütőmunkások és sütőmesterek megbízottai szombaton délelőtt megjelentek a negyedik kerületi elöljáróságon, hogy a szerdai megállapodás értelmében folytassák a békéltető tárgyalást. A békéltető tárgyalás folytatása abból állott, amikor a kezdete, *Goretzky* utasította a feleket, hogy tárgyaljanak egymás között és ha majd békét kötnek, azt jóváhagyja. Ezt nevezik nálunk hatósági békeközvetítésnek. Ennyiből áll *Goretzky* híres jártassága és ügyessége a békéltető ügyekben. Hiszen, ha a munkások és a munkáltatók békét kötnek, akkor egyszeriben megszűnik a harc és nincs szükség *Goretzky* nagyképűsködésére és tudományára.

Szombaton délután a munkáltatók és munkások megbízottai az

ipartestületen tárgyalásra jöttek össze. A munkáltatók persze itt sem tágítottak ismert álláspontjuktól. Nekik minden áron a munkaközvetítő kell, illetve, hogy a munkások garantálják, hogy a munkáltatói közvetítőt igénybe veszik. A munkások természetesen ezt nem biztosíthatják a munkáltatóknak.

A felek elváltak minden eredmény nélkül.

A főpincérek is hadat üzentek a pékuzsorásoknak. Szövetkezetet alakítanak, amely a főváros kávéházait ellátja süteménnyel. Az előkészítő bizottság a következő fölhívást bocsátotta ki:

Fölhívás Budapest összes főpincéreihez!

Kartársak! Főpincérek! Rövid időn belül már a harmadik esetben ér bennünket az a csapás, hogy a pékuzsorások hatalmai kapzsisága folytán üzleteink sütemény nélkül álltak; így vendégeink kiszolgálásánál nagymérvű nehézségek merültek föl, amely nehézségek bennünket anyagilag is nagymértékben sújtottak. Látjuk, hogy a pékmesterek és munkásaik közt dúló harcnak árát üzleteink és mi fizetjük, már nem veszik vissza tőlünk és ezáltal nagy anyagi veszteség ért bennünket. Biztos tudomásunk van arról is, hogy a százalékot is be fogják szüntetni és ezzel bennünket tetemesen megkárosítanak!

Főpincér kartársak! Üzletünk érdeke, valamint anyagi érdekeink veszélyes pillanatában e merénylettel szemben nem maradhatunk tétlenek! Folyó hó 12-én, kedden délután 3 órakor a *Rosenfeld*-vendéglőben (Dob utca és Kazinczy utca sarok) fentiek megbeszélése címén értekezletet tartunk, amidőn is az előkészítő bizottság javaslatot fog tenni a „Főpincérek Sütöde Szövetkezet" fölállítása végett. Célunk húszkoronás részjegyek kibocsátása által a szükséges tőkét előteremteni és a sütödét már a közeli napokban az üzemnek átadni. Főpincér kartársak! Jelenjetek meg az értekezleten, hogy tervünket veletek megbeszéljük „Főpincérek Sütöde Szövetkezete" előkészítő bizottsága.

Iroda: Budapest, Klauzál-utca 29. II. em. 9.

(Népszava, 1911. szeptember 10.)

★

A SÜTŐMUNKÁSOK HARCA

Hat heti harc után a budapesti sütőmunkások ismét felvették a munkát. A kizárás tudvalevőleg a munkaközvetítés miatt történt. A sütőmesterek kutyaszövetségi mintára közvetítőt állítottak fel és

a bárcát akarták meghonosítani. Látszólag sikerrel, mert a munkások hat heti harc után ennél a közvetítőnél jelentkeztek munkára. Csakhogy korai volt a mesterek öröme. A hat heti harc nem törte le a munkások harcképességét. Jelentkeztek munkára, de a követeléseiktől nem álltak el. A szervezet tovább folytatja a harcot és bojkottal és más harci eszközökkel megtanítja a sütőmestereket, hogy mégsem lehet a munkásokkal packázni olyan szakmánál, ahol a munkások a főfogyasztók. A sütőmunkások be akarják igazolni azt, hogy a kutyaszövetségi közvetítő hatástalanná válik ott, ahol a munkások jól szervezve vannak és azt a közvetítőt nem veszik igénybe. A munkáltatók, ha munkásra szükségük van, kénytelenek a szakszervezetbe menni.

Alig, hogy a budapesti sütőmesterek győzelmi mámorukat kialudták, máris észrevették, hogy bizony kár volt megenni a kefét. A munkaközvetítő hivataluk működésének ötödik napján már üresen maradt. A munkások igen jól látogatott gyűlést tartottak, amelyen a következő határozati javaslatot fogadták el:

A budapesti sütőmunkások 1911. augusztus 24-én megtartott nyilvános gyűlése megállapítja, hogy a sütőmesterek és a munkások között semmiféle egyezség fönt nem áll.

A munkáltató tetszése szerint zsákmányolja ki a munkást.

Ennek elősegítésére létesítette a kutyaszövetségi közvetítőt, amely kizárólag a munkáltató érdekét szolgálja. Annak ellensúlyozására és meggátlásának elősegítése céljából kimondja a gyűlés:

A munkaközvetítésre illetékesnek egyedül a munkások szakszervezete közvetítőjét ismeri el. Megváltoztatja az 1911. augusztus 18-án megtartott nyilvános sütőmunkásgyűlés határozatát, és mindazon sütőmunkások, akik a munkáltatók kutyaszövetsége közvetítőjében jelentkeznek, várakoznak, vagy fogadnak el munkát, a sütőmunkásság árulójainak, sztrájktörővel egyenlőnek tekinti, a sütőmunkásság köréből kizárja, a műhelyeken belül a munkát fel nem veszi, neveiket pedig a szaklapban nyilvánosságra hozza.

Továbbá felszólít a gyűlés minden sütőmunkást, hogy a kutyaszövetség közvetítőjében jogtalanul, s törvényellenesen visszatartott vagy letétbe fogott munkakönyvét haladéktalanul kivegye, visszakövetelje.

Tiltakozik a gyűlés ama törvénytelen eljárás ellen is, hogy a munkáltatók a nála alkalmazott munkások munkakönyvét akár az ipartestületen, vagy a kutyaszövetség közvetítőjében helyezze el. Ez ellen szükség esetén törvényes fellépés érvényesíttessék. Ezért minden dolgozó sütőmunkás tartozik munkáltatójától megkövetelni, hogy a munkás munkakönyvét magánál tartsa, amikor pedig a munkából kilép, munkakönyve visszaadását rögtön megkövetelje.

Továbbá kötelességévé teszi a gyűlés a műhelyekben dolgozó sütőmunkásoknak, hogy a velük dolgozó sztrájktörőket minden rendelkezésre álló eszközzel kiközösíteni iparkodjanak.

Végül pedig kötelességévé teszi minden süteménykihordónak, hogy a sütőmunkásság mozgalmát hátba ne támadja és a szervezett munkásság által bojkottált mesternél árut ne vásároljon.

Ez a határozat és különösen ennek szigorú betartása rendkívül felbőszítette a sütőmestereket. Újabb kizárással fenyegetnek és rendőrökért kiabálnak. Megjegyzendő, hogy a kimondott bojkott máris eredményekkel járt és semmi ok sincsen arra, hogy azt beszuntessük.

(Szakszervezeti Értesítő, 1911. szeptember.)

★

A „BÉKE"

Ez év július 8-án kezdődött a harc, a kizárás július 10-én tartott egész az év szeptember hó 21-ig, közben 11 napot részben szünetelt. Az első kizárás 42 napig, a második 19 napig, összesen 61 napig tartott.

A két harcban 13 napig semmi és 3 napig részleges segélyben részesültek a harcba kergetett budapesti szaktársaink. E számok sokat jelentenek és engednek következtetni.

A kizárás kezdeténél mindent, ami újat jelentett a munkások részére, az új szerződésben visszavontak, elfogadták a szerzett jogok elkobzását, csak aláírni nem a kutyaszövetségben, hanem közvetlen a munkaadónál akarták. Ez nem kellett a munkaadóknak, folyt a hatalmi tobzódásuk tovább.

Az első kizárásnak vége lett azzal, hogy a munkások megjelentek a kutyaszövetség közvetítőjében munkábalépésre és aláírták minden kívánságukat. Azzal a munka a műhelyben megkezdődött.

Az el nem közvetített munkások pedig kimentek a kutyaszövetség közvetítőjéből munkát keresni — mert dolgozni akartak — oda, ahová lehetett, vagyis bíztak, hogy munkát kapnak.

A kutyaszövetség abbani bosszújában, hogy munkanélküli sütőmunkásság nem ült be kutyának az ő óljába, ismételten elhatározta a dolgozó sütőmunkások kizárását, kenyértelenné tételét. Betaszította a nyomorúságba őket is, hogy így sikerül letörni a nyomorral már úgyis küszködő munkanélkülieket.

Ezen eljárásával a kutyaszövetség felrúgta a dolgozó munkásokkal megkötött egyezséget és mintegy példát adott eljárásával, hogy

azt joga van minden munkaadónak és minden munkásnak felrúgni.

A második kizárás a munkaadónak a „dolgozó" munkásaikkal megkötött egyezségnek a munkaadók egyetemleges felrúgásával bekövetkezett. És ez a sikamlós játék a munkaadói tisztséggel és a munkás létsorsával újra azt eredményezte, amit legelőször eredményezett: a munkások újra bementek dolgozni a műhelyekbe a már egyszer aláírt — és a munkaadó által felrúgott — szerződés alapján.

A munkások azt mondták az első kizárás után, amikor bementek dolgozni a régi feltételek alapján, hogy „béke van", akkor a munkaadók kizárták őket újra. Most ugyanazok alapján a munkaadók mondják, hogy „béke van".

Hogy született meg a béke? A sütők ipartestülete felparancsolt 25 szaktársat az elöljáróságra. Maga is néhány mester képviseletében odament és az elöljárót a béke létrehozására — a formalitásnak eleget téve — felkérte.

Fizettek a 25-nek, hogy hívjanak egybe egy sütőmunkásgyűlést az ő nevükben és kérjenek megbízatást.

A forma kedvéért az ipartestület 3 napig tárgyaltatott a megbízottakkal, míg a már egyszer aláírt munkaadói förmedvény lett a munkások részére az aláírandó ív. Így erőszakolta rá a kutyaszövetség a munkásokra azokat a pontokat, melyeket a munkások már egyszer aláírtak és ennek dacára újra ki lettek dobva a műhelyből.

A munkaadók most is saját pontjaikat, saját dolgozó munkásaikkal szemben, akkor, amikor nem fizetnek túlóradíjat. A napi 10 órai munkaidőt és keretet be nem tartják és ha a munkás az aláírt förmedvényre hivatkozik, kidobják. A közvetítésnél bérét megcsonkítják.

Ez a béke? a kutyaszövetségnél. A közvetítőjükbe járó munkásokat maga *Kelemen* is, a volt közönséges gajstíz, talán most is adós egyik volt mesterének és az Altmannál való létekor bizonyos tejügyben a munkások kezétől érintett alak, aki lábbal küldetett onnan ki, titkár, elfelejtve, hogy a gúnyoló még úgy is ráfizethet. ha zsebében, kezében a revolverrel hadonászik.

A béke függelékéül az éjjeli munka eltörlését és a 6 hónap múlva való korona bérjavítást helyezte kilátásba a kutyaszövetség. Az éjjeli munka eltörlése bedobott kérdéséről már itt az idő, hogy beszéljünk.

Van tehát egy kierőszakolt, egyszer már felrúgott béke a munkaadók jóvoltából, az is papíron. Van ígéret, nevetséges feltétellel. Vannak elkeseredett, nélkülözésbe hajtott munkások, durva közvetítéssel. Vannak gőgös, durva, munkást legyűrt, baromnak néző

mesterek, 12—14 órát dolgozó, megcsonkított fizetésű, igényeiket ki nem elégített munkások; ez a béke.

Ez egy béke! most pedig jöjjön el a ti országotok, vigasztalan sorsotoknak. A munkások előtt nem ismeretlen a helyzetük, voltak ők többször, sokszor így.

(Élelmezési Munkás, 1911. október 1.)

★

BUDAPESTI SÜTŐMUNKÁSOK GYŰLÉSE

Határozati javaslat

Az 1911. évi november hó 15-én a régi képviselőház termében megtartott nyilvános sütőmunkásgyűlés megállapítja:

A „sütőmunkaadók szövetsége közvetítője" nem tartja be a munkások közvetítése alkalmával az általuk megállapított és nyilvánosságra hozott munkaviszony-feltételeket, ez oknál fogva a budapesti sütőmunkás helyzete a munkaidőt, illetőleg már a fővárosi szabályrendelet intézkedésein is alul süllyedt, a közvetítésre jelentkező munkásokkal pedig durván bántak. Ezen súlyos indokok alapján kimondja a gyűlés:

hogy tisztességes sütőmunkás a „Sütőmunkaadók Szövetsége Közvetítőjét" igénybe nem veszi, ott munkavállalás céljából sem nem jelentkezik, sem nem tartózkodik. Akik a gyűlés eme határozata ellenére mégis ott jelentkeznének, tartózkodnának, vagy vállalnának munkát, őket a sütőmunkásság árulójának tekinti. És minden munkába lépő és kisegítésbe jött munkástól a szervezet közvetítő szelvénye megkövetelendő.

További jobblétük elősegítése és minden e javaslatban említett és fennálló hátrányok orvoslása céljából szükségesnek tartja a gyűlés minden tekintetben erős védelmi, illetve ellentállási alapnak a létrehozását, miértis kimondja, hogy minden Budapesten dolgozó sütőmunkás tartozik 10 héten át hetenként kettő koronát a budapesti sütőmunkások ellentállási pénztárába befizetni és akik ezt meg nem tennék, azokkal a műhelyekben nem dolgoznak.

Tiltakozik végül a gyűlés, hogy az ipartörvények ellenére a munkakönyvek kezelésével visszaélnek a munkaadók, mint azok szövetsége és a munkást egyik helyről a másikra hajszolják munkakönyvért, felhív a gyűlés minden sütőmunkást, hogy csak munkakönyvét fogadja el a munkába való kilépéskor a munkaadótól és a

bizonyos kiadhatóságra szóló igazolványt a munkaadó előtt átadás után tépje össze és forduljon a szervezet vezetőségéhez jogorvoslás céljából, hogy az ilyen munkaadók ellen a törvénnyel való visszaélésért az eljárás megindítható legyen. Minden közvetítést érintő ügyben munkábalépés előtt, vagy kilépés után forduljanak a szervezet vezetőségéhez.

Mire az elnök a tömeg lelkesedése mellett a gyűlést berekesztette, és a Marseillaise hangjai mellett szétoszlottak.

(Élelmezési Munkás, 1911. november 16.)

★

A SÜTŐMESTEREK KÍVÁNCSIAK

Mennyi sztrájkpénzük van a pékeknek? — Rendőrspiclikkel a munkások ellen

Mennyi sztrájkpénzük van a pékeknek? Hol van *P.* elvtárs? Ez a két kérdés érdekelte a következő napokban *Andrákáékat.*

A pékek sztrájkja ügyében *Hoffmanntól,* július 29-én a következő levelet kaptam szintén postán:

Tisztelt Uram!

Legyen szíves informálni, hogy a sütők sztrájkja hogy áll, győzik-e a munkások pénzzel? Mi igaz abból, hogy a szakszervezetek 50 000 koronát adtak?

Budapest, 1911. július 28.

K. tisztelettel
Hoffmann

A levélre a következő választ küldöttem a főkapitány úr címére;

Méltóságos Uram!

Ma fölhívást kaptam „Hoffmanntól, hogy küldjek információt, hogy a sütők sztrájkjára a szakszervezetek 50 000 koronát adtak? A levelet reggel kaptam meg és előbb utána kellett járnom a dolognak. Minthogy a tanácsos úr már nincs hivatalban és a dolog talán sürgős, közvetlenül Méltóságodhoz fordulok, hogy értesítésem még ma megérkezzék. A sütők sztrájkja úgy látszik jól áll, mert amint megtudtam, több helyen kötöttek már szerződést a munkaadókkal. Akik nem kötnek, azokat bojkottálják és keresztülviszik, hogy a lakosság ne vásároljon, illetve ne süssön náluk.

Pénzük tényleg van, segélyt adnak, úgy, hogy a pékmestereknek az a reménye, hogy a fertályt nem tudják a sztrájkolók megfizetni, nem fog teljesülni. Ez egészen biztos. Pénzt tényleg kaptak. de a mondott helyről csak ígéretet kaptak és nem 50 000 koronát, hanem többet, talán összesen 61—62 ezret. Még fognak is kapni. ha kell. Most is van 60—70 ezer koronájuk. Egyik vezérük szerint. Pártügyben a jövő hét elejéig semmi hír nincsen. Akkor, ha lesz mit, majd írok.

(Népszava, 1911. november 23.)

★

DECEMBER 15-E

Ez a nap a halál-terminus napja. Így mondotta ki határozatilag a november hó 27-én *„Saskör"*-ben megtartott — budapesti és együtt az újpesti megjelent 83 sütőmester — gyűlése. Ekkor következik be a szaktársak kizárása. Ez évben már harmadszor.

Eltoloncoltatnak ártatlan embereket, detektíveket küldenek spiclinek a szaktársak közé izgatni, hogy legyen tettes. Szájukban adatnak vallomásokat vezetőik és szervezetük ellen a megszabadulás reménye kecsegtetésével.

Fekete listára teszik neveiket és lapjukban felhívják kutyaszövetségi társaikat, ne alkalmazzák őket, arcátlanul hazudnak a saját mestertársaiknak, hogy minél tovább tudják hódítani a kartárs fejét a biztos sikerben.

A Sütőmunkaadók Szövetsége tekintetes elnökségének

Budapest, VII.,
Hársfa u. 21. sz.

Ez év szeptember hó 16-án nyilvános sütőmunkás gyűlés által megbízattunk, hogy a munkás és munkaadók között felmerült munkaviszonyt felölelő kérdések tárgyában tanácskozzunk és valamelyes egyenlítő pontoknak bizonytalan időre való megállapítására is felhatalmaztattunk, maga a t. Szövetség sem kívánta ezt másképp.

Megbízatásunk célt ért; ez év szeptember hó 21-én, amikor ilyen cím alatt: „Egyezség" bizonytalan időre a munkaviszonyt érintő kérdésekben megállapodtunk. Ezek szerint jogunk van anélkül, hogy „egyezség" áthágást, követnénk el, magunkra nézve az egyezséget semmisnek tekinteni — joga ez a munkaadónak is — de mi ezt a

jelenben meg nem tettük és a sütőmunkások összességének sem javasoltuk.

Mi, mint bizottság azonban megbízatásunkat ez év november hó 15-én megtartott nyilvános sütőmunkás-gyűlésnek visszaadtuk, mert — az alant említett oly akadályok, támasztottak működésük elé, a t. Szövetség tagjai, mint a Szövetség közvetítő intézőségétől, melyekkel szemben nem éreztük magunkat elég erőseknek a megküzdésre; ezen feltevésünket a körülmények csak igazolták. Ezért éltünk azon egyéni jogunkkal, hogy lemondottunk és kijelentjük, hogy lemondásunkra való elhatározásunk megmásíthatatlan.

Indokok:

1. A megállapított túlórák díját követelő munkást a munkaadók özönével elbocsátották és a közvetítő közvetít nekik más munkásokat, akik hasonló sorsra jutnak, ha túlóra díjat kérnek, vagy tűrniük kell az ingyenmunkát.

2. A közvetítő az egyezségben meg nem állapított béreken alul közvetít.

3. Olyan munkaadóhoz közvetít, aki egyáltalán az egyezséget nem tartja be.

4. A 30-as bizottság 3 tagját a munkaadók szövetsége önkényes eljárással a munkaközvetítés ellenőrzésétől elutasította ezzel a kijelentéssel: Itt mi parancsolunk, és a helyiségből kiutasították, mondván az újabb határozat. (Ez a három volt munkanélkül, akiknek volt idejük ellenőrizni.)

5. Felszólalásaink figyelembe nem vétettek és ezzel kétségbe vonatott a megbízatásunk komolysága.

6. A munkaadók, alig néhány kivételével, nem tartják be az „Egyezséget" és a munkásokkal szemben durvák.

7. A munkások munkakönyvével a törvény ellenére visszaélnek, melyből a munkásnak olyan kötelességei és esetleg anyagi vesztesége származik, melyre őt kényszeríteni nem szabad és nem tisztességes.

Indokainkat nem kell külön-külön esetekkel igazolni. Egy részét az ipartestületi békéltető panaszok is igazolják. Sajnos, akkor már az a munkás kenyerébe került, más részét ott szóval, felszólalásainkban megmondottuk, és nyilvánosan meg is írtuk, azt pedig, hogy hárman kivezettettünk, a rendőri közegek és a munkások közé spiclinek felöltöztetett detektívek igazolják, akik egyesei személyesen hajtották végre az ilyen irányú szövetségi parancsokat.

A t. munkaadók valószínűleg abból indulnak ki, hogy az egyez-

ség egyéni, tehát általuk bármikor felbontható és bármelyik munkaadó által cselekedetük legalább ezt igazolja. Ehhez joguk is van, de mindezek ódiumát nem viselhetjük mi, akiknek szava figyelembe sem vétetett. Visszaadtuk megbízatásunkat, hogy a nyilvános gyűlésen önmaga legyen megállapítója cselekedeteinknek.

Budapest, 1911. évi november hó 26-án.

Tisztelettel:
Névszerint a 30-as bizottság

Ezen súlyos indokok ellenére mégis mit határoztak a szaktársak a gyűlésen? Semmi mást, minthogy abban a közvetítőben nem tartózkodnak, ahol lábbal tiporják szerzett jogait és a megállapodással szemben mindent felrúgnak.

Mit tesznek a munkakönyveinkkel, csak gondolkodjanak. Gondoljanak csak a fekete listára, azután meglesz az a gyűjtemény, amely éppen elegendő ahhoz, hogy a szaktársak felrúgják a kutyaól előtt ismert „humánus" intézményt.

Mi, munkások másképp nem védekezhetünk; aki megrúgdos bennünket, azt visszarúgjuk, akik pökhendi hatalmaskodással uralkodni akarnak fölöttünk, azok alól kirúgjuk a polcot és a sárba tiporjuk. Mi legalább is egyenlő rangúak vagyunk azokkal a mesterekkel, akik a mi verejtékes munkánk gyümölcséből élnek.

A kizárás

A mesterek határozata szerint e hó 15-én következik be.

Indok: mert a munkanélküliek nem akarnak a jogot-tipró munkaadói közvetítőbe menni, elbocsátatnak a dolgozók. A helyzet azonban tisztázódott.

Nincs is szó a közvetítésről már, hanem arról, hogy meglevő viszonyainkat és szervezetünket tönkretegyék. Hatalmi kérdést csináltak belőle. Mi álltuk azt, és az események pedig eldöntötték a kérdést, úgy hogy munkaközvetítés kérdését nélkülünk megoldani nem lehet.

Kizárás-e tulajdonképpen az amit terveznek? Egy pillanatig sem. Nem egyéb, mint szekatúrája, bolondítása a fogyasztóknak, akiknek beadják lapjaikban, hogy a munkások terrorja miatt ki kell zárniok, és egyébként félve a haszon elvesztésétől, nem tesznek egyebet, mint üzemredukciót eszközölnek a fogyasztók zsebére és a munkások bőrére.

Végeredményben kevesebb a költség, kétszeres a haszon. Hogy

használ-e az általuk féltett iparfejlesztésnek az ilyen iparfejlesztés, arról mi nem beszélünk. És ez náluk kizárás. Ezért kapnak rendőrt, detektívet seregestül a szaktársak üldözéséhez.

A főváros kötelessége, a fogyasztók és az ipar érdekét megvédeni, a parazita és uszító pékmesterekkel szemben. A miniszterelnök és a fővárosi közgyűlés megállapította, hogy a budapesti pékmesterek kockára teszik a fogyasztók legdrágább kincsét: egészségét, puszta hatalmi toporzékolásból éheztetésre kényszerítik, lehetetlenné teszik részükre a pékáru fogyasztását. A tanács egyetlen kötelessége tehát — mert a sütőmesterek a fogyasztók érdekével nem törődve, azt indokolatlanul aláásták a munkások szabályrendeleti napi 10 órai munkaidejét és törvényes vasárnapi munkaszünetét lábbal tiporják — kényszeríteni őket iparuk gyakorlására, vagy a pékipari termelést a fogyasztók egészsége érdekében teljesen községesíteni.

(Élelmezési Munkás, 1911. december 1.)

★

A SÜTŐMUNKÁSOK ÚJABB MOZGALMA

Az idén már harmadszor készülnek a harcra a budapesti sütőmunkások. Bár a mesterek már két ízben hirdették, hogy ők a győztesek, amennyiben sikerült a munkaközvetítőt a kezükbe kaparintani. De bizony a győzelemtől még messze állnak. A legutóbbi mozgalom alkalmával a mesterek 30 munkással egyezséget kötöttek. Ez a 30 munkás persze nem képviselte az összességet. Mindemellett néhány hónapig csend volt. Most végre a munkások belátták, hogy a mesterek még a bizottsággal kötött egyezményt sem tartják be. Ezért ki is mondották a munkások, hogy a kutyaszövetségi munkaközvetítőt bojkottálják. Legutóbbi igen jól látogatott gyűlésükön a következőket határozták:

„A Sütőmunkások Szövetsége Közvetítője nem tartja be a munkások közvetítése alkalmával az általa megállapított és nyilvánosságra is adott munkaviszony-feltételeket, ez oknál fogva a budapesti sütőmunkás helyzete a munkaidőt illetőleg még a fővárosi szabályrendelet intézkedésein is alább süllyedt, a közvetítésre jelentkező munkásokkal pedig durván bánnak. E súlyos indokok alapján kimondja a gyűlés:

hogy a tisztességes sütőmunkás a „Sütőmunkaadók Szövetsége" közvetítőjét igénybe nem veszi, ott munkavállalás céljából nem je-

lentkezik, sem nem tartózkodik. Akik a gyűlés eme határozata ellenére mégis ott jelentkeznének, tartózkodnának, vagy vállalnának munkát, őket a sütőmunkásság árulójának tekinti. És minden munkába lépő és kisegítésbe jött munkástól a szervezet közvetítőszelvénye megkövetelendő.

Továbbá e javaslatban említett és fennálló hátrányok orvoslása céljából szükségesnek tartja a gyűlés minden tekintetben erős védelmi, illetve ellentállási alapnak a létrehozását, miért is kimondja, hogy minden Budapesten dolgozó sütőmunkás tartozik tíz héten át hetenként 2 koronát a budapesti sütőmunkások ellenállási pénztárába befizetni és akik ezt meg nem tennék, azokban a műhelyekben nem dolgoznak.

Tiltakozik a gyűlés, hogy az ipartörvények ellenére a munkakönyvek kezelésével visszaélnek, a munkaadók, és a munkást egyik helyről a másikra hajszolják a munkakönyvéért, felhívja a gyűlés minden sütőmunkást, hogy csak a munkakönyvét fogadja el a munkából való kilépéskor a munkaadótól és a kiadhatóságra szóló igazolványt a munkaadó előtt átadás után tépje össze és forduljon a szervezet vezetőségéhez jogorvoslás céljából, hogy az ilyen munkaadók ellen a törvénnyel való visszaélésért az eljárás megindítható legyen. Minden közvetítést érintő ügyben munkábalépés előtt, vagy kilépés után forduljanak a munkások a szervezet vezetőségéhez".

E határozat folytán a mesterek is tartottak gyűlést és az üzemredukciót határozták el. Határozatuk, melyet a legutóbb megtartott gyűlésen hoztak a következő:

„A sütőmunkások szakszervezete által folyó hó 15-én a régi képviselőházban megtartott összegyűlés határozatával és megtartásával szemben kimondja, hogy a IV. kerületi elöljáróságot, mint amely előtt a közelmúlt mozgalom után a munkaadók és munkások megválasztott kiküldöttei által elfogadott békefeltételek megköttettek, megkéri, hogy a munkások kiküldötteit hívja meg és a békepontozatok pontos betartására és betartatására hívja fel, hogy ezáltal a békés munkálkodás és a fogyasztóközönség igényeinek kielégítése biztosítva legyen.

A munkaadók szövetségének összülése kimondotta tovább azt is, hogy ezen intézkedésének eredményétől teszi függővé további eljárását, amely végeredményben oda konkludál, hogy amennyiben a munkások szakszervezete a szövetségi munkaközvetítő akadálytalan működése ellen további agitációt fejtene ki, és így a békefeltételek egy sarkalatos pontját, a munkaközvetítést lehetetlenné tenné, úgy a munkaadók a munkásokat legnagyobb sajnálatunkra folyó évi december 15-én kizárni volnának kénytelenek.

A munkaadók engedékenysége ezzel a végponthoz ért, amelyen

túl a munkások exisztenciáját és a fogyasztóközönség igényeinek kielégítését illetőleg a szakszervezetre hárul a felelősség".

Ez a határozat tulajdonképpen a mesterek gyengeségét jelenti, jelenti azt, hogy a munkások győztesek maradtak a harctéren. Ha volna erejük a mestereknek újabb kizárásra, akkor ezt megcsinálták volna rögtön, s nem engedtek volna 3 heti időt.

(Szakszervezeti Értesítő, 1911. december.)

★

A NŐI MUNKA A SÜTŐIPARBAN

Munkaadók a nők éjjeli munkaszünete ellen

Ez év végén a nők éjjeli munkájának eltörlése életbelép. A szocializmus és a humanitás leple alatt született meg a tilalom, a munkásság apostolai tartották keresztvíz alá.

A kereskedelmi és iparkamara most azon fáradozik, hogy egy táborba gyűjtse azokat az iparágakat, melyek romlandó nyersanyagot dolgoznak föl, s így a tilalom alóli mentesség az érdeküket.

Fölszólítjuk, tehát a sütőipartestületet és a munkaadók szövetségét, hogy forduljanak sürgősen memorandummal a kereskedelmi és iparkamarához és a minisztériumhoz, hogy a mi iparunk is azok sorában legyen, ahol a nők éjjeli munkája továbbra is megengedtetik.

Mindenekelőtt leszögezzük, hogy az éjjeli munka iparunk létkérdése. A sütőmesterek feladata, hivatása a publikumnak friss reggeli süteménnyel szolgálni.

Másodsorban pedig a nő sok kisüzemben nemcsak hű dolgozótársa a mesternek, hanem a jövőben fölötte megbecsülendő eleme a sütőiparnak. A sütőiparnak ugyanis a legégetőbb kérdése a kellő munkások honnan való szerzése. Mert eléggé érezhető ma is, a szükséges szikreszdencia, s még érezhetőbb a képzett, ügyes munkások hiánya.

(Magyar Sütők Lapja, 1911. november 12.)

★

KÖZELEDIK A VESZÉLY

Párizsban az éjjeli munka betiltásáról szóló törvénytervezetet elfogadták, s így talán még ez évben életbe is léptetik.

Franciaországtól Ausztriáig, s onnan hozzánk rövid macskaugrás, s így a legkomolyabban itt az idő, hogy foglalkozzunk azzal a gondolattal: ha a magyar sütőiparban az éjjeli munka betiltása hátrányos, — aminthogy az, — úgy határozott lépéseket kell tennünk a veszély idejekorán megelőzésre.

Lapunk e kérdésben határozottan a kismesterek pártjára állott, kiknél az éjjeli munka betiltása egyértelmű a tönkrejutással, s ezért teljes erejéből harcolni is fog ily törvényjavaslat ellen. A mi állásfoglalásunk azonban nem elég, mellénk kell sorakozniok az ország mindazon mestereinek, kikkel egy nézetet vallunk, nehogy a kezdet kezdetén reménytelen harcba fogjunk.

Valamennyi sütőmesternek zászlónk alatt kell tömörülniök.

A „Magyar Sütők Országos Szövetsége" ismét akcióba lépett, hogy tagjai érdekeit az irányadó fórumok előtt képviseltesse. A kartársaknak csak arra kell törekedniök, hogy minél számosabban gyarapodjék szövetségünk, hogy annál frissebben kezdhessen nagyérdekű, fontos munkájába.

A munkások szervezkednek már, hogy e reánk oly veszélyes tervet törvénnyé érleljék. Pedig ennek nem szabad megtörténnie, s ha megtörténne, egzisztenciájukkal lakolnának a kismesterek. A nők éjjeli munkájának tilalma már nálunk utat tört. Ez az első kétségtelen jele az ellenkezők mozgolódásának. A szervezett munkások e céljukért a legnagyobb áldozatot hozzák, valamennyi befizeti a heti 2 korona járulékát az agitációs kasszába, és előfizet a szaklapjára, melyből harci kedvet merít. Vajha példát vennének a mesterek a munkásoktól, s fáradoznának úgy a szervezetükön, mint a munkások. Az évi 4 korona csak nem oly összeg, mely kátyúba tudna fullasztani ezrekre, milliókra, életre menő érdekeket. Az utolsó eszközt ragadja meg a Magyar Sütők Országos Szövetsége, hogy eredményes ellenállásra szervezze a mestereket.

Ha azonban a mesterek a közeli veszély dacára is hanyag nemtörődömségről tesznek bizonyságot, s magára hagyják a szövetség vezetőségét, úgy összedül a Szövetség, s a mesterek a szociáldemokraták törvénythozó önkényének lesznek teljesen kiszolgáltatva. A szövetség vezetősége már rég rerhorreszkálja a mesterek példátlan nembánomságát, s már tavaly le akart mondani tiszteletbeli állásáról, de most a kismestereket veszélyeztető csapás éleszti reményüket, hogy egyúttal talán fölébrednek csöndes letargiájukból a mesterek, s valamennyien méltóan állják meg helyüket a harcban.

A veszély érzete talán észretéríti a mestereket, s csatlakoznak mindannyian az értük harcoló Szövetség zászlaja alá. Mert különben a Szövetség vezetősége — egyebet nem tehet — levonja a konzekvenciákat, s a sütők egyetlen országos szervezete a múlté. A mestereken múlik tehát csak a Szövetség léte vagy nemléte.

Felkérjük tehát mindazon mestereket, kik a Szövetséggel együttéreznek, annak fönnállását kívánják, jelentsék ezt szerkesztőségünknek e héten. A beérkező írásoktól függ a Szövetség sorsa. Hisszük, hogy szavunk nem a pusztában zengő szó, hogy érveink megértésre találjanak.

Éljen, vagy haljon a Szövetség? Ez a kérdés, gondolkozzék fölötte minden kartárs, s eszerint döntsön. Az óra ütött, a veszély nagyon gyorsan közeledik.

St. Gy.

(Magyar Sütők Lapja, 1912. január 14.)

★

A KASSAI SÜTŐMUNKÁSOK SZERVEZŐ BIZOTTSÁGA

a napokban a következő szövegű röpiratot adta ki:

Kassa fogyasztóközönségéhez!

A Kassai Munkás nemrégiben írásban és képekben bemutatta azt az undorító rondaságot, amely számtalan kassai pékműhelyt az istállónál is alacsonyabb nívójúvá tesz. Mi még ezek után is szükségesnek tartjuk, hogy két műhelyt külön is bemutassunk Kassa fogyasztóközönségének. Ezek egyike a *Baluch József* műhelye. E műhely gazdájának az a betegsége, hogy irtózik a rendtől. Műhelyében a rendesen dolgozó szervezett munkások helyett a munkájukat nem értő, szedett-vedett olcsó jánosokat alkalmaz. És hogy pocsék munkáját mégis tetszetősebbé tegye, a pucerájokban használatos keményítővel bekeni. De a hamisított külső mellett a *Baluch* úr készítményeinek használhatatlanságát bizonyítják azok a rondaságok, amelyeket alig pár hét alatt süteményeiben találtak és amelyet mi adatszerűen tudunk igazolni. (Példának megjegyezzük, hogy *Baluch* úr a disznóknak való szemét lisztet minden lelkiismeretfurdalás nélkül földolgoztatja.) És ez az úr különféle ravaszkodásai révén szállítója a kassai kávéházaknak is. Ilyen körül-

mények között pedig Kassa város kávéházba járó közönsége mindig el lehet rá készülve, hogy nem a kávéja mellé tett kiflibe, hanem a *Baluch* úr műhelyéből kikerült rondaságokba harap. Éppen itt volna már az ideje, hogy a kávéháztulajdonosok és a főpincérek megszüntetnék ezzel az úrral üzleti összeköttetésüket. Hisszük, hogy a nagyközönség ezután kerülni fogja az egészségre és jóízlésre egyaránt ártalmas piszokfészket.

A másik jeles műhely a *Lyambrich Jánosné*. Itt is a szakmájukat nem ismerő, veszedelmesen alkoholista alakok és zsenge testű apró tanoncgyerekek dolgoznak. Így történhetett meg aztán az is, hogy a disznóknak való száraz, penészes kenyereket *Lyambrich* úr jól beáztatva és a tészta közé keverve ismét földolgoztatja. Ilyesmit a közönség érdekeit is szemmel tartó szervezett munkások nem engednének meg. A mostani személyzet mellett azonban minden rondaságot elkövet a föntnevezett mester úr. És tudomásunk van róla, hogy el is követ. Az ilyesmik után pedig ő sem érdemel mást, mint — hozzá méltó társa *Baluch* úrral együtt — Kassa város fogyasztóközönségének a megvetését és szigorú bojkottját. — A sütőmunkások szervező bizottsága.

Kassáról jelentik: *Farkas Adolf* kassai kenyérsütőjében a munkások a munkát beszüntették, mert a munkáltató egy, a szervezeten kívül álló pékmunkást akart foglalkoztatni. Az iparhatóság megindította a békéltető tárgyalást.

(Népszava, 1912. január 23.)

★

A KASSAI SÜTŐMESTEREK A SZERVEZETT MUNKÁSOK ELLEN

A *Kassai Munkás* írja: A kassai sütőmesterek úgy látszik nem tanultak az építő-kutyaszövetség csúfos példáján és ők is kutyaszövetségbe léptek. Elhatározták, hogy kiirtják Kassáról a szervezett sütőmunkásokat. Hogy ez így van, ezt megerősíti az a körülmény is, hogy Kassa legnagyobb pékműhelyének tulajdonosa, *Reisz Henrik* a napokban hat munkást kért, lehetőleg mind szervezetleneket, a tescheni sütőmunkások szervezetétől, mert két hét múlva valamennyi munkását ki akarja zárni.

(Népszava, 1912. február 15.)

★

AZ ÉJJELI MUNKA

Steiner Gyula szerkesztő úrnak,
Rákosszentmihály

Tisztelettel kérem, hogy az alant írottaknak becses lapjában helyt adni szíveskedjék.

Egy sárvári sütőmunkás január huszonhatodiki kelettel az éjjeli munka fönntartásáról, s nappali munka eltörléséről ír.

Én, mint kereskedő és sütőház-tulajdonos, több év óta fáradozom azon, hogy a sütőipar a többi iparágakkal egysorba helyezkedhessék; s a társadalom részéről a megérdemelt elismerést vívhassa ki magának. Sajnos, azonban a sütőipar nincs azon a fokon, mint a többi iparágak, s így a társadalom részéről várt elismerés is jogosan marad el.

Önkénytelenül merül fel tehát a kérdés, hogy mi az oka a sütőipar elmaradásának a többi iparágakhoz képest. Ennek okát — természetesen — a fennálló munkarendszerben kellett keresnem. Gondolkodtam azon, hogy miért is dolgoztatunk munkásainkkal éjjel, amikor nappal ugyanazon a munkaerővel több munkát kényelmesebben, s jobban elvégezhetünk? Csupán azért dolgoztatni éjjel, hogy kora reggelre már friss zsemlyével szolgálhassunk a közönségnek, még nem indokolja az éjjeli munka, illetve sütés jogosultságát. Arra a meggyőződésre jutva tehát, hogy az éjjeli munka rejti magában a sütőipar elmaradottságának okát: sütőházamban a nappali munkát vezettem be. Az eredmény messze felülmúlja a régit, jobb a kenyér, melyet sütünk, s így nagyobb a fogyasztóközönség is.

Most már, hogy ismerem a két munkarendszer eredményét, az összehasonlítás után rátérhetek a rövid indokolásra.

Simon Kálmán sárvári sütőmunkás az éjjeli munkát nem tartja egészségtelennek. Ezen merész és indokolatlan állításának cáfolására nem szorítkozom, mert ezt nálam illetékesebb emberek cáfolták már meg, rátérek azonban az éjjeli munka más hátrányának a megvilágítására. Evégből a munkát a sütések neme szerint osszuk két részre, egyik része legyen a stersütés, amely természeténél fogva csak nappal, a másik az üzleti sütés, amely úgy nappal, mint éjjel is végezhető.

Éppen azért, mivel a sütőipar erre a két munkanemre oszlik, arra kell törekednünk, hogy ezt az eddig általánosan különböző időben végzett munkát egyesítsük. Ezzel elérnők azt, hogy a sütőmunkás nem lenne a nap háromnegyed részében elfoglalva, hanem kipihenhetné magát, s mindennap friss erővel láthatna a munká-

hoz. Ezzel nemcsak a sütőiparnak hoznának hasznot, de önmaguknak is, mert legféltettebb kincsüket, az egészségüket biztosítanák a természet által kiszabott időben végzett rendszeres munkájukkal.

A föntemlített két munka egyesítése a nappali munkát honosítaná meg, ami nagy munkamegtakarítással és időnyeréssel járna, mert az összes sütőházi munka a nappal folyamán kényelmesen elvégezhető, amint azt sütőházamban tapasztaltam is. A napból fönnmaradó időt pedig fordítsa a munkás szórakozásra, és pihenésre.

Ezen munkarendszer életbeléptetésével egyszersmind a napból rendelkezésünkre álló időt ésszerűen is osztjuk be, hogy éjjel pihenjünk és nappal dolgozzunk, az éjjeli munka egyenesen természetellenes.

Tudom, hogy ezen meggyőződésemmel ellentétbe kerültem a Magyar Sütők Országos Szövetségének az éjjeli munka fönntartása érdekében kifejtett akciójával, mindazonáltal csatlakozásra szólítom föl az ország sütőmestereit, töröljék el sütőházaikban a testet és lelket ölő éjjeli munkát, meglátják, a kívánt eredmény nem marad el, szerény nézetem szerint a sütőipar fejlődésének az alapját a nappal végzett munka fogja megadni.

Kartársi tisztelettel
Ifj. Kovács Zsigmond
kenyérgyártulajdonos,
Nyíregyháza

(Magyar Sütők Lapja, 1912. február 25.)

★

HARC A KILENCÓRAI MUNKAIDŐÉRT, BÉRJAVÍTÁSÉRT ÉS LAKHATÁSI SZABADSÁGÉRT

... Megélhetésünk lehetősége megnehezült, új eredményeket kell szépszerével, vagy harccal megteremtenünk, létfenntartásunk biztosítására. E harcban szakszervezeti fegyelmezett erőnk teljes erejével fogunk részt venni és minden szaktársnak tisztában kell lennie a támadásokkal, melyeket kizsákmányolóink szakszervezetünk ellen intézni fognak, hogy gyöngíthessék harcunkat.

Nem szállunk harcba új eredményekért, csak azért, amit már háromnegyed évvel ezelőtt bejelentettünk a sütőmunkaadók kutya-

szövetségének, amely akkor minden követelésünk elé hatalmi kérdésképpen a munkába közvetítés kérdését állította:

Mit követelünk?

A napi 9 órai munkaidőt.

Május elsejétől kezdve heti három korona bérjavítást.

Szabad lakhatóságot, hogy ne legyen joga két koronát hetenként levonni a munkaadónak bérünkből, mert lakást ad, amiáltal két helyen kell lakbért fizetnünk.

... Háromnegyed évvel előtte — a lejárt kollektív szerződés után — beterjesztett követeléseink annyira a sütőmunkás napi életébe vágók, hogy ha egy jottányit is engednénk belőle, önmagunk gyilkosai és nyomorítói lennénk.

„A vad hajszát álltuk és álljuk. A nyomorúságot tűrni nem kötelességünk és nem is akarjuk. Szervezett erőnk minden hatalmával sútjsunk az akadályokra. Vértanúi elszántsággal küzdjünk és mint vad falkák marcangoljuk szét a kizsákmányoló sütőmesterektől a törvényes segítséggel reánk erőszakolt helyzetet. Megélhetésünkért és jövőnkért nincs hatalom, amellyel szemben nem szállunk. A pékmesterek banditaszövetséget kötöttek megélhetésünk ellen, segítőtársuk a hatalom urai, az erőszak minden fegyverével, ha kell, áttörjük rajta magunkat, mert az emberi élethez, becsületes, fárasztó éjjeli munkánk után jogunk van."

Szaktársak! Előre a győzelemig!

A megpróbáltatáson túl vagyunk, további elszánt harc, áldozat és kitartás, mert mi csak győzhetünk!

(Élelmezési Munkás, 1912. március 1.)

★

SÜTŐMUNKÁSOK!
MÁRCIUS 4-ÉN KI AZ UTCÁRA!

Szüneteljen minden munka az egészségtelen, gyilkos levegővel telt sütödékben. A kezünk munkájának szünetelése igazolja, hogy a társadalmi alkotóerő mi vagyunk: a munka és nem tűrjük, hogy a munkánkkal fenntartott országban a dologtalan herék, a grófi bitangok és kiváltságosok gyülevész bandája nélkülünk szabja meg törvényes kötelességünket. Nem akarunk szabad martaléka lenni a tőke korlátlan kizsákmányolásának és nem akarjuk tűrni az állam és törvény őrei büntetlen, egyoldalú beavatkozását, ha megélhetésünkért harcba szállunk.

Kilencéves a törvényes vasárnapi munkaszünetünk és több mint az ország felében nincs betartva. Maguk a rendőrkapitányok és szolgabírák vadásznak és eltoloncolják azon szaktársainkat, akik szót emelnek az alkotmányosnak csúfolt országban ezen törvényes jogukért. Maga a minisztérium sem intézkedik panaszunkra eredménnyel. És nincs más erő, mint a sztrájk fegyverének ereje törvényes jogunknak elérésére. De így sem sikerül minden szaktársainknak, mert eltoloncolják a sztrájkolókat, mint munkanélküli csavargókat.

Az 1884. évi XII. t. c. 64—65. §-ának a tanoncokra vonatkozó intézkedése szerint a 16 éven aluli tanoncot éjjeli munkára nem lehet alkalmazni. De ezen törvény elévülése dacára a tanonc napi munkaidejének betartását a legnagyobb erőfeszítéssel sem tudjuk érvényesíteni, mert nincs hatóság mely elfogadná, vagy figyelembe venné felszólalásunkat. Ezerféle a kibúvójuk és így tovább folyik a törvényes munkaszünetünk elrablása és a törvény ellenére a tanoncok kizsákmányolása, egészségük és a felnőtt munkások kenyérkeresetének rovására.

A munkanélküli szaktársaink száma és nyomorúsága óriási. Idő előtt kimerülünk, elhalunk, családunk támasz nélküli marad. Munkaképtelenség, vagy öregségünkre semmi támaszunk, még a koldusbot sem mindig. Új adóterhek várnak a kormány tarsolyában, újabb százmilliókat akarnak kipréselni katonai célokra. A sok új és új teher minden alkalommal a munkásnép vállaira nehezedik, amely ma sem tud megélni keresetéből.

Nincs egyesülési jogunk, hogy szabadon védekezhessünk életünk tünkretevése és munkaerőnk kizsákmányolása ellen. Nincs sztrájkjogunk sem.

A dolgozó munkástömeg mi vagyunk, a mi munkánk forgatja az élet kerekét és teremti meg a nagy vagyont, amelyből nekünk semmi sem jut. Nem kötelességünk ezt tűrni, és nem is tűrjük a jogtalanságunkból származó előnyeit a kiváltságosoknak. A jog bírása segítőhatalom a kizsákmányolás leküzdéséhez. Hát jogot akarunk és nem állunk meg a puszta akarásnál, küzdünk, forrongunk, áldozatokat hozunk, mert jogainkat nem engedjük és minden erőnkkel a küzdelemnek akár erőszakos fegyvereivel is kiküzdjük.

A nép testén, vérén élősködő grófi piócák hada a végső erőfeszítéssel küzd jogaink megszerezhetősége ellen. Egy táborban vannak mind, akik továbbra is el akarják rabolni jogainkat, fokozni kizsákmányolásunkat. Elérkezett a legvégső híd, hogy a dolgozó ökölbe szorult munkáskezek feltartóztassák a jogfosztók banditásságát.

Harsogjuk a grófi csőcselék fülébe: a jog kell nekünk, egyenlő

emberek vagyunk és jogainkért mindenre készek vagyunk. Elég volt a jogtalanságból. Ipar, kereskedelem, becsületes megélhetés kell a munkásnak és ha ezt másképp nem érhetjük el, még az erőszak fegyverét használni is jogunk van, sőt kötelességünk.

Sütőmunkások! Március hó 4-én az utcán a helyetek. Ott, ahol tízezrei hömpölyögnek végig a jogtalanoknak és küzdenek jogaikért. Az utókor szégyene volna, ha ebben a történelmi küzdelemben csak egy öntudatos sütőmunkás is volna, aki a tüntetésen részt nem venne.

Szaktársak! Zúzzatok szét fegyelmezett, szervezett erőtökkel minden akadályt és ki az utcára március hó 4-én!

(Az Élelmezési Munkás Rendkívüli kiadása, 1912. március 1.)

★

A SÜTŐMUNKÁSOK GYŰLÉSE

Mozgalom a munkaállapot megjavítása céljából

A budapesti sütőmunkások a régi képviselőház termében csütörtökön délután impozáns gyűlést tartottak. A kizárás szülte állapotokkal foglalkoztak és kimondották, hogy a küzdelmet megindíthatják a napi kilencórás munkaidőért, a május elsején bekövetkezendő heti három koronás bérjavításért és azért, hogy ne legyen joga augusztus elsejétől kezdve tovább lakbért levonnia a munkáltatónak a munkásoktól.

A gyűlés mindvégig impozáns lefolyású volt. Megjelent vagy 1500—1600 sütőmunkás. Rendkívül érdekes határozatot hozott a gyűlés a községi kenyérgyárban uralkodó állapotokkal szemben is, amelyeknek a megszüntetésére végre a polgármesternek már régen intézkedni kellett volna.

A gyűlést *Holzhauser József* elvtárs nyitotta meg. Elnök *Witzmann Péter*, jegyző *Nemes Imre* elvtársak voltak. *Landler Jenő* és *Kardics Kálmán* elvtársak ismertették a napirendet a hallgatóság folytonos helyeslése közben. A gyűlés végül határozati javaslatot fogadott el, amelyben megállapítják, hogy a sütőmesterek a megígért bérjavítást nem adták meg az éjszakai munka eltörlésére, valamint a munkaidő megrövidítésére semmiféle lépést nem tettek, holott a félévi határidő eltelt. Ezért kimondta a gyűlés, hogy a napi kilenc órás munkaidő behozatalát tovább elodázni nem engedi, követeli május elsejétől a heti munkabérnek 3 koronával való emelé-

sét, valamint nem engedi meg, hogy a munkáltatók lakáspénz címén a heti 2 koronát levonják.

A gyűlés a városi tanácstól pedig egyenesen elvárja, hogy a községi üzemben harc nélkül megvalósítsa a 9 órás munkaidőt. Egyben megbízta a szervező bizottságot, hogy a bizalmi testülettel egyetemben hozzon alkalmas időben határozatot, amelyben eltiltja a sütőmunkásokat attól, hogy a „Sütőmunkaadók Szövetsége Munkásközvetítőjé"-nek a szelvényét kivegyék.

Elfogadta a gyűlés még az alábbi határozatot is:

Az 1912. évi február hó 29-én a régi képviselőház termében megtartott nyilvános sütőmunkásgyűlés tiltakozik a fővárosi községi kenyérgyár azon eljárása ellen, hogy munkásszükségletét nem a fővárosi nagy munkanélküliek tömegéből szerzi be, hanem vidéken munkából léptet ki munkásokat és azokat alkalmazza, így számos budapesti munkást foszt meg a megélhetés lehetőségétől. Minősíthetetlen azon eljárása az ilyetén való munkásszervezésnél, hogy csak katonaviselt egyéneket alkalmaztak a legutóbbi munkásfölvétel alkalmával, kívánja a gyűlés, hogy mindezen körülményekre nézve a város polgármestere megkérdeztessék, mert minden eszköznek igénybevételével védekezni fognak az ellen, hogy a már tanulókorában tönkretett sütőmunkást maga a főváros a közpénzen épült üzemben is megtizedelje, pusztán csak azért, hogy katonai rendszert honosíthasson meg a községi üzemben.

(Népszava, 1912. március 1.)

★

SÜTŐMUNKÁSOK HARCA

A budapesti sütőmunkások a február 29-én megtartott gyűlésük határozata értelmében megkezdték a harcot a 9 órai munkaidőért. Csütörtökön *ifjú Rutterschmidt Károly* sütödéjének (IV. Váci utca 55. sz.) munkásai, számszerint tizenöten, sztrájkba léptek a 9 órai munkaidőért és bérjavításért. A munkáltató a követelést elutasította, sztrájktörőket iparkodik szerezni, ami ez ideig nem sikerült. A sütőmunkások szervező bizottsága a műhelyt bojkott alá helyezte. Tisztességes sütőmunkás ott munkát nem vállal.

(Népszava, 1912. március 15.)

★

SÜTŐMUNKÁSOK HARCA

Az Élelmezési Ipari Munkások Szövetségének a fölfüggesztéséről a végzést még a mai napig sem adták ki. A VIII. kerületi elöljáróság a tanácshoz, a tanács a belügyminisztériumhoz, a belügyminisztérium vissza a tanácshoz, az viszont a VIII. kerületi elöljárósághoz utasította a vezetőség megbízottait. A fölfüggesztéssel a harci kedv nem csökkent, hanem még fokozottabb erővel fogtak hozzá a munkások követeléseik kivívásához. A szerdai nap folyamán Klein Adolf, X., Jászberényi út 8—10. szám alatt levő sütőmester provokálta a munkásait és a kutyaszövetségi alakokkal való együttdolgozásra akarta munkásait kényszeríteni. A munkások ezt megtagadták és most már csak a 9 órai munkaidő alapján hajlandók a munkát ismét fölvenni. A sütőmunkások szervező bizottsága a műhelyt bojkott alá helyezte.

(Népszava, 1912. március 28.)

★

FELOSZLATOTT SZAKSZERVEZET

Amivel a fővárosi sütőmestereket régóta kecsegtették, a budapesti sütőmunkások szakszervezetének feloszlatásával, az bekövetkezett. Ámde a nagykanizsai mesterek már el is érték céljukat. Nagykanizsai levelezőnk írja: „*Árvay Lajos,* Zala vármegye alispánja a rendőrkapitányság adatai alapján a pékek kanizsai szakszervezetének működését már hónapokkal ezelőtt felfüggesztette, de a szakszervezet az alispán határozatát a belügyminiszternél megfellebbezte. Most azonban leérkezett a főkapitánysághoz a belügyminiszter véghatározata, mely az alispáni intézkedést helybenhagyta, s a kanizsai pékmunkások szervezetét végleg feloszlatja. A belügyminiszter azzal indokolja meg határozatát, hogy a pékmunkások helyi csoportjának több tagja a dolgozni akaró munkásokat jogukban erőszakosan megakadályozták. A rendőrkapitányság csütörtökön hajtotta végre a feloszlatást."

Tisztelettel kérdjük belügyminiszter urat, a budapesti szakszervezet nem szolgáltatott-e már elég bizonyítékot arra, hogy feloszlassák. Budapest is Magyarország. Vagy itt más a törvény. Tudomásunk szerint mázsaszám hevernek a rendőrségen, a belügyminisztériumban azok az akták, melyek a budapesti szakszervezet múltjáról beszélnek. Miért szigorúbb az eljárás Nagykanizsán, ho-

2728 sz.

„Élelmezési Munkás"-lap.

(Lebensmittel-Arbeiter)

BUDAPEST.

IGAZOLVÁNY. — LEGITIMATION.

für Ördög Josef részére

foglalkozás sütő m. Beschäftigung

aki 1907 év Szeptem hó 24 nap

óta előfizetője a lapnak és igy jogosult mindazon kedvezmenyekre, melyet a lap nyujt. **Érvényes 1912 évre** **A szerkesztőség.**

Ist seit 24 IX. 1907 Abonnement des Blattes und so mit sind alle Begünstigungen Giltig welche das Blatt bietet. **Giltig für das Jahr 1912** **Die Redaktion.**

.....

megbi ott. — Bevollmächtigter.

Tíz heti elmaradás után minden igény megszünik.
Nach 10-wöchentliche Rüstirung, entfällt jede Benefizien

1912-ben harmadszor függesztették fel a sütőmunkások szervezetét. A sütőmunkások mint lapelőfizetők tömörültek a szaklap köré

lott az adó Budapesten több, s a hatóságoknak kötelességük az adófizető polgárokat a szakszervezetek terrorjától megvédeni.

(Magyar Sütők Lapja, 1912. március 31.)

★

A sütőmunkások szakszervezetének feloszlatásához

Elég sokáig váratott magára a sütőmunkások szakszervezetének megrendszabályozása. Terhelő adatok már halomszára voltak a vakmerő terror ellen, melyet a vezetők kifejtettek, számos följelentés zúdult föl.

Végre hónapok után a belügyminiszter határozott. Az ügy állásával meg volnánk elégedve, ha nem volna jogos ellenvetésünk a feloszlatás megindokolása ellen. Az indoklás ugyan is olyan, hogy bizonyos idő múlva meg nem állhat. Másodszor pedig a munkásság hatalma olyan, hogy azt még ily eszközökkel sem lehet teljesen fékentartani. Ma oly időben élünk, hogy a munkásoknak oly jogok biztosíttattak, melyek ha törvényes keretek között követeltetnek. mindenképpen érvényre fognak jutni.

E feloszlatás nem ad tehát jogot Spolarits úrnak, hogy a munkásszervezet megsemmisüléséhez gratuláljon, még kevésbé ad a mestereknek jogot arra, hogy azt higyjék, miszerint vége a szakszervezeti terrornak.

Csak most kezdődik a harc életre-halálra. *Spolarits és társai* az ellenség teljes megsemmisítését kívánják. Mi azonban ellenvéleményen vagyunk. Azok a mesterek, akik a szolíd munkásokkal hosszú békét akarnak kötni, anélkül, hogy a munkások vivmányaiból valamit is elvennének, ma többségben vannak, s kétségtelenül okosabbak, mint azok, akik azt hiszik, hogy tartós győzelmet aratnak.

A mai állapot csak átmenet, amely a mestereknek is kedvező alkalmat nyújt a helyzet átgondolására.

Ha a mesterek jól meggondolják a dolgot, beláthatják, hogy ez a mostani veresége a munkásoknak csak reklámdiadal, csak azért sikerült, mert *Jakabfy* államtitkárnak *Spolarits* főkortese, aki az államtitkár érdekében két szakszervezetet is megmozgatott. Amint azonban bizonyos, hogy *Jakabfy Spolarits* nélkül is képviselő volna. úgy bizonyos, hogy csak *Spolarits* úr tevékenysége következtében nőtt oly nagyra a munkások hatalma. *Spolarits* úr kívánságára nem bolygatjuk a múltat, de most helyénvaló, sőt szükséges, egyetmást elmondanunk.

1902-ben minden erőnkkel azon voltunk, hogy a munkaközvetítés ne adassék át a szakszervezet hatalmába. Akkor *Spolarits* úr átadta a munkaközvetítőt a kitűnő *Tatárnak*, s mi meg is írtuk, hogy ezzel a mesterek teljesen kiszolgáltattak a munkásoknak.

Most *Spolarits* mindenáron a mesterek nyakába akarja sózni a munkaközvetítőt, nehogy valaha is béke legyen. Pedig az ok, az más, tíz évvel ezelőtt, mikor egynéhányan fölvettük ifjú erővel a harcot a maffia ellen, és 24 óra alatt fölöszlattuk *Tisza Istvánnal* a szakszervezetet, akkor *Spolarits* elnök úrék legnagyobb ellenségeink voltak, s nemcsak, hogy harcolni kellett a munkásokkal, de őrizkedni kellett a klikk intrikájától is. Ma *Spolarits* ünnepelteti magát.

A mai viszonyok között békére nincs kilátás. A harc pedig többet árt a mestereknek, mint a munkásoknak, akik se adót, se házbért nem fizetnek.

Itt csak egy út van, mindkét oldalon tisztulni kell egyeseknek.

A munkások oldalán félre kell vonulniok *Kardics és társainak*, és helyet kell adniok becsületes munkáselemeknek. A mesterek pártján a kis és középmestereknek kell akcióba lépniök, s kijelenteniök *Spolarits* úrnak, hogy a tizenkét éves harcból immár teljesen elég volt, s nem hajlandók tovább is vak eszközei lenni a szövetkezeti sütödék felállításának. Ha a mesterek kijelentésüknek érvényt tudnak szerezni, akkor a fölöszlatás jó eredményekkel járhat. Ha azonban minden marad a régiben, akkor *Spolarits* úrék markukba kacagnak, akárcsak a községi kenyérgyár alapításánál.

(Magyar Sütők Lapja, 1912. március 31.)

A SÜTŐMUNKÁSOK MOZGALMÁBAN FEGYVERSZÜNET ÁLLOTT BE

A munkáltatók újra visszavették munkásaikat és a felek között megindultak a béketárgyalások. Eddig két tárgyalás volt és kedden lesz a harmadik. A legutóbbi tárgyaláson a munkáltatók a fölszínre vetették a munkaközvetítés kérdését. A munkáltatók hajlandók paritásos közvetítőt felállítani. A munkások is belemennek, de követelik, hogy a közvetítő semleges területen; ne pedig a munkáltatók szövetségében legyen.

A munkások hétfőn délután hatalmas gyűlést tartottak a régi képviselőház üléstermében. A tárgyaló bizottság beszámolt az eddigi tárgyalásokról és fölhatalmazást kért a gyűléstől, hogy belemehessen abba, hogy a paritásos közvetítő ideiglenesen — egy-két hónapig — a munkáltatók szövetségében legyen, amíg megfelelő semleges területet találnak e célra. *Kardics* elvtárs, a gyűlés előadója kifejtette, hogy ez azért szükséges, hogy a tárgyalásokat zavartalanul folytathassák és a munkáltatók ne vádolhassák meg a munkásokat „hatalmi kérdések" előtérbe való tolásával. A tárgyaló bizottságnak ez a kérése viharos vitát provokált és végül, többek fölszólalása után a gyűlés hozzájárult a bizottság kéréséhez.

(Népszava, 1912. április 30.)

★

SÜTŐMUNKÁSOK HARCAI

Gyöngyösön a sütőmunkásokat kizárták e hó 6-án. A város azóta sütemény nélkül van. A mesterek Kassáról, az élelmezési raktár vezetőségétől, egy gyöngyösi katona-őrmester hamis távirati tudósítására, katonapékeket kaptak, akik polgári fogyasztók részére sütik most a kenyeret. Ezért kell tehát a fölemelt létszám! A munkások összetartása példás. Nagyrészük a napokban elutazik a városból. A béke megkötésének az akadálya az, hogy a munkáltatók fekete listára akarják venni azokat a munkásokat, akik a lejárt szerződés betartását mindenkor követelték. A valódi cél pedig a kenyér és a süteményárak emelése. A kenyér ára az olcsóbb katonai munkaerő ellenére 12 fillérrel emelkedett. *Rázus* mester egy zsemlét 8 fillérért adott.

(Népszava, 1912. június 13.)

★

MIÉRT NINCS EGYEZSÉG?

... Az 1910. évben kötött kollektív szerződés lejárt. A munkaadók szövetsége azon álláspontra helyezkedett, új szerződést nem köt, a munkások megbízottaival szóba nem áll.

Kilenc hónapon belül ezen álláspontnak érvényre jutása sikeréért háromszor mondott ki olyan határozatot, mely a munkások részbeni és teljes kizárását jelentette. A harmadszor meghozott részleges kizárást célzó határozata a munkaadóknak, azt eredményezte, hogy eddigi álláspontját feladva a munkások követelése tárgyában fel kellett adni az agresszív álláspontot. Különféle kisebb-nagyobb tervszerű akadályokon keresztül a felek megbízottai tárgyalásra ültek össze. A lezajlott éles harc következményeképpen tisztában volt mindenki a helyzet nehézségeivel. A munkások megbízottai az abnormális helyzetet látva, mely a munkaadókat a tárgyalásokba való bocsátkozásra kényszerítette, minden erejüket megfeszítve iparkodtak a tömeget a mérséklet útján megtartani és maguk is azt figyelembe véve nem éltek vissza a helyzettel.

Heteken keresztül tűrték, hogy a harcbalépett tizenhárom műhelyben a sztrájktörők bentmaradjanak, és az ebből származó anyagi terhet viselte. A munkaközvetítés kérdésénél — ha már arra semmi indoka és joga a munkaadóknak nincs — belement a régi képviselőház termében április hó 29-én megtartott gyűlés határozata szerint, hogy egy negyedévig a közvetítés a mesterek szövetségének helyiségében történjék. Feladatuk a szakszervezetünk helyiségében történő közvetítés jogát, s hajlandók vagyunk semleges területre menni a közvetítéssel.

... Érdekes, hogy a kisipar részére állandóan engedményt kívántak és amikor a munkások megbízottai arra hajlandók voltak, maguk a munkaadók jelentették ki, hogy a kisipar részére nem lehet külön engedményt tenni.

Ezt igazolja az alábbi levele is a munkaadóknak, mely a következő:

A Sütőmunkaadók Szövetsége.
VII., Hársfa u. 2.

Budapest, 1912. május hó 13-án.

A sütőmunkások tekintetes képviselőbizottságának
Budapesten

F. hó 9-ről kelt levelükre válaszolva van szerencsénk tisztelettel értesíteni, hogy a szombaton megtartott nagygyűlés határozata értelmében a munkaadók részéről kijelölt bizottság csak tárgyalások

megkezdésére alapul szolgált és a munkások képviselői által annak idején elvben elfogadott $9^1/_2$ órai munkaidő keretén belül folytathatja a tárgyalásokat.

Teljes tisztelettel

Sütőmunkaadók Szövetsége
Az elnök megbízásából:
Kelemen Henrik
bizottsági tag

Ennek a levélnek kétféle hivatása volt. Elsőben a kisipar részére 9 és fél órai munkaidőt általánosítani 12 munkásig minden üzemre, ha van elemi erővel hajtott gép, vagy nincs.

Szaktársaink megbízottjai nem engedték magukat kizökkenteni. Dacára a valótlanságon nyugvó munkaadói határozatnak és egyebeknek, nem zárkoztak el a tárgyalásoktól, sőt elmentek a legmesszebbig, egy évre belementek a 9 és fél órai munkaidőbe 12 munkásig és a munkakeretnél 13 órába a szerződés lejártáig. (Ezer munkáson felül érinti több mint kétharmadát a dolgozóknak.) Béke még nincs.

... A munkaadók úgy szeretnék a békét, hogy teljesen behódoljanak a munkások. A sikertelen kizárásokat rendező szövetségük nem akarja belátni, hogy nem lehet diktálni a helyzetet. A legmesszebbre menő engedményeket állapították meg a felek tárgyalásokkal megbízottai a munkaadószövetségnek, ez sem kell. Nekik harc kell, vagy munkásbehódolás.

Szaktársaink látva, hogy a munkaadókkal becsületes békét kötni nem lehet, megkeresték azt az utat, melyen minden engedmény nélkül biztosan elérik követelésüket. Ez ügyben május hó 19-én sikerült gyűlést tartottak. A gyűlés elnöke *Mészáros József*, jegyzője *Szladek Kálmán* szaktársak voltak. A bizottság beszámolója és a további teendők napirendet *Kardics Kálmán* ismertette. Kitért a tárgyalások teljes lefolyására. Végül beterjesztette a következő határozati javaslatot, melyet a gyűlés egyhangúlag elfogadott:

Határozati javaslat:

Az 1912. évi május hó 17-én a „Zöld vadász" vendéglő kerthelyiségében megtartott nyilvános sütőmunkásgyűlés tudomásul veszi a tárgyalással megbízott kilences bizottság jelentését: egyben elfogadhatatlannak tartja a munkaadók még messzebbre menő kívánalmait.

Tekintettel, hogy legális szervezetünk felfüggesztése még elin-

tézést nem nyert, a kilences bizottságot esetleges tárgyalásokon való részvételre a munkás és munkaadók közt felmerült munkaviszonyi kérdések végleges elintézéséig meghagyja.

Továbbá, mert a tárgyalások a munkaadókkal eredményre nem vezettek, megbízza a gyűlés a szervező bizottságot, hogy a követeléseknek érvényt szerezzen, a műhely munkásai pedig főként a napi 9 órai munkaidő, és heti 3 korona érdekében a műhelyekben mozgalmat indítsanak. Ily irányú műhelymozgalmak a szervező bizottság tudomására hozandók, és ahol már a munkaadó a követeléseket aláírta, vagy a műhelybe a munka a követelések alapján lesz végezve, azt betartsák és a munkaadóval is betartassák. A napi kisegítést vállaló munkások pedig minden esetben a napi 9 órai munkaidő és napi 7 korona legkisebb (minimum) kisegítő bér alapján vállaljanak kisegítést.

Fenntartja a gyűlés továbbra is azon műhelyekkel szemben a bojkottot, ahol a sztrájkoló munkásokat vissza nem vették.

Végül ismételten megerősíti a gyűlés azon előbbeni határozatait, hogy csak szervezett munkással dolgozzunk, és olyanokkal, akiket a munkába lépéskor állandó vagy kisegítő munkára a szaklapunk szerkesztősége ajánl.

A gyűlést követő napokon a szaktársak a műhelyekben felléptek követeléseik érdekében és örömmel állapítják meg, hogy seregestől jelentkeznek a műhelyekből szaktársaink, hogy csak a felállított követelések teljesítése alapján hajlandók dolgozni. Az állandó és kisegítő munkára belépő szaktársak csak a 9 órai napi munkaidő és a heti 3 korona bérjavítás alapján vállalnak munkát.

(Élelmezési Munkás, 1912. június 1.)

*

MIÉRT LETT SZÖVETSÉGÜNK FELFÜGGESZTVE?

... A sütőmesterek hivatalos lapja az *„Unió"* 7-ik számában „Züllött állapotok" cím alatti közlemény így hangzik:

„Tudvalevő dolog, hogy a belügyi kormány nem nézhetvén tétlenül a sütőmunkások szervezetének további terrorisztikus működését, s a szervezetet rendeletileg felfüggesztette. Mindenki azt hihetné, hogy az ily felfüggesztés az illető szervezet megsemmisülését vonja maga után. Legalább ezt kívánja a józan ész, főként pedig az államhatalom tekintélye".

Csak ezt akarták a mi jóakaró sütőmestereink, akik mindig a szívükön hordanak bennünket. Egész naivan a felfüggesztésből kifolyólag nem kevesebbet, mint megsemmisülésünket várták. Pedig tudniok kellene, hogy a felfüggesztés legvégső esetben csak működési szünetelést jelenthet, de ők abban a reményben parancsoltak belügyminiszteri szolgájuknak, hogy mi rögtön megsemmisülünk, csak minél gyorsabban függesszen fel a kegyelmes úr.

Ki is tör az elégedetlenség a képzeletükben csalódott aljas denunciánsokból, a sajtójuk kiabál, hogy a miniszter fojtsa meg a munkások mozgását teljesen. Teszi ezt pedig ugyanazon közleményében így:

„A megsemmisülés helyett azonban mi történik?

A szakszervezeteknek ugyanazon vezetői, akik a lezárt helyiségben működtek, néhány házzal odább állnak, s folytatják nélkülözhetetlennek vélt munkásságukat, anélkül, hogy ez ellen az államhatalom a legkevesebbet megtenni szükségesnek látná. A helyzet tehát ma az, hogy Magyarországon egy szervezetet felfüggesztő miniszteri rendeletnek csak formai jelentősége van, gyakorlati hatása pedig az, hogy ugyanaz a szervezet, amely azelőtt törvényes alapon, alapszabályszerűleg szedte tagjaitól nemcsak a tagsági járulékot, hanem sok minden megengedett és meg nem engedett célokra szolgáló összegeket, ugyanaz a szervezet most felfüggesztett állapotban, tehát alapszabályok nélkül vígan folytatja tovább működését és szedi most már teljesen ellenőrizhetetlenül ugyanazokat az összegeket, azzal a különbséggel, hogy most már még nagyobb kulcs szerint veti ki a járulékokat az egyes tagokra.

Közvetlenül a szervezet felfüggesztése után a volt szervezet vezetősége nem kevesebb mint 13 sütőműhelyt helyezett bojkott alá, természetesen anélkül, hogy a hatóság részéről csak a legcsekélyebb beavatkozás is megtörtént volna. Hogy Magyarországon mindez lehetséges, hogy itt kormányintézkedést így értelmeznek és hogy a végrehajtó közegek azt is így hajtják végre, az az államhatalom tekintélyére fölötte nevetséges."

E kiabálás, uszítás azonban hiábavaló. Szaklapunk köré való tömörülésünket nincs hatalmuk meggátolni sem az uszítóknak, sem a közigazgatásnak nevezett vérbeli támogatóiknak.

Azt sem gátolhatják meg, hogy szaktársaink ne annyit fizessenek szaklapjukért, amennyit ők akarnak. Aljas rágalmazás, hogy mink, mint szövetség működünk tovább, működünk mint szabad szervezet, mely működött akkor is, amikor szövetségünk volt. A különbség csak annyi, hogy azt nem lehetett és nem lehet működésében ellenőrizni és ami legjobban fáj az uszítóknak, nem lehet felfüggeszteni.

Nagyon helyes „az államhatalom tekintélyére fölötte nevetséges" megállapítása az *Uniónak*. Mert az az államhatalom, melynek közegei hazugságok és valótlanságok alapján a munkaadók megrendelésére egy szövetséget felfüggesztenek csak azért, mert a munkásoké, az csakugyan nevetséges államhatalmi tekintély lesz. Így tanított meg bennünket a „nevetséges államhatalom", hogy a jövőben teljesen lezárjuk az orra elől könyveinket és működésünket. Az alapszabálynak nevezett fecnit elvették tőlünk, az ujjunkat sem mozdítjuk meg érte, annál jobban fejlesztjük szabad szervezetünket, hogy addig míg törvénybe iktatott egyesülési jogunkat ki nem vívtuk, egyáltalán szükségünk se legyen a befolyásolható, egyoldalú „nevetséges államhatalom" kegyesen adományozott alapszabályaira. Szaktársaink meggyőződését és áldozatkészségét nincs hatalom, amely ezer felfüggesztéssel is megsemmisíthetné. Annak az államhatalomnak és közegeinek pedig van okuk pirulni, akik parancsszóra egyoldalúan lehetetlenné teszik nagy tömegeknek az egyesülését, csak azért, mert becsületes megélhetésükért is küzdeni mernek. Az ilyen államban csakugyan „züllöttek az állapotok".

Szaktársaink országszerte mosolygásukkal adnak kifejezést annak az erőlködésnek, melyet az osztályállam pribékjei a sütőmesterekkel egyetemben azok érdekében elkövetnek. Államhatalmi tekintélyt pedánsabban lejáratni nem is lehet, a szuronyokra való támaszkodás útja így készül. Csak így lesz a kevésbé felvilágosult munkások előtt az államhatalom fogalma valóságában ismeretes. Így tudja meg, hogy az a kiváltságosok fegyveres terrorjával reá kényszerített paragrafus halmaz, melyet ő sem tartozik komolyabban venni, mint azok, akik azt a munkás érdeke letiprására segítségül adják. Budapesten lapunk előfizetése éppen úgy folyt le, mint eddig.

Áprilisban új előfizető lett 60, heti előfizetés befolyt 3145.

Májusban új előfizető lett 76, heti előfizetés befolyt 3697.

A lap kiadóhivatala Budapesten áprilisban 444 korona, májusban 607 korona kedvezményt fizetett ki előfizetőinek.

A vidéki városokban hasonlóan, mintha a belügyminiszteri akadékoskodás nem is történt volna.

Szaktársak, országszerte tömörüljünk szaklapunk mögé, hogy annál nyugodtabban nézhessük a kínlódó belügyérnek szövetségünk elleni vizsgálata befejezését és pukkadását a denunciáló kutyaszövetségnek.

(Élelmezési Munkás, 1912. június 16.)

★

SÜTŐMUNKÁSOK BÉRMOZGALMAI

Aradon a sütőmunkások sztrájkba léptek. Heti két korona bérjavítást követelnek. — Győrben bojkott alatt állanak: *Papp Árpád, Kasper Alajos, Jenei Alajos* és *Marx Géza* műhelyei. — Gyöngyösön, Győrben és Pécsett győzelemmel végződött a sütőmunkások harca. Három éves kollektív szerződést kötöttek, fokonként emelkedő bérrel. Pécsett és Gyöngyösön kizárás volt. Az utóbbi helyen három hétig tartott. — Kolozsváron a sütőmunkások heti 2—3 korona bérjavítást követeltek, amit a munkáltatók — fegyelmezettségükre való tekintettel — teljesítettek, de megfenyegették a munkásokat, hogy kizárják őket. Amint látszik, ez már divat a sütőmesterek között.

(Népszava, 1912. július 6.)

*

ÚJ SZERZŐDÉSEK

A legutóbbi mozgalmak alkalmával megkötött kollektív szerződések szövegét azon célból közöljük, hogy teljesen tudatában legyenek a szaktársaink egyik vagy másik városban levő munkaviszonyoknak is, hogy szerződésmegkötések alkalmával könnyebben tudjanak igazodni és magukat alkalmazni a lehetőségekhez.

Kölcsönösségi szerződés

Megköttetett az alulírott gyöngyösi sütőiparosok és az élelmezési munkások gyöngyösi szervezete között az alanti feltételek alapján:

I. Munkaidő

1. Napi munkaidő 12 órás keretben 10 óra. A két óra pihenő legfeljebb egyszer szakítható meg.
2. Munkaszünet utáni napon a munkaidő 5 óra.
3. A 10 órán túli munkaidő óránként díjazandó.
4. A túlórák naponta két órát meg nem haladhatnak.
5. A munkaidő egyik napról a másikra át nem számítható.
6. Rendszeresen túlórázni nem lehet.
7. Felváltásos üzemekben a szombaton este 6 órakor kezdődő

munkások tartoznak vasárnap reggel 10 óráig dolgozni, és hétfő reggel 6 órakor állanak ismét munkába. A szombaton este 6 órakor végző csoportok hétfőn este 6 órakor kezdenek ismét dolgozni.

II. Munkabér

Minimális hetibérek, túlórák, és kisegítési díjak:

Munka neme	Hetibér	Túlórák	Kisegítési díj
Kemencemunkás fehér	40,—	—,80	7,—
Kemencemunkás fekete	39,—	—,80	7,—
Összmunkás	37,—	—,80	6,—
Fehér dagasztó	37,—	—,80	6,—
Fekete dagasztó			
Mellékmunkások	28,—	—,60	5,—

Oly mellékmunkások, akik közös háztartásban nem élnek, tartoznak a munkaadónál lakni, és azért joga van a munkaadónak, az illetőnek hetibéréből lakáspénz fejében két koronát hetenként levonni.

2. Minden munkásnak naponta 1 kg friss félbarna kenyérre van joga.

3. Ha a kisegítés egy hétig, vagy tovább tart, a heti fizetésekre csak ráfizetés követelhető és pedig 30 koronán felüli fizetésnél heti 4 korona, ezen alulinál heti 3 korona.

4. Oly kisegítőnek, aki beteg vagy oly munkás helyett kisegít, kit sürgős hivatalos, vagy családi ügy szólít el, a munkából, csak a rendes hetibér fizetendő.

III. Munkaszünet

1. A törvényes munkaszüneten kívül húsvét, pünkösd és karácsonykor még egy 24 órás szünetelő nap adandó. Ha azonban karácsony első napja hétköznapra esik, akkor a karácsonyi munkaszünet 48 óra.

2. Május elseje munkásünnep, aznap a munkaszünet reggel 6 órakor veszi kezdetét és tart másnap reggel 6 óráig.

3. A munkaszünetből kifolyólag a bérből le nem vonható.

4. Politikai tömegsztrájkban a munkások részt vehetnek és ezért el nem bocsáthatók.

IV. Öltöző és hálóhelyiség

1. Tartozik a munkaadó a munkások részére egy külön helyiséget öltözés céljából rendelkezésre bocsátani. Minden munkásnak külön kulccsal ellátott, jókarban levő ruhaszekrényt; ahol a munkások nappal dolgoznak, étkezéshez egy asztal és megfelelő székek, hetenként 2 törülköző, megfelelő mosdó és ivóedény.

2. Ahol a nőtlen mellékmunkások bentlaknak, minden munkásnak egy tiszta ágy, kéthetenkénti áthuzattal, megfelelő légtartalmú fűthető és szellőztethető tiszta és egészséges hálószoba adandó.

3. Tartozik a munkaadó gondoskodni, hogy a bentlakó munkás bármikor szabadon és akadálytalanul közlekedhessen a hálószobához.

4. A hálószoba takarítás nem követelhető a munkásoktól.

V. Munkaközvetítés

1. A dolgozó munkások tartoznak a szervezetnek tagjai lenni.

2. A munkába közvetítés a munkások helyi szervezete által intézendő. Elsősorban a helyben levő munkások közül. Ha megfelelő munkás nem volna, a szervezet útján más városból megfelelő munkás behozható. A munkásszükségletet a munkaadó a műhelyi bizalmi férfi útján jelenti be.

3. A munkaközvetítés díjtalanul történik, azonban posta és útiköltséget a munkaadó a munkásszükséglet bejelentésénél köteles a műhelyi bizalmi férfinak átadni.

4. Minden a közvetítés körül felmerült panaszokat a szerződésvédő bizottság intézi el.

VI. Szerződést védő bizottság

1. A panasz megtételével számított 3 napon belül joga van a munkaadónak a neki bejelentett panasz tárgyában a szerződést védő bizottság egybehívását kívánni, mely esetben 1—24 órán belül a bizottság a feleket kölcsönösen egybehívni tartozik. A bizottság 3 munkaadóból és 3 munkásból áll. Elnököt a megjelentek közül sorshúzás útján választanak, határozatképes, ha vegyesen legalább hárman vannak jelen. Az elnök csak szavazategyenlőség esetén bír szavazati joggal. Az élelmezési munkások központi kiküldöttje is részt vehet a tárgyaláson.

2. A bizottság egybehívásától számított 48 órán belül tartozik

megkezdeni a tanácskozást. A panaszt tevő munkások el nem bocsáthatók és a panasz letárgyalásáig a munka a műhelyben be nem szüntethető. Ha a megnevezett időben a bizottság tárgyalásra össze nem ülne, sem a munkaadó a panaszt 8 napon belül nem orvosolná, a munkabeszüntetésnek helye van.

3. A munkaadók panaszaikat közvetlen a munkaadók szerződést védő bizottság tagjainál, a munkások a műhelyi bizalmi férfi útján a szervezetüknél jelentik be panaszaikat.

4. A szerződést védő bizottság tagjai mindkét fél által külön maguk közt választhatók. Oly esetben, ha a szerződést védő bizottság tagjának van panasza, helyettes vesz részt az üléseken.

5. Oly panaszok, melyekre nézve a szerződés pontjai világosan nem intézkednek, a szerződést védő bizottság esetről esetre való elintézései az irányadók.

VII. Vegyes megállapodások

1. Ezen egyezmény életbeléptetésével minden eddig kötött egyezség hatályát veszti és lejártáig más egyezmény nem köthető.

2. A hetibér kifizetése szombaton délelőtt a munka befejezése után a műhelyi bizalmi férfi útján történik.

3. A felmondás kölcsönösen 8 nap.

4. Ezen mozgalomban résztvevő munkások 6 hónapon belül el nem bocsáthatók.

5. Jelen szerződés tartama 1912. július hó 1-től 1915. évi május hó 15-ig érvényes.

6. A munkabérek fokozatosan, minden szerződéses év leteltével egy koronával emelkednek.

7. Ha a szerződés harmadik esztendejében idegen sütőmesterek telepedtével a gyöngyösi sütőiparban versenyzés támad, úgy a szerződés harmadik esztendejében a munkaidő 11 órás keretben 9 óra lesz. Versenyzésnek azt értjük, ha az új letelepedő a kenyeret kilogrammonként olcsóbban adja, a süteményeknél pedig, ha ugyanannyi pénzért darabokban többet ad.

8. A szerződés harmadik esztendejének bekövetkeztével a munkaadónál lakás teljesen eltöröltetik.

9. A süteménykihordással eltöltött idő szigorúan beszámítandó a munkaidőbe, ahol ezt a munkaadó be nem tartja, nem köteles a munkás gaiba járni. Ahol pedig munkás gaiba nem járt, ott az be nem vezethető.

10. A szükséges feldolgozandó lisztnek a műhelynek közvetlen közelében kell lenni. Ahol ez nincs, tartozik a munkás azt bevinni, és ezért tartozik a munkaadó 10 fillér liszt-pénzt adni.

11. Jelen szerződés két példányban állíttatott ki, a két fél megbízottja előtt felolvastatott, megmagyaráztatott és ennek elfogadása után a helyi iparhatóságnak láttamozása végett bemutattatott, kinyomattatott és a műhelyekben való kifüggesztésre elhatároztatott.

Gyöngyös, 1912. évi július hó 2-án.

379/1912.

Ezen munkarend az ipartestület által jóváhagyatott.

(Élelmezési Munkás, 1912. augusztus 1.)

★

HOGY DOLGOZIK A SZAKSZERVEZET?

Miután a sütőmunkások szakszervezete a belügyminiszter által felfüggesztett, a bujtogatók a szaklap szárnyai alá menekülve, vidéken is az *„Élelmiszer-munkás"* fiók-kiadóhivatalait állítják fel, s előfizetési díj címen szedik be a befizetéseket. Többek közt Keszthelyen is így történt, ahol azonban a rendet és csendet háborgató agitátorokat figyelő hatóság éber szeme vigyázott. Ez erélyesen lépett fel, nem ámíttatta magát, elkobozta az aktákat és könyveket, és zárlatot rendelt el a kisded kiadóhivatalra, az adminisztrátort pedig letartóztatta. Hat óra múlva ugyan szabadlábra kellett az utóbbit helyezni, mire nyomban értesítette a központot, mely feljelentést tett a csendőrség ellen. Látható ebből is, hogy a munkások egy pillanatig sem nyugosznak, és attól el nem riasztja senki sem. Ha a mesterek hasonló ambíciót és kitartást tanúsítanának szervezésükben, bizony sokkal többre is vihették volnak érdekeiket. Hány mester még azt sem tartja érdemesnek, hogy szaklapot tartson, s arra előfizessen, nemhogy résztvenne a szervezkedésben.

(Magyar Sütők Lapja, 1912. szeptember 8.)

★

KESZTHELYI CSENDŐRGARÁZDÁLKODÁS

Lapunk a sütőmunkásság érdekének megvédését tűzte ki célul és érte minden akadályon keresztül síkraszáll.

Keszthelyen *Eisele József* vállalta a lapunk részére való előfizetések gyűjtését. E célból ottani szaktársainkkal érintkezett, meg-

jelent abban a vendéglőben, ahova szaktársaink járnak és egyenként felhívta őket, hogy fizessenek elő saját szaklapjukra. Egy sütőmester besúgta ezt a csendőrségnek, rémületében talán anarchista összeesküvést is jelentett nekik. A csendőrök megjelentek a nevezett vendéglőben, szaktársunkat lefogták, és elvették tőle a lapunk tulajdonát képező kezelési nyomtatványokat. Szaktársunk kijelentette, hogy törvényes jogát gyakorolta, amikor előfizetőket gyűjtött, nincs joga őt abban a csendőrségnek gátolni, még kevésbé lefogni. A csendőrök valószínűleg belátták szamárságukat, mert hatórai fogvatartás után szabadon eresztették. Beidézték másnap a szolgabíróságra, hol folytatódott a vele szemben való jogtalan eljárás. Szaktársunk a városból elutazott és megindította az eljárást személyes szabadsága megsértéséért és a munkakönyve jogtalan fogvatartásáért.

Mi sem lehetünk tétlen szemlélői a brutális garázdálkodásnak. Lapunk a következő levelet küldte nevezett város szolgabíróságához:

1468/1912. sz.
XIII.

Tekintetes Szolgabíróság!

Általam megbízott *Eisele József* Keszthelyen lapom részére előfizetőket gyűjtött. A nevezett személyesen engem arról értesített, hogy a kezeléshez szükséges nála levő összes nyomtatványokat tőle elvenni, illetve lefoglalni méltóztatott.

A tekintetes szolgabíróságot arról értesítem, hogy a lefoglalt nyomtatványok egyéni, magántulajdonomat képezik, miért is kérem azoknak részemre való szíves megküldését. Amennyiben pedig megbízottam pontos elszámolását velem megejteni nem tudja, kérem annak a lehető sürgős megküldését.

Becses figyelmét bátorkodom még arra felhívni, hogy lapom részére előfizetőket gyűjteni törvényes jogom, melyet minden laptulajdonos szabadon végezhet, vagy végeztethet. Szíves intézkedését a legsürgősebben remélve, maradok,

Budapest, 1912. évi augusztus hó 31-én.

kitűnő tisztelettel
Szladek Kálmán,
az *„Élelmezési Munkás"*
kiadótulajdonosa

Már másnap minden meg volt küldve a budapesti rendőrségre, hol átvettük a tulajdonunkat képező dolgokat. A rendőrség teljesen rendben találta és törvényesnek a lap kiadását és terjeszthetőségét, csak annyi megjegyzést tett: „Nem tudom, mit láthatott ebben a keszthelyi csendőrség, azt hiszik, mi is olyan buták vagyunk, hogy minden semmiségben nagy dolgot látunk."

(Élelmezési Munkás, 1912. szeptember 16.)

★

A FELFÜGGESZTÉS CSŐDJE

A közpénzen fenntartott belügyminiszteri intézmény letűnt főüzérkedője „pártatlanság" és „államrendje" védelme hazug köpönyegébe bújva, szövetségünket felfüggesztette. Hat hónapja már, hogy szövetségünk a sütőmunkásság érdekében nem fejtheti ki kulturális tevékenységét, melyet jobb munkaviszonynak megteremtése, munkanélküli és utazó tagok segélyezése, jogvédelem, nevelés, a fogyasztók egészsége megvédése, a tisztátalan sütödék kipusztításával stb. számos cselekedetek, melyek céljai között vannak, melyekért hatásosan küzdött.

A belügyi kultúrközigazgatás elmaradottsága és züllöttsége sohasem lehetett szervezetünknek irányadó. És nem is éreztünk kötelességet iránta sohasem annak megkérdezésére. A felfüggesztés ténye maga tehát csak kifejezője volt az uralkodó kultúrának, mely az „állam rendje" és hatalmas parancsának segítségével kényszeríttetik elismerésre és igazolója a kiváltságos társadalmi rend gyalázatosságának, mely mindenben és mindenkor erejével a vagyonosok segítségére siet.

A sütőmunkáltatók és munkások között harc volt, nyolc hónapon belül háromszor dobták ki az utcára a munkásaikat a munkáltatók, mert a munkások becsületes munkaviszonyt követeltek, ekkor sietett a belügyminiszter hazug és valótlanságok érveivel egy rendeletben a munkások szervezetét elnémítani, remélve, hogy így szétzüllik a munkások szervezeti egysége és csökken ellentállóképességük, míg végleg kimúlnak, aminek következménye: a munkaerő szabad kizsákmányolása, közben fokozott megerősödése a munkaadó szervezetnek, mely hatalmával ránehezedett volna teljesen a munkaviszonyi kérdésekre, és ezáltal lehetetlenné tette volna sok éven keresztül a munkások legcsekélyebb, jobb munkaviszonyi, valamint kulturális fejlődését.

Megtudtuk ma már azt is, hogy a felfüggesztés ténye nemcsak mint segítő eszköz adódott meg a munkáltatók és a rendőri üldözések koronájának, hanem előre kiszámított és megvitatott taktikája volt a belügyminisztériumnak, és a sütőmesterek kutyaszövetségének. Ugyanis a munkáltatók kutyaszövetsége tisztában volt a második kizárás után a munkások azon taktikájával, hogy azok addig ki nem mennek a műhelyekből, míg belőle ki nem lökik őket. A harmadik kizárás előhullámai pedig inkább csak megerősítették a munkások vezetőségének ezen taktikáját, tehát általános sztrájknak a kimondásáról szó sem lehetett a munkások között és abba a munkaadók részéről való tömegheccelléssel nem volt remény, hogy sikerül őket beugrasztani, meg a munkások vezetősége egyeseinek íratott fenyegető leveleik, melyekben őket legyilkolással fenyegették, nem használtak, kellett hathatósabb eszköz után kutatni. A munkáltatók tudták azt is, hogy a harmadik kizárást képtelenek megcsinálni, ezért határozott úgy a mestergyűlés, hogy tárgyalni kell a munkásokkal.

Ezt a határozatot *Spolarits* elsikkasztotta és a reményben, hogy a szervezetük felfüggesztésére a munkások feltétlenül általános sztrájkkal felelnek, tehát a kizárás sikere biztosítva lesz és sikerül a szétverés. Szövetségünk felfüggesztése előre megállapodott harci taktikája volt *a belügyi államtitkárnak és Spolaritsnak*, bele akarták kergetni a munkásokat az általános sztrájkba, s így a várost kenyérínségbe, hogy azután együttesen igázzák le a munkásokat, vagy bármilyen béke elfogadására kényszerítsék.

A felfüggesztés 1912. évi március 21—22-én lett foganatosítva. Ez időtől kezdve augusztus végéig visszamenőleg három évre mutatjuk be a budapesti sütők szakosztálya, illetve lapunk budapesti sütőmunkás előfizetőinek forgalmát.

A kimutatás igazolja a felfüggesztés, a belügyminiszteri kutyaszövetség harci eszközének csődjét.

Lapunk munkanélküli előfizetői részére az említett három év öt hónapján keresztül Budapesten a következő kedvezményt (segélyt) nyújtotta:

1910.	1911.	1912.
	korona	
3726	2240	3256

A kedvezménykifizetés hullámzása normális. Az ez évben való csökkenést az is eredményezi, hogy a munkaidő napi 10 órától 9 órára szállt.

A szakosztály felfüggesztése óta a munkaközvetítés szünetel. A munkások gyűlése azonban úgy határozott, hogy lapunk szerkesztősége által ajánlott munkással dolgoznak csak.

1910-ben (1911 nem áll rendelkezésünkre) állandó munkára 2487 esetben, napi átlag 6,8, kisegítő munkára 6209 esetben, napi átlag 17. A jelen kimutatás napi átlaga: állandó munka 10,2 és kisegítő munkára 18,9.

A felállított követelés: napi 9 órai munkaidő, heti 3 korona béremelés, eltörlése a munkaadónál való lakásnak, eddig teljesen 59 műhelyben 618 munkással, részben 52 műhelyben 504 munkással van meg és 17 munkaadó már végleg aláírta az egyéni szerződést 135 munkással. Egyébként ez irányban a harc folyik a végleges győzelemig az egész vonalon.

Belügyminiszter! Verd mellbe magad, mert a munkások öntudata folytán felfüggesztéseddel csődbe jutottál. Csináljatok becsületes egyesülési és gyülekezési törvényt és tanuld meg, hogy vissza ne élj hatalmaddal. Mi teszünk felfüggesztésed hantjára!

(Élelmezési Munkás, 1912. szeptember 16.)

★

VASÁRNAPI MUNKASZÜNET

... Szövetségünk felfüggesztésével a budapesti sütőmesterek szarvat kaptak. A vasárnapi munkaszünetet áthágó sütőmesterek száma nagymértékben megszaporodott. Úgy tettek a mesterek, mint a macskát nem érző egerek. Ez tette szükségessé, hogy szerkesztőségünk egy kérvénnyel fordult a főkapitánysághoz, engedélyezze a munkaszünet rendszeres ellenőrzését és e célból adjon rendelkezésünkre rendőröket. Az engedély meg is adatott, de a legérdekesebb benne az, hogy szerkesztőségünknek meg kell fizetni a rendőröket, mert az ellenőrzés kötelességében a mi költségünkre két megbízottunkkal segédkezünk. Úgy tesz a főkapitányság, mintha nekünk hasznunk volna az ellenőrzésből.

Legutóbbi gyűlésünk is messzebbmenő határozatot hozott az eddiginél, amennyiben kimondotta *Kardics* szaktárs előadó javaslatára, hogy:

Az 1912. évi szeptember hó 5-én a *„Japán"* kerthelyiségben megtartott nyilvános sütőmunkásgyűlés megállapítja: amióta a budapesti sütők szakosztályát a belügyminiszter felfüggesztette, a munkaszünet ellenőrzésének gyakorlása nem történt meg és a sütő-

mesterek nagyrésze a törvényes rendeletben meghatározott vasárnapi munkaszünetet áthágja. Szükségesnek tartja a gyűlés, hogy minden lehető megtétessék, hogy a törvényes ellenőrzés a munkások részéről két szakembernek a bevonásával gyakoroltassék. Keresztülvitelével az *Élelmezési Munkás* budapesti lapszerkesztőségét bízza meg. Amennyiben a törvényes lehetőségek mellett az ellenőrzés gyakorolható nem volna, felhívja a gyűlés sütőmunkásságát, hogy tagadja meg a munkaszünet ideje alatt való dolgozást és a munkaszünetet követő napokban munkabeszüntetéssel kényszerítse a munkáltatókat a munkaszünet tiszteletben tartására. Sikeres keresztülvitelével a szervezőbizottságot bízta meg. Továbbá a vasárnapi munkaszünet ideje alatt dolgozott szaktársak a szervezőbizottság elé hívandók és a szabad szervezetből meghatározott időre ki is zárhatók.

A jövőben tehát munkabeszüntetés fegyverével és a dolgozó szaktársak pellengérre állításával fogjuk kényszeríteni a munkaadót munkaszünetünk betartására és a szaktársakat arra, hogy piszkos cselekedetet végeznek, ha segítségére vannak a munkaadónak a munkaszünetnek lábbal tiprásában.

(Élelmezési Munkás, 1912. október 1.)

★

A BUDAPESTI MUNKANÉLKÜLI SÜTŐMUNKÁSOK

pénteken délelőtt a Dohány utca és Szövetség utca sarkán levő *Freiszl*-féle vendéglőben nyilvános gyűlést tartottak. Az egybehívók nevében *Holchauer* elvtárs üdvözli a megjelenteket. Elnöknek *Németh*, jegyzőnek *Kobelt* elvtársakat választották. A napirendet *Kardics Kálmán* elvtárs fejtegette, aki rámutatott a sütőmunkások között dúló nagy munkanélküliségre és annak okaira. Támadta a főváros urait, akiknek minden haszontalan célra van pénzük, csak arra nem tudnak módot találni, hogy a munkanélküli munkásokon segítsenek. A gyűlés határozati javaslatot fogadott el, amelyben követeli, hogy a főváros végezze már be a közel nyolc év óta folyó tanulmányait a munkanélküliség kérdéséről és mielőbb hozza be a munkanélküliek segélyezésének fenti rendszerét. Követeli továbbá a gyűlés, hogy miután a magánépítkezés a rossz pénzügyi viszonyok miatt pang, aminek következtében a lakosság fogyasztóképessége csökken, a főváros fokozott mértékben építtesse a középülete-

ket és gondoskodjék arról, hogy szükségmunkák kiadása által a munkanélküliség szűnjön. Végül tekintve a mostani nagy munkanélküliséget, követeli a gyűlés, hogy a fővárosi tanács nagyobb összeget szavazzon meg a munkanélküliek segélyezésére.

(Népszava, 1913. február 15.)

★

A SÜTŐMUNKÁSOKHOZ!

A kereskedelmi miniszter a tömegsztrájktól való félelmében a sütőiparra vonatkozólag is fölfüggesztette a vasárnapi munkaszünetet. Az élelmezési munkások központi szervező bizottsága figyelmezteti a sütőmunkásokat, főként pedig a szervezett sütőmunkásokat, hogy vasárnap éjjel nem tartoznak dolgozni, sőt tisztességes sütőmunkásnak nem is szabad dolgoznia. Aki dolgozik, azt szaktársai a munkásság ügye árulójának minősítik.

(Népszava, 1913. február 28.)

★

AZ ÉLELMEZÉSI MUNKÁSOK SZÖVETSÉGE

amely 10 hónapig, a munkáltatók rágalmai folytán fel volt függesztve, ismét megkezdheti működését.

A felfüggesztés okairól hallgat a miniszter, ellenben az Élelmezési Munkás elmondja ezeket a következőkben: „Fel kellett függeszteni a Szövetséget, mert a sütőmunkaadók Szövetsége beadványai és mellékletei (kezünkben volt, elolvastuk) azt úgy kívánták. Annak a szövetségnek a beadványát, amelyről csak a napokban állapította meg az elöljáróság, hogy a befizetett járulékokat eldorbézolták és a megindított vizsgálat ellenére is minden felfüggesztés nélkül működhet tovább. Egy év leforgása alatt kitűnt a két igazság. Szövetségünk ellen semmit sem állapított meg a kerületi elöljáróság és felfüggesztették. A munkaadók szövetségében megállapított, a járulékok eldorbézolása és mégsem függesztették fel. A felhozott miniszteri kifogások egyrészt érthetetlenek, buták, másrészt pedig arra az alapszabály szerint megállapított ügykezelési szabály jogot adott a vezetőségnek.

A központi vezetőség a felfüggesztés feloldása után március hó 28-án tartotta első ülését.

(Szakszervezeti Értesítő, 1913. március.)

★

A BUDAPESTI SÜTŐMUNKÁSOK

szerdán délután nyilvános gyűlést tartottak a *régi képviselőház* termében. Az egybehívók nevében *Holzhauser József* elvtárs üdvözölte a nagy számban megjelent sütőmunkásokat. Elnöknek *Mészáros Józsefet*, jegyzőnek *Szladek Kálmán* elvtársaikat választották. Napirenden volt május elsejének megünneplése, a politikai és a gazdasági helyzet. A napirendet *Kardics Kálmán* elvtárs ismertette. Beszédében megemlékezett arról, hogy 13 hónappal ezelőtt ugyanezen a helyen mondták meg a sütőmunkások, hogy szervezetük akkor is élni fog, amikor már *Khuen-Héderváry* gróf nem fog mint belügyminiszter garázdálkodni. A sütőmunkások szövetségének alapszabályait újból visszaadták és *Khuen-Héderváry* gróf már nem miniszter. A sütőmunkásságot szervezetének fölfüggesztése nem akadályozta meg küzdelmében, hanem inkább megerősítette. A sütőmunkások fokozottabb erővel haladnak kitűzött céljuk felé, és teljesítik kötelességüket úgy a szakmozgalomban, mint a pártmozgalomban. Méltatta ezután május elsejének jelentőségét és javaslatára egyhangúlag kimondta a gyűlés, hogy május elsejét úgy ünneplik meg, hogy a munkát csütörtök délelőtt tíz órától kezdve másnap reggel hat óráig beszüntetik. Elhatározták továbbá, hogy a *Népszava* érdekében erélyes agitációt fejtenek ki, hogy a munkásság igazáért küzdő napilapunk mind hatalmasabbá legyen. Az elnök ezután buzdító szavak kíséretében bezárta a gyűlést.

(Népszava, 1913. április 24.)

★

A SÜTŐMUNKÁSOK VASÁRNAPI MUNKASZÜNETE

és a nagybecskereki főkapitány

A nagybecskereki sütőmunkások már többször tettek lépéseket az ottani főkapitánynál, hogy kényszerítse a sütőmestereket a vasárnapi munkaszünet szigorú betartására. A sütők központi szervezete is beadványt intézett hozzá ebben az ügyben, de a főkapitány még csak nem is válaszolt.

Újabban *Eckstein* sütőmester úgy akarja megkedveltetni a vasárnapi munkát, hogy egy-két koronát fizet érte, míg a többi mesterek semmit sem adnak a különmunkáért. A munkásokat azonban ezzel sem lehet becsapni, mert ragaszkodnak ahhoz, hogy a törvény világos intézkedései szerint vasárnap délelőtt tíz órától hétfőn reggel hat óráig ne dolgoztassák őket. A főkapitány nagyon erélyes tud lenni és eltoloncolással fenyegette meg a sütőmunkások ottani csoportjának titkárát, de nagyon is gyanúsan elnéző a mesterekkel szemben, akik pedig okot szolgáltatnak arra, hogy a törvény megsértése miatt megbüntessék őket. Vagy a főkapitány úr a sütőmestereket szolgálja és nem a törvényt! A sütőmunkások nagyon kíváncsiak erre és feleletet várnak.

(Népszava, 1913. április 24.)

★

SÜTŐMUNKÁSOK HARCAI

A marosvásárhelyi sütőmunkások kedden sztrájkba léptek. A munkáltatók nem teljesítették a követeléseiket és nem hajlandók velük tárgyalásba bocsátkozni. A munkáltatók a rendőrséggel akarják visszavezettetni munkásaikat. Szegény oktondiak, nem tudják, hogy ilyesmit manapság még Ázsiában sem lehet megcsinálni. Egy munkáltató teljesítette a követeléseket. Ennél három munkás dolgozik. A sztrájkolók száma 35 és lelkes hangulatban várják biztos győzelmüket.

Debrecenben a sütőmunkások sztrájkja tovább tart. Ebbe a két városba sütőmunkás ne utazzék, mert sztrájkbontónak tekintik.

(Népszava, 1913. május 1.)

★

MÁJUS 23

A szabadság és jogtalanság tűznapja május 23. A magyar proletárság forradalma történeti napja. Vérre szomjas uszított rendőrsereg, katonaszuronyerdő és gépfegyverek tátonganak az utcán, várják a dolgozók tömegét, akik jogaikért és szabadságukért szót emelnek, hogy halomra lövöldözzék. Proletárholttestek hegyén és véréből teremtett patakon akart átgázolni a hatalom ronda kiváltsága. Így akarta megfélemlíteni a nyomorúságot és jogtalanságot tovább nem tűrők tömegét.

A terhet tartó és alkotó tömeg megmozdult. Megrázta a ráépített társadalom pilléreit: a hatalom testvéreiből alkotott fegyveres erőt küldött ellenük, hogy továbbra is kényszerítse a teher tartására. A proletárok tömege hősiesen ellentáll és megered a kiváltságosok állama, gyilkos fegyvereinek golyózápora. E történelmi időt átéltük, büszkék vagyunk rá, hogy megérhettük. Legyilkolt, megsebzett, börtönbe hurcolt és nyomorékká tett testvéreink sokaságát pedig igaz szeretettel öleljük magunkhoz. Ők a hősök, ők az általunk szeretettek. Ha az elkeseredés könnyei meg is eredtek szemeinkben, a forró vágy továbbra is tűz maradt lelkünkben és harcra tüzel a jogért, a szabadságért, a becsületes, békés társadalmi rendért.

Kiszámíthatatlan volt minden percnek következménye, e történelmi napon. A hatalom gyilkos szerszámaival felszerelt pribékserege száguldott végig az utcákon és pusztított, gyilkolt irgalmatlanul. Szinte egykedvűen, de tűzzel és elszántsággal vártuk, mikor csap le reánk az adófilléreinkből fenntartott pribékek serege. Rohantunk, nem néztük hová, a legnagyobb tűzbe-e vagy a halál torkába, hisz ez annyira mindegy volt akkor. A szabadság, a jog szeretetének lobogó lángja hevítette érzelmeinket, annyira mindegy volt, kik maradunk meg, kik pusztulnak el, vagy hurcoltatunk a börtön zárt ajtói mögé. Éreztük, hogy ütött az utolsó pillanat, amikor szabadságunkért és jogainkért életet sem szabad kímélni.

A kövezetre csurgott kiontott proletárvér elpárolgott. Nyomait eltüntette az élet gyorsan forgó mindensége, de ennél erősebben él bensőnkben a tudat: harcra a győzelemig és élő emlékünkben van a kiontott „vörös vér" minden cseppje. A kiváltságos hatalom pillére veszélyben forgott, megcsapolták a nyomorát tűrni tovább nem akarók vérereit.

Elfojtott lélegzettel és megilletődöttséggel gondolunk kedves halottainkra, akiket május 23-án a hatalom gyilkos fegyverei megnémítottak. Repeső szívünk meleg szeretetével csüngünk e halottjaink nekünk hagyott emlékén, hisz tudjuk, mi is ott voltunk, láttuk őket és kétszeresen fáj, hogy bajtársainkat meggyilkolták. Bár-

mennyire jólesik tudnunk, hogy milyen bátran küzdöttünk jövőnkért, azért új erőt, új bátorságot öntött meggyőződésünkre ronccsá lőtt proletártestvéreink hullája. Magyarország munkásságának nagy feladatai vannak, melyeket be kell végeznie, az üldözés, a börtön eddig csak mindig megerősített bennünket küzdelmünkben. Legyilkolt testvéreink szent teteme előtt meghajtjuk vörös lobogónkat, egy pillanatra erőt vesz rajtunk a keserűség mérhetetlensége, és a másik pillanatban már újra: előre! — kiáltja szavunk, hogy kipusztíthassuk azt a társadalmi rendet, mely csak embertársai kizsákmányolásával tudja fenntartani magát.

(Élelmezési Munkás, 1913. június 1.)

★

A NAGYKANIZSAI SÜTŐMUNKÁSOK

harcában a rendőrség a legvakmerőbb módon igyekszik a kizsákmányolóknak a kedvében járni. Ennek a célnak az elérésére Oroszországban is alig ismert módszereket alkalmaznak. A sztrájkolókat a rendőrségre hurcolták, a legdurvább módon bántak velük, elkobozták tőlük minden értékes holmijukat és lecsukták őket. Valami *Füredi* nevű főrendőr fogadkozik, hogy letöri a sztrájkot. Bizonyára abban bízik, hogy erőszakoskodásait megtorlatlanul hagyják. A szervezet azonban nem hiszi, hogy még ez alatt a panamakormány alatt is büntetlenül lehessen ilyen gazságokat elkövetni és följelentették a megvadult basát. Elvtársaink népgyűlést tartanak és követelik, hogy fegyelmit indítsanak a hivatalos hatalmával ilyen vakmerően visszaélő rendőr ellen.

(Népszava, 1913. június 1.)

★

BRASSÓBAN A SÜTŐMUNKÁSOK

békeharcban állnak. A munkáltatók minden körülmények között sztrájkbontókat igyekszenek szerezni, a szervező bizottság figyelmezteti a sütőmunkásokat, hogy Brassóba ne utazzanak, amíg a mozgalom tart. A munkások összetartása példás.

Sztrájkbontó egy sem akad közöttük.

(Népszava, 1913. június 1.)

★

A SZERVEZKEDÉS HASZNA A MUNKÁSOKNAK

A veszprémi sütőmunkások a következő szerződést kötötték a munkaadókkal:

I. Munkaidő

1. Napi munkaidő 12 órás keretben 10 órai munkaidő. A kétórai pihenő legfeljebb egyszer szakítható meg.
2. Rendszeresen túlórázni nem szabad.

II. Munkabér

1. A munkabér 10 százalékkal emelendő. A jelenlegi hetifizetés meg nem csonkítható még munkásváltozás esetén sem.
2. Kisegítő előmunkásért fizet a munkaadó 6 koronát, a mellékmunkásnak 5 koronát.
3. A munkaadó köteles rendes tiszta hálószobát adni.
4. Minden munkásnak naponta egy kilogramm friss, tetszés szerinti kenyérre van joga, nőtlen munkásoknak fél kilogrammra.
5. Ha a kisegítés egy hétig vagy tovább tart, a hetifizetéskor csak ráfizetés követelhető és pedig mellékmunkás 2 koronát, előmunkás 3 koronát.
6. Oly kisegítőnek, aki beteg, vagy oly munkás helyett dolgozik, akit sürgős hivatalos vagy családi ok szólít el a munkából, csak a rendes hetibér fizetendő.
7. Munkabér: Helfer 35 korona, Mischer (dagasztó) 35 korona, Schwarzmischer 31 korona, Weiss (fici) 27 korona, konyhás 27 korona.

III. Munkaszünet

1. A karácsony és húsvét első napjai munkaszünetnek elismertetnek.
2. Május elseje munkásnap. Aznap a munkaszünet reggel 6 órakor veszi kezdetét és tart másnap reggel 6 óráig.
3. A munkaszünetből kifolyólag semmi le nem vonható.
4. Politikai tömegsztrájkban a munkások részt vehetnek és ezért el nem bocsáthatók.
5. A természetben való élelmezés eltörlendő. Helyébe heti 15 korona élelmezési pénz adandó. Naponta a munka végzésével 2 korona, vasárnap 3 korona.

Általános határozatok

1. A műhelyben szakmunkára csakis szakmunkás alkalmazható.
2. A műhelyben csakis szervezett munkás dolgozhat.
3. A vasárnapi munkaszünet szigorúan betartandó és a munkás annak megtartásában nem gátolható, még akkor sem, ha azt kapuzárással indokolja a munkaadó. A dolgozó munkások tartoznak a szervezetnek tagjai lenni.
4. E mozgalomból kifolyólag három hónapig munkás el nem bocsátható, egyebekben pedig az ipartörvény 94. és 95. §-ai irányadók, úgy a munkaadók, valamint a munkások részéről is.
5. Jelen szerződés három példányban állíttatott ki, mind a két fél megbízottai előtt felolvastatott és ennek elfogadása után a helyi iparhatóságnak láttamozás végett bemutattatott.
6. Jelen munkabérszerződés három évre köttetett oly módon, hogy e szerződés érvénye kezdetét veszi 1913. év június hó 22-én és érvénye végződik 1916. év június hó 22-én.

Veszprém, 1913. június 22.

A munkaadók részéről:
Matulka Fülöp

A munkások részéről:
Gacsár Antal

A fenti munkabérszerződés a veszprémi ipartestület előtt köttetett, és annak adatai 331/1913. szám alatt beiktattatott.

Veszprém, 1913. évi június hó 24-én.

Széll István

(Magyar Sütők Lapja, 1913. július.)

ÉMOSZ 1913. évi kongresszus résztvevői

SZERVEZKEDÉS HASZNA

A Miskolcon megkötött egyezség szó szerinti szövege:

Kölcsönösségi egyezség

Mely egyrészről a miskolci sütőmesterek, másrészről a miskolci sütőmunkások szervezete között az alanti feltételek alapján köttetett:

I. Munkaidő

1. A napi munkaidő 9 óra, 12 órás keretben. A keret legfeljebb egyszer szakítható meg. A 9 órai munkaidő egyszerre ledolgozható, valamint a munkaidő egyik napról a másikra át nem számolható.

2. Munkaszünet utáni napon a nem felváltásos üzemben a munkaidő 5 óra, 6 órás keretben. (Kezdete hétfőn reggel 6 órakor.)

3. Az itt feltüntetett időn túli munka elvégzéséért túlóradíj fizetendő. Állandóan és egyes alkalmakkor 2 órával tovább túlórázni nem szabad.

II. Munkabér, túlórák és kisegítések díja

1. A munkások hetibére, túlóra és kisegítődíj minimuma:

Munka neme	Hetibér	Túlóradíj	Napi kisegítődíj	Hétfőn 5 órától a kisegítődíj
Kemencemunkás	42,—	80	8,—	6,—
Összmunkás	38,—	80	8,—	6,—
Fehérdagasztó	37,—	80	7,—	5,—
Feketedagasztó	36,—	70	7.—	5,—
Jódli	36,—	70	7.—	5,—
Mellékmunkások	30,—	70	6,—	4,—

2. Ahol a munkások bére magasabb, abból levonni nem szabad Ezen szerződés megkötésével minden munkás bére hetenként legalább 3 koronával kell, hogy emelkedjen.

3. A munkaadónál való kosztolás eltörlendő. Ha a munkás kívánja köznapon két korona, vasárnap 3 korona béréből előlegül kiutalandó. Az üzemből távozó munkásnak egy kilogramm friss, fehér kenyér adandó.

III. Általános megállapítások

1. Karácsonykor, húsvétkor és pünkösdkor 36 órás egyfolytában tartó munkaszünet adandó a munkásnak.

2. A vasárnapi munkaszünet szigorúan betartandó.

3. Május elseje 24 órás munkaszünet (reggel 6 órától másnap reggel 6 óráig).

4. Minden munkásnak hetenként 2 korona lakbér adandó. Öltöző, étkező és pihenőhelyről a munkaadó tartozik gondoskodni.

5. Oly üzemben, ahol 3 munkásnál több van alkalmazva, összmunkás nem alkalmazható. (Kemencemunkás és dagasztó.)

6. Hetenként 2 darab tiszta törülköző adandó minden munkásnak.

7. A tanoncokra vonatkozó törvényes intézkedések szigorúan betartandók.

8. A munkások és munkaadók egymással a tisztesség szellemében tartoznak érintkezni.

9. A munkaközvetítést a munkások szervezete végzi, máshonnan közvetített munkással a munkások nem tartoznak dolgozni. Elsősorban a helybeni munkanélküliek alkalmazandók, más városból csak a szervezet közvetítője közbejöttével közvetíthető munkás. A belépő munkás megfelelő vagy meg nem felelőségét a munkaadó és a munkások szervezete vezetősége együtt állapítják meg. Közvetítési ügyben a munkaadó panaszával a szerződésvédő bizottsághoz fordulhat.

10. A dolgozó munkások tartoznak szervezettek lenni. Bizalmiférfit is választhatnak. Politikai tömegsztrájkban a munkások részt vehetnek.

11. Túlóradíjnak követelése csak akkor követelhető, ha a napi rendes termelésnél több áru termeltetett.

12. Csak szakmunkás alkalmazható szakmunkára.

13. A szerződés megkötésétől három évig tart. A szerződés harmadik évében minden munkás bére hetenként 2 koronával emelkedik.

14. A mozgalomból kifolyólag 6 hónapig egy munkás sem bocsátható el.

15. A felmondási idő 8 nap.

16. Ha a munkaadó az egyezséget nem tartaná be, helye van a munkabeszüntetésnek. Ha a munkás nem tartaná be az egyezséget, felmondás nélkül elbocsátható.

IV. Szerződést védő bizottság

1. A munkások panaszaikat a szervezet vezetőségénél tartoznak bejelenteni, mely panasz a munkaadóval közlendő. A munkaadó saját vagy a munkások szervezeténél teszi meg panaszait.

A szerződést védő bizottság egybehívását mindig azon fél eszközli, ahol a panasz megtétetett.

2. A munkaadó a panasz vele való közlésétől számított 2 napon belül kérheti a szerződést védő bizottság egybehívását, mely esetben a bizottság 24 órán belül egybehívandó és ugyanannyi időn belül tartozik megkezdeni tanácskozását.

3. A bizottság áll 3 munkaadóból és három munkásból. Elnököt sorshúzás útján a megjelentek közül választanak, az elnök szavazati joggal csak szavazategyenlőség esetén bír. Elnöklésre, kölcsönös beleegyezéssel idegen személy is felkérhető. A bizottság határozatait a szerződés szellemében tartozik meghozni. Ülésein a munkások központi szervezete tanácskozási joggal részt vehet.

4. A panaszt tett munkás el nem bocsátható, sem a munkások panaszuk letárgyalásáig a munkát be nem szüntethetik. Ha a bizottság tárgyalásra a munkaadók hibájából össze nem ülne és a panaszt a munkaadó 8 napon belül el nem intézi, helye van a munkabeszüntetésnek. A bizottság határozatai mindkét félre kötelezőek.

5. Ha a szerződést védő bizottsági tagnak van panasza, helyettese vesz részt az ülésen.

A jelen szerződés két példányban állíttatott ki, a két fél megbízottjai előtt felolvastatott, megmagyaráztatott és annak elfogadása után a helyi iparhatóságnak bemutattatott, kinyomattatott és a műhelyekben való kifüggesztése elhatároztatott.

(Élelmezési Munkás, 1913. október 1.)

★

A SZERVEZKEDÉS HASZNA

Marosvásárhelyi szaktársaink az alanti egyezségre léptek a munkáltatóikkal. Meg kell azonban itt említenünk, hogy a bérek egységes megállapítása a város egész területére mindig jobban megfelel a célnak, mint az egyes műhelyekre való egyenkénti megállapítás. Egységes minimumbérre kell törekednünk. Jövőre, azt hisszük, marosvásárhelyi szaktársaink is figyelemmel lesznek erre.

Az egyezség szövege a következő:

Egyezség

mely egyrészről a marosvásárhelyi sütőmesterek, másrészről a marosvásárhelyi sütőmunkások között az alant felsorolt feltételek mellett 1913. május 2-án létrejött:

I. Munkaidő

1. A napi munkaidő 10 óra 13 órás keretben.
2. A gyárban dolgozó munkások egy 24 órán belül csak 10 órát tartoznak dolgozni (mint eddig volt).
3. A 10 órán túli munka óránként díjazandó.
4. A túlórák naponként a két órát meg nem haladhatják.
5. A munkaidő egyik napról a másikra át nem számítható.

II. Munkabérek

1. Korona kenyérgyár: első kemencemunkás 39, második munkás 34, mellékmunkás 29 korona.
2. Haizikovics R. kemencemunkás kettő 34 korona, Stertől 25%, fehér dagasztó 34, fekete dagasztó 32 korona, Jódli 33, mellékmunkás 28 korona.
3. Stefkó János: Kemencemunkás 22 korona, Stertől 25%, fehér dagasztó 34, fekete dagasztó 32 korona, Jódli 33 korona, mellékmunkás 28 korona.
4. Benjámin Adolf: kemencemunkás 33 korona, Stertől 25%, fehér dagasztó 30 korona, fekete dagasztó 29 korona, Jódli 28 korona, mellékmunkás 26 korona.
5. Zubor Károly: kemencemunkás 32 korona, Stertől 25%, fehér dagasztó 30, fekete dagasztó 28 korona.
6. Mihály Jakab: fehér dagasztó 30, fekete dagasztó 28 korona.
7. Minden munkásnak naponta 1 kg friss félbarna kenyér, vagy hetenként 5 kiló liszt adandó. Túlóradíj előmunkásnak 70, mellékmunkásnak 60 fillér.

III. Lakás

Megfelelő, tiszta, fűthető és szellőztethető egészséges lakásról a munkaadó tartozik gondoskodni, minden munkás részére külön ágy (emeletes nem lehet) kéthetenkénti áthuzattal, minden munkás részére külön lezárható szekrény és két törülköző adandó, a há-

lószobába asztal, szék, fűtés és világításról a munkaadó gondoskodik, ha ezen lakás nem adható, helyette hetenként 3 korona lakbér adandó.

IV. Munkaközvetítés

A munkaközvetítés eddigi módon történik, elsőségben az itteni módon régebben tartózkodó munkások részesülnek.

V. Munkaszünet

1. A törvényes 20 órás munkaszünet minden esetben betartandó. Húsvétkor és karácsonykor minden munkás részére 48 órás, pünkösdkor pedig 36 órás munkaszünet adandó.
2. Május elseje 24 órás munkaszünet, tart reggel 6-tól reggel 6-ig.

VI. Általános megállapodások

1. Csak szakmunkás alkalmazható szakmunkára.
2. A munkaadó a feldolgozandó lisztet köteles a műhelybe hordatni.
3. A felmondás kölcsönösen 8 nap.
4. Ezen egyezség megkötéséért indított mozgalomból kifolyólag három hónapig egy munkás sem bocsátható el.
5. Munkások mulasztásából származott időveszteség túlórának fel nem számítható.

Ha a munkaadó az egyezséget be nem tartaná, a munkásoknak joguk van a munkát beszüntetni.

7. A szerződés megkötésétől számított három évig, második és harmadik évben, hetenként 1 koronával emelkedik a munkások bére.
8. A munkások a munka megkezdése előtt nem tartoznak a műhelyben lenni: ha előbb behívják, azon idő a rendes munkaidőhöz számít.
9. Ha a munkás a 10 órát ledolgozta, a keret 13 óránál kevesebb is lehet.

VII. Kötelezettség

1. Minden munkás tartozik a kiragasztott műhelyrendnek magát alávetni.
2. Ha a munkás kimarad, kötelessége maga helyett megfelelő munkást tenni.

Ezen szerződés tart három évig, azaz 1913. május 2-től 1916. május 2-ig.

Ezen szerződés két példányban kinyomattatik, és minden műhelyben kiragaszttatik.

Az iparhatóságnak láttamozás végett bemutattatik.

(Élelmezési Munkás, 1913. november 1.)

★

A FIUMEI SÜTŐMUNKÁSOK SZTRÁJKJA

A határrendőrség garázdálkodása

A határrendőrségnek a munkások sztrájkjába való illetéktelen beavatkozása megtermette a maga gyümölcsét. Mint már említettük, a munkáltató följelentésére és kívánságára a város területéről kiutasított a határrendőrség két sztrájkoló munkást. A határrendőrség ezen jogtalan cselekedetét azzal indokolja, hogy a munkások a munkáltató ellen bojkottot szerveztek. Íme, a fiumei határrendőrségnek nem kell semmiféle új törvény, ráhúzzák ők a szolgabírói észjárásból sarjadzott jogszokást a sztrájkoló munkásokra is. A törvény pedig világosan előírja, hogy a munkások és munkáltatók közötti vitás kérdések elintézése az iparhatóságra tartozik. De tegyük föl, hogy joga volt a határrendőrségnek a beavatkozásra. De akkor is egyoldalúan, minden tárgyilagosság nélkül, egyszerűen a munkáltató följelentésére olyan dolgokért tiltotta ki a munkásokat, amelyeket más városokban szinte természetesnek ismernek el a hatóságok is. Ugyanis az a bűnük, hogy a renitens mester ellen bojkottot szerveztek. Ehhez pedig joguk van, mert ezzel nem követtek el semmiféle erőszakos cselekedetet sem. Ilyen előzmények után a sütőmunkásoknak nem volt más választásuk, mint kimondani az általános sztrájkot, hogy megvédjék a munkásság sztrájkszabadságát és visszautasítsák a határrendőrség illetéktelen beavatkozását.

A sütőmunkások 135-en vannak és az összetartás és a hangulat közöttük kitűnő és mindössze egy sztrájkbontó akadt közöttük: el vannak tökélve, hogy amíg követeléseiket nem teljesítik, nem kezdik meg a munkát.

A városban nagyon kevés a kenyér, sütemény meg egyáltalában nincsen. Csak kismesterek, tanoncok és asszonyok dolgoznak egy-egy műhelyben. Több helyen drágábban adják el a kenyeret, kihasználva a közönség szorultságát.

Kedden délután voltak az első tárgyalások a munkások és munkáltatók között. A munkások a következő követeléseket állították föl.

1. A munkások a két kitiltott sztrájkoló ügyének tisztázását kérik. Ha *Sirola Olivo* munkáltató be tudja bizonyítani, hogy őt a két kitiltott sztrájkoló fenyegette, úgy a munkások elállnak a kitiltás visszavonásának követelésétől.

2. *Sirola Olivonál* dolgozó szervezetlen és sztrájkbontó munkások elbocsátandók. A sütőmunkások ezzel szemben kötelezik magukat, hogy helybeli szervezett sütőmunkásokat bocsátanak *Sirola* rendelkezésére.

3. Valamennyi sütőmunkáltató kötelezze magát, hogy csakis helyben, munkanélkül levő szervezett munkásokat alkalmaz. Ha azonban helyben ilyenek nem volnának, úgy a sütőmunkások egyesulete a testvér szervezetektől kér és hozat munkaerőt.

A munkáltatók tárgyalták e pontokat, azonban csak az elsőt fogadták el. Ezzel szemben levelet küldtek a munkásoknak, amelyben fölszólítják őket, hogyha kedden estig meg nem kezdik a munkát, akkor elbocsátottnak tekintik őket. A munkások persze figyelembe sem vették a fenyegetést. Az egyik fiumei magyar szubvencionált lapocska azt írja, hogy a határrendőrség kezelője gőgösen kijelentette, hogyha a munkások a legkisebb rendellenességet követnék el, valamennyit csavargás címén a városból kitoloncoltatja. A munkások erre természetesen azt felelik, hogy attól sem félnek, hanem elmennek, mert máshol is meg tudnak élni. A munkáltatók a fiumei kormányzónál is jártak, kérve közbenjárását.

A munkások hangulata kitűnő, sütőmunkás kerülje Fiumét.

(Népszava, 1913. november 28.)

★

A FIUMEI SÜTŐMUNKÁSOK GYŐZELME

Fiumei tudósítónk írja: A Népszava olvasói előtt ismeretes a fiumei sütőmunkások harcának minden részlete. A munkáltatók kénytelenek voltak 10 napi sztrájk után a munkások minden követelését teljesíteni. Hiába volt minden törekvésük, hogy a mozgalmat letörjék. A munkások összetartásán megtört minden uszítás és mesterkedés. A munkások és munkáltatók kedden délelőtt összeültek tárgyalni. A tárgyaláson a következő pontokat fogadták el:

1. *Sirola Olivo* a két kitiltott munkás ellen tett följelentését visz-

szavonja és maga fogja a határrendőrséget kérni a kitiltás visszavonására.

2. *Sirola Olivo* sztrájktörő és szervezetlen alkalmazottait — az üzletvezető kivételével, aki tartozik a sütőmunkások szervezetébe lépni — elbocsátja.

3. Fiume város minden munkáltatója elismeri a sütőmunkások munkaközvetítőjét és kötelezik magukat, hogy csakis szervezett alkalmazottakat tartanak.

4. A sztrájkból kifolyólag senki sem bocsátható el.

A sütőmunkások értekezlete a fönti pontokat elfogadta és kimondotta, hogy az egyezséget minden munkáltatóval aláíratja. Szerdán reggel fölveszik a munkát azoknál a munkáltatóknál, akik az egyezséget aláírták.

(Népszava, 1913. december 4.)

★

SZERVEZKEDÉS HASZNA

Zalaegerszegi szaktársaink alig néhány heti szervezkedés után az alanti eredményt érték el: Meg kell jegyeznünk, hogy a munkások alig 2 százalékos követelésével szemben a munkaadók a kenyér, sütemény és ster sütés árát 10—12 százalékkal felemelték. Indokolván, hogy a munkások követeléseit teljesíteni kellett. Pedig hát semmi egyéb nem történt, mint a koszt helyett kapnak a szaktársak kosztpénzt. De hát már szokva vagyunk az ilyen szemérmetlen indokoláshoz.

Egyezség

A zalaegerszegi sütőmesterek és munkások az alulírt napon a következő egyezséget kötötték:

1. A munkásoknak a munkaadóknál étkezéssel való ellátása eltörlendő. Minden munkásnak heti 15 korona élelmezési pénz jár, hétköznapokon 2 korona, vasárnap 3 korona, amely napról-napra délelőtt 11 órakor fizetendő ki.

2. Minden nős munkásnak 1 kilogramm, nőtleneknek fél kilogramm friss, félbarna kenyér adandó ki a napi élelmezési pénzzel egyidejűleg, díjtalanul.

3. Május elseje munkásünnep. Ezen a napon a munka úgy végzendő, mint vasárnapokon. A munkások béréből ezért semminemű összeg le nem számítható.

4. A munkaadók csak szervezett munkásokkal dolgoztathatnak. Változás esetén, ha szervezett munkást nem kapnának, a munkaadók, nem szervezettet is beállíthatnak, de ha ez a munkás 8 nap után be nem iratkozik a szakszervezetbe, úgy azonnal elbocsátandó. Sztrájkból kifolyólag hat héten belül egy munkás sem bocsátható el.

5. Munkaidő alatt a szeszes italok élvezése tilos. Ha a munkás a munka végzésére nem józanul jelenik meg, vagy meg sem jelenik, helyette kisegítő munkás állítandó: a kisegítőnek járó 5 koronát a munkás tartozik megfizetni.

6. Nappal a munkásoknak egyik sütőműhelyből a másikba látogatni, vagy alkalmazásban nem álló szaktársakat fogadni tilos.

7. A hetibér minden hét végén: vasárnap délelőtt 11 órakor fizetendő ki. Időközben fizetési előleg a munkaadóktól nem követelhető.

8. A munkaidő alatt a sütőházban a dohányzás tilos, a sütőházakban, műhelyekben a gyújtót és dohánykészletet tartani nem szabad.

9. Ez a megállapodás 1913. szeptember 8-án 3 évre lép érvénybe, ha a 3 év letelte előtt 1/4 évvel fel nem mondja egyik vagy másik fél, további 1 évig meghosszabbítottnak tekintendő. Ha a munkaadók ezt a megállapodást a munkások figyelmeztetése után sem tartanák meg, úgy a munkabeszüntetésnek van jogosultsága.

10. Ez az egyezség a műhelyekben kifüggesztendő, és az elsőfokú iparhatóság által láttamozandó.

Látta Zalaegerszeg Rt. város tanácsa, mint elsőfokú iparhatóság, 1913. október 17-én tartott ülésen.

(Élelmezési Munkás, 1913. december 1.)

★

ÚJRA FELTÁMADT A SÜTŐMUNKÁSOK SZAKEGYLETE

Másolat. M. kir. belügyminiszter 98 778/1912. V/a. sz. A válaszirat alapjául szolgáló jelentés száma 78 962.

Tárgy: Az élelmezési ipari munkások országos szövetségének hatósági megvizsgálása. Az élelmezési ipari munkások országos szövetségének működését felfüggesztő és hivatali elődöm által kiadott 21 650/1912. sz. rendeletnek hatályát ezennel feloldom és abban a reményben, hogy a szövetség a jövőben alapszabályszerű rendeltetésének kereteit szigorúan be fogja tartani, a feloszlatástól ezentúl

még eltekintve, a szövetség továbbműködését ezennel megengedem. Figyelmeztetem azonban a szövetséget, — különbeni feloszlatás terhe alatt szigorúan tartózkodjék attól — hogy tagjaitól bármiféle címen oly járulékokat szedjen, melyeknek szedésére az alapszabályok fel nem hatalmazzák s azonkívül pontosan tartsa be a pénz- és ügykezelésre nézve alább felsorolt utasításokat. A mulatságok jövedelme mindenkor pontosan és késedelem nélkül elszámolandó, az alapszabályszerű tagsági díjak befizetését igazoló bélyegek (értékjegyek) az egyes szakosztályok részéről pontosan elszámolandók, csak az elnök utalványozhat, az utalványozás és elszámolás nem lehet ugyan egy tisztviselő kezében, e tekintetben az alapszabályok 10—13. §-ai szigorúan betartandók, irodai segéderők alkalmazása elkerülendő, ha szükség van ilyen segéderőkre: az alapszabályok megfelelően módosítandók, s az illetményeket alapszabályilag kell megállapítani, útidíjak és napidíjak nem adhatók, mert az alapszabályok erre nézve nem tartalmaznak rendelkezést, az „*Élelmezési Munkás*" című szaklap előfizetési díjait illetőleg, a nyugtakönyvekben és a nyugtákon jelzendő, hogy a befizetés e lapra történt, a „szvitkovits-hiány" 1137 korona 05 fillér, bírósági ítéletig a követelések sorában visszaveendő, mert ezen összeg nem lehet „végleges kiadás", megjegyzem, hogy meg nem térülés esetén ezen összeg egyetemleges felelősség folytán a vezetőséget fogja terhelni. Szövetkezeti üzletrészek mindenkor bevételben kell hogy elszámoltassanak, mert azok a szövetkezetből való kilépés esetén megtérülnek. A könyvtári bevételek ezentúl pontosan elszámolandók. Az iratok visszaküldése mellett felhívom, hogy fenti utasítások végrehajtását hatóságilag ellenőriztesse.

Budapest, 1912. évi november hó 9-én.

A miniszter helyett: *Jakabfy* s. k., államtitkár.
A székesfőváros polgármesterének, Budapest.

(Magyar Sütők Lapja, 1913. december.)

★

A SZERVEZKEDÉS HASZNA A MUNKÁSOKNAK

A munkások szervezkedésüknek újabb gyümölcsét látják Zalaegerszegen, ahol feltételeket diktáltak a mestereknek. A mesterek azonban nem okulnak, s nem látják be, hogy a munkások szervezkedé-

sével szemben csak a mesteri erős szövetség lehet biztos támaszunk. Az egyezség a következő:

1. A munkásoknak a munkaadóknál való étkezéssel való ellátása törlendő. Minden munkásnak heti 15 korona élelmezési pénz jár, hétköznapokon két korona, vasárnap 3 korona, amely naprólnapra délelőtt 11 órakor fizetendő ki.

2. Minden nős munkásnak 1 kg friss félbarna kenyér adandó a napi élelmezési pénzzel egyidejűleg, díjtalanul.

3. Május elseje munkásünnep. Ezen a napon a munka úgy végzendő, mint vasárnapokon. A munkások béréből ezért semminemű összeg le nem számítható.

4. A munkaadók csak szervezett munkásokkal dolgoztathatnak. Változás esetén, ha szervezett munkást nem kapnának a munkaadók, nem szervezettet is beállíthatnak, de ha ez a munkás 8 nap után nem iratkozik be a szakszervezetbe, úgy azonnal elbocsátandó. Sztrájkból kifolyólag 6 héten belül egy munkás sem bocsátható el.

5. Munkaidő alatt a szeszes italok élvezése tilos. Ha a munkás a munka végzésére nem józanul jelenik meg, vagy meg se jelenik, helyette kisegítő munkás állítandó, a kisegítőnek járó 5 koronát a munkás tartozik megfizetni.

6. Nappal a munkásoknak egyik sütőműhelyből a másikba látogatni vagy alkalmazásban levő szaktársakat fogadni nem szabad.

7. A hetibér minden hét végén vasárnap délelőtt 11 órakor fizetendő ki. Időközben fizetési előleg a munkaadótól nem követelhető.

8. A munkaidő alatt a sütőházban a dohányzás tilos, a sütőházakban, műhelyekben a gyújtót és dohánykészletet tartani nem szabad.

9. Ez a megállapodás 1913. szeptember 8-án 3 évre lép érvénybe, a 3 év letelte előtt 1/4 évvel, ha fel nem mondja egyik vagy másik fél, további 1 évig meghosszabbítottnak tekintendő. Ha a munkaadók ezt a megállapodást a munkások figyelmeztetése után nem tartanák meg, úgy a munkamegszüntetésnek van jogosultsága.

10. Ez az egyezség a műhelyekben kifüggesztendő és az elsőfokú iparhatóság által láttamozandó.

Zalaegerszeg, 1913. szeptember 6.

A sütőmunkások megbízásából:
Schlesinger Pál, Falusi Lajos, Scnábel Lajos

A sütő munkaadók megbízásából:
Jürk Mihály, Láng Ferenc, Schwarcz Mór, Vlok József

Látta Zalaegerszeg rt. város tanácsa, mint elsőfokú iparhatóság, 1913. október 17-én tartott ülésen.

Fülöp, h. polgármester

(Magyar Sütők Lapja, 1914. január 18.)

★

MUNKÁSMOZGALOM

A sütőmunkások az egész országban lázas tevékenységet fejtenek ki és lapjukban felhívják elvtársaikat, hogy Budapest, Újpest, Nagykanizsa, Marosvásárhely, Székesfehérvár és Pápa városokat ne keressék fel. Azonkívül, hogy a következő városokban: Sopron, Keszthely, Kispest, Újvidék és Kecskeméten munkásmozgalmak vannak előkészülőben. Kolozsváron csak két sütő teljesítette a munkások követeléseit, a többieknél a kizárás még tovább tart. Kecskeméten rá akarták bírni a sütők munkásaikat, hogy az egyik sütőt, aki nem akarta az árszabályozást betartani, bojkottálják. A munkások lapja éppen úgy, mint a napisajtó egész jogosan támadják a munkaadókat, ilyenkor, mert nekünk is az az álláspontunk, hogy ilyen módon valakit a boldogulásra kényszeríteni, nem méltó tisztességes iparoshoz. Mi ilyen szövetkezést mindig elítéltünk, és tudvalevő, hogy ilyen eset idézte elő azt a tízéves harcot, melyet lapunk *Tatár* és *Spolarits*-al folytatott. A szaktársak ne hagyják magukat ilyen törvénytelen dolgokra elragadtatni. Aki nem akarja önként jövőjét biztosítani, az majd magától észhez tér. De akkor már késő lesz.

(Magyar Sütők Lapja, 1914. április 25.)

★

A SZERVEZKEDÉS HASZNA

Jegyzőkönyv készült Sopronban 1914. évi május hó 8-án a soproni sütőmunkások bérmozgalma folytán a soproni általános ipartestület üléstermében megtartott békéltető tárgyaláson. A beterjesztett és ide mellékelt munka és bérszabályzat tárgyalás folyamán közös megegyezéssel a következő megállapodások jöttek létre:

I. Munkaidő

1. A napi munkaidő 10 óra 14 órás keretben. A munkaidő egyik napról a másikra át nem számolható.

2. Munkaszünet utáni napon a munkaidő reggeli 6 órától délután 1 óráig tart. A kemencemunkások, amennyiben később kezdtek, tovább tartoznak dolgozni.

3. A munkabeosztást az előmunkás a munkaadóval egyetemben állapítja meg.

a) túlórázni állandóan és naponként két óránál tovább nem szabad.

II. Munkabér, túlórák és kisegítők díja

4. A természetbeni élelmezés (kosztolás) a munkaadónál megszűnik és annak ellenértéke az alapbérekben foglaltatik, de kimondatott, hogy azon segédet, aki munkaadójánál kívánja az élelmezést (kosztot), azt a munkaadónak élelmezésben részesíteni jogában áll.

A heti minimális munkabérek az élelmezés ellenértékének beszámításával a következőkben lettek megállapítva:

a) kemencemunkás hetibére	33 korona,
b) fehérdagasztó hetibére	30 korona,
c) összmunkás hetibére	29 korona,
d) feketedagasztó hetibére	27 korona,
e) mellékmunkás hetibére	22 korona.

A túlórázásra vonatkozólag a következő óradíjak lettek megállapítva: úgymint kemencemunkásnál, fehérdagasztónál, összmunkásnál 60 fillér, feketedagasztónál és mellékmunkásnál 50 fillér. A kisegítő díjak a rendes napi munkaidő mellett a munkások terhére a következőkben lettek megállapítva: úgymint kemencemunkásnál 7 korona, fehérdagasztónál 6 korona és 50 fillér, összmunkásnál 6 korona, feketedagasztónál 5 korona 50 fillér és mellékmunkásnál 5 korona. Munkaszüneti nap után pedig kemencemunkásnál 5 korona, fehérdagasztónál 4 korona 50 fillért, összmunkásnál 4 korona 50 fillért, feketedagasztónál 4 korona és végül a mellékmunkásnál 3 korona 50 fillér.

A kisegítők díja a rendes napi munkaidőben a munkaadók részéről a kemencemunkásoknál 6 korona, fehérdagasztónál 5 korona 50 fillér, összmunkásnál 5 korona, feketedagasztónál 4 korona 50 fillér és végül mellékmunkásnál 4 korona. A munkaszünet utáni napokra a kisegítő díja teljesen azonos a munkások által fizetendő kisegítő díjakkal.

f) ha a munkaadó helyett segít ki a munkás, a kisegítődíj napi

kisegítéskor nagyobb műhelyekben 7 korona, kisebb műhelyekben 6 korona, azonban 8 nap után a kisegítőnek rendes hetibér jár.

g) Ahol a bérek már eddig magasabbak, abból levonni munkásváltozás esetén sem szabad.

III. Lakás

5. A munkaadó tartozik megfelelő lakást adni a munkásnak. Megfelelő lakás alatt értendő:

a) egészséges, száraz, fűthető lakás, távol a kemencétől. Minden munkás részére külön ágy, — emeletes ágy nem lehet — kéthetenkénti áthuzattal. Minden munkás részére külön lezárható szekrény. A szükséges szék, asztal, világítás, fűtés és mosdóeszközökről, a naponkénti takarításról a munkaadó tartozik gondoskodni. A lakáshoz a bentlakó munkások minden időben közlekedhetnek.

b) Hetenként kétszer minden munkás részére tiszta törülköző.

c) Ahol ilyen lakásról a munkaadó nem gondoskodik, ott hetenként 2 korona lakbérpótlék adandó a munkásnak a bérkifizetéskor.

IV. Munkaszünetek

9. A munkaközvetítést az Élelmezési Ipari Munkások Országos Szövetsége, Soproni Helyi Csoportja eszközli, azonban annak közvetítése a munkaadókra nem kötelező.

10. A közvetítés körül felmerült munkaadói panaszokat a szerződést védő bizottság intézi el.

VI. Általános határozatok

11. Szakmunkára csak szakmunkás alkalmazható.

12. Ezen egyezmény lejártáig újabb egyezmény nem köthető.

13. A tanoncokra vonatkozó törvényes intézkedések ip. t. 64., 65. § szigorúan betartandók, mely szerint 16 éven aluli tanonc éjjeli munkára nem alkalmazható és napi munkaideje nem lehet több 10 óránál.

14. A munkás tartozik józanon, pontosan és tisztán a munkára megjelenni. Munkáját tudásához képest jól elvégezni. Ha a munka megkezdésekor meg nem jelenne, tartozik megfelelő kisegítőről gondoskodni, annak elmulasztása esetén azonnal elbocsátható.

15. A műhelyben lakó vagy onnan távozó munkást, a nőtlent fél kiló, a nőst egy kiló friss félbarna kenyért illeti meg.

16. Túlóradíjat a munkások csak akkor követelhetnek, ha a rendes napi termelésnél többet kellett elkészíteniök.

17. A mozgalomból kifolyólag 3 hónapon belül senki el nem bocsátható.

18. Ha a munkaadó a szerződést figyelmeztetés után 8 nap múlva nem tartja be, helye van a munkabeszüntetésnek. Ha a munkás nem tartja be, azonnal elbocsátható. Összmunkás csak két munkásig alkalmazható.

VII. Panaszok elintézése

19. A munkások panaszaikat szervezetüknél tehetik meg. A szervezet közli a panaszt a munkaadóval. A munkaadók panaszaikat saját vagy a munkások szervezeténél teszik meg.

20. A munkaadó egy napon belül a vele közölt panasz tárgyalását kívánhatja. Ez esetben érdektelen 2 munkaadó és 2 munkás vizsgálja meg a panaszt egy ötödik elnöklésével, akit a két fél kölcsönösen választ, vagy arra felkér. Ezen tanácskozáson az Élelmezési Munkások Országos Szövetsége központi küldötte tanácskozási joggal résztvehet.

21. A bizottság mindenkor azonnal megalakítandó, egybehívandó és tartozik a panaszt letárgyalni. Határozata mind a két félre kötelező. A panaszt tevő munkást azért, mert panaszt tenni mert, el nem bocsáthatják, és a panasz letárgyaltáig, ha azt a munkaadó kérte, a munka be nem szüntethető.

Végül kimondatott, hogy a létrejött és a jelen jegyzőkönyvben foglalt munkaidő és bérszabályzat 1917. évi május hó 8-ig bír érvénnyel, mégis azzal a kikötéssel, hogy 1916. évi május hó 8-tól kezdve a heti alapbérek (l. III. fejezet 4. pont második bekezdését) (1) egy koronával emelkednek.

A jelen jegyzőkönyv négy példányban állíttatott ki, a munkaadók és alkalmazottak megbízottja előtt felolvastatott és annak elfogadása és aláírása után a Sopronvárosi Iparhatóságnak láttamozás végett bemutatandó.

Kimondatott egyúttal, hogy a létrejött szerződés a sütősegédek költségén kinyomandó és a műhelyekben látható helyen kifüggesztendő.

Kmf.

Kocsis Ferenc s. k.,	*Esztl Rezső* s. k.,
ipartestületi jegyző	iparhatósági biztos

Sopron, 1914. évi május hó 14-én.

Láttam: *Dr. Heimler* s. k., rendőrfőkapitány,
mint elsőfokú iparhatóság.

(Élelmezési Munkás, 1914. június 16.)

A PÉK-, CUKRÁSZ ÉS ROKONFOGLALKOZÁSÚAK NEMZETKÖZI SZÖVETSÉGE

A nemzetközi titkárság jelentése az 1914. évi háborús évről

25. oldal:

A Magyarországi pékek szövetsége már hosszabb ideje tárgyalásban állt a fiumei egy szakszövetségben beszervezett pékekkel, abból a célból, hogy csatlakozzanak ehhez az egyesülethez, melyben az egyesülést a nemzetközi titkárság is támogatta. Egy rövid, eredményes sztrájk Fiumében létrehozta az egyesülést, úgy, hogy ma ezek a kollégák is a jelenlegi országos egyesülethez tartoznak. A sztrájk a fiumei kollégák két vezetőjének a rendőri kiutasítása által jött létre, a sztrájkkal elérték, hogy ezt az intézkedést érvénytelenítették.

A háború kitörésekor a magyar kollégáknak főleg Budapesten nagy munkanélküliséget eredményezett. Augusztus elején időnként 400 kolléga volt munkanélküli. De azután annyit hívtak be a katonasághoz, másrészt pedig helyreállt ismét az üzleti élet, hogy a munkanélküliség nemsokára teljesen megszűnt.

A Magyarországi cukrászok szövetsége a hatalmas munkanélküliségből alig tért magához, amikor a háború kitört, és rögtön valamennyi csokoládé és édességgyárat leállították. Az első három háborús hét után az üzemeket ismét megnyitották és nemsokára jó foglalkoztatottságuk lett, úgy, hogy a munkanélküliség eltűnt.

A nemzetközi titkárság jelentése a III. nemzetközi kongresszusról

Megtartva 1914. augusztus 29-én Bécsben.

★

A PÉKEK, CUKRÁSZOK ÉS HASONFOGLALKOZÁSÚAK SZÖVETSÉGEINEK NEMZETKÖZI EGYESÜLÉSE

A nemzetközi titkár jelentése a 3. nemzetközi kongresszusra vonatkozólag

(Megtartva 1914. augusztus 29-én.)

26. oldal

Magyarország:
Pékek

Dacára a rendőri önkényeskedésnek és a munkaadók részéről megnyilvánuló mindenfajta igen rossz rendszabálynak, illetőleg intézkedésnek, a magyar pékek szervezete jól fenntartotta magát. Egy üzemi sztrájkból kifolyólag a budapesti pékeket 1911-ben kétszer hetekre kizárták a munkaadók. A Nemzetközi Titkárság indíttatva érezte magát, hogy a kizártak támogatására gyűjtést rendezzen. Ezt a következő részvétel eredményezte:

Németország (pékek és cukrászok szövetsége	5041,87 Mk
Ausztria (pékek szövetsége)	3401,74 Mk
Ausztria (cukrászok szövetsége)	50,93 Mk
Svédország (pék és cukrászok szövetsége)	600,— Mk
Dánia (pékek és cukrászok szövetsége)	300,— Mk
Hollandia (pékek és cukrászok szövetsége)	50,30 Mk
Svájc (élelmiszeripari dolgozók szövetsége)	40,— Mk
Franciaország (a Szajna-vidéki pékek szövetsége)	16,12 Mk
Összesen:	9500,96 Mk

Ebből az összegből csak sokkal a harc befejezte után folyt be 300 Mk, így a Titkárságnál maradt, mint a gyűjtés feleslege, míg a többi összeg Budapestre lett küldve.

Ha a munkaadók által történt első kizárás meglehetősen egységesen ment végre, és sok keserűséget eredményezett, miáltal szaktársaink 5 heti harc után a munkát feltétel nélkül kellett, hogy felvegyék, testvérszervezetünk azonban a harcból olyan megerősödve került ki, hogy rögtön erélyes védelmi intézkedéseket tudott tenni. amikor a munkaadók szabályozó intézkedéseiket nagyban akarták keresztül vinni. Ezután határozták el a munkaadók, hogy másod-

szor is kizárják a szaktársakat. Nemsokára azonban ezek is kifáradtak a kizárásban, hogy a kizártakat nemsokára újra munkába állították.

Cukrászok

Kevéssel az 1912-es év vége előtt a cukrászok Budapesti Egyesülete az édesárugyárakban eredményes bérmozgalmat vitt keresztül, mely a munkásság részére jelentős munkaidőrövidítést és egyéb előnyöket eredményezett. Ez a mozgalom megnövelte örvendetes módon az egyesületi taglétszámot is.

Ez a kis egyesület, illetőleg szövetség nem sokkal kevesebbet szenvedett a brutális vállalkozók pöffeszkedésétől, mint a pékek. De ez valamivel jobban lett megkímélve a rendőrségi brutalitásoktól, mint a pékek.

A szakszervezeti szervezetek az elképzelhető legnehezebb viszonyok között teljesítettek valóban kultúrmunkát Magyarországon és Európa többi délkeleti államaiban.

A HELYZET

A háborús állapotok folytán kivételes intézkedések vannak életben, a vasárnapi munkaszünetet pedig a kereskedelemügyi miniszter felfüggesztette. Szervezeti életünk mindezekkel szemben működésben korlátoztatott. A munkaadók, akik részére szintén van intézkedés, a kivételes törvényben túlnyomó részben a sütőmesterek nem veszik azt figyelembe. A sütőmester mindenből hasznot akar, hát a háború folytán fokozottabban akarják kihasználni a munkaerőt is. Sok sütőmester a legrútabb módon él vissza a munkások érdekével és megkötöttségével. Nem fizetnek túlóradíjat. Vasárnap a volt rendes munkaszünet alatt ingyen akarják, hogy nekik a munkás dolgozzon. Itt adjuk tudtul a szaktársaknak, hogy a miniszter felfüggesztő rendelete csak lehetőséget ad arra, hogy a munkaadó ha akar, dolgoztasson, de nem lehet azt ingyen követelni és nem tartozik azt ingyen végezni a munkás. Ezért a munkást a rendes napi vagy óránkénti járandóság illeti, aszerint, ahány órát a rendes napi munkaidő keretéig a munkaszünet ideje alatt dolgozott.

A kivételes intézkedés nem ad jogot a munkaadónak, hogy megrontsa a munkás már megvolt munkaviszonyát, és ha a sütőüzemi munkáltatók rászabadultnak hiszik magukat a munkásokra, akkor meg fogjuk keresni a hivatalos tekintélyeket, hogy mi a véleményük a munkaadók ilyetén eljárásáról ilyen időben.

(Élelmezési Munkás, 1914. szeptember 1.)

12 ÓRÁS MUNKANAP

A háború kitörésével, mikor még túl sok volt a munkanélkuli, a *Glasner* féle cég több üzemben kezdte meg a kétszersült termelést a katonaság részére. A termelést a szokásos napi 9 órai munkaidő helyett 12 órai munkanappal kezdette meg. Azóta több uzem készit kétszersültet és „komisz" kenyeret a katonaságnak és azon hasonlóan 12 órás munkanapot vezettek be. Úgy mondták akkor, hogy a kevés munkaerő az oka, hogy így kellett tenni. A 12 órás munkanap minden esetben megrontása a rendes állapotoknak. És ha azért következett be, mert kevés volt állítólag a munkaerő, ez a helyzet már megváltozott, mert 100-on felüli a száma a Budapesten levő munkanélkülieknek.

A munkanélküliek száma naponként emelkedik és az aprósütemény korlátozott termelésekor — már a közeli napokban — rohamosan fog az országban emelkedni. Nincs tehát sem indok, sem szükség a 12 órás munkanapra, de kell a többi munkanélkülieknek is a kenyérkereset. És akik kezdetben ok nélkül 12 órás munkanapot kezdtek meghonosítani, — a háború sovány indok volt arra, — azok legyenek most rajta, hogy a hadsereg részére dolgozó uzemekben a 8—8 órás munkanap honosuljon meg és legyen kenyere a sok munkanélkülinek.

(Élelmezési Munkás, 1914. december 1.)

★

HARCTÉRI LEVÉL

Tisztelt Kardics Szaktárs!

Újlaki Szaktársunknak címére érkezett leveléből némi információt szereztünk az otthoni helyzetről, ami nem a legkedvezőbb ránknézve. De azért bízunk az otthonmaradt „fatörzsben". Ha levelei le is sodródtak, azért megtudja védeni magát. Nem tarthat örökké a „tél". Jön a „tavasz" a napsugár és visszajönnek a bevonultak és ami megsemmisült, újra lábrakeltik. Pótolják.

Egyszer csak elérkezik az az idő, amikor hazamegyünk. Amikor örömmel mondhatjuk el, hogy küzdelmünk sikerrel járt. Ekkor tőletek, itthonmaradottaktól is számon kérjük, kitartástok megvolt-e, él-e aminek minden bajon át élni kell: a szervezetünk.

Ezt kérdezzük és így várjuk szaktársainktól, ezért kérjük a levelünknek a szaklapban való közlését.

Lesz még tavasz,
Kivirít a fa;
Virágát nem szárítja le a nap.
Tízéves munkánknak
Lesz ismét fejlődése,
Ebben bízik a törzs
Tizenhét levele.

(A 17 szaktárs neve)

(Élelmezési Munkás, 1915. március 4.)

★

HARCTÉRI LEVELEK

Csak buzdítással hathat ránk az a jóleső gondoskodás, mellyel a harctéren levő szaktársak soraikkal szervezetüket felkeresik. Sok itthonmaradt szaktársnak megtévesztette gondolatvilágát a háború, ezért csak örvendetes, hogy azok nem feledkeztek meg a szervezetükről, akik valóban nehéz teljesítést végeznek a harctéren. Sajnos, de úgy van, hogy az itthonmaradottak körül sok van, aki azzal szeretett volna kedveskedni a bevonult szaktársaknak, hogy mire hazajönnek, romokban találják sok évi fáradsággal felépített szervezetüket és pusztulását a fillérekből összegyűjtött vagyonkájuknak, magánhelyiségüknek. Nem is ezeken az eléggé el nem ítélhető szaktársakon múlott és múlik, hogy erősen és sérthetetlenül maradt meg szervezetük és várja haza azokat a szaktársakat, akik erős meggyőződésükkel, hatalmas akaratukkal és ragaszkodásukkal szervezetükhöz, a fülükbe dörgik a gáncsoló és szervezetet rombolni akaróknak, hogy mi a becsületes, jobb létért küzdő sütőmunkás kötelessége.

Jólesik a bevonult szaktársaknak, ha megkapják szaklapunkat és számosan járatják a pártlapunkat a *„Népszavát"* is. Egyes tábori lapokat itt közlünk:

—, augusztus 6.

Kedves Barátom *Kardics!* Nagyon jól esett, hogy nem feledkezel meg rólunk. Igazán szép tőled, hogy már háromszor küldted a szaklapcsomagot. Csak küld rendesen, itt sokan pestiek.

Tisztelettel maradok:
Marjanovits Péter
Divisions-Bäckerei, No 31. Tábori posta 90.

Harctér, 1915. augusztus 10-én.

Kedves Barátom! Júniusban írt lapom remélem megkaptad. Nagyon ki vagyok merülve. Hogy vagytok, mi újság a szövetségben? Hogy állunk? Hol van *Mészáros*? Írjál, nagyon jól esik és megnyugtat, ha tudom, hogy otthon szervezetünk hogy van. Üdvözlöm az ismerősöket, maradtam barátod *Knaller Győző*, őrmester IV/1. hadtáp zlj. 1. század. Tábori posta 351.

Galíciai harctér 1915. július 23.

Kedves Szaktársak! fogadjátok szívből jövő üdvözletemet a Dnyes partjáról, azt hiszem, *Mészáros* és *Kardics* szaktárs emlékeznek rám. Eddig nem történt semmi bajom, a június 12-i ütközetből szerencsésen megmenekültem. Hát Önök hogy vannak? Mi újság az egylet körül? Remélem, nincs semmi baj, hisz jó kezekben van. Kérem, kedves szaktársak szíveskedjenek megírni, mert nagyon érdekel az egylet most is, mint azelőtt. Kérem szaklapot küldeni és a Népszavát is. Maradtam tisztelettel továbbra is a szaktársak iránt, *Kassai Béla* u. f. h. 4/20. hadt. zalj. 3. Vaskószázad Galícia, Tábori posta: 63.

Kelt, 1915. Észak-Galícia VIII/5.

Kedves Barátom Kálmán!
A nyírfa köpönyegen tudatom veled, hogy megjött a szaklap. Igen örülök, hogy küldted. Miért nem írsz? Ha megkapod e tárgyat, írd meg. Üdvözöllek mindnyájatokat. Barátod *Malek Ottó*.
Divisionsbäckerei, 31, Felpost 90.

(Élelmezési Munkás 1915. augusztus 31.)

★

A MI TÁBORI POSTÁNK

1915. december 9.

Kedves Szaktárs!

Add át az összes szaktársaknak üdvözletemet. Örömmel értesültem, hogy a szemlén nem váltál be és így szervezetünknek munkaerőd megmaradt. Mi itten a román határon vagyunk, és védjük a hazát az esetleges megtámadás ellen. Már 10—12 hónapja vagyunk a

harctéren, de amint pártlapunkból olvastam, otthon még mindig nem fognak jogokat adni. Ha az illetők itten volnának a lövészárokban és látnák a hangulatot az ellen a társaság ellen, akik minket továbbra is jogtalan páriáknak akarnak tartani, akkor másképp gondolkoznának. Ha ennek a küzdelemnek vége lesz, akkor kezdődik csak a nagy harc a munkásnép jogaiért Magyarországon és aliogyan itten helyt állunk, annak idején is ott fogunk lenni, és harcolni a győzelemig.

Testvéri üdvözlettel:
Knaller

(Élelmezési Munkás 1915. december 17.)

★

AZ ÉJJELI MUNKA ELTÖRLÉSE A SÜTŐIPARBAN

A háború okozta állapotok a sütőipari munka gyakorlásában nagy változásokat eredményeztek. Ezek teszik elsősorban lehetővé, hogy minden nagyobb erőfeszítés nélkül siettessük megvalósítását egyik legfontosabb — de eddig távolállónak látszott — célunknak, az éjjeli munkának az eltörlését a sütőiparban. Valljuk meg, segítségünkre van ebben a német birodalmi kormánynak takarékosság céljából egy évvel előtte kiadott azon rendelkezése is, mely a háború kitörésével a sütő-, cukrász és rokoniparágakban a munka elvégzését a reggeli 7 órától esti 7 óráig engedélyezte. Sok más kérdés is hozzájárult, míg eljutottunk odáig, hogy a kérdésnek komolyan való megoldásáról Magyarországon beszélhetünk.

Szövetségünk vezetősége megtette a kezdeményező lépést. A „Budapest—Székesfővárosi Sütők" ipartestületéhez a következő beadvánnyal fordult:

A „Székesfővárosi Sütők Ipartestülete"
Tekintetes Elnökségének

Budapest

Égő vágya a sütőmunkásoknak, hogy minél előbb felszabaduljanak a sütőipar gyakorlásában meglevő semmivel sem indokolt éjjeli munkának a gyakorlása alól. Az éjjeli munkának az egészségre való káros voltát számos okok igazolják. És a társadalmi élet gyakorlását az éjjeli munka oly körülmények közé juttatja, mely mint vala-

mely szuggeráló erő, oly hatással van az állandóan éjjel dolgozó munkásokra.

Nem akarunk a jelen megkeresésünkben az éjjeli munka által említhető bajokról említést tenni, mert részben úgy véljük, hogy a t. Elnökség előtt nem ismeretlenek az éjjeli munka okánál fogva fennálló bajok. Valóság az, hogy az éjjeli munkának a sütőiparban való eltörlése munkaadói szempontból, illetve a sütőipar gyakorlása szempontjából is kívánatos. Viszont célunk azt akarja elérni, hogy biztos tudomást nyerjünk arról, hogy a t. Elnökség óhajt-e oly irányú kezdeményezésben részt venni, mely a sütőipar gyakorlásában a nappali munkát akarja megvalósítani.

A háborús állapot igen kedvező a sütőiparban a nappali munka behozatalára, miértis arra kérjük t. Elnökséget, hogy szíveskedjen velünk közölni, hogy hajlandó-e részt venni oly tevékenységben, melynek célja az éjjeli munkának a sütőiparban a lehető minél előbbi megszüntetése.

Kitűnő tisztelettel:

Budapest, 1915. évi augusztus 28-án.

Kardics Kálmán
titkár

Marosán János
h. elnök

Beadványunkra az ipartestület elnöksége a következőképpen válaszolt:

Budapest, Székesfővárosi Sütők Ipatestülete
VII., ker. Hársfa u. 21.

528—1915. szám.

Az Élelmezési Ipari Munkások Országos Szövetsége
Tekintetes Központi Vezetőségének,
Budapest

Az éjjeli munka beszüntetése tárgyában f. évi augusztus 28-án, szám nélkül hozzánk intézett megkeresésére értesítjük, hogy ebben az ügyben f. évi szeptember hó 3-án tartott rendkívüli elöljárósági ülésünk hajlandónak mutatkozott a felvetett kérdés érdemi megvitatására nézve a tárgyalások fonalát felvenni. Ebből a célból egyidejűleg ki is jelölte azt a szűkebb körű bizottságot, amely az elöljáróság képviseletében a tárgyalások során eljárni fog.

A bizottság tárgyalásának eredményét annak idején közgyűlés elé kell terjesztenünk, s a végleges állásfoglalást annak a határozatától függővé tennünk.

Budapest, 1915. szeptember 4.

Tisztelettel:

Budapest Székesfőváros Sütők Ipartestülete

Guth jegyző, *Deutsch* elnök

Ezen válasz vétele után központi vezetőségünk a következő szaktársakból álló bizottságot küldte ki a tárgyalásokra: *Kardics Kálmán, Szendi Rezső, Zanker Márk, Szabó István, Weisz Jenő, Marosán János.* A bizottság első ülését szeptember 28-án meg is tartotta, hol a két érdekeltség nyilatkozatai különösen amellett szólottak, hogy igenis mindent el kell követni, hogy az éjjeli munka a sütőiparban eltöröltessék, még a háború alatt.

(Élelmezési Munkás, 1915. október 6.)

★

A BUDAPESTI SÜTŐMUNKÁSOK TAGGYŰLÉSE

Az éjjeli munka eltörlése érdekében

A budapesti sütőmunkások e hó 21-én az éjjeli munkának a sütőiparban a háború idejére való eltiltása ügyében szépen látogatott taggyűlést tartottak. *Kardics Kálmán* előadó ismerteti a sütőipartestület vezetőségével folytatott tárgyalások eredményét.

Kéri a megjelenteket, hogy a közös tárgyaló bizottság által kidolgozott javaslatot fogadják el. A kereskedelmi miniszternek a következő javaslatot fogják benyújtani:

1. A sütő-, cukrász és rokoniparágban és általában a lisztet feldolgozó ipari vagy gyári üzemekben (házi kenyérsütödék, szállodák, kávéházak, kávémérések, intézetek, fürdők, stb. általában ahol továbbadás, közfogyasztás, árusítás céljából termelnek) sem helyiségeiben (ideértve a lakás céljául szolgáló helyiségeket is) mindennemű munka csak reggel 6 órától este 6 óráig tartó keretben végezhető.

2. A kemencefűtés ezen idő előtt, illetve után is elvégezhető, a szakmunkára alkalmazott munkások igénybevétele nélkül.

(Népszava, 1915. október 23.)

★

AZ ÉJJELI MUNKA ELTÖRLÉSE A SÜTŐIPARBAN

A budapesti sütőmunkások mozgalmat indítottak az éjjeli munka eltörlése érdekében. Békés időben ez a mozgalom nagy akadályokba ütközött volna, ma azonban a pékmesterek, sőt a közönség nem ellenzi ezt. Legutóbb taggyűlést tartottak a budapesti sütőmunkások, amelyen *Kardics* elvtárs ismertette a sütőipartestület vezetőségével folytatott tárgyalások eredményét. A háború okozta állapotok a sütőiparban nagyon megkönnyítették ennek a kérdésnek a keresztülvitelét, a liszthiány már a múlt évben megszüntette az apró-sütemény sütését, a kenyérnek friss állapotban való fogyasztását is eltiltotta egyidőre egyik miniszteri rendelet, de eltekintve ettől, az orvosok egyöntetűen károsnak tartják a meleg kenyér fogyasztását. Így semmi akadálya nincs úgyszólván, legalább e háború idejére, a sütőiparban az éjjeli munka eltiltásának. A munkaadók tekintettel egyrészt a munkáshiányra, másrészt mert most ők is kénytelenek dolgozni, szintén hajlandók ezirányban a kereskedelmi miniszternél eljárni. Németországban már a múlt évben betiltotta a kormány a sütőiparban az éjjeli munkát. Ott ez a rend úgy a munkáltatók, mint a munkások teljes megelégedésére bevált. Ha sikerül azt keresztülvinni nálunk is, egy óriási lépéssel jutunk előre a szociális haladás lépcsőjén és ha csak próbaképpen is az 1899-iki párizsi nemzetközi kongresszus egy határozatát valósítjuk meg. Kéri a megjelenteket, hogy a közös tárgyaló bizottság által kidolgozott javaslatot fogadják el. A kereskedelmi miniszternek a következő javaslatot fogják benyújtani:

1. A sütő-, cukrász, és rokoniparágakban és általában a lisztet feldolgozó ipari, vagy gyári üzemekben (házi kenyérsütödék, szállodák, kávéházak, kávémérések, intézetek, fürdők stb. általában ahol továbbadás, közfogyasztás árusítás céljából termelnek) sem azok közvetlen, vagy közvetett mellékhelyiségeiben (ide értve a lakás céljául szolgáló helyiségeket is) mindennemű munka csak reggeli 6 órától esteli 6-ig tartó keretben végezhető.
2. A kemencefűtés ezen idő előtt, illetve után is elvégezhető a szakmunkára alkalmazott munkások igénybevétele nélkül.

A megjelentek nagy lelkesedéssel fogadták el a javaslatot.

(Szakszervezeti Értesítő, 1915. november.)

★

KOLLEKTÍV SZERZŐDÉS

Egyezség

mely egyrészt a miskolci Városi Kenyérgyár igazgatója, másrészt az élelmezési Ipari Munkások Országos Szövetsége központi vezetősége között állapíttatott meg.

Munkabér

1. Kemencemunkások hetibére 77 korona, dagasztók hetibére 70 korona, táblamunkások hetibére 60 korona, konyhamunkások hetibére 47 korona. A bérek 6 napi munka után fizetendők.

Munkaidő

2. A munkaidő napi 12 órás keret mellett 9 óra.

Általános határozatok

3. A felmondás kölcsönösen 8 napban lett megállapítva.

4. Ha az üzem termelése a szokott jelen termelés mennyiségénél három egymást követő napon több lenne, annak elvégzésére új munkaerő alkalmazandó.

5. A munkaközvetítés egyetértően az igazgatóval a szakszervezet útján történik.

Kelt, Miskolc, 1916. január hó 15-én.

Kardics Kálmán	*Kardos Jenő*
szövetség közp. titkára	Városi Kenyérgyár igazgatója

(Élelmezési Munkás, 1916. február 19.)

★

A SÜTŐIPARI HADSEREGSZÁLLÍTÓ ÜZEMEKRŐL

A katonai kenyér-, kétszersült- és lótápszergyárak

Ezekben az üzemekben a legféktelenebb kizsákmányolás van. Túlnyomó részben nőket, napszámosokat és orosz foglyokat alkalmaznak éjjeli, nappali munkára. 12—12 óránkénti fölváltásával a mun-

kásoknak. Szombatról vasárnapra és vasárnapról hétfőre 16—16 órás munkát kell végezniök. Habár a termelés nem kívánja meg egyik üzemben sem a vasárnapi munkát és így az agyondolgozott munkások nem bírják magukat kipihenni.

A nők különösen sokat szenvednek. Éjjel a szemeiket nedvesítik, mégsem bírják. A változás ezért csoportosan történik és állandó. A férfimunkások is gyakran változnak, vagy betegek lesznek és hogy kipihenhessék fáradalmukat, kénytelenek napokra, sőt hosszabb időre is helyettes munkást alkalmazni.

A munkaidő megállapítását általában az egész munkaviszonyt a vállalkozók — akik mindenféle szedett-vedett pénzemberekből csoportosultak — egy-két békeidőben is volt szakember kivételével, teljesen önkényesen állapították meg. A sütőmunkások kénytelenek ezt az életet pusztító munkát vállalni, mert a nagy munkanélküliség, ami a lisztkérdéssel kapcsolatos, nagy nyomorúságba taszította őket. Viszont más oldalon a nőket és az orosz foglyokat alkalmazzák a szakmunkás férfiak helyett.

14—15 éves gyereklányokat és fiúkat alkalmaznak napi 12 órai szakadatlan éjjeli munkára, holott az ipartörvénynek idevonatkozó rendelkezése nincsen fölfüggesztve. Persze ez csak azért van, mert sokkal olcsóbb munkaerő, mint a munkanélkül levő szakmunkások. Az Erzsébet-kenyérgyár, ahol most kenyér helyett lótápszert termelnek, elbocsátotta a magyar honos sütőmunkásokat és az orosz foglyok közül kért és kapott orosz sütőmunkásokat, mert azok olcsóbbak. Érdekes azonban, hogy amíg az orosz foglyokat nem szabad éjjeli munkára alkalmazni, addig a 14 éves leány és fiúgyerekeket éjjel is dolgoztatják. Így sok magyarhonos sütőmunkás vált ilyen időben munkanélkülivé és ezek mind olyanok, akik évekig gyűjtötték verejtékükkel a vagyont a gyáraknak.

Az újpesti lótápszergyárban szintén 14—15 éves leány és fiúgyermekek dolgoznak a legborzasztóbb kimerüléssel. Ez az üzem egy ügyvédé és a Concordia tulajdona.

A bérfizetések a legsilányabbak ezekben az üzemekben. Legtöbb helyen a szakmunkásoknak kevesebb a bére, mint a békeidőben volt, csak egyes helyeken emelkedett 5—8 százalékkal. A nők a gyilkosan kimerítő napi 12 órai munka után 2—2,50 koronát kapnak. Egyes helyeken 3 korona a bér, ugyanennyi a fizetésük, ha éjjel dolgoznak és vasárnapra is.

A katonai kenyér- és kétszersült gyárakban csak valamivel kedvezőbb a helyzet. Ezek az üzemek egyike sincs katonai felügyelet alatt. A kereskedelmi kormány, az iparfelügyelőség dolga volna, hogy ne engedje ezekben az üzemekben fegyver nélkül ölni a munkásokat. Másrészről pedig a hadügyminisztérium lehetne arra ügye-

lemmel, hogy a kincstár részére termelő üzemekben ne legyen joga mindent fölrúgni a munkáltatóknak.

Ezekben az üzemekben annyira szégyenteljesek az állapotok, hogy ha minden részletében föllehetne tárni azokat a legborzasztóbb kép festődnék elénk. A kormánynak elsőrendű kötelessége, hogy megfékezze ezeket az állapotokat. Nem volna szabad, hogy a nők éjjeli munkáját és munkaidejét szabályozó törvényt a munkáltatók arra használják fel, hogy a női munkásokat a férfi szakmunkások rovására jobban kizsákmányolják. Egy percig sem lehet tűrni, hogy a magyar munkanélküli sütőmunkásokat fogoly sütőmunkásokkal cseréljék ki a munkáltatók csak azért, mert ez olcsóbb módja a kizsákmányolásnak. Vagy hát a kivételes törvények mindenre följogosítják a munkáltatót.

(Népszava, 1916. április 8.)

★

NÉHÁNY SZÓ A KORMÁNYHOZ, A FŐVÁROSHOZ

A sütőmunkások komoly panasza

A fővárosi kenyérgyárban 12—12 órás napi munka mellett fölváltással dolgoznak a munkások. A férfimunkások bére a békeidőben is itt volt a legrosszabb, meg a háborúban is, nem kevésbé áll ez a munkaidőre is. Mindezek mellett meggyalázzák a munkásokat. (Más alkalommal részletesen írjuk meg.) Van 12 nő alkalmazva szakmunkára, napi bérük 4 korona. A nők bére itt a legjobb.

Erzsébet-kenyérgyár:

Fölhagyva a kenyérsütéssel, lótápszert gyárt. Alkalmazva van 12 sütőmunkás, 15 fiú, — túlnyomólag 11—14 évesek — 30 nő, 8 orosz fogoly sütőmunkás. Ezek kifejezett szakmunkát végeznek. A munkaidő 8 óra, háromszoros fölváltással. A nők napibére 2 korona, vasárnapra 2,40 korona, a fiúk napi 3 korona és 35 fillért kapnak. Van még vagy 20—25 nő és 10—12 orosz fogoly egyéb munkák végzésére. Úgy a férfi, mint a nőmunkásokat egyaránt silányan fizeti.

Mayer Salamon Korona-kenyérgyár

Szintén csak lótápszert gyárt. A napi munkaidő 12—12 óra. Túlnyomórészben nők és orosz foglyok vannak alkalmazva, csak igen kevés szakmunkás. A nők napibére úgy a nappali, mint az éjjeli munkára 3 korona. A sütőmunkásokat a könyvelő úr veszi föl és bocsátja el, aki ezért ajándékokat fogad el. Elfogad ajándékot attól is, aki munkában van és aki csak ezután lép munkába. Ezt egész rendszerré fejlesztette.

A Forgács utcai lótápszergyárban:

13 sütőmunkás, 50 nő, 40 orosz fogoly van alkalmazva. A napi munkaidő 12—12 óra. A nők napibére 3,30 korona. Két orosz fogoly szakmunkát végez.

Újpesten és a Bánd-féle kenyérgyárban

termelnek még lótápszert, ahol a munkaviszonyok még rosszabbak és a legőrültebb hajtás mellett dolgoznak. A nők napibére 3 korona. A férfimunkásoké kevesebb a békeidőben volt béreknél.

A Glasner-cég

3 üzemben termeltet katonai kétszersültet. A napi munkaidő 12—12 óra. A nők napibére 3,50 korona. Öt orosz fogoly végez szakmunkát. A férfi sütőmunkások száma 45, a nők száma 120—130.

A nőknek és az orosz foglyoknak végtelen kizsákmányolása jellemzi ezeket az üzemeket. Ilyen állapotok mellett azonban csak szófecsegés az anya- és csecsemővédelemről való beszélés. Ezek az üzemek nincsenek hadifelügyelet alá helyezve, de szükség nincs rá, hogy oda kerüljenek. A honvédelmi miniszter a katonai fegyelem alá helyezett üzemekben azonban kénytelen volt a „hazafias" kapitalistákkal szemben annyira, amennyire megvédeni a munkásokat. Nemkevésbé volna ez kötelessége a kereskedelemügyi miniszternek is a sütőipari üzemekben.

(Népszava, 1916. május 10.)

★

A MAGYAR KIRÁLYI MINISZTÉRIUMNAK 2040/1916. M. E. SZÁMÚ RENDELETE

A sütőiparban az éjjeli munkának eltiltásáról

A magyar királyi minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli:

1. §. A kenyérnek, kenyérneműeknek, úgyszintén minden más péksüteménynek előállításához szükséges bármely munkát tilos az esti 6 órától reggeli 6 óráig terjedő időben végezni.

Az előbbi bekezdésben foglalt tilalom mindenkire kiterjed, aki kenyeret, kenyérneműeket, vagy más péksüteményt a háztartásához nem tartozók részére eladás céljából állít elő. E tilalom kiterjed a vendéglősökre, korcsmárosokra, kávéházak, kávémérések, fürdőintézetek tulajdonosaira, stb. akik kenyeret kenyérneműeket, vagy más péksüteményt tulajdonképpeni üzletük körében leendő eladás, vagy felhasználás céljából állítanak elő.

Az I. bekezdésben meghatározott tilalom alá esnek a cukrászok is oly sütemények előállítása tekintetében, amelyek készítésével üzletkörükből kifolyólag a pékiparosok is foglalkoznak.

2. §. A másodfokú iparhatóság az 1. § (1) bekezdésében meghatározott 12 órai tilalmi idő kezdését és végét, hatóságának egész területére, vagy e terület egy részére kiterjedően az idézett bekezdéstől eltérően állapíthatja meg, de a munka elkezdésére reggeli hét óránál későbbi és reggeli öt óránál korábbi időpontot megállapítani nem lehet. A munkát az ilyképp megállapított kezdő időpontból számított tizenkét óra elteltével mindenkor be kell fejezni.

A másodfokú iparhatóság a rendelkezés megtétele előtt a pékiparosokat meghallgatni, s a helyi viszonyokat figyelembe venni köteles.

3. §. Az 1. § rendelkezései, valamint a 2. § alapján tett rendelkezések alól a belügyminiszter a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértve szükség esetén közérdekből, különösen a hadiszükségletek kielégítése céljából kivételt engedhet.

Horvát-Szlavonországra nézve ezt a jogot a bán gyakorolja.

4. §. Aki a jelen rendeleten alapuló tilalmat megszegi, az — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, — kihágást követ el és az 1914. I. t. c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A kihágás miatt az eljárás az 1884. XIII. törvénycikkben megállapított iparügyi kihágások elbírálására illetékes hatóságok, Hor-

vát-Szlavonországban az ugyanazon törvénycikk 184. §-a alapján megállapított hatóságok hatáskörébe tartozik.

Ez a rendelet 1916. évi július hó 10. napján lép életbe. Hatása a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed.

Budapest, 1916. évi június hó 24. napján.

Gróf Tisza István s. k.,
m. kir. miniszterelnök

(Élelmezési Munkás, 1916. július 6.)

★

AZ ÉJJELI MUNKA ELTILTÁSA A SÜTŐIPARBAN

A hivatalos „Budapesti Közlöny" június 25-én megjelent száma kormányrendeletet közöl, amely szerint július 10-től kezdődően a kenyérnek, kenyérneműeknek úgyszintén minden más péksütemények előállításához szükséges bármely munkát tilos az esti 6 órától reggeli 6 óráig terjedő időben végezni. Ez a tilalom mindenkire kiterjed, aki kenyeret, kenyérneműeket, vagy más péksüteményt a háztartásához nem tartozók részére eladás céljából állít elő. Terjed a vendéglősökre, kocsmárosokra, kávéházak, kávémérések, fürdőintézetek, tulajdonosaira, és a többi, akik kenyeret, kenyérneműeket, vagy más péksüteményt tulajdonképpeni üzletük körében való eladás, vagy felhasználás céljából állítanak elő. E tilalom alá esnek a cukrászok is, oly sütemények előállítása tekintetében, amelyek készítésével üzletkörükből kifolyólag a pékiparosok is foglalkoznak. A másodfokú iparhatóság a tizenkét órai tilalmi idő kezdetét és végét hatóságának területére a fent jelzett beosztástól eltérően állapíthatja meg. Azonban a munka megkezdésére reggel 7 óránál későbbi és reggel 5 óránál korábbi időpontot megállapítani nem lehet. E rendelkezések alól a belügyminiszter közérdekből különösen a hadiszükségletek kielégítése céljából kivételt tehet. Aki a tilalmat megszegi, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és két hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel sújtandó.

(Szakszervezeti Értesítő, 1916. július.)

★

BUDAPESTI MUNKABÉREK

A legutóbbi vezetőségi ülés Budapestre a következő hetibért állapította meg, melyet a szaktársak figyelmébe ajánl. (A bérek 6 napra szólnak.)

	Heti bérek	Napi kisegítés és a vasárnapi munkadíj	Munkaszünet utáni napon a kisegítődíj 4 órára	Egyes túlórák díja	Hetibérek hadseregnek term. lótápszer és kétszersült gyárakban
I. csoport Kemencemunkások, mindennemű dagasztók, összmunkások	72,—	12.—	8,—	1,52	72,—
II. csoport II. kemencemunkások, (jódlik, kisütők) kádas, lisztes	60,50	11,—	7,—	1,21	63,60
III. csoport Feladók, mindennemű ficik, konyhások, táblamunkások és mellékmunkások	54,—	10,—	6,—	1,13	58,80

A vasárnapi munka külön díjazandó, mégpedig:

A munka kezdése reggeli 6, vagy legkésőbb 7 órától nyerhet számítást. Ha a kezdéstől négy óránál tovább van a munkás foglalkoztatva, akkor őt a teljes napi kisegítődíj illeti meg. Négy óráig és azon belül a rendes túlórák díjazására lehet igényt tartani. Négyórai díj abban az esetben is megilleti a munkást, ha esetleg kevesebb ideig volt foglalkoztatva. (Az első bércsoport munkásainak 6,08, a II. bércsoport munkásainak 4,84 és a III. bércsoport munkásainak 4 korona 52 fillér jár a vasárnapi munkáért, ha négy óráig, vagy kevesebb ideig volt foglalkoztatva.

(Élelmezési Munkás, 1916. augusztus 12.)

★

A MILLIOMOSSÁ VEDLETT KENYÉRGYÁROS

Utcára dobja a munkásait

A háborús idők egyik legérdekesebb jelensége az, ami a Mayer-féle a jelenleg katonai lótápszergyárban, békeidőben a Korona-kenyérgyárban történt. A gyár munkásai megbízták szervezetüket, hogy közölje a munkáltatóval, kívánságaikat: emelje a gyáros bérüket — különösen a nehéz munkát végző nőmunkásokét — egyéb levonást, mint a betegsegélyző járulék levonását bérükből ne tegyen és ha az üzem szünetel, akkor bizonyos részbért fizessen a munkásoknak, továbbá a munkásnők felvételét és elbocsátását ahhoz értő egyén kezelje mégpedig ne a dolgozók kárára, hátrányára és végül a bánásmód emberséges legyen.

A gyár a munkások kívánságát meg sem hallgatva, őket legazemberezte és a férfiszakmunkásokat mind azonnal elbocsátotta és ki sem fizette járandóságukat. Megelőzően úgy ordított a cég tulajdonosa, hogy most háború van, nincs szakszervezet és ha valakinek nem tetszik a bér, amit én fizetek, elmehet, de az izgatókat öt évre lecsukatom. Nincs a sütőiparban munka, talált sok nyomorban levő munkanélküli sütőmunkást a kutyaólban, tehát elbocsátotta 15 szakmunkását.

A munkások munkaideje napi 12 óra. A kemencemunkások csak néha tudnak közben pihenni fél vagy háromnegyed órát. Szakadatlan nehéz munkát végeznek, büdös és meleg levegő közepette. A nehéz szag a gyomrukba fekszik, a gőz kimarja a bőrüket. Ezért a munkáért napi 12 koronát fizet a cég a férfi szakmunkásoknak, ha éjjel, ha nappal dolgoznak és 3 korona 30 fillért a nőmunkásoknak, ha éjjel, ha nappal dolgoznak.

Túlóradíjat a cég nem fizet, a mintegy 30 korona 92 fillért von el így hetenként minden egyes munkástól. A férfimunkásokat helyettesítő nők bére pedig sokkal kevesebb, mint a békeidőben a férfimunkásoké volt.

A kivételes törvények a munkásokat akciószabadságuktól megfosztották. Az üzem nincs katonai felügyelet alatt, így panaszaikkal a gyárhoz kellett fordulniok a munkásoknak, a gyár egyszerűen elbocsátotta őket. A munkásoknak sztrájkolni nem szabad, mert 5 évi börtönnel fenyegeti meg őket a munkáltató, a munkáltatónak ellenben szabad kizárni a műhelyből a munkásait, ha azok helyett olcsóbbakat kap. Ez az eredménye a kivételes törvények nagyszerűségének. Tizenöt munkás került az utcára mert a nekik járó bért — de legalább annyit, mint más ily üzemekben is fizetnek — követelni volt bátorságuk. Most már csak a kereskedelemügyi mi-

niszter úr véleményét szeretnők hallani, nem kevésbé a belügyminiszter úrét, aki annyit beszél a nő- és gyermekvédelemről. Csak rövid ideje még gyalázatosabban voltak kiuzsorázva a milliomossá vedlett, egyébként magyarul sem tudó gyárostól a munkások.

(Népszava, 1916. augusztus 27.)

★

NYOLCÓRAI MUNKAIDŐ

A háború kitörése évében az Erzsébet-kenyér, illetve katonai lótápszergyárban valósította meg szövetségünk a 8 órai munkaidőt, később ugyanazon évben a Steiner József és Fia budapesti katonai kétszersültgyárban. Itt azonban egyes szaktársaink rövidlátása és elfogultsága lehetetlenné tette a fennmaradását, később az üzem megszűnt katonai üzem lenni. Ez évben a fővárosi községi kenyérgyárban sikerült a 8 órai munkaidőt megvalósítanunk.

A háború első idejében mindenki elfásult és egyedüli gondját az képezte, mikor lesz vége a háborúnak, vagy hogyan lehet a háború okozta ítélet elől menekülni. A szakszervezeti törekvések csak nehezen tudtak előre haladni. A háborús nyomorúság, az orosz forradalom azonban magához térítette nemcsak a közvetlen fizikai munkásokat, hanem azokat a nem fizikai munkásokat is, akik annak előtte gyűlölték a munkásmozgalmat, s magukat „galléros uraknak" vélték.

A budapesti sütőmunkások szükségesnek és elérkezettnek vélik az időt arra, hogy sorsuk nyomora enyhítésére és fárasztó munka után rosszul táplált testük pihenésére megvalósítsák a napi 8 órai munkaidőt. A munkaadókhoz küldött legutóbbi beadványukban kifejezést adtak ezen kívánságuknak. Szaktársainknak minden áldozatot meg kell hozniok, hogy e fontos célunk megvalósuljon. Nem csak elvi, hanem fontos megélhetési kérdésként parancsolják a körülményeink, hogy a 8 órai munkaidőnek a megvalósítását minden erőnkkel siettetnünk kell.

(Élelmezési Munkás, 1918. március 24.)

★

MUNKAADÓ VÉLEMÉNY A VASÁRNAPI MUNKASZÜNETRŐL

Vasárnapi munkaszünet a pékiparban

Ha valaki figyelemmel kísérte a vasárnapi munkaszüneti törvény végrehajtását a pékiparnál, furcsán színezett képet láthatott nagy összevisszaságban. Már furcsa volt a megalkotása is, akármilyen szép és humánus szociális alkotást vélt látni az akkori miniszter, aki ezt a törvényt szanktionálta. Szűk látókörű volt. Félre lett vezetve a munkások vezetőitől. Míg a nagyközönség érdekeit szolgáló pékmesterek nem lettek meghallgatva, egyoldalúan lett eldöntve. Részben a pékmesterek szervezetlen, széjjel húzó magatartása miatt.

Ha megnézzük az ipartörvény idevonatkozó rendelkezését, rögtön szembeötlik, hogy míg a sütőiparnál a kemencebegyújtás csak reggel 3 órakor van megengedve, és ez is udvaros, vagy család által, és a munka csak 6 órakor kezdődhet, akkor ugyanennél a törvény rendelkezésénél szerepel a cukrász, a hentesipar reggel 1 órai kezdettel. De rendeli ez a törvény vasárnap délelőtt 10 órakor a munkabeszüntetést is.

A sütőiparnál előmunkálatok nevezetesen: erjesztési folyamat — kovász kelesztése — dagasztás, ismét kelesztés, a tészta kiszaggatása, megformálása, újra kelesztés és az ezen munkálatokkal járó többi apróbb munkálatok járnak.

Ezen munkálatok elvégzésére 4—5 órai idő szükséges. Tehát 6-tól $^1/_2$8-ig, vagyis a reggelizés idejéig fizikai lehetetlenség péksüteményt előállítani. Ez vág bele erősen a fogyasztóközönség érdekébe is.

Nem különben a vasárnap délelőtt 10 órai munka beszüntetése is. Mert tudjuk, hogy a közönség vasárnap 10 óra után hozza a pékhez az ő általa készített süteményt kisütni, hogy ebédnél azt élvezhesse.

Tehát ha ezt a törvényt a pékiparnál szó szerint végrehajtják — ami esetenként meg is történt — nemcsak a pékiparost sújtják, hanem a közönség érdekeit is csorbítják.

Itt kezdődnek a kihágások.

Azon nem vitatkozom, hogy az említett két iparágnál — miért van 5 órával előbb megengedve a munka megkezdése, azonban azt igenis követelem, hogy a pékiparnál feltétlenül szükséges a reggel 1 órai kezdet az általam felsorolt okoknál fogva.

Mert így történt azután az az állapot, hogy a rokon cukrászipar vígan gyártotta a vajas kifliket hétfőn reggelre korán, míg a pékeknek ezt ölbetett kézzel kellett nézni. A cukrászoknál a munkások

dolgozhattak, míg a pékeknél a tanoncok sem. De miért — kérdem? Hogy pedig a pékek nem süthettek, míg a cukrászok igen, ez még ipari hatásköri kérdés is volna, de erről most nem szólok. Csak itt könnyű megállapítani, hogy ez az igazságtalanság egyrészt a pékmesterek nemtörődömsége, és szervezetlensége, és ezzel szemben a munkások jól szervezettségének köszönheti torz szüleményét.

Ezen munkaszabadság korlátozás a fogyasztóközönség érdekét úgyannyira sértette, hogy akárhányszor hallottam adott esetekben magától a törvény végrehajtó közegeitől azt a megjegyzést, hogy ez a legnagyobb igazságtalanság, ezt meg kellene változtatni, vagy kérni a megváltoztatását a pékmestereknek, a közönség jól felfogott érdekében is. De a végrehajtó közegek kénytelenek voltak eljárni, feljelentés esetén.

A végrehajtásnál kezdődik a furcsán színezett kép. Még politikai fegyvernek is fel lett használva. Aszerint variálódott, színeződött a kép, hogy milyen viszonyban volt a pék az ő szolgabírójával, vagy egyáltalán a törvény végrehajtó közegével. Még 600 koronás büntetés is napvilágot látott. A városokban szintén különböző színeket játszott a törvény végrehajtása. Beszéltem egy rendezett tanácsú város főkapitányával erről a dologról, és odanyilatkozott, hogy ő egyáltalán nem törődik ezzel a kérdéssel már csak azért sem, mert neki is kell hétfőn épp úgy mint más napokon át az ő megszokott kávésüteménye. Azonban a műhelyvizsgálatot szigorúan kezeli. Az egyik pékmestert mégis megbüntette ugyancsak munkaszüneti kihágás miatt, politikai összeszólalkozásból kifolyólag.

Más volt az eljárás olyan nagyvárosokban, ahol munkásotthon is van. Nálunk pl. a főkapitány megengedte, a munkásoknak, hogy ők maguk is ellenőrizhessék a munkaszüneti törvényt. Rendőrt bocsátott rendelkezésükre. Így történt meg az a furcsa eset nem egyszer, hogy rendőri asszisztencia mellett kellett fogadni hétfőn reggel 3—4 részeg, kimaradott péklegényt. Ezek között akadt facér is.

Engem egyszer megbüntettek 10 koronára, és a büntető kapitány az ítéletet felfüggesztette, mert első volt. Azonban én fellebbezést jelentettem. A kapitány csodálkozott, hogy még ezt is megfellebbezem. De nem csodálkozott akkor, amikor a fellebbezésem a tanács elé került, melyben hivatkoztam arra, hogy én hétfőn reggel nem vagyok köteles rendőri asszisztencia mellett péklegényeket fogadni a sütödémben. Az nincs megírva a munkaszüneti törvényben. A fellebbezés ott rekedt a tanácsnál. Jónak látta elhallgatni vele. De a munkások részéről felhasználódott a törvény bosszújuk kielégítésére. Olyan műhelyeket is vizsgáltak, ahol segéd nem volt, csak tanonc. Ezt tették azért, mert segéd nem volt.

A legcsúnyább volt, mikor egyik mester a másikat jelentette föl konkurrenciából kifolyólag. Az egyik kartársunk megtette azt, hogy hétfőn reggel felült egy fiákerre egy kávéházi kaszírnővel, rendőrt kért és sorra járta a péküzleteket. De ugyanakkor kiderült, hogy ő meg vígan dolgoztatott a saját műhelyében. Összejátszott a munkásokkal.

Emlékszem rá, mikor ez a törvény készülőben volt, az egyik tekintélyes öreg kartársunk azt mondotta, hogy szeretné ő látni, hogy az ő műhelyébe ki merészel behatolni, vizsgálni, hogy ő mikor dolgozik. Bizony azóta már meg is látta, meg is járta. De szaklapot ma sem olvas, szervezkedni nem akar.

Legjobban jártak azok a pékmesterek, akiknek cukrászdájuk is volt. Ezek cukrászok voltak hétfőn reggel.

Ezek az én saját észleleteim röviden. Hátha még az egész országból összegyűjtenénk a törvény rendelkezéséből kifolyó minden viszszásságot. Szép anyagot lehetne együtt látni.

Összegezve az egész végrehajtási módozatokat, az ember önkéntelenül is kérdezi, kinek mi haszna volt abban, hogy a pékiparnál korlátozzák a dolgozó szabadságát. Ha valaki dolgozni akar, hát megbüntetik. Igazán ázsiai állapot. Meg lehet állapítani, hogy úgy a közönségnek, mint a pékmestereknek bosszantására, kárára volt. Felhasználható politikai, munkás és konkurrencia bosszúnak, stb. Mert ha a munkás nem akar dolgozni, menjen sétálni. Más napokban nem lehet a munkást kényszeríteni, hogy dolgozzon, ha nem akar. De hagyják dolgozni a tisztességesen dolgozni akaró mestereket és munkásokat. Mert tisztességes munkához idő kell. Ezen érdemes gondolkozni.

Rozsnyay Nándor
Szeged

(Magyar Sütők Lapja, 1918. május 1.)

Magyarország sütőmunkásaihoz!

Szaktársak! Ma reggel óta a főváros munkásságának spontán elhatározása folytán kitört az általános munkaszünet, hogy *a munkásság békerággyát* és az *általános választójoghoz* való ragaszkodását kifejezésre juttassa.

Szivünkkel, lelkünkkel ott állunk a magyar munkásság harci táborában. Tudjuk, hogy mindanyian el vagytok telve azzal a várakozással, hogy ebben a harcban ti is résztvegyetek. Mégis ezennel *a legnyomatékosabban* adjuk a sütőmunkások tudomására, hogy *az országos szervezőbizottság* **a szociáldemokrata párt vezetőségével** együttesen abban állapodott meg, hogy a **sütőmunkások folytatják a munkát, nehogy** harcban álló testvéreink **kenyér nélkül** maradjanak. Minden szervezett sütőmunkás *okvetlen* ezen elhatározás szerint cselekedjen és *maradjon továbbra is munkában!*

Szaktársi üdvözlettel

a magyarországi sütőmunkások országos szervezőbizottsága.

Felhívás a sütőmunkásokhoz 1918-ban

24/2688 Sütőipar I.

BEFEJEZETT MUNKÁSMOZGALOM

A fővárosi sütőmunkások mozgalma teljes befejezést nyert, mert a józanul gondolkodó munkásoknak a többsége megelégedett a munkaadók által teljesített béremeléssel. Azóta már munkába is állottak. Egyes mesterek, kik a munkások követeléseit — még a hatalmit is — egész terjedelmében elfogadták, és alá is írták, sirathatják most az ő elhamarkodásukat, mert a jól szervezett munkásság ezen megállapodásnak irgalmatlanul érvényt fog szerezni. Hát nem lett volna okosabb ezen pár napot türelmesen bevárni? Nem mulaszthatjuk el ezen alkalommal a sütőiparosság nevében hálás köszönetünket kifejezni mindama hatóságoknak, kik a sütőiparosokat a munkások hatalmi követeléseikkel szemben védelembe vették. Különösen hálával és elismeréssel tartozunk a katonai hatóságnak a sütőmesterekkel szemben tanúsított előzékenységért, elsősorban a katonai élelmezési raktár parancsnokának *Czibulka István* főgondnok, *Hrincsir József*, *Vermes Ede* oberoffizial és *Porszász Vilmos* őrmester uraknak.

(Magyar Sütők Lapja, 1918. június 1.)

★

VÉGE A MUNKÁSMOZGALOMNAK

Miután a fővárosi tanács a sütőmesterek azon kérésének, hogy felemeljék a kenyérárakat, mert máskülönben a munkásság által kért 40%-os béremelést nem teljesíthetik, eleget tett, megkapták a munkások a kívánt béremelést. A munkabérek most a következők: Az I. bércsoportba tartozó munkások hetibére 184 korona, a II. bércsoportba tartozóké heti 174 korona és végül a III. bércsoportba tartozó munkásoké 163 korona. Ezekből a munkabérekből csak a törvényszerű betegsegélyző járulékok vonhatók le. Ennek folytán megszűntek a bojkottok és újra helyreállt a rend.

(Magyar Sütők Lapja, 1918. október 1.)

★

AZ ÉMOSZ KOLLEKTÍV SZERZŐDÉS-TERVEZETE

A központi szervező bizottság a sütőmunkások részére a következő szerződés-tervezetet közli:

1. Budapest és 50 000 lakoson felüli nagyvárosok részére. Előmunkások 184 korona, II. Kemencemunkás, kisütő, kádas, feladó 171 korona, mindennemű mellékmunkások, táblamunkások, ficik, konyhások 163 korona hetenként. 20 000-től 50 000 lakossal bíró városban az előbbinél 5%-kal kevesebb. Ebbe a megállapításba bele nem eső községekben nagyvárosoknál megállapított béreknél 20%-kal kevesebb. A bérek 6 napra értendők.

2. Munkaidő

Napi munkaidő 8 óra, munkakeret a körülményekhez képest állapítható meg. (Az éjjeli munkát eltiltó rendelet figyelembevételével)

3. Túlórák

Túlórák 50%-kal magasabban díjazandók. Állandóan túlórázni nem szabad.

4. Kisegítődíj

Napi kisegítés 3 napig bezárólag 15%-kal magasabban díjazandó. Bizonytalan időre felvett, de 3 napnál tovább tartó kisegítésnél heti ráfizetés bércsoportonként 10, 8, illetve 7 korona.

5. Vasárnapi munka

A vasárnapi munka de. 10 óráig túlórában fizetendő, de. 10 óránál tovább tartó munkáért egész napi bér jár.

6. Közvetítés

Közvetítés a szakszervezetből sorrend szerint történik.

7. Felmondás

Felmondási idő kölcsönösen 14 nap.

8. Szabadság

Ugyanazon a munkaadónál eltöltött 1 évi munka után a munkásnak 8 nap fizetéses szabadság jár.

9. Május 1

Május elsején munkaszünet.

10. Tanoncügy

Tanonc 15 éven alul fel nem vehető, munkaideje a műhelyben dolgozó többi munkásokénál több nem lehet, felelős munkát nem végezhet. Olyan munkaadó, aki munkást nem foglalkoztat, 2 tanoncnál többet nem tarthat.

11. Szakmunkára csak szakmunkás alkalmazható, szakmunkára alkalmazott nők bére a férfimunkások bérével kell, hogy egyenlő legyen.

12. Egyezséget védő bizottság

A szerződés be nem tartásából felmerülő panaszokat 2 munkaadóból és 3 munkásból, és ezek által választott elnökből álló bizottság intézi. Ezen bizottság ülésein a munkások szervezetének központi kiküldöttje tanácskozási joggal részt vehet. A bizottság határozatainak mindkét fél köteles alávetni magát.

Mi lesz még kartársainkkal és iparunkkal a jövőben, nem tudjuk. A jövő képe nem valami rózsásan fest. Egy azonban bizonyos. Nem nevezhető éppen gyöngy életnek sütőiparosnak lenni. Talán mégis jobb volna most egy kis szervezkedés. A polgárságnak semmi joga ne legyen. Csak mindig a fejős tehenek maradjanak.

Steiner Gyula

(Magyar Sütők Lapja, 1919. március 1.)

★

AZ ÉMOSZ FELHÍVÁSA A BUDAPESTI SÜTŐMUNKÁSOKHOZ A LESZERELT KATONÁK SEGÉLYEZÉSE ÜGYÉBEN

A budapesti sütőmunkások figyelmébe

Az 1919. február hó 2-án megtartott sütőmunkás gyűlés elhatározta:

Ruha- és szükségsegélyben részesítendők a következő szaktársak:

1. Azon nős, közös háztartásban élő vagy családfönntartók, akik

1919. február 1-én valamelyik budapesti sütödében alkalmazásban voltak:

Aki egy hónapja van alkalmazásban, 200 korona, aki negyedéve 250 korona, aki féléve, 300 korona aki egy éve 400 koronás segélyben részesítendő. Azon katonák, akik a forradalom után szereltek le, ha a régi helyeikre kerültek vissza, a bevonulásuk előtt eltöltött alkalmazásban volt idejük betudandó, akik más helyen vannak alkalmazásban, legalább az elsőfokú segélyben részesítendők. A nőtlenek segélye minden fokban 50—50 koronával kevesebb.

A segély a munkaadó által a legközelebbi bérfizetéssel kifizetendő.

Segélyben részesítendők az alkalmazásban nem levő leszerelt katonák:

2. Azok a munkaadók, akik a háború kitörésekor legalább 3 munkással dolgoztak, segélyt adni tartoznak azon volt munkásoknak, akik 1914. év végéig bevonultak és a forradalom után szereltek le és ezt igazolni tudják, azóta állandó alkalmazásban nem voltak és a jelenben is munka nélkül vannak. Ez a segélyösszeg 200 korona a nős, családfönntartó közös háztartásban élőké, 150 korona a nőtleneké. Ezek a szaktársak közvetlen a volt munkaadójuknál jelentkezhetnek a segélyért.

Mindenki csak egy minőségben vehet föl segélyt. És a már ilyen címen megelőzőleg kapott segélyösszeg betudandó az itt megállapított segélyek összegébe.

Vitás esetekben a budapesti sütők szervező bizottsága dönt.

Ezen segélyre a fölsoroltak mindegyikének joga van.

A gyűlés elnöksége

(Magyar Sütők Lapja, 1919. március 1.)

★

AZ ÉLELMEZÉSI IPARI MUNKÁSOK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE

és a budapesti sütőmunkaadók szövetsége között a sütödék és velük kapcsolatos cukrászdákra nézve a következő megállapodás jött létre:

I. Munkaidő

1. A főüzletekben (üzemmel kapcsolatos) alkalmazott elárusítónő munkaideje reggel 7 órától este 7 óráig, illetve a törvényes záróráig tart. Időközben egyfolytában 2 óráig tartó szünet biztosítandó,

amennyiben az ebédidő — 12—2-ig nem esne a szünidőbe, félóra ebédidő biztosítandó.

a) A fiókosok munkaideje a reggeli nyitástól a törvényes záróráig tart. Két órát egyfolytában joguk van naponként a fiókosoknak üzletüket zárva tartani, azon idő azonban üzletük ajtaján látható helyen kifüggesztendő. A zárvatartás és zárás ideje között megszakításnak kell lennie.

II. Munkabér, ellátás

2. A főüzletben alkalmazottak havi minimális bére 140 korona, élelmezés, lakás, és mosás. Az élelmezés áll: reggeli, uzsonna, ebéd, uzsonna és vacsorából.

a) Ahol lakást nem kap, ott havi 40 korona lakbérpótlék fizetendő.

b) Ahol vacsora nincs, napi 3 korona bérpótlék.

c) A lakás fűtéséről és világításáról a munkaadó tartozik gondoskodni.

d) Ahol az alkalmazott ellátásban stb. nem részesül, minimálisan havi 500 korona illeti.

e) Ezen bérrendezés alkalmával az alkalmazott minden elárusítónő bére legalább 25%-kal emelkedjen.

3. A fiókosok havi bére 350 korona és a forgalomból 1%.

a) A fióküzlet takarításával járó készkiadásokat a munkaadó fedezi.

b) A fiókok fűtéséről a munkaadó tartozik gondoskodni, amit havi 40 koronáért a munkaadó meg is válthat.

c) A fiókosok lakásviszonya marad a jelen állapotok szerint.

III. Általános megállapítások

4. A fiókok vasárnap délelőtt 10 órakor zárandók, a főüzletben levők vasárnapi munkaideje déli 12 óráig tart.

5. Az alkalmazottaknak 1 évi alkalmazás után fizetéses szabadság jár egy év után 8 nap, 2 év után 14 nap és 5 év után 21 nap.

6. A bánásmód emberi kell, hogy legyen.

7. Ahol ez év március havában az elárusítónőnek ellátása és élelme volt, az meg nem változtatható.

8. A szükséges elárusítónők közvetítése azok szakszervezetéből történhet és csak szervezett elárusítónő alkalmazható.

9. A felmondási idő 14 nap.

10. A tanulóleányok 15—18 évig csak koszt és ellátással vehetők fel a szakszervezeti közvetítőn keresztül. Fizetésük az első évne-

gyedben 30%-kal, a harmadik évnegyedben 20%-kal kevesebb, mint 2. pont alatt megállapított bérek. A 18 éven felüli tanuló leánynak az első évnegyedben 30, a második évnegyedben 20%-kal kevesebb a fizetése.

11. Ahol a fölemlített élelmezésben és ellátásban az elárusítónő nem részesül, — ez azonban az ebédkoszt nem lehet megfelelően külön díjazandó. Az összegnek megállapítására szerződéstvédő bizottság illetékes.

(Élelmezési Munkás, 1919. április 1.)

★

Sütőmunkás vörös katonák — 1919

A FORRADALOM MÁJUSA

(1919. május 1.)

Bíborvörös gyönyört öltött magára május elseje. Csupa erőteljes kifejezése az utcának, mely a legelszántabb határozottsággal bizonyítja a szocializmus győzelmét.

Felszabadult a proletár teste,
Felszabadult a proletár lelke.

Az évszázados szolgaság és kizsákmányolás, rabsága alól. A kapitalizmus bilincsei szertezúzva, államszerkezete széttörve, amint a felkelő nap épül romjain az igazság vára a kommunista társadalom.

Azelőtt május elsején a világ proletárjai seregszemlére gyűltek össze egy napra félrehajították a kalapácsot, tüntettek kicsiny-nagyobb szociálpolitikai vívmányokért. Arra is gondoltak, elegen vannak-e, elég erősek-e a kapitalista rend elpusztítására. Ízig-porcikáig proletárünnep volt május elseje, habár egyes országok munkásai már a békeidőben erősen elhomályosították forradalmi lendületét. S sok ország proletár munkássága ma is csak máznak, megtévesztő szándékkal ünnepel május elsején.

Nekünk már, több ma a május elseje az elmúlt májusok elsejéknél.

Az utca, a vörös zászlóerdők fennen hirdetik, hogy győzött a proletárság ereje és saját sorsa kormányzását önmaga vette kezébe. Hirdeti rettenthetetlenségét és a proletárság erejét, melyet úgy a külső, mint a belső burzsoák támadása ellen tesz, ha becsületes és igazságos társadalma ellen fellépnek. A lelkünk örül győzelmünk valóságán s az örömkönnyek árja önti el arcunkat, amint megragadjuk a fegyvert, hogyha kell: életünket és vérünket ontjuk proletár-társadalmunk megvédéséért.

A hatalmas pöröly, mely szétzúzta a kizsákmányoló kiváltságát, eredményét meg is fogja védeni. Kishitűség, gyávaság, aki csak azért gondol a proletár uralom megsemmisítésére, mert fegyverrel kell az idegen ország burzsoáziája támadását megvédeni. A május elsejék a tanúink, máskor is ömlött a piros, meleg, drága proletárvér igazságunk győzelméért.

A proletárforradalmár nem lehet szentimentális, a küzdelemben nem nézhet vissza, mert különben a saját akasztófáját ácsolja. A vér látása lehet izgató, de nem lehet fontoskodásra alkalmas látvány. Becsületes őszinteséggel, az igazság és a proletárság jövő boldogsága megteremtése hitével vállaltuk és építettük a szocializmus társadalmát vér nélkül, de ha vér kell az épület megszilárdításához, nem lehet proletár, aki fukarkodjon.

a Forradalmi Kormányzótanácsnak — igazolja, meggyógyíthatók mindazok a sebek és fekélyek, melyek a proletár jelenjét és jövőjét illető megélhetését marcangolták. Ez a tudat egy rettentően felemelő, mindent betöltő érzést és kötelességtudatot vált ki a proletárból. Nincs rang, nincs cím. Nem ül az örök kínzó gondolat a képzelet barázdáján: betegség és öregség esetén ki fog rólunk gondoskodni, lesz-e kegyelemkenyér? A szocializmus megvalósítása mindezt egy csapásra megoldotta.

A burzsoá sírását, jajgatását, ne halljuk meg, ha kiváltságának széttört sebeit mutogatja, s ha ellenáll, vagy kiváltságát visszaszerezni akarja, fegyverrel verjük le. Tisztánlátás és öntudatos elszántság éljen a proletárság lelkében, ha nehéz is az út, meg ne rettenjünk. Pusztítsuk el, ami elpusztítandó, a győzelemért, sajnáljuk, de meg ne inogjunk.

A világ kapitalistái a magyar tanácsköztársaság ellen esküdtek, meg akarják semmisíteni a forradalom eredményeit, ez rója reánk ezt a súlyos, de igaz feladatot, hogy megvédjük azt. Nem lehet hatalom, amely elveheti tőlünk a forradalom győzelmes eredményeit.

A mai május elseje azt parancsolja nekünk, fegyverrel a kezünkben az életnek és vérnek árán is megvédjük az eredményt a proletárforradalmat, a proletárok diktatúráját.

Látnunk és éreznünk kell, hogy a proletárdiktatúra egy csapásra közelebb hozott bennünket a kultúrélethez. De tudnunk kell azt is, hogy a munkateljesítés becsületes elvégzése, forradalmi kötelesség a proletárság számára. A produktív és elég munkateljesítés a fundamentuma a proletárforradalomnak. A proletárság uralma a munka felemelése, a megbecsüléshez, azért súlyos vétek a proletárok ellen a munkátlanság.

A ma május elseje a magyar, az orosz és bajor proletárságnak a szocializmus berendezkedésének az ünnepe, és felhívása a világ minden proletárjához, törjék, zúzzák széjjel a kapitalizmus bilincseit, szabadítsák fel önmagukat, mert a proletárság felszabadítása csak a proletárság önmaga műve. Május elsején fegyverrel a kezünkben harcoljunk a proletár uralomért. Proletárok fegyverbe! Éljen a világforradalom.

(Élelmezési Munkás, 1919. május 1.)

★

AZ ÉMOSZ KÜLDÖTTKÖZGYŰLÉSE 1919-BEN

Június hó 8-án és 9-én tartottuk küldöttközgyűlésünket, melynek lefolyását a következőkben adjuk:

Ördögh József elnök üdvözli a megjelenteket és kéri, hogy a küldöttek igazolására bizottság küldessék ki. Ennek megtörténte után bejelenti, hogy jelen van 10 vidéki, 2 budapesti csoport, és 5 szakosztály képviseletében 51 küldött.

Napirend előtt *Kardics* indítványára a közgyűlés a következő üdvözlő táviratot küldte a Vörös Hadseregnek:

Üdvözöljük mindazokat az elvtársakat, és szaktársakat, akik a Vörös Hadsereg kötelékébe akár mint harcosok, akár mint a hadsereg ellátásában termelő munkát végzők hősiességükkel és odaadásukkal a Vörös Hadsereg győzelmét elősegítik.

Az itthonlévők fogadjuk, hogy a Vörös Hadsereg harckészségének fenntartása és a proletárdiktatúra teljes győzelme irányítja minden gondolatunkat.

Beszámoló jelentést *Kardics Kálmán* tartotta, hosszabb beszédben vázolta a nehézségeket, amelyekkel a lefolyt 6 év alatt meg kellett küzdeni a szövetségnek. A lefolyt 4 és fél éves imperialista háború éppen a sütőipart tette legjobban tönkre, az egész vonalon hanyatlott minden szervezeti élet, a tagok nagy része bevonult, az alkalmatlanokat hadimunkára vitték el, a kevés itthonmaradt munkás egymásközött meghasonlott s a szervezetet elhagyta. (Az évi mérlegek a 6 évről a mellékleten.)

Kéri a jelentés tudomásulvételét.

Hosszú vita indult meg a jelentés után, melyben résztvett a küldöttek legnagyobb része, a szenvedélyes hangon bírálták a szövetség működését, különösen a vidéki csoportok, és a budapesti szakosztály küldöttei keveselték a központ tevékenységét, a szervezés és a tagok összetartásában.

Zárszóval élve *Kardics* felelt a felszólalók kifogásaira. Végül *Belák Lajos* pénztárnok és *Szepesi Béla* felügyelő bizottsági tag jelentése után a közgyűlés a jelentést elfogadta és a felmentvényt megadta.

Következett a napirend 2-ik pontja: alapszabálymódosítás.

Előadója: *Szendi Rezső*. A módosítás megokolásában előadja, hogy már az 1918. évi közgyűlés részben elhatározta, a most benyújtott módosítás egy részét, de az akkori kormány nem hagyta jóvá. Most nyílik újra alkalom, hogy a megváltozott viszonyoknak megfelelő alapszabályt adjanak. A tagjárulék felemelését javasolja, mert ha nem is gondolunk arra, hogy bérharc, vagy más ellenállásra szükségünk van a szervezetekre, ma más téren hárul óriási feladat.

amely nem csak abban fog kimerülni, hogy a mostani generációt tanítsa, hanem alapvető munkát kell elvégezni a jövő generáció nevelése tekintetében is, és ha a mostani viszonyokat tekintjük, a bérekhez viszonyítva a felemelt járulék nem sok.

Ellene szólaltak fel: *Negerle, Szabó, Ecker, Berky,* és *Delikát* elvtársak, míg a többi felszólaló: *Kálmán, Szladek, Ördögh, Dóri* szükségesnek tartották a járulék felemelését annál is inkább, mivel a szaklap kiadása óriási mértékben megdrágult, ilyen viszonyok között képtelenek lennénk lapunkat nagyobb terjedelemben és többször megjelentetni, ha a papírhiány enyhülésével ez lehetővé válnék is.

Szendi zárszavával ismerteti az akadályokat, amelyek a szaklap többszöri megjelenését lehetetlenné teszik, de remélhető, hogy rövidesen javulni fog a helyzet, s eleget tehetünk az elvtársak kívánságának ezen a téren is.

A bizalmi rendszer nem szűnik meg, sőt meg fog erősödni. Bizalmiakat is oktatni, nevelni kell, hogy a munkásságot az erőteljes termelés terére átvigyék.

Járulék felemelése miatt aggályoskodókat figyelmezteti, hogy akik eddig sem fizették szívesen a járulékot, azok ha tovább zúgolódnak is, nem lehet akadálya az emelésnek, mert mérlegedni kell a szövetség nagymértékben megnövekedett adminisztratív kiadásait, s a jövőben felmerülő oktatási költségeket. Javaslatának elfogadását kéri.

A közgyűlés az eredeti javaslatot 5 szó ellenében elfogadta.

A napirend 3 pontja: termelés a szocialista társadalomban.

Kardics elvtárs hosszabb előadásban ismertette a kapitalista termelés módszereit, és ezzel szembeállítja a szociális termelési módokat, amikor mindenkinek hozzá kell járulni munkájával a köz fenntartásához. A szocialista társadalom egyáltalán nem tűrhet meg parazitákat, akik a közösség rovására a társadalom testén élősködjenek. Ha a termelési viszonyok olyan átalakulást nyernek, hogy a társadalom fenntartására szükséges cikkek előállítására elégséges 7 vagy akár 6 órai munkaidő is, akkor azt vezeti be és kényelmet biztosít a proletár társadalomnak. *Belák, Szabó, Homoki, Berky* hozzászólásai után a vita lezáratott.

A Földes-sütöde munkásainak fellebbezési ügye a szakosztályhoz lett utasítva.

A benyújtott indítványok a vezetőséghez utasíttattak.

Elnök az ülést lelkesítő szavakkal bezárta.

(Élelmezési Munkás, 1919. július 1.)

★

A PÉKEK-, CUKRÁSZOK-, CSOKOLÁDÉ ÉS ÉDESIPARI-, TÉSZTAIPARI ÉS GYÜMÖLCSIPARI MUNKÁSOK ÉS MUNKÁSNŐK

3. Nemzetközi kongresszusának jegyzőkönyve (Megtartva: 1919. augusztus 3—4-én Amszterdamban.)

18. oldal.

A magyarországi pékiparban történt éjszakai munka megszüntetéséhez

A hivatalos lapban megjelent rendelkezése a magyar minisztériumnak, mellyel a pékiparban minden munkatevékenységet, mely a kenyér, kenyérfélék, és egyéb sütőipari termékek előállításához szükséges és este 6 órától reggel 6 óráig tilos, részleteiben a következőket mondja:

„Ez a tilalom kiterjed a pékeken kívül a vendéglőkre, fogadókra, kávéházakra, kávémérésekre, fürdőtulajdonosokra, akik ilyen sütemélyeket eladásra vagy felhasználásra üzemükben termelnek.

A másodfokú iparhatóságok jogosultak ezen 12 órás pihenőidő kezdetét és végét eltérően a rendelkezéstől városok vagy városuk egy részének területén megváltoztatni, illetőleg megállapítani. De nem szabad a munka kezdetét korábbi időpontot, mint 5 órát megállapítani, valamint későbbi időpontot, mint 7 óra megállapítani.

A belügyminiszter, Horvát-Szlovéniában a Bán a katonaság szükségleteinek kielégítésére kivételeket alkalmazhat.

Ezen rendelkezés túllépését két hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetik.

A rendelkezés 1916. július 10-én lép életbe és kiterjed az ország minden területére, Horvátországot és Szlavoniát is beleértve".

Ez a rendelkezés csak a háború időtartamára vonatkozik.

A szakszervezet azonnal működésbe lépett, hogy a haditilalomból az éjszakai munka állandó tilalma legyen.

Hogy ennek eredménye életbelépett volna, nem tudjuk. A magyarországi zűrzavaros helyzet következtében nélkülöző postai összeköttetés miatt.

★

A SÜTŐMUNKÁSOK BÉRÜK LESZÁLLÍTÁSA ELLEN

Megírtuk, hogy a kormány a sütőmunkások bérének 25 százalékkal való leszállítására utasította a sütőmestereket. Néhány munkáltató kapva-kapott az alkalmon és a béreket valóban leszállította 25 százalékkal. Ebben az ügyben a sütőmunkások bizalmi testülete ülést tartott és a következő határozatot hozta:

Megállapítja az értekezlet, hogy a mai megélhetési viszonyok mellett az eddig fizetett bérek is csak a legminimálisabb életföltételekhez elégségesek. Tiltakozik az értekezlet minden bérlevonás ellen, jöjjön az akár a kormány, akár a munkáltatók részéről. Megbízza a gyűlés a szervező bizottságot, tegyen meg mindent, hogy a sütőmunkások most fizetett bérei érvényben maradjanak.

(Népszava, 1919. november 14.)

★

A MUNKABÉREK LESZÁLLÍTÁSÁNAK ÜGYE

Tudvalevő dolog, hogy az ipartestület vezetősége a kenyérgyárak fölemelése végett az illető hatóságoknál eljárt, de sajnos kevés eredménnyel, annak dacára, hogy a sütőmesterek üzemükre az utóbbi időben nagyon ráfizetnek. A minisztériumban és a fővárosnál úgy látszik nagyon irtóznak egy újabb kenyéráremeléstől, mely azonban, ha a fabeszerzési viszonyok egyhamar meg nem változnak, elmaradhatatlan lesz. A közélelmezési minisztériumban a kenyér árának fölemeléséről hallani sem akarnak és azt tanácsolták a fönt járt sütőmestereknek, hogy szállítsák le a munkabéreket, amint ezt más szakmákban már rég meg is tették. Ezt a kijelentést egyes sütőmesterek hamarosan tudomásul vették, és a munkabéreket le is szállították. Mi ezt az eljárást mindenesetre elhamarkodottnak tartjuk, mert dacára a munkaadók nehéz helyzetének, igazságosan meg kell állapítani, hogy a munkásságnak a helyzete is igen nehéz különben a sütőmunkások a proletárdiktatúra alatt igazán mintaszerű magatartást tanúsítottak, amivel teljesen kiérdemlik, hogy a munkaadók, ha nagy áldozat árán is, kellő megélhetést biztosítsanak számukra. Ne mondhassa senki, hogy a sütőmesterek hálátlanok.

(Magyar Sütők Lapja, 1919. november 15.)

★

AZ EGRI POLGÁRMESTERTŐL A KÖVETKEZŐ ÁTIRATOT KAPTUK

Élelmezési Ipari Munkások Országos Szövetségének Budapest

Az Élelmezési Ipari Munkások Országos Szövetségének egri csoportja ügyében hozzám intézett megkeresésére értesítem t. Címet, hogy a helyi szakszervezetek feloszlatása és további működésüknek megszüntetése a helybeli román kir. megszálló csapatok parancsnokságának rendeletére és nem a városi tanács intézkedésére történt.

Szíveskedjenek tehát ezirányú kérelmével az itteni román kir. megszálló csapatok parancsnokságához fordulni.

Eger, 1919. október 31-én.

Jankovits s. k., polgármester

Ez a dolog belügyi természetű és tudomásunkkal a románok nem avatkoznak az ország belügyeibe. Hiszen Egerben a keresztényszociálisok szabadon szervezkednek vagy ezeknek a szervezkedése nem veszélyes, csak a szociáldemokratáké?

(Élelmezési Munkás, 1919. november 15.)

★

AZ EGRI SÜTŐMESTEREK

követésre méltó példáját adták a kölcsönös egymásrautaltság megértésének. A proletárdiktatúra bukása után tartott gyűlésükön egyhangú határozattal kimondották, hogy munkásaikkal békében akarnak lenni és arra való tekintettel, hogy a megélhetési viszonyok igen nehezek, fönntartják továbbra is a kommün alatt megállapított munkabéreket. Ebből a határozatból meglátszik, hogy a tisztességes polgári hasznot meg lehet találni akkor is, ha a munkás bérét becsületesen állapítják is meg.

Jó lenne, ha az egri sütőmesterek ezt a határozatukat elküldenék miskolci kartársaiknak, mert azokban még a betyárbecsület sincs meg és a bérleszállítással kapcsolatban árleszállítást nem csinálnak.

(Élelmezési Munkás, 1919. november 15.)

★

ALAPTALAN HÍREK
A SÜTŐMUNKÁSOK STREIKRŐL

Szakkörökben az a hír volt elterjedve, hogy a sütőmunkásság egyes helyen történt bérlevonás miatt streikbe akar lépni.

Lapunk munkatársa beszélgetést folytatott ez ügyről *Holzhauser Józseffel,* a szakegylet titkárjával, aki körülbelül a következőket mondotta: „Szó sincs róla, hogy a jelenlegi viszonyok mellett a munkásság streikra gondol. Azonban minden egyes munkás fenntartja magának azt a jogot, hogy ott dolgozzon, ahol magasabb bért kap. A 260 budapesti sütőmester között csak 40 akadt, kik a munkabéreket leszállították és éppen a gazdagabb mesterek cselekedtek így, míg a többség belátta, hogy az óriási drágasággal szemben a sütőmunkások helyzete nem éppen irigylésreméltó és fizetik a magasabb munkabéreket. A *Magyar Sütők Lapja* legutóbbi számában erre vonatkozó közleményét a sütőmunkásság hálásan vette tudomásul és remélem, hogy a 40 szűkkeblű sütőmester szaklapjuk jóakaratú figyelmeztetésének helyt fog adni, mert az ő érdekük is, hogy megelégedett munkásokkal dolgozzanak.

Ami a tervbevett sütőműhelyek koncentrációját illeti, hallottunk mi is olyasvalamit. Azonban se ésszerűnek, se célravezetőnek nem tartom. A munkásságot szintén sújtaná, mert a koncentrált műhelyekben sokkal kevesebb munkaerő kellene, mint jelenleg.

(Magyar Sütők Lapja, 1919. december 1.)

★

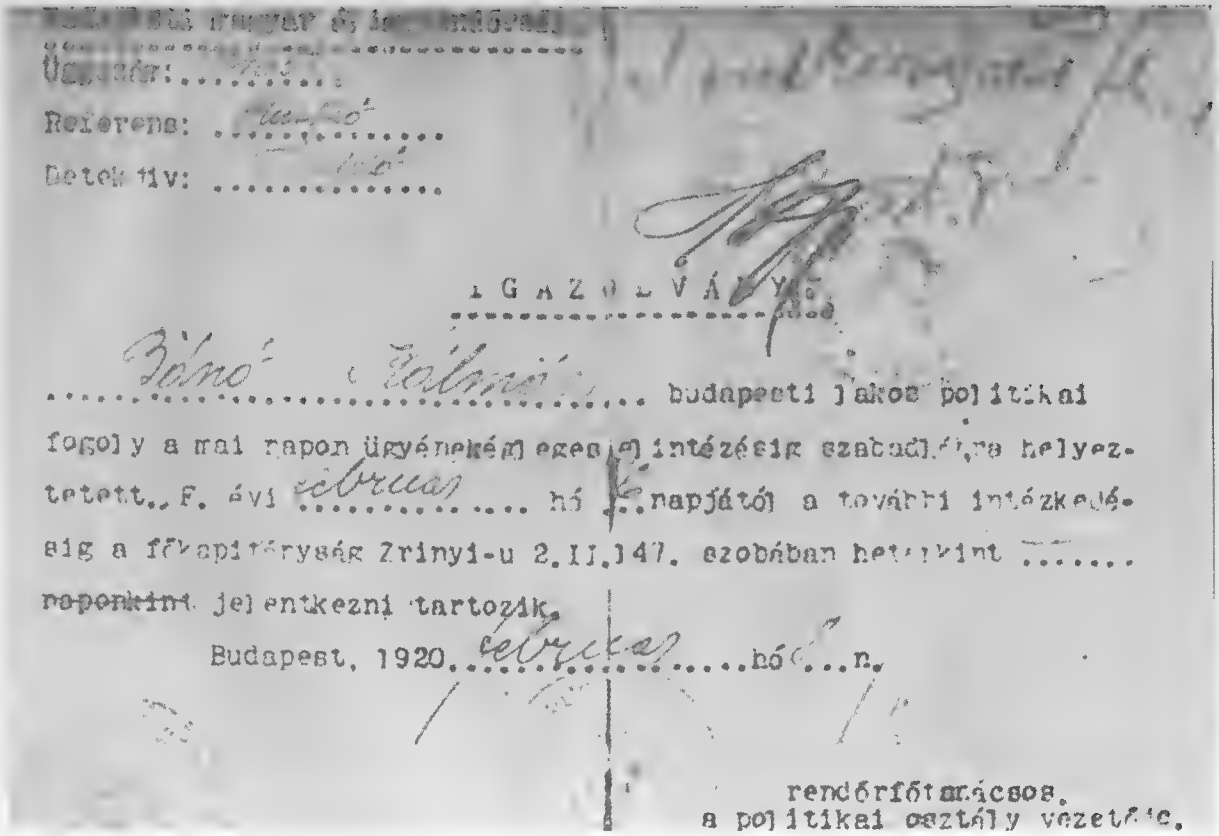

[illegible] magyar [illegible]

Ügyszám: [illegible]

Referens: [illegible]

Detektív: [illegible]

I G A Z O L V Á N Y

Bánó Kálmán budapesti lakos politikai fogoly a mai napon ügyénekégleges elintézésig szabadlábra helyeztetett. F. évi februar hó 6 napjától a további intézkedésig a főkapitányság Zrinyi-u 2.II.147. szobában hetenkint ~~naponkint~~ jelentkezni tartozik.

Budapest, 1920. februar hó 6 n.

rendőrfőtanácsos,
a politikai osztály vezetője.

A Horthy fasizmus eszközeiből a Tanácsköztársaság bukása után

foglalkoztatott munkásoknak az Élelmezési Munkások Országos Szövetségében való egyesülését mondotta ki a május hó 23—24-re az érdekelt szakmák részéről összehívott rendkívüli közgyűlés. Az egyesülésben részt vesznek a sütőmunkások, a molnárok és malommunkások, a cukrászok és rokonszakmáinak a szakegyesületei. Az egyesülést kimondó küldöttközgyűlést megelőzőleg az érdekelt szervezetek külön közgyűlésen határoztak az egyesülés kérdésében és megbízták a szövetségközi küldötteket, az egyesülés szankcionálásával. A szövetségközi közgyűlésen a sütők 27, a molnárok 34, a cukrászok 9 fővárosi és vidéki küldöttel voltak képviselve. Az egyesülés következtében az érdekelt szervezetek teljes vagyonukkal csatlakoztak az Élelmezési Munkások Szövetségéhez, megszüntetik a külön szaklapokat és hivatalos lapjukként az *Élelmezési Munkás*-t ismerik el. A szövetség vezetésére az egyesült szakmák köréből vezetőséget választottak. Ezzel az egyesüléssel az élelmezési munkásoknak régi törekvése vált valóra, mert így egyesülve könnyebben tudják előmozdítani az egyesült 20 416 tag érdekeit, mintha minden szervezet külön-külön végezné el ugyanazon munkát.

(Szakszervezeti Értesítő, 1920., június.)

★

ÉJJELI MUNKA A SÜTŐIPARBAN

Mint az *Élelmezési Munkás* írja, a sütőipari munkáltatók egy része ismét be akarja vezetni az éjjeli munkát, holott ezt egy még ma is érvényben levő és 1916-ban hozott rendelet eltiltotta. Eltekintve azonban attól, hogy a sütőipar éjjeli munkálatait rendelet tiltja, mégis csak furcsa az, hogy akkor, amikor minden fórumon azt hirdetik, hogy a munkásokról való szociális gondoskodás idejét éljük, akkor még beszélni kell arról, mennyire káros a rendszeres éjjeli munka, amit a sütőmesterek bevezetnek. — Ugyancsak az élelmezési ipar az, ahol a vasárnapi munkaszünetet sem tartják be. A kormány egy rendelete szerint nemcsak vasárnap, de ünnepnapot követő napon éppen az ünnepi munka megszüntetése érdekében nem jelenhetnek meg a napilapok és az élelmezési iparágnál a pékek is, meg a cukrászok is vasárnapon kénytelenek dolgozni. Nincsen meg a vasárnapi pihenőjük sem. Pedig senki se állíthatja azt, hogy a cukrászsütemények, meg a zsemle készítése életszükséglet,

vagyis nagyobb szükséglet mint az, hogy ünnepnap után megjelenjenek-e a napilapok. Ha már a szociális gondoskodás idejét éljük, akkor gondoskodjunk arról is, hogy a munkásoknak meglegyen a vasárnapi munkaszünetük és eltiltassék az éjjeli munka.

(Szakszervezeti Értesítő, 1920. augusztus 1.)

★

A FŐVÁROSI SÜTŐIPARTESTÜLET AZ ÉJJELI MUNKA ELLEN

A kezdés idejének módosítását kívánják

A budapesti sütőipartestület vezetősége az éjjeli munka ellen foglalt állást, de kéri a kormánytól, hogy engedélyezze a 6 órai kezdés helyett már 5 órakor az előkészítési munkát, azaz kovászolást és dagasztást.

A fővárosi sütőipartestület által a kormány elé terjesztett memorandum a következőképpen hangzik:

Nagyméltóságú Miniszter Úr!

Kegyelmes Urunk!

A m. kir. minisztérium a szociális és közegészségi szempontok beható mérlegelése után már 1916. évben a június hó 24-ik napján kelt 2040/1916. M. E. számú rendeletével a magyar szent korona országainak egész területére kiterjedőleg ezen rendelet 1. §-ában akként rendelkezett, hogy a „Kenyérnek, kenyérneműeknek, úgyszintén minden más péksüteménynek előállításához szükséges bármely munkát tilos az esti 6 órától reggeli 6 óráig végezni, s vagyis ezzel az intézkedéssel a rendelet az úgynevezett éjjeli munkát a sütőiparban megszüntette.

A nagyméltóságú m. kir. kormány ezen kétségtelenül helyes tilalma dacára azonban a főváros területén — sajna — egyre számosabban akadnak olyan sütőiparosok, akik nem törődve a miniszteri rendelettel, éjjeli munka mellett folytatják üzemüket, lappangva, titokban, esetleg harmadik személyek közbenjöttével, de különösen nagymértékben szaporodnak a kontárok, zugpékek (úgynevezett repülőpékek), akik hatósági engedély, és rendszeres üzleti helyiség nélkül gyakorolják a sütőipart, kijátszva nemcsak az ipartörvényt, hanem az összes közterhek alól is kivonják magukat és valóságos rákfekélyei a tisztességes sütőiparnak.

Egyes üzemeknek éjjeli munkáltatása miatt testületünk már állást foglalt korábban is, így a 186/920. szám alatt Nagyméltóságod elődjéhez intézett tiszteletteljes beadványunkban, s tudomásunk van, hogy ezen előterjesztésünkkel a magas Minisztérium más érdemben is foglalkozott, bár hivatalos végzést határozatáról még nem kaptunk. Addig is azonban, míg ezen beadványunkra a döntést kézhez vehetjük, nem hagyhatjuk a kérdést elaludni, s kell, hogy meggyőződésünkhöz mérten kitartsunk amaz elvünk mellett, hogy a 2040/916. M. E. számú kormányrendelet lényege, vagyis az éjjeli munka tilalma minden kivétel kizárásával továbbra is fenntartassék, sőt súlyosabb garanciák elé vonassék, esetleg a törvényhozás által szabályoztassék.

Feltétlenül szükségesnek tartjuk ezt elsősorban a kormányrendelet azon nagy hiánya miatt, hogy az éjjeli munka tilalma a cukrásziparral nincsen összhangba hozva. Egyrészt azért, mert a cukrászat igen közel rokonipar a sütőiparral, másrészt pedig azért, mert a cukrászipari műhelyek berendezése még a kisiparosoknál is lehetővé teszi, hogy a sütőipari termékekhez hasonló cikkek igen könnyen előállíthatók. Ennek a visszaélésnek a meggátlása nézetünk szerint csakis úgy érhető el, hogy az éjjeli munka tilalmát egész terjedelmében a cukrásziparra is kiterjeszti a miniszteri rendelet.

Igen figyelemreméltó szempont a közönség érdeke, mely azt követeli, hogy a pénzéért kifogástalan jó árut kapjon, amit azonban az éjjeli, hanyag kedvetlen és figyelmetlen munkából kikerülő élelmicikkekben szinte sohasem kap meg, míg ezzel ellentétben a nappali foglalkoztatás mellett a sütemény egész nap mindig friss állapotban jut a közönség rendelkezésére, és megfelel az előírt mennyiségnek és az emberi szervezetre egészségesebb és táplálóbb, mint az, amelyet éjjel készítenek.

Említettük már, hogy a főváros területén egyre szaporodnak olyan egyének, akik abból a tapasztalatból indulva ki, hogy a szóbanforgó kormányrendelet ellenőrzése csak nagyon lanyhán történik, az éjjeli tilalmat nem respektálják, részben olyképpen, hogy ők maguk közvetlen regieben foglalkoztatják éjjel a munkásaikat, részben pedig olyképpen, hogy üzlethelyiségüket, resp. műhelyüket éjjeli munka céljára bérbeadják kontároknak.

Az ilyen tiltott módon előállított sütemények adják azután az anyagot a lánckereskedelemhez és a meg nem engedett utcai árusításhoz, ami viszont a sütemények árdrágítását vonja maga után, tehát a vásárló közönségnek is nagy anyagi sérelmére van.

Mindezen okok arra késztették testületünket, hogy megfontolás tárgyává tegyük miképpen volna legcélszerűbb elérhető egyfelől az éjjeli munka tilalmának fenntartása, másfelől azoknak a ferde

kinövéseknek és visszaéléseknek a megszüntetése, melyek a tilalom áthágásához kapcsolódnak, s ezen mérlegelésünk során arra az eredményre jutottunk, hogy a már hivatkozott kormányrendelet első szakaszában kijelentett az az elv, hogy a sütőiparban az éjjeli munka tilos, feltétlenül és következetesen fenntartandó és semmiféle magán vagy közérdekből sem szabad kivételeket megengedni annál kevésbé, mert hiszen Budapest főváros lakosságának kenyérrel és süteménnyel való ellátására a budapesti sütőmesterek éjjeli munka nélkül és a maguk erejéből is feltétlenül képesek, sőt az éjjeli munka tilalma ugyancsak minden kivétel mellőzésével a cukrásziparra is kiterjesztendő.

Ami a változtatást a 2040/1916. M. E. sz. rendelet 1. §-ának vonatkozó részében még javasolnánk, hogy a meghozandó új kormányrendelet a munka megkezdésének időpontját reggeli 5 órában állapítaná meg, s ez a reggeli 5 órakor való munkakezdés kizárólag a sütőmunka előkészítő munkálataira (dagasztás, és tésztakészítés) vonatkoznék, azzal a további korlátozással, hogy olyan műhelyekben, ahol 5-nél kevesebb sütősegéd áll alkalmazásban, ezt az előkészítő munkát csupán egy sütősegéd, ahol pedig a munkaerő 5-nél több, ott két sütősegéd végezheti. Ez az előkészítő munka rendszerint egy órahosszat tart, úgy, hogy a tulajdonképpeni érdemleges sütőmunka reggeli 6 órakor veszi kezdetét az egész sütősegéd személyzettel.

Ezen javaslatunkat a nagyközönség érdekeire való tekintettel tesszük, mert ezzel a beosztással mindazok, akik korai reggelivel élnek, idejekorán juthatnak megfelelő friss süteményhez.

A másik javaslatunk pedig az volna, hogy az 1916. évi 2040. számú kormányrendelet büntető határozatai módosíttassanak olyképpen, hogy az ezen rendelet alapján meginduló eljárás lefolytatására, vagyis a megtorló eljárásra a nehézkesnek bizonyult kerületi elöljáróság helyett az államrendőrség bíráskodása mondassék ki illetékesnek és a büntetés mérve igen jelentékenyen emeltessék, kimondván egyúttal azt is, hogy tettenérés esetén az éjjeli munkából származó termelvényeket az eljáró hatóság tartozik közcélra azonnal elkobozni, visszaesés esetén pedig a tettes iparigazolványától megfosztassék.

A kerületi elöljáróság illetékessége helyett az államrendőrség kimondását főleg azért kérjük, mert az államrendőrségtől már eleve sokkal jobban tartanak az emberek, mint a kerületi elöljáróságoktól és mert az államrendőrség intézménye már maga energiát, gyors fellépést és végrehajtást jelent, amivel szemben az elöljáróságok szervezetüknél fogva is nehézkesebbek, és kevésbé szigorúak. Legjobb példa erre a vasárnapi munkaszünet, amelynél a rendőrség

gyors és erélyes fellépésének köszönhető, hogy a kihágások csak igen gyéren fordulnak elő.

Az elkobzás intézményes kimondását az okolja meg főleg, hogy azok az egyének, akik a kormányrendelet határozmányaival mitsem törődnek, erkölcsileg züllött indivíduumok, akiket a ma hatályba lépett büntetések nem tartanak vissza a tilalom áthágásától, mert azok nagyon enyhék. Ha azonban az anyagi károsodás, mely őket a büntetéssel kapcsolatban éri, sokkal nagyobb lesz, mint az esetleg elért hasznuk, és ezen felül is büntetést kapnak, akkor ezek az emberek el fognak riadni attól, hogy többszörös és súlyos büntetésnek tegyék ki magukat.

Csak így remélhető, hogy a sütőipar ettől a rákfekélytől végre megszabadul, és maga a sütőipar a tisztességes, nyugodt fejlődés útjára lép.

Tisztelettel kérjük tehát Nagyméltóságodat, méltóztassék az 1916. évi június hó 24-én kelt 2040/916. M. E. sz. kormányrendelet a most javasolt értelemben úgy az éjjeli munka tilalmának kiterjesztése, mint a büntető eljárásnak fentiek szerint való módosítása és szigorítása tekintetében sürgősen megváltoztatni, illetve addig, míg a törvényhozás ezt a kérdést országos törvény útján megoldhatja, új javaslatainak megfelelő kormányrendelettel pótolni.

Budapest, 1920. augusztus 27-én.

A Budapesti Székesfővárosi Sütők Ipartestülete.

Kurtz Imre
jegyző

ifj. Rutterschmidt Károly
elnök

(Magyar Sütők Lapja, 1920. szeptember 1.)

★

MUNKÁSAINK ÚJABB KÖVETELÉSE

A kenyérárak megállapításánál fontos szerepet játszik a munkabér.

A kalkulációnál azonban sohasem lehet egy olyan átlagos munkabért beállítani, hogy ezt legrövidebb időn belül utol ne érje a munkásoknak megadott újabb kedvezmény.

Így aztán előáll az a szomorú helyzet, hogy addig is, míg arra kerül a sor, hogy a változott viszonyok miatt a hatóság újból megállapítja a kenyérárakat, a sütőmester már régebben kénytelen fizetni a magasabb munkabéreket, és így üzemére alaposan ráfizet.

Július havában közös megállapodás alapján a következő munkabéreket léptették életbe:

A munka neme	Órabér	Napibér	Hetibér	Túlóra bér	Napi drágasági pótlék	Vasárnap 4 órai munkabér
I. munkacsoport I-ső kemencés, dagasztó és összmunkás	8,50	68,—	408,—	12,50	20,—	68,—
II. munkacsoport 2-ik kemencés, (jódli) kisütő, lisztes, kádas feladó	8,—	64,—	384,—	12,—	20,—	64,—
III. munkacsoport Konyhás, táblás és mellékmunkások	7,50	60,—	360,—	11,—	20,—	69,—

1. Öt óra hosszáig tartó kisegítő órabér szerint, de 1 koronával magasabban 5 órán túl tartó kisegítés napibér szerint, de naponként 5 koronával magasabban fizetendő.

2. Heti kisegítésre hetenként 20 korona fizetendő rá. Négy napnál kevesebb idő napi kisegítés szerint számítandó, a ráfizetés csak az első két hétre kötelező.

3. Megrendelt, de el nem fogadott kisegítők 14 koronával, állandó munkások egy napi bérrel kártalanítandók.

4. A rendes munkaidő napi 8, illetőleg heti 48 óra. Ennél hosszabb munkaidőt csak rendkívüli esetekben szabad teljesíteni. Ilyen esetekben az első 2 órára 50%, a további órákra 100%-os pótlék fizetendő.

5. Felváltásnál éjjeli munka esetére 50%-os pótlék fizetendő.

6. Lisztpénz zsákonként 1 korona.

7. Az üzemből való távozáskor nős munkásnak 1 kg, nőtlennek fél kilogramm friss, barna kenyér adandó.

8. Minthogy jelenleg a szakmában kölcsönösen elismert megálla-

podás nincs, az elbocsátásokra nézve az ipartörvény 92. §-a az irányadó.

Ezen bérmegállapítás ideiglenes jellegű visszavonásig érvényes.

Július óta ezeket a béreket is sok helyen fölemelték, mert a munkaadók belátták, hogy a munkások az óriási drágaság mellett ezekből a bérekből megélni nem tudnak.

Ezek a béremelések nem voltak a legutóbbi hatóságilag megállapított kenyérárakba beleszámítva. És így ez a teher is a sütőmester vállára nehezedett.

Az utóbbi napokban a lisztárak miatt az árvizsgáló bizottság megállapította, hogy a sütőmesternek 1 kg kenyér 3,26-ba kerül, azonban ebbe az árba a sütőmunkásság által előterjesztett bérkövetelést még nem vehették figyelembe.

A munkások legújabb követelése a következő:

A munka neme	Órabér	Napibér	Hetibér	Túlóra bér	Napi drágasági pótlék	Vasárnap 4 órai munkabér
I. munkacsoport I-ső kemencés, dagasztó és összmunkás	13,—	104,—	624,—	19,50	20,—	104,—
II. munkacsoport 2-ik kemencés (jódli) kisütő, lisztes, kádas, feladó	12,—	96,—	528,—	16,50	20,—	88,—
			576,—	18,—	20.—	96,—

Természetes, hogy a jelen helyzetben a sütőipartestület vezetősége kénytelen volt ezt a követelést visszautasítani, dacára, hogy mi örömmel láttuk volna, ha a munkásság helyzetén egy kedvező fordulat áll be.

Vass József közélelmezési miniszter drákói szigorral egyszerűen ráparancsolt a fővárosi sütőmesterekre, hogy a nekik 3,26-ba kerülő kenyeret K 3-ért adják.

Ez a sajnálatos és elhamarkodott intézkedés három osztályra súlyos csapást mért.

A munkásság nem enged, mert már elviselhetetlen a nagy drágaság, a sütőmesternek szintén meg kell élnie az üzletéből, mert ha nem tud megélni, nincs miből fizetnie az adót és ha a közönség nem fog tudni kenyérhez jutni, az olcsó kenyérár csak a papiroson marad meg.

(Magyar Sütők Lapja. 1920. szeptember 15).

★

TÚL AZ ELSŐ 100 000-EN

Nehéz munkával megkeresett, még nehezebben megtakargatott munkáskoronákról van szó. A szövetkezeti sütöde alaptőkéjére befizetett összeg meghaladta az első százezer koronát.

Nem nagy ez az összeg, ha a pénz mai vásárlóerejét nézzük, de nekünk mégis nagy, ha elgondoljuk, hogy körülbelül tízezer munkaórának az ellenértéke van benne. A munkásöntudat és a kölcsönös bizalomnak egy gyönyörű kifejezése ez a munkásfillérekből összehordott pénz. A sütőmunkásság elhatározza a legrosszabb, legmunkátlanabb időben, amikor a munkások százai munka nélkül nyomorognak, mások százával napszámos munkával keresik a kenyerüket, hogy szövetkezeti alapon sütödét létesít, hogy a megélhetésért folytatott harcába ezt a fegyvert is beiktassa és megindult a tőkegyűjtés. Bizalommal, gondolkodás nélkül adják oda a munkások koronáikat, ha kifogás hallatszik itt-ott, el legföljebb annyi, hogy nagy kár volt ezt már idáig is meg nem valósítani.

Senki sem azt nézi elsősorban, hogy egyéni haszna lehet a szövetkezeti sütöde megteremtéséből, hanem azt, hogy az összességnek mit használhat vele, senki sem félti a koronáit, hiszen a szervezet jótállására mindenüket rábízzák a munkások.

Ez a bizalom és az a tudat, hogy ilyen tábor biztosítja a kitűzött cél megvalósítását, erős akaratot, kitartást és harckészséget ad a vezetőségnek, de ez a tábor joggal el is várhatja, hogy ügyét mindenen keresztül diadalra vigyék.

(Élelmezési Munkás, 1920. szeptember 15.)

★

SÜTŐMUNKÁS-MOZGALMAK VIDÉKEN

Szeged. — Az Élelmezési Munkások Országos Szövetségének szegedi helyi csoportja taggyűlése utasítja a helyi csoport vezetőségét, hogy minden rendelkezésére álló törvényes eszköz igénybevételével hasson oda, hogy a sütőiparban az éjjeli munka tilalmáról szóló 2040/1916. M. E. rendelet pontosan betartassék. A taggyűlés tiltakozik azon barbárság ellen, hogy munkásokat munkájuk végzése alatt bezárják. A pékmestereknek ezt az eljárását az egyéni szabadság durva megsértésének tekinti és az illetékes hatóság figyelmét felhívja ennek a középkori elbánásnak a megszüntetésére. Kimondja, a taggyűlés, hogy az élelmezési iparban dolgozó munkások megszervezésére nagyobb agitációt indít és erkölcsi kötelességévé teszi az iparban dolgozóknak, hogy a szövetségbe belépjenek.

Szombathely. — Szombathelyi sütőmunkás csoportja taggyűlést tartott: 1. Az éjjeli munkát eltiltó kormányrendelet betartása. 2. A munkabérek és a drágaság napirenddel. Az éjjeli munka ellen a gyűlés a következő határozati javaslatot fogadta el:

„A szombathelyi sütőmunkások tiltakoznak az ellen, hogy az éjjeli munkát eltiltó 2040/916. M. É. számú kormányrendelet megsértésével a szombathelyi sütőmesterek közül egyesek arra kötelezik munkásaikat, hogy már éjjel 2—3 órakor kezdjenek dolgozni. Megállapítja a gyűlés, hogy erre semmi szükség nincs, egyedül a kapzsiság, a szennykonkurrencia kinövését a munkások egészsége ellen való támadást lát benne, mert az éjjeli munka az úgyis rosszul táplált egészségére rombolólag hat. Mindezeknek megállapítása után a gyűlés hozzájárul ahhoz, hogy a rendelet 2. §-ának figyelembevételével a munka reggel 5 órakor kezdődjön, egyúttal minden munkásnak becsületbeli kötelességévé teszi, hogy e hó 5-étől kezdve a munkát reggel 5 óra előtt senki ne kezdje meg. Fölkéri a gyűlés a helybeli sütőmesterek szakcsoportjának elnökét, hogy úgy ezen rendelet, mint a vasárnapi munkaszünet hatósági ellenőrzése végett a csoport vezetőségével egyetemben járjon el.

(Magyar Sütők Lapja, 1920. október 1.)

★

A SZAKTANÁCS 1920. OKTÓBER 14-I LEVELE A BELÜGYMINISZTERHEZ az ÉMOSZ debreceni csoportjának ügyében

A debreceni közigazgatási hatóságok minden rendelkezésükre álló eszközökkel törekszenek megakadályozni a munkások gazdasági irányú mozgalmait. Az alapszabályokkal bíró országos szövetségek csoportjait vagy egyáltalán nem vagy csak nagyon hosszú huzavona után engedik megkötni. A helyi csoportok vezetői által bejelentett ugyancsak tisztán gazdasági irányú gyűléseket a rendőrség betiltja. Így legutóbb betiltotta a famunkások az építőmunkások és a nyomdászok gyűléseit, dacára annak, hogy a hatóság előtt tudott dolog volt, hogy ezek a gyűlések csak az alacsony munkabérek rendezésének a kérdését szándékolták tárgyalni.

A legjellemzőbb az, ami az Élelmezési Munkások Országos Szövetségével történt. Debrecen város polgármestere 3189/1920. szám alatt, 1920. évi július 14-én tudomásul veszi nevezett szövetség debreceni csoportját.

A munkások augusztus 17-én bejelentenek gyűlést, amelyet a rendőrség betiltott.

Erre a munkások szeptember 24-én újra bejelentenek egy gyűlést, amelyet a rendőrség ismét betiltott azzal az indokolással, hogy az egyesület működésének folytatásához szükséges jóváhagyást még nem kapta meg.

Szeptember 30-án *Csóka Sámuel* polgármesterhelyettes 4645/920. elnöki szám alatt, dacára a föntidézett polgármesteri végzésnek, hivatkozással 88 318/1919. B. M. számú belügyminiszteri rendeletre, betiltja a csoport működését.

Az Élelmezési Munkások Országos Szövetsége egyik tisztviselője, hogy az ügyeket rendezze, folyó évi szeptember 25-én lement Debrecenbe. A rendőrség, amikor a gyűlés megtartása iránt a rendőrségi hivatalnál érdeklődött, lecsukta őt és minden kihallgatás nélkül, másnap este bocsátotta szabadon.

Csak a tények megállapítása végett hangsúlyozni kívánjuk, hogy eddig még Debrecenben sem az Ébredő Magyarok Egyesületének, sem a keresztényszocialistáknak, sem más polgári alakulatoknak gyűléseit nem tiltották be, a gyűlés betiltása kizárólag a munkások gazdasági szervezeteit érinti.

Mi egyenlő teherviselő állampolgárai vagyunk a hazának. Amint nincs első és másodrangú állampolgár, úgy nem szabad a jogok tekintetében sem különbséget tenni, mert ez az államhatalom tekintélyének többet árt, mint a névleg hazafias és keresztény alakulatok egyoldalú kedvezése használ.

Tisztelettel kérjük Nagyméltóságodat, hogy a föntiek alapján panaszunk tárgyában a vizsgálatot megindítani méltóztassék és kérjük a fönt említett hatóságokat arra utasítani, hogy úgy mint más városokban és járásokban, ezekben is tartsák tiszteletben Nagyméltóságod rendeleteit.

(A szakszervezeti mozgalom Magyarországon 1917—1922.)

★

GYÜLEKEZÉSI SZABADSÁG

ÉMOSZ alkalmazottak zaklatása, 1920

Amíg más osztályok és társadalmi egyesülések szabadon egyesülhetnek, gyülekezhetnek, van szólásszabadságuk, sajtószabadságuk, addig a kötelékünkbe tartozó és tisztán gazdasági vagy kulturális kérdésekkel foglalkozó szakszervezetek még a 6622/1920. M. E. miniszteri rendelet megszorítása mellett sem fejthetnek ki tevékenységet. Különösen a vidéken nem, ahol a közigazgatási hatóságok a szakszervezeteket bolsevista egyesüléseknek minősítik, és ha vannak is helyek, ahol egyesületi életet élhetnek, igen gyakori, hogy a központból adminisztracionális ellenőrzés végett odautazó hivatalnokainkat őrizetbe veszik. Így legutóbb az Élelmezési Munkások Országos Szövetségének az elnökét, aki szegedi illetőségű és nyári szabadság idejének a letöltésére utazott családjával együtt Szegedre, a városból kitiltották és a kitiltást csak akkor vonták vissza, amikor a munkaadóérdekeltség, amely érdekeltség jelenlétét közgazdasági értékű tárgyalások megkezdésére kívánta fölhasználni, ez irányban közbelépett.

Ugyancsak az Élelmezési Ipari Munkások Országos Szövetsége titkárával történt, hogy Debrecenben, amidőn a rendőrségnél érdeklődött, hogy a bejelentett taggyűlést tudomásul vették-e, lefogták és minden kihallgatás nélkül öt napig zárva tartották.

(A szakszervezeti mozgalom Magyarországon 1917—1922.)

★

1921—1930

MI ALKOTTUK A SZÖVETKEZETET

Tizenöt esztendővel ezelőtt alig akadt a főváros és környékén olyan munkáscsalád, amely heti keresetét ne lett volna kénytelen az egész heti hitel fejében a sarki boltosnak adni. Ebből az örökös hiteléletből, állandó lekötöttségből keserves küzdelmek és nélkülözéseknek való állandó tanyája a munkáscsalád házatája. És nem volt semmi kiút.

Ekkor néhány munkás, akik a külföldön élő munkások életviszonyát erről az oldaláról is ismerték, összeállott és alkalmat talált arra, hogy a magyar munkások is fölszabadulhassanak a hitelokozta nyomorúság alól. Ez a néhány munkás esetéről-estére fölkereste a munkások összejöveteli helyeit, ahol arról beszéltek nekik, hogy a munkások fogyasztóerejében óriási értékek hevernek, amely értékek azonban nem a munkásoknak, hanem a magánkereskedelemnek hajtanak hasznot. Ezeket az értékeket a munkások részére gyümölcsöztetni is lehet gyümölcsöztetni, ha a munkások a maguk fogyasztóerejének a védelmére szövetkeznek egymással.

A munkások akkor még nehezen értették ezt meg és kinevették a szövetkezeti eszme terjesztőit. Az a néhány munkás azonban nem törődött a gúnnyal, a lenézéssel. Jártak tovább a maguk útján és mindig többen lettek azok, akik csatlakoztak hozzájuk.

A nehéz, küzdelmes munka meghozta a maga gyümölcsét. Sikerült megalakítaniok egy kis szövetkezeti boltot. És a tömörült munkások nagy küzdelmeket folytattak a szövetkezeti bolt fönntartásáért. A vezetőkkel együtt éjt nappallá tettek, hogy bizonyíthassák a szövetkezeti eszmébe vetett hitüket. És kikből állottak ezek a munkások? Csupa szervezett munkásokból. Azokból, akik hátukon hordották az árut órajárásnyira, akiknek öröm volt minden tagszaporulat, akik ünnepnapnak tartottak minden kicsiny eredményt, amelyet a szövetkezet a tagok ellátása, a hitelélet alól való fölszabadítás terén elért. És az a néhány munkás, akik fáradhatatlan munkájukkal megteremtették ezt a szövetkezetet, örömmel látták, hogy alkotásuk mindig nagyobb lesz, mindig több eredményt hoz a munkásoknak. Azoknak a szervezett munkásoknak, akik ezt meg-

teremtették, fönntartották és naggyá tették. Maguknak alkották, magukért fáradoztak, és csak maguk a szevezett munkások fáradtak, küzdöttek... akkor is, ma is...

És jött az idő, amikor a főváros és környékének élelmiszer ellátása terén csak ez a munkásintézmény volt arra alkalmas szervezet. Háború volt, minden fölfordult és az élelmiszerellátás terén ebben az időben a szervezett munkások a szövetkezetet fönntartó tagok nem gördítettek akadályt az elé, az általuk megteremtett intézmény jótéteményeiben mindenkit részesítse. Azokat is, akik ennek a megteremtésével járó fáradalmakban nem vettek részt, attól visszahúzódtak. Nem nézték, hogy kinek milyen a színe, a fajtája, a vallása, a ruhája... egyet néztek: szüksége van-e arra, hogy a munkások által megteremtett javak élvezetéből neki is jusson. És mindenkit beengedtek a szövetkezetbe...

És azután jött egy idő, amikorra a szövetkezet éppen a szervezett munkások végtelen nagy munkabírása következtében hatalmas munkásintézménnyé fejlődött és amikor már az árupiacon jelentős tényezővé alakult ki és akkor jöttek emberek, akik nem látták szívesen, hogy a munkások fogyasztóérdekeit védelmezheti a közvetítő kereskedelem árdrágító törekvéseivel szemben és mindent elkövettek, hogy ezt az intézményt kivegyék a munkások kezéből. Azoknak a kezéből, akik megteremtették, naggyá tették. Azok akarják kivenni, akik nem dolgoztak érte, akik nem fáradtak érte...

A magunkét nem adjuk. Azért küzdeni fogunk. És ezt a küzdelmet nemcsak ígérjük, de végig is küzdjük. Minden gondolatunk az lesz a jövőben: a munkásalkotta szövetkezet csak munkásérdekeket szolgáljon. Senki másét.

(Élelmezési Munkás, 1921. április 15.)

★

FELÉPÜLT A SZÖVETKEZETI SÜTŐDÉNK

A Magyarországi Sütőmunkások Termelőszövetkezete ezúton értesíti a tagokat, hogy a szövetkezet I. számú sütödéje V., Személynök u. 16. sz. alatt már fölépült, és az e hó 21-én teljes erővel az üzemet meg is fogja indítani.

Fölhívjuk itt a szaktársakat arra, hogy akinek már van üzletrészjegyzése az, — ha tehetsége van hozzá — még 1 vagy 2 üzletrészt jegyezzen, aki pedig ez ideig még nem látta elérkezettnek az időt arra, igyekezzen minél több üzletrészjegyzéssel a vállalkozás-

ban részt venni. Nyolc kemencének van hely, mi azonban csak most négyet építettünk föl, mert hiszen mind a nyolcnak a felépítése (noha az eddigi rendelések szerint máris kellene) közel 1 000 000 koronába került volna, az üzembehelyezéshez ugyancsak szükséges 200 000 korona. Egyelőre nyolc kemencét nem építhettünk föl. Most a szaktársakon a sor, akarják-e azt, hogy a sütőmunkásságnak egy hatalmas védőbástyája legyen, vagy nem. Ha akarják, akkor minden sütőmunkásnak a termelőszövetkezet tagjának kell lenni. Nem csináltuk ezt abból a célból, hogy 1—2 egzisztenciát nyújtson, hanem azért csináltuk, hogy a fokozatos fejlesztéssel nemcsak ezt az egy üzemet, hanem 8—10 üzemet megszervezve a dolgozó sütőmunkásságnak egy tekintélyes részét a kapitalista munkáltatók karmaiból mentesítsük és gazdasági harcainknak előre is védőbástyát emeljünk.

Ennek a szövetkezetnek az lesz a földalata, hogy a tagok százalékszerű részesedése után fönnmaradó összegekből az élelmezési munkásság otthonául házat szerezzen. A föladatnak a további része, hogy ugyancsak a várható jövedelemből a beteg és munkaképtelen szaktársaknak ingyenes üdülőhelyet létesítsen, mi mindent akarunk és mindent meg is tudunk tenni, ha valamennyien a szövetkezetbe tömörülve működünk azon, hogy szövetkezetünk nagy és hatalmas legyen.

Már az alapszabályok kidolgozásánál az vezetett bennünket, hogy az élelmezési szakmához tartozók mindannyian részesei legyenek ennek a szövetkezetnek, nem kötöttük ki, az alapszabályokban, hogy csak sütőmunkás lehet tag, tagjai lehetnek a molnárok, malommunkások, cukrászok, húsipari munkások, szóval az élelmezéssel foglalkozó minden szakma munkásai, úgyszintén étterem és kávéháztulajdonosok, ezek azonban azzal a kötelezettséggel, hogy az üzem produktumait eladásra átveszik. Egy üzletrész ára 200 korona, a belépési díj üzletrészenként tíz korona.

Szaktársak, föl tehát! Fokozott erőkifejtésre, megfelelő erőkifejtéssel, a védőbástyánk pillérei biztos alapokon fognak nyugodni.

Az igazgatóság

(Élelmezési Munkás, 1921. július 15.)

★

AZ ÉLELMEZÉSI MUNKÁSOK AKCIÓJA

az éjjeli munka ellen, s a munkaidő és munkabér egységes rendezéséért

Az Élelmezési Munkások Szövetsége elhatározta, hogy az éjjeli munka eltiltása, a 48 órás munkabér, az országos bérrendezés és a tanoncügy rendezése érdekében országos akciót indít. Ez idő szerint az éjjeli munkát egy háborús rendelet tiltja a sütőiparban, ezt egy végleges rendelkezéssel kell helyettesíteni. A fővárosban nincs is semmi akadálya az éjjeli munka végleges eltiltásának, mert itt a munkáltatók sem kívánják már az éjjeli munka föltámasztását, a vidéken azonban még ragaszkodnak hozzá a munkáltatók. Hasonló a helyzet a 48 órás munkahét dolgában is. A budapesti munkásság nagyobb része ezt már kiverekedte magának, de vidéken, ahol a munkaidő még mindig 12, sőt 15 óra hosszáig tart, még nehéz harcok előtt áll és ezt csakis a szervezet erejével lehet rendezni. A munkabérek dolgában úgy az élelmezési ipar egyes ágai, mint a főváros és egyes vidéki városok között is nagy az eltérés. Ezért kívánja a szövetség a bérek országos rendezését. A tanonckérdés is rendezést kíván. A tanoncok munkaideje korlátozatlan, védelmükre semmi sem történik, ami a szakképzést is megakasztja.

(Népszava, 1921. július 13.)

★

AZ ÉJJELI MUNKA ELLENI KÜZDELEM

Vélemények a sütő és malomipari éjjeli munkáról

Az éjjeli munka veszedelmes és káros voltáról *dr. Jastrow* tanár (Charlottenburg) a következőket mondotta:

„A pékiparban el kell törölni az éjjeli munkát. Ha választanom kellene a között, hogy én mondjak-e le a reggeli friss zsemléről, vagy embertársaim ezrei éjszakai pihenőjükről, a választás nem volna nehéz számomra. Nem egyéb tévedésnél, ha azt hisszük, hogy az éjjeli munkának a pékiparban való megszüntetése beavatkozást jelentene ősrégi munkaszabályokba. A mi szüleink nem ismerték a reggeli, friss zsemlét és ami két emberöltőben általánossá lett, azt az utána következő generációban meg lehet szüntetni anélkül, hogy ezt ősi szokások halomradöntésének szabadna tekinteni. Az elké-

nyeztetett gyomor igényeit annál gyorsabban fogják a technikai találmányok és a sütemények friss állapotban való tartását célzó újítások kielégíteni, minél általánosabb lesz az éjjeli munka megszüntetése. A pékműhelyek tisztaságának az előmozdítására nincs hathatósabb eszköz a nappali munka bevezetésénél. Az aprólékos rendszabályok nem érnek semmit, itt csak radikális beavatkozás segít. A nappali munka az ellenőrzést is fölötte megkönnyítené. A fogyasztóközönségre pedig mindez fontosabb, mint a puszta kényelme."

Dr. E. Francke, berlini tanár:

„Higiénikus és erkölcsi követelménynek tartom, hogy minden szakmabeli munkásnak hetenként egy teljes pihenőnapja legyen, a pékiparban dolgozók számára azonban egyenes szükségszerűség a 36 órás pihenésnek törvényes biztosítása. Az állandó éjjeli munka fölötte ártalmas az egészségre. A nappali pihenés nem pótolhatja az éjjeli alvás hiányát. Ezzel a pékmunkásoknak nincs módjukban, hogy heti fáradalmaikat vasárnap kipihenhessék. Az erre vonatkozó rendőri intézkedések nem érnek semmit. Bizonyos az is, hogy a pékiparban dolgozó munkások egészségét veszélyeztető behatásoknak következményeit a fogyasztóknak is meg kell érezniök: minden higiénikus visszaélés, amely a munkásokat éri, befolyásolja a kenyér mineműségét is. Ennek következtében általános érdek a pékmunkások egészségét és erkölcsi épségét előmozdító intézkedések megteremtése."

Dr. Broers van Heekeren, hollandi orvos, a *„Het Vaderland"*-ban ezeket írja:

„Az éjjeli munka megszüntetésének a kérdéséről többször beszélgettem, de legnagyobb csodálkozásomra azt tapasztaltam, hogy sokan nem akarják belátni, hogy az éjjeli munkás nappal, kis lakásban, többnyire sok gyerek között, nem tud üdítő álomba merülni. Csak meg kell néznünk azokat, akik kénytelenek nappal aludni és rögtön meggyőződhetünk arról, hogy mennyire káros ez az egészségükre. Szerencsétlenségnek tartom, hogy még sokan vannak, akik ilyen bajok kiküszöbölését nem hajlandók előmozdítani. Higyjék el nekem, hogy az éjjeli munka eltörlése egészséges fajt és erőteljes polgárokat teremt majd."

A berlini rendőrség egészségügyi osztályának vezetője a *Berliner Allgemeine Zeitung* tudósítójának adott interjúban megállapította, hogy statisztikailag kimutatható, hogy a tüdővész épp a pékműhelyekből szedi a legtöbb áldozatot. A poseni iparfelügyelő megállapítása szerint csak ritkán találni olyan malommunkást, aki 40 évnél idősebb és munkabírásának teljében van. Aki esztendőkön át dolgozik napi 16—18 órát, annak a munkaereje elpocsékolódik. Ami-

kor azt kérdezte a tulajdonostól, hogy mennyi a munkás alvási ideje, azt a választ kapta, hogy rossz molnár az, akinek napi 4 óránál hosszabb idejű alvásra van szüksége.

Az orvosi vélemények, hatóságok megállapításai más országokban nemcsak tudomásul szolgálnak, hanem levonják annak konzekvenciáit és megteszik a szükséges intézkedéseket.

(A szakszervezeti mozgalom Magyarországon, 1917—1922.)

★

A KERESKEDELEMÜGYI MINISZTER RENDELETE AZ ÉJJELI MUNKASZÜNET ELLENŐRZÉSÉRŐL

A legújabb szigorú rendelet

M. kir. keresk. miniszter.
82 417/1921. II. sz.

Rendelet

Egyre sűrűbben merülnek fel panaszok amiatt, hogy a sütőiparosok a 2040/1916. M. E. számú rendeletnek az éjjeli munka eltiltására vonatkozó rendelkezéseit nem tartják meg és ezzel ebben az iparban nemcsak a kívánatos rendet és az egyenlő versenyviszonyokat bontják meg, hanem azokat az érdekeket is veszélyeztetik, amelyeket az éjjeli munka eltiltása szolgálni hivatva van. Ezeket a visszaéléseket csak azáltal lehet megszüntetni, ha az említett tilalom megtartásának ellenőrzésére hivatott hatóságok a legéberebb figyelemmel ügyelnek arra, hogy az érdekeltek a tiltó rendelet rendelkezéseit megtartsák és ha a rendelet ellen vétők késedelem nélkül elveszik a kihágás súlyosságához mért büntetésüket.

Felhívom ennélfogva az összes illetékes hatóságokat, hogy az említett tilalom megtartását állandóan a legszigorúbban ellenőrizzék. Az ipartörvényben megállapított iparügyi kihágások elbírálására illetékes hatóságokat, mint rendőri büntetőbíróságokat pedig felhívom, hogy a rendelet ellen vétőkkel szemben a kihágási eljárást mindenkor késedelem nélkül folytassák le, és őket az összes körülmények kellő mérlegelése mellett oly büntetéssel és pedig az idézett rendelet 4. §-a értelmében oly elzárással és pénzbüntetéssel sújtsák, amely alkalmas arra, hogy őket hasonló kihágások elkövetésétől visszatartsa.

Minthogy pedig az idézett rendelet 4. §-a értelmében az, aki a rendeletben megállapított tilalmat megszegi, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el, és megfelelően büntetendő, vagyis az idézett rendelet nem éri be azzal, hogy az iparos legyen büntetendő, aki a tilalom ellenére éjjeli munkát végez, vagy végeztet, hanem mindazoknak megbüntetését előírja, akik a tilalom ellenére munkát végeznek, fölhívom az iparhatóságot, hogy minden egyes esetben vizsgálják meg azt is, hogy az éjjeli munka tilalmának megszegésében nem vettek-e mások is részt, nevezetesen nem vettek-e részt az iparos alkalmazottai (segédei, munkásai) is. Igenlő esetben az utóbbiak ellen is indítsa meg a szabályszerű kihágási eljárását.

Végül figyelmeztetem a II. fokú iparhatóságokat, hogy az idézett rendelet 2. §-ában nyert felhatalmazás alapján a munkaidő kezdetét reggeli 5 órában állapíthatják meg. Ebben az esetben azonban a munkát délutáni 5 órakor be kell fejezni.

Budapest, 1921. évi október hó 19-én.

Hegyeshalmy s. k.,
m. kir. kereskedelmi miniszter

(Magyar Sütők Lapja, 1921. október 15.)

★

FIGYELMEZTETÉS A BUDAPESTI SÜTŐDÉKBEN DOLGOZÓ MUNKÁSOKHOZ

Az Élelmezési Munkások Országos Szövetségének budapesti sütők szakosztálya a legutóbb vezetőségi ülésen foglalkozott a kereskedelemügyi miniszternek a sütőipari éjjeli munkát eltiltó 82 417/1921. sz. rendeletével. A szakosztály vezetősége nyilvános gyűlésen akarta álláspontját ismertetni a sütőmunkásokkal, de ettől el kellett tekintenie, mert a szombatra összehívott gyűlést a rendőrség betiltotta. Ennélfogva ezúton értesíti a sütőmunkásokat, hogy az éjjeli munka ügyében a kereskedelemügyi miniszter elfogadta a szövetség álláspontját és utasította a hatóságokat, hogy az éjjeli munkát eltiltó rendelet ellen vétőket szigorúan büntessék. A rendelet értelmében nem csak a munkáltatók, de a munkások is büntetendők.

A sütődéket a legközelebb a szövetség is ellenőrizni fogja és ne-

hogy abba a kellemetlen helyzetbe kerüljön, hogy saját tagjait is föl kelljen jelenteni, figyelmezteti a munkásokat, hogy reggeli öt óra előtt semmi körülmények között ne végezzenek sütőipari munkát. A tilalom ellenére esetleg munkánál talált munkások, az abból származó kellemetlenségeket maguknak tulajdonítsák.

(Népszava, 1921. október 28.)

★

A SÜTŐMUNKÁSSÁG HARCOT INDÍT AZ ÚJ ÉJJELI MUNKARENDELET ELLEN

A szervezőbizottság fölhívása. — Nincs szükség a háromórai munkakezdésre. — A drágaság az oka a munkanélküliségnek

Több ízben foglalkoztunk már a kormány 1276 1922. M. É. számú rendeletével, amely újra szabályozza a sütőiparban az éjjeli munkát. Ez a rendelet a sütőmunkásokra rendkívül hátrányos, mert már reggel 4 órától, egyes munkálatokra reggel 3 órától kezdve megengedi a munkát, ami teljesen megfosztja a sütőmunkásokat a rendszeres éjjeli pihenéstől.

A sütőmunkások szakszervezete a rendelet megjelenése után mindjárt tiltakozott az éjjeli munka tilalmának ilyen átlyukasztása ellen, s a főváros és környéke sütőmunkásai nagy nyilvános gyűlésen adtak kifejezést a tiltakozással való egyetértésüknek. Elvtársaink gyors megmozdulásának annyi eredménye lett, hogy megakadályozták a kérdésnek ilyen értelemben törvénnyel való rendezését. Most pedig folytatják a küzdelmet tovább, hogy visszavonhassák a rendeletet és olyan törvényes szabályozásnak készítsék elő az útját, amelyik figyelembe veszi a munkások érdekeit.

Az *Élelmezési Munkás* most megjelent számában az országos szervező bizottság fölhívást tesz közzé az ország sütőmunkásaihoz, amelyben arra szólítja őket, hogy akadályozzák meg az éjjeli munka újonnan való meghonosítását.

Szembeszáll a fölhívás a munkáltatók egy részének azzal az érvelésével, hogy az éjjeli munka megszüntetése volna az oka a sütőipar rossz üzletmenetének s az ebből származó munkanélküliségnek. Kimutatja, hogy ennek oka kizáróan a liszt és kenyérneműek drágasága, ami lehetetlenné teszi a nagy tömegek számára a süteményfogyasztást. Kimutatja az éjjeli munka technikai nélkülöz-

hetőségét és egészségügyi szempontból való veszedelmes voltát és ezzel kapcsolatban a következőket mondja:

Nem szabad beletörődnötök abba, hogy reggel 3—4 órai munkakezdés legyen, nem szabad beletörődnötök abba, azért, mert 3 óra már az éjszakátokba nyúlik bele, és ha ti belenyugodnátok a 3 órai kezdésbe, jönni fog 2, és 12 és az este és reggel az éjjel-nappali munka. Akkor mondjatok le az otthonról, a családalapításról, a rendes fizetésről.

(Népszava, 1922. február 17.)

★

A DEBRECENI SÜTŐMUNKÁSOK BÉRMOZGALMA

A rendőrség védi a pékmesterek érdekeit

Debreceni tudósítónk írja: A debreceni sütőmunkások bérmozgalmában a rendőrség ismét megtalálta a maga megszokott szerepét, amely nem abban nyilvánul, hogy a békés megegyezést lehetővé tegye, hanem abban a fenyegetésben, hogyha a munkások nem hajlandók a munkáltatók által megszabott alamizsna bérjavítást elfogadni, akkor egyszerűen lezáratja őket.

(Népszava, 1922. március 28.)

★

ÉLELMEZÉSI MUNKÁSOK NAGYGYŰLÉSE

Hatalmas gyűlés keretében tiltakozott Budapest élelmezési munkássága július 11-én a régi parlamentben tartott nagygyűlésen az éjjeli munka visszaállítása és a drágaság ellen.

A gyűlés egyhangúlag elfogadta a következő határozati javaslatot:

1. Követeli a földadónak a mezőgazdasági vagyonszaporulattal egyenlő mérvű emelését.
2. A szállítási eszközök szaporítását és a szállítási díjak csökkentését.

3. A kenyérmagvak, általában a mezőgazdasági terményekárszabályozását, az ország általános gazdasági helyzetére és a dolgozók kereseti viszonyaira való figyelemmel.

4. A közfogyasztásra szükséges kenyérmagvaknak a lefoglalását.

5. A behozatal csak a legnélkülözhetetlenebb közszükségleti cikkekre vonatkozzék és ezeknek a cikkeknek teljes vámmentesség biztosíttassék.

6. A közszükségleti cikkek kiviteli illetéke olyan összegben állapíttassék meg, hogy a kivitelből származó valutáris haszon teljes összege az államnak jusson.

7. Az állam által megteremtett félhivatalos magánvállalkozások monopóliuma megszüntetendő.

8. A deviza és készáru (valuta) üzletből származó haszon erőteljesen adóztassék meg.

9. Az adózás súlypontja az eddigi kereset és pénzjövedelem rendszere helyett az ipari, kereskedelmi, mezőgazdasági (föld, ház) anyagi értékek igénybevételére helyeztessék át.

10. A közszükségleti cikkek viszonylatában töröltessék el a minden sokszorosan megdrágító forgalmi adózás, és csökkentessék a fogyasztási adó.

11. Mindazok, akiknek a havi keresete nem haladja meg a 25 000 koronát, kedvezményes ellátásban részesüljenek. Legyenek azok állami, vagy magánalkalmazottak, ipari, kereskedelmi, vagy mezőgazdasági munkások.

a) Ebből a célból állapíttassék meg, a belföldi fogyasztásra szánt mennyiség. Állapíttassék meg a belföldi fogyasztásra szükséges áru ára és a szabadforgalmi (kiviteli) ár.

b) A két ár közötti különbözetet födözze:

1. A termelő.

2. Az állam.

3. Az ipari és kereskedelmi vállalkozás. E két utóbbi tényező alkalmazottai létszámának arányában.

Amennyiben pedig a kormány egyoldalú agrárpolitikája a kötött fizetésű alkalmazottak lisztellátását beszüntetné, és ezzel a dolgozókat teljesen kiszolgáltatná az agrárérdekeltség további árdrágító törekvésének, kimondja, hogy:

a) A kormányellátás megszüntetésének napján minden szakma alkalmazottja követeli a munkásérdekeltségtől azt a bérkülönbözetet, amennyivel a kenyér és ennek következtében más árucikkek ára emelkedik.

b) A jövőben pedig az érdekelt alkalmazottak nem várják be,

amíg a munkáltatók a drágaság emelkedése után hajlandók lesznek bérkérdésben tárgyalni, de a drágaság emelkedésével egyidejűen követelik a béremelést és a követelésüknek minden eszközzel érvényt is fognak szerezni.

13. Nehogy ez esetben az ipari élet fejlődésének a megakadályozásával vádolhassák a munkásokat, már most, idejekorán fölhívja:

a) A kormányt, hogy a javaslatok megvalósításával tegye lehetővé a drágaság csökkentését és ezzel biztosítsa a dolgozók további kedvezményes kenyérellátását.

b) A vállalkozói érdekeltséget, hogy komoly és erélyes beavatkozással a kormánynál hasson oda, hogy szüntessék meg az egyoldalú mezőgazdasági kedvezményeket, mert ez a kormányzati rendszer egész közgazdaságára káros.

c) Miután pedig az elmondottakból látszik, hogy ezeket a kérdéseket is az erőviszonyok döntik el, fölhívja az ország bérért, fizetésért dolgozó népét, hogy a Szakszervezeti Tanács kötelékébe tartozó szakmai szervezetük köré tömörüljenek, mert csak szervezett erővel védhetik meg minden irányban gazdasági érdekeiket.

A határozati javaslat elfogadása után a gyűlés lelkes hangulatban véget ért.

(Élelmezési Munkás, 1922. július 15.)

★

A BUDAPESTI SÜTŐ SZAKOSZTÁLY LEVELE a Sütők Ipartestülete elöljáróságához

A Budapesti Sütők Ipartestülete
Tekintetes Elöljáróságának,

Budapest

Az Élelmezési Munkások Országos Szövetsége budapesti sütők szakosztálya részéről bátrak vagyunk a tekintetes Elöljárósággal a következőket közölni:

A folyó év május 30-án a t. Elöljáróság és szakosztályunk megbízottai között létrejött megállapodás egyik pontja, hogy mindkét fél 7—7 tagból álló bizottságot választ, amely bizottságnak kötelessége a sütőiparban a fölmerült ellentéteket kiegyenlíteni és azoknak lehetőleg elejét venni.

A bizottságnak egyik ténykedése volt, hogy a drágasághoz mért arányosodó bérrendszert magáévá tette. Megegyezett abban, hogy

a sütőiparban a béreket a jövőben az 1922. május havi bértáblázat és a Pester Lloyd május havi drágasági index számai alapján időről időre rendezni fogja, illetve revízió alá veszi.

A július havi 35%-os bérrendezés is ugyanezen az alapon történt, ugyanakkor történt megállapodás arra, hogy ha a drágasági indexszámok 1922. július hó végéig a májusi indexszámokat számítva, 50%-kal feljebb emelkednek, akkor augusztus hó elején a bérek újból revízió alá vétetnek. A bizottság elnökét, Rotter Mór sütőmester urat ez irányban telefon útján e hó 7-én megkerestük, aki ekkor elutasító választ adott, mondván, hogy nem hajlandó az állandó emelőrúd szerepét vállalni.

T. Elöljáróság! Mi a megegyezést komolynak gondoltuk és azt a magunk részéről be is tartjuk.

Ez indoknál fogva, miután a drágasági indexszámok július hó végéig 58,11%-kal emelkedtek, ebből 35% javítást a június havi bérrendezés alkalmával megkaptuk, tehát 23,11% a megegyezés értelmében még a munkásokat jogosan megilleti, tehát ennek alapján a mellékelten bemutatott bértáblázatot dolgoztuk ki:

Kérjük a t. Elöljáróságot, hogy ezt vegye tudomásul, és miheztartás végett a testület tagjaival is közölni szíveskedjék.

A közlés után a testület elöljárósága augusztus 10-én a testület tagjaihoz körlevelet intézett, melyben a következőket mondja:

„Minthogy ezen bértáblázatok egyoldalúan állapíttattak meg, holott közös megállapodás szerint a bérmegállapodás vegyes bizottság elé tartozik, ez nem történt meg, ennélfogva tisztelettel figyelmeztetjük a t. Kartárs urat, hogy a föntnevezett vezetőség által kibocsátott új bértáblázatokat el ne fogadja."

(Élelmezési Munkás, 1922. augusztus 15.)

★

A pékmunkások világkongresszusa tárgyalásainak jegyzőkönyve. (Megtartva 1922. október 14—15-én Köln am Rhein-ban.)

26. oldal:

Knaller, Magyarország:

Magyarországon még érvényben van az 1916-os rendelet a 12 órás éjszakai pihenőről, este 6 órától, reggel 6 óráig. Az első forradalom alatt a rendelkezést fenn lehetett tartani. A mi álláspontunk kezdettől fogva a 12 órás éjszakai pihenő. A Tanácsdiktatúra bukása után arra mentünk, hogy egy törvényt hozzunk. Ankétot tartottunk. A mesterek kérték a reggel 4 órás kezdést. Egy megállapodás kimondta, hogy mindkét szervezet, a mestereké és a munkásoké a kormánynak az 5 órás kezdést ajánlja. A vidék mesterszövetsége ezzel nem törődve, másik szabályozást kért. A parlament által időközben kidolgozott terv tervbe vette Budapest részére az éjszakai pihenőt, este 9 órától reggel 5 óráig. A vidékre pedig este 9 órától reggel 4 óráig. Mi küzdöttünk, illetve harcoltunk ez ellen a tervezet ellen, miután ez a munkakezdésben különbséget mutat. A tervezet még más pontokat is tartalmazott, melyek bennünket arra kényszerítettek, hogy visszautasítsuk azt. Így tervbe vettük a nagyüzemekben a 3 műszakos üzemeltetést. A tervezetet időközben visszaadták egy bizottságnak. Van rá kilátás, valamiféle javítást elérni. Most még a háborús rendelet van érvényben.

Az ellenőrzést Budapesten a szervezet végzi. A bizalmi emberek igazolványt kapnak a hatóságoktól. A rendeletben minden esetre csak egészen kis büntetések vannak tervbe véve. Ezek a vállalkozókat sohasem tudnák a törvény túllépésétől visszatartani. Ha ez nem történik, az a körülményeknek tudható be, hogy 95%-a a pékmunkásoknak szervezett. A szaktársak tehát egy erélyes ellenőrzést tudnak vezetni.

A törvénytervezetben, amely most van tárgyalás alatt erélyesebb büntetések vannak tervbe véve: 15 napi elzárás, és 2000 koronáig terjedő pénzbüntetés. A szociáldemokrata frakció a bizottságban a büntetések emelését javasolták. Az első kihágási esetben 50 napi elzárás, és 30 000 korona pénzbüntetés és ismételt esetben az ipar-

engedély megvonása legyen alkalmazva. Továbbá javasolják, hogy a munkások, akik bűnösök, ilyen kihágásban, szintén meg legyenek büntetve.

Helyzetünk azáltal lesz megnehezítve, hogy Romániában és Jugoszláviában az éjszakai munka még fennáll. Én fenntartom magamnak, hogy ebben az ügyben a napirend 3. pontjánál két javaslatot terjesszek elő.

*

A SÜTŐMUNKÁSOK KIZÁRÁSA

Vasárnap gyűlést tartottak a sütőmunkások — A dolgozók külön járulékot fizetnek a kizártak segélyezésére

A sütőmunkások kizárása még mindig tart. A gazdag pékmesterek — úgy látszik — elhatározták, hogy kiéheztetik a munkásokat, mert ők is merészeltek elegendő kenyeret kérni a maguk és családjuk számára. Vasárnap gyűlést tartottak a sütőmunkások, amelyen elhatározták, hogy minden dolgozó munkás hetenként 1 órai keresetét fizeti be a kizártak támogatására, míg a harc tart.

A gyűlést *Dunkel* elvtárs nyitotta meg. Mészáros elvtárs ismertette, aztán a kizárás előzményeit. Hosszas tanácskozás után — mondotta — a sütőmesterek és munkások között egy olyan megállapodás létesült, hogy a bérek az indexrendszer szerint változnak. A mesterek azonban az első bérmegállapításban már megszegték a megállapodást. A munkások ennek következtében 35%-os bérjavítási kérelmet nyújtottak be az ipartestülethez. Az ipartestület elöljárósága tárgyalásokba bocsátkozott a munkások megbízottaival, aminek eredménye az lett, hogy föltételesen megállapodtak 27%-os bérjavításban. A munkásgyűlés a bizottság megállapodását magáévá tette. A mesterek dezavuálták a maguk bizottságát és csak 20%-ot fogadtak el.

Erre másnap 20 műhely munkássága bejelentette, hogy ők nem hajlandók a 20%-os bérjavításért dolgozni. A rákövetkező napon ezen mozgalomhoz csatlakozott ismét 10 műhely munkássága. A mesterek erre elhatározták, hogy a mozgalomba részt nem vevő 250 műhely munkásait kizárják és erre megfelelő pönálét kötöttek le.

Ezt a harcot a munkásság nem kereste, de kénytelen volt fölvenni és most állania kell a győzelemig.

Érdekes, hogy a kizárással kapcsolatosan a rendőrség a sütő-

munkások termelő szövetkezeténél rendez nyomozást, hogy nem hágják-e át az éjszakai munka tilalmát. Még érdekesebbé válik, ez, ha tudjuk, hogy a szövetség annak idején kérte az illetékes hatóságot, hogy ellenőrizze az éjjeli munka tilalmának a betartását, de erre a beadványra még választ sem kapott. Most sürgős lett az ellenőrzés, de a munkások szövetkezete ellen, amely persze nem zárt ki és ezért szálka a mester urak szemében.

(Népszava, 1922. október 31.)

★

A VILÁGOSSÁG HARCA A SÖTÉTSÉGGEL

Tizenhét ország sütőmunkásságának tanácskozása Kölnbe. Megszüntetni örökre az éjjeli munkát. — Fontos határozatok a népegészség szempontjából. — Embersorba akarnak jutni a sütőmunkások is

Manifesztum a világ sütőmunkásaihoz!

A kultúrellenes, egészségtelen éjjeli munka a sütőiparban Európában a legtöbb államban a háború alatt, vagy a háború után törvényesen el lett tiltva. Norvégiában, Olaszországban, Finnországban, Németországban, Csehszlovákiában, Franciaországban, Ausztriában, Spanyolországban, Svédországban, Hollandiában, Dániában, Belgiumban, Lengyelországban, Magyarországon és Szovjet-Oroszországban az éjjeli munka a sütödékben tilos. A sütőmunkások százezrei ezáltal a káros éjjeli munka járma alól felszabadultak és azt a lehetőséget megkapták, hogy a proletártestvéreikkel kultúréletet éljenek. Sok ezer sütőmunkás azonban még mindig az átkos éjjeli munka alatt szenved. Különböző, országokban a szociális hátramaradottságuk és a nagy munkaadói ellenállás következtében még nem sikerült az éjjeli munka béklyóit lerázni. A szakszervezetek által addig történt akciók nem hozták meg a kívánt eredményt, mert a brutális kizsákmányolási vágy, amely a munkaadókat eltölti, és a munkásság nembánomsága ezt lehetetlenné tette. A profitvágy, a sütőmunkásság és annak családjának élete és egészsége ellen győzelmeskedik.

Elvtársak! Szaktársak! Tovább így nem maradhat, hogy a munkaadók nemcsak a munkaerőtök fölött, hanem a családi életetek fölött is rendelkezzen.

Akarjátok azokat a szaktársakat azokban az államokban, ahol az

éjjeli munka már törvényesen el van tiltva, azzal károsítani, hogy nembánomság által az elért eredményeket elveszítsék? A reakció már készül, hogy a sütőmunkások harcának eredményeit elrabolja, és a testet és lelket ölő éjjeli munkát a sütödékben újra bevezettesse. Az összes országokban előretörő reakció által azt hiszik, hogy az idő elkövetkezett a tervük keresztülvitelére.

Ezt a nagy veszélyt, ami minket fenyeget, minden rendelkezésünkre álló eszközzel el kell hárítani.

Ha az európai államokban az éjjeli munkát sikerül visszaállítani, évtizedekig nincs kilátás, hogy az éjjeli munkaszünet harca eredménnyel végződjön.

Azon országok sütőmunkásai, ahol az éjjeli munka törvény által már el van tiltva, azt az ígéretet adják, hogy minden erőmegfeszítéssel a profitéhes munkaadók reakciós támadásait vissza fogják verni. Minden alkalmas eszközt ebben a harcban igénybe fognak venni, hogy az éjjeli munka alá soha többé ne kerüljünk.

Azoktól a szaktársaktól, amely országokban a rettenetes és egészségtelen éjjeli munka még nincsen eltiltva, követeljük, a támogatásukat azzal, hogy teljes erejükkel az éjjeli munkaszünet kivívására szervezkedjenek.

Szaktársak! A győzelem előfeltételei a szakszervezetek megerősítése és az összes érdekelt munkásságnak a megszervezése és a következő jelszó legyen a harci riadó:

le az átkozott éjjeli munkával!

A folyó évi október hó 14-én és 15-én Kölnben (Németország) tartott sütőmunkások világkongresszusa fölhívja az összes sütőmunkások szakszervezeteit, azonnal akcióba lépni, hogy az éjjeli és vasárnapi munkaszünet törvényes rendezése érdekében minden eszközzel győzedelmesen harcba szálljanak. Erre szükséges:

a szaktársak fölvilágosítása a szaksajtóban és gyűléseken.

A kormánynak a követeléseket benyújtani, amelyben követelik az éjjeli munka és vasárnapi munkaszünet törvényes rendezését.

Fölhívni a fogyasztóközönséget, hogy ezeket a követeléseket támogassa és fölvilágosítás által azokra a veszélyekre mutatni, amelyek az éjjeli munka által higiéniai szempontból a legszükségesebb élelmi cikknek az előállítása alkalmával az éjjeli órákban milyen veszedelmet rejt magában.

Ez az akció eredményesen kell, hogy végződjön, ha az a szervezett munkássággal együtt lesz végrehajtva.

Egyúttal az összes országok szervezetei, ahol az éjjeli munka törvénye el van tiltva, fölhívatnak az összes rendelkezésre álló erejükkel foglaljanak állást az éjjeli munka újra való behozatala ellen. A harcot azonnal indítsák meg. Erre a célra egy permanens el-

lenőrző szolgálat a szervezetek által minden helyiségben állíttassék föl, amely az összes üzemeket fölügyelet alá helyezi és a törvény átlépését azonnal a hatóságnak följelenti. A hatóságoknál oda kell hatni, hogy a büntető szankciók szigorúak legyenek és a valuta gyönge országokban a pénzbüntetések a pénz értéktelenítéséhez arányítva emeltessenek.

A szervezet tagjainak szigorúan eltiltassék, hogy a munkaadók éjjeli munka behozatalára szóló intézkedéseit támogassák és éjjeli munkát sehol se vállalják.

Nem szabad bérszerződéseket kötni, amelyek az éjjeli munkaszünettel ellentétesek.

Mindez a nyilvánosság részére történő eljárás és intézkedés azonnal a nemzetközi Unió végrehajtó bizottságának tudomására kell hozni. A szaklapok kötelezendők a nemzetközi hírszolgálat által küldött közleményeket a lapokban közzétenni.

A sütőmunkások szervezeteinek a képviselői, akik a világkongresszuson megjelentek, kötelezik magukat, hogy a manifesztum végrehajtásával az összes országokban síkra szállnak. De kötelezik magukat arra is, hogy azok a sütőmunkások szervezetei, amelyek még nem csatlakoztak a nemzetközi Unióhoz, ezt a legközelebbi időben meg fogják tenni és azáltal az egész világ sütőmunkásait átkaroló egyesület a legnagyobb nyomással a célunk elérésére mindent megtehessenek.

Szaktársak! Rajtatok múlik, hogy az éjjeli munka megszüntetéséért a harc és ezen emberölő munka újrabehozatala ellen teljes erőnkkel és minden rendelkezésre álló eszközzel a harcot fölvehessük. Gyalázat volna, hogy a sütőmunkásság továbbra is ezzel a kultúrszégyennel legyen megterhelve, és még nagyobb lenne ez a gyalázat mindnyájunknak, ha azon országokban, ahol évek óta az éjjeli munka el van tiltva, a munkaadók nyereségvágya miatt újra bevezettetnék.

Le az éjjeli munkával!
Soha többé éjjeli munkát!
Ez legyen a törekvésünk!
Le az éjjeli és vasárnapi munkával!

Ez legyen a jelszavunk és a legközelebbi teendőnk. Ez gyújtson tüzet az összes sütőmunkások szívében és lángoljon a győzedelmes harc a törvényes éjjeli munka eltörléséért az egész világ sütőüzemeiben.

(Élelmezési Munkás, 1922. november 1.)

★

VÉGETÉRT
A SÜTŐMUNKÁSOK KIZÁRÁSA

Erőpróbát akartak rendezni a sütőmesterek. — Megtörtént a megegyezés. A sütőmunkások gyűlése

Ismertettük már a sütőmunkások bérmozgalmának előzményeit és eddigi eseményeit. A munkások 35%-os béremelést kértek, hogy nehéz munkájuk mellett maguknak és családjuknak legalább a szűkös megélhetést biztosíthassák. A tárgyalások során a munkások és a munkáltatók közös bizottsága abban állapodott meg, hogy 27%-os béremelést fog ajánlani mindkét félnek. A munkások nagy önmérsékléssel el is fogadták képviselőik ajánlatát, a munkáltatók azonban nem járultak hozzá a megegyezéshez. Csak 20%-os emelést akartak adni, mire a munkások 21 műhelyben beszüntették a munkát. Még ez sem bírja jobb belátásra a munkáltatókat, akik ahelyett, hogy teljesítették volna a munkások méltányos kérését, kizárást rendeztek, és a főváros lakosságának kenyérellátását lelkiismeretlenül megnehezítették.

Csak erőpróba volt nekik a kizárás, — sok száz munkásnak az utcára dobása —, amellyel a munkások szervezeti erejét akarták kikémlelni. Hogy ez a megállapítás helyes, bizonyítja az, hogy míg 13 nappal ezelőtt a 27%-os béremelést nem fogadták el, most hozzájárultak ahhoz.

A sütőmunkások szolidaritása, szervezeti ereje kiállotta a próbát. A sok munkanélküli között alig akadt testvéráruló és a dolgozó sütőmunkások is megértő lélekkel siettek harcbakényszerített munkástársaik segítségére. A harc a sütőmunkások teljes győzelmével ért véget és ezt a győzelmet a szervezethez való hűségüknek köszönhetik.

A tárgyalások eredményéről szombaton este nyilvános gyűlésen számolt be a tárgyaló bizottság.

A munkáltatók és a polgári sajtó nagy része ellenszenvessé akarták tenni a mozgalmat, pedig a sütőmunkások csak a puszta létért küzdenek, mert még a 27%-os emelés után is csak 90, 100 és 110 koronás órabéreket fognak kapni. Ezután *Kardics* elvtárs részletesen beszámolt a tárgyalások eredményéről és arról, hogy míg a mesterek 12 nappal ezelőtt elzárkóztak a kölcsönös megegyezés elől, most már megadták a 27%-os béremelést amit a munkások már a mozgalom elején elfogadtak, és így a kizárásért egyedül a munkaadók a felelősek. Csak a munkások öntudatának és belátásának köszönhető, hogy a főváros kenyérellátása nem akadt meg teljesen.

A szervezet ereje már sok szép eredményt hozott az elnyomott sütőmunkásoknak, akik ezelőtt egészségtelen, piszkos és férges pinceműhelyekben robotoltak éjjel-nappal.

(Népszava, 1922. november 5.)

★

VÉGET ÉRT A KIZÁRÁS

Jegyzőkönyv

Felvétetett a sütőipari munkaadók és munkások 1922. évi november hó 4-én tartott közös értekezletről.

Jelen vannak alulírottak.

Az értekezletet *Bartl Tivadar* iparhatósági biztos nyitja meg.

Elnök beszámol a munkaadóknak az órabérre vonatkozó ajánlatáról, amely a 110 koronás bázisra van fektetve. Az emelés a munka felvételének napján lép életbe. A munkások a kisegítő rendszer tervét egyszersmindenkorra elejtik. A bérjavítás ezentúl is csak közös megállapodásban, meghatározott napon lép érvénybe, amennyiben a bértöbblet fedezetéről gondoskodás történik.

A munkaadók a teljes vasárnapi munkaszünet behozatala érdekében minden lehetséges lépést meg fognak tenni.

Szladek Kálmán kijelenti, hogy a kisegítőrendszer dolgában nem vállalhatják az „egyszersmindenkorra" való elnapolását, csak arra az időre szól, míg a munkásoknak mai vezetőik maradnak a helyükön.

Elnök és *Deutsch Mór* a végleges és teljes elnapoláshoz ragaszkodnak.

Rövid eszmecsere után a bérkérdésben a következő megoldásban állapodik meg az értekezlet:

A munkások elállanak a kisegítőrendszer gondolatától, annak fejében, hogy a munkaadók a teljes vasárnapi munkaszünet törvényes rendezése érdekében minden lehetséges szorgalmazó lépést a munkásokkal egyetemben megtesznek.

Kardics Kálmán annak felvételét kívánja a megállapodásban, hogy a jövőben a munkások dolgában küldött átiratokra 3 napon belül választ kapjanak. S az így megállapított bérjavítás attól a naptól lép érvénybe, amelyen az országos árvizsgáló bizottság a termelési költség emelését tudomásul veszi.

Elnök megjegyzi, hogy a megállapodás a gyárakra is vonatkozik.

Szladek Kálmán tudomásul veszi, de csak azzal a feltétellel, hogy az Erzsébet-kenyérgyári órabérek kisipari bérek legyenek.

Az órabérek 110, 100 és 90 korona. Egyéb feltételek változatlanok.

Lezáratik azzal, hogy a megjegyzést Deutsch Mór ipartestületi elnök tette.

Hitelesítés előtt *Kardics Kálmán* annak felvételét kívánja a megállapodásba, hogy a közösen megállapítandó bérek minden fórum előtt, mint a munkásoknak jogos és elismert igénye szerepeljen.

Ezt az értekezlet elfogadja.

K. m. f.

Bártl Tivadar
iparhatósági biztos, elnök

Dr. Dóczi, s. k.
Deutsch Mór s. k.,
Rotter Mór s. k.,
Holndonner Ferenc s. k.,

Szladek Kálmán s. k.,
Molnár Gyula s. k.,
Kardics Kálmán s. k.,
Dunkel Vilmos s. k.

(Magyar Sütők Lapja, 1922. november 15.)

★

A HATNAPOS MUNKAHÉT

Az ÉMOSZ memoranduma a kereskedelemügyi miniszterhez

Nagyméltóságú Miniszter Úr!
Kegyelmes Urunk!

Az Élelmezési Munkások Országos Szövetsége Budapesti Sütők Szakosztálya vezetősége nevében kérelemmel fordulunk Nagyméltóságodhoz.

Mielőtt kérésünket előterjesztenénk, szükségesnek tartjuk iparunk, illetve az iparunkban dolgozó munkások helyzetét némileg megvilágítani.

A sütőiparban a munkanélküliség már a béke éveiben is állandó volt. Az időben Budapesten 1300—1400 munkás dolgozott. A munkanélküliek száma pedig 400—500-at tett ki rendszeresen. Nem kevésbé jobb a helyzet a jelenben. A háború éveiben a hadviselés érdekében az apró sütemény készítése kormányrendelettel eltiltatott. Igaz, ugyan, hogy az aprósütemény készítése 1920. év július havában újból engedélyeztetett. De mind ez ideig nem tudott a fo-

gyasztás a mai körülmények között úgy kifejlődni, hogy a sütőmunkások összességét foglalkoztatni lehessen. Tehát a munkanélküliek száma a mai körülmények között 350—400-at tesz ki, a dolgozó munkások száma pedig 1050—1110 között váltakozik.

Nem kell Nagyméltóságod előtt külön hangsúlyozni, hogy milyen helyzetben vannak a munkanélküli munkások.

Egyesületünk munkában levő tagjai a munkanélküliek ínséges helyzetével foglalkozva, f. évi május hó 3-án tartott taggyűlése olyan határozatot hozott, hogy a munkanélküliség csökkentése szempontjából szükségesnek tartja a hatnapos munkahét bevezetését.

A munkaadók antiszociális álláspontjával szemben nem kívánunk erélyesebb eszközökhöz nyúlni, ezért arra kérjük Nagyméltóságodat, szíveskedjék szavát a Budapesti Sütők Ipartestülete Elöljáróságánál felemelni, a hatnapos munkahét bevezetése érdekében, mely által ebben az ínséges időben minden hat dolgozó munkás után még egy munkás nyerne alkalmazást, ezáltal a munkanélküliek száma lényegesen csökkenne.

Nagyméltóságod fáradozásáért előre is köszönetet mondunk teljes tisztelettel,

Budapest, 1922. évi augusztus hó 5-én.

Elnök *Titkár*

(Magyar Sütők Lapja, 1922. december 2.)

★

TOVÁBB SZTRÁJKOLNAK A SÜTŐMUNKÁSOK

A közélelmezési miniszternél értekeztek, de a munkások képviselőit nem hívták meg. — A sztrájkolók gyűlése

A **pékmesterek** ragaszkodnak ahhoz az álláspontjukhoz, hogy csak akkor adják meg a munkásoknak a kért béremelést, ha megengedik nekik a kenyér árának fölemelését. A hatóságoknak pedig úgy látszik, nem sürgős a főváros lakosságának kenyeréről való gondoskodása, avagy talán azt hiszik, hogy ha soká húzzák, halasztják a tárgyalásokat, akkor a munkások megtörnek, visszamennek a régi bérekért dolgozni.

Szombaton délelőtt tanácskozás volt a közélelmezési minisztérium-

ban, amelyre azonban a munkások képviselőit nem hívták meg — pedig ha kapcsolatba hozzák a kenyérárak emelését a bérmozgalommal, akkor a munkásoknak is lett volna mondanivalójuk ezen az értekezleten. Most pedig hétfőre halasztották az újabb tanácskozást. Ez tehát azt bizonyítja, hogy a sütőiparban lehet nélkülözni a vasárnapi munkát, habár eddig a munkásoknak a vasárnapi munkaszünetre való törekvését azzal ütötték el mindig, hogy nélkülözhetetlen a vasárnapi munka. Tévednek. akik azt hiszik, hogy az ilyen huza-vonával kifárasztják, vagy kiéheztetik a munkásokat.

(Népszava, 1923. január 14.)

*

EMBER LETT A SÜTŐMUNKÁS

Törvény tiltja az éjjeli munkát a sütő- és cukrásziparban

Sok éves harcnak az eredménye ez a törvény, amelynek betartásáért és tökéletesebbé tételéért minden áldozatot meg kell hoznunk. Éjjeli munka más iparban és munkafolyamatban is volt, de egyben sem volt oly borzasztóan terhes és pusztító, mint a sütőiparban. Ezért folytattak ellene engesztelhetetlenebb harcot! Ez a törvény az első lépés ahhoz, hogy az összes élelmezési iparokban az éjjeli munka eltöröltessék.

Az éjjeli munka eltörlése folytán bekövetkezett összes előnyöket pedig úgy a munkások, mint a munkáltatók csak a termelési viszonynak egy nyugodtabb állapotában fogják tudni igazán értékelni.

„A sütőipari munkának szabályozásáról" szóló 1923. évi XV. törvénycikk nem elégít ki bennünket, még sütő és cukrászmunkás szempontból sem. A törvény, mint ilyen, nem abból az alapgondolatból indul ki, hogy a sütőiparban az éjjeli munka eltiltassék és éppen ezért a volt helyzettel szemben 6 órai kezdés helyett már a hajnali 3 órai kezdést is lehetővé teszi a vidéken, vagyis a sütőiparban foglalkoztatott munkásoknak túlnyomó többségére.

Legsúlyosabb hibája a törvénynek, hogy a betartásáról nem gondoskodik, illetve nem ad lehetőséget arra, hogy az érdekmunkások és munkáltatók annak ellenőrzését szorgalmazzák, vagy a közhatósággal szorgalmaztassák és így az elé a kényszerhelyzet elé kerül a

munkás és tanonc, hogy ha a törvényt megszegő munkáltatóját följelenti, vagy más útján megtett följelentésnél tanúskodik, munkájából elbocsátják.

(Élelmezési Munkás, 1923. április 15.)

★

A SÜTŐMESTEREK KIZÁRTÁK A MUNKÁSOKAT

A kizárás csak részben sikerült
A környéki sütőmesterek egyáltalán nem zártak ki

A fővárosi sütőmesterek — mint azt a Népszava keddi számában már megírtuk — elhatározták, hogy kizárják a munkásokat és ebbe az akcióba akarták bevonni a környék sütőmestereit is. A kizárás azonban csak részben sikerült, mert a környéken egyáltalán nem zártak ki a sütőmesterek, a fővárosban is csak a munkásoknak egyharmadát zárták ki. A többi üzemekben teljes erővel folyik a munka és teljes erővel dolgoznak a munkások szövetkezetében is.

(Népszava, 1923. május 9.)

★

TOVÁBB TART A SÜTŐMUNKÁSOK KIZÁRÁSA

Három cég visszahívta munkásait — A kenyérgyárakban a mesterek végzik a munkát

A sütőmunkások kizárásában lényeges változás nem történt. A munkáltatók még mindig nem tudták magukat a béke helyreállítására elhatározni. Pedig, hogy a munkások kívánságai teljesíthetők, azt bizonyítja az is, hogy újabban egyenként hívják vissza a munkáltatók munkásaikat és az aprósütemény készítése mindig nagyobb arányokat ölt. Nos ismét 3 nagyobb cég hívta vissza munkásait és kezdi meg teljes létszámmal a termelést.

Igen érdekesek a kenyérgyárak kizárása körül történő események. A munkásokat itt azért zárták ki, mert nyolc órai munkájuk után átlagosan 2648 korona napibért kértek. A kenyérgyárakban

most a munkások helyett mesterek dolgoznak, akik négyóránként 3000 koronát kapnak munkájukért és ezt olyan előnyösnek tartják, hogy egymást közvetítik a munkára.

(Népszava, 1923. május 26.)

★

VÉGET ÉRT A KIZÁRÁS

Az az elszánt és fegyelmezett kitartás, amellyel a sütőmunkások az ellenük indított harcot állták, eredményre vezetett. A munkásoknak ez alkalommal nem csak a munkáltatókkal, hanem az Árvizsgáló Bizottság támadásával szemben is védekezni kellett. De szervezettségük ereje győzött. A munkáltatók kénytelenek voltak belátni, hogy a munkások szolidaritását nem törhetik meg és az engedékenység útjára léptek.

Andréka Károly főkapitányhelyettes csütörtökön este 7 órára tárgyalásra hívta egybe a munkásokat és a munkáltató érdekeltség megbízottait. A tárgyalás körülményes volt és minden egyes részletre kiterjedt. Végre éjjel 11 órára eredményesen véget ért. A munkások és a munkáltatók érdekeltségei között a következő megállapodás jött létre:

A munkások a munkát szombaton fölveszik. Egyelőre 35%-os fizetésemelést kapnak. További követelésük tárgyában igényüket újból benyújtják a munkáltató érdekeltség a benyújtástól számított 3 napon belül tartozik a közös tárgyalóbizottságot egybehívni a bér megállapítása céljából. A mozgalomból kifolyóan egy munkás sem bocsátható el.

Pénteken délután 5 órakor a sütőmunkások saját helyiségükben gyűlést tartanak, ahol dönteni fognak a föltételek elfogadása fölött. Minden sütőmunkás ott legyen.

(Népszava, 1923. június 8.)

★

Gyorsírási jegyzőkönyv a második osztrák—magyar pékkongresszus tárgyalásairól 35
A sütőmunkások 1895-ös mozgalma 37
A budapesti sütősegédek dalköre 5 éves évfordulója 40
Készülő péksztrájk 41
Sütőmunkások gyűlése 42
Készülő péksztrájk 42
Pékek sztrájkja 44
Péksztrájk 45
Nincs többé péksztrájk 48
Péksztrájk most már rohamos léptekkel 49
Péksztrájk vége 50
A pékek szakegyletének föloszlatása 51
Pékek gyűlése 51
Országház ülése, 1895. október 26-án, szombaton 52
Budapesti Sütők Betegsegélyző és Temetkezési Egylet 1898. évi jelentése 55
A sütőmunkások 1898. márciusában akciót indítottak a fölváltásos rendszer bevezetéséért 57
Készülődés a Budapesti Sütők Betegsegélyző Egyesület 25. éves jubileumára 59

1901—1910

Harc a vasárnapi munkaszünetért 61
Sütőmunkások harca 65
A sütőmunkások harca 67
Sütőmunkások helyzete Győrött 69
A sütőmunkások mozgalma 70
Nyílt levél 71
A sütőmunkások vasárnapi munkaszünete 74
Mozgalmunk a vidéken 75
Első országos gyűlésünk 77
Vasárnapi munkaszünet 79
Nyílt levél 82
A kongresszus 85
1893. február 18. 1903. február 12. 110
Harc a betegpénztárak körül 112
Újabb győzelem 114
1903. március 28., április 22. 118
Debrecen 120
Az erdélyi sütőmunkások országos értekezlete 123

TARTALOMJEGYZÉK

1848—1900

1848. máj. 4. A pesti péklegények kérvénye a Pesti Bizottsághoz ... 3
A pesti pékmesterek válaszá a legényeik máj. 4-i kívánságára 1848. máj. 9. ... 4
A budai pékmestereknek a városhoz benyújtott nyilatkozata a legények máj. 4-i kívánságára 1848. máj. 10-én ... 5
Rottenbiller Lipót pesti h. polgármester jelentése a minisztériumhoz a céhlegények sztrájkjáról 1848. máj. 14-én ... 6
A pesti sütőmunkások ... 7
Ennek következményeképpen ... 7
A péklegények egy küldöttsége ... 8
Az 1871-es sütőmozgalom ... 9
A szabóstrikéhez ... 9
A sütők strikéjához ... 10
A belügyminiszter megtiltja a sütő szakegylet megalakítását ... 10
Az 1883-as sütősztrájk ... 11
1883-ban komolyabban mozdultak meg a sütőmunkások ... 12
Budapesti péksztrájk 1883 május ... 12
A sütőmunkások mozgalmához ... 14
Az 1890-es sütősztrájk ... 17
Mind gyakrabban megnyilvánult az óhajtás ... 18
A budapesti sütősegédek követelései 1890 január ... 20
Az elégedetlen péksegédek ... 21
A budapesti péklegények ... 21
A budapesti péksegédek ma tárgyalták ... 22
A mai nap fő eseménye a péksegédek sztrájkja ... 23
A sütőmunkások mozgalmához ... 24
Tárgyalások a munkások és mesterek között ... 25
A munkásság a szerződés betartásáért ... 27
A péksztrájk megszűnése ... 28
Munkásmozgalmak ... 29
Az osztrák sütőmunkások felhívása a magyar sütőmunkásokhoz ... 31
Az 1873-ban alakult Budapesti Sütők Betegsegélyző és Temetkezési Egylete ... 33

Végnélküli dolog, vagy ki az oka a sztrájknak 128
A kenyéruzsorások pártfogói 132
A sütőmunkások sztrájkba léptek 134
Sztrájkunk jogi eredménye 134
A kassai sütőmunkások sztrájkja végetért 135
Vasárnapi munkaszünet 137
Gyűlési tudósítások 146
A polgármester rólunk 146
1904. A kormány felfüggesztette 147
1904-ben másodszor függesztették fel a sütőmunkások szervezetét 149
Orosz testvéreink 151
„ÉMOSZ" alakuló gyűlés 152
A szegedi élelmezési munkások harca a vasárnapi munkaszünetért 153
A komáromi sütőmunkások tagjaivá lettek 154
A budapesti sütőmunkások 155
Győri sütőmunkások sztrájkja 156
Jegyzőkönyv 157
A szombathelyi sütőmunkások bérmozgalom előtt állnak 164
A sütőmunkások általános sztrájkja Kassán 165
A nagyszebeni általános sztrájk 166
A budapesti pékmunkások bérmozgalma 167
A szegedi sütőmunkások védelmi harca 169
A budapesti sütőmunkások sztrájkja 170
A sztrájkoló sütőmunkások ügyében nem változott semmi 173
Az ÉMOSZ budapesti sütők szakosztálya vezetősége 1907 175
Nagykanizsai élelmezési munkások 1907. május elsején 177
Az aradi sütőmunkások győzelme 179
Aradi csoportunk felfüggesztése 179
Pékek, cukrászok és rokonszakmai munkások I. nemzetközi kongresszusa 180
A sütőmunkások világparlamentje 181
A budapesti sütőmunkások bizalmi férfi testülete szervezeti szabályzata 186
Székesfehérvári sütőmunkások 188
Újult erővel 183
Magyarországi Élelmezési Munkások Szabad Szervezetének szabályzata 194
Sütőmunkások zászlóavató ünnepélye 198
A pozsonyi sütőmunkások harca 199
Temesvári sütőmunkások és pékmesterek 201
A vasárnapi munkaszünet 203
Tömegsztrájk és a budapesti sütőmunkásság 204
A kassai pékbárók 206

„24 órás munkaszünettel felelünk" 206
A debreceni sütőmunkások sztrájkja 208
Debreceni harc 208
Brassóban 209
Brassói 210
Sütőmunkások! Szaktársak! 213
Az 1910-es sütőipari kizárás 215
A nagy vereség 227
Az 1910-es sütősztrájk kölcsönösségi szerződésének borítólapja ... 229
Első kollektív szerződésünk 231
Sütőmunkássztrájk Kaposváron 233
A sütőmesterek halálos ítélete 235
Sztrájk és bojkott 239
Sütőmunkások helyzete Szolnokon 240
Kölcsönösségi egyezség 241
Az újpesti sütőmunkások követelései 243
Megszűnt a fővárosi kenyérgyári sztrájk 244
A fővárosi kenyérgyári sztrájk 245
Harc a községi kenyérgyárral 247

1911—1920

Mozgalom a Fővárosi Községi Kenyérgyárban 249
Nagyváradi szaktársak harca 250
Sztrájkba léptek a nagyváradi sütőmunkások 251
Nagyváradon sztrájk van 252
A nagyváradi szaktársak győztek 255
Sütőmunkások harca 256
Sütőmunkások harcai 256
A nagykanizsai sütőmunkások harca 257
Felhívás Magyarország sütőmunkásságához! 258
Nem lesz sütősztrájk 258
A kizárás jegyében 259
Az 1911-es sütőipari kizárás 260
Sztrájkoló sütőmunkások a „Zöldvadászban" levő sztrájktanyán 1911-ben 265
Budapest munkásnépéhez! 267
Munkások! Elvtársak! 267
A sütőmesterek fegyvertárából 268
Miképpen lehetne 24 óra alatt béke a sütőiparban 270
Pofon, botrány, rendőri brutalitás 272
A munkások harci taktikai változtatása 275

A budapesti sütőmunkások harca 276
Mikor lesz nyugalom?! 277
Sütőmunkások harca 278
A sütőmunkások harca 279
A „béke" 281
Budapesti sütőmunkások gyűlése 283
A sütőmesterek kíváncsiak 284
December 15-e 285
A sütőmunkások újabb mozgalma 288
A női munka a sütőiparban 290
Közeledik a veszély 291
A kassai sütőmunkások szervező bizottsága 292
A kassai sütőmesterek a szervezett munkások ellen 293
Az éjjeli munka 294
Harc a 9 órai munkaidőért, bérjavításért és lakhatási szabadságért 295
Sütőmunkások! Március 4-én ki az utcára! 296
A sütőmunkások gyűlése 298
Sütőmunkások harca 299
Sütőmunkások harca 300
Feloszlatott szakszervezet 300
1912-ben harmadszor függesztették fel a sütőmunkások szervezetét 301
A sütőmunkások mozgalmában fegyverszünet állott be 305
Sütőmunkások harcai 305
Miért nincs egyezség 306
Miért lett Szövetségünk felfüggesztve? 308
Sütőmunkások bérmozgalmai 311
Új szerződések 311
Hogy dolgozik a szakszervezet? 315
Keszthelyi csendőrgarázdálkodás 315
A felfüggesztés csődje 317
Vasárnapi munkaszünet 319
A budapesti munkanélküli sütőmunkások 320
A sütőmunkásokhoz! 321
Az Élelmezési Munkások Szövetsége 321
A budapesti sütőmunkások 322
A sütőmunkások vasárnapi munkaszünete 323
A sütőmunkások harcai 323
Május 23. 324
A nagykanizsai sütőmunkások 325
Brassóban a sütőmunkások 325
A szervezkedés haszna a munkásoknak 326
ÉMOSZ 1913. évi kongresszus résztvevői 329

Szervezkedés haszna 331
A szervezkedés haszna 333
A fiumei sütőmunkások sztrájkja 336
A fiumei sütőmunkások győzelme 337
Szervezkedés haszna 338
Újra feltámadt a sütőmunkások szakegylete 339
A szervezkedés haszna a munkásoknak 340
Munkásmozgalom 342
A szervezkedés haszna 342
A pék- cukrász és rokonfoglalkozásúak nemzetközi szövetsége 346
A pékek, cukrászok és hasonfoglalkozásúak szövetségeinek nemzetözi egyesülése 347
A helyzet 348
12 órás munkanap 349
Harctéri levél 349
Harctéri levelek 350
A mi tábori postánk 351
Az éjjeli munka eltörlése a sütőiparban 352
Budapesti sütőmunkások taggyűlése 354
Az éjjeli munka eltörlése a sütőiparban 355
Kollektív szerződés 356
A sütőipari hadseregszállító üzemekről 356
Néhány szó a kormányhoz, a fővároshoz 353
A magyar királyi minisztériumnak 2040/1916. M. E. számú rendelete 360
Az éjjeli munka eltiltása a sütőiparban 361
Budapesti munkabérek 362
A milliomossá vedlett kenyérgyáros 363
Nyolcórai munkaidő 364
Munkaadói vélemény a vasárnapi munkaszünetről 365
Magyarország sütőmunkásaihoz! 369
Befejezett munkásmozgalom 371
Vége a munkásmozgalomnak 371
Az ÉMOSZ kollektívszerződés tervezete 372
Az ÉMOSZ felhívása a budapesti sütőmunkásokhoz a leszerelt katonák segélyezése ügyében 373
Az Élelmezési Ipari Munkások Országos Szövetsége 374
Sütőmunkás vöröskatonák 1919. 377
A forradalom májusa 379
Az ÉMOSZ küldöttközgyűlése 1919-ben 381
A pékek-, cukrászok- csokoládé és édesipari- tésztaipari és gyümölcsipari munkások és munkásnők 383
A sütőmunkások bérük leszállítása ellen 384

A munkabérek leszállításának ügye 384
Az egri polgármestertől a következő átiratot kaptuk 385
Az egri sütőmesterek 385
Alaptalan hírek a sütőmunkás sztreikről 386
A Horthy-fasizmus eszközeiből a Tanácsköztársaság bukása után 387
Az élelmezési iparban 389
Éjjeli munka a sütőiparban 389
A fővárosi sütőipartestület az éjjeli munka ellen 390
Munkásaink újabb követelése 393
Túl az első százezren 396
Sütőmunkás mozgalmak vidéken 397
Magyarországi Sütőmunkások Termelőszövetkezetének igazgatósága és felügyelőbizottsága 399
A Szaktanács 1920. október 14-i levele a belügyminiszterhez 401
Gyülekezési szabadság 402

1921—1930

Mi alkottuk a szövetkezetet 403
Felépült a szövetkezeti sütödénk 404
Az élelmezési munkások akciója 406
Az éjjeli munka elleni küzdelem 406
A kereskedelemügyi miniszter rendelete az éjjeli munkaszünet ellenőrzéséről 408
Figyelmeztetés a budapesti sütödékben dolgozó munkásokhoz ... 409
A sütőmunkásság harcot indít az új éjjeli munkarendelet ellen 410
A debreceni sütőmunkások bérmozgalma 411
Élelmezési munkások nagygyűlése 411
A budapesti sütő szakosztály levele 413
Az élelmiszer és élvezeti cikk 415
A sütőmunkások kizárása 416
A világosság harca a sötétséggel 417
Végetért a sütőmunkások kizárása 420
Végetért a kizárás 421
A hatnapos munkahét 422
Tovább sztrájkolnak a sütőmunkások 423
Ember lett a sütőmunkás 424
A sütőmesterek kizárták a munkásokat 425
Tovább tart a sütőmunkások kizárása 425
Végetért a kizárás 426

Kiadja: Az Élelmezési Ipari Dolgozók Szakszervezete
Felelős kiadó: Csutorka Lajos főtitkár
66.2688 Ságvári Nyomda Budapest VII. Garay utca 36. — Igazgató: Hermann Lajos